فطين

مصور

مكمل قرائت كتابى

اخلاقه حقوقه علم ثروته زراعته تجارته

حفظ الصحه يه و دها سائر علوم فنون جديده يه

عائد

معلومات ابتدائيه اساسيه

مترجم و محررى

عدليه استانتيق قلمى مميزى على پاشا زاده

محمود

انجمن معارف طرفندن تقدير بيورلشدر

برنجى دفعه

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله

استانبول

١٣٠٧

(هكاك سرويجن) مطبعه‌سى — باغچه قپوسنده نومرو ١٧

افادهٔ مخصوصه

مجرد اولاد وطنه بر خدمت قلمیه‌ده بولنمق مقصد ونیتنه مغلوبیتله یازیلان بر اثرده اول باول معارفه دائر بر ایکی سوز سویله‌مه‌مك قابلمیدر؟ یا آنك حامیٔ حقیقیسی و یالکز تبعهٔ صادقه‌لرینك دکل، جهانك دخی سوکیلوسی اولان پادشاهمز شهنشاه بی مدانی ﴿ غازی سلطان عبد الحمید خان ثانی ﴾ افندمز حضرتلرینك اوصاف جلیلهٔ معارفپرورانه‌لریله‌ده تزیین دیباجهٔ مفخرته، تحدیث نعمته مسارعت کوسترمه‌مك ممکنمیدر؟

ناصل قابل، ناصل ممکن اوله‌بیلسونکه استعداد وقابلیتك توسعی، اخلاقك تکملی، صنایع وادبیاتك ترقیسی کبی نتایج مسعوده‌دن عبارت اولان مدنیت، آنجق شجرهٔ معالی ثمرهٔ معارفدن استحصال اولنه‌بیلیور. وملکمزده ایسه بو شکوفهٔ نونهال، اوخاقان جلیل الشانك همماتِ مشکل برانداز انه‌لریله پرورشیاب کمال اولیور. ایشته معارف عالم مدنیتك مؤسس وبانیسی، وولی النعمت بی منتمز پادشاهمز امام المسلمین افندمز حضرتلری‌ده آنك حامیٔ حقیقی ویکانه‌سیدر.

عصر جلیل القدر همایونلرنده، معارف تخصیصاتنك تزییدی، مکاتبك تکثیری ایله، بر زمان رواجکاه متاع علوم وفنون اولان

ممالك محروسه المسالك شاهانه‌لرینی، ینه اسکی مرتبهٔ علیایه ایصال ایده‌بیله‌جك وسائلك باشلوجه‌لرینی استحصال، وصور سائرهٔ عالمپسندانه‌لریله‌ده قلوب ناسی معارف سوداسی، و برغیرت فوق العادهٔ وظیفه شناسی. ایله او درجه‌لرده املا بیورمشلردرکه بوکونکی کون وقتیله قیمتلی تحصیل زمانی ضایع ایدنلر ایچنده، قرقدن صوکره یازوب اوقویانلرك، والی قلم طوتانلر میاننده دخی دکرلی دکرسز براثر یازوب میدانه قویانلرك حد وحسابی یوقدر.

بونك ایچون بشقه دلیل ارامغه نه حاجت! «تبدیل عنوان» سرلوحه‌سیله غزته‌لرده اغا ایکن، افندی اعلان اولنان نعمت شناسان زمان ایله، هردرلو لیاقتدن بی بهره ایکن عالم مطبوعاته کیرمك جسارتنی الان بن کبی بر عاجز کمبضاعه‌دن بیوك برهانمی اولور!

عصر معارفحصر حضرت پادشاهیده طبع ونشر ایدیلان کتابلرك بر چوغی کتب اجنبیه‌دن ترجمه صورتیله وجوده کلدیکی کوریلیور. معارف غربیه‌نك درجهٔ ترقیسنه آزچوق وقوف ومعلوماتی اولانلر نزدنده، بوده امور طبیعیه‌دندر. آنجق کتب اجنبیه‌دن اقتباساً تحریر ایدیله‌جك اثرلرده، اك زیاده کوزه‌دیله‌جك، بر نقطه واردر، که اوده اثرك اخلاق و آداب ملیه‌مزه مخالف کورینن محللرینی محو و افنا، ویرلرینه مناسب شیلری انتخاب واملا قضیه‌سیدر. بوجهت دائما پیش نظر دقته آلنه‌رق ترجمه صورتیله وجوده کتوریلان برکتاب ایله تألیف

صورتیله یازیلان بر کتاب بیننده — استفادۀ عمومیه نقطۀ
نظرنجه — بر فرق تصور ایده‌میورم . « جوهر حقیقتك ،
متاع علم ومعرفتك یرلیسی ، اجنبیسی می اولور ! علمی چینه
قدر تعقیب ایتمکله مأمور دکلیز ؟ » دیبورم . ایشته بوکونکی
کون انظار عمومیه‌یه عرض ایتمك جسارتنده بولندیغم « فطین »
بو مطالعۀ قاصرانه‌مك ثمره‌سی اوله‌رق وجوده کلمشدر .

فطینی فرانسینه نام کتابدن اقتباساً تحریر ایتدم . انتخابده
یاکلمدم . زیرا فرانسینه‌نك فرانسه‌ده حائز اولدیغی قیمت ، انجمن
فنونك تقدیری ، مکتب پروغراملرینه درجی ، و آلتمش آلتنجی
دفعه طبع وتمثیلی ایله ، وممالك سائره‌ده اکتساب ایتدیکی رغبت
دخی باشلوجه لسانلره ترجمه ایدلمش بولنمسیله مثبتدر . فطینه
کلنجه ، اکرچه بر کتابك باشلوجه سرمایۀ شرف و زینتی
اولان فصاحت وبلاغتك فطینده فقدانی ، دکرسزلکنك الك
قوی برهانی صایلمق لازم کلور ایسه‌ده — آرزو اولندیغی
تقدیرده — لسان حقایق بیانی‌ده حسن نیتك کوزل بر نشانی
عد اولنه‌بیلیر امیدنده‌یم .

واقعا فرانسینه‌یی اساس اتخاذ ایتمیوبده اوطرزده بر اثر
وجوده کتیرمك‌ده ممکن ایدی . لکن بر بوجهتی ، یوقاروده
عرض وبیان اولنان فکر و مطالعه‌یه مخالف کوردیکمز کبی ،
ذاتاً قدرت ولیاقتمزك دخی فوقنده بولدیغمز ایچون ، اهلنك
همتنه حوالۀ کیفیتله بو عزم ونیتدن فراغتی مناسب کورمدك .
« وارسون ، آرزو ایدنلرده اویولده اثرلر میدانه قویسون ؛

ذاتاً تمنی ایتدیکمز شی‌ده بوکبی آثارك تکثری دکلیدر ؟ » دیدك‌ده
فطینی موقع انتشاره قویمق جسارتنده بولندق . بلکه یاکلدق ،
اویله ایسه مطالعه‌سنه رغبت بیوره‌جق ذوات کرامدن بو
جرأتمزك ، سودای معارفدن منبعث بر حرکت عدیله ، حسن
نیتمزه باغشلانمسنی رجا ایدرز .

محمود

رسملرك فهرستى

مشاهير عالم

صنايع نفيسه

صنايع

شمندوفر

تلغراف

طباعت وحكاكلك

تجارت وسير سفائن

زراعت

آثار قديمه

عمليات جسيمهٔ جديده

جغرافيه

علوم متنوعه ايله بونلرده مستعمل آلتلر

تاريخ طبيعی: نباتات

تاريخ طبيعی: حيوانات

حفظ الصحه

فطين

١ — فطينك چراقلغه دخولی

بر چوجوقكه، سعی دستی ايله، اقربا و متعلقاتنه و
طولاييسيله ابنای جنسنه فائده بخش اولور، بر اركك صايلور.
بر آدمكه تنبلكيله بتون عالمه فائده‌سز اولور، هنوز بر
چوجوق عد اولنور.

بر پنجشنبه كونی فطين، بابالغی حسين افندی رفاقتيله و
چراق صفتيله، علی الصباح، خيری افنديك تحت اداره‌سنده
بولنان جسيم منسوجات فابريقه‌سنه داخل اولدی.

فابريقه‌نك قپوسی فطينك اقامتكاهی قارشوسنده واقع اولوب
اره‌لرنده يالكز كچيله‌جك بر يول وار ايدی. دها فابريقه‌يه
داخل اولمزدن اول، بر چوق دفعه، فطين و برادری محسن
خانه‌لری قربنده واقع، بر نشان طاشی اوزرنده اوتوروب
خيری افنديك مكلف، دبدبه‌لی قوناغنی تماشا ايله اكلنورلر،
و باخصوص خيری افنديك آرابه‌سی كچورلمك ايچون، قوناغك
چفته قنادلی جسيم قپوسی آچلديغی وقت، بونلر حضوربال ايله،
نظر تجسسلرينی، قوم دوشه‌لی، كوزل اغاجلرله زينتلی بيوك
حولی‌يه آتوب نشئه‌لنورلر ايدی. بو حولينك و سطنده كوزل
كوزل چمنلر، و بونلرك اوجلرنده دخی اوبك اوبك چيچكلر
بولنيور ايدی. دائره‌يی محيط اولان ديوارلرك دخی يشيل برافق
تشكيل ايدن صارماشيق داللريله بسبتون اورتلمش اولديغی

كورنيور ايدی. بو ايكی چوجوق، شو كوزل شيلری، وعلی
الخصوص بتون كون ماكنه و عمله‌سنك ولوله و شماته‌لری
ايشيديلان، فابريقه‌نك داخلنی كورمك هوس و آرزوسنده
بولنيورلر ايدی.

ايشته، اوكون فطين، خلجان قلب ايله، چمنزارك اطرافده
بولنان، هر ايكی طرفی اغاجلر ايله محاط، بر يولده بابالغی حسين
افندی‌يی تعقيب ايديور ايدی. بونلر حولی‌يی طولاشدقدن
صوكره، فطينك اشتغال ايتمك اوزره بولنديغی بوياجيلق صنعتنه
مخصوص محله منتهی، جزئی قرانلق بر صالونه كيرديلر. فطينك
وظيفه‌سی بر چويد دكرمنی دوندرمكدن عبارت ايدی.

بو دكرمنك موضوع بولنديغی محل، غايت مظلم بر نوع
كيلار ايدی. يالكز مدخلی اوزرنده بر باجه‌سی بولنمغله برابر
بوده صارماشيق داللرندن بر نوع اورتی ايله ستر اولنمش
ايدی؛ شو قدركه بو اورتی حوليدن كلوب كچنلری كورمكه
مانع اوله‌جق درجه‌ده صيق دكل ايدی.

فطينك وظيفه‌سی: چويد دكرمنی

فطينه تخصيص ايديلان
ايش محلی، شبه‌سز اويله
فرحفزا بر ير دكل ايدی،
فقط قرانلق، عادی، حزن
آميز بر خانه‌يه الشمش
اولان چوجوق، اول امرده
موقعك بو حالنه اصلا
اهميت ويرمدی. حسين

افندی طرفدن ویریلان تعلیمات و تعریفاتی اخذ و تلقی ایتدکدن صوکره، کیلارك کوشه‌سنده بولنان بر کوچوك تخته پارچه‌سی اوستنه اوتوروب، ارائه ایدیلان دکرمنی کمال جسارتله دوندرمکه قویلدی. بو کوچ بر ایش دکل ایدی: بر دفعه چویریلنجه دکرمن بلا مزاحم حرکت ایدیور ایدی. الحاصل بوکا قوتدن زیاده، صبر و متانت لازم کلیور ایدی.

جوید اغاجی، چیچکلری، میوه‌لری، چکردکلری. بو اغاج هندوستانده حاصل اولور. عصاره‌سی چوید دینیلان مائی بر ماده‌یی حاویدرکه بر دکرمنده اذلدکدن صوکره بویاجیلقده استعمال اولنور.

حسین افندی فطینی براغه‌رق، دیکر طرفده بولنان مشاغل ذاتیه‌سیله اشتغال ایتمك اوزره چکلوب کیتدی. فقط بزم ایشچی، نظارتسز براغلمیور ایدی: دکرمنك اوست طرفنده دیکر ایشچیلرك چالشدقلری جوار دائره‌یه ناظر آچیق بر پنجره وار ایدی، فابریقه‌نك معاونی چوجوغك نه یاپدیغنی کورمك ایچون، اره‌ده صره‌ده بو پنجره‌یه کلوب فطینه عطف نکاه ایدیور ایدی.

ایلك یارم ساعت فطینه اوقدر اوزون کورنمدی. کاه متوفی پدرینی تفکر؛ کاه والده‌سنك:

— فطین، سن چوجوقلرك جمله‌سندن بیوکسك، عقللی اولمالیسك. چونکه دها صوکره فاملیانك رئیسی سن اوله‌جقسك.

زمیننده دفعاتله وقوعبولان اخطاراتی تخطر ایدیور ایدی.

غایت پاك بر قلبك صاحبی اولان فطین، خانه‌سنه اتمك تدارکی خصوصنده، والده‌سنه معاونت ایتمك و سائلنك مقدمه‌سنی استحصال ایده‌بیلدیکی ایچون، بر اثر غرور حس ایدیور ایدی. واقعا بو بابده فطینك حقی وار ایدی، زیرا ابوینی ایچون چالشمق، ومتعلقاتنك وقبیله وقوعبولان لطف وعنایتنه‌ده، قسماً اولسون، مقابله‌ده بولنمق انسان ایچون حقیقةً اك کوزل بر شیدر.

٢ — خیری افندی. — معلم کوزی.

بر شیئ حقیله کورن کوز، آنجق اوشیئه واقف اولان معلمك کوزیدر.

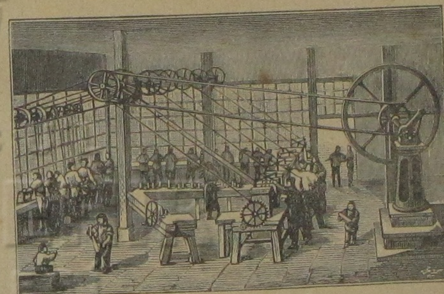
ایکنجی نصف ساعتده، فطین حولیدن کچنلری، باجه اره‌سندن سیر و تماشا ایدرك اکلندی. خدمتی پك قولای اولدیغی ایچون، ذهنی وظیفه‌سی دکل، موقعك منظره‌سی اشغال ایدیور ایدی: بر طرفدن سایس نعره‌زن اولان آتلری تیمار ایدر، دیکر طرفدن بر سوری خلق کیروب چیقار ایدی؛ سودجی، اتمکجی، آشجی کبی اصناف ایله، بونلرك محاوره‌لری‌ده بزم کوچوك ایشجی‌یی بشقه‌جه مستفید ایدیور ایدی.

ساعت سکزده فابریقه‌نك صاحبی اولان خیری افندی ظهور ایدیوردی. خیری افندی غایت مسن اولمغله برابر دینج، ضعیف، فعال، کوزی آچیق بر ذات ایدی. فابریقه‌نك درونه

يوقاروﺩن اشاغی‌یه عطف نظر دقتله، عمله‌دن بر طاقمنی تشجیع،
و اك خفیف قید سزلقلری فرق و تمیز ایله بعضیلرینی‌ده ایو بر
خانه صاحبنه لایق بر صورتله تکدیر ایدرك اجرای تفتیش ایتدی.

نهایتنده فطینك بولندیغی کیلاره داخل اولدی حسین
افندی دخی حاضر ایدی.

درحال فطینی نزدینه دعوت، فطین‌ده، کمال حجاب ایله،
اکا طوغری حرکت ایتدی. خیری افندی چوجوغی استجوابه
باشلادی.

بر فابریقه‌نك داخلی

— قاچ یاشنده‌سك؟

— طقوز یاشنده‌یم، افندم.

— اوقومق بیلورمیسك؟

— پك از، افندم.

— سنك ایچون بوراده بولنمقدن ایسه، مکتبه دوام ایتمك
داها خیرلو اولور ایدی.

فطین باشنی اکدی. حسین افندی سوزه قاریشوب دیدی‌که:

— والده‌سی طولدر، افندم؛ اوچ چوجوغی وار، اوقومق
اوکرتمزدن اول، بونلری یاشاتمق لازم.

خیری افندی بو سوزی تصدیق ایتدکدن صوکره، فطینه
خطاباً دیدی‌که:

— اسمك ندر، اوغلم؟

— فطین، بنده‌کز.

— پك ای، فطین، جسارتله چالشمق لازمدر. اکر بزی
ممنون ایدرایسه‌ك یومیه‌ك تزیید اولنور؛ لکن تنبل اولور ایسه‌ك
طرد ایدیلورسك.

٣ — اویون. — فطینك وظیفه‌سنی فراموش ایتمسی.

اکر متوالیاً اویناماغه الشور ایسه‌کز، ایش سزك
ایچون باعث ملال؛ و اویون دخی بالاخره اوصانج
ویروب موجب کلال اولور. شو حالده، سزك ایچون
هر ایکیسندن دخی مستفید اوله‌مامق، و انجق جان
صقنتیسنه اوغرامق طبیعیدر.

لکن چالشمق ایله الفت ایدرسه‌کز، سزك ایچون
ایش، یواش یواش، باعث لطافت، و بونك مکافاتی
اوله‌جق اولان اویون دخی موجب شطارت اولور؛
اولوقت منفعتله لطافت بربرده اجتماع ایتمش صایلور.

خیری افندی اوزاقلاشمش، فطین دخی باجه‌دن خارجه
باقمغه دوام ایدرك تکرار ایشه قویولمش ایدی.

وقت، قدوم بهاری اعلان ایدن مارتك الك كوزل كونلرندن برینه مصادف اولوب، آفتاب درخشان تنویر جهان ایدر، و فطین، شبنملرك زمردی چمنلر اوزرنده، اینجو دانه‌لری كبی، شعله‌فشان اولدیغی كوره‌رك، كسب سرور ایلر ایدی.

درحال، بیاضلر كینمش سكز اون یاشلرنده بر كوچوك قیز، قویرجق و اوزون صاچلری اوموزی اوزرنده متموج اولدیغی حالده، چمنزاری محیط اولان یوله طوغری ایلرولدی.

اسپانیانك الك ظریف جنسندن سیاه و بیاض قاریشق تویلی، بیوجك كوزل بر كوپك، مزبوره‌یی كوردیكندن طولایی حاصل اولان سرورینی اظهار ایچون، حاولایه‌رق و صاحبه‌سنی آلقشلایه‌رق قوشدی كلدی.

چوجوق: — چكل! سمور! اوستمه سورنمه. دیدی.

ذكی حیوان صاحبه‌سنی خشنود ایتمك ایچون امرینه اطاعتله رجعت ایتدكجه، كوچوك قیز، بتكرار آنی نزدینه دعوت ایدر، و اولوقت هر ایكیسی ده یكدیكرینی تعقیباً قوشارق چمنی دور ایلر ایدی. بو اثناده نهایتسز قهقهه‌لر، و چوجوغك مجرد اهمیتلی كورنمك ایچون، اینجه و لطیف صداسنی بیوته‌رك ویردیكی امرلر، بربرینی ولی ایدییور ایدی. چوجوغك بو حركتنه قارشو، سمورده صداسنی طاتلیلاشدیرارق احترازكارانه حاولایوب علائم شادی اولملق اوزره‌ده، اوجی بنكلی، بیاض سیاه قویروغنی صالایور ایدی.

دها صوكره، كوچوك قیز، النه بر چنبر الدی؛ بونی اوزلری حذاسنه طوغری قالدیروب باغرمغه باشلادی:

— هوپ! هوپ! سمور!

سمور درحال صیچرایوب، بر حمله‌ده چنبرك اراسندن كچدی. مؤخراً قیزك ایپكلی مندیلنی تحریه قوندی، و انی بولوب، لوندانه بر طور ایله، باشی هواده اولدیغی حالده، صاحبه‌سنه كتوردی.

فطین، بو منظره‌دن هیچ بر شی غائب ایتمیور ایدی. كوزل سمورك هر حركتندن زیاده، كنج قیزك طور واداسنه دقت ایدییور ایدی.

بو نشئه‌ور تخیلاتدن حاصل اولان حسابسز ضربه‌لرله یوركی چرپنمغه باشلادی: فطین بالذات سمور ایله قوشمق، و كونشه قارشو چمنلرده كزوب اكلنمك ایچون قلبنده چلغنجه بر هوس حس ایدییور ایدی.

فطین بوندن اول عاقبتی اوزون برایش ایشله‌مكه الشدرلمامش ایدی. چونكه والده‌سی صباحك ساعت ایكیسنده ایش باشنه كیدر، و انجق اقشاملین، بعض دفعه‌ده دها كیج، عودت ایدر ایدی. بناء علیه چوجوغی اویله بر ایشه سوق ایله نظارت دائمه التنده بولندرمغه وقتی مساعد دكل ایدی. فطین ایله كوچوك قرنداشی محسن والده‌لرینك اوده بولنمدیغی بر زمانده قیمتلی مكتب وقتی حیلازلقله سوقاقلرده غائب ایدییورلر ایدی.

بویله ایشسزلكه الشان فطین ایچون دائمی بر ایشك نقدر

کوچ بر مصلحت اوله‌بیله‌جکی البته اکلاشیلور. حقیقةً بر ابتلادن
تخلیص گریبان ایده‌بیلمك قدر کوچ هیچ بر شی یوقدر.
ایشته بونك ایچوندرکه انسان دائما ایو شیلرله الفت ایتمك
لازم گلیور. فطین، ترك وظیفه ارزوسنه اول امرده پك گوزل
مقاومت ایتدی، فقط براز صوکره، کندوسنه تعیین وارائه
ایدیلان خدمتی فراموش ایدرك دگرمنی ترك ایله باجه‌یه
قوشدی؛ و هر نه قدر اوینامغه مقتدر اوله‌مامش ایسه‌ده،
هیچ اولماز ایسه، اوینی یقیندن گوره‌رك متسلی اولدی.

٤ — قسقانجلق

بدبخت اولدیغکز وقت، بشقه‌لرینك سعادت حالنه
حسد ایتمیکز. اگر آنلر سزك کبی بدبخت اولمش اولسه‌لر
ایدی، سز بوندن طولایی دها زیاده بختیارمی اولمش
اوله‌جق ایدیکز؟ دوچار اولنان بر خسته‌لغك قوکشویه
سرایتنی تمنی ایتمکله، اوخسته‌لقدن رهایاب اولمق ممکنمیدر؟

فطینك اوراده توقفی همان بش دقیقه اولمش ایدی، معاون
قبا وسرت بر صدا ایله باغیروب دیدی‌که:

— یا! تنبل، یارین سکا ویریله‌جك یومیه‌یی بو صورتله می
قزانیورسك؟

چوجوق، معاونك سرت یوزینه باقار باقماز، کمال محجوبیتله
همان دگرمنه عودت ایتدی.

فطین تکرار چالشمغه قویلدی، فقط کرهاً چالشیور ایدی،

واو آندن اعتباراً وظیفه‌سی کندوسنه غایت گران گلدی: گیلار
اکا دها قرانلق گورندی، دقیقه‌لر عصرلر قدر حکم سوریور
ایدی، حس ایتدیکی جان صیقنتیسی اره‌سنده، سمورك
حاولامسی اکا موجب حدت، و کوچوك قیزك نشئه‌سی‌ده انك
ایچون غیر قابل رؤیت اولدی.

مع مافیه سؤ تربیه گورمش اولان فکری. سوقاقده
حیلازلق ایدر ایکن، بر چوق دفعه، زنگینلر علیهنده
ایشتمش اولدیغی سوزلری درحال اکا اخطار ایتدی. سوقاق
ایو بر مکتب دکلدر. فطینك علی العاده عقلی اولدیغی قدر
اوصلی قالمسی‌ده شایان تعجب ایدی. فقط فطین، او آنده
اوصلی قالمیوب کندوسنی فنا بر قسقانجلغه قاپدردی. کندی
کندینه دیور ایدی‌که:

— نه قدر بد بخت ایمشم! بن پچاورالره بوروندیکم.
بلا توقف چالشمغه مجبور ایدلدیکم. طعام اولمق اوزره‌ده
بر پارچه قوری اتمك بوله‌بیلدیکم حالده، یا بو کوچوك
قیزك نچون بو قدر گوزل البسه‌لری. بتون گون اویون
اوینامق ایچون وقتی. خدمتی گوردرمك ایچونده اوشاقلری
وار؟

دها صوکره، بر گون والده‌سنك چوربا پشوردیکی
اثناده، سمورك غافلانه خانه‌لرینه گیردیکنی. و والده‌سی باغرارق:
«تنبل کوپك! بولندیغك یردن فرار ایتمکمی ایستیورسك!
حالبوکه بزدن دها ایو بسلنیورسك؛ برده بزی صویمغه

يلتيورسك!» ديوب كوپكك باشنه بر صوپا آتديغنى خطرينه كتوردى.

بشقه بر دفعه‌ده سمورك كنج صاحبه‌سى بر كون سوقاقدن كچيور ايدى. قوكشولردن بر قادينك خائنانه بر طور ايله: «شو زنكينلره باقكز، پاره تلف ايتمكى نه قدر سويورلر! فقرانك كينه‌جك بر شيلرى اولمديغى بويله بر موسمده، بو كوچوك قيزه، ياز قيش، بياضلر كينديريورلر. بو شمديدن خانم قيزى مناسبتسز صرفياته الشدرر.» ديه‌رك هايقرديغنى‌ده خطرينه كتوردى.

بتون بو حسد آميز مقالاتك خطره‌لرى، فطينك كوچوك باشنى تضييق و اشغال ايديور ايدى. بردن بره طالعندن، حتى بالذات شخصندن بيله، ناخشنود، و معاون طرفندن كندوسنه تنبل ديه چاغرلمش اولمسندن طولايى‌ده پك زياده مجروح اوله‌رق بو يوزدن حاصل ايلديكى حدت، كندوسنده اك كوتو بر فكرك توليدينه سببيت ويردى.

٥ — قسقانجلق انسانى اهانته سوق ايدر

حدت فنا بر ناصحدر

فطين، قسقانجلغه قاپلديغى بر صره‌ده، سمورده سير و حركتك سرعتنه مغلوب اوله‌رق، كيلارك قارشونده واقع حولى‌يه فيرلادى. كوچوك قيز قوشاراق انى تعقيب ايديور ايدى.

هر ايكيسى‌ده فوق‌العاده بر سرعتله، كولكه كبى، قپونك اوكندن كچوب ينه اوصورتله عودت ايتديلر.

فطين، بر طاش يقالامش ايدى. بو طاشى، براز صوكره مرور ايدن، سموره طوغرى فيرلاتدى. طاش حيوانك اياغنه اصابت ايتدى. سمور باشنى يره اصوب آقسايه‌رق كلوب صاحبه‌سنه التجا ايلدى.

قيز هيچ بر شى كورمامش، و هيچ بر شى‌ده اكلاميور ايدى. لكن كيلارك ايچنده، قبا بر سس ايله، شو سوزلر تلفظ اولندى:

واى! خائن چاپقين! تنبلكه قانع اولميورسك‌ده، برده طاش آتيورسك، اويله مى؟ طور، براز طور، سنى اصلاح ايده‌جك بنم.

معاون بو سوزلرى سويليه‌رك فطينك دكرمنى اوزرنده واقع دليكدن كچوب چوجوغى قولاقلرندن يقالادى، فقط اوته طرفدن سمورك نازك صاحبه‌سى‌ده كيلاره كيرمش ايدى. قيز، جدى بر طور ايله، معاونه ديدى‌كه:

— فكرى افندى، افندى بابام چوجوقلرك دوكلديكنى ارزو ايتمز.

— انى بنده بيليورم، محبوبه خانم؛ فقط، خيرى افندى بو خائن مخلوقك، سزى تهلكه‌يه اوغراتمق ايچون، طاش آتديغنى بنم كبى كورمش اولسه ايدى، احتمالكه قولاقلرينى شدتله بورشدرمش اولور ايدى؛ حالبوكه بن اويله ياپمدم.

چوجوق، معندانه بر ادا ايله، قويرجق صاچلى باشنى صاللايه‌رق:

— عجايب! بو چوجوق بزم كلديكمزى بيلميور ايدى، بو بجركسزلكنه، بلكه بزم قدر، اوده متعجب اولمش اولماليدر. (فطينه خطاباً) لكن چوجوق، سنده سويله، هم بزى كورمديككى سويله.

هر نه قدر فطينك بر چوق قصورلرى وار ايديسه‌ده هيچ اولمز ايسه يلانجيلق عيبندن برى ايدى. فطين كذبى آنجق قورقاق آدملرك ارتكاب ايتديكنى، بر چوق دفعه، ايشتمش ايدى. چونكه انسانى كذبه سوق ايدن يالكز قورقودر: ايستر تأديب اولنمق قورقوسى اولسون، ايستر خائنانه ياخود ابلهانه بر حركتدن طولايى خائن ياخود احمق طانلمق قورقوسى اولسون. ايمدى فطين دنياده هيچ بر شى ايچون قورقاق اولمق ايستميوب صره‌سى كلدكجه طوغرى‌يى كمال جسارتله سويلمكدن چكنمز ايدى. بو جهتله بى پروا: — اوت، سزى كوريور ايدم. جوابنى ويروب باشنى اكدى.

كوچوك قيزك كوزل مائى كوزلرى، بر نوع حدت و نفرت اثرلرى كوستردى. اوته طرفدن معاون ديديكه:

— كورديكزمى، خانم قيز. بن سزه نه ديور ايدم؟ فقط، سز مستريح اولكز. بو چاپقين بر دها بورايه آياق باصميه‌جقدر.

محبوبه وقار و حلمنى محافظه‌يه بيوك بر جهد ايله:

— بو مسئله بكا عائددر. بناءً عليه استيضاح ماده ايچونده بكا مساعده ايت. هر حالده او بكا فنالق ياپمق آرزوسنده بولنه‌مز، چونكه بن كندوسنه اصلا فنالق ياپمدم. مع مافيه اكر اوقدر خائن يوركلى اولمش اولسه ايدى، شبهه‌سز، بو قدر طوغرى سوزلى اوله‌مز ايدى. بيوك پدرم «يلان سويلمك بيلميانلره امنيتسزلك كوسترمك لازم كلمز» ديور.

معاون، محبوبه‌نك شو التماسنى اسعاف ايله، چكلدى؛ فقط هر شيئك ايشيدلمسى ممكن اولان جوار بر اوطه‌ده اختفا ايتدى.

٤ — محبوبه و فطين. — وقار

وقار ممدوح و مقبولدر، فقط كبر و نخوته تحوله مانع اولان لطافتله رفاقت ايتمسى شرطدر.

يالكزجه قالمش اولان ايكى چوجوق، يكديكرينه باقمغه باشلاديلر. بونلرك هر ايكيسى‌ده متأثر كورنيوردى. نهايت محبوبه ديديكه:

— نيچون بكا فنالق ياپمق ايستيور ايدك؟ بندن نفرتمى ايديورسك؟ بن سكا نه ياپدم؟ بو برنجى دفعه‌در كه سنكله قونوشيورم، حتى اسمكى بيله بيلميورم.

اغلامق آرزوسنده بولنان بر معصومك صداسى كبى

دیترك و طاتلی بر سس ایله تلفظ اولنان، بو سؤاللر اوزرینه، اهانت واقعه‌سندن طولایی، فطين اوقدر محجوب اولدی، كه جواب ویرمكه كندوسنده جسارت بوله‌میه‌رق، هیچ بر شی سویلمكسزین باشنی اوكنه اكدی.

محبوبه تكرار: «لكن سویله.» دیدی، و فطينك دائما سكوتی اختیار ایتمسنده طولایی‌دن:

— قوغولمقدنمی قورقویورسك؟ سكا وعد ایدرم قوغولمزسك. سوزینی علاوه ایتدی.

فطينك هر شیدن زیاده قورقاقلقدن استكراه ایتدیكنی خبر ویرمش ایدك بو: «قورقویورمیسك؟» سوزی باشنی قالدرمغه كندوسنی مجبور ایتدی. و جسور اولدیغنی كوسترمك ایستیه‌رك، درحال، حس ایتدیكی ندامتی بیله قاله المقسزین، افكار خائنانه‌سنی حكایه‌یه مسارعت كوستردی:

— قوغولمقدن قورقمیورم؛ شاید سندن نفرت ایدییور ایسه‌م، بونی اكلامقمی ایستیورسك؟ پك ای! بن بتون زنكینلردن متنفرم؛ حتی سزك كوپككزدن بیله، چونكه او بندن دها ایو بسلنیور. ایشته بونك ایچون هر ایكیكزه بر طاش اتدم.

محبوبه نازك بر چوجوق اولوب دائما كندوسنی ایلرو كتورن فوق‌العاده بر غرور استثنا ایدلنجه، همانده قصورسز ایدی. فطينك شكایاتی — كه اصلا دوشونوب اهمیت ویرمدیكی بر ثروتی، بر جنایت كبی، باشنه قاقمقدن عبارت ایدی — محبوبه‌یی نهایت درجه‌ده جریحه‌دار ایتدی.

فطينك ویردیكی جوابه اظهار حیرتله دیدی‌كه:

— اكر سن كوپكمی طوپال ایتمش اولسه ایدك، بوندن طولایی ممنونمی اوله‌جق ایدك؟ شاید بالذات بنی‌ده جریحه‌دار ایتمش، و اكر بیوك پدرمك كوزیاشلرینی كوره‌بیلمش اولسه ایدك، بوندن دها زیاده‌می خشنود قاله‌جق ایدك؟ بو كوردیكك شیلرك كافه‌سی، بیوك پدرمك سعی و غیرتی سایه‌سنده حاصل اولمش، بر ثروتدر. هایدی، چكل سن پك خائنسك الچق چوجوق! مع مافیه، ینه بن سكا طرد ایدلمیه‌جككی وعد ایدرم: سن هیچ بر وقت قوغولمیه‌جقسك. فقط زنهار بو حركتمی، اثر خوف عد ایتمه. بن، بن سندن هیچ بر وقت قورقمم. چوجوق، دها سهولتله اجرای اهانت ایچون كوشه بوجاقلره كیزلنان چوجوق، سن هر نه قدر الچقلغك صوك درجه‌سنی ارتكاب ایتمش اولسه‌ك بیله. نه اهمیتی وار. بنی اصلا قورقوته‌مازسك.... (كیتدكجه تزاید ایدن متكبرانه بر حدتله) بن. هیچده سكا بكزه‌مم. بن. بن غایت مرد و جسورم؛ سمورده، جسوردر. اكر بكا فنالق یاپمق ایستر ایسه‌ك، اوینایه‌جغك اویون، نه قدر خفی اولسه، درحال كورر. سكا غلبه ایدرم. زیرا جریحه‌دار ایتدیكك وقت، كندوسنی مدافعه ایتمیان كوپكم، شاید بكا ال اوزاته‌جق اولور ایسه‌ك، سنی بر خرسز یاخود بر حیدود عد ایله پارچه پارچه ایدر.

محبوبه بو سوزلری سویلیه‌رك، بر كوچوك خانم افندی كبی، متعظمانه و لوندانه بر ادا ایله كیلاردن چیقدی. معاونه حولیده

تصادف ایدرك دیدی‌كه :

— فكری افندی، چراغكز ایله بالملاقاة، كندوسندن استیضاح ماده ایتدم. حقنده حسن معامله بیوریله‌جغنه دائر اكا تأمینات ویردم؛ سنده اویله یاپه‌جقسك، دكلمی، بنم كوزل فكری افندیجكم؟

معاون فطینی تكدیر ایتمیه‌جكنی. محبوبه‌یه، وعد ایله برابر وقوعاتی خیری افندی‌یه حكایه‌ده مسارعت ایتدی.

٧ — فطینك ندامتی

بزه توجیه اولنمش بر ندا واردر، كه بزی تقدیر ایدرسه بختیار؛ تقبیح ایدرسه بد بخت اولورز: بوده صدای وجداندر.

یالكزجه قالان فطین، تكرار چالشمغه قویلدی.

آلچق آدملره لایق. بر معامله‌یه اوغرادلمسندن طولایی غایت شدید بر حدت حس ایتمكله برابر. بوكا مستحق اولدیغی‌ده دوشنه‌رك. او حدتدن دها قوتلی بر محجوبیت حس ایدیبور ایدی.

اصلا یالان سویلمامك عادتی. فطینه. پك بیوك بر وجدان استقامتی ویرمش ایدی. كندو قصورلرندن طولایی، بالذات كندوسنی معذور عد ایتمدیكی ایچون، او قصورلردن ناشی، آخرك حضورنده معذور كورنمكلكك و سائطنی تحری ایتمیور ایدی.

بناءً علیه فطین. تبریهٔ ذمت ایچون، اكثر چوجوقلرك یاپدقلری كبی، طاشی اتمزدن اول، حركتندن حاصل اوله‌جق نتیجه‌یی ملاحظه ایتمدیكنی، و بو حركتی محضا غفلتله ایشلدیكنی، و بو حركتین ضربه‌یی حاصل ایتمك ایچون، هیچ بر كون فكر خائنانه‌یه وجود ویرمدیكنی ادعا ایتمدی؛ بالعكس حركتنك پك فنا بر شی اولدیغنی اعتراف ایتدی. طوغریسی‌ده بو ایدی.

معاوندن اجرای مجازاتی طلب ایده‌جك یرده؛ حقنده حسن معامله اجراسی ایچون، محبوبه‌نك واقع اولان طلب و التماسنی‌ده، اندن دها بیوك بر فنالق عد ایتدی. اكر محبوبه بونی طاتلیلقله یاپمش اولسه ایدی. فطین درحال قصورینك عفونی استرحام ایتمش اولور ایدی. لكن قیزجغز. اكا اوقدر حقارتله سوز سویلمش ایدی، كه فطین انكله تألیف بینی ممكنسز كورییور ایدی. اولوقت فطین. محبوبه‌نك كبر و نخوتله واقع اولان مقالات ناموسشكنانه‌سیله پك اغر بر صورتده تأدیب اولندیغنه حكم ایدرك، آجی. آجی. اغلامقدن كندوسنی منع ایده‌مدی.

٨ — فطینك تحقیری

وقتاكه ساعت طقوزی چالدی. بتون عمله ایش البسه‌سنی چیقاروب، فابریقه‌نك اتصالنده‌كی دره‌ده اللرینی. یوزلرینی ییقادقدن صوكره. خیری افندینك قوم دوشه‌لی اوكوزل حولیسندن كچه‌رك. قهوه‌التی ایتمكه كیتدیلر.

فطين دخی، محجوب ومضطرب اولديغی حالده، بونلرك آره‌سنده يورييور ايدی، زيرا محبوبه، النده بر كتاب، بر صره اوزرنده اوتورمش ايدی. اورادن كچن عمله‌نك جمله‌سی ال قالدره‌رق: — «وقت شريفلر خير اولسون، محبوبه خانم» خطابيله آنی سلاملايور ايدی.

محبوبه كوله‌رك، اعادهٔ سلام ايله مقابله، و هر برينی كندو اسميله ياد ايدييور ايدی: مثلا برينه، حسين بابا؛ اوته‌كنه، شاكر افندی دييور ايدی.

فطينه نوبت كلنجه، محبوبه، بر كلبكی تعقيب ايتمك وضعيتی اله‌رق قيام ايتدی. فطينه ارقه چويردی. فطين بو حالی آشنالغنك عدم قبولنه حمل ايتمكله برابر، جبرنفس ايله، النی قالدردی. اورادن بو صورتله كچوبده، قپويه تقرب ايتديكی آنده كندوسنه غرض باغلامش اولان سمور، ديشلرينی كوستره‌رك كلبه‌سندن خارجه فيرلادی. فقط، محبوبه درحال قوشوب كلدی. فطينه باقغه تنزل ايتمكسزين حدت آميز، بر اشارتله، حيوانی كرو چكلمكه مجبور ايتدی. اولوقت سمور، صاحبه‌سنك تسكين حدتنه يلتنمش، اياقلری التنه ياتوب سوريمش. ايسه‌ده، محبوبه حيوانه بر درس ويرمك ايچون، صانكه پك زياده حدت ايتمش، صانكه آنی دوكمك يكانه مقصدی ايمش كبی، منی‌منی قولنی شدتله قارشو قويه‌رق، سموری دفع ايتمكه لزوم كوردی. بو معامله‌دن بسبتون مأيوس اولان كوپك، كلبه‌سنه رجعت ايتدی.

فطين بو وقعه‌دن‌ده دها زياده محجوب اولدی. دشمن عد

ايتديكی، محبوبه طرفندن مدافعه و محافظه ايدلديكنی كورمكدن ايسه، يرلر التنه كچمكلكنی آرزو ايدييور ايدی. بناءً عليه بر كره خانه‌سنه جان آتمق ايچون، قپويه آتلامغه شتاب ايتدی. لكن، اكا بشقه بر مصيبت انتظار ايدييور ايدی.

خيری افندی اللرينی ارقه‌سنه قويه‌رق سوقاق، قپوسی اوكنده كزينيوردی. فطينك كچه‌جكی بر زمانده، اختيار اشارتله تقربنی امرايتدی. خيری افندی فطينك، ياشلرله قزارمش اولان كوزلرينه، حصر دقتله، اوقدر عطف نكاه ايدييور دی، كه چوجوق بو حالدن اوركوب بسبتون و ضعيتنی غائب ايتدی.

فطين، محبوبه‌نك وعدی خلافنه، هر شيئی بيوك پدرينه حكايه ايلديكنی، و بناءً عليه شمدی سوقاق اورته‌سنده، علی ملأ الناس، رذالتله طرد ايدلمك اوزره اولديغنی تصور ايتدی. نهايت، خيری افندی تدقيقات سكوتكارانه‌سنی قطع ايله، فطينی استجوابه باشلادی.

— يك ای! فطين، لايقی وجهله چالشديغك اكلاشيلیور. بكا بويله خبر ويريليور.

فطين، خيری افنديك كندوسيله اكلنديكنه ذاهب اوله‌رق، بر كره يوزينه باقدی. حالبوكه، خيری افندی‌ده غايت جدی سوز سويليان بر آدمك اطوار طبيعيه‌سی وار ايدی.

بو صوك حقارت اولكيلردن دها مؤثر، دها شديد اولدی. فطين بوكا تحمل ايده‌مدی. تكدير و تقبيحه مستحق

اولدیغی حالده، بویله بر مدح و ستایشی، سکوت ایله، قبول ایتمك اکا غیر ممکن کوروندی. حقیقةً صاحب وجدان اولان بر انسان ایچون، اصلا مستحق اولمدیغی ثنا و ستایشی، بلا استغفار قبول ایدیویرمکدن دها زیاده موجب خجالت نه تصور اولنه‌بیلور. بو حال بشقه‌لرینی اغفال ایتمك، و بالذات نفسنی‌ده الداتمق ایستمك دکلمیدر؟ قاتمرلی ساخته‌کارلق. فطینك استکراه ایتدیکی قاتمرلی یلانجیلق. چونکه بز فطینی، کرك کندی و کرك اخری حقنده صادق اولمق خصلت ممدوحه‌سیله متصف بیلیورز. فطین، شجیعانه بر طور ایله، دیدی‌که:

— خیر افندم، بو صباح وظیفه‌می ایفا ایتمدم، فقط بو اقشام کندمی دها ایو قوللانه‌جغم.

— اویله ایسه، سن نفسك ایچون، معاونمدن دها شدتلیسك.

فطین، بو بر علامت خیردر. اکر ایستر ایسه‌ك، مرد بر چوجوق اولورسك. هایدی، یمکه کیت.

فطین، خیری افندینك امرینی تکراره میدان ویرمکسزین، آیرلدی.

٩ — محبوبه‌نك مطالعه‌سی

دائما هرکسه حرمت ایت، زیرا حرمت ورعایت صاحبنه عائددر

وقتاکه، ایشجیلر عودت ایتدی. محبوبه تکرار کتابنی النه الدی. فوق العاده بر دقتله اوقویوردی. زیرا کتاب ازبردن

اوکرنیله‌جك بر درسه تعلق ایدیور دی. مبحث دخی شوندن عبارت ایدی:

— «هرکسك، حتی دشمنلریکزك بیله، حقوقنه رعایت ایدوب، سزی فصل و مذمت ایدنلری، سز مدح و ثنا ایدیکز. حقکزده فنالق یاپانلره ایولك یاپوب، سزی طرد و تکدیر ایدنلری تلطیف و دلسیر و دعای خیر ایله تذکیر ایتمکه مسارعت کوستریکز، که رضای باری‌یه موافق حرکت ایتمش اوله‌سکز. زیرا جناب حق مهروماهی ایولرك، کوتولرك اوزرینه دوغدروب، جمله حقنده ابراز الطاف نامتناهی بیوریور؛ و باران فیوضات نشاندن، حقلی حقسز دیمیوب، متساویاً هرکسی مستفید ایدیور.

اکر سز، یالکز سزی سونلره محبت ایدرسه‌کز، بوندن طولایی نه مکافاة امیدنده بولنه‌بیلورسکز؟

و اکر، حرمت و التفاتکزی، یالکز سزه منسوب اولانلره حصر ایدرسه‌کز، فوق العاده نه یاپمش صایلورسکز؟

نوع بشره متساویاً رعایت و محبت، لازمهٔ شعار انسانیتدر. بناً علیه عادلانه و اخوتکارانه حرکتله، جلب قلوب عامه‌یه مسارعت ایدیکز»

محبوبه کتابی الندن براقدی. غایت متأثر ایدی. چونکه مدت عمرنده، برنجی دفعه اوله‌رق بر دشمن صاحبی اولمق نه دیمك اولدیغنی بوکون اکلایور ایدی. و ینه بوکون، دشمنه رعایتی، محبتی، حتی بونك خیر دعایه مظهرتی، لزومی کندوسنه بیان اولینور ایدی.

برینك کندوسنه عداوت ایتمسنی پك اغیر، باخصوص

زنكين اولمسندن طولايي دوچار نفرت اولمسیده پك حقسز
بوليووردى.

فطين ايله قيصه بر ملاقاتدن صوكره، چوجوغي استخفافله
تحقير ايتمش اولمسندن طولايي، محبوبه‌نك حس ايتديكي سرور،
هنوز مبدل يأس و فتور اولمامش ايدى. غير لايق بر اهانتك
انتقامني المش اولمقلغك ذوق و صفاسي، اكا بسبتون طبيعي
كورنمش، و اولوقته قدر مكمل اكلنمش ايدى. لكن شمدى
محبوبه‌ده بر هيجان ظهور ايديوردى، قلبندن عذاب
وجداني كبي، بر شي قوپيووردى. زيرا كتاب كندوسني
اتهام ايديوردى.

بحث، ايلك قباحتي ارتكاب ايدن فطينميدر، و فطين
حقيقةً كندوسنه دشمنميدر، دكلميدر، بورالري اكلامقلغه
تعلق ايتميوردى. بونلرك اهميتي پك جزئي ايدى. چونكه دائما
و هر حالده، عفو ايتمك، و سومك لازم كليوردى.

لكن، ايلك خطوه‌يي ناصل اته‌جق؟ بو ممكن اوله‌بيله‌جكمي؟
فطينه نه سويليه‌جك؟ يا فطين، انكله باريشمقلغي رد ايدرسه؟..

متكبر محبوبه، ناموسنك بو وجهله پايمال اوله‌بيلمك
احتمالاتي نظر مطالعه‌يه الەرق، تحملى غير قابل بر صورتده
لرزه‌ناك اوليووردى.

بناءً عليه دوچار تشويش اولان وجداني، و دائرهٔ
عصيانده بولنان كبر و عظمتي، دفعةً تسكين ايده‌بيلمك ايچون،

كونك هنوز نهايت بولميوب مناسب بر فرصتي الده ايتمكه
وقتك مساعد اولديغني، و مع مافيه ايلك قباحتي ياپان، فطين
اولديغي ايچون، بلكه ايلك خطوه‌ده انك طرفندن آتلمش
اوله‌جغني، و بو صورتله تأليف بين، بلاواسطه طبيعتيله وجوده
كلمش بوله‌جغني ملاحظه ايتدكدن صوكره، درسيله اشتغاله
باشلادى.

١٠ — محبوبه‌ده وجدان امنيتسزلكي

ايشجيلر، اوكله يمكندن عودت ايتدكلري وقت، محبوبه
بونلرك كچه‌جكلري يولك اوزرنده بولندى.

فطينك اكا بر ترضيه ويره‌جكني، ياخود بالذات كندوسي اكا
خطاب ايتمك جسارتنده بوله‌بيله‌جكني اميد ايديوردى.
لكن فطين، يوزينه باقمقسزين، محبوبه‌نك اوكنده الني قاشي
اوستنه قالدره‌بيلمكله اكتفا ايتديكي كبي، محبوبه‌ده محابتكارانه
خفيف بر باش اشارتندن بشقه، ديكر يولده آشنالق ايله، اني
تطييبه، و قلب مجروحني تعميره موفق اوله‌مدى.

بو ذليل غلبه‌يي كبر و عظمته بخش ايتديكي آنده،
محبوبه‌نك كوكلي حزن و كدرله طولدى، زيرا وجداني
دها زياده دوچار اغتشاش اولدى.

محبوبه‌يي فوق‌العاده محزون كورن پدرى، اوكله يمكندن

صوكره، كندوسنى الوب، براى تفرج چفتلكه قدر كتوردى، لكن
چوجوق، سير و تفرجدن بر درلو متلذذ اوله‌مدى. صانكه
كتابك سوزلرى قولاغنده ويزلدار، و صانكه اطرافده
بولنان شيلرك جمله‌سى‌ده اوسوزلرى اكا اخطار ايدر ايدى.
تپه‌جكلرك ديك شاهقه‌لرى اوزرنده، نه قدر وحيدالشكل و
سكونتلى ايسه، چمنلرك اوزرنده دخى اوقدر ساكن، و يكنسق
اولان شمس خاطر كشا، لسان حال ايله، محبوبه‌يه شو وجهله
ندا ايدييور دى:

— «باق، خانمجق، بن عموم ايچون شعله ورم. ضيا و
حرارتمى كرك متواضع، كرك كستاخ؛ كرك ايو، كرك كوتو
هيچ كيمسه‌دن اسيركه‌ميوب، متساوياً صرف و ابذال ايدرم.
بن، جناب خالق كون و مكانك، بر مهر جهان آراسى‌يم. مكمليت
نه بزه، نه سزه، انجق ذات الوهيته مخصوصدر. خانم، اول
مبدع حوادثخانهٔ موجودات. و خالق كافهٔ مخلوقات، رب الاغنيا
دكل، رب العالميندر. منى منى محبوبه، تحصيل كماله جهد
واقدام ايتمليسكز. كه انجق بو واسطه‌سز ايله تحديث نعمته
موفق اوله‌بيلورسكز.»

اوته طرفدن، ترلالر اوزرنده، زمردى طالغه‌لر بيدا
ايدن، بغدايلرك دخى. شو صورتله، ناطقه نماى حال اولدقلرى
ظن اولنيور دى.

— «منى منى محبوبه، دقت ايت، بز مقتدر اوله‌بيلديكمز
قدر محصولدار ساقلرمزى توسيع ايدييورز؛ فقط ظن

ايتمه، كه بو يالكز سكا مخصوصدر، زيرا بز عموماً نوع بشرى
بسليان مقدس بر نباتز. فقير، زنكين؛ ايو، كوتو جمله‌سى بزم
دانه‌مز ايله بسلنيور. بز جناب حقك قدرت بالغهٔ صمدانيه‌سيله
خلق اولندق! بز عمومه عائدز. چونكه هركس بلا استثنا
جناب حقك مخلوقيدر. نزد بارى‌ده باى و كدا مساويدر.
الله عظيم الشان، مخلوقاتنى سور، و انلره‌ده يكديكرينه محبت
امر ايدر.

١١ — كوزل بر قلبه مالك اولورسه‌كز هركس طرفدن سويلورسكز

خيرى افندى، چوجوغك رخسارنى اوخشايه‌رق، ديدى‌كه:

— نه دوشنيورسك، خانم قيزم؟

محبوبه: — «شو بغدايلره دقت ايدييورم.» جوابنى
ويردى. فقط ذهننى اشغال ايدن شيئى، سويلمكه جسارت
ايده‌ميه‌رك، قيزاروب باشنى اوكنه اكدى.

بوتك سببنى شبهه‌سز خيرى افندى كشف ايدييور ايدى:
زيرا وليلر، چوجوقلرينك كوكلنده‌كى خفايايه سهولتله واقف
اولورلر!

خيرى افندى:

— قيزم، سكا محبوبه تسميه ايتمكلكمك سببنى درخاطر

ایدییورمیسك ؟

چوجوق تكرار باشنی قالدردی، و مائی كوزلرینی اختیارك كوزلرینه دیكوب، ایچنی چكه‌رك دیدی‌كه:

— اوت، بیوك پدرم. سزك الك كوزل ارزوكز، هركس طرفدن سولمكلكم. و بكا محبوبه نامنی ویرمكزدن مقصدكزده، بونی متوالیاً درخاطر ایتمكلكم قضیه‌لرندن عبارت ایدی. (بر دقیقه سكوت ایتدكدن صوكره) لكن بوكا موفق اولمق ایچون، هركس طرفدن سولمش اولمقلغی ارزو ایتمك كفایت ایتمیور. شاید بغیرحق دوچار نفرت و اهانت اولور ایسه‌م، او حالده بوكا قارشو نه یاپه‌بیلورم ؟

خیری افندی چوجوغی قولندن طوته‌رق دیزی اوستنه اوتورطوب، كمال و قارله دیدی‌كه:

— منی منی قیزم، سن، ابنای جنس محبتنی جلب ایتمكدن عبارت اولان، الك شانلی شهرت، اویله بلا زحمت، قولای، قولای، استحصال اولنه‌بیلورمی ظن ایدییورسك؟ اكر بویله اوله ایدی، طاشیدیغك شو كوزل اسمدن طولایی، بن اوقدر قساوت ایتمز ایدم. محبوبه، منی منی محبوبه. بو دنیاده سعی وغیرتسز، مجادله و مصارعه‌سز، جسارتسز هیچ بر شی استحصال اولنه‌مز! عسكر، یكیتلك نامنی اكتساب ایچون، حیاتنی فداده تردد ایتمز. اولادم، سن، استحصالی الك مشكل اولان غالبیتك — كه جلب قلوبه موفقیتدن عبارتدر —

سهولتله حصولنی دیله‌یوب، مقابلنده هیچ بر فداكارلقده بولنمامقلغی می آرزو ایدییورسك ؟

قولاق ویر، قیزم، محقق بیل، كه نوع بشرك قلبلری، و بعضاً بونلرك‌ده الك بهادرلری قونه، قدرته، درایت و مهارته، اكثریا حسن و لطافته مقاومت ایدر. لكن الك فنالری ارەسنده بیله، بر قلب یوقدر، كه سویملی بر روحك مقاومتی غیر قابل لطافتنه، قهرمانجه مرحمتنه، سویملی نجابتنه غلبه ایده‌بیلمسون، ایمدی، قیزم، كوزل بر قلبه صاحب اول، كه سندن نفرت ایدنلرك بیله، كوكللرینی جلب ایده‌بیله‌سك.

محبوبه قوللرینی بیوك پدرینك بوینه آتوب، كوچوك باشی اختیارك كوكسی اوستنه قویدی. دیدی كه:

— چالیشه‌جغم، باباجغم!

١٢ — فقیرك حسبحالی

اقشام تقرب ایدییوردی. محبوبه‌نك سرعت عودتی آرزو ایتمسی طبیعی ایدی. زیرا فطین ایله بارشمقلغه خواهش كوستریور ایدی. لكن چفتلكده مهم ایشلری اولان خیری افندی، اقشام طعامنك تهیه‌سنی چفتجی‌یه امر ایتمش و بعد الطعام انجق ساعت اونده كتوریلان ارابه‌یه راكباً عودت ایده‌بیلمش ایدی. عمله خانه‌لرینه عودت ایتمك اوزره ایدیلر. محبوبه فطینی اصلا كورمامش ایدی. قیزجغز پك یورغون

دوشمش ایدی، چونکه موجب فرح و نشاط بر حال ایله، قلبی
مستریح دکل ایدی؛ ایرکنجه یاتمغی طلب ایدرك، درحال یتاغه
کیردی، لکن کوزینه اویقو کیرمدی. دوشوندکجه کوندوز
واقع اولان احوال ذهننه کیرییور، کیجه‌ده کیتدکجه ایلرولیوردی
متعاقباً کوندوزك بیکلرجه شماته‌لری منطقی اولدی.

ساعت التی‌یی چالدی. خیری افندینك اقامتکاهنده سکونت
اودرجه حکم فرما ایدی، که محبوبه بو ساعتك هر ضربه‌سنی
تعداد ایده‌بیلدی. دها صوکره، ساعت بیله سکوته واروب،
محبوبه ارتق هیچ بر شی ایشتمز اولدی.

لکن، براز صوکره، سمعنه، غایت ضعیف و بوغوق، بر شماته
واصل اولدی. بو، تحت الارض یوکسلان صالتی کبی، بر شی
ایدی.

محبوبه درحال فطینی تخطر ایتدی، زیرا بو کورلتی
انك دکرمننك شماته‌سنه بکزیور ایدی؛ و قیزك اوطه‌سی
کیلارك اوستنده واقع اولدیغی ایچون، بو صدایی ایشتمسی
شایان تعجب دکلدی.

محبوبه کندی کندینه دیدی‌که: — «عجایب! فطین حالا
اوتوریور می؟ بیوك پدرمك کیجه چوجوقلری چالشدرمق
عادتی دکل ایدی. احتمال، که ایش پك مستعجلدر. ذواللی فطین!»
محبوبه، ذاتاً قرانلق ایکن، برده کیجه‌نك ظلمتیله بر قاتدها
قرانلقلاشمش اولان، مخزنده فطینك یالکز اولدیغنی تصور ایتدی.
صانکه محبوبه، یورغانی موصل قماشندن معمول صیجاجیق

بر یتاقده بولنمسندن طولایی بختیار ایدی! احتمال، که فطین‌ده
بو حالی دوشونیوردی و بلکه بوندن طولایی‌ده اکا دها زیاده
بغض و عداوت ایدییوردی...! حالبوکه محبوبه اغلامق
آرزوسنی حس ایدییوردی.

بو اثناده، کیجه‌نك حال سکونتنده، بر صدا، همده حزین،
سوزشلی بر صدا ایشیدلدی. محبوبه قولاق ویردی. اوقونیلان
شیئی تمامیله ایشیتیور ایدی، که اوده اشبو منظومه ایدی.

منظومه *

بر طفل یتیم بی نوایم،
مفتون، مآثر و مساعی.
مستغنیء همت و عطایم؛
مقبول خدا دکلمی ساعی؟
کسب، اولدی او صانع حکیمه:
براوزکه عبادت عظیمه!

ایشسز یاشامق، اولورمی قابل؟
ایشدر بزه، باعث سعادت.
البته اولور، سفیه و عاطل:
شایستهٔ نکبت و سفالت.

* الای بك زاده عزتلو ناجی بك افندی طرفندن انشاد اولنمشدر

ایش، روحه مدار انجلادر :
آینهٔ قلب روشنادر !

سعی و عمل، اولمسه جهانده :
ارضك، نه چیقار خزینه‌سندن ؟
سعی ایله کلور، اله بر آنده :
انواع گهر، دفینه‌سندن !
دنیا، که عجیب کارگهدر !
بر ایشجیسی‌ده، فلکده مهدر !

ایشدر چویرن، بوکا ثباتی ؛
ایشسزلك ایله، دونرمی دوران ؟
ایشدر یاشادان، مکوناتی ؛
ایشسزلك ایله، یاشارمی انسان ؟
ایشدر، سبب نظام عالم !
ایشدر سبب حیات آدم !

کار، اولدی مدار اشتغالم ؛
محروم رفاه و راحت اولمام.
فرمانه، یوقمی امتثالم ؟
آوارهٔ یأس و محنت اولمام
بن، واقف حکم (ماسعی) یم !
و ارستهٔ قید ابتلایم.

ای غافل حکمت مساعی !
قابلمیدر اکمینجه بچمك ؟
منکرمی بو نعمت مساعی :
سعی اولمسه کیم بولوردی اتمك ؟

سرپلملیدر زمینه دانه :
تاکم اوله منفعت جهانه !

بر صانع لایزل اکمل!
قورمش ازلی بوکا رکاهی!
انسانلری ایلمش مؤکل:
تدویرینه سعی ایله کماهی!

شاکرد طبیعت آشنایم !
جویندهٔ لطف کبریایم !

وقتاکه فطینك سسی منقطع اولدی، محبوبه، منی منی اللریله جناب حقه سینه بدست تضرع اولدقدن صوکره، سسزجه قالقه‌رق، البسه‌سنی کیندی، و بر کولکه‌نك حرکتی کبی، خفیف بر رفتار ایله، حولی‌یه آیندی.

ایشجیلرك کیجه اشتغالی هنکامنده، مطبخ ایشلریله مشغول اولان، بملمه خوش قدم، ایپلك بوکه‌رك، اویویه قالدیغی ایچون، چوجوغك کچدیکنی اصلا کورمدی. یالکز، صاحبه‌سنك قوقوسنی الان سمور، اکا طوغری قوشوب کلدی. محبوبه

حیوانه سکوت اشارتی ویردیکی جهتله، مطیع سمور سکوتله انی تعقیبه باشلادی.

۱۳ — تألیف بین — زنهار یکدیکرمزی دشمن عد ایتمیه‌لم

اکر، رضای باری ایچون، بر خیر ایشلمك اوزره ایکن، ابنای جنسکزدن برینك حقکزده عد اوتنی حس ایدرسه‌کز، انی تأجیل، و اوقاب مجروحی تعمیره تعجیل ایدیکز. شبهه‌سز در، که ایشلنه‌جك خیردن منتظر اولان اجرو ثواب، بو صورتله حاصل اولمش اوله‌جقدر.

بز بعض دفعه، بربریمزی دشمن عد ایدرز. حالبوکه یکدیکرمزك متقابلاً مظهر امنیت و اعتباری، جداً دوست و فاداری اولمق ایچون، بربریمزی کوزلجه طانیمقلغمز کفایت ایدر.

محتشم قمر، منور ایدی. کیلارك باجه‌سندن کیرن اوزون بر بیاض شعاع، صولوق طاتلی بر ضیا ایله فطینك کیلارینی تنویر ایدییور ایدی. فطین محزونانه دکرمنی دوندرر؛ و اوقودیغی منظومه‌یه صرف ذهن ایدر طورر ایدی.

درحال، فدان کبی، کوچوك بر شکل قپونك اوکندن کچه‌رك، کیلاره عکس ایدن، ضیای قمرك اورته‌سنده توقف ایتدی.

بو کولکه محبوبه ایدی. بربرینی تعقیب ایدن کوز یاشلری، رخ آلنی سیلابزده کل غنچه‌لرینه تحویل ایتمش ایدی. محبوبه فطینه طوغری ایلرولیوب دیدی که:

— فطین، بر درلو اویویه‌میورم. چونکه بندن نفرت ایتدیککی بکا سویلمش ایدك. مع مافیه، دها زیاده شایسته نفرت اولدیغمی‌ده بیلیورم. بویله حس ایدییورم. زیرا، سکا رفق و ملایمتله جواب ویره‌جك یرده، شدت و حقارتله معامله ایتدم. بنی عفو ایت فطین، زیرا وظیفه دائما عفو ایتمکدر. ارتق بندن نفرت ایتمه، فطین؛ زیرا مطالعه کذارم اولان کتاب، هرکسه محبت توصیه ایده‌یور. بن ارتق سنك دشمنك دکلم، فطین. سنی سوییورم، چونکه سن فقیرسك؛ بن استراحت ایتدیکم اثناده، سن چالشیورسك. یلان سویلمك بیلمدیکك ایچونده، سنی سوییورم؛ زیرا بیوك پدرم «قلبی تمیز اولانلر، یلان سویلمامکله فرق و تشخیص اولنورلر» دینیور. بنی عفو ایتمك ایستمزمیسك، فطین؟

محبوبه، منی منی اللرینی فطینه اوزاتدی. فطین بلا تردد طوتدی، محبوبه‌دن زیاده آغلیور ایدی. دیدی که:

— خانم قیز، سن، بنی عفو ایتملیسك، عفو ایتمك، سکا عائددر. ابراز ایتدیکك شو معامله، بنم اجراسنه مجبور اولدیغم، بر وظیفه‌در. مادامکه، وظیفه‌کی ایفا ایتمکی دها ایو بیلیورسك، سن بندن دها مرد، دها خطرشناسسك.

— بویله سویلمه، فطین، الدانیورسك. مادامکه، بن سندن دها بختیارم، اول امرده دست اخوتی اوزاتمق‌ده بکا عائددر؛ ثروتمله برابر کندمی سودرمك، و بو ثروتی، هیچ بر شخصك اهانتنه، نفرتنه، عداوتنه میدان ویرمیه‌جك صورتده، عدالت

و استقامتله قوللانه‌بیلمك بكا راجعدر. بن، سنی كورمزدن
اول، بونی اصلا دوشونمامش ایدم. دون واقع اولان احوال،
وقتیله اصلا خاطره كتورمدیكم، بر چوق شیلر اوزرینه، بنی
تفكره اجبار ایتدی. كوریيورمیسك، فطین، بن نقدر جاهلم،
زیرا زنكینلر حقنده ایتدیكك سرزنشلره حقیله جواب
ویرمكه اقتدارم یوق؛ بناءً علیه كسب معلومات ایتمك
ایستیورم، بیلمدیكم شیلری بیوك پدرمدن صوره‌جغم. اخلاقی
پك كوزلدر، سؤاللرمك كافه‌سنه جواب ویرر. بكا اوكرتدكلرینی
بنده سكا تكرار ایده‌جكم، سنده بو صورتله مستفید اولورسك.
دها صوكره، بیوك پدرم بنی، الیوم خواجه‌سیله سیاحتده
بولنوب، شو كونلرده عودتنه انتظار اولنان، برادرم مقبلك
درسلرنده بولندیره‌جقدر؛ شو حالده بن دها معلوماتلی
اوله‌جغم. اكر سنده آرزو ایدر ایسه‌ك، مقبل ایله برابر
اوكرنمش اوله‌جغمز كوزل شیلری سكاده حكایه ایدرز.
افندی بابام دیيور كه «معلومات، اك امین بر ثروتدر» ایشته
بویله بر ثروتله زنكینلشه‌رك بختیار اولورز. ایسترمیسك فطین؟

— اوت محبوبه خانم. سزك هر ایستدیككزی بنده
ایسترم.

بر لحظه‌جك سكوتدن صوكره، محبوبه دیدی كه:

— فطین، دمنجك اوقودیغك منظومه‌یی سكا كیم اوكرتدی؟
بو پك كوزل بر شی ایدی! حتی انی دیكلیه‌رك، كندمده سكا
ال اوزاتمغه كلمك جسارتنی بولدم.

— انی بابالغم حسین افندیدن اوكرندم فقط دائما تغنی
ایتمك عادتم دكلدر. بو اقشام یالكز و محزون ایدم، جناب
حقی دوشونه‌رك اوقودم.

— او! فطین خالقی تفكر ایتمك! بو پك كوزل شیدر!
آفرین، نه اعلا یاپدك. بنده سكا قارشو اولان قصورلرمی،
جناب حقی خاطره كتوره‌رك، اكلادم. كل، مفارقتمزدن
اول، سعادت حقیقیه‌یه مظهریتمزی جناب حقدن نیاز
ایده‌لم.

هر ایكیسی‌ده اللرینی قالدیروب، طاتلی بر سسله،
دعاونیازه باشلادیلر. بونلر یان یانه دیز چوكدكلری حالده،
كیلارك قومی اوزرنده اوتورمشلر ایدی: بری فقیر،
پچاوره‌لره بورنمش؛ دیكری زنكین، ایپك قوماشدن لباسلر
كینمش؛ فقط بونلرك رقت و لطافتده متساوی صدالری،
نام باری‌یی یاد ایچون، اخوتكارانه اجتماع ایدیيور ایدی.
وقتاكه دعا ختام بولدی؛ محبوبه قیام ایتدی.

— خوشجه قال، فطین، شمدی، وجدانم مستریح
اولدیغی حالده، یاتمغه كیدیيورم.

بعده، فطینی ترك ایتماسی ایچون، سموره اشارتله
امرلر ویره‌رك آیرلدی.

ذكی حیوان، صانكه صاحبه‌سنك فكرینی اكلامش كبی،
درحال كنج چوجوغك ایاقلری التنده یاتمغه كلدی؛ فطین
صاغ الیله دكرمنی چویروب، صول النی سمورك تویلری

اوسته قویه‌رق، حیوانی اوخشار، سمور دخی، علائم
شادی اوله‌رق، قویروغنی کیلارك قوملری اوسته چارپار،
و اره صره فطینك ایاغنی قوقلار ایدی. بو جهتله کیجه
مشغولیتی فطینه غایت ذوقلی، صفالی کورینمکه باشلادی
زیرا کوزل حیوان، اکا بر دوست معامله‌سی یاپدیغی ایچون،
فطین یالکز قالمش صایلمیوردی. محبوبه‌نك حین مفارقتنده،
واقع اولان شو لطف و عنایتی تقدیر و تحسیندن کیرو
طورمق انك ایچون قابل اوله‌میوردی.

بر ساعت صوکره، کیجه خدمتی نهایت بولمش ایدی:
قپولر قپانمش، هر کس اویقویه یاتمش ایدی. فابریقه‌ده بیدار
اولان، و اوته‌دنبرو کندوسنی کوسترمکسزین حفیده‌سنی
تعقیب ایدن، یالکز خیری افندی ایدی. همان چوجوغك
اوطه‌سنه کیردی.

محبوبه، سکونتلی بر اویقویه طالمش یاتیور، دوداقلری
اوزرنده سوملی بر تبسم کزوب طولاشیور ایدی.

منی منی اللرندن بری، یتاغك خارجنه صارقوب،
بونك اوزرنده دخی بعض خفیف لکه‌لر مشاهده اولنیوردی.
انی بو صورتله لکه‌دار ایدن، فطینك جوید ایله ماویلانمش
اولان دست وفاداری ایدی. نامدار اختیار، بو الی قالدروب
اوپدکدن صوکره، دیدی که:

— معمر اول، محبوبه جکم، کوکلی او قدر پاك اولان

و طریق وظیفه‌ده کمال استقامت، و فرط جسارتله ایلرو
واران محبوبه جکم، سن معمر اول.

١٤ — تقسیم طعام

بر ذاته مخصوص اولان طعام ایله اخری‌ده اطعام
اولنور ایسه، او طعامك لذتی قاتمرلشدیرلمش اولور.

فرداسی کونی، محبوبه برای زیارت ینه فطینك نزدینه کلدی.
بر الده، اوزرینه رچل سورلمش بیوك بر اتمك دیلمنی؛
دیکر الده، بعدالطعام اوکرنمکه مجبور اولدیغی درس کتابنی
طوتیور ایدی.

فطین محبوبه‌یی تکرار کورمسندن طولایی فوق العاده
مسرور اوله‌رق: — «صباح شریفلر خیر اولسون، محبوبه
خانم.» دیوب قیزی حسن استقبال ایتدی. درحال محبوبه دیدی که:

— فطین، سندن بر لطف رجا ایتمکه کلدم؛ نه اولدیغنی
بیلمکسزین انی بکا عنایت ایتمك استرمیسك؟

— او! های، های. جان و دلدن استرم.

— اویله ایسه، پایلاشه‌لم!

فطین بو تکلیفدن براز محجوب اولدی: اتمکی قبول ایتمك
کبر و غرورینه طوقنیوردی. فقط فطینك سریع الانفعال
اولدیغی، و بر دیلنجی کبی بسلنمك ایستمدیکنی تفرس ایدن
محبوبه تکرار دیدی که:

— هایدی، هایدی! بو بر نشانهٔ محبت، تألیف بینه کوزل بر اشارتدر، رد ایله بنی محزون ایتمه. مع مافیه وعدکی الدم، ارتق دها نکول ایده‌مزسك.

فطین، دها زیاده رجا و نیازه محل ویرمیه‌رك، اتمكك بر اوجنی طوتدی. محبوبه‌ده دیکر اوجنی چکیور ایدی. آچیق کوزلی قیز، اویله کوزل بر صورتله حرکت ایتدی، که اتمكك اك بیوك پارچه‌سی فطینك یدنده قالدی.

فطین، هر نقدر اتمکی قبول ایچون، بر خیلی رجایه محل ویرمش ایسه‌ده، انی آز اشتها ایله‌ده یمامشدر، دیه بیلورز. زیرا فطین، رچلی مدت عمرنده برنجی دفعه اوله‌رق هنوز طاتیور ایدی.

محبوبه کندی اتمکنی کوزل دیشلریله قیتر، قیتر یور، و ایاقلری التنده یاتان، سمورده، فرط سکونتله، بونلره عطف نظر ایدییوردی. زیرا، رچلك لذتی هر نقدر فطینك باعث حیرتی اولمش ایسه‌ده، سمور رچلی سومیوردی. طعامه بو صورتله دوام اولنیور ایدی. بوندن طولایی فطین ایشی تعطیل ایتمیوب، بر الده اتمکی طوتیور، دیکر الیله دکرمنی چویریور ایدی. مع مافیه صحبت دخی مجرای طبیعیسنده جریان ایدییوردی. فطین دیدی که:

— رچل نه کوزل شیدر.

— لذیذدر! بونلر، هر زمان میوه یتیله‌بیلمك ایچون، یاپیلور.

هر بری بر لقمه دها الدقلری اثناده، محاوره‌یه‌ده براز فاصله ویرلدی. مؤخراً فطین تحویل کلام ایله دیدی که:

— محبوبه خانم، بن سنك الکده دائما بر کتاب کوریورم. غالبا اوکرنه‌جك چوق درسك وار؟

— ایکی صباح، ایکی‌ده اقشام.

— بو سزك ایچون بیوك بر غائله اوله‌بیلور!

— دائما دکل، بعض دفعه؛ چونکه حفظی کوچ درسلره تصادف اولنور. مع مافیه بن اولوقت بیوك بر جسارت اله‌رق بونلری‌ده عینیله ضبطه موفق اولورم.

— سبحان الله! ایمدی سزی بو قدر سون پدرکز، بو قدر زنکین اولدیغکز، و هیچ بر شی یاپمیه‌رق پك بختیارانه یشایه‌بیلدیککز حالده، نیچون سزی چالشمغه مجبور ایده‌یور؟

— ایشته، بنده، بر دفعه بیوك پدرمه، طبق بویله سویلمش ایدمده، بکا الداندیغمی اثبات ایتمش ایدی.

— ناصل اثبات ایده‌بیلدیکنی بنده اکلایه بیلورمیم؟

— بو کوچ بر شی دکل، دیکله، شمدی اکلارسك.

١٥ — سعی و عمل انسانی بختیار ایدر

جوجوقلر، ایش ایله اویون، اویله ظن ایتدیککز قدر، مختلف دکلدر. چالشمق کبی، اویناماق ایچونده، فعالیت، حتی بعض دفعه‌ده، اختیار زحمت و مشقت لازمدر. نافع شیلر وجوده کتورمکی تعلیم ایتمك، فائده‌سز شیلر یاپمغی اوکرنمکدن دها کوچ دکلدر.

اویون، بر لحظه‌جك محظوظیتدن عبارتدر . سعی
ایسه ، مدت حیاتده شرف و سعادت استحضار ایدر .
ایشته بونلرك اره‌سنده‌كی یكانه فرق و اختلاف بودر .

— اولا، فطین، سنك هیچ بر شی یاپمقسزین، یاشامق دیدیكك نه‌در؟

— سبحان الله! بر شی یاپمقسزین یاشامق، چالشمقسزین یاشامق، یورلمقسزین، ممكن اولدیغی قدر اكلنه‌رك، عمر كچیرمك دیمكدر.

— لكن ، فطین ، اویونلرك هپسی یورغنلق ویرر ، و بونلرده بر نوع ایشدر. مثلا، طوپ اویونی اوكرنمك ایچون، اوته‌یه برویه اتلامق؛ فرلداق چویرمك ایچون، بر چوق زحمته قاتلانمق لازم كلمزمی ؟ شو حالده اوینامق ، یورلمقسزین یاشامق دكلدر.

— بو طوغری؛ فقط بر دفعه ، بو اویونلر اوكرنیلور ایسه، بوندن نقدر محظوظیت حاصل اولور! نقدر اكلنیلور!

— شبهه‌سز؛ لكن بنده درسمی بیلدیكم وقت، دها زیاده ممنون اولورم. بیوك پدرم بنی قوجاقلار: «قیزم، درسكی كوزل یاپدك . سن ، ایو بر قیزسك ، بنی پك بختیار ایده‌یورسك!» دیر . فطین، سنی تأمین ایدرم ، كه دنیاده بوندن زیاده قلبی مسرور ایده‌جك هیچ بر شی یوقدر. پدرمك بو معامله‌ٔ دلنوازانه‌سندن صوكره، اكلنمك مأذونیتنی حائز اولدیغم جهتله، پایدوس زمانی‌ده اكلنجه‌مك الك كوزل بر قسمنی تشكیل ایدر.

بالعكس، درسمی یاپمق ایچون، غیرتده قصور ایتدیكم، و بونی پك كوزل بیلمدیكم وقت، افندی بابام بكا: «محبوبه، بن پك محزونم، سن، ایش وقتنی لزومی وجهله استعمال ایتمدك» دیو عتاب ایدر. فطین، اولوقت، كوكلم اوقدر محزون اولور، كه بتون تنفس وقتنده، بر درلو آثار تلذذ حس ایتمكه موفق اولەمم.

— بنده، بونی پك كوزل بیلیورم. زیرا، دون اقشام ایش باشندن عودت ایتدیكم وقت، والده‌م بنی قوجاقلایوب دیدی كه: — «فطینجغم، ارتق سن همان بر ایشجی اولدك، عائله‌مزك اتمكنی اله كچورمك ایچون والده‌كه معاونت ایدییورسك؛ بو بر كوزل حركتدر. بو، بر اركك، همده یكیت بر اركك، كاریدر!» اولوقت، كندمی اوقدر جسور، اوقدر مسرور حس ایتدمكه كوندوزك صقنتیسنی بر آنده اونوتدم.

— باق، فطین، سنده پك اعلا اكلایورسك! حظوظاتك هر نوعی واردر. بنده سودیكم، نائل اولمق آرزوسنده بولندیغم، بو نوع تلذذدر. وظیفه‌مك كوزل یاپلمش اولمسندن طولایی حصوله كلان سرور ایله مسرور؛ و دها صوكره، ندامتدن عاری بر اكلنجه‌دن منبعث ذوق ایله‌ده متلذذ اولدیغم وقت، بشقه بر شی یاپمق آرزوسنده بولنمقسزین، طوپمی یاخود چنبرمی فرلاتدیغم بر زماندن دها مسعود، دها بختیار اولمش اولمیورمیم؟ بو صورتله بره بدل، ایكی نوع تلذذه نائل اولمش

اولميورميم؟ افندی بابامك ديديكی كبی، تنبل چوجوقلر، يالكز بر
اكلنجه‌يی، همده عذاب وجدانی ايله مخلوط، بر اكلنجه‌يی، اويله
مكمل، روحلی، ايكی نوع ذوق و صفايه ترجيح ايتدكلری
ايچون، پك بوداله‌جه بر حسابه كيريشمش اولميورلرمی؟

١٦ — بر ايشی ايشلمزدن اول تفكر ايت

غافل، بر ايشی دوشونمزدن اجرا ايدر. عاقل، انی
بعدالتأمل ايشلر: نه ياپمق ايستديكنی، نه ايچون ياپه‌جغنی،
ناصل ياپلمق لازم كله‌جكنی‌ده بيلور. بو جهتله ديكرلرندن
دها چابك، دها ايو ياپار؛ كندوسی ايشندن و خلق‌ده
كندوسندن خشنود قالور.

فطين. — بونی پك كوزل اكلايورم؛ فقط وقتيله مكتبه
كيتديكم و كتابی اوكمده كورديكم وقت، هيچ بر شیء تفكر
ايتميوب انجق تحصيل صقنتيسنی دوشنيور ايدم، كه بو حال
همان جسارتمی محو ايديور، بكا فتور ويريور ايدی.

— باشلانغجده بنده طبقی بو حاله اوغرايور ايدم؛ حتی
بيوك پدرم، كندمی تنبللكه تسليم ايدرك، حصوله كتورديكم
غم و قساوتك اسبابنی، اولا بر قاچ دقيقه تفكر ايتمكسزين،
چالشمغه قويلمقدن بنی منع ايتدی.

— بو ملاحظه‌يی ياپمغی دائما تخطر ايديورميسك؟

— اونوتمامقلغه غيرت ايديورم. بيوك پدرم، غافلانه حركت
ايتمامكلكمه پك چوق دقت ايدر. او، ديبوركه: — «ايستيلان
عادتلری ايديمك، هر وقت ممكندر؛ بر ايشی ايشلمزدن اول،

دوشونمكلكی عادت ايدينن، و هر ياپديغی شيئی كوزل ياپمغه
چاليشان بيوك بر تفوق و رجحانه مظهر اولور.

— بوكا اينانورم؛ فقط بكا قالورسه، بو، اتخاذی غايت
كوچ، بر عادتدر.

خير، فطين، ديكرلرندن دها كوچ دكلدر. بن صباحلين
نماز قيلدقدن صوكره، كوندزين ياپه‌جغم شيلری، بويله‌جه بر
قاچ دقيقه دوشونيورم؛ يك نظرده بونلرك جمله‌سنی كوريورم؛
و ممكن اولديغی قدر، اجراسنی تعهد ايديورم. كندی كنديمه:
«اولا، افندی بابامك صباحنی تبريك ايتمكه، انی قوجاقلايوب
اوپمكه، كيدرم؛ صوكره كوزل كوزل اكلنه‌رك قهوه‌التی ايدرم»
ديورم. ايشته كورديكك كبی، شمدی‌يه قدر ياپيلان ايشلر،
پك قولای شيلردر؛ لكن صوكره، درسلر كليور. آه! احتمالكه،
بونلر پك كوچ اوله‌جق...؟ آدم سنده! بر دقيقه غائب
ايتميه‌جكم، چوق چاليشاجغم، انلری اوكرنجه‌يه قدر چالشه‌جغم.
افندی بابام، كوله كوله، بنی اوخشار؛ دها جسور اولورم،
و كيجه‌ده وجدانمك باطناً: «اوح! نه كوزل! منی منی محبوبه،
وظيفه‌لريكزده قصور ايتمديكز، جناب حق سزی مسعود
ايتسون.» خطابنه‌ده مظهر اوله‌رق بر قاتدها قوت بولورم.

— او! محبوبه خانم، بنده، هر صباح، بويله ياپمق ايستيورم.
بو صورت. ايفای وظيفه‌يه مقتضی غيرت و جسارتی
بولمق ايچون، شمدی‌يه قدر تصور ايده‌مديكم، غايت ساده بر
شيدر.

— سعی ايله طاغلر ياريلور، و نه قدر دوشونيلور ايسه

بو او قدر قولایلقله وجوده كلور، اویله دكلمی، فطین؟ وظیفه‌مه باشلامق ایچون شمدی سنی ترك ایدیورم، زیرا تنفس وقتك كچمسندن قورقارم. مع مافیه درس ساعتی اونوتمق لازم كلمز.

— الهی! محبوبه خانم. بنم ایچون اكلنمكه كتمك فرصتنی الدن چیقاردیكز، تنفس وقتكزی غائب ایتدیكز!

— بو پك یاكلش بر مطالعه! سن چالشمقدن كیرو قالمقسزین، بنده اویونه قاپلمقسزین، هر ایكیمزده بویله عاقلانه صحبت ایتمیوبده، بر پارتی طوپ اویونی اویناش اولسه‌ا یدك، بوندن دها زیاده‌می، محظوظ و متلذذ اولمش اولور ایدك، ظن ایدیورسك؟

— او! البته اویله دكل.

— ایمدی، پك ایو كوریورسك، كه بعض دفعه، تضییع اوقات ایتمكدن زیاده، عاقل اولمغه چالشمق دها ذوقلیدر.

بو عاقلانه نتیجه اوزرینه محبوبه، كتابی اچمزدن اول ایاقلرنده حاصل اولان اویو شقلغی ازاله ایچون، فطینك حضورنده سموره بعض تعلیملر یاپدرتدی. كوله‌رك:

— هوپ، هوپ، سمور!

محبوبه، درحال امرینی اجرا ایدن، و كمال مهارتله، بر قاچ دفعه اوكنده اتلایان، سموره كتابنی اوزاتیور ایدی موخراً، درس وقتك حلولنی اكلامق ایچون، ساعته باقمغه قوشدی.

١٧ — تضرع

خالص بر قلب، بیت خدادر، ادعیه انی تزیین و تنویر ایدر.

بر قاچ دقیقه صوكره، اوته‌یه برویه قوشه‌رق، عودت ایتدی، زیرا، محبوبه یرامز بر چوجوق كبی، روحلی و نشئه‌لی ایدی. ایو بر وجدان صاحبنه شطارت ویرر.

— فطین، دها اون دقیقه مأذونیتم وار.

محبوبه، ساعت چالدیغی وقت، درسنی ارامق ایچون، بر دقیقه‌جك اولسون، ضایع ایتمامك مقصدیله، كتابنی، تماميله اچیق اولدیغی حالده، قولی التنده طوتیور ایدی.

فطین، بو كتابه متجسسانه عطف نكاه ایدیوردی؛ ایچروسنده نه اولدیغنی اكلامقلغه خواهشكر كورینیور ایدی.

محبوبه، فطینك فكرینی تفرس ایله، شو آرزوسنی حصوله كوتورمك، و كتابی دها اچیق كوروب اوقومق ایچون، باچه‌یه تقرب ایتدی، و دیدی كه:

— فطین، اكر ایستر ایسه‌ك سكا درسمی اوقویه‌یمده دیكله. بوندن، افندی بابامه ازبر اوقومغه مجبور اولدیغم ایكی صحیفه واردر. بونی اولجه سنكله اوقویه‌رق، بر قاتدها كسب قوت ایتمش اولور.

محبوبه، اوقودیغنی اكلایان بر آدم طوریله، هر فقرده،

آهسته آهسته توقف ايدرك، آچيق بر سس ايله قرائته باشلادى.

اوغلم، وقتاكه، دها پك كوچك ايكن، والده‌كز سزى يورغونلقدن محافظه ايچون، آغوشنه اليور ايدى؛ وقتاكه، سزه بر ميوه ويريور ياخود بر چيچك ديوشريور ايدى. شكران نعمت ايچون، تشكر كلمه‌سنك منى منى بسلريكزه علاوه‌سى سزه اوكردلديمى؟ و سزى بو قدر سون، والده‌كزه، تشكر ايتمكى‌ده پك طبيعى بولميورميسكز؟

پك اى! اولادم، والده‌كزك سزه ويرديكى شيلر، جناب واهب العطايانك كوزل هديه‌لريدر. بناءً عليه جناب حقه‌ده عرض تشكره بورجلوسكز. بزى احاطه ايدن شيلر، مثلا، يولده‌كى اغاجلرك اوزرنده آصيلان قطيفه كبى خاولو ميوه‌لر، مقدارجه بونلردن از اولميان، و كيجه‌يى شعله‌دار ايدن بيكلرجه كوكبلر، هپ اوصانع حقيقينك اثرى دكلميدر؟

بياض ييراقلرى، شبنملر ايله طولمش اولان، منى منى پاپاديه چيچكى‌ده، سزك كبى، اوخالقك اثر قدرتيدر. شو قدر كه، خالقنى تقدير ايچون نه بر ذكاسى، سومك ايچون نه بر قلبى، تمجيد، تبجيل ايچونده نه بر صداسى واردر. انجق ذاتنه مخصوص، بر حسن و لطافته مالكدر. ايمدى، چوجقلر، چيچكلرك يرينه سز تكلم؛ و نام خدايى سز تبجيل ايديكز. كائناتده نطقه مالك، يالكز سز سكز؛ بناءً عليه، رفع صدا ايله، كائناته ترجمانلق وظيفه‌سنى‌ده سز ايفا ايديكز، خلاق جهانك الطاف و عنايات بى نهايه‌سنى تقديس و تحديثه مسارعت كوستريكز.

— جناب حق مكاندن منزهدر، عظمتنك حد و نهايتى يوقدر، بن تضرعه نصل جسارت ايده‌بيلورم؟ بن كوچوك، هم پك كوچك، بر چوجوغم، انى ادراكه بيله مقتدر دكلم. پاپاديه‌نك سينه‌سى اوزرنده ديتره‌يان، شبنملر، سمانك وسعت و جسامتنى استيعاب ايده‌بيلورمى؟ بنم ادراكم، او، سمايى

بيله يرادانك عظمت وقدرتنى دها پك از فهم ايده‌بيلور.

— اوغلم، دها يقين كيديكز، و باقكز، او چيچك ييراغنك اوزرنده صالنان بوطملاجق، او قدر كوچوك اولمغله برابر اوقدرده شفاف در، كه سمانك بر جزئى بونده منعكس اولمش بولنيور؛ بو پارلاق در دانه آيينه‌لشيور؛ سماواتك الوان كوناكوننى ارائه ايديور! پك اى! اوغلم، خالص بر قلبده طبق بو شبنم كبيدر. آنده دخى تجلىٔ بارى جلوه‌كر اولور. ايمدى خالص اولكز، ايو اولكز، عاقل اولكز. زيرا، صافيت، انسانيت، عقل و فراست بزى جناب حقه تقربه وساطت ايدر؛ دعا وتضرع ايسه، بزى دركاه حقه بند ايدن، بر رابطهٔ عبودتدر.

محبوبه توقف ايتدى، لطيف اينجه صداسى ديتره‌يور ايدى. درس پك كوزل اولوب اكا زياده‌سيله تأثير ايتمش ايدى. فكرينى اكلامق ايچون فطينه تقرب ايتدى، انى‌ده متأثر بولدى؛ زيرا، فطين، هنوز ايشتديكى، شو جدى و كوزل شيلردن طولايى، درحال عرض تشكره مسارعتده قصور ايتمدى. محبوبه تبسم ايدرك ديدى كه:

— فطين، بو اقشام پك ممنونم، زيرا سنك ايو اولديغكى، و ارتق دها بندن استكراه ايتمديككى كوريورم.

١٨ — بختيارلق، مستريح بر قلبه مالكيتله اولور

چوجوقلر، سعادت حقيقيه بزه خارجدن كلمز؛
روحمزك الك درين يرندن كلور: وجدانمزدن حاصل اولور.

وقتاكه فطين يالكزجه قالدى، كيجه مشغوليتندنبرو، اكا واقع اولان، احوالك جمله‌سى فكرينه كلدى.

اولكی كونده، ینه عینی بو ساعتده ایدی، كه چمنلر
اوزرنده رفتار ایدن، كوچوك قیزك، آلایشلی البسه‌سنه،
قیورجق صاچلرینه حیرتله باقه‌رق، قلبی غرض و حسدله
طولمش ایدی. ینه بو آنده ایدی، كه سموره طاش فرلاتمق
كبی، بر اهانتی ارتكاب ایتمش ایدی: سمور جریحه‌دار
اولمش؛ محبوبه‌نك‌ده اویله بر مصیبته اوغرامسنه رمق
قالمش ایدی.

بو قباحتك عاقبتنده، ناصل حزن آمیز بر كون كچورمش
ایدی! خجل، مكدر وجدانی، آنی نه قدر معذب، نه قدر
بدبخت ایتمش ایدی! كیجه، یاپه یالكز، ماهتابك خفیف
ضیاسنده، منظومه‌سنی اوقویه‌رق، نه قدر مأیوس اولمش
ایدی! ایلك دفعه اكا دست اخلاصی اوزاتمغه كلمش. و بو
صورتله حزن و كدرینه نهایت ویرمش اولمسندن طولایی،
محبوبه كندوسنه نه قدر كریم، نه قدر عالیجناب كورنمش ایدی.

فطین قلباً دییور ایدی:

— عداوت ایتمكدن ایسه، محبت ایتمك دها ایودر. زیرا
عداوت، انسانی فنالغه سوق ایدر. عداوت قلبی، عذاب
وجدانی كبی، حزن و كدر كبی، طاقتفرسا شیلرله طولدرر.
عداوت فنا شیدر، زیرا جناب حق، اخذ ثاره حریص اولان،
قلبلردن یوز چویرر. ارتق دها هیچ كمسه‌یه عداوت ایتمك
ایسته‌مم. هیچ بر وقت فنالق یاپمغی ارزو ایتمام. زنكین اولسون،
فقیر اولسون، بلا استثنا هر كسی سوه‌جكم. فقر حالم بكا

تحملكداز كورینور ایسه، امدادمه عداوتی دعوت ایده‌جك
یرده، جناب حقك لطف و عنایتندن استمداد ایده‌جكم.
مؤخراً، یارم سس ایله، منظومه‌نك ایكی كوزل بیتنی اوقودی.

كار، اولدی مدار اشتغالم؛
محروم رفاه و راحت اولمام.
فرمانه بوقمی امتثالم؟
او ارهٔ یأس و محنت اولمام!

بو اثناده، كندوسنی مسعود ایدن، شدید و لطیف بر
شیئك كوكلندن یوكسلدیكنی حس ایتدی. بوده، انی تقدیر
و تحسین ایدن، وجدانك صداسی ایدی.

فطین، بزه اك ایو حظوظات و تلذذاتك قلبدن نشأت
ایتدیكنی، حظوظات حقیقیه، حظوظات قلبیه‌دن عبارت
ایدوكنی فهم ایتدی. ایشته اولوقت، اجرای وظیفه‌نك موقوف
علیهی اولان محن و مشاق، قلباً حس ایلدیكی حظوظاته
نسبتله اكا پك خفیف كورندی.

١٩ — زنكین تحصیل علمه مجبوردر

اتمك وجودك غداسی اولدیغی كبی، تحصیل علم‌ده،
روحك غداسیدر.

ای! زنكین، سن، اجدادكك مساعیسی سایه‌سنده،
بو كون اجلقدن قورقیورسك، بناءً علیه، سن، روحكه
غداسنی ویرمز ایسه‌ك، بشقه‌لرندن دها زیاده متهمسك.

محبوبه، اقشام یمك ساعتنده، تنفس وقتنك بر قسمنی انكله كچورمك ايچون، فطينك نزدينه كلدی.

حالا كتابی النده طوتيور ايدی. فطين، بو كتابك هر صحيفه‌سی، صباحلين كندوسنه اوقومش اولديغی صحيفه‌لر قدر، كوزل اولوب اولمديغنی محبوبه‌يه سؤال ايتمكدن كندوسنی منع ايده‌مدی.

— شبهه‌سز، اكر قناعت حاصل ايتمك ايستر ايسه‌ك، شو كتابی طوت، راست كله آچ. چكه‌جكك، فصلی سكا اوقويه‌جغم.

فطين، تميز ايش كوملكنك ياقه‌سنه صوقلمش اولان، ايكنه‌يی كتابك ياپراقلری آره‌سنه صوقدی. و هايقردی.

— صول طرفی انتخاب ايتدم!

محبوبه كتابی اجدی، و براز يوزينی اكشتدی؛ ديدی كه:

— بو فصل پك كوزلدر؛ مع مافيه بونك، سندن زياده، بكا مناسبتی واردر. بالعكس مابعدی سنی دها زياده مستفيد ايدر؛ انی اوقويه‌يمی؟

— خير، خير، بن اوته‌كنی چكدم؛ بناء عليه انك نه ديديكنی اكلامق ايسترم. رجا ايدرم، محبوبه خانم، بكا انی اوقويكز.

— بو فصلی ايستيورسك، اويله‌می؟ پك ای، ايشته باشلايورم.

اوغلم، حياتده هر شی ايچون، بر وقت واردر. كنجلك چاغی تحصيل وقتيدر. اكر سز، كنجلك وقتكزی، هيچ بر شی اوكرنمكسزين، مجورر ايسه‌كز، متهمسكز، بيوك بر قباحت ايشلمش اولورسكز، و بو قباحت مستقبلاً سزك ايچون موجب ندامت و نكبت اولور.

— بن، زنكينم، ياشامق ايچون، چالشمغه احتياجم يوقدر، تحصيل ايله نيچون كندمی يوره‌جغم؟ علمك بكا نه لزومی وار؟ اونسزده بختيارانه ياشايه بيلورم.

— اوغلم، بويله سويلمكز، الدانيورسكز. بختيار اولمق ايچون، زنكين اولمق كافی دكلدر، ايو اولمق‌ده لازمدر. دنيانك اك بيوك ثروت و سامانه مالك اولكز، اكر الچق خائن بر قلبك صاحبی ايسه‌كز، سز بدبخت اولورسكز.

— لكن جاهل قاله‌رق ايو اوله‌مزمی‌يم؟

— اوغلم، اكر اختياری جاهل قالور ايسه‌كز، اولوقت بر قباحت، همده عظيم بر قباحت ارتكاب ايتمش اولورسكز؛ زيرا سز بر تنبلسكز. واسطهٔ عقل و فراستله، انسانجه ياشامغه بدل، انجق يمك، ايچمك اويومق ايچون، تربيه‌سزجه، ياشامغی ترجيح ايديورسكز. تحصيل علم ايتمك، چالشمق، دوشونمك، بزی احاطه ايدن اشيانك حقايقنی تحری و تجسس ايتمك ديمكدر؛ بزی احاطه ايدن اشيانك جمله‌سی، اول خالق كافهٔ مخلوقات اولان، جناب حقك اثری اولديغی ايچون، تحصيل كمال ايدرك تقرب ايديكمزده، ايشته او صانع مكوناتدر.

ايمدی، اوغلم، كوزلجه دوشونكز، تحصيل، ظنكزدن دها علوی، دها شرفليدر: تحصيل ايله اشتغال ايتمك، جناب حقی ارامقدر؛ تحصيل ايله توغل ايدن حقيقتی تجسس ايتميورمی؟ يا جناب حق عين حقيقت دكلميدر؟

— عجايب! الفبا ايله شو صرف كتابنك، او جان صقيجی قاعده‌لريمی بزه جناب حقی تحری‌يه واسطه اوله‌جق؟ بو ممكنميدر؟

— اوغلم، شو قياسه دقت ايديكز:

پدركزك كويده‌كی خانه‌سنده، اطرافی ديوارلرله چويرلمش، و قپوسی اهتمامله قپانمش، بر بيوك باغچه وار. كوزل اغاجلری، نفيس ميوه‌لرله مستور

اولدیغی ایچون، بونلرك منظره‌سی سزی ایمرندردی. سز «ننه‌جکم، بوکسکده کوردیکم شو کراز داللرینی بکا ویر» دیدیکز.

سزی سون والده‌کز «پك ای» جوابیله دالی قوپاروب سزه ویردی. لکن سزی باغچه‌یه کتوره‌جك یرده، اوه عودت ایتدی.

صبرسز اولان چوجوق، سز اولوقت، والده‌کزك سزی اغفال ایتدیکنه ذاهب اوله‌رق اغلارسکز. والده‌کز، کوز یاشلرکزدن مضطرب اولمقسزین، دیواردن باغچه‌نك بیوك انختارینی الور، و اولوقت سزی باغچه‌یه کتوره‌رك: «غافل، مؤخرا کیره‌بیلمك ایچون، اول امرده بو طولاشیقلغی یاپمق لازم کلمزمی ایدی؟» دیر.

اوغلم، علم، والده‌کزه مسدود اولان، اوبیوك باغچه کبیدر: ایچروسنه کیره‌بیلمك ایچون، اول امرده تحمل کداز بر دور یاپمق لازم، زیرا کافهٔ کتب ورسائل نافعه‌نك، و باخصوص قرآن عظیم الشانك مفتاحی الفبادر. ایمدی اوغلم، همان اوقومق اوکرنکز، علوم آلیه‌دن اولان صرف و نحوی تحصیل ایدیکز.

اول امرده حس ایتدیککز براز زحمتدن چکنمیکز، دها صوکره، سنکز کماله ایردیکی، و حیات، زنکین، فقیر، هر کس ایچون، احتیاطاً موجود طوندیغی، حزن آمیز ساعتلری سزه‌ده کوستردیکی وقت، علم، بر یاروفادار کبی، سزی متسلی، هنکام عذلتده کوزل کتابلر، صادق دوستلر کبی، سزی ممنون و متلذذ ایدر.

بونلر سزه، جناب حقدن، غلبه‌سی، خائنلرك مساعیسی ایله رفع و منع ایدیله‌میان، زوالی محال عدالتدن بحث ایدرلر.

بونلر سزه، سزك کبی، بلکه‌ده سزدن زیاده، دوچار آلام و اکدار اولان انسانلردن بحث ایدرلر.

علم و هنرله، قدر و شرفی بر قاتدها ترفع ایده‌جك اولان روحکز، ابنای جنسنك درد والمنی دوشنه‌رك، آلام و اکدار مخصوصه‌سنی فراموش ایدر.

انلرك تهوین فلاکتلری ایچون، بر شی یاپمق ایسته‌یه‌جکسکز، و بوده سزك ایچون ممکن اوله‌جقدر، زیرا چوق بیلان، جاهلك تخیل ایده‌مدیکی، بر طاقم تدبیرلر، چاره‌لر، درمانلر بولور.

بنی نوعکزك امدادینه یتشمش اولمق ایچون، بونلرك بار ثقلتنی دفع ایتمك آرزوسنه دوشه‌رك، اول وقت، فلاکت و سفالت ذاتیه کزه مخصوص اولان ثقلتك، کسب خفت ایتدیکنی کورجکسکز.

دنیاده باشلوجه باعث تسلیت، ابنای جنسه محبتدر، مرحمتدر؛ فقط مرحمت علم ایله رفاقت ایدر ایسه علی الاعلا، و ثمراتی‌ده دوبالا اولور.

ایمدی، ای زنکینك اوغلی! بنی نوعکزه، وجناب حقك هدیه‌سی اولوب، بر کون بهمه‌حال سزدن حسابنی طلب ایده‌جکی، روحکزی حد کماله ایصال ایله، بالذات کندی نفسکزه‌ده فائده‌لی اولمق ایستر ایسه‌کز تحصیل علمه مسارعت کوستریکز»

محبوبه توقف ایتدی. فصل بتمش ایدی. فطین دیدی که:

— بوصحیفه‌لر کوزلدر، فقط حقکز وار، بونلر زنکین اولان سزك ایچون یازلمش...، بنم ایچون دکل...

فطین سکوت ایتدی، لکن بر مشکلات ایچنده بولندیغی اکلاشلیور ایدی: بر شی دیمك ایستیور، فقط بوکا جسارت ایده‌میور ایدی. عاقبت، آرزوی مکالمه، شدتله غلیانه کلدی. فطین دیدی که:

— نیچون کتاب، یالکز زنکین چوجوقلرینك تعلیم و تربیه‌سنی التزام ایدییور؟ انلری بشقه چوجقلردن دها زیاده‌می سوییور؟

محجوبه تبسم ایتدی، جواب اولمق اوزره تکرار کتابی اجدی، و آتیده‌کی فصلی اوقومغه باشلادی.

٢٠ — فقیر تحصیل علمه مجبوردر

جاهل، مدت حیاتنده، بین البشر چوجوق حرکتنی تقلید ایدن بر مقلددر.

لکن، بن که فقیرم، بن که تارلالرده زراعتله، یاخود تیمور اوجاغنده تیمور ایشلمکله، یاخود طاش طاش اوستنه قویه‌رق زنکینك خانه‌سنی انشا ایتمکله افنای عمره مجبور اولیورم، تحصیله نه احتیاجم وار؟ بکا کوره علم ندر؟ اللرمك او ثقیل آلات و ادوات صناعیه‌نك استعمالنی اوکرنمکدن زیاده، کتابلرك نازك یپراقلرینی چویرمکه‌می احتیاجی وار؟

12 — اوغلم، زنکین تحصیل علمه نه قدر مجبور ایسه، فقیرده انی تحصیله اوقدر مجبوردر، زیرا، زنکین کبی، فقیرك دخی بو دنیاده ایفا ایده‌جك وظیفه‌لری واردر، بناءً علیه اوده ایو عاقل، فاضل اولمالیدر، و اخلاق و آدابه متعلق، قانونلری تکرار علی التکرار اوقویه‌رق بو وظائفی متمادیاً تخطر ایده‌بیلمك ایچون، وقتنده تحصیله چالشمالیدر.

لکن ایشجی‌یی مستفید ایدن قانونلر، یالکز اخلاق و آدابه عائد قانونلر دکلدر، ایچنده یاشادیغی جمعیتك قانونلرینه‌ده تابعدر، شاید بونلرك خلافنده حرکت ایدر ایسه، حضور محاکمه احضار اولنه‌بیلور. شوحالده سزی جزای نقدی، حبس، حتی اعدام ایله محکوم ایده بیلان، بو قوانین دولتی اوقویه‌مامق، دهشت انکیز بر بولسزلق، رابطه‌سزلق دکلمیدر؟

اوغلم، سز هر نقدر طوپراغی، تیموری، یاخود کراسته‌یی ایشلیور ایسه‌کزده، سزك ایچون ابنای جنسکزله تعهدات و مقاولاته کیریشمك‌ده

لازم کله‌جکدر، شو حالده بو تعهداتی، یازو کبی، امین بر واسطه ایله، پایدار بر قرار تحتنه المغه مجبور دکلمیسکز؟

ای! یومیه‌سیله یاشایه‌جق اولان کنج ایشجی! اکر سن، حساب اوکرنمامش ایسه‌ك، اکر سن، طلب و ادعا ایتمك صلاحیتك داخلنده اولان بر حقی محافظه‌نك و سائطنی بیلمز ایسه‌ك، بر ایشجینك حیاتنه تعلق ایدن احوالده بیله جاهلسك.

اوقویوب یازمق بیلمیان ایشجی، حیاتده اولدقجه، ابنای جنسی اره‌سنده، بر چوجوق کبی حرکت ایدر.

سنی اوتوزه واردیغی حالده، صانکه اون یاشنده ایمش کبی، هنوز تحت و صایتده بولنور. هرکسك انك ایچون دوشونمسی قونوشمسی، اوقومسی، یازمسی، امور و خصوصاتنی کورمسی، انی نصیحتلریله اداره ایتمسی لازم کلور.

اولادم، فقیر اوله‌رق طوغمغه بر مصیبت کبی باقلیور. پك ای! فقیرك اوغلی، بو مصیبتك یکانه چاره‌سی تحصیلدر. کوزل بر سرمایهٔ ادب و تربیه‌یه مالك اولان ایشجی، درحال قدر و قیمتنك قاتمرلشدیکنی حس ایدر. نفسنی دها زیاده قیمتلی بولور، و ذاتنی طانیانلرك نزدنده‌ده، دها زیاده مظهر احترام اولور.

— فقط مکتبده کچیرمك ایچون پك از وقتم وار! بویله از بر مدت ظرفنده، نه قدر شی اوکرنه‌بیلورم؟

اوغلم، وقت بر قماش کبیدر: مسرف انی یلکنك قیرمه‌لرینی دوزلتمکه بیله کافی بولمدیغی بر یرده، اداره‌لی بر آدم اندن تمامیله بر البسه بیچر. ایمدی وقتکی حسن اداره ایت، عزیز اولادم. مکتبك صره‌سی اوستنه اوتورمغه کلدیکك زمان بر دقیقه غائب ایتمه.

ذکاکی تنویر ایده‌جك اولان کتابه محبت؛ انی جسارتله مطالعه‌یه دقت؛ معلومات مندرجه‌سنی بر بر اقتطافه غیرت ایت، که بو معلوماتك

هر بری، سنك ایچون، استقبالده بر واسطهٔ نجات کبی اولسون! کتابك آلدن شبهه‌لنمکسزین سنی سور. بو، سنکله تکلم ایدن، سنی تنویر ایتمك ایستیان بر دوستدر. کوزلرکك تحتنه یایلان سیاه نقطه جقلردن متشکل و مرتب شو سطرلر، سنی سون برینك دست اخلاصیله یازلمیوبده، یا کیمك طرفندن یازلمش اوله‌بیلور؟

ای، وطنك سوکیلو اولادی! جعیتده، سنك وجه نوجوانکی، نظر شفقتله تعقیب ایده‌جك یالکز والده‌ك دکلدر. بوراده سنکله تکلم ایدن مجهول، و فقط سنی بختیار کورمك آرزوسنده بولنان، صادق بر دوستدر.

ایمدی اوغلم، کتابکك درسلرینی دیکله؛ مقتدر اوله‌بیلدیکك قدر تحصیله چالش. جهالت زائل اولدقجه یرینه عقل و فراست واصل اولور؛ و عقل و فراست، شرف و سعادتدر!

٢١ — فطینك قراری — قرائتك فائده‌سی

کوزل بر کتابدن بر قاچ صحیفه اوقودیغکز وقت، سزه ویردیکی نصایحه امتثال ایدیکز، زیرا بونلر حقیقی بر دوستك نصیحتلریدر.

محبوبه کتابی قپاتور ایکن، فطین دیدی که:

— ایشته بو پك کوزل بر فصل! بن، اوقومق بیلمکلکك بو قدر فائده‌لی اولدیغنی، ظن ایتمز ایدم. شمدی اوقومغه اوقدر جسارتله حصر دقت ایده‌جکم، که نهایت انی چارچابك اوکرنه‌جکم. بنم ایچون، چوق دکل، یالکز کتابکزك حاوی اولدیغی کوزل شیلری اوقویه بیلمك کافیدر.

— فطین، بو بر کوزل قرار؛ لکن سکا اوقومق اوکرته‌جك اولان کیمدر؟

— بن، ارتق دیکر بر ایش ایله مشغول اولمیوبده، تحصیله صرف غیرتی کوزه الدردیغم زمان، بنم ایچون واسطه‌می یوق! کیجه فابریقه‌ده چالشمق وظیفه‌سیله مکلف اولمدیغم کوندن اعتباراً همشیره‌م زهرادن درس اله‌جغم؛ یازولرمه اهمال و قیدسزلقله، کوزکز دره‌جك یرده، غایت دقتلی اوله‌جغم. مع مافیه، جمعه کونلری اوکله‌دن صوکره‌ده چالشاجغم. کتابك نصایحنه، لایقی وجهله، امتثال ایتمك ایستیورم: جاهل قالمق ایستمیورم.

— فطین، سن نوقت اوقومق اوکرنور ایسه‌ك، بنده سکا بتون کتابلرمی عاریت ویررم؛ بو واسطه ایله بنم بیلدکلرمك کافه‌سنی اوکرنه بیلورسك.

— محبوبه خانم، حقیقةً سز پك عالیجنابسکز. سزی طانیمق شرفنه نائل اولدیغم یالکز شو بر قاچکون ایچنده، بکا نقدر لطف و عنایت ایتمش ایسه‌کز، بنده سزه اوقدر عرض خدمتدن کیرو طورمامقلغی آرزو ایده‌یورم.

محبوبه، جدی بر طور ایله دیدی که:

— فطین، بن سنك ایچون نه قدر فائده‌لی اوله‌بیلمش ایسه‌م، سنده بنم ایچون اوقدر فائده‌لی اولدك. دوندن برو بنی پك چوق دوشوندردك؛ اکر بن سکا تحصیل هوسنی ویرمش ایسه‌م، سنی تأمین ایدرم، که سنده بنده عینی بر آرزونك حصولنه دلالت ایتدك، وقتیله اصلا خاطره کتورمامش

اولدیغم بر چوق شیلری، شمدی اوکرنمك ایستیورم؛ فقرایه
عائد مسائلده قیدسز قالمق ایستمیورم؛ زیرا، اویله حس
ایدییورم، بندن دها از مسعود اولنلری سوییورم؛ حتی
انلری، بنم کبی ثروتی اولنلردن دها زیاده سوییورم. فقرانك
جلب قلوبنی آرزو ایده‌یورم، و بونکله دها ایو اولمق ایستیورم.
باق، فطین، بکا بخش ایتدیکك شو کوزل عزم و نیته باق!
سکا پك چوق بورجلی دکلمی‌یم، سویله؟

٢٢ — محبوبه‌نك بیاض البسه‌سی — نظافت قلب

لكه سز بر قلبك صاحبی اولكز

فرداسی کونی، محبوبه‌نك ورودینی کوره‌رك، فطین دیدی که:

— محبوبه خانم، سز هر وقت بیاضلر کینیورسکز، و کوریيورمکه، بونی کیرلتمامك ایچونده، بیوك بر اهتمام کوستریيورسکز. سائر خانم قیزلر کبی، آل، ماوی، و هر نوع رنکدن البسه اکتسا ایده‌جك یرده، بویله دائما بیاضلر کینمکزك سببنی اوکرنمك ایستیورم.

محبوبه، جدی بر طور ایله، دیدی که:

— فطین، بو، والده‌مك بر آرزوسنه انقیاد ایتمك ایچوندر. نه‌جکمی کورمك بختیارلغندن محروم اولدم؛ لكن، اکا عرض اطاعتله، محبتمی اثبات ایتدیکمدن طولایی بختیارم.

— حقکز وار، محبوبه خانم؛ زیرا اقربانك کیفنه تبعیتك چوجوقلر ایچون، هر وقت مجبوری اولدیغنی بیلورم.

محبوبه کولمسه‌یه‌رك:

— آ..! والده‌مك آرزوسی، کیفی دکل، بشقه ایدی. او بنم ایچون بر فکر محبت بسلیوردی. بیاض، والده‌مك الوان سائره‌یه ترجیح ایتدیکی بر رنکدر. فطین، بیاضه، هر زمانده، هر مملکتده، معصومیتك مثال مجسمی کبی، باقلدیغنی کورمیورمی؟ پك ای! مرحومه والده‌م بکا، کیرلنمکه غایت مستعد اولان، بو رنکی تخصیص ایدرك، بنی محکوم قیلدیغی اك دقیق بر نظافت واسطه‌سیله، روحمك تمامیء صافیتنی محافظه ایتمك ایچون، اتخاذینه مجبور اولدیغم فوق العاده دقتی، متمادیاً درخاطر ایتدرمك آرزوسنده بولندی. والده‌مك بکا تخصیص ایتدیکی بو عنتاری، بکا دائما کندوسنك یاد جمیلنی، و یاشامش اولسه ایدی سویلیه‌جکی کلامنی درخاطر ایتدرییور.

— بو پك غریبدر! محبوبه خانم، سن هر شیئ اکلایه‌بیلیورسك. بن، بن بونی اصلا دوشونوب بوله‌مز ایدم.

— بونی بن کشف ایتمدم. بکا بو ایضاحاتی ویرن بیوك پدرمدر. او، سویلمامش اولسه ایدی، والده‌مك فکرینی، بنده سندن زیاده اکلامش اوله‌مز ایدم؛ و احتمال، که بیاض البسه‌مك، دفعاتله، باعث اولدیغی محرومیتلره قارشوده مرلدانمق آرزوسنده بیله بولنور ایدم.

— بو طوغریدر؛ اوت، اکثریا اویون اویناماقدن محروم اولیورسکز.

فطین بویله سویلیه‌رك، محبوبه‌یی بو قدر مدرك اولمغه

الشدران بر مرحومه‌نك، محبت آميز آرزوسی ایچـون، تا صبـاوتندن اعتباراً ، بو چوجوغه تحميل اولنمش دائمی بر رعايتدن عبارت بولنديغنی دوشونوب بولدی.

و بر چوجوغه، متمادياً والده‌سنك ذكر جميلنی اخطار، و اكا بياض البسه كبی، خارجی بر علامت واسطه‌سيله، حرمت و رعايتی اخبـار ايچـون، مزارده بر حيات قلان بو فكر مادرانه‌ده بر تأثير موجود اولديغنی‌ده غير صريح بر صورتله فهم ايتدی. شمدی، محبـوبه‌يی ثروتندن زياده، حسيات عاليه‌سيله، كندوسنه فائق بوليور ايدی؛ محبوبه‌يی ايلك دفعه كورديكی اثناده كندوسنده حاصل اولمش اولان فكر تكرار ظهـور ايتدی؛ نصـل اولديغنی بيلمكسزين، اغزندن — «زنكينلر نه بختياردر!» سوزنی قاجريويردی.

محبوبه تبسم ايتدی؛ و ديدی كه:

— فطين سنده دائما زنكينلری آيروجه بر نوع انسان كبی تصـور ايتمك طوری وار. مع مافيه بيوك پدرم بر عمله اوغليدر. ايستر ايسه‌ك، بكا دفعاتله حكايه ايتديكی ترجمهٔ حالنی، مختصراً سكا بيان ايده‌يم.

— تشكر ايدرم.

٢٣ — خيری افندينك ترجمهٔ حالی — زنكين و فقير

هيچ بر زنكين يوقدر، كه اجدادی ارەسنده لااقل بر فقير اولمسـون؛ و هيچ بر فقير يوقدر، كه اجدادی بيننده هيچ اولمز ايسه، بر زنكين بولنمسون.

اولاد اغنيا، اكر مسرف ايسه‌لر، فقير؛ اولاد فقرا، اكر تصرفه رعايت ايدرلرسه، زنكين اولورلر.

شو حالده، زنكين نيچون فقيره حقارت، و فقير نيچون زنكينه عداوت ايتمليدر؟

فطين، بيوك پدرم، سن ياشده ايكن، اياقلری چپلاق كزييور، و يالكز اورته‌لقده زياده طون اولديغی وقت، تحته پاپوج كييور ايدی. نه اوقومق و نه‌ده يازمق بيليور ايدی. درسه باشلامق، اكا آنجـق اون سكز ياشنده ممكن اوله‌بيلدی. اياق صـاتيجيسی ايدی، دكانجغنی بوينده طاشيـور ايدی. طقوز ياشنده، اون ايكی بچق غروش مال ايله، اجرای صنعته باشلادی. كيجه صمانلقلرده اويويوردی، كوندوز بر پارچه قوری اتمك ييوردی، سوقاق چشمه‌لرنده آوجيله صو ايچيوردی.

بو قدر زحمت و مشقتله جمع ايده‌بيلديكی ثروتدن، براز استفاده‌يه قرار ويرمزدن اول، تام يكرمی سنه، الكه‌سز سعی وغيرت، و دائمی محروميتدن عبارت اولان، بويله بر وسائط معيشتله عمر كچوردی. مـوخراً پيدا ايتديكی ثروتله تأهل ايتدی. بر طرفدن چالشمغه دوام، و ديكر طرفدن تصرفه اقدام ايدرك بر فابريقه تأسيس و تنظيمنه موفق اولدی.

الحاصل فطين، بيوك پدرم يتمش بش ياشنده‌در؛ ايشته التمش التی سنه‌در كه چالشيـور. اكر زنكين ايسـه، بوندن طولايی كيمسه‌نك منتداری دكلدر؛ زنكينلك، مجرد كندوسنك محصول دست غيرتی اولديغی ايچون، اكا لايقدر. انی مظهر اولديغی سعـادت حاله مستحق بولميورميسك؟ شمدی ماشياً

اوزون بر يوله كتمكه قوتى كافى اولمامسندن طولايى، بر آرابه قوللانه بيلديكى ايچون، اكا اكرى كوزله باقلمق مى لازم كلور ظن ايده‌يورسك؟

او! خيرى افندى عاليجناب بر ذاتدر! فقط بو حكايه ايتديكك شيلر ناصل صيحح اوله‌بيلور؟

— ترجمهٔ حالنى بكا حكايه ايدن بالذات بيوك پدرمدر. كذبك بر شناعت اولديغنى بكا اكلاتوب طورر ايكن، هيچ ناصل اولورده، يلانى كندوسى ارتكاب ايدر.

— عفو ايت، محبوبه خانم. لكن بر عمه‌نك حفيده‌سى اولمكزى، و بونى‌ده اصلا كتم ايتمامكزى غريب بوليورم! بو حال سزى ايلك دفعه سؤ قبولمدن طولايى، بنم ايچون، بر قات دها موجب حجاب اوليور.

— آه! دها اندن بحث ايتميه‌لم. چونكه ارتق بز دشمن دكلز، بزه لازم اولان بودر.

بن شمدى همان طعامه كيده‌يورم؛ زيرا بيوك پدرم هر شيئك وقتده اجراسنى آرزو ايدر.

٢٤ — فطينك محبوبه طرفندن وقوعبولان و صايايى موقع اجرايه وضعى: ايشلمزدن اول دوشونمك لازمدر. تدبير

تفكر ايتمكسزين ايشلمك، تدارك كورمكسزين، سياحته قويلمق ديمكدر.

دور انديشانه تفكر ايتمكسزين، هيچ بر وقت، هيچ بر شيئه، تشبث ايتميكز. فقط بر قرار اتخاذ ايتدكدن صوكره‌ده، انى جسارتله اجرادن كيرو طورميكز.

بو كونك كيجه‌سى، فطين ينه ساعت سكزه قدر اويومدى. بو كيجه‌مشغوليتك، صوك دفعه اولديغنى خيرى افندى اكا اخبار ايتمش ايدى.

خيرى افندينك، كنج چراغى كيجه چالشدرمق حقنده‌كى قرارى، اسباب مجبره‌يه مبنى ايدى. فقط فطينه غايت فائده‌لى تأديات وقوعبوليور ايدى: كيجه ساعتلرى ايچون، اكا بيوك بر آدم حصه‌سى ويريليور ايدى.

بو جهتله، فطين پك زياده ممنون ايدى، و يالكزلقدن صقيله‌جق يرده، بو كيجه‌نك صوك دفعه اولمسنه تأسف ايده‌يور ايدى.

سمور، اره صره، چوجوغك يانده ياتمغه كليور، فقط درحال عودت ايديوردى. و، راحتسز بر طور ايله، اوته‌يه برويه، بروتى صوقه‌رق، سرسريانه كزييوردى، صانكه فوق العاده بر شى حس ايده‌يورمش كبى، هوايى قوقليوردى.

بو حاله دقت ايدن فطين، عاقبت يانق قوقوسى كبى، بر شى كشف ايتدى. كيجه نقدر ايلروليور ايديسه، چوجوقده، بو قوقودن اوقدر متأثر اوليور ايدى.

كيفيتى معاونه اخبار ايتدى. معاون فابريقه‌يى يوقلادى،

فقط هیچ بر شی کورمدی. کیلارك قربنده‌کی قپو اچلدیغی
صره‌ده، یانق قوقوسی ایوجه حس اولندی. معاون، الده
موم بولندرمقسزین، بتون کوشه بوجاغی تفتیش ایتدی.
اکر اوراده اتش اولمش اولسه ایدی، بهمه‌حال کورینور
ایدی؛ حالبوکه بوراده هیچ بر شی کورینمدی.

فطین، بو قوقونك براز اول یانمش، بر قاچ کبریتدن
نشأت ایتمك، احتمالنی درین درین دوشوندیکی صره‌ده،
معاون دخی یاتمغه کیتمك لازم کله‌جکنی اعلان ایتدی.

حاصل کلام، قپولر قپاندی. فطین خانه‌سنه عودتله یاتدی.

لکن چوجوق بر درلو اویومغه موفق اوله‌مدی. راحتسز
ایدی، هر طرفه قولاق ویریبور، و کیجه‌نك سکوتی اره‌سنده
ظهور ایدن الك خفیف شماته‌یی ایشیدیوردی.

فطینك قولبه‌جکنی، خیری افندینك جمله قپوسندن تفریق
ایدن، یالکز طریقك وسعتی ایدی. فطین، زکی سمورك، بر
شیئی اعلان ایدرجه‌سنه، اجیقلی بر نوع حاولامه‌لرله حولینك
اچنده قوششدیغنی یتاغندن ایشیدیبور ایدی.

مضطرب اولان چوجوق، اولجه معاونك نزدنده، دها
زیاده ابرام و الحاح کوسترمدیکنه پشیمان اولیوردی. دیکر
طرفدن، قوم اوزرینه موضوع پانبوق طوربه‌لریله طولمش
اولان، بو واسع و مظلم دائره‌دن، ناصل اولوبده بر یانغین
ظهور ایده‌بیله‌جکنی اکلاشلمیور ایدی. کیجه فابریقه‌یه انجق بر
فناره کیریلیور ایدی؛ پانبوقلرك بوکلدیکی دائره‌لرده، توتون

ایچمك منع ایدلمشیدی. الحاصل، بو کبی بر قضانك عدم
وقوعی ایچون تدابیر مقتضیهٔ کافیه اتخاذ اولنمش ایدی.

فقط؛ فطین بونلردن مطمئن اوله‌میور ایدی. درحال
پانبوقلری بخارده قورتمغه مأمور اولان، عمله‌دن اسماعیل
بابانك، دفعاتله دوچار اولدیغی معاملهٔ تکدیریه خلافنه اوله‌رق،
توتون ایچمك عادت کریهه‌سنی ترك ایده‌میوب، او کیجه بیله،
پانبوق طوربه‌لرینی اموزی اوزرنده نقل ایتدیکی صره‌ده،
چبوغی اغزنده بولندیغنی؛ و حتی خیری افندینك ورودینه
ذاهب اوله‌رق — : وای! ایشته افندی؛ یاوروجق، صقین
چبوغمدن بحث ایتمه» دیوب، چبوغی چارچابك جیبنه
صوقوشدردیغنی تخطر ایتدی.

بتون بو شیلری دوشوندکجه، بر قضانك وقوعی، و بر
تهلکه‌نك محبوبه‌نك بیوك پدرینی تهدید ایتمك اوزره اولدیغی،
کیتدکجه اکا محقق کورینیدی.

مع مافیه، چوجوق خیری افندینك خانه‌سنه عودته قرار
ویره‌میور ایدی. کندی کندینه دیبور ایدی که:

— هرکس یاتمشدر؛ اندیشه ایتدیکم شیئك، حقایقه
واقف اولمقسزین، خلقی ناصل اویانده‌بیلورم؟

لکن دها طوغری بر فکر فطینی تشجیع ایتدی:

— اورایه کیتمك ایچون، بکا کوره نه تهلکه وار؟ شاید
یاکلیور ایسه‌م، وارسون بنمله اکلنسونلر، و ایسترلرسه توبیخده
ایتسونلر. پك ای! محبوبه ایله بیوك پدرینی بویله بر تهلکه‌یه
عرض ایتمکدن ایسه، مخاطره‌یه اوغرامقلغمی ترجیح ایدرم.

٢٥ — تدبير امنيتك والده‌سيدر

درحال يابه‌بيلديككز شيئى، هيچ بر وقت كيرو براقيكز

فطين، ارتق تردد ايتمكسزين، على العجله كيندى؛ و والده‌سنه ديدى كه:

— نه‌جكم، اويويه‌ميورم. فابريقه‌ده اتش ظهور ايتمسندن قورقيورم؛ بكا مساعده ايت، افندى‌يه خبر ويره‌يم.

فطين بو سوزلرى سويله‌رك، درحال سوقاغه فرلادى، و همان بيوك قپونك، بر طرفدن طوقاغنى اوروب، ديكر طرفدن ذيلنى چكمكه باشلادى. درعقب سمور. حولامه‌سنك ولوله‌سنى، طوقق و ذيلك ضربه‌لريله برلشدردى. بو كورلتى موتالرى ايقاض ايده‌جك درجه‌يه وارمش ايدى. خدمتجى كچيكمدى. درحال كلوب قپو اره‌سندن ديدى كه:

— كيمدر، او!

— بنم، فطين، چويد دكرمنك چرخجيسى. خيرى افنديله قونوشمق ايستيورم.

— بودالا! بو وقتده عالى اويقودن اوياندروب اكلنيورميسك؟ افندى اويويور، انى نه ايچون ايستيورسك؟

— طارلمه، خوش قدم قالفه، بكا قپويى آچ. خيرى افندى ايله قونوشمقلغم لازم كليور. كيلارده‌كى پانبوقلرده آتش وار صانيورم.

بو آتش سوزى اوزرينه خوش قدم همان قپويى اچدى. فطين كيلار طرفه قوشدى. بورادن غايت قوتلى بر يانق قوقوسى منتشر اوليور ايدى.

— بيوريكز، باقكز، خوش قدم قالفه، حس ايتميورميسكز؟

— كرچك طوغرى! اوراده بر شى يانيور؛ بن قوشوب افندى‌يه خبر ويرمليم.

براز صوكره اختيار كيلارك قپوسنى اچيوردى، و فطين ايله خوش قدم برابرنده بولنديغى حالده ايچرو كيريورردى. تحملى غير قابل. بر بچاوره قوقوسندن بشقه، هيچ بر يانغين علامتى يوغيدى، خيرى افندى قپالو طوربه‌لردن برينه ياقلاشدى، ديدى كه:

— بو قوقونك كلديكى بر شوراسيدر؛ قابل اصلاح اولميان اسماعيل بابا، پانبوقلرى طوپلار ايكن، چبوغندن بر قفلجم دوشورمش اولماليدر. شبهه‌سز، اتش بو قپالو طوربه‌ده اختفا ايديور؛ فقط براز اول ظاهره چيقه‌رق يانغينى جوار پانبوقلره نقل ايتمش اولدى. خوش قدم، بو طوربه‌يى حولى‌يى كتور. فطين، سنده بر قوغه صو آل‌ده، اوسته دوك.

طوربه كوتوريلوب حولى‌ده جوزلدى. آچلديغى آنده دومان چيقماغه باشلادى، و بونى درحال آلو تعقيب ايتدى.

بتون بو ايشلرك اجراسى، همان اون دقيقه‌لك بر وقته محتاج اولوب، بو اثناده، فطين خيرى افندى ايله خوش قدمك سؤاللرينه جواب ويرمش ايدى.

نهایت، خیری افندی دیدی که:

— هایدی کیده‌لم، فطین. سن حقیقةً، جسور بر چوجوقسك. سن، بو اقشام، معاونم کبی، سنه‌لرجه تجربه کورمش، بر آدمدن زیاده، اثبات مهارت و فطانت ایتدك. سکا بالخاصه بیان تشکر ایدرم. بکا ایتدیکك خدمتی، بر وقت اونوتمیه‌جغم.

فطین، خانه‌سنه عودت ایتدیکی زمان، پك مغرور ایدی. لکن، جناب حافظ حقیقینك، اکا واقع اولان الهاماتنه عرض تشکرات ایتمکسزین یتاغنه کیرمدی.

٢٦ — فطینك اجرای مکافاتی — بر خدمت دیکر خدمتی دعوت ایدر — اسهام عمومیه

کرمکار، یاپمش اولدیغی لطف و کرمی، خاطرده طوتدیغی اظهار ایتماملیدر؛ منتدار، مظهر اولدیغی لطف و عاطفتی، دائما اقرار ایتملیدر.

خیری افندی، فطینك واقع اولان حسن خدمتندن طولایی، مکافاتی ایچون، اك مناسب واسطه‌لر دوشونمش ایدی. زیرا بر ایولکه قارشو، ایولك یاپمق قدر کوزل برشی یوقدر.

خیری افندی، چوجوغی دائره‌سنه جلب ایله، دیدی که:

— اوغلم، فطانت و درایتکله، بنی عاقبتی غایت وخیم، بر فلاکتدن تخلیص ایتدك. سن اولمیه ایدك، احتمال که شو

ساعتده، فابریقه‌مز بر یغین کوله تحول ایده‌جك ایدی. بناءً علیه سکا بیان تشکری لازمه‌دن عد ایدیورم. ایشته والده‌که کتورمك اوزره، سکا مهرلی بر ظرف ویریورم. درونده‌کی قوچانی مالیه نظارتنه کتورر؛ اوزرنده قوپون دینیلان کوچوك قطعه‌ده درت کوشه‌لی کاغدلردن، هر تقسیطده، بر دانه کسیلور، و مقابلتهً کندوسنه فائض بدلی ویریلور. سکا کلنجه، اوغلم، سکا، سنك ایچون اك بیوك ایولك عد ایتدیکم، بر شیئی ویرمك ایستیورم: بوده کوزل بر تحصیلدن، جدی و زیاده چالشمکی توصیه‌دن عبارتدر. لکن، سنی ایشجیلك موقعندن چیقارمق ایستمم. زیرا، ثروتکك بالذات محصلی اولماکی آرزو ایدیورم. بناءً علیه، وظیفهٔ مکلفه‌کی کمافی السابق ایفا ایده‌جکسین. شو قدر که، صنعتکه کونده انجق درت ساعت چالشوب، قصور وقتلرده مقبل ایله محبوبه‌نك درسلرنده حاضر بولنه‌جقسین. فطین، انشاالله، امیدم کبی ایشکه، درسکه صرف مزید غیرت، و دها صوکره، قرنداشکك تدریس و تعلیمنه همتله انك‌ده، ایو بر ایشجی اولمسنه نظارت ایدرسك. فطین، اکر آرزو ایدیور ایسه‌ك، سفالتدن خلاص اولمق هیچ بر شی دکلدر، پك قولایدر.

فطین اوقدر متحیر اولمش ایدی، که نه سویلیه‌جکنی بیله‌میور ایدی، خیری. افندی قوچانی درحال والده‌سنه تسلیم ایتمك اوزره فطینی کوندره‌رك، بو صورتله چوجوغك حیرتنه نهایت ویردی.

محبوبه فطینه رفاقت، و پدرینك فكر و مطالعه‌سنی فطینك والده‌سنه بیان و افاده ایتمك ایچون، اوقدر نزاكتله، اظهار لیاقت و مهارت ایتدی، كه قادینك اعتراضات و مدافعات واقعه‌سنه، مسابقت ایله، مظفر اولدی. نام فلك، فطین طرفندن یاپیلان، بو عادی خدمتك، بویله بر مكافاته دكری اولدیغنی اكلامق ایستمیور ایدی.

٢٧ — مجتمعاً تحصیل — فیضی افندی

جمعیتله درس اوقومق، غایت خوشدر.

سكز كون صوكره، غایت تمیز البسه‌لر كینمش اولان فطین، محبوبه ایله، هنوز سیاحتدن عودت ایتمش اولان برادری مقبلك، رفاقتنده ایلك درسنی الیور ایدی.

مقبل، همشیره‌سی كبی، چالشقان، كوزل تربیه كورمش، بر چوجوق ایدی. درحال فطینی مع الممنونیه ارقداشلغه قبول ایتدی.

بو ایكی چوجوغك معلمی اولان فیضی افندی، ایسه علوم عالیه، السنهٔ غربیه، فنون جدیده‌یه واقف، ادیب، خلوق، متدین بر ذات ایدی.

مومی‌الیه، پك كوزل بر معلم اولدیغی ایچون، طلبه‌سی، اره‌سنده، الك مكمل بر مساوات، تأسیسنده قصور ایتمدی. الك بیوك رعایتلرینی، الك ایو چالیشان هر كیم ایسه، آنجق

اكا ارائه؛ و تحسین و تقدیرنی‌ده، آنجق استحقاق و لیاقته كوره، صرف ایدر ایدی.

فطین، یالكز اوقومق بیلدیكی ایچون، هر نه قدر پك كیروده قالمش ایسه‌ده، اوقدر چالشمغه قویلدی، و بوندن بشقه اوقدر ذكی ایدی، كه كندوسنی دیكر ایكی چوجوقدن تفریق ایدن مسافه‌یی، كمال سرعتله تقلیل ایتدی.

فاضل مومی‌الیه، اوچ طالب اره‌سنده، مساواتی تأسیس ایده‌جك اولان وظائف محرره‌یی، شفاهی درسلر واسطه‌سیله، ممكن اولدیغی قدر، برنجی سنه ظرفنده اكمال ایتمك اوزره هر شیئی تهیه ایتدی.

هوا كوزل اولدیغی وقت، درسلر اچیقده، خولینك چمنلری اوزرنده النیور ایدی.

بعض دفعه‌ده، معلم فیضی افندی، چوجوقلری تفرج ایچون، كویه كتورر و اثنای طریقده ینه درسه دائر بحثلر ایدرك، بوندن طولایی یول انلره دها قیصه، دها لطیف كورینور ایدی.

الحاصل، یاغمور یاغدیغی وقت، چوجوقلر، درسخانه‌یه مشابه، بر صالونده اجتماع ایدییورلر ایدی. بوراده بر بیوك سیاه تخته اولوب، فیضی افندی بونك اوزرنده قواعد فنیه ایله اثباتی مطلوب مسائلی، شكللری، رسم خطلرینی ارائه ایدییور ایدی. دیوارلرده، چوجوقلرك شهر؛ وقطعه‌لرك موقعلرینی بولمغی تعلم ایتدكلری، جغرافیه

عائد خریطه‌لر كورنیور ایدی. بونلرك جمله‌سی، تحصیلدن
بیوك بر لذت الان فطینك حیرت و تعجبنی موجب
اولیور ایدی.

بو یكی ترتیباتك وجودی، فطین ایله ایلك ملاقاتنده،
قلبنده اویاندردیغی افكار جدیده‌یی، محبوبه‌یه غائب
ایتدیرمیور ایدی.

محبوبه، حل آرزوسنده بولندیغی بعض مسائل دقیقه
و عظیمه‌یی، كوچوك باشنده یووارلیور ایدی. بر كون،
افكارینه چكی دوزن ویردكدن صوكره، كندوسنی استجواب
ایچون، معلمك مساعده‌سنی طلب ایتدی. مقبل ایله فطین
دخی حاضر ایدیلر. بونلرده مباحثه‌یه داخل اولمقده قصور
ایتمدیلر. ایشته بینلرنده وقوعبولان محاوره:

٢٨ — محبوبه‌ده، فقرانك درد و المنه چاره ساز اولمق آرزوسی. — مشقت مرحمتك اساسیدر

«مشقت تیسری جلب ایدر»
(مجله)

مشقت، انسانلرك رابطه‌سیدر.

— خواجه افندی، دنیاده فقرانك موجود اولمسی پك
مشئوم، و انسانلردن بعضیلری هیچ بر ایش یاپمدقلری
حالده، بونلردن بر طاقمنك بر چوق زحمته قاتلانمقلغه مجبور

اولملرینی غایت حزن آمیز بولیورم. زواللی بیوك پدرم، مالك
اولدیغی ثروتی اكتساب ایچون، التمش سنه چالشدی.
مع مافیه مشهوداته كوره، بو ثروتده نادراتدن صایلور. زیرا عینی
اوقدر سنه چالشدقدن صوكره، راحت یوزی كورمكسزین،
و هیچ اولمز ایسه، چوجوقلرینك اولدقجه مدار معیشتلرینی
واسعجه بر صورتده تدارك ایتمكله اولسون، متسلی اولمقسزین
همان ترك جان ایدن انسانلرده واردر. بو حال حزن
آمیز دكلیدر؟ ایمدی بوكا نه چاره واردر؟ بن ایسترمكه، بو
دنیاده هیچ كیمسه زحمت چكمسون، و بوده بنم قدرتم
داخلنده بولنسون! ابنای نوعمك بو بابده چكدیكی زحمتلره
دوچار اولملغه، بوحاله چاره‌ساز اوله‌بیله‌جكمی بیلسه ایدم
بوكا مع التشكر موافقت ایدر ایدم.

فیضی افندی، یاوروجغك بو شفقت پرورانه سوزلر ایله
كوزلرندن اشك تأثر اقدیغنی كوره‌رك، متأثر اولدیغی حالده،
كمال حلم ایله، دیدی كه:

— مشقتك، بعض شیلر ایچون، فائده‌لی اولدیغنی شمدیدن
اكلایورسكز. چونكه مشقت، وقف نفس، فكر عالیسنی،
اكا الهام ایتمك ایچون، بر آدمك، حتی بر چوجوغك
بیله، قلبنده اولدقجه جانلو بر ترحم، وجوده كتوره‌بیلیور.
مشقت، روی زمینده موجود اولان، اك كوزل شیلرك
منشائیدر، كه بونلرده: مرحمت، شفقت و محبتدر.
سزی بوقدر محزون ایدن مشقت، انسانلری مجتمعاً

ایشلمکه، یکدیکرینه معاونت ایتمکه، و بو واسطه ایله‌ده
سویشمکه مجبور ایدرك، انلری ضبط و بند ایده‌بیلان،
اك قوی بر رابطه‌در. کورمیورمیسکز، مشقت ایله مجادله
ایتمك ایچون، انسانلره بتون قوتلرینی توحید ایلمك لازم
کلیور؟ زیرا، بو دنیاده مشقت، یالکز فقرایه منحصر
دکلدر. معلولیت، خسته‌لق، موت کبی شیلر، زنکینلری‌ده
متأثر ایتمیورلرمی؟ بو سببله، فقیرلر کبی، زنکینلرك دخی
بنی نوعنك معاونتنه، مشاق و مزاحمی دها ملایم بر
حاله قویه‌رق، انلره تحمله مدار اولان ابنای جنسنك محبتنه‌ده
احتیاجلری واردر. مشقت، انسانلری برابرجه چالشمغه اجبار
ایدرك، انلری، بو واسطه ایله، دائرهٔ اخوته ادخال ایدر.

ایشته اولادم، مشقتك برنجی فائده‌سی بودر. یعنی مشقت،
کرهٔ ارضده، اك قیمتدار اولان، شیئی اظهار ایدر، که
بوده: ایولك، مرحمتدر.

مشقتك دها بر چوق فائده‌لری وار ایسه‌ده، سزه
بونلری، دها صوکره، اثبات ایده‌جکم.

٢٩ — نوع بشر، مشقته قارشو چالشمغه مجبوردر

مقبل — لکن، مادامکه مشقت فائده‌لیدر، اوحالده بونك
قوتنی تهوین ایتمکه، یاخود اوکنی المغه چالشمق لازم کلمز.

معلم — بالعکس، اولادم. مشقت، انجق قوای موجوده‌مزی

استعمال ایدرك، انکله مصارعه‌یه بزی تحریك ایتدیکی وقت،
فائده‌لیدر. یوقسه بن؛ بر یوزنده، کونك هر دقیقه‌سنده، جان
ویرن انسانلرك وار اولدیغی بیلنه‌رك، ناصل توکل اولنیور
ایسه، کندی اطرافده زحمت چکنلری، کوره‌رك بوکاده
اویله‌جه توکل ایتمك لازم کله‌جکنی هیچ بر وقت ادعا
ایتمیورم. کورمیورمیسکز، حکیملر هرکسك اوله‌جکنی
محقق بیلدکلری حالده، ینه مساعیٔ متوالیه اجراسندن کیرو
طورمیورلر؟ پك ای، وجوده عارض اولان فنالقلری،
دفع و ازاله‌یه چالشدیغمز کبی، دیکر فنالقلری ازاله و
تهوین ایچونده اویله‌جه چالشه‌بیلورز.

علل و امراضك تدقیقنه وقف وجود ایدن حکیم، مجرد
افکار و اهیه‌یه وجود ویرمکله، و بو کون یارین بتون
انسانلری زحمت چکمکدن، اولمکدن قورتارمغه موفق اوله‌جغنی
تخیل ایتمکله، اجرای صنعته باشلامیور. خیر، لکن تداویسی
ممکن اولان، انسانلرك امراضنی دفع ایتمك و بو وجهله موتك
نفوذنی تقلیل ایلمك امیدنده بولنیور.

عینی بونك کبی، جمعیتده موجود اولان سفالتلرله، بونلرك
چاره‌لرینی، یعنی هیئت عمومیه‌یه عائد مسائلی، تدقیقه وقف
وجود ایدنلر، نه محالی صایقلامغله، و نه‌ده مثلا، فقر کبی،
بتون فنالقلر ایچون، ناکهانی و مکمل بر دوا امید ایتمکله،
ایشه باشلامغه مجبور دکلدرلر. علل و امراض کبی، فقرك‌ده
قوتی ازاله اولنه‌بیلور. بونك عددی تقلیل، و نیچه‌سنده بولنان

قابل تخليص فلاكتذه‌لرك اك چوغى‌ده، اندن تفريق ايديله‌بيلور
بر سوزى بيله غائب ايتميان، فطين ديدى كه:

— بونك وقوعى چوقدر! آه! خواجه افندى، محبوبه خانمك پكده قباحتلى اولمديغى ايشته تحقق ايده‌يور. چونكه، كندوسى فقرانك مشئوم طالعنه چاره‌ساز اولمق ايستيور ايدى. بو ايسه وظيفه‌در (محبوبه على العجله).

— اوت، اوت، بو بودر! خواجه افندى، رجا ايدرم، بو مسئله‌يه تعلق ايدن شيئى، بزه ايضاح بيورك. بونك فوقده اولان شيلرى‌ده بيلديككزى، پك اى كوريورم؛ يا بن، بن هيچ بر شى بيلميورم، هيچ بر شى طانيمورم. انجق دنياده محتكش ادملرك موجود بولنديغى بيليورم؛ بوده بنى اوزيور، بدبخت ايديور. فقيرك منظومه‌سى بنى هر يرده تعقيب ايدييور؛ يالكز قالديغم آنده، آرزو ايتمكسزين، آنى اوقويورم؛ كيجه رؤياده دخى انى ايشيديورم.

— اولادم، طلب ايتديككز شى، مكمل بر علمدر، كه بوكا علم ثروت دينيلور. بر ملتده، ثروتى تزييد، و سفالتى تقليل ايتمك، و سائطنك تدقيق و تحصيلندن عبارتدر.

چوجوقلر، اوچى بردن، هايقروب:

— او! خواجه افندى، بولى اوكرنسه‌ك نه بختيار اولور ايدك! اكلامقلغه‌ده نه قدر چالشور، غيرت ايدر ايدك!

معلم تبسم ايدرك:

— هايدى، باقه‌لم. اكر بو طلبكز، خيرى افنديك آرزوسنه توافق ايتمامش اولسه ايدى، سزى پك چوق رجايه مجبور ايده‌رك، نظركزدن دوشمش اوله‌جق ايدم. معلومكز

اولسونكه، سزك ايله حقوق مدنيه، و بوكا مربوط اولان، قوانين موضوعه مسائلى كبى، بو مسائل مفيده‌يه دائرده، مذاكره‌ده بولنمقلغمى، خيرى افندى، بكا قطعياً امر ايتمش ايدى. كندوسى، زمانمزده، اغنيايه، فقرايه، الحاصل هركسه تربيه‌يه، اخلاقه، دينه عائد مواد اوزرينه تنوير افكار ايتمك لازمه‌دن، وجيبه‌دن بولنديغى فكرنده‌در.

نم، يالكز فرط دقتكزه احتياجم وار. كوزلجه دقت ايدرسه‌كز، اعلا بر نتيجه‌يه واصل اولورز، بوندن امينم. زيرا، اك فائده‌لى شيلر، اكلاشلديغى اندن اعتبارأده، اك مهم و شايان اعتنا اولورلر.

اوچ چوجوق، فرط شادمانى وانبساط ايچنده ايديلر. فرداسى كونى ايچون، ايلك مذاكره‌يى طلب ايتديلر. دها صوكره، آرزولرينك موقوف عليهى، بالذات انلردن اول، نظر مطالعه‌يه المش اولان خيرى افندى‌يه عرض تشكره كيتديلر.

٣٠ — انسان ترقى ايچون يرادلمش، و مشقت دخى انك حصولنه توسيط ايدلمشدر

اك كوزل شى، الى الابد قصورسز اولمقدر؛ فقط اندن صوكره، اك كوزل شى، متوالياً كسب كمال ايتمكدركه انسانك وظيفه‌سى‌ده بودر.

«بر اياغم مزارده اولسه، ينه تحصيل علمه سعى ايدرم»
(ارسطو)

فرداسى كونى، هوا صوغوق وياغمورلو ايدى؛ حوليده

درس المق ممكن اوله‌مدی . اوچ طالب ، تحصیل صالوننده،
اجتماع ایتدیلر . فیضی افندی ، چوجوقلری ، بالذات، افکار
سلیمه‌یی بولمغه الشدرمق ایچون، استجواب ایدرك، صالونده
آکنه بو ینه کزینیور ایدی. ابتدا محبوبه‌دن باشلادی:

— محبوبه . مشقتك نه‌دن نشأت ایتدیکنی اوکرنمك
ایستیان . منی منی محبوبه، دقت ایدیکز: بر والده، چوجوغنك
یالکزجه یورومکه مقتدر اولدیغنی، کوردیکی وقت، اندن اوزاقجه
بر مسافه‌یه چکیلور، نه حرکتده بولنور؟

— آکا قوللرینی اوزاتور، تبسم ایدر.

— اوت ، لکن ، ایستر که یوروسون، و آکا طوغری بر
قاچ آیاق آتسون، بعض دفعه، چوجوق ایلرولمکه جسارت
ایده‌میه‌رك اغلار. لکن یورویه‌بیلدیکی، و بر قاچ ادیم والده‌سندن
ایرلمش اولدیغی حالده، قوچاغنه اتلامغه موفق اوله‌بیلدیکی
وقت، نه قدر بختیاردر! پك اعلا، ایشته بز، عموماً چوجوق
کبی یز. جناب حق، بزه راه معیشتده، طریق ترقیده، یالکزجه
یورومك، واسطهٔ سعی و فضیلت ایله ، مکملیة تقرب ایتمك
اوکرنمکلکمزی امر ایدییور. بونك ایچون، بر شیئك بزه
نقصانمزی اخبار، و آکا محظوظ اولمقدن، بزی منعه اجبار
ایتمسی لازم کلیور: ایشته بوده، اغری، صیزیدر. یعنی مشقتدر.

مشقتك برنجی فائده‌سی، بزده ابنای جنس محبتی، و آخرك
سعادتنه چالشمق آرزوسنی، اویاندرمق ایدی. بونی بیلیورسکز.
ایکنجی فائده‌سی‌ده، بزی بالذات تحصیل کماله تشویق ایتمسیدر،

بزی سعادت مخصوصه‌مزه چالشدرمسیدر.

کافهٔ نواقصمزی ، کافهٔ احتیاجاتمزی، بزه حس ایتدیرن
مشقتدر . فطین، مثلا: قوتلرمزی تعمیر و ترمیم ایتمك ایچون
طعام وقتی اولدیغنی، هر کون، دفعات ایله، بزه خبر
ویرن کیمدر؟

فطین. — مشقت، اجلق.

معلم — مشاغلك کثرتی، یاخود تنبللك، یاخود فقدانِ
غدا، انسانی اطعمهٔ معتاده‌سنی یمکدن منع ایدر ایسه، اولا
خفیف کورینن آجلق، باقکز، ناصل ، چارچابك مجبر و مبرم
اولور. ارتق آکا ، بشقه صورتله مقاومت ایتمکلکك چاره‌سی
یوقدر: بهمه‌حال یمك لازمدر، که یاشامق ممکن اولسون. اکر انسان
طعام ایتمکی اونوتدیغی وقت، بویله‌جه مشقت چکمامش اولسه
ایدی، آنی متوالیاً فراموش ایدر، نهایت بو یوزدن تلف اولوب
کیدر ایدی. بز، مشقت سایه‌سنده مستریح اوله‌بیلیورز. او، اونوتمز.

مقبل — او! خواجه افندی، بو پك تحفدر! سز بزه،
بتون کون ایچنده یاشادیغمز شیلردن، بحث ایدییورسکز.
حالبوکه بن بونلره اصلا دقت ایتمامش ایدم. نه قدر
غافل ایمشم!

محبوبه — بنده اویله؛ زیرا بونی قطعاً دوشونمامش ایدم.

فطین — یا بن! بنده از شاشقین دکل ایمشم!

فیضی افندی، تبسم ایله، سوزینه دوام ایتدی.

— سز آچ ایدیکز، بوندن طولایی زحمت چکیور ایدیکز؛

فقط شمدی بیورسکز، درحال بر سعادت حال حس ایدرسکز. دوداقلریکزه کتورلمش اولان میوه، سزك ایچون موجب تلذذ اولیور. احتمالکه فطین، سز اولوقت بو محظوظیته طالوب، بلا احتیاج، یمکی دوشونورسکز. هیچ قورقمیکز: مشقت اویانق طوریور؛ او، یکیدن یتشور؛ سزه اعتدالی توصیه ایدر. طعام ایتمك لطیف اولدیغی ایچون، چوق یدیکز. لکن، بلا احتیاج، النان غدا، معده‌کزی یوروب، حیاتکزی مخاطره‌یه القا ایده‌جکی جهتله، درحال معدکز انی رد ایدر، و ایشته اول وقت، سز هاضمسزلقدن منبعث، مشقتلرك، آغریلرك پنچه‌سنده بولنورسکز.

اولادلرم، مشقتك، انسانلر نزدنده، موجب فلاح و نجات اولان، تأثیراتنه دقت ایدیورمیسکز؟ مشقت انسانی تربیه ایدر، تضییق ایدر، اصلاح ایدر؛ آرزوسنی، قوهٔ ممیزه‌سنی اویاندرر.

چوجوقلر، بوکا کوزلجه دقت ایدیکز. مشقت، بزه یالکز وجودمزك احتیاجاتنی اخبار ایتمز، روحمزك احتیاجاتنی‌ده خبر ویرر. روحك معلوماته، تربیه‌یه احتیاجی واردر؛ روح حقیقته تشنه‌در: مجهول، باعث کدورت؛ معلوم، موجب نشاطدر. چونکه بز، مجهولك مواجهه‌سنده، آجی حس ایدیورز؛ هریکی اوکرندیکمز شیدن محظوظ اولیورز. بر فنا حرکت یاپدقمی؟ مشقت انی بزه اخبار، و اندن استغفاره بزی اجبار ایدر؛ [عذاب وجدانی] دینیلان شی‌ده، ایشته بودر. الحاصل، مشقت،

بزی ترقی‌یه تشویق ایدن، بر تازیانهٔ شوق و غیرتدر. مشقت، اکثریا دخی بر امتحاندر. مشقت، لیاقتك، فضیلتك شرطیدر.

محبوبه — تشکر ایدرم، افندم. ذات عالیکز نه قدر قونوشیور ایسه‌کز، بنده، اوقدر جاهل اولدیغمی اکلایورم. بنم عاجز فهم و ادراکم، اوکرنمك آرزوسنده بولندیغم شیئی، بکا شرح و ایضاح ایتدکجه، اکثریا فنا نتیجه‌یه وارییور.

— اویله ایسه چالشه‌لم، اولادم، زیرا بز نه قدر تحصیل علم ایدر ایسه‌ك، حکمت و قدرت ربانیه‌نك، برکت بخش، وحیل و دسایسدن عاری، ترتیباتنه‌ده، اوقدر حیرتله نکران اولورز.

٣١ — {صنعت} و {طبیعت} — ایکی نوع فائده — خام محصولات

طبیعت، انسانه مواد انشائیه حاصل ایدر؛ صنعت، بونلرك شکللرینی، تبدیل ایله، قابل استعمال بر حاله قور.

فرداسی کونی، یاغمور کسلمش. هوا کسب لطافت ایتمش ایدی. چوجوقلر، چارك اوستنده اجتماع ایتدیلر. آچیقده درس المقدن متلذذ اولان محبوبه، پك زیاده، نشئه‌لی ایدی. رفیقلرینه دیدی که:

— کوك نه قدر مائیدر! هم بویله کوزل کونلری، بزه احسان بیوران جناب حق، نه قدر کریم، نه قدر رحیمدر.

مقبل، معلم فيضى افندى‌يه بر صنداليه كتوره‌رك:

— اوت، بو فراح فزا كونش ايله، هر شيئك نصفى، ديكر نصفندن دها كوزل كورينيور.

صحرالردن زياده، شهرى دها ايو بيلان، فطين دخى سوزه كيريشدى.

— محبوبه خانم، شو نازك اغاجك اسمى نه‌در؟

— بو بر كراز اغاجيدر.

— لكن، ماشاالله، بسبتون چيچكلرله مستور! بو ياز چوق كرازيكز اوله‌جق.

— غالبا، فطين؛ فقط بن، چوق ياخود از كراز اوله‌جغنى دكل، كوچوك قار پارچه‌لرينه مشابه اولان، بو بيكلرجه چيچكلرك نهايت، پنبه و طاتلو كرازلره تحول ايده‌جكنى دوشونيورم. بو بكا پك حيرت افزا كورنيور.

— اوت، محبوبه خانم؛ فقط، بوندن زياده باعث حيرت اولان شى، ارضك، بر كراز اغاجندن دها خارق العاده، ديكر بر چوق شيلرله مستور بولنمسيدر.

مقبل — بكاده، اك زياده، حيرت ويرن شى، بر چوق كوزل شيلر وجوده كتورمك ايچون، جناب حقك مخلوقاتنه احسان ايتديكى قوت وقدرتدر. بيوك پدرمك فابريقه‌سنه كوزكزدردكجه، و يالكز، بر قرمزى منديل طوقومق ايچون، ميدانه كتوريلان اختراعاتك جمله‌سنى كوردكجه، جناب حقك قوللرينه نه قدر ذكا احسان بيورديغنى دوشونوب، درياى حيرته طاليورم.

چوجوقلرك نزدينه كلان، فيضى افندى ديدى كه:

— مقبل، جناب حقك اثريله، نوع بشرك اثرى بيننده نه فرق واردر؟

— او! خواجه افندى، پك بيوك! انسان، هيچ يوقدن بر شى ياپه‌مز؛ ذره‌يى خلق ايده‌مز؛

— حقيقةً، اولادم، خالق، يالكز الله عظيم الشاندر. انسان، نه ايش اولورسه اولسون، ياپمق ايچون، دائما كندوسنك خلق ايده‌مديكى، و طبيعتدن جر و استحصال ايده‌كلديكى بر خام محصوله محتاجدر. بناءً عليه انسانك اتمك ياپمق ياخود بر خانه انشا ايتمك ايچون، اتمكك مادهٔ اصليه‌سى اولان بغدايه؛ و بر خانه‌نك مادهٔ اصليه‌سى اولان طاشه احتياجى بديهيدر.

بزه خام محصولاتى حاصل ايدن طبيعت، بزه فائده‌لى اولان شيلرك جمله‌سنى ايچندن چقارديغمز، جسيم بر مغازه‌يه بكزر. شو قدر كه بز بو اشيانك ارەسنده، بعضيلرينى، همان خدمتمزه حاضر و آماده بوليورز؛ بعضيلرينى‌ده، قابل استعمال بر حاله افراغ ايديورز. بونلردن برنجيسى، طبيعت طرفندن بادهوا ويرلديكى ايچون، اكا [فوائد وهبيه]؛ و ايكنجيسى سعى و امكه محتاج اولديغى ايچون بوكاده [فوائد جعليه] دينيلور. بونلرك ارەسنده‌كى فرقك اهميتنى، دها صوكره اوكرنوب تقدير ايده‌بيلورسكز.

منافعى ذاتى اولان شيلر، انسانك كافهٔ احتياجاتنى دفعه غيركافى برلنديغى جهتله، نوع بشر، طبيعتى احتياجاتنه تابع

قیلمق ایچون، دائما چالشمغه مجبور اولمشدر. ایشته انسانك شو عملنه [صنعت] دینیلور، که اجسام موجوده، وقوای طبیعیه‌یی، سعی ایله، جمع و ترکیب ایدرك، اشیانك شکل و صورتنی، محلنی و سائر کیفیاتنی تبدیل ایتمکدن عبارتدر.

بونلره دائر برر مثال ایسترمیسکز؟ مادامکه، فقدانی الك سریع موتی سوروب کتوریور، شو حالده، الك زیاده متحکملردن بری صایلمق لازم کلان، تنفس ایچون، طرفمزدن سعی و عمل ایجاب ایدییور می؟

مقبل — خیر، افندم؛ انك اجراسنی دوشونمکسزین، بزه یالکز اغزمزی آچمق کفایت ایدر.

معلم — بناءً علیه هوا، جناب حق طرفندن بزه احسان اولنمش، بر هدیه، سعی و عملدن و ارسته بر فائده‌در، صرف وهبیدر.

منی منی محبوبه، شمدی دیدیکم شیئی، کوزلجه فهم ایتدیککزی بکا اثبات ایلمك ایچون، ایراد ایتدیکم مثالك بسبتون غیری اولمق اوزره، بکا دیکر بر مثال بوله بیلورمیسکز؟

محبوبه دوشونمکه باشلادی. غایت مشکلات ایچنده؛ فطین ایله مقبل ده، کندی طرفلرندن برر مثال بولمق غیرتنده ایدی. اره‌لرنده فوق‌العاده بر سکونت حکم سوریور ایدی. محبوبه درحال باشنی قالدردی. ایستیلان مثالی بولمش اولمسندن طولایی، حاصل اولان سرور ایله، مسرور اولدیغی حالده دیدی که:

— خواجه افندی، انسان ضیایه محتاجدر. شمسك ضیاسی بادهوادر چونکه طبیعتدن منبعثدر. کونشك ضیاسی، بزه واصل اولمدیغی وقت، یعنی کیجه، انك یرینه قائم اولمق اوزره، بر لامبه استعمال اولنیور. شو حالده، صنعتدن منبعث اولان ضیا، مصرفله، امکله وجوده کتورلمش اولیور.

پك اعلا! آفرین، اولادم. پك کوزل بر صورتله افادهٔ مرام ایتدیکز. بیاناتمی پك کوزل و شایان تحسین بر صورتده اکلامش اولدیغکزی کوریورم.

فیضی افندی، محبوبه‌نك بویله کمال سرعتله بر مثال بولوب ایراد ایتمسندن طولایی، فوق‌العاده متعجب اولان، دیکر ایکی چوجوغه عطف نظرله:

— افندیلر، یا سز؟

بر ایکنجی سکوت دها وقوعبولدی. بزم کوچوك افندیلرك هر بری، اتعاب فکر ایله، مشغول اولیور ایدی. متعاقباً مقبل سوزه باشلایوب دیدی که:

نوبت بنم، عرض ایده‌جك مثالم وار! ایچمك، استحمام ایتمك یعنی ییقانمق، انسانك جملهٔ احتیاجاتندندر. بوراده، باغچه‌مزك التندن کچن دره، بزه بادهوا صو حاصل ایدییور. بو صویی اورادن المق ایچون، بزم یالکز بر حرکته احتیاجمز اولوب، بشقه هیچ بر صورتله، سعی و عمله مجبوریتمز چونکه یوقدر. ایمدی بو صو، فوائد و هبیه‌دندر؛ لکن، بیوك پدرمك کویده‌کی خانه‌سی، یوکسك بر محلده واقع اولدیغی

ایچون، اوراده مأجاری یوغیدی. درین بر قویو حفر ایتمك، بوكا بر طولمبه وضع ایلمك لازم كلدی. نهایت موسم صیفده، بو قویودن باغچه‌لره صو سوق ایتمك ایچونده پك زیاده مصرفه محتاج اولان، قومالاستیقدن معمول بورولر ایله، بشقه بر اصول اتخاذی ایجاب ایتدی. ایشته بو صو، فوائد جعلیه، تعبیر آخرله صنعتدن منبعث بر شی اولمش اولدی.

مقبل همان سوزینی اكمال ایدر ایتمز، فطين باشلادی.

— حرارت، بر حاجت، هم بیوك بر حاجتدر. چونكه صوغوقدن انسان هلاك اوله بیلور. موسم صیفده، بزه بو حرارتی كونش ویریور؛ ایشته بادهوا بر شی. فقط موسم شتاده، كوموردن اودوندن، اتش حاصل ایتمك لازم كلیور؛ ایشته بوده صنعتله حاصل اولمش مصرفلی بر شی.

— افرین، اولادم، پك زیاده ممنون اولدم. هپكز كوزل جواب ویردیكز. ایشته كوریورسكز. جناب فیاض مطلق، بزم ایچون لوازم ابتدائیه‌یی یوقدن وار ایتدی. و بزه، الزم اولان بو ایلك هدایای كرانبهایی، مجاناً احسان بیوردی. لكن جناب حق، بقیه‌سنی، سعی ایله، اكتساب ایتمكلكمزی؛ و اك كوزل ثروتلریمز، كار وكسبمزك محصولی اولمسنی ارزو بیوریور.

۳۲ — سعی و صنعت انسانك ذكاسنی ترفیعه خدمت ایدر — ساغوتیه اغاجی — ثره‌آم اهالیسی

ایشسزلك ام الفساددر

معلم — اولادلرم، كرهٔ ارضده اویله مملكتلر واردر، كه

اوراده، انسانلر ایچون، طبیعتك، هر شیئی بلا نقصان مكملاً تهیه ایتدیكی ظن اولنور. چونكه طبیعت، نوع بشرك احتیاجاتی هر نه‌دن عبارت ایسه، بونلری اوراده، همان بادهوا حاصل ایدییور. بو مملكتده، صنعت همانده مجهولدر.

فطين — او! بویله مملكتلرده یاشامق پك لطیف، پك خوش اولسه كركدر.

— خیر، فطين، بو مملكتلرك اهالیسی، اصلا، شایان غبط دكلدر. چالشمغه دها از احتیاجلری اولدیغی ایچون، دها از هنرلو، دها از ذكاوتلو قالمشلردر. تهذیب اخلاقه عائد ترقیاتلری ایسه، همان صولده صفردر. مثلا، بحر محیط كبیر اطه‌لرندن بری اولان ثره‌آم جزیره‌سنده، ساغوتیه دینیلان بر نوع اغاج، كثرتله حاصل اولیور. بو اغاج، ساغو تعبیر اولنان؛ و صوده، دها اعلاسی، چورك شكلنده، پیشوریلوب ینیلان غایت نفیس، بر نشاسته حاصل ایدییور. بویلوجه بر ساغوتیه اغاجی، ۱،۸۰۰ چورك یاپیلاجق نشاسته حاصل ایده‌بیلور.

ساغوتیه: خورماجنسنه منسوب جسیم بر اغاجدر، كه بونك اوزندن ساغو دینیلان بر نوع نشاسته حاصل اولور.

مقبل — وای!

واى ! ایشته بزم کرازلردن دها الویرشلی، دها فائده‌لی بر اغاج!

معلم — اوت، اوغلم، زیرا بو ١،٨٠٠ چورك، بر آدمی، تمام بر سنه، بسلمکلکه کفایت ایدیبور. بر ساغوتیه اغاجنی، چورکه تحویل ایتمك ایچون ایسه، یالکز اون کون چالشمق اقتضا ایدیبور. یعنی بر سنه ظرفنده هر نه ایله یاشامق لازم ایسه، انی ایکی هفته‌لق ایش ایله، تهیه ایتملری لازم کلیور. حیفاکه معیشتك بو سهولتی، اك مکمل، بر قیدسزلغی انتاج ایدیبور. سیاحلرك روایاتنه نظراً، ثره‌آم یرلی اهالیسی، ساغوتیه اغاجی بولنمیان، جزائر سائره اهالیسنك پك مادوننده بولنیور. بونلر اکثریتله تنبل، خرسز اولیورلر؛ و حشیلر کبی، چپلاق کزییورلر؛ غایت پیس، مردار مسکنلرده یاتوب قالقیورلر.

محبوبه — خواجه افندی، بو نه قدر غریب شی!

معلم — اولادم، ظن ایتدیککز قدر دکل. ایشسزلك انسانك قدر و حیثیتی اخلال و برباد ایدر. بالعکس، ایش، انسان ایچون باشلوجه مربیدر؛ ذکامزی تحریك و ترفیع ایدن ایشدر.

٣٣ — صنایعده مشاغل ذهنیه، ازار ازار مشاغل بدنیه‌یی تقلیل ایدر

معلم — فطین، اکر سنی بر سیر و حرکت یاپمق ایچون،

شهرك او بر اوجنه قدر، کوندرمش اولسهم، سنده یورغون بولنسه‌ك، یولکی قیصالتمق، ذکاکی موقع فعله قویمق ایچون، المغه مجبور اولدیغك اویولی، دوشونور، و بونك قیصالتلمق چاره‌سنی بولمغه یلتنورسین، دکلمی؟

فطین — البته! دها کسدرمه بر یول اولوب اولمدیغنی، کچنلردن بیله، صورارم.

معلم — پك ای، اولادم، سن، یولکی قیصالتمق ایستدیکك کبی، نوع بشرده، خلقت آدمدنبرو، وظیفه‌لرینك ثقلتنی کیتدکجه تقلیل و تخفیفه جهد ایدیبور. سن، ناصل که، اك قیصه یولی بولمق؛ و ایاقلرکی یورغونلقدن اسیرکمك ایچون دوشونیورسك، نوع بشرده کندی یرینه طبیعتی، طبیعتك حاوی اولدیغی صو، بخار، هوا کبی قوتلری چالشدرمق ایچونده اویله‌جه دوشونیور. [سعی فکری] دینیلان شی ده ایشته بودر. سن، ناصل که، یولی شاشیرمق خوفیله کلوب کچنلری استجواب ایدیورسك، نوع بشرده، طبیعتی؛ و علم و معرفت واسطه‌سیله، بالذات کندی کندوسنی‌ده استجواب ایدیبور.

بیك آدمك تحریك ایده‌میه‌جکی بر یوکی قالدرمغه قادر، بر ماکنه اختراع ایتمك ایستیان، بر عثمانلو عالمی، ممالك سائره علماسی طرفندن، علم جراثقاله دائر یازلمش اولان، کتابلری اوقور، کندی طرفندن دخی دوشونور، انی احاطه ایدن هر شیئی تدقیق ایدر، ذکاسنی موقع فعله قور، نهایت آرزو ایتدیکی شیئی اختراع ایده‌بیلور.

وحشى آتلرى تحت انقياده المغه، و انى، كمال اطاعتله، يوك طاشيمق خدمتده قوللانمغه موفق اولان ايلك آدم، سير و حركت زحمتنى و اغر يوكلرك ثقلتنى بر طرف ايتدى. فطين، سن سويله، او آدم بو آتى يالكز نفسى ايچونمى قزانمش اولدى؟

فطين — شبهه يوق، انى، كندى فكرندن مستفيد اولان، ابناى جنسنه‌ده قزاندردى.

معلم — كذلك، بر دكرمنك چرخنى دوندرمك ايچون، صويك ثقلتندن؛ ياخود يل دكرمنينك يلكنلرينى چويرمك ايچون، روزكارك قوتندن استفاده‌يى دوشونن ايلك آدم، كندوسنك و كندوسندن صوكره ياشايه‌جق اولان، ديكر انسانلرك، دكرمن طاشنى دوندرمك ايچون، اجراسنه مجبور اولدقلرى ايشى، هوايه و صويه كوردرمش اولدى.

اولادلرم، كوريورميسكز؟ ذكا نه مهم تأثيرات حاصل ايديور! فكرك مساعيسى ناصل، يواش يواش مساعئ بدنيه يرينه قائم اوليور.

استعمال ايتديككز اشيا ايچنده، هيچ بر شى يوقدر كه، ذكا انى طبيعتدن فتح و تسخير ايتمامش اولسون. بيكلرجه انسانك حياتنه مال اولان، قانلى مظفريتلردن، يوز دفعه، دها شانلى فتوحات! نوع بشرك مشاق و مزاحمنى تقليل ايتمكه مخصوص، سكونتلى و طاتلى فتوحات!

لكن، بو فتوحاتى اكتساب ايچون ذكانك بهمه‌حال

تربيه كورمش اولمسى شرطدر. بناءً عليه تربيه و تحصيل بتون انسانلر ايچون الزمدر. قيمتلى تحصيل زماننى سوء استعمال ايدن كنجلر، پك چوق قباحت ايتمش اولورلر؛ مستقبلاً بر طاقم چاره و درمانلردن محروم قالورلر؛ و بونلردن بتون ابناى جنسلرينى دخى محروم ايدرلر. زيرا انسانلردن اك عاجزينك، اك عادى بر اختراعى، بر مدت صوكره، هر كسك باعث رفاهى اولور.

اولادلرم، بو بابده، سزه، كشفيات و اختراعاتى، مشاغل ذهنيه‌نك، تربيه‌نك اهميتنى پك كوزل ارائه و اثبات ايده‌جك اولان، ژورژ استفانسون نامنده، فقير معدنجى بر انكليزك ترجمۀ حالنى حكايه ايده‌جكم.

٣٤ — ژورژ استفانسونك ترجمۀ حالى. صباوتى

تدارك معيشت ايچون اولان احتياجات، اختراعاتى توليد ايدر.

(افلاطون)

بر حكايه دكلمك خاطره‌سى چوجوقلرى پك زياده سويندريور ايدى. كمال خواهشله درسه قوششديلر. فيضى افندى شو وجهله سوزه باشلادى.

— افنديلر، معدن اوجاغى دينيلان شى نه در، بيليورميسكز؟ معدنجيلرك اليله اويلمش، تحت الارض، بر نوع شهر. اوراده،

بر التده، بعض اراضینك حاوی اولدیغی کوموری یاخود معدنی
چیقارمق ایچون، انسانلر چالشور.

ژورژ استفانسون، بر فقیر معدنجینك اوغلی ایدی. سکز
یاشنده چالشمغه باشلادی. پدرینك مشغول بولندیغی معدن
اوجاغنه جوار، قیرلرده اینکلری کودیور، و بونك
ایچونده یومی قرق پاره اجرت الیوردی.

اون یاشنده، پدری انی بالاستصحاب معدن اوجاغنه
کتوردی. چوجوق، دها اوقدر کوچوك ایدی که، معدن
مهندسنك کچدیکی بر صره‌ده، آرابه و ماکنه‌لرك ارقه‌سنه
کیزلنیور ایدی: پك کنج کوریلوبده، یومیه‌سنك قطع ایدلمسندن
قورقیور ایدی. هم ذواللی چوجوق، بو خدمت ایچون
انجق طقسان پاره یومیه الیور ایدی!

استفانسون، کندوسنی اوقدر چالشقان، وظیفه‌سنه اوقدر
دقتلی کوستردی، که سنی ایلرولدکجه، اکا دها کوچ ایشلر تودیع
اولنیور ایدی.

وقتاکه، اون التی یاشنه واصل اولدی، بخار ماکنه‌سنك
نظارتنه تعیین اولندی.

ژورژده، ماکنه‌لر ایچون، بسبتون خصوصی، بر میل و
رغبت وار ایدی، نظارتنه تودیع ایدیلان، نه قدر ماکنه وار
ایسه، بونلرك کوزل بر حالده ایشلدکلری درحال اکلاشلدی.
لکن، ژورژك دقتی، یالکز ماکنه‌لرك حسن حرکتنه منحصر دکل
ایدی، نظارت ایتدیکی ماکنه‌لرك، صنعتلو ترتیباتی‌ده اکلامق

ایستیور ایدی. بناءً علیه یومی اون ایکی ساعتلق زحمتلی ایشنی،
انسان شکلنه قونلمش بر ماکنه کبی، قیدسزلق ایله اجرا
ایده‌جك یرده، نظارتنه تودیع ایدیلان بخار ماکنه‌سنك قاریشق
آلتلرینه‌ده حصر دقت ایدییور ایدی.

نه چاره که، اولوقت دها اون یدی یاشنده اولان ژورژ،
نه اوقومق و نه‌ده یازمق بیلیور ایدی. پك فقیر اولان
ابوینی، کندوسنی مکتبه کوندره‌میور ایدی. ژورژ، فوق‌العاده
بر میل و محبت باغلادیغی بو ماکنه‌لرك، جاهل قالدقچه،
کندوسی ایچون، بر معما حالنده قاله‌جغنی درحال اکلادی.
همان اوقومغه قرار ویردی، بر الفبا الدی.

اقشاملری، کویك خواجه‌سنی بولیور، بوندن بر درس
الیوردی و بو درسی، کوندوز طعام وقتنده ازبرلیور ایدی،
بر دقیقه اختلاس وقت ایتدیمی، درحال جیبندن بر قرائت
کتابی، و اوزرنده یازو و حساب تعلم ایتدیکی، بر اردوآز طاشی
چیقاردیغی کوریلیور ایدی. بو، اوقدر غیرتلی بر ایشجی
ایدی که، کوندوزك خدمتی ایفا ایتدکدن صوکره، کتابلرینی
مبایعه‌یه مقتضی پاره‌یی اکتساب ایچون، ارقداشلرینك اسکی
قوندره‌لرینی تعمیر ایدرك، کیجه‌ده بو صورتله چالشیور ایدی.

فطین — او! خواجه افندی، ایشته بنم ایچون، بر کوزل
اورنك!

معلم — اوت، اولادم. هم دها زیاده بادیٔ شوق و
غیرت اوله‌جق شی، اهالینك اك عادی صنفه منسوب اولان

بويله غيور بر عمله‌نك، عاقبت يالكز سفالته غلبه ايتمكله دكل، مملكتك مشاهرندن و اك خير خواهلرندن بری اولمغله‌ده تميز ايتمش بولنمسيدر. لكن، نامنی ابقا ايتديرن كشفياته موفقيتدن اول، انك بو موفقيتی تأمين ايدن اخلاقه عائد احوالنی‌ده سزه تعريف و حكايه‌يی لازمه‌دن عد ايديورم. عقل و فراست، نه قدر حيرت افزا اولورسه اولسون، اك كوزل مثاللرينی استفانسونك بزه ارائه ايتمك اوزره بولنديغی، سعی و غيرتك، جسارتك، ثباتك، قناعتك فقدانی تقديرنده، هيچ بر شيئه نائل، واصل اوله‌مز.

٩ نجی (مابعد) استفانسونك ميخانه‌يه كتمكدن امتناعی — مساعئ ابتدائيه‌سی

معلم — ژورژ پك كنج تأهل ايتدی. فاميلياسنك احتياجاتنه معاونت ايتمك ايچون، اولكندن دها زياده چالشمغه مجبور اولدی. بازار كونلری، لاينقطع مطالعه، و عمليات حسابيه اجرا ايدرك، و بتون يكی ماكنه‌لرك تركيبات و تشكيلاتنه عائد رسملر اوزرينه‌ده تدقيقاته كيريشه‌رك، واك مناسب اولديغی وجهله، اك زياده صنعتده جاری اولان شيلرله مشغول اوله‌رق، خالی وقتلرينی. ايشته بويله‌جه استعمال ايدييور ايدی.

استفانسون فوق العاده پرهيزكار ايدی. كندوسنی، هيچ بر وقت ميخانه‌ده كورن اولمدی. حتی، بر قدح راقی ايچمك

ايچون، ميخانه‌ده اكا رفاقته موافقت كوسترمكدن ايسه، موقعاً مهندسك فوقنده بولنان، معدن مديرينك اغبرارينی جلب ايلمك تهلكه‌سنه كيرمكی كوزه الدروب، اويولده واقع اولان تكليفه: — «موسيو، بنی معذور طوت. اصلا راقی ايچمامكه عهد ايتدم» جوابنی ويردی.

بر كون، كندوسنك بولنديغی بر صره‌ده، خانه‌سندن آتش ظهور ايدرك، اموال منقوله‌سندن بر طاقمی كلياً، و بر طاقمی‌ده قسماً محو ايدوب، استفانسونی بيوك بر ضايعاته اوغراتدی. حريقزده اولان اموال منقوله‌سی اره‌سنده، وقتی تعيين ايدن بر آصمه ساعت، ارتق دها حركت ايتديريله‌ميه‌جك بر صورتده رخنه‌دار اولمش ايدی. بونده اك زياده موجب تأسف اولان شی، ساعتجی‌يه مراجعت ايچون، استفانسونده پاره بولنمامسی ماده‌سی ايدی. ژورژ، ماكنه‌لرينه قارشو اجرا ايده‌كلديكی عملياتی، بو قيمتلی ساعتی ايچونده موقع تطبيقه قويدی: بونی كمال احتياطله سوكدی؛ تدقيق ايتدی؛ سيلوب تميزلدی؛ يلقووان ايله عقربی تكرار طقوزه كتوردی. بو عملياتی اوقدر مهارتله ايفا ايتدی كه، نهايت ساعت اولكندن دها اعلا ايشلمكه باشلادی. استفانسون كندی كندينه ديدی كه:

— اوخ! نه اعلا. اتمكه بر ياغ سورلدی. بعدازين كيجه‌لری ساده‌جه قوندره‌لری يامه‌لايه‌جق يرده، بوكا ساعتلرك تعميرينی‌ده علاوه ايده‌جكم. هيچ اولمزسه، شو صورتله تلافئ مافات ايتمش اولورم.

حقيقةً، او آندن اعتباراً، بتون كوی اهالیسی، آصمه و جیب ساعتلرینی انك دست مهارتنه تودیع ایتدی.

٣٦ (مابعد) — استفانسونك پدر و فرزندی — محبت پدرانه و محبت فرزندانه

ابوینه فرط محبت، و انلرك او امرینه اطاعت، چوجوقلرك فیض و رفعتنه دلالت ایدن وسائط معنویه‌دندر.

مع مافیه استفانسونك صیت مهارتی، اطرافه منتشر اولدی. بوجهتله استفانسون، غایت مهم بر ماكنه‌نك تعمیری ایچون، اسقوچیانك اك اوزاق بر محله كوندرلدی. بر آرابه استكرا ایدرك انكله كیتمكه بدل، الده بر باستون، ماشیاً عزیمت ایتدی: — «بو تصرف، اوغلمك مكتب آیلقلریی اوده‌مكه كفایت ایدر» دیيور ایدی.

ژورژ استفانسون ۱۸۷۱ ده انكلتره ده واقع نوقاستل شهری جوارنده تولد و ۱۸٤۸ ده وفات ایتمشدر.

ژورژك حقيقةً بر اوغلی وار ایدی. بوكا اختیار پدرینك اسمنی ویروب، روبر چاغریيور ایدی. ژورژك، اوغلی ایچون اك زیاده آرزو ایتدیكی شی، اكا كوزل بر تربیه و معلومات اكتساب ایتدره‌بیلمكدن عبارت ایدی. و بو مقصده مبنی، بر چوق زماندنبرو، كیجه مشغولیتنی كوندوزك ایشنه ضم و علاوه ایدیيور ایدی.

استفانسونك، معاینه‌سنه كیتدیكی بوزوق ماكنه، دوستمزك اثر دقت و مهارتیله، ایشلمكه باشلادی. بوكا مقابل ژورژ دفعةً ٧٠٠ فرانق اجرت الدی: — ایشته بكا بر چوق پاره! یایا كلدم. بو نم ایچون، ارابه‌یه راكباً، عودت ایتمكله مساویدر. خزینه‌مه ال سورمش اولمامق ایچون، ینه ماشیاً عودت ایده‌جكم» دیيور ایدی.

استفانسون، اختیار پدرینك اقامت ایتدیكی كویه اوغرامق عزم و نیتیله حركت، و یورغونلقدن قوتی توكنمش اولدیغی حالده، بو كویه مواصلت ایلدی.

اولجه دهشت انكیز بر قضا وقوعبولمش ایدی. بو اثناده بر ماكنه‌نك اكا فرلاتدیغی بر بخار صدمه‌سیله، فنا حالده یانمش اولان استفانسونك پدری روبر، اعما اولمش و بوندن بشقه، بر سفالت بر زخنه دخی دوشمش ایدی.

یدی یوز فرانقه ال سورمكدن ایسه، اوزون بر یولی ماشیاً یورومكی كوزه كسدرمش اولان استفانسون، اختیار پدرینك دیوناتی تسویه ایتمك ایچون، او یدی یوز فرانقك نصفنی همان صرف ایتدی.

مؤخراً، بیچاره‌یی، مدت مدیده ایچنده اقامتله صراروب صولدیغی كلبه‌دن الهرق، كندی اقامتكاهنك جوارنده واقع، كوزل بر خانه‌جكه نقل ایتدی. ذواللی اعما، اوراده بر چوق سنه‌لر سعادت حال ایله یاشادی.

محبوبه — عالیجناب، خیرلو اوغل! حقيقةً، جناب حقك لطف و كرمنه شایسته ایمش!

معلم — اوت، خانم قيزم. جناب حق، ايو اولادى حمايه، و توفيقات صمدانيه‌سنه مظهريتله كامياب ايدر.

مع مافيه بيچاره‌يه، دها بر طاقم يكى فلاكتلر، انتظار ايدييور ايدى. استفانسون، مقدما زوجه‌سنى غائب ايتمك مصيبته اوغرامش، و كندوسنه يالكز هنوز پك كنج اولان كوچوك روبر ايله اعما اختيار پدرى قالمش ايدى.

او اثناده، فرانسه ايله محارب اولان انكلتره دولتى، دوچار نا اميدى اوله‌رق، بتون كوجلى قوتلى آدملرى، حتى فاميليالرينك اعاشه‌لرى وجودلرينه منحصر اولان عمله‌لرى بيله، سلاح آلتنه دعوت ايدييور ايدى.

بالذات كيتمكه، و ياخود بدل شخصى تدارك ايتمكه، مجبور ايدلمش اولان ژورژ، پدر و اولادينك تأمين اعاشه‌لرى مقصديله، صوك تصرفاتى‌ده، خدمت عسكريه‌دن استثنا اغورنده، صرف و فدا ايتدى.

بو جهتله بر چوق سعى و امكك، بر چوق كيجه اويقوسزلغنك ثمره‌سى اولمق اوزره، استفانسونه هيچ بر شى قالمامش ايدى. كندوسنى بر دهشتلى سفالته باتيرمق ايچون، اكا بر تعطيل ياخود بر خسته‌لق كفايت ايدر ايدى. كندى كنديسنه ديور ايدى كه — «انديشهٔ استقبال ايله يوركم پارچه‌له‌رق ينلمش، اغلايه‌رق قاچ دفعه قوله‌مدن معدنه سفر ايتدم!»

٣٧ (مابعد) معدن مهندسى استفانسون

مع مافيه استفانسونك يأس و فتورى پك از دوام ايتدى.

اولكندن زياده بر اشتياق و كرمتيله، ايشه قويلدى. سعى ايله مطالعه، حزن و كدرينى تخفيف وازاله ايتدى.

ژورژك چالشمقده بولنديغى معدنك جوارنده واقع، ديكر بر معدن اوجاغنه، يكى بر ماكنه وضع اولنمش ايدى. بو ماكنه‌نك، دائمى صورتله معدن اوجاغى چقورلرنده متراكم صولرى جزب ايله خارجه نقل ايتمسى لازم كليور ايدى. لكن يرينه كوزلجه وضع ايدلمامش اولديغى ايچون، حركت ايتميور ايدى. بونك تعميرينه بر چوق متفنن مهندسلر تشبث ايتديلر، لكن نافله، موفق اوله‌مديلر. اره‌دن بر سنه كچدى. هيچ بر كمسه بوكا مناسب بر چاره بوله‌مدى.

استفانسون بو سركش آلته تقرب ايتمك ايچون، و سائل ممكنه‌يى استحصالدن كيرو طورميور ايدى. فكرى، ارتق حضور و آسايشدن برى ايدى: ماكنه‌يى حركتدن منع ايدن انكلى بولمق ايستيور ايدى.

انى، بر چوق زمان، تدقيق ومعاينه ايتدكدن صوكره، بر جمعه ايرتسى كونى، فوق العاده مسرور اولديغى حالده. — «بولدم، بونى نصل حركت ايتدرمك لازم كله‌جكنى بيليورم!» ديو هايقردى.

كيفيت معدن مديرينه نقل و حكايه اولنديغى آنده، تعميراتك استفانسونه حواله‌سنه بلا تردد قرار ويردى. بر قاچ كون صوكره، ماكنه اوقدر كوزل بر صورتله حركته باشلامش ايدى، كه معدن اوجاغنى قپاتان صويك كافه‌سى، بوشالتلمش

و ایشجیلر بتکرار ایشه قویلمش ایدی. بونلر استفانسونی، (ماکنه‌لر حکیمی) لقبیله تلقیب ایتدیلر.

استفانسونه متدار اولان دیرکتور ایسه، اولدقجه زیاده بر ضم معاش ایله، انی معدنه مهندس تعیین ایتدی.

٣٨ (مابعد) استفانسونك مطالعات جدیده‌سی — روبر و بونك کوچوك مرکبی

استفانسون، براز استراحت ایتمك ایچون، بو مبدأ سعادتدن استفاده ایتمکلکی اصلا خاطرینه کتورمیه‌رك، دها زیاده بر غیرتله، مطالعاته قویولمقلغی دوشوندی. ایش باشندن عودتده اوقومق ایچون یکیدن کتابلر الدی.

بو همت. نفسنه منحصر دکل ایدی، اوغلی روبری‌ده، درس المق اوزره، شهره کوندردی. چوجوغی بسبتون کندوسندن آیرمق ایستمدیکی، و معصومك قیصه بجاقلرینه کوره، یول پك اوزون اولدیغی ایچون، اکا برده کوچوك مرکب الدی.

روبر، مرکبنك اوزرینه قونلمش، الندە نواله سپتی، ارقه‌سنده کتاب طولو چانطه‌سی اولدیغی حالده، علی الصباح مکتبه کیدر ایدی اقشاملین عودتده، اوغل، بابا برلکده وظیفه‌لرینی ایفا ایدیورلر ایدی. روبر، خواجه‌لرندن الدیغی درسلری پدرینه تکرار، پدری دخی تحصیله، بو صورتله، صرف ماحصل اقتدار ایدیور ایدی. تحصیل محبتنك، بو حیرت افزا مثالی، علمك

نه قدر قیمتلی، نه قدر سوملی اولدیغنی چوجوغه اکلاتیور ایدی. بو جهتله روبر، سعی و تحصیله پك مفتون و دلداده، علمك علویتنی، قیمتنی تعریف وارائه‌یه و ساطت ایدن پدری حقنده دخی چوجوغك حرمت و رعایتی فوق‌العاده ایدی.

بیوك پدرلری، هر نه قدر، بو ایکی سوکیلو اولادینی کوره‌بیلمك، سعادتندن محرومیت کبی، دواسی ناقابل بر مصیبته اوغرامش ایدیسه‌ده، انلرك اره‌سنده اغورلو و سکونتلو بر شیخوختدن محظوظ اولیور ایدی.

استفانسون، علوم و فنونه متعلق نقدر کتب و رسائل مطالعه ایدیور ایدیسه، ماکنه‌لرك اصلاحاتنه عائد کشفیاتله‌ده اوقدر مشغول اولیور ایدی. خانه‌سنده بر کوچوك دستکاهی، و بونك اوستنده دخی هر نوع ماکنه مودللری بولنیور ایدی. بر چوق ساعتلری، بو مودللری مختلف ماکنه‌لره تطبیق ایتمکله، کچیریور ایدی.

استفانسون، بالذات ماکنه‌لر ترکیب ایتمکه قویلدی. و بونلردن، جوار کومور معدنلری ایچونده، بر قاچ عدد اعمال ایتدی.

ایشته بو اثناده، صباوتندنبرو کندوسنده موجود اولا بر فکر تجدد ایتدی. بو فکر، یوکلری نقل ایتمك ایچون مستعمل اولان بخار ماکنه‌لرینی حد کماله ایصال ایدرك، بو واسطه ایله، بارکیر استخدامی مجبوریتنی ازاله ایلمك، و مسافه‌یی دها زیاده بر سرعتله، قطع ایده بیلمك املندن عبارت ایدی.

اولوقت لوقوموتيفلر موجـود، و فقط غايت ناقص ايدى. بونلر ساعتده، انجق ايكى فرسخ يول اليور، و پك چوقده كومور استهلاك ايديور ايدى.

مع مافيه اويله بر كورلتى حاصل ايديور ايدى، كه بوندن آتلر و سائر حيوانات اهليه اوركوب دوچار دهشت اوليور ايدى. بر قيون سوريسى ياخود بر آرابه كورلديكى آنده، بر قضانك وقوعندن اجتناباً، بو قورقونج لوقوموتيفك توقيفنه مجبوريت حاصل اوليور ايدى. بتون بو حاللر، پك زياده جان صقنتيسنه سبب اولوب لوقوموتيفلر بسبتون نظردن دوشيور ايدى.

استفانسون، بر نوع بورو ايجاد ايدرك، بو دهشتلى شماته‌يه چاره بولدى. و بوده اختراعاتنك باشلانغيجى اولدى. لكن تصور ايتديكى شيئى، تماميله قوه‌دن فعله چقارمقلغه دفعةً موفق اوله‌مدى.

٣٨ (مابعد) معدن اوجاغنده حريق — غريزوو آتشى

استفانسون، هب لوقوموتيفلرك اصلاحى ارقه‌سنه دوشه‌رك، معاشنى المقده بولنديغى مأموريته عائد وظائفى اهمال ايتميور ايدى. استفانسون، معدنجيلك صنعتندن دها زحمتلى، و مخاطره‌سى دها سريع، ديكر بر اسباب معيشتك نادر بولنديغنى بيليور ايدى.

فطين. — خواجه افندى، غريزوو نه در؟

معلم. — غريزوو بر غازدر، كه مومك ضياسنه تشبيه اولنه‌بيلور. بوكا بر التنده تصادف اولنور. فورانى غايت مخوفدر. غريزونك فورانه يالكز بر مومك شعله‌سى كفايت ايدر. حالبويله ايكن، معدن اوجاقلرنده آيدينلقسز چالشمق قابل دكلدر. ايمدى مقدما بيچاره معدنجيلر، مشغول بولندقلرى بر محلده، غريزوو حاصل اولور اولمز، بونلر محقق بر موته عرض اولنمش بولنيورلر ايدى. ايشته استفانسون بو تهلكه‌نك اوكنى المق، چاره‌لرينى تحرى ايله، چوق وقتدنبرو مشغول اوليور ايدى.

بر كون، عمله‌دن برى، استفانسونك خانه‌سنه كلور — «هوا بورولرندن برى آتش اليور» ديو هايقرر.

ژورژ، درحال يرندن فيرلار. دهشته دوچار اولان قادينلر ايله بر طاقم چوجوقلر معدن قويوسنك مدخلنه طوپلانمشلر ايدى. تهديد التنده بولنان طريقه اينه‌جك آدم ايچون، اولوم مخاطره‌سى وار ايدى.

استفانسون تردد ايتمز؛ درحال اينر. قويونك دينه طوپلانمش، و دفعةً يوقارو چقيله‌مديغى ايچون، فراره عدم موفقيتله دوچار وله و حيرت اولمش اولان، عمله‌يه خطاباً:

— «ايچكزده بنى تعقيب ايده‌جك، جسور، يالكز التى آدم وار ايسه، آتشى اطفايه موفق اوله‌جغمزى تأمين ايدرم» ديو باغرر.

استفانسونك، ساكنانه و ثباتكارانه صداسى، معدنجيلرك غيرتنى اوياندردى. كمال غيرتله چالشمغه باشلانلدى. استفانسون

باشده، ماله الده اولدیغی حالده، آلولنمش اولان بورونك اوكنه بر دیوار قالدرلدی. هوا، آلوی بسلمكدن فارغ اوله‌رق همان آتش سوكدی.

مع مافیه، ینه بر قاچ آدم محو و تلف اولمش ایدی. بونلرك جسدلری قویودن چیقاریلور ایكن، ایشجیلر استفانسونك اطرافنی قوشاتدیلر. استفانسونك ذكا و فراستنه نهایتسز امنیتلری وار ایدی. اكا دیدیلر كه:

— آه! بو كبی فلاكتلرك، عدم وقوعی و سائطنی بولمق ایچون چالشمیورمیسك؟

— اوت، اراشدریورم.

— لكن، اویله ایسه، تعجیل ایدیكز! (ارقداشلرینك جسدلرینی ارائه ایدرك) باقكز، كومور، معدنجیلرك حیاتنه مال اولیور!

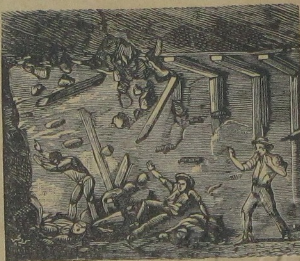
٣٩ — (مابعد) معدن لامبه‌سنك اختراعی

استفانسون خانه‌سنه عودتله، آلوی سیره التمش، محفظه‌لی بر لامبه اعمالنك و سائطنی، اولكندن زیاده بر غیرت و متانتله، تحری‌یه قوندی.

اكثریا، تحت الارض یوللرده، اجرای تدقیقات ایدیبور ایدی. و ایشجیلر، النده بر موم، انك اك مخاطره‌لی محلره تقرب ایتدیكنی كوریبورلر ایدی. حتی، استفانسونك، اوستنه اتلمقده بولندیغی تهلكه‌دن اوركه‌رك، انی توقیفه بیله یلتنیورلر

ایدی. بوكا مقابل، استفانسون شایان تقدیر بر متانتله — «بنی براقكز! ارادیغم شی، بیكلرجه ایشجینك حیاتنی محافظه ایده‌جك بر شیدر. نفسمی مخاطره‌یه عرض ایتمكلكك نه اهمیتی اوله‌بیلور. بو یولده، دها بیوك فداكارلق اختیاری لازم كلور.» دیبور ایدی.

خانه‌سنده، دائما غریزوویه مشابه غازلر ایله، تجربه‌لر اجرا ایدیبور ایدی. بر خیلی شی تحصیل و مطالعه ایتمكله برابر، دها پك چوق شیلری ده بیلمدیكی ایچون، بو تجربه‌لر اكا كوره تهلكه‌دن

بر معدن قویوسنده غریزونك فورانی.

خالی دكل ایدی. حتی بر كون، بر فوران وقوعبولدی، طوان چوكدی، ژورژك آلتلرینی، نمونه‌لرینی تخریب ایتدی. یالكز ژورژ قورتیلوب، بویله بر قضادن تخلیص نفس ایده‌بیلمش اولمسندن طولایی، كندوسنی فوق العاده بختیار عد ایتدی.

نهایت الامر، محفظه‌لی بر لامبه اعمال اولنمش اولدی. بر متالك قفس، آلوی غریزوویه تماسدن منع ایده بیلور ایدی. بونك یالكز مخاطره‌لی تجربه‌سنی اجرا ایتمك ماده‌سی قالمش ایدی. استفانسون، معیتلرنده كارازموده بر عمله اولدیغی

حالده، معدنك مدیر معاونی ایله برابر قویونك دیبنه ایندی.

معاون، استفانسونی کسکین بر ایصلق صداسی ایله، بتون یاریقلردن ظهور ایتمکده اولان، باعث موت غازلردن طولایی، مقدما ترك ایدیلان، تحت الارض بر یوله سوق ایتدی. بعده استفانسونی براغه‌رق کندوسی النده آیدینلق بولندرمقسزین، ایلرولدی.

معاون، ژورژك نزدینه عودت ایدرك، نصل اولورسه اولسون، ایچرویه بر شعله ایله کیرلدیکی حالده، دهشتلی بر فورانك وقوعی محقق بولندیغنی، صورت قطعیه‌ده، بیان ایتدی: دهشتلی فوران، موت ایدی.

استفانسون کولومسیوب. دیدی که:

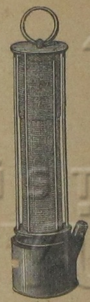
— سز، امین بر برده طوریکز. بن یالکزجه کیره‌جکم.

معاون ایله رفیقی، جسارتنه مفتون اولدقلری، استفانسونك حیاتی ایچون دیتره‌یه‌رك، تهلکه‌دن مصون، بر محله چکلدیلر. استفانسونك لامبه‌سی، انکین صاپه یوللرده، همان کوزدن نهان اولدی.

استفانسون، او خونریز هوانك، آفتینه داخل اولدیغی آنده، لامبه‌سنك شعله‌سی بردنبره یوکسلدی. روایته کوره آلت طوتشیور ایدی. دها صوکره ازالدی، متعاقباً سوکدی.

استفانسون، ارقداشلرینك نزدینه، عودت ایتدی. وقوعاتی انلره حکایه ایله، کیفیتك بالذات شاهدی اولمق ایچون، ممکن مرتبه، تقرب ایلملرینی، بو ایکی ارقداشندن، رجا ایلدی. بونلر استفانسونك شوالتماسنی قبول ایتدیلر.

اوچی بردن ایلرولدی. ایلك دفعه وقوعبولان حال، بلا تخلف تجدد ایلدی. ژورژ، لامبه‌سنك حاصل ایلدیکی نتیجه‌یی، کمال دقتله، تدقیق و معاینه‌دن صوکره، بوکا علاوه‌سی لازم کلان مکملیتی، ایکی رفیقنه شرح و ایضاح ایتدی. مؤخراً ایشنه قویلدی. و ایکنجی دفعه اوله‌رق اعمال ایدیلان دیکر بر لامبه‌نك تجربه‌سی‌ده، تشرین ثانینك دردنجی کونی اجرا اولندی.

استفانسونك اختراع ایتدیکی معدن لامبه‌سی

بو لامبه مکمل ایدی: قصد ایدیلان هدفه پك کوزل اصابت ایدییوردی. منتدار اولان ایشجیلر، بوکا درحال موجودینك نامنی ویردیلر: ژورژ دیدیلر.

او اثناده. استفانسونك یاپمش اولدیغی لامبه‌نك تجربه‌سندن بش کون صوکره، داوی نامنده بر انکلیز عالمی، لوندره انجمن فنونه، امنیت بخش دیکر بر لامبه، عرض ایدییور ایدی.

داوی، مشهور بر عالم، استفانسون جاهل، فقیر بر عمله اولدیغی ایچون، داوینك لامبه‌سی شهرت قزاندی. بتون انکلتره‌ده، و هانده بتون کرهٔ ارضده یالکز بو لامبه بیلنوب، نوقاستل معدنجیلرینك ژورژی، انلرك نزدنده معلوم قالدی.

ایمدی، اکر استفانسون، یالکز بو شانلی عنوانه نائلیتله قالمش اولسه ایدی. نامی اصلا احفاده انتقال ایتمش اولمز ایدی.

لکن ژورژ او نقطه‌ده قالمدی. طالعنك، بو عدم

مساعده‌سندن طولايى ، يأس و فتوره دوچار و مغلوب اوله‌جق يرده ، بالعكس ، فكرينك ، بر انكليز عالمنك فكريله بر نقطه‌ده اجتماع ايتمش بولنمسندن طولايى حيرتده قالدى . و دائما دها يوكسك مرتبه‌يه واصل اولمق ايچونده دها زياده چالشمقلغه بالذات كندى كندوسنى تشجيع و تشويق ايتدى .

٥٤ (مابعد) — استفانسونك اك كوزل لوقوموتيفلر تحرى ايتمسى

استفانسون ، لوقوموتيفلرك مكمليتى ، و شمندوفرلرك اختراعى حقنده‌كى ، مشاغل قديمهٔ ذهنيه‌سنه بتكرار مباشرت ايتدى . روبر ، بيودكجه ، پدرينك ايشلرندن حصه اليور ايدى .

بز ، بو ايكى استفانسونك اجراسنه مجبور اولدقلرى كافهٔ مجادله و منازعه‌لرده ، ارقه‌لرى صره كيدوب ، بالجمله مشهوداتمزى حكايه ايتميه‌جكز . سزك ايچون شو قدرينى اكلامق كفايت ايدر ، كه لامبه‌نك كشفندن صوكره اره‌دن اون درت سنه كچدى . زحمتلى ايشلر ، مخاطره‌لى تجربه‌لرله مرور ايدن بو اون درت سنه ظرفنده ، ژورژ ، وطنداشلرندن معاونت و تشويق كورمدكدن بشقه ، بونلرك حقارتلريله ، مخالفتلريله‌ده مكدر و محزون ، و حقنده مجنون كبى معامله ايدلمش اولمسندن طولايى‌ده دلخون اولدى .

وقتاكه ، خريطه‌لرى ترسيم ايتمك ، و تيمور چبوقلرى يرلشدرمكه مجبور بولنديغى زمينى معاينه ايلمك ايچون ، اكا چفتجيلرك اراضيسى اوزرندن كچمك لازم كليور ايدى ، بيچاره آدم اك شديد مخالفتلره تصادف ايديور ايدى . زراع ، بو يكى ماكنه‌لرك وضع و تأسيسى ، كندولرينى خراب ايتمكه يوروديكنى تخيل ايديورلر ايدى . بونلر : « لوقوموتيفلر هوايى افساد ايدر ؛ ارتق طيور مونسه بسلنيله‌مز ؛ اغاجلر اياقده قورور ، دوچار دهشت اولان حيوانات اهليه بو طرق ابليسانه جوارنده چوبانلره انقياد ايتمز اولور ، لوقوموتيفلردن چيقان قغلجملر محصولاتى ياقوب كول ايدر . » ديورلر ايدى . الحاصل بو لعنت ، و كين و عداوتدن مركب بر قونسر ايدى : هر قفادن بر سس ايشيديليور ايدى .

دها صوكره ، استفانسون ، بيك درلو تهديدات ايله ، كندوسنى منع ايدن ، بر سينورك چفتجيلرى طرفندن حقارتله طرد ايدلدى .

شمندوفرلرك نقليات نهريه‌يى‌ده تخريب ايده‌جكنه ذاهب اولان جوار بر قنالك مأمورلرى دخى ژورژ طرفندن تنظيم اولنه‌جق ، پيلانلرك حصوله مانع اولمق ايچون ، عقد اتفاق ايتديلر ، خريطه‌لرى ترسيم ايتمكدن انى منع ايچون هر طرفده آدملر بكلتديريليور ايدى .

استفانسون ، بو شايان خنده نظارتدن قورتلمق ايچون ، حيله‌يه صاپدى . خريطه تنظيم ايتمك ايستديكى وقت ، بولنديغى

نقطه‌يه مخالف بر طرفده تفنك اتدريور ايدی. محافظلر بو تفنكك آو خرسزلری طرفندن اتلديغنه ذاهب اوله‌رق، وجودينه حكم ايتدكلری خرسزلرك اوزرينه وارمق ايچون، موقعلرينی ترك ايدييورلر ايدی. ايشته بو اثناده استفانسون اكا مقتضی اولان خريطه‌يی، علی العجله آی آيدينلغنده ترسيم ايدييور ايدی.

فطين — سبحان الله! ديمك اوليوركه انكليزلر پك كيرو قالمش بر ملتدر!

معلم. — خير، اولادم، بزده، و دنيانك هر طرفده اولديغی كبی، انكلتره‌ده دخی جاهل آدملر يوق دكل، چوقدر. جهالت، يكی اولان هر شيدن، دوچار دهشت اولور. جهلا، ادراك ايتمديكی بر شيدن، مشكلات چيقارمغه طورانور. ترقی ايسه، دائما انك عكسنه، حصول پذير اولور.

ايشته، چوجوقلرم، تحصيل علمك فوق‌العاده مهم اولمسنك سببی بودر. زيرا، شايد تحصيل ايتديكمز علم، بزی، بر شی اختراع ايتمكلكه مقتدر، بر حاله قويميه‌جق اولسه‌بيله، هيچ اولمز ايسه، ذكايه انكل اولان شيلری طاشيمقلغمزه مانع اولور.

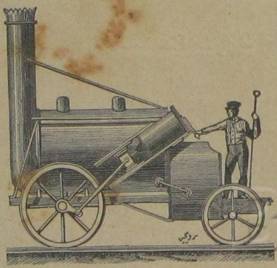
٤١ (مابعد) — الك كوزل لوقوموتيفك اختراعی

— ۱۸۲۹ قونغره‌سی — فوزه

۱۸۲۹ ده، بر قونغره كشاد اولندی. ساعتده اوچ فرسخ بر سرعتله، جسيم بر ثقلتی نقل ايتمكه، مساعد بر لوقوموتيف اختراع ايدنلره، مكافاة وعد اولنيور ايدی.

عاقبت، اشتغال ايده‌كلدكلری مصلحتك، مشكلاتنه غلبه ايتمش اولان، ايكی استفانسون (فوزه) نامنی ويردكلری بر لوقوموتيفی قونغره‌يه عرض ايتديلر. بونك تجربه‌سنه كيريشلدی: فوزه يوله چيقدی. مناسب بر ثقلتی ساعتده التی فرسخ بر سرعتله نقل ايلدی.

مؤخراً، حموله‌سی بوشالتلمش اولديغی حالده، بر ايكنجی دفعه اوله‌رق، حركت ايتدی. بوكره‌ده، ساعتده اون فرسخ يول الدی.

استفانسونك اختراع ايتديكی «فوزه» نام لوقوموتيف.

ديكر درت لوقوموتيف فوزه ايله مسابقه‌يه كيريشدی. فقط بونلر شرائط لازمه‌يی ايفا ايده‌ميورلر ايدی. بو جهتله ترك اولنديلر.

او كوندن اعتباراً، موفقيت عظيمه‌يه مظهر اولمش، بر كون اول كندوسنی استهزا ايدنلر طرفندن بيله فوق‌العاده القشلانمش اولان ژورژ، ملتك مدار افتخاری اولدی.

مقدما، لوقوموتيفلر ايله يالكز امتعه‌نك نقلی دوشونلمش ايدی. عاقبت استفانسونك — «انسانلره، بخار واسطه‌سيله، بهمه‌حال قره‌ده سير و سياحت ميسر اوله‌جقدر» يولنده

وقتیله اورته‌یه قویدیغی، و بونك ایچونده یکرمی‌سنه چالشدیغی
فکرك اصابتی تحقق ایتدی.

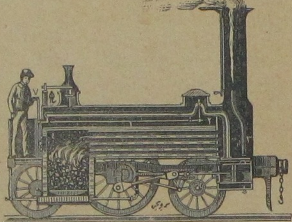
بو اسکی معدنجینك شهرتی، رقیبسز ایدی. عادی معدن
مهندسلکندن شمندوفرلرك متعهدلکنه ترقی ایتدی. انکلتره‌ده
ایلك تیمور یولی تأسیس ایدن، و فرانسه‌ده دخی متعدد
شمندوفرلر انشاسنه موفق اولان بو ذاتدر.

٤٢ — استفانسونك قاعدهٔ حرکتی

استفانسون، سعی و ذکاسندن منبعث، نهایتسز بر ثروتك
صاحبی اولور. صنایعه عائد خدمتلرینه دوام ایتمك ایچون، ارتق
کندوسنده پك زیاده بر یورغنلق حس ایتدیکی وقت، بونك
بقیه‌سنی اوغلنه ترك ایله، همت و غیرتنی تأسیسات خیریه‌یه نقل
و تحویل ایتدی: عمله‌لری ایچون مکتبلر یاپدیردی، کتبخانه‌لر
اچدی؛ اعانه صندوقلری تأسیس ایتدی. ایشچیلرك نزدینه
کیدوبده، اورته‌لرینه کیردیکی زمان، بونلره متوالیاً ثروتنه،
اختراعاتنه دکل، انجق ثبات و متانته بورجلی اولدیغنی بیان
و اخبار ایدییور ایدی. بونلره دییور ایدی که:

— «کندمه قاعدهٔ حرکت اتخاذ ایتدیکم شی ثبات ایدی.
بن آننز هیچ بر شیئه نائل و موفق اوله‌مز ایدم. فقر

و ضرورته، و بوندن منبعث مشکلاته، رغماً تحصیلده ثبات ایتدم.

جدید لوقوموتیف: (١) معدن کومورینك یاندیغی اوجاق - (١) صویی دها کوزل تسخین ایتمك ایچون، صانکه ایچنده بر خیلی اوجاق وار ایمش کبی ارەسندن آلو کچن بر چوق بوریلری حاوی قزغان - ٢-٣ بخاری، اشاغیده، صاغ طرفه قونلمش اولان و تکرلکلری حرکت ایتدیرن، پیستونك اوزرینه ایصال ایلیان مجرالر.

بر طاقم اوکوتلره،
بر طاقم کوتو
اورنکلره، رغماً،
هیچ بر وقت میخانه‌یه
ایاق آتمامقده ثبات
کوستردم. پك چوق
دفعه، بنی باتیروب
محو ایدن، طالعك
مصیبتلرینه رغماً،
اصلا قاعدهٔ حرکتی اخلال ایتمیه‌رك ثبات ایله نجات بولدم.
ثبات، بنی بتون فلاکتلره غالب ایتدی. دوستلرم، اکر
سزده انی قبول ایدرسه‌کز، حقمده دریغ ایتمدیکی بر لطفی
سزك ایچونده ابذال ایدر. سزی بختیار قیلار. عاقبت سزده
بنم کبی مسعود اولورسکز.»

استفانسونك، فصاحت و بلاغتدن عاری، شو کوزل
سوزلری، دائما ایشچیلرك قلبنده بر عکس صدا حاصل
ایدییور ایدی. زیرا، بو آدملر پند و نصیحتدن اول،
استفانسونك ارائهٔ مثال ایله، سوزه آغاز ایلدیکنی بیلیورلر ایدی.

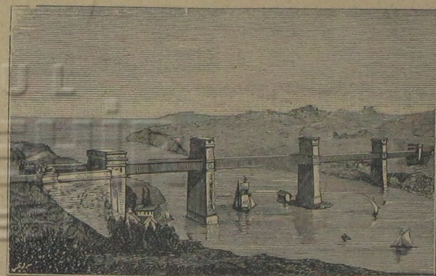
ژورژ استفانسونك ترجمهٔ حالی همان سعیك، ثباتك،
عفتك شایان عرض و تذکار نمونه‌لرینك الك کوزللرندن بریدر
١٨٤٨ ده، ٦٧ یاشنده اولدیغی حالده، وفات ایلدی.

٤٣ — استفانسونك اوغلى روبر. دكز اوزرنده كوپريلر

فطين. — يا استفانسونك اوغلى نه اولدى ؟

معلم. — روبر، پدرينك او كوزل مثاللرينه امتثال ايتدى. پدرينك كندوسنه ترك ايتمش اولديغى او جسيم ثروته مغروراً اصلا چالشمقدن فراغت ايتمدى. پدرى كبى اختراعات جديده‌يه صرف ذهن ايتدى.

نهرلرك حتى بوغازلرك اوزرنده، ايچنده يولجى و اشيا قطارلرى كچن، جسيم كونكلردن ياخود دوكمه بورولردن، متشكل مشهور كوپريلرى اختراع ايدن روبردر.

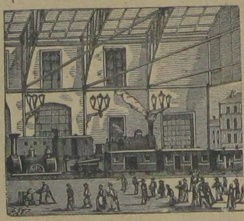
بر بوغاز اوزرينه انشا ايدلمش اولان بورولردن متشكل كوپرى.

دكزى آشان، و آنغله‌زى اطه‌سنى انكلتره‌يه ربطه ايدن، و التدن اك يوكسك سفينه‌لر كچه بيلان، بريتانيانك تيمور كوپريسى‌ده روبرك اثريدر.

روبر، پدرى كبى الى الابد نامنى ابقا ايده‌جك، دها بر چوق عمليات جسيمه وجوده كتورمشدر.

٤٤ — صنعت، نوع بشرى يكديكرينه تقريب و صلاحى تأييد ايدر.

معلم — شمندوفرلرك، عاقبت بين الملل، حرب وقوعنه مانع و انكل اوله‌جقلرى حقنده، اوته‌دنبرو اورته ده بر روايت دوران ايديور. حالا دوام ايدن محاربه‌لرك كثرتيله برابر، هر حالده شايان قبول اوله‌بيلان بو فكرى، ذهنه القا ايدن سببى عقلاً بوله‌بيليورميسكز؟ بونى بكا بيان ايديكز، كوره‌يم.

مارسليا شمندوفر موقفى. — مارسليا نفوسجه ليون شهرينه مساوى و (۳۵۰۰۰۰) نفوسى جامع فرانسه نك اك مهم بر تجارت ليمانيدر. شكر و صابون معمولاتيله مشهوردر.

چوجوقلر يكديكرينه باقديلر. مقبل ديدى كه :

— خواجه افندى، حقيقةً، بنده: «بخار، نهايت ملتلرى يكديكرندن تفريق ايدن، سدلرى هدم و تخريب ايده‌جكدر» ديلديكنى ايشتدم؛ لكن بو مغلق كلامى، هيچ اكلايه‌مدم.

يكى بر سكوت وقوعبولدى. محبوبه دوشونيور ايدى. فطينه باقوب ديدى كه :

— ظن ايدرم، اكلايورم. مقبل ايله بنم كبى، بر برادر ايله بر همشيره بالطبع سويشورلر. زيرا برلكده ياشامق، برلكده دوشونمك الفت و عادتى، قلبلرينى توحيد ايدر. لكن يكديكرينى طانمايان — نصل كه، اولجه فطين ايله بزده اوليله ايدك — ايكى اجنبى

فاملیانك چوجوقلری بربرلرینه محبتسز قالورلر. حتی اکر برینه، دیکرینك فنالغندن بحث اولنور ایسه، بعض کره‌ده، بربرلرینه بغض و عداوت ایده‌بیلورلر. بونلرك بینی تألیف ایتمك ایچون ایسه، یکدیکرینی دها ایو طانیمق کفایت ایدر ایدی...

چوجوق مبهوت اولوب توقف ایتدی. معلم فیضی افندی دیدی که:

— دوام ایت، منی منی محبوبه، دوام ایت؛ قیاسکز پك طوغریدر. سز بزه دیمك ایستیورسکز که، یکدیکرینه دشمن اولان ملتلر، اکر بربرلرینی دها کوزل تشخیص ایتمش اولسه‌لر ایدی، بینلرنده‌کی عداوت، مبدل محبت اولور ایدی.

— اوت افندم؛ هم بو قدر سرعتله، اوروپایی یاروب کچن شمندفرلر، اوروپاده بولنان اقوام مختلفه‌نك ایر و کیج بربرلرینی طانیمقلغنه، و سویشمکلکنه واسطه اوله‌جقلردر. احتمالکه، بو پك چوق وقته محتاج اولسون، لکن، بو شبهه سز واقع اوله‌جقدر.

همشیره‌سنك افاده‌سنه مغرور اولان مقبل، انی وار قوتیله، قوچاقلایور ایکن، معلم دخی محبوبه‌یی تحسین و تقدیر ایدیور ایدی.

— آفرین، محبوبه خانم. فی الحقیقه، شمندوفرلرك ازالهٔ غرض و خصومت، نشر و تعمیم مدنیت یولنده حائز اولدقلری اهمیت فوق‌العاده‌در. اشیانك، بر مملکتدن دیکر مملکته تعاطیسیله، طرفینك افکاری ده مبادله اولنور. وقوفسزلق

اورته‌دن قالقار. هرکس بربرینی طانیر؛ اوته‌کی، بریکینك زراعتندن؛ بریکی، اوته‌کینك صنعتندن مستفید اولور؛ منافع مشترکه ظاهره چیقار، واهی فکرلر، مناسبتسز روایتلر، زائل اولور.

فطین، کوزلرینی اوکنه اکمش دوشنیور ایدی. محبوبه‌نك مطالعه‌سنی ذهناً توسیع و تفسیر ایتدیکی ظن اولنیور ایدی. فیضی افندی، بونی فرق ایله، دیدی که:

— فطین، هایدی باقه‌لم، سنده دها اعلاسنی بول، بحثه بر نتیجه و یرده کوره‌لم.

فطین کمال اندیشه ایله:

— او! بو پك کوج! زیرا بن، دفعهً، پك چوق شیلری ذهنمه کتوریورم.

— پك اعلا! عینیله سویله.

فطین قیزاروب دیدی که:

— افندم. ملتلرك بر کون، حربدن فراغت ایده‌جکلرینه دائر اولان کلامکزی دیکلیه‌رك، بویله اویقوسزلق و یورغونلق سایه‌سنده، تحصیل کمال ایدوبده، بر کون انسانلری، یکدیکرینه بغض و عداوتدن منعه خدمت ایتمش اوله‌جق اولان، بنم کبی فقیر، او معدنجی ژورژی تخطر ایتدم. بوقدر بیوك شیلری؛ بر فقیر عمله‌نك موقع فعله کتوره‌بیلمسی ملاحظه‌سی بنی بختیار ایتدی، سعی و عمله محبت کوسترمکه، دیله دیکمی عریض و عمیق تفکر ایتمکه، جسارتله اوقومق اوکرنمکه، و تحصیل

مشكلاتندن صيقيلمقسزين، مقتدر اوله‌بيلديكم قدر، ايلرو كيتمكه قطعياً قرار ويردم. دها صوكره، وظيفه‌لرمى كوزلجه ايفا ايتمك ايچون، بكا قوت و قدرت احسان بيورمسنى‌ده، جناب حقدن تمنى ايتدم.

— آفرين، فطين. سندن ممنونم. سعى و عمله دائر اولان مطالعاتمزه پك كوزل نتيجه ويردك.

مقبل. — بوكون سويليه‌جك هيچ بر شى بوله‌مدم؛ لكن بشقه بر دفعه، دها ايو ياپمغه چالشه‌جغم. تعهد ايدرم.

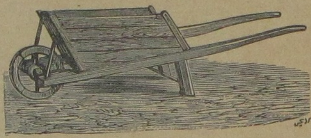
٤٥ — پاسقال و بونك بر تكرلكلى آرابه‌سى — مدنيتك فائده‌لرى

فيضى افندى. — چوجوقلرم، بن سزه، بر طاقم فقير عمله‌لر طرفندن، وجوده كتورلمش اولان اختراعات جسيمه‌دن بر مثال ويردم. بوكونده، بر بيوك عالمك اثر مهارتى اولان، دها ساده بر اختراعندن بحث ايده‌جكم.

دها پك كوچوك ايكن، احتمالكه اويونجقلريكزك ارەسنده، بر كورك ايله ايچنه قوم ياخود طاش طولدروب، بعده چكه‌رك اكلنديككز بر كوچوك تك تكرلكلى ارابه‌كز وار ايدى.

مقبل. — او! بونى بيليورم. حتى بيان بيورلديغى وجهله، چوق دفعه‌ده اكلنمش ايدم.

فطين. — ايشچيلر هب بو آرابه‌لرى استعمال ايديورلر.

بر تكرلكلى آرابه ياخود ال ارابه‌سى

بو، ايكى تكرلكلى آرابه‌لردن دها خفيفدر. الده كوتورلمسى ياخود ارقه‌ده طاشينلمسى لازم كلان، شيلر ايچون غايت الويرشليدر. لكن، خواجه افندى، بو ذاتاً معلوم بر شى دكلمى ايدى؟

معلم. — خير، اولادم؛ بوكون بزه پك قولاى كورينن بوكبى شيلر، وقتيله عالى فكرلرى، پك دقيق حسابلر ايله پك چوق يورمشلردر. بونك موجدى «قلرمونت» ده تولد ايدن مشهور پاسقالدر.

سن، پاسقالى بيليورسك، دكلمى مقبل؟ سعى و عمله اولان محبتيله، بتون چوجوقلره، نمونهٔ امتثال اوله‌رق، عرضه شايان دكلميدر؟

مقبل. — اوت افندم، پاسقال دها پك كوچوك ايكن، علوم رياضيه‌يه مفتونيتيله، ابوينى حيرتده براقمش ايدى. اون درت ياشنده، هنوز هندسه اوكرنمكسزين، يالكزجه شكللر چيزمك، و بونلرى حساب ايتمك ايله اكلنيور ايدى. قوم ياخود كاغد اوستنده، چبوق و پوارلاق نامنى ويرديكى، خطلر و دائره‌لر ياپيور ايدى. و مشهور مهندسلر طرفندن وقتيله بولنمش اولان، غايت چتين شيلرى، يالكز باشنه يكيدن اختراع ايتمش ايدى. اون التى ياشنده اختراعاته باشلامش، مدت عمرنده بر چوق شيلر ايجاد ايتمشدر.

معلم. — اوت، اوغلم. ال ارابه‌سنك اختراعی ده او كشفياتی میانده بولنيور. اويله بر الت كه اعمال ايدن طوغرامه‌جيلر ايچون، پك زحمتلی اولمديغی كبی، انی اشترا ايدنلر ايچونده پك بهالی دكلدر. مشكلات بونی اختراع ايتمكده ايدی.

بز بوندن بادهوا مستفيد اوليورز. زيرا بر ال آرابه‌سی صاتون الديغمز وقت، بدلنی اوده‌ديكمز شی، بر اودون پارچه‌سيله طوغرامه‌جينك امكندن عبارتدر. يوقسه پاسقالك فكرينه، اينجه حسابلرينه مقابل، هيچ بر شی ويرميورز.

اشته ذكانك نعمتلری بويله‌در. هر نه قدر منشائده بر چوق مساعی‌یه مال اولمش اولسه بيله، بو كون بز اندن بزی احاطه ايدن هوا، بزی تنوير ايدن ضيا، طبيعتك ترويج آمالمزه آماده قيلديغی كافهٔ اموال و اشيا كبی بادهوا مستفيد اوليورز.

بز، اجدادمزك سعيندن انتفاع ايتديكمز كبی، اولاد و احفادمزده، بزم سعی و عملمزدن مستفيد اوله‌جقلردر. بوده مدنيت دينيلان فكرك، حرف وصنايعك و ادبياتك ترقياتندن عبارتدر.

٤٦ — انسان جمعيتله ياشامق ايچون يرادلمشدر. روبنصون و بونك فلاكتزده رفقاسی. — پالطه كورمامش اورمانلر. قرون جديده

> انسان مدنی الطبع اولديغندن سائر حيوانات كبی منفرداً يشايه‌ميوب بسط بساط مدنيت ايله يكديكره معاونت و مشاركته محتاجدر.
>
> (مجله)

مقبل. — خواجه افندی، دونكی كون، بزه مدنيتك

فائده‌لرندن بحث بيورمش ايديكز. بن، فی الواقع، بونلری پك، كوزل بوليورم. فقط دمنجك، قضاء بحری ايله، بر اطه‌يه اتلمش اولان، روبنصونك حكايه‌سنی اوقيور ايدم. روبنصون كبی، غير مسكون بر يرده ياشامق، بكا دها اكلنجه‌لی كورونيور. روبنصونك اغاج ياپراقلرندن قولبه‌سنی، و يو صوندن يتاغنی، بزم بو جسيم فابريقه‌يه ترجيح ايدييورم. بوندن بشقه، حساب و علوم سائره تحصيليله توغل ايده‌جك يرده، بتون كون، سمور ايله قوش و ياخود بالق اولامق، نه قدر ذوقلی نه قدر اكلنجه‌ليدر! هم ايشجيلر، مثلا، بتون كون بر التده بولنان معدنجيلر، اوكوزل اورمانلرك اورته‌سنده بولنسه‌لر ايدی، دها مسعود اولمزلرمی ايدی؟ ايمدی، انسانلر شهرلر بنا ايدوبده، اوراده اجتماع ايتمكدن ايسه، نيچون اراضيسی بر طاقم ميوه‌لر، شكوفه‌لرله مستور

پالطه كورمامش اورمان — پالطه كورمامش اورمان نوع بشرك هنوز پالطه ايله كيرمديكی اورمانه اطلاق اولنور. او اثلده اوروپانك مركزينی ستر ايدن بو كبی اورمانلر اليوم امريقاده پك چوق بولنور.

اولان، او کوزل غیرمسکون، مملکتلره چکلمیورلر؟ بو صورت دها خوش اولمزمی ایدی؟

معلم. — اوغلم، سن ممکن اوله‌بیله‌جك بر شیدن دکل، خوشه کیده‌جك بر شیدن پك کوزل بحث ایدیورسك. روبنصونك سرکذشتی کوزل، اوقونمسی غایت اکلنجه‌لی بر حکایه‌در. فقط یالکز بر حکایه‌دن عبارتدر.

محبوبه. — لکن، روبنصونك سرکذشتنده، بر پری علامتی کورلمیور. روبنصونی، حقیقی تاریخلرده کورلدیکی کبی، بر تقریب تخلیصه واسطه اولان شی، محضا کندوسنك یکانه جسارتی، فوق‌العاده مهارتی ایدی.

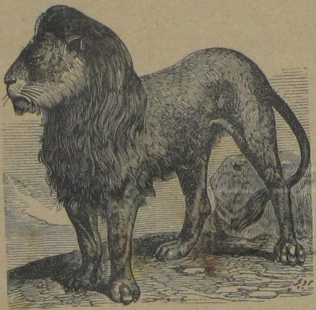
معلم. — محبوبه، بوندن پك امینمیسك؟ منزوینك آلتلری، سلاحلری، حتی البسه‌لری بیله، کندوسنی فرطونه اطه‌یه آتدیغی انده می، انك اثر مهارتیله حاصل اولمشلردر؟ دها طوغریسی، بونلر او کوزل مدنیت پریسنك، انی اولومدن قورتارمق ایچون، بیچاره فلاکتزده‌یه اولجه ترك ایتدیکی خزینه‌لر دکلیدر؟

غیر مسکون اطه‌سنه کلنجیه قدر، آلتلرینی، سلاحلرینی، البسه‌لرینی اعمال، و کندوسنی کندولریله هم حال ایدن نابدید رفقاسی یوقمی ایدی؟ ورطه‌دن انی تخلیص ایده‌بیلان تدبیرلری، هر خطوه‌ده اکا الهام ایتمك صورتیله، روبنصونك ذکاسنی میدانه چیقارمش اولان مدنیت دکلیدر؟ انسان، لازم اولان هر شیئی بالذات و منفرداً یاپمغه مقتدر دکلدر. بر مدت عالم مدنیتده یاشامامش، و مدنیتك عطیه‌لرینه، مظهر اولمامش

اولسه ایدی، غیرمتمدین، بر اطه‌یه آتلمش، چپلاق، سلاحسز، واسطه‌سز، آلتسز، سفینه‌نك صاحبسز قلان اشیاسندن محروم، غیر مسکون اطه‌سی اوزرنده اندن نه ظهور ایدر ایدی. فرض ایده‌لم که، نه اجلقدن، نه‌ده صوغوقدن تلف اولمامش اولسون، اول امرده یرتیجی جنوارلرك پنچه‌سنده هلاك اولمش بولنور ایدی.

— واقعا طوغری، شبهه‌سز یاشایه‌مز ایدی. لکن بو جهتی بن اصلا خاطره‌کتورمامش ایدم.

— اویله می؟ یك‌ای، سز او جهتی دوشونکز. مقبل، سنده بکا، منزوی، بر آدمدن دها ضعیف، جمیتله یاشایان آدملردن دها قوتلی. هیچ

پالطه‌کورمامش اورمانلرك حیواناتی. — ارسلان بر مترو ۲۰ سانتیمترو ارتفاعه کوره، ایکی مترو اوزونلغنده بیوك بر حیواندر. اوموزلریله کوکسی صیق بر پرچم ایله مستوردر. هواده طوتدیغی باشی اکا بر طور عظمت ویرر وقتیله پك چوق وار ایدی؛ لکن شمدی عمان یالکز افریقاده واسیانك‌ده بعض جهتلرنده بولنور.

بر شی وارمیدر، سویله؟ جمعیتسز، محال اولان یالکز علمك، صنعتك ترقیسی دکلدر؛ حتی انسان بیله منفرداً یاشایه‌مز ایدی: انسان طبعاً مدنیدر. سائر حیوانات کبی، یکدیکرینك معاونتنه محتاج اولمقسزین، باشلو باشنه، تامین حیات ایده‌مز. زیرا کیه‌جك البسه، بارینه‌جق خانه ایستر.

کرهٔ ارضك، قرون جدیده‌کی حالنی، هیچ بر شی‌ده حال حاضرینه بکز تماملیدر. بو کون بزه ارزاقمزی استحضار ایدن، محصولدار اووه‌لرك یرینی، وقتیله شعاع شمسك نفوذینه غیر مساعد، نهایتسز اورمانلر طوتیور ایدی. اغاجلرك غایت صیق اولان، داللرنده، کلیتله یبانی میوه‌لر صارقیور، و بوکا مقابل، بو قوتلی اشجارك کولکه‌سنده، چیانلر، یلانلر قاینیور ایدی.

ارسلانلرك، قاپلانلرك اولوشمه‌لری، اطرافه طنین انداز اولیور ایدی. وحشی کیکلر، قره‌جه‌لر، متعدد سوریلرله سرسریانه، طولاشیورلر ایدی. هر خطوه‌ده، طاعونی بطاقلقلره تصادف اولنیور ایدی. سیللر، طاغلر، اوچوروملر، هر طرفه غلبه‌سی مشکل، انکللر، مانعلر رکز و نصب ایدییورلر ایدی.

یالطه کورمامش اورمانلرك حیواناتی: قاپلان. — قاپلان بیوك بر کدی‌یه مشابهدر. طنطنه‌لی طونی الك کوزل پوستلردن صایلور. ارسلان قدر قوتلی و اندن دها یرتجیدر. الك زیاده جنوبی اسیاده بولنور.

انسانك - چپلاق، ضعیف، ملجأ و مسکندن، اللرندن بشقه‌ده آلت مدافعه‌دن، محروم اولان - انسانك، بو محصولدار،

و فقط قورقنج، طبیعتی تحت اطاعته المق ایچون، ذکاسندن بشقه هیچ بر شیئی یوغیدی.

بو ذکا، نه قدر کوزل اولورسه اولسون، اکر انسان منفرداً یاشامق آرزو ایتسه، طبیعتك، حیواناتك قوای وحشیانه‌لرنده مغلوب اولور.

معرفة الله دخی، ابنای جنسنك جمعیتی تفحص و تجسس ایتمك ایچون انسانه میل و رغبت احسان بیورمشدر. هر نه قدر روبنصونك موقعی، مجرد ملاحظه‌سزلك اثری اوله‌رق، سزه لطیف کورونیور ایسه‌ده، بو حال غزلت، بالذات سزك ایچونده درحال موجب ملال اولور ایدی. چونکه، یاغمورك ایلك صاغناغی، سزك او کوزل یوصون یتاغکزی رفع ایدر؛ باخصوص یرتیجی جنوارلرك او مهیب سسلری، سزك ایچون منه‌لی ساعت یرینه کچر ایدی.

چوجرقلر کولشمکه باشلادیلر.

٤٧ — نوع بشر شریك سعی و عملدر. — درت وحشی و طاش پارچه‌سی. — مرجان — جلا طوپراغی

انسان، اعتدال مزاجی حسبیله، بقاده، غدا و لباس؛ و مسکنجه امور صناعیه‌یه محتاج اولور. بو دخی افرادی بیننده تعاون و تناصر و اشتراك حصولنه توقف ایدر.

(مجله)

فیضی افندی. — انسان، ابنای جنسی ایله یاشامق

مجبوریتی، و اندن استحصال ایده‌بیله‌جکی منفعتی، هر زمان، حتی عالم وحشتده بیله، تقدیر ایتمشدر.

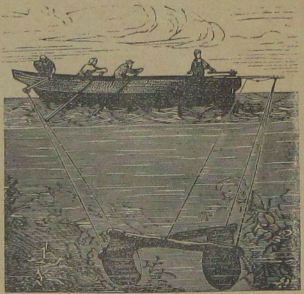
اشته، طاغدن ایرلمش، جسیم بر طاش پارچه‌سی فرض ایدییورم. بو طاش، بر هندلینك، یاغمور و صوغوغه قارشو، باریتمق ایچون، بولدیغی بر مغاره‌نك مدخلنی قپار. وحشی، بو طاشی قالدرمغه طورانور. فقط نافله، انی یرندن اویناته‌مز. دیکر بر وحشی کچر، بوده او ایشه یلتنور، لکن بوش. الحاصل، بو انکلك اوکندن، بویله‌جه برر برر بیك وحشی کچمش اولسه بر فائده حاصل اوله‌میه‌جغی اکلاشیلور. اولوقت ایلك وحشی، دیکر اوچ رفیقنه — «برلشه‌لم» دیر. بونلر اتفاق ایدرلر. درحال طاش یووارلنور: مغاره‌نك مدخلی اچلمش اولور. اوزمان وحشیلر، مساعیٔ مشترکه‌لرینك اجری اولمق اوزره، هر دردی‌ده، مغاره‌دن استفاده ایتمکه قرار ویررلر.

بر هندلو.

چوجوقلرم، جمعیت بشریه، حتی بعض دفعه بیله یکدیکرینی تشخیص ایتمکسزین، بربرینه معاونت ایدن و هر کسك بو مساعیٔ مشترکه‌نك لذائذ مستحصله‌سندن بر حصه‌یه مالك اولمسنی آرزو ایلیان ایشجیلردن مرکب واسع بر شرکتدر.

حتی کائناتده بیله، هیچ بر شی حال انزواده ترقی ایده‌مز. دها کوزل نتیجه‌لره واصل اولمق ایچون، بتون قوای طبیعیه‌نك اجتماع و اتحاده محتاج بولندیغی اکلاشیلور.

بیکلرجه کوچوك حیوانجقلر، بربرلرینه یاپشه‌رق، و بعده مرجان دینیلان لعلکون دریلرینی ترك ایدرك، اطه‌لر، جسیم، واسع جزائر مجتمعه‌لر تشکیل ایدییورلر.

مرجان بحر سفیدده بولنور. کوچوك بر اغاج شکلنده‌در. ٢٥ مترودن ٢٠٠ متروبه قدر قعر دریاده مرجاندن متشکل حقیقی اورمانلر بولنور. مرجان اسپانیا و جزائر ساحللری اوزرنده صید اولنور.

دریلری جلا طاشی دیدیکمز شو اینجه قومی تشکیل ایدن، و اویله اینجه‌که بر پوس جلا طاشی، یوز بیکلرجه‌سنی حاوی اولان، دیکر بر طاقم کوچوك حیوانجقلر دخی تکثر ایدرك عظیم طاغلر وجوده کتوریور. یا انسانلر، ذکی سویملی اولان، انسانلر عقد شرکتله امور و مساعیلرینی باشه چیقارمغه مقتدر دکلمیدر؟

مرجان دکزی یاخود مخاطره‌لی دکز قطعه‌سی. — مرجانلر هند دکزنده یاخود بحر محیطده بر طاقم واسع صیغ سلسله‌لری تشکیل ایدرلر، که بونلرك اوزرنده اکثریا سفینه‌لر پارچه‌لنور. یکی غلادونیانك ساحلی اوزرنده ١٤٠ فرسخ طولنده صیغدن بر سد واردر. رسمده کوریلان اطه، جزائر مهلکه‌ده واقع بورابورا اطه‌سیدر.

٤٨ — ضایعه تقسیم اعمال و بونك نتایج خیریه‌سی

فرداسی کونی فطین دیدی که:

— خواجه افندی، بن مقبل افندی کبی یالکزجه یاشامق ایچون، غیرمسکون اطه‌لره کیتمك ارزوسنده دکلم. هب بر محله مستند اوله‌رق یاشامقلغك اوائلده خیلی فنالقلری کورلدیکنی حس ایدییورم. بن یالکز، عالمك بر طرزده یعنی هرکسك بر دوزی‌یه، عینی بر ایش ایشلمك صورتیله، چالشمقلغنی غایت ثقیل و تحملکداز بولیورم. مثلا بن بر دکرمن چویرییورم؛ حسین افندی چله‌لری قرمز یاخود کوك بویا کوپنه باتیرییور؛ والده‌م دائمی صورتله چوراب طوقویور،

بویاجیلك صنعتی. — کوك بویا: کوك بویا بویاجیلکده حائز اهمیت نباتات لونیه‌دندر. کوکلری مربجارتده پك مقبول قرمزی بر بویا حاصل ایدر، ممالك شاهانه‌نك اناطولی طرفلرنده پك چوق زراعت اولنور. — بقام اغاجی: مکسیقاده بولنور. عصاره‌سی قرمزی بر بویا حاصل ایدر. — قیرمز: بر کوزل آل رنك حاصل ایدن بر بوجکدر. بوده مکسیقاده بولنور. دیکنلی و سمیز بر نبات اولان فرنك اینجیری اوزرنده یاشار. مکسیقالولر فرنك اینجیرلرینی خانه‌لرینك اطرافنه دیکوب اوزرینه قرمز بوجکلرینی قورلر؛ بونلر اوراده یمورتلایوب بیکلرجه بوجکلر وجوده کتورورلر. — مازی: بوجکلرك صوقوشی ایله میشه اغاجی اوزرنده حاصل اولان بر قبارجقدر. بوندن سیاه بویا حاصل اولور، مرکب ده یاپیلور. — زعفران چیچکلرینك اورته‌سنده حاصل اولان سیوری تیغلردن صاری بر بویا استحصال، طبابتده و بعضاً دخی طباختده استعمال اولنور. زعفر انبولیده، سلانیكك قوزانه قضاسنده، ادرنه‌ده، حلب‌ده زراعت ایدیلور.

قومشومز اتمکجی، صباحدن اقشامه قدر. اتمك پیشیرییور؛

قارشوده‌کی قوندره‌جی بتون کون بر چفت قوندره ایله یوز یوزه اوتورییور. ایاق قابلرینی، اتمکی، پالطویی، الحاصل لزومی اولان هر شیئی بالذات یاپمق دها خوش اولمز می ایدی؟ نه زمان یکی بر شی یاپیلور ایسه، ایشك بو تجددی دائما اکلنجه‌لی اولور.

معلم. — فطین، اکر بو دنیاده، یالکز کندیمزی اکلندرمکدن بشقه، احتیاجمز اولمامش اولسه ایدی، بو حسیاتکزه پك کوزل دینیله بیلور ایدی. انسانلر اك اکلنجه‌لی صورتله دکل، ممکن مرتبه، از یورغونلقله اك چوق ایش حاصل ایده‌جك بر طرزده چالشمقلغك و سائطنی تجسسه مجبور اولمشلردر.

فطین، اکر اتمککزی پیشورمك، البسه‌لریکزك جمله‌سنی بچمك، دیکمك، ایاق قابلریکزی اعمال ایتمك، جورابلریکزی اورمك، یدیککز سبزه‌یی، اتمك اعمال ایتدیککز بغدایی زرع ایتمك و سبزی ایصتن اودونی کسمك، یاغمور ایراث خلل ایتدیکی وقت، چاتی‌یی تعمیر ایلمك، الحاصل خوشکزه کیدن بتون شیلری دوزتمك والده‌کزه لازم کلسه ایدی، همشیره‌کزك مظهر معاونتی اولسه بیله، هر شیئی یاپمق ایچون نه وقت و نه ده قوت بوله‌بیلور ایدی. نصل وقتی، قوتی اوله‌بیلور؟ البسه‌کزك پانبوغنی، کتانی یاخود کنویرینی، اشیای منقوله‌کزك و خانه‌کزك اعمال اولندیغی مواد اصلیه‌یی والده‌کز نصل تهیه و استحضار ایده بیلور ایدی؟ شبه‌سز، بو صورت محال و والده‌کز قورقنج بر سفالته دوچار اولور ایدی.

پك اعلا! اولادم، اشته بتون بو شیلر صنایعك تقسیمی

سايه‌سنده تسويه اولنيور. والده‌كزله همشيره‌كز، الفت و محبت
ايتديكلرى مسلكى اتخاذ ايتديلر: طوقومق اوكرنديلر.
كوزلرينك قوت و متانتى، ايكنه‌لرك ديشلرى اره‌سنه كچورلمسى
لازم كلان ايپلكلرك صره‌سنى پك چابك تفريق ايتمكه و
پارمقلرينك مهارتى، بو اينجه ايشى سرعتله اجرا ايلمكه مساعددر.
بونلر، شو صورتله اعمال ايتديكلرى شيئى تبديلاً هر ايكيسى،
يومى كاه اون، كاه اون بش، غروش قزانورلر. و بو پاره ايله
كندولرينك يالڭز موفق اوله‌ميه‌جقلرى اتمكى، غايت نفيس طبخ
ايدلمش اولديغى حالده، تدارك ايدرلر. بونلر كنديلكك كوملكى،
چورابلرى و تحته پاپوجلرى هب ياپلمش مبايعه ايدرلر. و بر
قاچ پاره ايله‌ده چماشورجى قادينه چماشورلرى ييقاتورلر.

هركس انتخاب ايتديكى صنعته دوام ايله برابر بوڭا رونق
وشهرت ويرمكلكك وسائطنى تحريدن دخى بر آن خالى قالماملیدر.

٤٩ — قومپانيه‌لرك فائده‌سى — بو بر، طوز، ايكنه، قهوه.

نفسى ايچون چالشان، آخرى ايچونده چالشمش اولور.

معلم. — فطين، - حظوظاتى تحويل و تبديل ايتمك ايچون
كافهٔ صنايعى اجرا ايدوب باشه چيقارمق آرزوسندن بولنان
فطين - اكر سكا عادى بر طوپلو ايكنه‌يى يالڭزجه اعمال ايتمك
لازم كلسه ايدى، پك زياده صيقلمش اولور ايدك. بيليورميسك؟

بر ايكنه، اعمال اولنمازدن اول، نه قدر الدن كچيور؟ بر ايكنه
هر برى بر خدمتله مشغول اولوبده، انى دها كوزل و دها
چابك اعمال ايدن، اون سكز عمله‌نك الندن چيقيور. بر ساعت
عقربى، اره‌لرنده عملياتك منقسم بولنديغى ايكى يوز اللى عمله
الندن كچيور. ينه بر طوپلو ايكنه فابريقه‌سنده، اون عمله، اون
سكز نوع عمليات اجرا ايدرك، قرق سكز بيك ايكنه وجوده
كتوريور — كه بهر عمله باشنه، درت بيك سكز يوز دانه
ديمكدر. اكر بو عملياتك كافه‌سنى بر آدم اجرا ايده‌جك اولسه،
كوج ايله يكرمى دانه اعماله مقتدر اولور. الك كوجوك شيلر،
هر برى كندى صنعتنى ايفا ايدن بر آلاى خلق اره‌سنه تقسيم
اولنمش، بر ايشك نتيجه‌سيدر. مع مافيه هركس هر شيئى
يالڭز باشنه ياپمغه مجبور اولمامسندن طولايى‌ده پك مسعوددر.
ممالك شاهانه‌نك الك اوزاق محللرنده طوپلانمش اولان
طوزى؛ اوروپاده اعمال اولنمش اولان شكرى؛ يمنده، هندوستانده
حاصل اولان قهوه‌يى، بو
برى؛ امريقه طاغلرنده چيقان
غازى؛ سبرياده اعمال ايديلان
ياغى‌ [illegible] استحضار ايدن بقال،
بتون بو شيلرى، طوغريدن
طوغرى‌يه اوراره قدر كيدوب
اراشدرمغه، مستحصلرندن المغه
مجبور اولمامسندن طولايى البته
كندوسنى بختيار عد ايدر.

چيچك و ميوه‌لريله برابر قهوه اغاجنك دالى. ايكى‌يه
ايرلمش اولان ميوه‌لردن برى، حاوى اولديغى قهوه دانه‌لرينى
ارائه ايديور.

اوچ چوجوق بردن هایقروب :

— نه ! خواجه افندی، شکر، بوبر، قهوه اوقدر اوزاق یرلردنمی کلیور !

بوبر اغاجی شجیرهٔ متهافته دندر. آسیاده و امریقاده حاصل اولور.

اوت، اولادلرم، چورباکزه لذت ویرن، او بر قاج دانه بوبر، پك اوزاق یرلردن، دکزلرك تا اوته لرندن کتوریلیور. بونك ایچون برکمی یه، سفره خواهشکر کمیجیلره لزوم کورنیور. و اصول مبادله، کمال سربستیله اجرا اولنه بیلمك ایچونده، اوروپا اهالیسیله قطعات سائره اهالیسی بیننده عقد اتفاق لازم کلیور.

هند بادمی اغاجی

محبوبه. — بو نه قدر کوزلدر. هم یکدیکرینی، عاقلانه بر صورتله اصلاح ایتمك ایچون، علی العموم انسانلرك بربرلریله متحد ومتفق اوللری الزمدر.

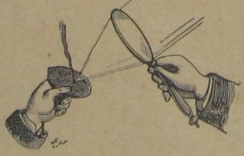
معلم. — حقکز وار، اولادم. سعیك، بو حیرت افزا نتیجه لرینی استحصال ایتمك ایچون، بین البشر اتحادك حکم فرما اولمسی مقتضیدر. هرکس استعداد و قابلیتنه یاخود میل و رغبتنه کوره، کندوسنه بر ایش انتخاب ایدر، چالشور. و هیچ بر وقت هیچ برصورتله، ترتیبنی بوزمدیغی ایچون، الفت ایله ده او ایشده دها ماهر اولور. هرکس بویله جه کندی ایچون چالشه رق آخری ایچونده چالشمش بولنور. یالکز بر شخص یوز بیك آدمك ایشندن مستفید اولور، و یوز بیك آدمده انك ایشندن حصه مند اولور. اشته شرکتك و صنایعده تقسیم اعمالك فائده لری بویله در.

٥٥ — دقتك حکم و تأثیری. — بخار ماکنه سی. — کنج پوته رك حکایه سی

چوجوقلر، دقتلی اولمغه و هر شیئی دوشونمکه الشکز. دقتلی بر فکرك، طاغنیق یکرمی فکردن دها زیاده قوتی واردر.

معلم. — تقسیم صنایعك، اك خیرلو. نتیجه لرندن بری، هر ایشجینك دقتنی عین بر ایش اوزرینه جلب و جمع ایتمسی، و بو واسطه ایله اکا دها زیاده قوت ویرمسی قضیه سیدر. زیرا انسانك کرك الی، کرك ذهنی، دائما بر سیاقده تکرر ایدن، ساده بر ایشده فوق العاده ملکه کسب ایدر.

چوجوقلر، دیکلیکز، شعاع شمس کرهٔ ارضه یاغدیغی و سربستجه ساحه یه صاچیلوب طاغلدیغی وقت، جوهوایی تسخین ایدر، لکن آتش و آلو حاصل ایده مز. بویله دکلمی؟ پك ای! مقبل ایچون مبایعه ایدلمش اولان، حکمت طبیعیه آلتلرینك ارهسنده (عدسه) دینیلان شو سرچه یه باقیکز، بو آلت شعاع شمسی بر نقطه یه جمع ایتمك خاصه سنی حائزدر، بو اجتماعك، شعاع شمسه ناصل قوت ویردیکنی شمدی کوره جکسکز.

عدسه. — قبه لی بر جامدر مرجمك شکلنه مشابه اولدیغی ایچون بوکا عدسه دینلمشدر.

معلم فیضی افندی، التنه بر قاو قویه رق، آلتی کونشه طوتدی.

بر دقيقه ظرفنده، قاو آتش الدی. فطين اللرينی چارپدی. محبوبه‌ده «اشته حيرت افزا بر شی» ديدی.

معلم. — اتفاقه دقتك نتيجه‌لری‌ده از حيرت افزا دكلدر. هر طرفه صاچيلوب مصروف اولان پريشان بر فكر، قوتی ضايع ايدر. بو فكر، عينی بر شی اوزرينه، نه قدر حصر دقت ايدر ايسه، بيك دفعه دها زياده قوتلو اولور.

بر چوجوغك ذهنی، اكر دائما عينی بر ايش ايله مقيد اولور ايسه، بعض دفعه عالملرك بوله‌مديغی شيلری كشف ايدر. اشته بوكا دائر سزه بر مثال.

بخار ماكنه‌لرينك بدايت اختراعنده، ايكی موصلغی متوالياً اچوب قپامق ايچون، بر چوجوق استخدام اولنيور ايدی. بو چوجوق، ماكنه‌يی بتون بتون تهلكه‌يه عرض ايتمش اولمقسزين، وظيفه‌سی باشندن انفكاك ايده‌ميور ايدی.

انكلتره فابريقه‌لرينك برنده، بو ايشه مأمور اولان پوته‌ر نامنده بر چوجوق، بو خدمتی ثقيل و باعث قسوت بوله‌رق ناصل حركت ايتدكلرينی كورمك ايچون، موصلقلرله ماكنه‌يه دقتله باقيور ايدی. و كندی كندينه دييور ايدی كه:

«نه بلا! مادامكه، ديكر پارچه‌لر بلاواسطه باشلو باشنه پك كوزل حركت ايديورلر. يا نيچون، موصلقلرده اويله‌جه ايشلميورلر. اكر بونلرده ديكرلری كبی، بنم معاونتمه محتاج اولمقسزين، ايشلمش اولسه‌لر ايدی، بنده قوللريمی قاوشدره‌رق استراحت ياخود ديكر شيلرله مشغول اولمق ايچون اغتنام

فرصت ايتمش اولور، و نظارت ايچون يالكز وقت وقت ماكنه‌يه بر كوز كزدرمك احتياجنده بولنور ايدم.»

شو دقت سايه‌سنده بزم كوچوك صاف دل، كوزل بر فكر حاصل ايتدی: پوته‌ر، بر قناب ايله، ايكی موصلغی ماكنه‌نك ايكی قوللرينه باغلادی. و خدمتی، ماكنه‌نك بالذات كندوسندن دها اعلا ايفا ايتديكنی كوردی. ماكنه‌نك حسن حركتندن امين و مطمئن اولديغی حالده، بر قاچ دقيقه ارقداشلريله اوينامق ايچون، اورادن مفارقت ايتدی.

درحال معاون كلور؛ ماكنه‌نك پارچه‌لانمق مخاطره‌سنه عرض اولنديغنی كوره‌رك، دهشت و حيرتله فرياد ايدر. ماكنه‌يه ياقلاشور. هر شيئك علی العاده حركت ايتديكنی كورور. بوكا تعجب ايدر. نهايت، پوته‌رك عاقلانه تدبيرينی اكلار. كندی كندينه «كوزل فكر» دير.

چوجوق، حقيقةً مشهور موجدلرك، قديم مهندسلرك بوله‌مدقلری بر شيئی مجرد كندی دقتيله اختراع ايتمش ايدی.

فطين. — خواجه افندی، بنده او چوجوق قدر دقتلی، ذكی اولملغی، و بنم جويد دكرمنمك‌ده يالكزجه حركت ايده‌بيلمسی ايچون، بر واسطه بولملغی نقدر آرزو ايدرم.

معلم. — بو ايش اوقدر قولای دكلدر. لكن، بويله بر واسطه‌يی، شايد سن بوله‌مز ايسه‌ك، شبهه‌سز، انی بر بشقه‌سی اختراع ايده‌جك، و از زمان صوكره، بو قسوت بخش ايشی، بر ماكنه‌نك ايفا ايتديكی كوريله‌جكدر. بوندن امينم.

٥١ — دقتدن منبعث کشفیات. — قریستوف قولومب. — پیر مناسترینك لامبه‌سی و چالار ساعتلرك رقاصی.

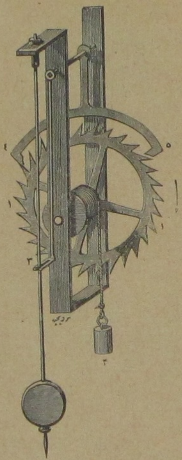
تاریخ اختراعات، هر شیئه دقتك لزومنی اثبات ایدن، دها بر چوق مثاللری حاویدر. اختراعاتك چوغی، یا ذکی بر عمله‌نك، و یاخود متفنن بر عالمك، نظر دقتنه تصادف ایدن صورتا معناسز بر شیدن نشأت ایدر.

دکز، ساحله بر طاقم اوتلر ایله برابر اوروپاجه مجهول بر نوع دکز یوصونلری اتار، قریستوف قولومب، انلری طوپلار؛ دقتله معاینه و تدقیق ایتدیکدن صوکره، بونلرك قطعات بعیده‌دن کلدیکنه حکم ایدرك، بونکله بحر محیطك اوته‌سنده، یکی بر دنیا کشفنی تخیل ایدر. بوکاده موفق اولور.

پیر نام مناسترده، قبه‌یه اصلمش بر قندیل اورته‌ده صاللانور. غالیله نامنده مشهور بر عالم، بو قندیلك عینی وقتده، دائما مطرد بر صورتده ایشیدیلان حرکتلرینه دقتله: بر، ایکی! بر، ایکی! دیه‌رك تعقیبه قویلور. متهیج لخانه‌سنه عودت ایدر. حکمت طبیعه‌نك اك مهم قواعدندن برینی یعنی رقاصك حرکات مطرده‌سنی کشف ایتدی. صالنان هر معلق جسمه ترازو یاخود رقاص تسمیه اولنور.

مقبل. — بو اسم، ساعتلری تعیین ایدن رقاصلرك اسمنه موافق کلیور.

معلم. — بدیهی، اوغلم، حاوی اولدقلری ترازودن و دائمی حرکتدن طولایی بونلره رقاص دینیلیور. وقتی حقیله تعیین ایدن آصمه ساعتلر غالیله‌نك بو کشفندن صوکره، اعمال اولنه بیلمشدر. چالار ساعتلرك حکومت اسلامیه‌نك ظهوریله میدانه چیقدیغی ینه اوروپالولرك تدقیقاتیله ثابت اولیور. حتی فرانسه مورخلرندن بر چوغی، اوروپاده چالار ساعتك خلفای عباسیه‌دن هارون الرشید طرفندن قرال شارلمانه کوندریلان هدایا میاننده کورلدیکنی بیان ایله بوکا دائر تفصیلات ویریپورلر: بو ساعتك پرنجدن معمول اون ایکی عدد یووارلغی، ینه پرنجدن مضوع بر طاسك اوستنه، حساب معین ایله، بر بر دوشوب، بو صورتله اون ایکی ساعتی تعیین ایتدیکنی روایت ایدیپورلر.

طوپلی بر آصمه ساعتك رقاصی. — (١) چرخ. — (٢) چرخی چویرن طوپ. — (٣) پاندول یاخود رقاص، که مطرداً صاغه و صوله حرکت ایدرك یکدیکرینی متعاقب (٤) (٥) قروشه ایکنه‌لرینی چرخك دیشلرینه کچیرر و بو وجهله ساعتك حرکتنی تعیین ایدر.

٥٢ — اسکی زمان ساعتلری. — وحشیلرك ساعتلری. — هندوستان جوزی و بونك اغاجی.

فطین. — خواجه افندی، اوائلده، وقتی بیلمك ایچون، ساعت یرینه نه استعمال اولنیور ایدی؟

معلم. — اوغلم، اوائلده، بر ريکدانه قوم طولديريلور، و بو قوم ريکدانك ديبنده بولنان، کوچوك بر دليکدن اقوب تماميله بوشانجه، بو دور بر ساعت اعتبار اولنور، و ياخود قوم يرينه صو قوللانيلور ايدی. اليوم بحر محيط اطه‌لرينك برنده، پك غريب بر واسطه استعمال اولنيور: صو طولو، بر قوغه اوزرينه، ديبنده صويك غايت بطائتله داخل اولديغی کوچوك بر دليکی بولنان، غايت دوز و جلالی بر هندوستان جويزی قبوغنك نصفی وضع اولنيور. بو قبوق ازار، ازار، طولار. و درحال قوغه‌نك ديبنه

نخليه فصيله‌سندن غايت جسيم بر اغاجدر. ارتفاع وسطی ۲۰ مترودر. قارپوز جسامتنده اولان ميوه‌لرينك کاسه و سائر ادوات ياپمغه يارايان غايت سرت چکردکلری واردر. بو ميوه‌لر شکرلی بر نوع قيماغی حاويدر. قبوقلرينی ستر ايدن ليفی ايله خلات، و اغاجك يپراقلريله سبت و حصير اعمال اولنور.

چوکر. و بو اثناده حاصل اولان شماته، ساعتك کذرانی اعلان ايدر. بونك ارتفاعی اوقدر کوزل حساب اولنمشدرکه، اره‌دن تمام بر ساعت کچمکسزين، بو قبوق نه طولار و نه‌ده سائر صورتله قوغه‌نك ديبنه دوشر.

قوم ساعتی

ملل متمدنه‌ده، حرکتلری غايت مطرد و منتظم، جيب ساعتلريله آصمه ساعتلر ۸۰۰ تاريخندن صوکره اعمال اولندی. اشته تاريخه عائد سزه بر خيلی معلومات. شمدی صدد بحثه رجوع ايده‌لم.

— چوجوقلر اوجی بردن او! خير، خواجه افندی، لطفاً براز دها! بو بزی پك مستفيد ايديور. بزه موجب انتباه بر چوق درس ويريور.

— پك ای! اويله اولسون! موافقت ايدرم.

۵۳ — نوتونك کشفياتی. — هيئته عائد کشفيات.

سمانك غريبه‌لری

معلم. — بيوکلر کبی، چوجوقلره‌ده پك الزم، اوصاف ممدوحه‌دن اولان تقيد و تأملك، درجهٔ تأثير و قوتنی يکيدن اثبات ايچون؛ شمدی سزه، اغاجدن دوشه‌رك، نوتونه حيرت افزا بر کشف القا ايدن، بر المانك حکايه‌سنی نقل ايده‌جکم.

فطين. — بر الما! خواجه افندی، بو ممکن دکل. بن چوق دفعه الما يدم. و انی بر چوق دفعه‌ده، اغاجدن دوشوردم بو ناصل بر کشفه واسطه اوله‌بيلور؟

معلم. — اوغلم، هر کورينن و اجرا اولنان شيدن استفاده ايتمك ايچون، بر معلومات صحيحهٔ اساسيه و تجارب عديده لازمدر. اشته تحصيل علمك، هر کسه اوقدر نافع اولمسنك سببی‌ده بودر. بر جاهلك هيچ بر شی کوره‌مديکی بر يرده، معلوماتلو و درايتلو ذوات، پك مهم و فائده‌لی شيلر مشاهده ايدر. شايد بونلر، نوتون کبی، غاليله، کبی فرط ذکا ايله متصف ذواتدن اولماسه‌لر بيله، هيچ اولمازسه فائده‌لی انسانلردن اولمش اولورلر.

نوتون باغچه‌سنده بر اغاجك التنه یایلوب تفکرات عمیقه‌یه طالدیغی بر کون، بر المانك یره دوشدیکنی کورور. بو الما اغاجك تاپه‌سندن دوشمش و اکا فنالق ایراث ایتمسنه از قالمش ایدی. زیرا معلومکزدرکه بر شی نه قدر یوکسکدن دوشر ایسه، سقوط ایدرك او قدرده سرعت وقوتی تزیید ایدر.

مقبل. — طوپ اویناديغم زمان بوکا پك چوق دفعه دقت ایتمشم. وقتاکه طوپ از یوکسك اتیلور. اله غایت ملایمتله النور. لکن فوق‌العاده هوایه فیرلادیلور ایسه، بر طاش کبی دوشه‌رك الی اینجتور.

معلم. — شبهه‌سز، اولادم. اشته بوحاله واقف اولان نوتون دیدی که:

— «اکر اغاج اون دفعه دها یوکسك اولمش اولسه ایدی، بو المانی اولدرمش اوله‌بیلور ایدی. یا اغاج بر قاچ فرسخ یوکسك اولسه؟ بو دها فنا اولور ایدی.»

بو اثناده ماهتاب افقه طوغری یوکسلمش، و نورانی قنادلرینی کرهٔ ارضه قارشو کرمش ایدی.

«اکر قمره قدر یوکسلمك ایچون، اغاج کافی درجه‌ده مرتفع اولسه ایدی، الما دائما ارضك مرکزینه طوغری دوشمش اولور؛ و اوقدر بر مسافه‌دن سقوط ایتدیکی ایچون، دهشتلی بر سرعت اکتساب ایتمش بولنور ایدی...... لکن شو حالده، بالذات آی نیچون دوشمیور؟ حالبوکه آی اغیر، بر المادن دها اغیر اولمالیدر!»

بو فکر نوتونه تأثیر ایتدی. و قمری ساحه‌ده بویله‌جه معلق طوته‌بیلان سببی تحری‌یه باشلادی.

او آندن اعتباراً، مشکلاتی انجق ریاضیونك تقدیر ایده‌بیله‌جکی، حساباته قویلدی. نوتون بر علم هیئت عالمنك یعنی ذاتاً فقیر بر میخانه‌جینك اوغلی و بالذات کندوسی‌ده میخانه‌جی چراغی ایکن، مجرد سعی سایه‌سنده، بیوك بر عالم اولان المانیالو مشهور قپلرك کشفیاتندن استفاده ایتدی.

نوتون، بر المانك سقوطی اوزرینه، تام یکرمی سنه، مطالعات و تفکرات ایله مشغول اولدقدن صوکره، ابدی الاشتهار اولان «مبادیء علم هیئت» نام کتابنی نشر ایتدی. نوتون بو کتابنده سیاراتك دور و حرکتلرینی شرح و ایضاح ایدر.

افلاکك سیر و تماشاسی، جناب خالق الارض و السماوات حقنده، نوتونه غایت درین و متین بر اعتقاد الهام ایتمش ایدی. جناب حقك وارلغی ایچون اندن بر دلیل و برهان ایستدیکی بر کون، نوتون باشنی اجدی و هیچ بر شی سویلمکسزین یلدیزلرله مزین اولان سمائی کوستردی.

محبوبه. — اشته غایت کوزل بر جواب! بن بو عالمی پك سودم.

معلم. — مادامکه بو کون بتون درس سزه تاریخ حکایه‌سیله کچورلمشدر. بناءً علیه بو درسه، سزه دائما نفسه دقتك بر مثالنی ایراد ایتمکله، نهایت ویره‌جکم.

٥٤ — فرانقلنك دفتری.

فرانقلن، تا كنجلكندنبرو، ممكن اولديغی قدر، قصورسز اولمق ايچون قلبنده بر علوی ارزو بسليور ايدی. دقتسزلك ايله هيچ بر شيئه موفق اوله‌میه‌جغنی پك ايو بيله‌رك، نفسی اوزرينه شدتلی بر نظارت اجراسنه قرار ويردی.

بونك ايچون. اون ايكی صحيفه‌لك بر كوچوك دفتر اوزرينه، اون ايكی فضائل مهمه قيد ايتدی. هر اقشام وجدانی تفتيش و تدقيق، وفضائل محرره‌نك هر برينه قارشو ارتكاب ايده‌بيلديكی قصورلری، هر بر صحيفه‌نك ذيلنه، قيد و توثيق ايديور ايدی.

سويملی بر تواضع ايله بالذات فرانقلن حكايه ايتدی كه:

— «وقتاكه بو پلانی اجرايه باشلادم. كنديمده تصور ايده‌مديكم دها پك چوق قصورلر بوله‌رق حيرتده قالدم»

بو حالده فرانقلنك غيرتی كسر ايتمكدن بشقه، اولوقته قدر دقت ايتمديكی نفسی اوزرينه دها زياده مقيد اولمقلغه انی تشويق و تحريق ايتدی.

«درحال كتابمك اوزرندن يومی قصورلرمی ارائه ايدن اشارتلرك ازالديغنی كورمك سعادت و محظوظيتنه نائل اولدم. اشته شو صحيفه‌لری يازديغم زمانه يعنی يتمش ياشنه كلنجيه دكين، بتون مدت حياتمك سعادت دائمیسنه مظهريتله كامياب اولمقلغم مجرد جناب حقك عون و عنايتی، و بو واسطه‌نك محسناتی جمله‌سندندر.»

فطين. — او! اشته بر اعلا فكر! نه وقت كوزل يازو يازه‌بيلور ايسه‌م، بنده فرانقلن كبی بر دفتر طوتوب، بوكا كافهٔ حمق و بلاهتمی اشارت، و بو وجهله كنديمی اصلاحه مسارعت كوستره‌جكم.

سپر صاعقه (پاراتونر) مخترعی فرانقلن: ١٧٠٦ ده امريقانك بوستون شهرنده تولد و ١٧٩٠ ده وفات ايتدی. فقير بر عائله افرادندن اولوب وقتيله بر مطبعه‌ده عمله ايدی. مؤخراً اختراعات فنيه‌سيله اشتهار ايدوب مملكتنك اعاظم رجالندن اولدی.

مقبل. — بن، بنده بو اقشام كمال دقتله وجدانمی تدقيقه كيريشه‌جكم.

محبوبه. — بنده هر حالده سزدن كير و قالميه‌جغم.

معلم. — باق، نه كوزل فكرلر.

٥٥ — وزنه‌دار و تجارتده اصول دفتری. — افلاس

هر تاجر ايچون اوچ دفتر طوتمق مجبوريدر: ژورنال تعبير اولنان يوميه دفتری؛ محرراته مخصوص قوپيه دفتری؛ بلانچو دفتری.

(تجارت بريه قانونی)

حيله‌لو مفلس اولنلر و قانون تجارت حكمنجه بونلره شريك تهمت اولدقلری تبين ايدنلر موقت كورك جزاسيله مجازات اولنور.

(جزا قانونی)

عادی افلاس ايله متهم اولنلر يعنی تسبب ايله افلاسه چيقانلر بر آيدن ايكی سنه‌يه قدر حبس اولنور.

(جزا قانونی)

معلم. — فرانقلن، بويله‌جه هر كون حركاتنی تفتيش و تدقيق ايدرك، اخلاقه عائد انتظام ايچنده منافع ماديه‌يه دائر

مستقيم تاجرلك بزه ارائه ايتديكلرى مثالى تعقيب ايديور
ايدى. فطين، هر پنجشنبه كونى يوميه‌كى تأديه ايدن و زنه‌دار،
هر كون پاره‌سنك حسابنى طوتوب، واردات و صرفياتنك
يكوننى طوپلاميور مى؟

مقبل. — خواجه افندى، بيوك پدرم كندوسنه ويريلان،
ياخود انك طرفندن تأديه ايديلان كافهٔ مبالغى يوميه دفترينه
قيد و بتون مكتوبلرينى دخى قوبيه دفترينه استنساخ ايتدرر،
تمتع وقوعبولوب بولديغنى اكلامق ايچون دخى بهرسنه، پلانچو
تعبير اولنان ديكر بر دفتر تنظيم ايدر. او زمان انى راحتسز ايتمك
جائز اولمديغى بر زماندر! او اثناده جزئى بر سبيله منفعل اولور.

معلم. — بيوك پدريكز، بو وجهله حركتله، قانونه اطاعت
ايديور. هر تاجر دفترلرينى منتظم طوتمغه قانوناً مجبوردر.
چونكه دفترلرينى دقتله تنظيم ايتميان شخص، ارتق ديوناتنى تأديه
ايده‌مامك تهلكه‌سنه كيرر. مقبل بو حاله نه دينيلور؟

مقبل. — [افلاس ايتمك]. بيوك پدرم ديوركه، اظهار
افلاس ايدن شخص، تجارته عائد ناموسنى غائب ايتدكدن بشقه،
رأى ويرمك حقنى‌ده ضايع ايدر.

معلم. — اويله، هم افلاس غير اختيارى فلاكتلردن
دكل، محضا دفترلرك يولسز تنظيمندن منبعث ايسه، قانون دها
شدتليدر. اولوقت بوكا [تقصيراتلى افلاس] دينيلور. كندى
خطاسيله بويله‌جه داينلرينك ضياع نقودينه سبب اولان
احتياطسز ياخود قيدسز تاجر، بر خرسز كبى، بر آيدن ايكى
سنه‌يه قدر حبس جزاسيله مجازات اولنور.

اكر افلاس، حيله ايله وقوعبولمش و دفترلر سوء نيتله
تنظيم ايدلمش ايسه، اولوقت بوكاده [حيله‌لى افلاس] تعبير اولنور
و مرتكبى موقتهٔ كوركه قونيلور.

مقبل. — موقت كورك نه ديمكدر؟

معلم. — موقت كورك جزاسيله محكوم اولان مجرم قانوناً
اوچ سنه‌دن اون بش سنه‌يه قدر تيمور بند اوله‌رق خدمات
شاقه‌ده استخدام اولنور. اشته بو جهتله صاحب ناموس اولان
هر تاجر، نه كندوسنى و نه‌ده آخرينى محو ايتمك مخاطره‌سنه
قويمامق ايچون، اك جزئى تمتعات و صرفياتنك بيله، حسابنى
طوتمغه مجبوردر.

چوجوقلرم، ناموسلى بر آدم ايچون، اخلاقه عائد ثروت و
فضيلتك، مادياته متعلق ثروت و ساماندن دها ازمى قيمتلرى
واردر؟ خير، اصلا. هر بريكز فرانقلن كبى بهر كون،
اخلاقه عائد اوغرانيلان ضايعات و اكتساب اولنان تمتعات
ايله نه قدر مشغول اولور ايسه‌كز، كسب كمال ايتمك ايچونده
او قدر غيرت و انهماك حاصل ايتمش بولنورسكز. كه بوكا بر
تاجرك منفعتپرستانه غيرت و انهماكى اصلا تفوق ايده‌مز. هر
كيجه وجدانكزى تدقيق ايدرك، كندى كنديكزه شو وجهله
سؤال ايديكز: «اكر هركس بو كون بنم ياپديغم كبى ياپمش
اولسه ايدى بوحال، عالم انسانيت ايچون، بر ايلك بر ترقى
صايلور مى ايدى؟ حركتلرم، نمونهٔ امتثال اولملق اوزره، بتون
انسانلره عرض اولنه‌بيلور مى؟»

٥٦ — «بصيرت» و«تصرف». — احتياطسز و حشى.

معلم. — ايش، حتى اك دقتلى و اك هنرلى ياپيلان ايش، كافهٔ ثمراتى محافظه ايتمك ايچون، ديكر بر مزيتك معاونتنه محتاجدر. باقه‌لم، لازم غير مفارق قبيلندن اولان، بو فضيلتك اسمنى بوله‌بيلورميسكز؟

چوجوقلر بر برينه باقديلر. فقط نافله. بوله‌مديلر. معلم فيضى افندى بونلره معاونت ايتمك ايچون، ديدى كه:

— فطين، سعى و عملدن بشقه ذاتنده هيچ بر مزيتى اولميان بر آدم فرض ايده‌لم: بو آدم نه‌يه نائل اولور؟ اشته مثلا كندوسنى بسلمك ايچون، هر كون نهرده بالق اولايان بر وحشى تصور ايدييورم. بو آدم چالشقاندر. هيچ بر شى ياپمقسزين بوش بوشنه اوطورمق ايستميور. بعض دفعه آو كوزل اوليور. اكا بر كونلك احتياجندن زياده غدا ويريور. اولوقت فضله كلان قره‌كوز و يابن بالقلرى تلف ايدييور. و فرداسى كونى ينه عين مقصد ايله تكرار چالشمغه باشلايور.

فطين. — او! بو قدر از بر مطالعه ايله چالشمق نه‌يه يرار. اكر شمدى صحتده بولنديغى و كنج اولديغى حالده سعينك ثمره‌سنى بو صورتله محو ايدر ايسه، خسته، اختيار اولديغى ياخود آو بولنمديغى وقت نه ياپار.

مقبل. — بديهى، اكر انسان دوراندیش اولماز ايسه، چالشقان اولمق هيچ بر شيئه يرامز.

محبوبه. — على الخصوص قره كونلر ايچون بر شى ادخار اولنمز ايسه.

معلم. — پك اعلا! اولادم، هر حال و زمانده سعى و عمله رفاقت ايتمسى لازم كلان فضيلتى سز ايشته اسمى ايله ياد ايتديكز، كه بوده ام التصرف اولان [بصيرت]در. تقيد فضيلتنه مالك اولكز، كه حالدن مستفيد اولورسكز؛ بصيرت صاحبى اولكز، كه ماضيدن متنفع اولورسكز؛ قوهٔ حافظه صاحبى اولكز، كه استقبالدن امين اولورسكز.

٥٧ — ايشجى ايچون بصيرت و تصرفك لزومى.

معلم. — چوجوقلرم، حس بصردن محروم و انجق تماس ايتمك حسنه مالك اولنلرك حال سفالت اشتمالى معلومكزدر. اعما، انجق الينك يتشه‌بيلديكى شيلرى ياقه‌لايه‌بيلور. او، غايت محدود بر مسافه‌نك آشناسيدر. بالعكس بصر، اوزاق بر مسافه‌يه حتى بزدن ميلارلرجه فرسخ ايرلمش اولان سياراته قدر توسع ايدر. اكر ال ايله طوقونمق ايچون، بزه بو سياراتك يانه قدر كيتمك لازم كلسه ايدى، بو سياحت بيك سنه‌دن و بعض سيارات ايچون، يوز بيك سنه‌دن زياده دوام و امتداد ايده‌جك ايدى. لكن بزم بو سياحتى ياپمغه احتياجمز يوقدر: كوزلرمزى آچارز بو كافيدر.

پك اى، اولادلرم. بصيرتسز ايشجى اعما كيدر: انجق حاله آشنا اولور. دور انديش ايشجى، اوزاغى كورن كوزلر كيدر: استقبالى احاطه، استيعاب ايدر.

اعماکبی، بصیرتسز اولان، صانکه بشقه‌لرینك اسیریدر. زیرا بشقه‌لری اکا ال ایله دلالت ایتمزلر ایسه، بالذات حرکته مقتدر دکلدر. کافهٔ انکللره چارپار، و کافهٔ تهلکه‌لره عرض اولنمش بولنور. بالعکس، صاحب بصیرت اولان آدم کندی کندینه کیدوب کله‌بیلور. نفسنك صاحبیدر. چونکه زمانك و استقبالك آشناسیدر.

بصیرتك ثمرهٔ باهره‌سی [تصرف] در. تصرف، استقبالك مهماتیدر. فطین، سن دها کنج بر عمله‌سك، بونی اونوتمه. تصرفسز ایش، استراحتسز دائمی بر یورغونلقدر، فقر حالدر. تصرف، اختیارلق و خسته‌لق ایچون تأمین اولنمش استراحتدر، ثروتدر.

ای! تصرف ایتمکی بیلان دور اندیش ایشجی! بختیار، سکا دینلملیدر.

٥٨ — هنرلو بر وحشینك حکایه‌سی. — {تملك}

. — بالق آغی

معلم. — وحشیلرك حکایاتی، سزه بنم تعریفاتمی دها سهولتله فهم و ضبط ایتدیردیکنی اکلادم. صنعتك، عالم بشریتده، ناصل نشو و نما بولدیغنی‌ده سزه اکلاتمق ایچون، ایسترسه‌کز، ینه انلردن بحث ایده‌یم؟

مقبل. — او! خواجه افندی، بزم ایچون نه بیوك لطف!

انلرك حکایه‌لری، بنی همانده، روبنصونك سرکذشتی قدر، اکلندیریور.

محبوبه. — بنی‌ده.

فطین. — بن، روبنصونك سرکذشتی اوقومدم، که انی توصیف ایده‌یم. بنجه، معلم محترممز فیضی افندینك حکایه‌لری انلرك جمله‌سنه مرجحدر.

معلم. — پك ای! اویله، ایسه، تکرار دنیانك ایلك دورلرینه طوغری چیقه‌لم. حکایه‌مزی تشکیل ایده‌جك اولان اشخاصك، باشلوجه‌سی اولمق اوزره، اوزمانك آدملرندن، ایسترسه‌کز امریقه وحشیلرندن، برینی اله الالم! اسمنه‌ده پول دیه‌لم.

بالق آولامغی دوشونن ایلك آدم، بالقلری ال ایله طوتمغه مجبور اولدیغی ایچون، بو یولده بر چوق وقت ضایع ایدیور ایدی. وحشی پول‌ده، یالکز بالق اتیله یاشار، و بونلری، اوده، ال ایله، آولار ایدی. نهایت حس ایتدیکی یورغونلغه مبنی، ذکاسنه مراجعت ایتدی. دوشندی، طاشندی، ارادی طرادی. عاقبت بر کون کندوسنده، آغ ایله صویك اورته‌سنه قونلمق، فکری حاصل اولدی. کندی کندینه دیدی که: «بو آغی، صاری صابرك قوتلی لیفلری کبی، قوری نباتات ایله طوقورم؛ صویه اتارم. بالقلر، بر چوق اللر ایله طوتلمش کبی، کوزلره یاقه‌لنمش اولور.»

پولك عائله‌سی، بو قیمتلو آغك حین اعمالنده اكا معاونت ایتدی. ایشته اعمال اولنان بو آغ ایله، مسلح اولان پول، بشقه دفعه، تمام بر كونده آولایه‌بیلدیكی بالقلری، بو كره بر قاچ ساعت ظرفنده یاقه‌لار؛ او آندن اعتباراً عائله‌ده هر ایش یولنه كیرر:

آغنی الده طوتان كنج بالقجی. — آغ ایپلكله ایشلنور. بالق آوی ایچون اشكال مختلفه‌ده ٧٠ قدر نوع آغ حساب اولنیور. آغ، اره‌لری بر صورت منتظمه‌ده دوكوملنمش سجیملردن اعمال اولنور.

ارزاق دها مبذول اولور؛ بونكله برابر هر كسك زحمتی‌ده ازالور. بو حال، اوزمان پول فاملیاسنك صاحب ثروت اولمسندن نشأت ایتمشدر. بونلرك ثروتی ایسه، آغلرندن عبارت ایدی.

فطین، شمدی سویله، بو آغك پوله عائد اولدیغندن پك امین دكلمیسك؟

سروبچن

امریقانك صاری صبری یاخود [صبر قتی] بو اوتك اعلا لیف حاصل ایدن دیكنلی و بر متروده‌ن اوزون یپراقلری واردر.

فطین، — خواجه افندی، یا بشقه درلو ناصل اوله‌بیلور؟ آغی اختراع و اعمال ایدن پولدر. پول اولمامش اولسه، بو آغ وجوده كلمه‌مز ایدی. پوله، آغك صاحبی نظریله باققدن زیاده، بكا هیچ بر شی طوغری كورنمیور.

معلم. — ایشته، اولادلرم، انسان ایچون، قید اعتراضدن

وارسته بر حق: [حق تملك] یعنی انسانك كندی سعیی ایله، حاصل ایتدیكی بر شیئی تصرف ایتمسی حقی.

٥٩ — مال صاحبی فطین. — ملكیتك انواع مختلفه‌سی. — ملكیت شخصیه. {اموال منقوله} و {اموال غیر منقوله.}

ملك انسانك مالك اولدیغی شیلردر كرك اعیان اولسون كرك منافع اولسون.

(مجله)

مال طبع انسانی مائل اولوب وقت حاجت ایچون ادخار اولنه‌بیلان شیدر كه منقوله و غیر منقوله شامل اولور.

(مجله)

چوجوقلرم، ملكیتك باشلوجه اوچ نوعی واردر. محبوبه، بونلرك برنجیسی هانكیسیدر؟ بزه سویلرمیسكز؟ بونك ایچون، پولك آغی تصرف ایتمزدن، حتی بالق آولامزدن اول، مالك اولدیغی شیئی خاطره كتیرملیسكز. چوجوق تبسم ایتدی:

— پول، بشقه بر شیئك دكل، انجق شخصنك متصرفی ایدی: چالشمق ایچون، اعلا قوللری؛ ایشنی اداره ایچون، ذكاسی، اراده و اختیاری وار ایدی.

معلم. — حقیقةً بو، جناب حقك، متساویاً، هر كسه احسان بیوروب، دیكر انسانلر ایچونده، مقدس اولمسی لازم كلان، قوای طبیعیه‌مزدر، كه بز بو واسطه ایله حصوله كتوردیكمز شیلركده صاحبی اولیورز.

فطين ، سنده بكا ، پولك مالی اولوب تصرف ایتدیكی ایكنجی شیئی سویله.

فطين. — خواجه افندی، بوانك آغی، و بونكله اولادیغی بالغیدر.

معلم. — بونلر ، [اموال منقوله] دینیلان ملكیتك ایكنجی نوعنه داخل اولورلر.

فطين. — خواجه افندی، اموال منقوله نه دیمكدر؟

معلم. — اوغلم، منقوله، حركت بیان ایدن، نقل كلمه‌سندن مشتق اولوب، بر محلدن، محل آخره نقلی ممكن اولان شیلره اطلاق اولنور، كه نقود و حیواناته ده شاملدر. حتی بتون كون، حركتده بولندقلرینی بیان ایتمك ایچون، فرانسه‌ده چوجوقلره (مخلوقات منقوله) دیمك عادت اولمشدر. پك ای! محل آخره نقل اولنه‌بیلان، كتاب، البسه ، صندالیه كبی شیلر ، اموال منقوله‌دندر.

فطين، قرق پاره‌لك كوچوك پچاغنی، طقسان پاره‌لك ده تحته قوندره‌سنی، كوستره‌رك:

— بو حالده، دیمك شمدی بن، صاحب ملكم، بونلرده بنم اموال منقوله‌م؟

معلم. — البته، سن، اموال منقوله‌دن اولان، او شیلرك متصرفیسك؛ فقط ملكیت شخصیه‌كی و سعیكی حساب ایتمیورسك.

فطين كوله‌رك: — او! ذاتاً انلره هیچ شبهه ایتمیورم.

معلم. — شمدی مقبلمزده، ملكیتك اوچنجی نوعنه [اموال غیر منقوله] دینلدیكنی سویلر ، و فقط بونلر نه كبی شیلر

اولدیغنی، آندن سؤال ایدر ایسه‌ك، البته بزه جوابنی ویره‌بیلور.

مقبل. — اوت ، افندم ، غیر منقول، منقولك ضدی اولدیغی كبی، منقوله‌ده غیر منقولك ضددیدر. شو حالده شبهه‌سز، عین محله مربوط قلان شیلردن بحث اولنیور: خانه‌لر، ترلالر كبی. بناءً علیه، بیوك پدرمك فابریقه‌سی، چفتلكی، كویده‌كی كوشكی‌ده [اموال غیر منقوله]دندر. تصرفله بریكدیردیكم پاره‌لرم ایله ، قومباره‌م ، اوزرنده اوطوردیغم صندالیه، یازو یازدیغم یازوخانه، اوطه‌نك ساعتی، قنار یاسیله برابر قفسی، بیوك پدرمك قرمزی بالقلرینك شیشه‌سی، اشته بونلرده [اموال منقوله]

معلم. — اوت، بو طبقیدر.

٦٠ — معرفتلی و وحشی (مابعد) . — {مبادلات} ، {مقاولات} — بر ایكنجی آغك اعمالی. — بر قوله انشاسی. — آصمه یتاق.

كرك درسعادتده و كرك طشره‌لرده هر كیم اولور ایسه اولسون خانه دكان واراضی و چفتلك كبی بر عقارینی ایجار ایده‌جك اولدقده مستأجر ایله بینلرنده بر مقاوله‌نامه تنظیمنه مجبوردر.

(ایجار عقار نظامنامه‌سی)

معلم. — بز پولی بالق اولامق ایله مشغول براقدق. او اثناده، پولك اوزرینه دیكر بر وحشی كلور. بوده بر بالقجی و فقط دها از معلوماتلی اولوب، حالا اللریله بالق آولایور ایدی. بوكاده پی‌یر، اسمنی ویره‌لم. پی‌یر، نهرك كنارینه

تقرب ایدر. پولك آغی صویه اتدیغنی، و بك از مدت صوکره، بالقلرله طوپ طولو اولدیغی حالده، چکوب چیقاردیغنی کورر. همان پی یر باغروب دیر که:

— او! بو نه خارق‌العاده‌شی! پول، سن مشقتکی نه قدر ازالتدك! پول، دوستم پول بکا بونی اودنج ویر.

بو طلبه قارشو، پول جواباً دیدی که:

اکر بونی سکا اودنج ویرر ایسه‌م، نزدکزده بولندیغی مدتجه، بن هیچ بر شی یاپمیه‌جغم. بناءً علیه عائله‌م سابقی کبی، فقدانِ غدا ایله، دوچار پریشانی اولور. مادامکه بر آغ ایدنمك ایستیورسك، سنده، آندن بر دانه اعمال ایت.

دها از معرفتلی، دها از ذکی اولان پی یر، بوکا مخالفتله:

— لکن، او المدن کلمز.

— نه قدر چرکین سوز! دوستم، بنم ایچون بر آغ اختراع ایتمك لازم کلدی: سن دها بختیارسك. چونکه کوزلریکك اوکنده بر مودل، بر نمونه بولنیور. اکر بو سکا کفایت ایتمیور ایسه، بن نه یاپه‌بیلورم؟ اللرکله طوت! اکر بکا، اطه‌مزده یاشایان بالقجیلر ایچون، اغلر اعمال ایتمك لازم کلسه ایدی، بویله بر اغیر وظیفه التنده، لجان ویرر کیدر ایدم؛ او حالده عائله‌م نه اولور ایدی. واقعا، بونی دوستلق صورتیله، بعضیلری ایچون، یاپه‌بیلور ایدم. لکن، بوکا هیچ بر وقت مجبور دکلم؛ و شو انده‌ده مجبور اوله‌مم.

پی یر، بو عدم قبول اوزرینه، چکلمکه قرار ویره‌مدی. حتی بر ارالق پولك اوستنه اتلمق، انی یره یاترمق، اغنی

آشیرمق، فکر خائنانه‌سنده بیله بولندی. لکن، پول قوتلی، پی یر ایسه، قوتندن امین دکل ایدی. مع مافیه پی یر، بر حقسزلق ارتکاب ایده‌جکنی حس ایتدی. چونکه، کوز دیکدیکی بو آغ، قوکشوسنك سعی و غیرت و صنعت و مهارتنك ثمره‌سیدر. صورت مشروعه‌ده اکتساب اولنمش بر مالدر. بونی جبراً و قهراً ضبط ایتمك، بر (سرقت) بر (جنایت) اوله‌جق ایدی. پی یر آغی، الك کوزل بر واسطه ایله الله کچورمکی دوشوندی. پوله دیدی که:

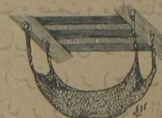
— نی دیکله، واقعا شمدی دیدیکك پك طوغریدر. فقط بنمده بر آغه پك احتیاجم وار. کل، سنکله بر مقاوله عقد ایده‌لم. آغلری اعمال ایتمك ایچون، فامیلیام ایله چوجوقلرم، عائله‌کزه اون بشکون معاونت ایتسونلر. بنده، ایکی عائله‌یی بردن بسلمك ایچون، کندی طرفدن، سنك یریکه صیدماهی ایله مشغول اوله‌یم. بو اثناده، سن

بر مغاره. — مغاره‌لر طوپراقلرده یاخود قیالرده طبیعی بر صورتله تشکل ایتمش اولان حفره‌لردر. اویله جسیم مغاره‌لر واردر، که بونلرك بر قاچ کیلومترو عمق اولور. اکثریسی بر طاقم ستونلر، استالاقتیتلر ایله مزیندر. بو کونکی کون حالا وحشیلری محافظه ایدن مغاره‌لر ازمنهٔ ماضیه انسانلرینه مسکن اولیور ایدی. انلرك یاتدقلری و نواله‌لرینی استحضار ایتدکلری موقع بو مغاره‌لر ایدی. شمدی بونلرك ایچنده ازمنهٔ قدیمه آدملرینك کمیکلریله بو اینلرده انلر ایله غوغا ایدن یرتیجی حیواناتك کمیکلری یکدیکرینه قاریشمش اولدیغی حالده ظهور ایدیور.

استراحت ایدرسك ، یاخود دیکر بر ایش ایله مشغول اولورسك. بوکا مقابل بکا بر آغ ویررسك.

پول تکلیف اولنان [قونطورات]ی یاخود مقاوله‌یی فائده‌لی بولور. فی الواقع خیلی وقتدنبرو پولك بر تصوری وار ایدی: پول بر قولبه انشا ایتمك ایستیور ایدی. زیرا، کیجه‌نك برودتنه قارشو سریلوب اویومقدن ؛ طاش اویوقلرنده ، واج یوزلری رطوبتلی مغاره‌لرده، یاتمقدن بیقمش اوصانمش ایدی.

براندە یاخود آصمه یتاق. — وحشیلرك قولبه‌لرنده بولنان آصمه یتاقلر الیوم سفائن حربیه‌ده استعماله باشلانلمشدر.

بوندن بشقه ایچنده یاتمق ایچون، بالق آغلرینه مماثل، بر

هوام ذیبه — عقرب : عقرب صوغوق یرلرده اوقدر قورقنج دکلدر. فقط بصره، بغداد، موصل کبی صیجاق مملکتلرده غایت مخوفدر. دیاربکرده بر عقربك بر کیجه‌ده یدی آدمی هلاك ایلدیکی روایت اولنور. عقربك زهری قویروغنده بولنور. — زهرلی اورنجك یاخود رتیلا، اوروپانك جنوبی قطعه‌لرنده بولندیغی کبی امریقاده دخی بولنور. بو بوجکك صوقوشی بر نوع سرخوشلق و غریب بر خلجان حاصل ایدر. — بزده پك قورقولی اولمیان قرق ایاق، امریقاده غایت بیوك اولوب بونك ایصرق یاره‌سی پك وجیعدر.

آصمه یتاق یعنی (برانده) و تماميله، صارلمق ایچونده، بر یورغان طوقویه‌جق، و بو صورتله زهرلی حشراته یلانلره یرتیجی یراسه‌لره قارشو کندوسنی محافظه ایتمش

چنغراقلی یلان: بو یلانك قویروغنده بر نوع کوچك چنغراقلر واردر. مهلك زهری انسانی بر قاچ ساعت ظرفنده هلاك ایدر. — وامپیر: اویقولری اثناسنده حیواناتك قانلرینی امزوب ایچن غایت ایری بر یراسه‌در.

اوله‌جق ایدی. ایمدی، پول شفاهاً عقد ایدلمش بر قونطورات دیمك اولان، پازارلغی قبول ایدر. قوکشوسی، پی یر، هر ایکی طرف عائله‌سنك اعاشه‌سنه نظارته باشلادیغی آندن اعتباراً، پول‌ده قولبه‌سنی انشایه کیریشور.

٦١ — معرفتلی و حشی (مابعد). — {اجارهٔ آدمی}. اجیر و مستأجر. — اجارهٔ عقار. آجر و مستأجر. — {ایجار و استیجار مقاوله‌نامه‌سی}.

«اجیر نفسنی کرایه ویرن کیمسه‌در.»

(مجله)

مقاولات مقبول و معتبر اولمق ایچون بونده رضای طرفین شرطدر.

قولبه‌سنی اکمال ایتمك ایچون، پوله اون بشکون کفایت ایتمز. مدت معینه نهایتنده، اوده پی یره، دیکر بر شرط تکلیف ایدر. دیرکه:

— پی یر، جمله‌مزی بسلمك ایچون، سن کمافی السابق، صید ماهی‌یه دوام ایت. قولبه‌م بر کره اکمال ایدلمش اولسه، هر ایکیمزك اسکانه کفایت ایدر. اغاجلر یاپراقلرینی دوکمکه باشلادقلری آندن، تکرار یشیللندکلری زمانه قدر، فامیلیاکزله برابر، بو قولبه‌ده اقامتکزه مساعده ایدرم. اولوقت، سن

بزم ایچون، یالکز هفته‌ده بر کون، چالشمغه دوام ایدرسك.

وحشیلرك قولبه‌سی – همان کافهٔ وحشیلرك قولبه‌لری اوستلری صمانله اورتلمش آغاج داللرندن انشا اولنور. ایچلرنده بعضیلری ده اغاجلرده و بو اغاجلرك ده یاپراقلری اورته‌سنده، کندولرینه مخصوص یوالر یاپارلر.

بنده بو صورتله امکمك قارشولغنی المش اولورم.

مقاوله، همان، منعقد اولور.

زیرا پی یر، بو یکی قونطورات، پول ایچون نه قدر فائده‌لی ایسه، کندوسی ایچونده اوقدر استفاده‌لی بر شی اولدیغنی اکلار.

اشته، شو حالده، بو ایکی و حشی، زمانمزده جاری اولان مقاولاته مشابه، قونطوراتلر یاپمش اولدیلر.

پی یر، معین بر ثمن واسطه‌سیله، ایشنی پوله [ایجار] ایتدی. شو حالده، پیر پولك عمله‌سی یاخود اجیریدر.

دیکر طرفدن، پول متصرف اولدیغی قولبه‌یی، پیره ایجار ایتدی. انك ایله، شفاهاً التی ایلق بر مقاوله یاپدی. بو حالده پول، [آجر] اولان بر صاحب ملکدر؛ پی یرده، انك [مستأجر]یدر.

چوجوقلرم؛ بونلره کوزلجه دقت ایدیکز. زیرا علم ثروتی وقوانین موضوعهٔ دولتی اکلامق و ایجار و استیجار مقاوله نامه‌لرینی بیلمك الزمدر.

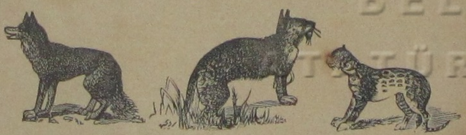
پول ایله پی یر اره‌سنده جریان ایدن معامله‌ده مبادلاتك امثلهٔ ابتدائیه‌سنی کورمش اولیورسکز. باقکز، ایکی و حشینك هر بری، بالذات نفسی ایچون فائده‌لی بر شی یاپه‌رق، ارقداشی

ایچونده فائده‌لی بر شی یاپمش اولدی. بونلر سعی و عمللرینی یاخود انلرك ثمره‌لرینی مبادله ایدرك، مشارکت متقابله ایله، یکدیکرینه خدمت ایتدیلر. چوجوقلرم، بر شخصك منفعت حقیقیه‌سی، دیکر شخصك دخی منفعت حقیقیه‌سی دیمك اولدیغنی کیتدکجه دها زیاده اکلایه‌جقسکز.

٦٢ — بر معرفتلی وحشینك حکایه‌سی (مابعد). — آغلرك فروختی. — {تجارت} و صاتیش قونطوراتلری.

تجارت ایله مقاولات، انسانلری یکدیکرینه تقریب ایدن برر آلتدر.

معلم. — بر کره پولك صنعتلی تصوری قوه‌دن فعله چیقمش؛ فاملیاسی آغلر ایله تسلیح ایدلمش اولدیغی ایچون بونلرك، بتون حیواناته قارشو تحت امنیتده بولندقلری حالده، لزومندن زیاده بالق آولادقلری واقع اولور.

جنوبی امریقانك حیوانات سباعیه‌سی. – (١) میمونلری آولایان امریقانك بنکلی تکیر کدیسی. – (٢) امریقا پلنکی کدی جنسندندر. – (٣) همان کافهٔ قطعه‌لرده بولنان قورد کوپك جنسندن آکل اللحم بر حیواندر.

شبهه‌سزدر، که بویله بر حالده بولنه‌جق اولان احتیاطسز بر طاقم تنبللر — «ارتق یان کلوب کیفمزه باقه‌لم» دیمش اولورلر

ایدی. لکن پول ایله پی‌یر کنج، دینج و جسور اولدقلری ایچون، حضور و راحتی دوشونمیورلر.

پولك آغنی استعمال ایله پك زیاده مسعود اولمش اولان پی‌یر، بو دفعه بر بدل واسطه‌سیله، آغلری اطه‌نك دیکر بالقجیلرینه ارائه ایتمك ایچون، اورایه قدر کیتمکلکی پوله تکلیف ایدر. تصور کوزل اولدیغی ایچون، پول انی قبول ایتدی. بر کون، اثر دست مهارتلری اولان آغلرله مجهز بولندقلری حالده، وجوده کتوردکلری شیئی ارائه ایتمك اوزره، ابنای جنسلرینی تحری‌یه کیتدیلر. ایشته بو ایکی وحشی، شو حرکتلریله، [تجار] اولمش اولدیلر.

بونلر، هیچ بر شی ویرمزدن اول، ال ایله بالق اولایان بالقجیلرك اوکنده، بالقلری کمال سرعتله یاقه‌لایان. مصنع آغه طورانورلر. وقتاکه، حامل اولدقلری اختراعلرینك بو صورتله فائده‌لرینی ارائه ایدرلر، درحال کندولرینه یناشیله‌رق آغلرك ترکی رجا اولندیغی کوررلر. جواباً بالقجیلره دیرلرکه:

— باش اوستنه! ذاتاً سزی کورمکه کلمکلکمزده بالخاصه بونك ایچون ایدی. یالکز شوکا دقت ایدیکز، که بز سزه، دفعةً بر آلت، بر فکر کتوریورز. بز، بو خدمتی سزه یاپمق ایچون، اوزون بر یول یورودك؛ آغلری اعمال ایتمك ایچون، خیلی کونلر کچیردك. بزه امکمزك بدلنی ویریکز: ایچکزدن درت کشی، بزم ایچون، یکرمی کون چالشسون.

پی‌یر ایله پول طلب ایتدکلری شیئی، بعدالاستحصال،

ممنوناً عودت ایدرلر. ممنونیتلرینك اسباب موجبه‌سی میدانده‌در: چونکه، مبادلاتی مسافهٔ بعیده‌یه توسیع ایدرك، دها بر چوق کیمسه‌لره خدمت ایتمش؛ وبناءً علیه عودتده، بالذات کندولری‌ده دها بر چوق شیلره نائل اولمش اولدیلر.

چوجوقلرم، انسانلری، بالذات منفعت ذاتیه‌لریله، یکدیکرینه تقریب ایدن، جناب حقك حکمته دقت ایدیورمیسکز؟ طانیوب بیلمدیکی بر طاقم آدملرك مملکتنده دخی کندی فکرندن، کندی اختراعندن، مستفید اولمق ایچون، دیکر وحشیلره تقرب ایلمکه، پولی سوق ایدن، شبهه‌سز، انك منفعت شخصیه‌سیدر. مع مافیه دیکرلرینك‌ده پول ایله تجارته کیریشمکده، هنرلو فکرندن مستفید اوله‌بیلمك ایچون، انکله عقد مقاوله ایتمکده منفعت ذاتیه‌لری یوقمیدر؟ بو منفعتلرك جمله‌سی حسن اتفاق و اتحادده بولنور. نوع بشر، بشقه بر شی ایله دکل، مساعیلرینی یاخود مساعیلرینك ثمره‌لرینی تعاطی ایدرك خدمتلری بویله‌جه مبادله ایلمکله مشغول اولورلر. [صنعتك] اختراع و حاصل ایتدیکی شی ایله [تجارت] بتون جهانی مستفید ایدر.

٦٣ — (مابعد). بر صندالك اختراعی.

ایکی وحشی، عودتله، منفعتلری ایچون، ایفاسی تعهد اولنان؛ و همان سنه‌نك ربعی دیمك اولان، سکسان کونلك ایشی، نه‌یه استعمال ایده‌جکلرینی اکلامق اوزره مذاکره‌یه باشلادیلر.

فکرلی پول، فضله بر چوق بالغه مالك اولدیغی جهتله، اکا لزومی اولمیان بو بالقلری، بعدما، بر طاقم قوشلر، ایله یابانی قویونلری آولایان وحشیلرك آو اتلریله مبادله ایده‌بیلمکی آرزو ایدییور ایدی.

پی‌یر دیدی که:

— لکن، آوجیلر، اطه‌نك تا نهایتده کورینن، میمونلرله طولو، جسیم اورمانلرده اسکان ایدییورلر. اوموزده بر بالق یوکی ایله، اوقدر اوزاق بر محله کیتمك ناصل ممکن اولور؟

جنوبی امریقا اورمانلرینك حیواناتی. — موفلون مختلف قطعه‌لرده تصادف اولنان و حالا بو کونکی کون اوروپاده و باخصوص ساردنیا و قورسیقاده بولنان یبانی بر قویوندر.

فی الواقع زحمت فوق‌العاده ایدی.

شاید، اورایه بشقه بر واسطه ایله دکل، انجق ایاقلری ایله کیتمك ایجاب ایتسه ایدی، انلر ایچون بو ایشدن صرف نظر ایلمك لازم کلور ایدی. لکن پول، نهرك، روزکار ایله سوکولمش، بر طاقم

پاپاغان — هما — سینك قوشی

جنوبی امریقا اورمانلرینك حیواناتی. — پاپاغانلرك غایت طنطنه‌لی: یشیل، قرمزی، ماوی، بیاض تویلری واردر. بونلر باشلوجه میوه‌لرله بسلنور. — هما قوشلری دخی پرتوفشان تویلریله مشهور جهاندر. اوروپاده قادینلر بو قوشلرك اوزون قویروقلریله باشلرینی تزیین ایدرلر. — سینك قوشی دخی پارلاق رنکلریله شعشعه پاش اولان طیور مشهوره‌دندر.

اغاجلری، الوب کتوردیکنی؛ و بو اغاجلرك، آوجیلرك مرکزی

اولان صیدکاهه قدر، چکیلوب کیتدیکنی کوردی. بر کون پول، دره‌ده ییقاندیغی اثناده، اقنتی ایله کوتورلمش، بر اغاجك اوزرینه یاته‌رق تجربه‌یه کیریشدی. اغاج انی الوب کتیردی؛ و کندوسندن دها اغیر بر شیئی‌ده، الوب کتیرمش اوله‌جق ایدی. بناءً علیه پول، ایچروسنه بالقلری یرلشدرمك صورتیله، بر اغاج اویوغی ترتیب ایتدی. و کندی کندینه «اغاجك اوستنه، بالذات بن، اوتورر؛ و بلاجهد اورمانه قدر کتورلمش، اولورم؛ هدیه‌لرمی آوجیلره ویرر؛ و انلره ویرمش اوله‌جغم بالقلرك یرینه، انلردن آو اتلری الوب کتیررم.» دیدی. پولك بو تصوری، پی‌یر طرفندن فرط شادمانی ایله قبول اولنور.

تیون — ساریغ — پاره‌سو

جنوبی امریقا اورمانلرینك حیواناتی. — تیون بزده بولندیغی کبی امریقاده دخی واردر. قیش ایچون ارزاق استحضار ایتمك بیلان نازك و غایت چویك بر حیواندر. — ساریغ صاکسار جنسندندر: قارننده الك عاجزنی بر تهلکه‌ده یاوروارینك صیغندقلری بر جیبی واردر. — پاره‌سو یاخود امریقا تنبللی بوده غایت اغیر یورین و فقط اغاجلره غایت چویکلکله طرماشوب چیقان بر حیواندر.

اول امرده، لوازم معیشتی تدارك و استحضار ایتمك ایچون، بلا فاصله اوتوز کون چالیشیلور. زیرا یمك پیشلمکسزین، صندالده چالشلمق، بر طرفه ارزاق قونلمقسزین، طعامه

حاضرلنمق قابل دكلدر. اقوات يوميه‌يى تداركه مخصوص اولان
ايشى، بر قاچ كون ترك و تعطيله مساعده ايده‌جك، اورته‌ده
بر تصرف بولنمقسزين، نفعى بالنفس واقع اولميه‌جق اولان،
ديكر بر ايشه قويلمق محالدر. كافهٔ حرف و صنايعك ترقيسى
ايچون، تصرفك الزم ولابد حكمنده بولنديغنى هيچ بر وقت
اونوتميكز.

٦٤ — (مابعد) اورمانه سياحت. — پاپاغانلر و ميمونلر. — تجارتك فائده‌لرى.

بر چوق مشقت، و بر چوق تجربه‌لردن صوكره، صندال
تهيه اولنور. پول ارقداشلرينك هورا صدالريله صنداله اتيلور،
و اقتى، بلا جهد، كندوسنى آهسته آهسته سوروب كتورر. عودت ايتمك ايچون، دره‌ده يوزديكى وقت، ايكى قوللرينى تحريك

صندال — وحشيلر خفيف قايقلرينى اويوق اغاج كوتوكلرندن ياخود اغاج قبوقلرندن انشا ايدرلر.

ايتديكى كبى، بر اوزون تحته پارچه‌سيله ده كورك چكر:
تجربه نتيجه ويرير اولور، پول ساحله چيقار؛ مسرت عموميه

هنكامنده، برده عمومى بر ضيافت ويريليور. و بو صره‌ده
رسم و داع ايفا اولنور.

فرداسى كونى حركت اولندى. صندال، پول ايله پى‌ير،
پاپاغانلرك، هما و سينك قوشلرينك چكه چالدقلرى؛ تيونلرك
صيچرادقلرى؛ ساريغلرك و هر بويده ميمونلرك صالندقلرى،
اورمانك جسيم اغاجلرى التنه قدر سوروب كتوردى.

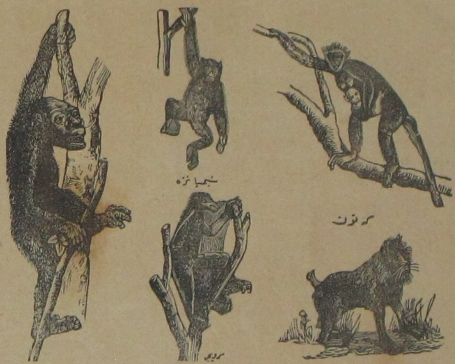
ساپاژو — ساغوين — اوويستيتى

يكى دنيا تعبير آخرله امريقا ميمونلرى. — ميمونلر ايكى بيوك قسمه تقسيم اولنور: بر قسمنه يكى دنيا، ديكر قسمنه اسكى دنيا ميمونلرى ديليور. — ساپاژو، زكى، فعال، تعليم و تربيه‌سى آسان كوچوك بر ميموندر. — ساغوين بو ميمونك كيجه كورمك خاصه‌سنى حائز ايكى كوزى واردر. — اوويستيتى تيون بوينده بر ميموندر، ظرافت و ذكاوتى فوق العاده در.

مؤخراً عودت ايتديلر، ايكى عائله، اولوقت درلو درلو
ارزاق ايله متنعم اولديلر. بوندن بشقه، پول برابرنده، وحشيلرجه
مستعمل اولان، بر طاقم فائده‌لى شيلرده الوب كتوردى.
كورييورميسكز؟ اولادلرم، پول ايله پى‌ير، ثروتلرينى نه قدر
چوغالتديلر، بو حال، مبادلات و روابط تجاريه‌لرينى دها
اوزاق يرلره توسيع ايتمش اولملرندن نشأت ايديور.

[تجارت] انسانلرك يكديكرينه ايتدكلرى خدمات متقابله
واسطه‌سيله، انلرك ثروتى تزيد و بو ثروتى، بر شخصدن

دیکر شخصه یاخود بر قومدن دیکر قومه نقل و تمدید ایدر.

غوریل — میمون طیار — ماندریل

اسکی دنیا میمونلری. – غوریل: انسانه پك زیاده مشابه اولوب غایت قوتلی و یرتیجیدر. – شیمپانزه: بو دخی انسانه زیاده‌سیله مشابهدر، الشدیریله‌بیلیر و بر خدمتجینك کوره‌بیله‌جکی ایشلرك بر قاچنی ایفا ایده‌بیلیر. – میمون طیار: بونك اعضالری ارەسنده سیر سقوط خدمتنی کورن و یره دوشمکسزین فوق‌العاده صیچرامقلنه مساعد اولان بر پوستی وار در. – ماندریل: چرکنلکیله مشهوردر: برونی قرمزی، صقالی صاری، سیماسی ماویدر. – کنون: دیشی میموندر، یاوریلری حقنده فوق‌العاده شفقتی اولوب انلری حمایه ایتمك ایچون عندالاقتضا حیاتنی فدا ایدر.

٦٥ — بین البشر منافع مشترکه

چوجوقلر، بشریت ایشجیلردن متشکل، واسع بر شرکتدر. هرکس عمومك سعادتحالندن و ثروتندن مستفید اولور.

شمدی پول، دیکر وحشیلره نسبتله زنکیندر. پول، اورماندن آهو پوستلری، صوغوق کونلرده، قادینلرك اعمال ایده‌جکلری، صیچاجیق (لاما) و (آل پاغا) یاپاغیلری کتوردیکی کبی، اورمانك جوارنده کثرتله حاصل، و بشقه یرلرده نادر اولان،

موز و اناناس مثللو میوه‌لرده الدی. اکلایورمیسکز، پول فکرندن استفاده ایتمکلکك یولنی بوله‌رق، انکله ناصل زنکین اوله‌بیلدی. لکن بر مدت صوکره، داخل اوله‌جغکز، تجارت وصنایعه عائد، معاملاتده موجود اولان حسن انتظامه‌ده دقت ایدیکز.

آهو

لاما

آهو کیك، و چیلرله، اوکوزلرك ارەسنده وسط بر موقعی حائز اولان کوزل بر حیواندر: آسیاده، امریقاده و بالخصوص وسطی افریقاده بولنور. – لاما: جنوبی امریقانك دوه‌سی کبیدر. لکن دوه‌دن دها کوچك و دها نازکدر. یوکی ایله الپاقو دینیلان طوقومه‌لر اعمال اولنان الپاقو، لامانك بر جنسیدر. ممالك شاهانه‌نك بعض محللرنده یتشدیریله بیلور.

پول، آغی ایجاد ایدرك، و بو اختراعنی صاته‌رق، بوثروت ناکهانیسیله، هم جنسنی مستفید ایتدی. پولك سایه‌سنده، شریکی پی‌یرده، همان انك قدر، اویغون بر موقعده بولنیور. و حتی، دکل یالکز پی‌یر، بالقجیلرك کافه‌سی‌ده اوموقعده کورلیور. بعدما بیوك بر کلفت و خدمتدن قورتلمش اولان، بتون عالم، اقوات یومیه‌لرینی سهولتله تدارك ایدرك، دیکر ایشلرله‌ده اشتغال ایتمك اوزره، وقت قزانمش اولدی. بین البشر، بو قوی اتحاددن، بو منافع مشترکه یاخود برینك کاری نه قدر ایسه، دیکرینك کارنی‌ده او

درەجەیە ایصال ایدن کفالت مشترکەدن، دها حقیقی، دها
کوزل، دها مرغوب نه واردر! نوع بشرك استعداد فطریلری
ارەسندە، موجود
اولان عدم مساوات،
بو واسطه ایله،
ازالتلمش بولنور.
پول، قوکشولری
اولان بالـقجی
قبائلندن و
اجدادندن شبهەسز
دهـا زکی، دهـا
متفکر ایدی. پك

موز اغاجی

اناناس

موز اغاجی: یاپراقلری غایت بیوك، ٢ دن ٣ مترویه قدر ارتفاعی اولان بر اغاجدر. وحشیلرك همانده کافهٔ احتیاجاتنه کفایت ایدەبیلور: موزدە الما چاشنیسی واردر، نشاستەسندن اتمك، صویندن شراب یاپیلور؛ ایلیکی سبزه کبی ییلیلور، یاپراقلرندن یالکز بری بر آدمی ستر ایدەبیلور؛ بدنی طوقومەلر اعمال ایدیلان بر لیف حاصل ایدر. — اناناس: انلی میوەلری واردر. بونی بزدە حاصل اولان اناناسه بکزتمك لازم کلمز.

ای! قوانین اللهیه نه قدر حیرت افزادر. بو شایان غبطه
دادحقدن تمتع امتیازینی اخذ ایدن، انکله اخرینیدە مستفید
ایدر. اخوت ایچون نه کوزل بر درس!

٦٦ — (مابعد) حقسزلغك نتایجی

معلم. — افندیلر.
فرض ایدیکز، که پی‌یر، پولك محصول فکرینك بدلنی
اودەمکە قرار ویرەجك یردە، جبراً آنی غصب ایتمکی
دوشونمش اولسون. و پولدە قتل ایدلمش بولنسون.
بو جنایتله آغ، پی‌یرك یدضبطنه کچدی. بو یوزدن اون

بشکونلك ایش قزاندی. بو طوغریدر. لکن، پولك
دیکر فکرلرینی ضایع ایتدی: مثلا قولبه‌یی، صندالی، آوجیلرله
مبادلاتی، الحاصل حقیقی بر ثروتی.
بوندن بشقه، اختراعی اولان او آغی، جوارندەکی
بالقجیلره ناصل کیدوب عرضه جسارت ایدەبیلور ایدی؟
قارشولغنی ویرمکسزین، آنی ضبط، وکندوسنی‌دە قتل و تلف
ایدەبیلەجکلرینی دوشونمکە مجبور اولمیەجقمی ایدی؟ بناءً علیه
آنی ارائه ایتمکه بدل، انی کمال دقتله، کتم و اخفایه مجبور
اولەجق؛ دائما وسوسەلی، دائما راحتسز اولدیغی حالدە، انی ال
التندن استعمال ایدەجك ایدی. اشته شو حالدە، پی‌یرك
حقسزلغی یالکز اکا دکل، پولك قولبەسندن، براندەسندن،
صندالندن، آغندن، محروم اولەجق اولان کافهٔ قبائلەدە مضر
اولەجق ایدی.
نوع بشرك خیر و شردە اتحادینك اشته یکی بر برهانی دها!
اکر بر آدمه موهبهٔ ذکا احسان اولنمش ایسه، بو عموم ایچون
بر ثروتدر؛ هرکس ایچون نافع اولور.

٦٧ — (مابعد) حق تملك

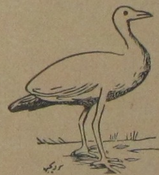
پول ایله پی‌یرك منفعتنه چالشمق ایچون، کلمش اولان،
درت آوجی، قبیلەلرینه عودتلرندە، پول ایله پی‌یرك
بریکدیردکلری ثروت حقندە همشهریلرینه غریب بر حکایەدە
بولندیلر. بونلر دیدیلر که:
— سز همان چپلاقسکز؛ حالبوکه انلرك دکل، یالکز کینمك،

حتی اوستلرینه یایمق، زمینك برودتنی دفع ایتمك ایچون بیله ،

عصاره‌سی زهرلی نشاسته‌سی مغذی اغاجلر . - تاپیوقا اغاجنك چیچکی . بو اغاج دفعته شدتلی بر زهر و بر غدا حاصل ایدر . کوکی تاپیوقا نامیله بیلنان بر نشاسته‌یی حاویدر . - مانسنیلا : بو اغاجك میوه‌لری دخی تاپیوقا کبی مغذی بر نشاسته حاصل ایدر . فقط عصاره‌سی غایت زهرلیدر : بوندن کوزه اقیلان بر قاچ طمله انسانی کور ایتمك ایچون کافیدر ، مانسنیلانك کوزل سایه‌سی التنده اویومق بیله تهلکه‌لیدر .

حیوان پوستلرندن اشیالری وار . سز ، کیجه رطوبتلو برطاش دلیکنه صوقولیور ، یاخود آچیقده اویویورسکز ؛ انلرك کیجه صیجاجیق ، کوندوز ، شمسك حرارتندن امین ، سرین قوله‌لری وار . بو قوله بر طاقم مأکولات و مشروبات ایله مملودر : طوزلانمش بالقلر ، دومانله قورودلمش اولر ، کونشده قورودلمش میوه‌لر ، تاپیوقا و مانسنیلادن اتمکلر ، تربیه کرده‌لری اولان طورنه قوشلریله تحت محافظه‌یه النان قویون و کچی سوریلری ، طاشدن بچاقلری ، پالطه‌لری ، هر نوع مطبخ ادواتی ، بالقلری محافظه ایچون ، صو قباقلری ، هندوستان جویزندن کاسه‌لری ، موز ، صاری صبر

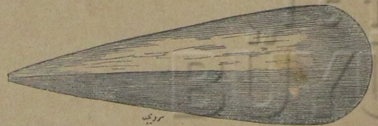

کسکین صداسنه سبب بوروزن دینیلان امریقا طورنه‌سی : غایت زکی و اختیاریله انسانی تعقیب ایدن بر حیواندر . کوپکلرك کوردکلری خدمتلری ایفا ایده‌بیلور . انلر کبی قویون سوریلرینه نظارت ایدر .

اغاجلرینك یاپراقلرندن حصیرلری ، سپتلری وار . الحاصل بونلر حقیقةً پك مسعود ، پك بختیاردرلر .

اولوقت ، قسقانجلقله اورته‌یه اتلمش اولان ، بری سوزه باشلار . هایقروب دیرکه :

— ایشته بیوك بر حقسزلق ! بزم هیچ بر شیئمز اولمدیغی حالده ، نه‌دن بو ایکی آدم اوقدر مالی تصرف ایتسون ! بز انلردن دها قوتلی دکلیز ؟ ناصل ؟ بو آدملرك ، اوقدر ثروتی ، بزم مصرفمزه استملاك ایتملرینه صبر ایده‌جکمیز ؟ اویله یا ، بزم مصرفمزه ! زیرا بر اغاج کوتوکندن صندالرینی اویان کیمدر ؟ ملکلرینی محافظه ایدن ، هزاران اغاجندن شارمپولی کیم یاپدی ؟ خدمتلرنده استخدام ایتدکلری آدملر ، بز دکلیز ؟ . . . . . بز دها قوتلویز ، هایدی ، کیده‌لم ، مالك اولدقلری شیلری ضبط ایده‌لم . بعدهماللرینی عموماً تقسیم ایدرز . بری طرفده ، بتون ثروتی ید انحصاره الان انسانلر ، اوته طرفده هیچ بر شیلری اولمیان بیچاره‌لر کورلمز .

چاقاق طاشندن پالطه . - ازمنهٔ قدیمه‌ده انسانلر اصلا تموری و سائر معدنلری بیلمیورلر ایدی . بونلر آلتلرینی ، سلاحلرینی چاقاق طاشی دینیلان غایت سرت بر طاشدن اعمال و بونك ایچون حیواناتك کمیکلری ایله بالقلرك قلچیقلرینی‌ده استعمال ایدیورلر ایدی .

بری بویله قونوشور ایسه ، بوکا جواب ویرمك ایچون ، درحال بشقه بر آدمك انك قارشوسنده ظهور ایتمش اوله‌جغی مأمول ایتمیورمیسکز ؟ نا ، ایشته جواب ویریور :

— بهی ، حسود ! چالشقان ، ذکی ، دور اندیش ، بو ایکی آدمك مساعیٔ مصروفه‌لرینك ثمرات مشروعه‌سنی ادخار ایتمش اولملرنده نه حقسزلق کوریورسکز ؟ بو ثروتی اکتساب ،

وعائه‌لرینك استقبالنی تأمین ایتمك ایچون، استراحتدن محروم اولمقلغی اختیار ایتمکله سزه نه حقسزلق یاپمش اولدیلر؟ انلری تقلید ایتمك ، انلر کبی چالشمق، انلر قدر ذکی و دور اندیش اولمق، عقد شرکت ایتمك، سعی و عملی بینکزده تقسیم ایلمك ، قوکشولریکز ایله قونطوراتلر ، مقاوله‌لر یاپمق ، الحاصل بتون بو شیلری موقع اجرایه قویمق خصوصلرنده سربست دکلمیسکز؟ انلر بختیار اوله‌رق سزه نه فنالق یاپیورلر؟ برینك سعادتی دیکرینك

هزارن اغاجی . ـ ممالك حاره‌ده حاصل اولان جسیم الجثه قامش نوعندن بر اغاجدر . بو اغاج موجود اولان اك ؛قیمتلی اغاجلردن بریدر ، : تازه فلیزلری ییلور ، عصاره‌سی شکر مقامنه قائم اولور ، طیانقلی و خفیف اولان اودونی هر شیئه استعمال اولنور .

فلاکت و مصیبتنی موجب اولورمی؟ «سعیمزك نفعیله منتفع اولیورلر» دیمکمی ایستیورسکز ؟ لکن، مقابلته سزه ویرمش اولدقلری آغلردن انتفاع ایتمیورمیسکز؟ اخذ و اعطا، حس رضا و اراده‌ٔله، اجرا اولنمدمی؟ حقسز برکیمسه وار ایسه، اوده سز دکلمیسکز؟ ایجاد و اختراعه مقتدر اوله‌مدیغکز اکلاشیلان و آرزو ایتدیککز حالده، بالذات سزی دخی زنکین ایده‌بیله‌جك اولان وسائط عملیه‌یی اخذ واستحصال ایتدکدن صوکره، شو ساعتده تظلم و شکایت ایدن ینه سز دکلمیسکز؟ بونکله برابر بو آدملر سزه فعالیتی، ذکاوتله بصیرتی جمع ایده‌بیلان شیئی ارائه ایده‌رك سزه غایت کوزل بر درس، کوسترمش؛ سزه، سزی ده مستفید ایده‌بیله‌جك اولان کوزل بر تعلیمات ویرمش اولمدیلر می ؟

منی منی محبوبه، بو ایکی وحشینك شو سوزلرنی استماع

ایتدکدن صوکره، سز هانکی طرفی التزام ایتمش اوله‌جق ایدیکز؟

— او ! خواجه افندی، بو بدیهی ! البته پول حقلیدر ، بونك ایچون تردد بیله جائز اوله‌مز.

٦٨ — (مابعد) میراث و وصیتنامه. — {حق فراغت}. — حق وصیت. بر معرفتلی وحشینك حکایه‌سی اوزرینه نتیجه

معلم. — فطین، دیکله. بالقجیلردن بری چیقوبده پوله: «برادر، مساعیکزك ثمره‌سنی تصرف ایتمکزی ایسترم. لکن انی اولاد و احفادکزه ترك و فراغت ایتمکزی هیچده آرزو ایتمم.» دیمش اولسه، جواب اولمق اوزره، بوکا سن، نه بولوب سویلر ایدك؟

فطین. — خواجه افندی؛ بن اوقدر بیله‌مم. فقط اکلادیغمه کوره، بر شی ایستیلان آدمه، باخصوص اك زیاده سویلان بر آدمه، ترك اولنه‌مز ایسه، بوکا مال تصرف ایتمك دینیله‌مز. اله کچن بر المانی ، اوبور کبی. تماميله ییه‌جك یرده، انی کوچوك برادرم ایله تقسیم ایتمکه حقم واردر.

محبوبه . — ظن ایدرمکه فطین حقلیدر . بوندن بشقه ، خواجه افندی، اکر انسانلرده اولاد و احفادینی مال و ملکنه حصه‌دار ایتمك، حق و صلاحیتی اولمامش اولسه ایدی، هرکس یوم جدید، رزق جدید، یولنده کونی کونه کچنمکی دوشونوب،

استقباله صرف افكار ايتمكه لزوم كورمزلر و مساعئ واقعه‌لرينك ثمراتنى ديله‌دكلرينه ترك و فراغتدن، بو وجهله، ممنوعيتلرينه واقف اولسه‌لر، امور ذاتيه‌لرينه قارشوده دوچار يأس و فتور اولور قالورلر ايدى. بيوك پدرم، هر زمان، بكا: «قيزم، اكر سزك، سنك ايله مقبلك، بر كون اندن مستفيد اوله‌جغكزى بلميه ايدم، كنديمده بوقدر زحمته قاتلانمق جسارتى بوله‌مز ايدم.» دييور.

معلم. — ايشته الك كوزل جوابده بودر. اوت؛ حق تملك، ايستر حياتده اولسون، ايستر بعدالوفات اولسون، تملك اولنان شيئى آخره ترك ايتمك حقنى استلزام ايدر.

فطين، بعدالوفات آخره ترك اولنمق ايستنيلان شى، تحريراً بيان ايديلور ايسه، بوكا نه دينيلور؟

فطين. — خواجه افندى، انى پك اى بيلورم، بوكا [وصيتنامه] دينيليور. بيوك والده‌م اكثريا ديبور كه: «بز و ديكر فقيرلر، وصيتنامه تنظيم ايتمك غائله‌سندن وارسته‌يز. اوغائله زنكينلرك ايشيدر.

معلم. — هم وصيتنامه تنظيم ايتمك اوقدر كوچ بر شى دكلدر. بو ايكى صورتله اولور: برى «مالمدن شو قدر شى فلانه، شو قدر شى ده فلانه ويرلسون.» زمينده يازيلوب چكمجه‌ده حفظ ايديلور. و ديكرى ده با [حجت شرعيه] تنظيم اولنور، كه الك زياده شايان اعتبار اولانده بودر. چونكه، بعدالوفات ظهور ايدن وصيتنامه‌نك مضمونى، ورثه طرفندن

تصديق اولنمز ايسه، او وصيتنامه‌نك حاكم طرفندن تدقيقى لازم كلور. زيرا مرض‌موتده يازلمش ياخود بسبتون تصنيع ايدلمش اولمق احتمالى واردر: مرض‌موتده يازيلان وصيتنامه‌لرك ايسه اصلا حكمى يوقدر.

فطين. — اويله ايسه، انسان هر ايستنيلان آدمه مالنى ترك ايتمكده مطلقا حردر؟

معلم. — شبهه يوق؛ شو قدر كه حال صحتده بولنمسى شرطدر. برده بو كبى وصيتنامه‌لر ايله بر آدم مالنى بسبتون آخره ترك ايله ورثه‌سنى تماميله محروم ايده‌مز. ترك ايتسه بيله شرعاً معتبر اوله‌مز. انجق مالنك [ثلثى] ويريله‌بيلور.

محبوبه. — بو ناصل اوليور، ديمك بر آدم مالنى تماماً و كاملاً آخره ترك ايده‌ميور؟

معلم. — خير، قيزم، ترك ايده‌بيلور. فقط بوكا [نفى ملك] دينيلور؛ بو وصيتله اوله‌مز. صاحب ملكك دائرۀ مخصوصه‌سنه مراجعتله تقريرى اقتضا ايدر.

ينه وحشيلره كله‌لم. بونلر اصلا وصيتنامه تنظيم ايتميورلر ايدى. باشلوجه سبى ده، يازو بيلمالرندن عبارت ايدى. بو نقدر صحيح ايسه، انلرك بيننده جريان ايدن شيلرك اليوم جمعيتمزده جارى اولان اصوله موافق بولنديغى ده اوقدر صحيحدر.

كورميورميسكز؟ نوع بشر تهوين احتياجات، استحضار و تدارك لوازمات ايچون، اليوم صرف مساعيدن كيرو طورميور؛ ايچلرنده الك زنكيلرى، پول ايله پى‌ير كبى،

بر طاقم اختراعات ایله، عالم انسانیتی احیا ایدیورلر؛ ثروت، واسطهٔ [تصرف] ایله طوپلانیور؛ ینه پول ایله پی‌ریك یاپدقلری كبی، [تقسیم عمل] اصولی اتخاذ اولنه‌رق، بو عملك بیله محصولاتی تزید ایدیلیور؛ [مبادلات] و [مقاولات] هر فردی مساعیء عمومیه‌دن مستفید ایدیور؛ الحاصل [ملك] سعی و تصرف ایله تشكل ایدیور؛ [وراثت] ایله ترك و فراغت اولنیور. بر وجهله كه ثروت عمومیه نسلدن نسله تزاید و ترقی ایدوب كیدیور.

بونكله برابر مشروعاً قزانلمش، و ترك و فراغت ایدلمش اولان بر ملك هر حالده تعرضدن مصوندر. هر كسك اكا رعایتی واردر.

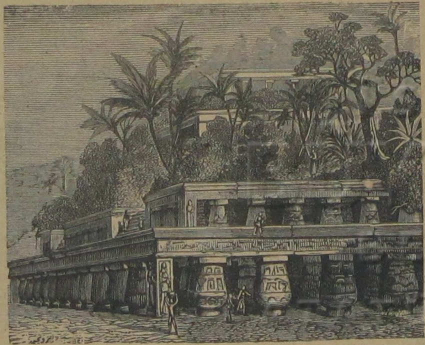
٦٩ — رومادە اسارت. — اوائلده اسرانك اوغرادقلری مظالم و مصیبت — بابلك معلق باغچه‌لری، مصرك اهراملری.

معلم. — انسانلر، منافع حقیقه‌لرینك عدالتله همدم اولدیغنی هر زمان فهم و ادراك ایتمامشلردر. اوائلده، ایكی ملت بیننده وقوعبولان محاربات، مغلوب اولان ملتك چولق چوجوغیله غالب كلان ملته، اسارتی استلزام ایدیور ایدی.

مقبل، ارقه‌لرنده مظفریت آرابه‌لری ایله بابله سوق ایدیلان اسرای موسویه‌یی تخطر ایدیورسك، دكلمی؟

مقبل. — اوت، افندم، بونلرك اك اغیر ایشلرده استخدام اولندقلرینی‌ده درخاطر ایدیورم.

معلم. — حقیقةً اك جسیم عملیات، مثلا: بابلك معلق باغچه‌لری، مصرك اهراملری، یوللرینك كنارلری، ابوالهول دینیلان، جسیم الهیكل پوتلرله چویرلمش معبدلری، الحاصل اسكی زمانك زبانزد اولان، بتون بو كبی، غریب و عجیب شیلری، هب اسرانك ال ایشلری ایدی. بو ایشلر نه قدر زحمتلره، نه قدر ترلره، نه قدر وجودلره مال اولمشدر!

بابلك [معلق باغچه‌لری. — ترالیچه سمیرامیس آثوریاده (موصل و دیاربكر طرفلرینك نام قدیمیدر) اجرای حكومت ایتدیكی اثناده بر طاقم غلبانه نائلیتله مركز حكومتنه عودت ایتدی. تحت اسارته الدیغی دشمن اردولرینی‌ده معیتنده كتیردی. بو اسرایه غایت جسیم ایشلر یاپدردی كه بونلرك ارهسنده «غرائب سبعهٔ عالم» دن بری اولان بابلك معلق باغچه‌لری داخلدر. بو باغچه‌لر طوغله كوپریلر اوزرینه یوكلتلمش قات قات سدلر ایدی. بو سدلر جسیم اغاجلر صنعی چایلرله صولانیلان بر طاقم حدیقه‌لر ایله دوناتلمش ایدی.

اسیرك قولی، اسكی زمانك یكانه آلتی ایدی: همان هیچ بر ماكنه بیلنمدیكی ایچون [جانلی ماكنه‌لر، انسان ماكنه‌لری]

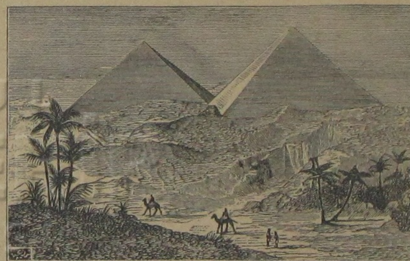
یعنی اسیرلر قوللانیلیور ایدی. عمله‌لر، اشیا کبی، النوب صاتیلیور ایدی.

بو صورتله، رومالولر هر طرفدن اسیر نفرلر جلب ایله، قوماندانلره تسلیم ایدییورلر دی. جنراللر هنکام غالیتده، بو انسان سوریلرینی رد واعاده ایدییور، و شهرلولرده بالمبایعه، خدمات ذاتیه‌لرنده قوللانیورلر دی.

ابوالهول. — قدیم مصریلرك معبدلرینی تزیین ایتدکلری حیوان تمثیلی. بونك وجودی ارسلانك وجودینه، باشی ارکك یاخود قادین باشنه مشابه اولوب ذکا و قوتك اجتماعنه علامت ایدی.

رومادە، بر قوندره‌جی عمله‌یه مالك اولان دربدر، فراری

مصرك اهراملری. — تحت اسارتده اللی ملیونلرله نوع بشر، قدیم مصر حکمدارلری طرفندن، قبرستانه یارایان، اهراملرك انشاسنده استخدام اولندیلر. حالا بونلرك ایچنده مومیالر، تعبیر آخرله بیکلرجه سنه‌لردنبرو هیئت اصلیه‌سیله طابوتلرنده محفوظ قلان، تعطیر اولنمش میتلر بولنور. حتی بونلرده یلانلری و تمساحك یمرطه‌لرینی محو و تخریب ایتمسندن طولایی، مصریلرك مظهر احترامی اولان قره‌لکلك کبی، بعض حیواناتك تعطیر اولنمش جسدلری بیله ظهور ایدییور. اهراملرك الك جسیمی، یکرمی سنه‌لك عملیاته مال اولدی. و مصر اهالیسنك ثلثی بو ایش ایله اشتغال اولندی. بو اهرامك ۲۵۰ مترو وسعتی، ۱۵۰ مترو ارتفاعی واردر. درت طرفی طوغریدن طوغری‌یه جهات اربعه‌یه: شرقه، غربه، شماله، جنوبه ناظردر.

احتمالنی رفع و ازاله ایچون، بیچاره اسیرك بالدرلرینك سکیرلرینی کسر ایدی: قانون بوکا مساعده ایدییور ایدی. ایش، بغدای طحن ایتمك ایچون، دکرمن طاشی چویرمکه تعلق ایتدیکی وقت،

بوکون دکرمنه آت قوشلدیغی کبی، اوزمان اسیرلر قوشیلور و ذواللولرك کوزلری اویولور ایدی. الك خفیف بر قباحت ایچون، صاحبنك کیفینه اتباعاً، بیچاره اسیر دیکنکلر التنده یاخود چارمیخلر، هواده معلق چنکلر، اوستنده تمامیله بر حیات اولدیغی حالده یرتیجی قوشلره عرض اولنوب، بو صورتله، جان ویرمکه مجبور ایدیلیوردی.

اهراملرده ظهور ایدن مومیا.

محبوبه، صراروب صوله‌رق، دیدی که:

— وای! نه قدر مدهش شیلر! ننه، بویله شیلری اوکرنمکدن ایسه، اوکرنمامك دها اولادر.

ابوالحنش. — حشرات زاحفه‌نك مخربی اولان محترم قره‌لکلك

معلم. — فی الواقع، جهل، بعض دفعه، علمدن دها لطیف کورینه‌بیلور؛ لکن جهل، غیر مثمر، بزی دها ایو بر حاله قویمغه، دها عالی بر مرتبه‌یه ایصال ایتمکه غیر مقتدردر. بالعکس علم نه قدر سرت، نه قدر صرب، کورینور ایسه کورینسون ازمنهٔ قدیمه‌نك ظلم و تعدیسنی بزه ارائه ایتدیکی وقت، کثیرالمحصولدر. علم، واسطهٔ انفعال ایله، بزی ایولکه تشویق و تحریص؛ تنبللکمزه دخل و تعرض ایدر؛ سکونتلی انانیتمزی اخلال ایدرسه‌ده، بونکله برابر قدرمزی ترفیع ایدر، بزی اخلاق و آدابه متعلق ترقیاته سوق ایدر؛ کرچه یورکلرمزی پاره‌لر؛ لکن، انك قدر و شرفنی ارتیرر. الحاصل،

مادامكه مشقت تيسرى جلب ايديور، بناءً عليه هر حالده زحمت چكمك اولادر.

منى منى محبوبه، سز بوكون، وقتيله وقوعبولان حقسزلقلردن متأثر و منفعل اوليورسكز. چونكه بوكبى احوالى، قطعياً و شديداً منع ايدن، شريعت مطهرهٔ احمديه‌يه متوسل، ذواتك نزدنده بولنوب، بسبتون بشقه برفكر بسليورسكز. رومانك قوليزه كبى تياترو، و قوشى ميدانلرنده، اسرانك مقاتله‌سنى سير و تماشا

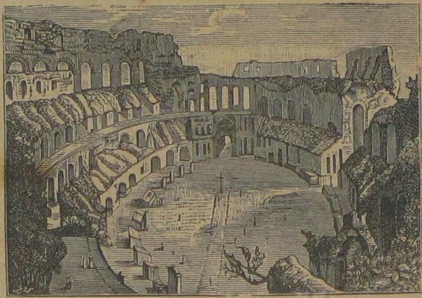
اسراى قديمه‌نك سفالتى. — بغداى اوكوتمك ايچون دكرمن چويرن روما اسيرى.

ايدن، كنج قادينلر كوريلور ايدى. بو دهشتلى منظره، انلرك، و بتون روماليلرك، اك ذوقلى اكلنجه‌لرندن برى ايدى.

آتنه‌نك رقيبى اولان اسپارته‌ده، بر محاربه‌ده، عسكر كبى استخدام ايدلمش و غيرت و شجاعتلريله تميز ايتمش اولان، ايكى بيك اسير، بالاخره سربستيى اللرندن قورتوله‌رق، بر كون بر پوصى‌يه چكيلوب، تماماً قيلجدن كچيرلمشدر.

مملكتده بولنان، اسرانك عددى، قانوناً محدود ايدى.

بونلرك چوجوقلرى چوغالديغى وقت، بو معصوملردن بر صيدگاه ترتيب اولنيور ايدى. اسپارته دليقانلولرى، حربى تعليم ايچون، وحشى حيوانلر كبى، سلاحسز اسيرلرى. شدتله

اسراى قديمه‌نك سفالتى. — قوليزه، قديم رومانك اك جسيم بر تياتروسى ايدى. بونك ۲۰۰ متروده قريب طولى و ۳۰ مترو ارتفاعى اوار در. بوراده ۸۷۰۰۰ سيرجى بر بوله بيلور. بو بنا، برنجى حيواناتك، اسرانك، پهلوانلرك مقاتله‌سنه حتى كميلرك بيله مصادمه‌سنه خدمت ايديور ايدى. زيرا ايستنلديكى وقت بونك ايچروسنه صو طولديريله بيلور ايدى. قوليزه اليوم رومانك حيرت افزا بر خرابه‌سيدر.

پوسكورته‌رك، و بو صورتله اوكلرندن فرار ايتديره‌رك، بلا ترحم قتل عام ايديورلردى.

۷۰ — عدالتله مرحمتك تعريفى

محبوبه. — خواجه افندى، عدالت و مرحمتدن بحث بيوريليور. بونلر مختلف ايكى فضيلتميدر؟ يعنى عدالت بشقه، مرحمت بشقه بر شيميدر؟

معلم. — اوت، اولادم، لکن هر ایکیسی‌ده دائما
کوکللرمزده اجتماع ایتمش اولمالیدر.

«حقکزده اجراسنی آرزو ایتدیککز شیئی آخره یاپمیکز»
عدالتك قاعده‌سی بودر. «ابنای جنسکزی، بالذات نفسکز
کبی، سویکز، و حقکزده اجراسنی آرزو ایده‌جککز شیئی
آخره یاپکز» مرحمتك تعریفی‌ده بوجملهٔ مشهوره‌دن عبارتدر.

عدالت، یالکز فنالقدن اجتناب ایتمز؛ اولجه یاپلمش اولان
فنالغی‌ده اصلاح ایدر: مثلا حقسزلقله اتخاذ اولنمش اولان بر
شیئی حال اصلیسنه ارجاع ایله اکمال ایدر.

عدالتك معناسی، حقوقه رعایتدر: بر قوکشوکز وار،
سز بونك [ماله] و بو مالك ثمراتنه رعایت ایدیورسکز؛
[ناموسنه] حرمت کوستریورسکز؛ حقنده هیچ بر فنا سوز
سویلمیورسکز؛ اکا بر وعد یاخود بر مقاوله ایله، مربوط
ایسه‌کز، کافهٔ شرائطی، کمال اعتنا ایله، ایفا ایدیورسکز.
بونکله، سز، نه از، نه چوق، تمام عدالت، تعبیر آخرله حقوقه
رعایت، نقطه سنده بولنمش اولیورسکز.

مرحمت، حقوقه رعایت ایتمکله یاخود فنالقلری
اصلاح ایلمکله اکتفا ایتمز: ایولك یاپار، انعام و احسان ایدر،
الحاصل مرحمت، آخره محبت دیمکدر.

٧١ — عدالت و مرحمتك نتیجه‌لری. — عدالته قارشو جنایتلر

بر کیمسه‌نك تعمداً قاتل اولدیغی تحقق ایلر ایسه
قانوناً اعدامنه حکم اولنور.

(جزا قانوننامهٔ همایونی)

بر کیمسه من غیر تعمد بر شخصی اتلاف ایتمش ایسه
اون بش سنه مدتله کورکه وضع اولنور.

(جزا قانوننامهٔ همایونی)

جنایاته متعلق مواد ایله متهم اولان کیمسه‌نك کرك
لهنده و کرك علیهنده یلان شاهدلکی ایدن شخص
بعدالتشهیر موقتاً کورکه قونیلور.

(جزا قانوننامهٔ همایونی)

دعاویٔ عادیه‌ده یلان شاهدلکی ارتکاب ایدن شخص
التی آیدن بر سنه‌یه قدر حبس اولنور.

(جزا قانوننامهٔ همایونی)

بر کیمسه بر شخصی جرح و یا ضرب ایله بر عضوینی
قطع یا تعطیل ایدر ایسه مصارف جراحیه‌سی و حکم
اولنه‌جق دیتی استیفا اولنمسیله برابر اوچ سنه مدتله
کورکه قونیلور.

(جزا قانوننامهٔ همایونی)

مع مافیه، عادل اولمق، هرکسك عینی حقوقه مالکیتیله
جانلرندن، ماللرندن متساویاً امین اولمسنی اقتضا ایدن، مساوات
حقیقیه‌یه رعایت کوسترمکدر. حضرت (علی) رضی الله تعالی عنه
افندمز حضرتلرینك، بر یهودی ایله حضور شرع انورده
محاکمه‌لری معلومدر. مساواته رعایتك بوندن بیوك، بوندن کوزل
مثالی اوله‌مز.

شمدی، عدالته قارشو ارتکاب اولنان جنایت و قباحتلرك

اسملرینی بیلمك ایسترمیسکز؟ پك ای! جنایت دینیلان فنالقلر: قتل، سرقت، رشوت، قونداقچیلق قلبذنلك کبی فعللر؛ جنحه و قباحت دینیلان شیلرده: یلان شهادت و یمین، سرقت عادی، هتك عرض کبی، چرکین حرکتلر اولوب، هر ایکیسی‌ده عالم انسانیت ایچون، اك بیوك بر آفتدر. اوچ سنه‌یه قدر حبس جزاسنی استلزام ایدن افعاله، جنحه؛ اوچ سنه‌دن زیاده بر جزایی مستلزم

بر زنجی.

اولان افعاله، جنایت دینیلور، که بونك آخری جزای اعدامدر.

مغایر عدالت حال و حرکته جرأت ایدنلر، حضور محکمه‌یه جلب ایله مجازات اولنورلر.

مرحمته عائد اولان وظائفه اصلا رعایت ایتمیانلره گلنجه، بونلر، یالکز جناب حق عندنده مسئول، و خلق نظرنده مذموم اولورلر. مع مافیه حضور باری‌ده، و وجدانمزك اوکنده، مرحمت، عدالتدن دها از مجبوری دکلدر.

اکر ابنای جنسکزی، یالکز اساساً حائز اولدقلری بر حقوقه مظهر ایتمش اولسه‌کز، بوندن طولایی نه مزیت اکتساب ایتمش صایلورسکز. هندو چین، مملکتمز هر نره‌سی اولورسه اولسون؛ زنکین یاخود فقیر، بیاض یاخود سیاه، عفیف یاخود متهم، حالمز هر نه درجه‌ده بولنورسه بولنسون، مادامکه انسانز، یکدیکرمزه معاونت ایتملیز. زیرا بربرلرمزی سومك، یکدیکرمزه معاونت ایتمك ایچون خلق اولندق.

دیه‌لم که، اصلا یلان سویلمیورسکز؛ ابنای جنسکزی

اغفال ایتمیورسکز. لکن بو، یلانجیلغك، طولاندیرجیلغك، عدم انتشاری ایچون اصلا کافی دکلدر. مرحمت، سزی حقیقتك، ذکانك، علم و معرفتك، تربیه و فضیلتك نشر و تعمیمنه‌ده مجبور ایدر. طوتالم که، ابنای جنسکزه عائد اولان شیلردن هیچ برینه ال سورمیورسکز. لکن بوده کافی دکلدر. مرحمت، تصرف ایتدیککز شیئك بر قسمنی‌ده انعام، باخصوص انی حال سفالته دوچار اولنلره، انعام ایتمکزی ایجاب ایدر.

عدالت، انجق فضیلتك مبدأیدر. انی اتمام ایله درجهٔ کماله ایصال ایدن مرحمت و اخوتدر.

۷۲ — مرحمت و اخوتك لطافتی

او! محب مرحمت، نقدر سویملی، نقدر کوزلدر! قلبنده بیمز، توکنمز خزینه‌لری واردر. انك اك بیوك ثروتی تشکیل ایدن شی، تصرف ایتدیکی ثروت و سامانی دکل، عطایا و احسانیدر. زیرا، نه قدر ویرر ایسه، او قدر زنکیندر: دها

شمالی امریقا حیواناتی — دب ابیض، قنادانك سواحل قطبیه‌سنده بولنور، ایکی متروه قدر بویلولری واردر، بالقلر، باخصوص آیو بالقلریله بسلنور، و بونلری یاقه‌لامق ایچون اکثریا قعر دریایه طالار.

چوق ویرمك، دائما ویرمك، هر شیئی ویرمك ایستر. انك

ويرديكي شي، حقيقةً يالكز ماديانه عائد بر ثروت و سامان
دكلدر : بونلر، غيريله اختلاط ايدرك بشقه بر شي حصوله
كتيرميوب، آنجق توسع و ترقيلريني حاصل ايدن، ذكا و
قلبك خزينه‌لري، علمك ضياسي، محبتك كرميتيدر.

قوندوز — دكز آيغرى — آيو بالغى
صيغين — بيزون
طاطو — فورميليه — طاپير

شمالی امریقا حیواناتی. — آیو بالغی یاخود دکز بوزاغیسی : زکی، ساکن، و انسانه یقین بر ذات الثدیه در. — دکز آیغری یاخود دکز فیلی قولاقسز اولوب دکز بوزاغیسی جنسندندر، هجوم وقوعنده شدتله مقاومت ایدر. آلات مدافعهٔ جسیمه‌سی اولان دیشلری فیل دیشندن دها قیمتلیدر. — قوندوز : قوندوزلر جمعیتله یاشارلر و صولرك اورته‌سنده بو نوع شهرلر بنا ایدرلر. قوندوزلر اغاجلری کسکی و بونلری بر مترو طوله قدر واران بندلر تأسیس اتمك صورتیله چایلرك یتاغنه صوقمانی بیلورلر. بو وجهله بر کول تشکل ایدر. اشته قوندوزلرك ذخیره‌لری ایچون، بری صویك التنده، اقامتلری ایچون، دیکری صویك اوستنده، انشا ایتدکلری ایکی قاتلی قولبه‌لر بو کولده بولنور. — بیزون یاخود یبان اوکوزی : اوزون بر صقال ایله بر ده قانبوری واردر. مقداری غیر قابل تعداد سوریلرله امریقانك چایرلرنده، اورمانلرنده یاشار. — صیغین : کیك جنسندندر. شمالی امریقا اورمانلرنده و بتاقلو موقعلرنده بولنور، سوریلرله یاشار، فوق العاده قوتی وار ایکن طبعاً پك ساکندر. — طاپیر : کورك شکلنده اوزانمش بروینله خنزیره مشابهتی واردر، فقط اندن دها بویلیدر. آکل نبات حیواناتدن اولوب اورمانلرده یاشار. — فورمیلیه : طوپراقدن چیقاردیغی یاخود یوللرده یاقه‌لادیغی قرنجه‌لرله بسلنور. — طاطو، قابوقلو، ایری بر نوع کرتنکله اولوب قابوقلرینك زهریله مشهوردر.

بر مشعله، ضياسني ديكر بر مشعله‌يه نقل و اعطا ايله شعله‌سني
اصلا ضايع ايتمز: مرحمتك تصوري بودر.

ايمدى بتون انسانلره محبت ايديكز ؛ الك ادناسنى ، الك ايوسى
كبى ، سويكز ؛ و : «ايچلرنده اصلا شايان محبت بر حالى اولميانلرى ،
ياخود ، بنى اصلا سوميانلرى ، و بندن نفرت ايدنلرى ،
ياخود اصلا ايولكى سوميانلرى ، بن ناصل سوه‌بيلورم ؟» ديميكز.
زيرا ، جناب حقك هر مخلوقنده ، دائما ايو و شايان محبت بر شى
بولنور. قلوب ناسك الك درين يرينى كورن ، او خالق كافهٔ
مخلوقات ، سزه الك زياده شايان تحقير كورين قلبلرك ده ايچنى
كوريور.

نه فنالغه بدل فنالق ، نه ظلمه مقابل ظلم ياپيكز ؛ بالعكس
انجق ايلك ياپه‌رق اخذ ثار ايديكز. فنالغه ايولكله غلبه ايتمكلكك
و سائطنى ارايكز. اكر سز بشقه‌لرينه محبت ايتمكى بيلسه‌كز ،
انلره ايولكى سودرر و سزده انلرك سوكيلوسى اولور ايديكز.
بر چوق آدملر واردر ، كه ديكرلرى عليهنه اسناد قباحت
ايتمزدن اول ، بالذات نفسلرينى اتهام ايدرلر.

٧٣ — زنكين و بونك قوكشوسى . — تأسيسات خيريه . — اخوت عموميه

معلم. — زنكين بر آدمك بر باغچى وار ايدى. بو باغك
آغاجلرى ، اكا لزومندن زياده ، ميوه ويريور ايدى. زنكين ،
بونلره كندوسنى وعائله‌سنى طويوردقدن صوكره ، قصورينى
آغاجلرك و طوپراقلرك اوستنده چورومكه براغيور ايدى.

بر كون، قوكشولرندن برى، بو زنكين آدمى كلوب بولور.
و اكا كمال انفعال ايله ديركه — «بر چوقلرينك ميوه‌يه
احتياجى وار ايكن، سن، فضله كلان ميوه‌لرى چوروتوب
محو ايديبورسك؛ مالكى حسن استعمال ايتميورسك؛»

قوكشو افندى، بو سوزلرله اكتفا ايتميه‌رك، زنكينى تعيب
و تكدير، و كيتدكجه پارلايه‌رق، انى فقرانك انتقام و اهانتيله‌ده
تهديد ايدر.

لكن، بو تهديدات ايله قلبى منكسر اولان زنكين، جواباً ديركه:

— بشقه‌لرينك مالنه ال سورمكسزين، مالمى صرف و
استهلاك ايديورم؛ شو حالده بن حقوقم دائره‌سنده بولنوب،
انك خارجنه چيقميورم. بن ملكمده قالديغم كبى، سزده
ملككزده قالوب خارجه چيقميكز، و ماله طوقونميكز؛ نه سز
و نه ده هيچ بر فرد. زيرا اولوقت حقسزلق ياپان سز اولورسكز.

قوكشو، حقيقةً مرحمتك، بويله تهديدات ايله جلب
اولنه‌ميه‌جغنى اكلايه‌رق، دها هيچ بر شى سويلمكسزين،
خانه‌سنه عودت ايتدى. لكن، زنكين يالكز قالديغى و ارتق
دها او آدمك صداسنى ايشتمز اولديغى وقت، اول امرده
ضعيف كورينن و موخراً كيتدكجه قوت و تحكمنى ارتيروب،
مقاومتى غير قابل بر درجه‌يه واران، بشقه بر صدا چيقدى:
بوده وجدانك نداسى ايدى. زنكينه ديبور ايديكه:

— اوت، شبهه‌سز، سن حقوقك دائره‌سنده بولنيورسك.
لكن بونكله وظيفه‌كى تماميله ايفا ايتمش اوليورميسك؟ ابناى

جنسكك ارتق سندن هيچ بر شى طلبنه حقى اولمديغى بر
بر وقتده، جناب حق ايله وجدانك، سكا خير خواهلق امر
ايتمزلر مى؟

فرداسى كونى، بو زنكين آدم، كيدوب قوكشوسنى بولدى.
اكا ديدى كه:

— دونكى كون، واقع اولان، نصايحكزى رد ايتدم.
چونكه سن، انلرى بر امر شكلنده و بر حقسز تهديد طرزنده
ويريبور ايدك. مع مافيه‌دون، بنى ياپمغه مجبور ايتمك ايستديكك
شيئى، بو كون حسن رضام ايله ياپمق ايستيورم. هايدى،
ميوه‌لرمك جمله‌سنى الوب، فقرايه تقسيم و توزيع ايديكز.
بعدازين ذكا و مساعيمزى توحيد؛ و مرحمتك نعمتلرينى
اطرافزه نشر ايده‌لم.

چوجوقلرم، اشته كوريبورسكز. بعض شيلر واردركه،
بشقه بر آدمك جبراً طلب ايتمكه حق و صلاحيتى يوغيكن،
انلرى ياپمق بزم ايچون بر وظيفه‌در. بونلر، اولا بنى نوعمزه،
ثانياً نفسمزه، ثالثاً جناب حقه قارشو اولان شيلردر.

قانونك، بزدن اجراسنى طلب ايده‌مديكى بتون بو وظيفه‌لر،
و ظائف سائره‌دن اوقدر دها كوزلدركه، بز بونلرى ايلك
سوداسى ايله، بلا جبر ايفا ايديبورز.

مقبل — خواجه افندى، قانونك بزدن مرحمته عائد
طلب ايده‌بيلديكى شيلر هانكيلريدر؟

معلم. — بونلرك برنجيسى اخوته رعايتدر.

مقبل، فرض ایده‌لم که، سوقاق اورته‌سنده قالمش بر خسته‌یه
تصادف ایتدیکز. قانون بو خسته‌نك طرفکزدن النوب،
تداویسی ایچون سزه جبر ایده‌مز. زیرا بو، حسن رضا ایله
اجراسی لازم کلان. مرحمته عائد بر شیدر. فقط، قانون بو
کبی بیچاره‌لره معاونت؛ و او خسته‌یی یالکز سزك پاره‌کزله
دکل، عمومك اقچه‌سیله تأسیس ایدیله‌جك اولان خسته‌خانه‌لرده
تداوی ایلمك ایچون، طرفکزدن بر ویرکو ویرمکه سزی
مجبور ایده‌بیلور. زیرا بو کیفیت یعنی تأسیسات خیریه‌یه خدمت
یالکز بر ذاتك وظیفه‌سی دکلدر. تأسیسات خیریه خسته‌خانه،
مجنونلر ایچون شفاخانه، طول و بیکس قادینلر ایچون طولخانه
کبی شیلردر، که بزده، بونلر اکثریا سلاطین عظام حضراتنك
هممات دیندارانه و اعانات خدا پسندانه‌لریله وجوده کتوریلیور.

۷۴ — مالقه محاصره‌سی. — بر ضابطك نمونهٔ عدالتی

معلم. — چوجوقلرم، عدالتك فائده‌سی، بعض کره،
دفعةً رؤیت اولنه‌مز. دون سزه، قاملك موافق عدالت بر
حرکتیله بوکا قارشـو درحال نائل اولدیغی موفقیت و غالبیتی
حکایه ایتمش ایدم. بو کونده طبق او معامله‌یه مشابه اولان،
و فقط ظاهرده ثمره‌سز قلان، بر وقعه‌یی نقل ایده‌جکم.

اسپانیا قطعه‌سی، که بر زمان حکومت اسلامیه‌نك ایادیٔ
عدالتنه کچه‌رك، مدنیتك مرکز انتشاری اولمش ایدی؛ مؤخراً
طرف طرف هجوم ایدن، اهل صلیب فرقه‌لری، آقین آقین

دوکیلان، اسپانیول اردولریله او بنای معارف، اساسندن تخریب
ایدلدی. الیوم مشهودمز اولان معارف غربیه، او سرای علم
و هنرك انقاضندن تشکل و تأسس ایتمشدر.

ایشته، صانکه وحشتله مدنیت تجسم ایتمش، یکدیکریله پنچه
لشیورمش کبی، چیفتجیلری بیله هیئتدن، حکمتدن درس ویرمك
استعدادینی الان عربلره، کتابلری یاقاق، مکتبلری یقمق
ایچون، میدانه اتیلان اسپانیوللر، اوته‌ده بروده، چارپشدقلری
صره‌ده، قرال فردیناند دخی مالقه شهرینی تحت محاصره‌یه
المش ایدی. طرف اسلامیاندن واقع اولان هجمات غضنفرانه،
زنانه قبیله‌سندن ابراهیم نام ضابطك، تدابیر صفدرانه‌سیله، اجرا
اولنیور ایدی. بر کون بو مرد دلیر، بر معتاد خارجه هجوم
ایله لشکر اعدایی پوسکورتدکدن صوکره، چایرلق بر محلده
بر طاقم خرستیان چوجوقلرینه تصادف ایدر. و بونلرك قشتاله
کبار زاده‌لرندن اولوب، اوراسنی امین بر یر ظنیله کله‌رك،
اویونه قویولدقلرینی اکلار. همان اك کوچوکلرینی قوجاغنه
الور، دها بیوکلرینی اوکنه قاتار. اثنای راهده: «یاورولرم،
بز بو یرلری بسلیوب، بو کوزل چمنلری وجوده کتوردك.
شمدی بابالریکز بونلرك یرینه دیکنلر دیکمك ایستیور؛ بزده
بوکا موافقت ایتمیورز، اوغراشیورز. باقیکز، بابالریکزك
هجومیله پایمال اولان شو پاپادیه چیچکلرینه باقیکز: بر کون
اول، یاسمینلره رقابت ایده‌جك بر اندامه مالك ایکن، بو کون
طوپراقلره صیغنمش بولنیور. بلکه بونلر کبی، سزی ده

انجه‌جك بر حال وقوعبولور. هایدی کیدیکز، بر دها
بورالره کلمیکز.» دیه‌رك، چوجوقلری اسپانیوللرك اردوسی
جوارینه قدر کتوروب براغور.

عودتنده عساکر اسلامیه‌دن برینك: — یا ابراهیم، بونلر
دشمنك اك متحیز، اك اصیل فامیلالرینك چوجوقلری ایدی.
نیچون اسیر ایتمدیکز؟» یوللو واقع اولان سؤالنه‌ده: — «بیقلری
اولمدیغی ایچون!» جوابنی ویرر.

مقبل. — فقط نه کوزل جواب!

معلم. — شمدی ابراهیمك شو حرکتندن نه فائده حاصل
اولدی؟ اوجهتی تدقیق ایده‌لم.

چوجوقلرك اعاده‌سنی متعاقب، شهر فردینداندك اردوسی
طرفندن استیلا اولندی، ابراهیم اسیر دوشدی، قرالك
حضورینه چیقارلدی؛ هر نه قدر چوجوقلره قارشو اولان
معامله‌سی، مقربانی طرفندن قراله اخطار ایله عفوی رجا و
التماس اولنمش ایسه ده تأثیری کورلمدی، الحاصل ابراهیم
شهید ایدلدی.

محبوبه. — ایواه! فقط نه قدر حق ناشناسلق، نه قدر
باربارلق!

معلم. — ابراهیمك حرکتی یعنی عداله رعایتی بر فائده
حاصل ایتمدی، دکلمی؟ خیر، بالعکس ابراهیم قامبلدن بیك قات
زیاده مستفید اولدی: مرتبهٔ شهادتی احراز ایتدی، مدح و
ستایشی، باخصوص عداله رعایتی ایله نامی هر ملتك تاریخنی

تزیین ایتدی. باقکز، اره‌دن یوزلرجه سنه کلوب کچدیکی
حالده، نامی خیر ایله یاد اولنیور. بیکلرجه عصر کچمش اولسه،
بو حال ینه باقی قاله‌جقدر. اشته بوده عدالتك غیر مرئی
فائده‌لری اقسامنه داخل اولور.

٧٥ — سرمایه نه‌در؟ تیمورجی شاکر.

فرداسی کونی، وقتاکه فطین تحصیل صالونه داخل اولدی،
معلم فیضی افندی‌یی طابله باشنده، علم حسابه دائر بر درس
ویرمکله مشغول بولدی. محبوبه، فطینی کوردیکی آنده، درحال
یوکسك سسله:

— فطین، چابك کل. معلم افندی، سرمایه و تمتع نه
دیمك اولدیغنی بزه تعریف ایتمك ایچون، سکا انتظار ایدیوردی.

فطین اوتوردی. فیضی افندی تقریره باشلادی.

— اول امرده، مثال اوله‌رق، شاکر نامنده بر عمله فرض
ایده‌لم. بو آدم سفینه‌لر انشا ایتمك اوزره، ترسانهٔ عامره تیمور
فابریقه‌لرنده مستخدم اولوب، بو خدمتدن بهر کون ٢٠ غروش
قزاندیغی، و تصرفه رعایت ایدر بر آدم اولدیغی ایچون، ٢٠
غروشدن بهر کون ٢ غروش ایروب بر طوربه‌یه وضع ایدر.
سنه نهایتنده، عندالحساب، ٣٠٣ کون خدمتنه دوام ایتدیکی
اکلاشیلور. زیرا، عیدین ایله جمعه کونلری ایچون، ٦٢ کون

تعطیل اشغال ایتمش ایدی. اولوقت، تصرفنك درجه‌سنی اکلامق ایسته‌رك، طوربه‌سنی بوشاتور، موجود پاره‌یی تعداد ایدر، ۶۰۶ غروش تصرف ایتدیکنی کورر.

شاکر، درحال شویله بر مطالعه‌ده بولنور: — اکر پاره‌می بو طوربه‌ده براغور ایسه‌م، بر سنه ظرفنده ۶۰۶ غروشدن فضله بر شی بوله‌میه‌جغم. زیرا بو طوربه محافظه ایتدیکی پاره‌دن زیاده بر شی حاصل ایده‌مز. لکن، بو ۶۰۶ غروشی امنیت صندوغنه تودیع، و بر سنه صوکره استرداد ایدر ایسه‌م. اولوقت امنیت صندوغی بکا ۶۴۲ غروش ۱۴ پاره بر اقچه ویرر. بو حالده، پاره‌م حسن استعمال اولنمش اولور. بنم ایچون ۳۶ غروش ۱۴ پاره بر اقچه فائض حاصل اولمش بولنور. بو پاره، همان ایکی یومیه‌مه معادلدر. بونکله، ایستر ایسه‌م، برمه آخرنی چالشدیروب، بر ایکی کون استراحت ایده‌بیلورم.

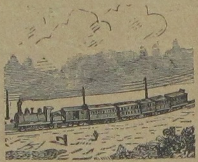
بو مطالعه اوزرینه شاکر، ارتق پاره‌نك الده طوتلمامسنه قرار ویره‌رك ۶۰۶ غروشی کتوروب، امنیت صندوغنه اعطا ایدر.

اشته بر کره حاصل اولوبده، یکیدن تمتع حصوله کتورن، بو ۶۰۶ غروشلق تصرف [سرمایه] در.

سرمایه یکیدن ثروت تولید ایدن بر ماله، غیر مثمر قالمغه بدل بالذات تمتع حاصل ایدن بر تصرفه دینیلور.

کسب معلومات ایتدیکز، بوندن مستفید اولیورسکز؛ پاره‌کز وار، انی قومباره‌ده حفظ ایده‌جك یاخود بر خسیسك یاپدیغی

کبی، بر دلیکه کیزلیه‌جك یرده بوندن تمتع حاصل ایدیورسکز، یاخود انی تمتعی موجب بر صورتده استعمال ایتمك ایچون، بشقه‌لرینه ویریورسکز: مثلا بر شمندوفر متعهدینه یاخود بر فابریقه صاحبنه تودیع ایدیورسکز، اشته بونلر هب سرمایه‌در.

ثمالو سرمایه: شمندوفر. — بر قومباره ایچق اکا وضع ایتدیککز پاره‌یی سزه اعاده ایده‌بیلور، فضله بر شی ویره‌مز. لکن اکر سز پاره‌کزی شایعه، تجارته (مثلا: یولجیلری، اشیایی، اجرتله نقل ایدن شمندوفرلره) اقراض ایدرسه‌کز، سزه، ویردیککز پاره‌دن زیاده، بر مبلغ اعاده اولنور، سز تمتعاتدن بر حصه‌یه مالك اولورسکز.

[سرمایه ایدنمك]، اقچه بریکدرمك، و بریکدیریلان اقچه‌دن استفاده ایتمك دیمکدر. و بوده شایان امتثال عادتلرك اك کوزلیدر، طوغری دکلمی؟ اندن هیچ بر شی حاصل ایتدرمکسزین علمنی، آلتنی، نقدینی اویوتمق یعنی استعمال ایتمامك. ترلالرینی زراعتسز براغان بر آدمه بکزه‌مك دیمکدر.

۷۶ — امنیت صندوغی

فطین. — خواجه افندی، امنیت صندوغی نه‌در؟

معلم. — امنیت صندوقلری اساساً ایشجیلری قاعدهٔ تصرفه الشدرمق ایچون یعنی احتیاجات حاضره‌یه قارشو محافظه‌سی متعسر و بلکه ده محال اولان بر قاچ غروشی بر یرده بریکدرتمك، و بریکدیریلان بو پاره‌دن ده انلری مستفید ایتمك ایچون، احداث اولنان تأسیسات نافعه‌دندر. فرانسه‌نك هر طرفنده امنیت صندوقلری، و خلقه سهولت اولمق ایچون ده بو صندوقلرك

پوسته خانه‌لرده، مکتبلرده، و دها سائر بر طاقم محللرده شعبه‌لری
وار در. بونلر بر فرانقدن ۲۰۰۰ فرانقه قدر بر مبلغی قبول
ایدر. درسعادتده بولنان امنیت صندوغی ایسه ۵۰ غروشدن
۲۰,۰۰۰ غروشه قدر قبول ایدییور.

تجارت نظارت جلیله‌سنك تحت نظارتنده، و با ارادهٔ سنیه
منصوب بر مدیرك اداره‌سی آلتنده‌در.

اکر بر آدم، ۲۰۰ غروشی اوراده بر سنه براغور ایسه،
او آدمك، سنه نهایتنده، هر یوز غروش ایچون ۶ غروش
تمتع المغه حقی واردر. اشته [فائض] یاخود [کذشته] دینیلان
شی ده بودر.

محبوبه. — خواجه افندی، بو پاره، اوراده بر سنه
براغیلمیوبده، آلتی آی صوکره آله‌جق اولور ایسه، بوکا عینی
او فائض ویریلور می؟

معلم. — اوت، اولادم. لکن آلتی آی، بر سنه‌نك نصفی
اولدیغی جهتله، آلتی آیلق فائضده تام ۱۲ غروشك نصفی اولمق
لازم کلور. تعبیر آخرله ۶ غروش فائض آلنور. یالکز بر آی
ایچون، آلتی دفعه دها از آلنور. بوده ۱ غروش ایدر. و بر
آیده اوتوز کون اولدیغی ایچون ۲۰۰ غروش سرمایه‌دن کونده
۱ پاره بر اقچه فائض استحصال اولنور.

فطين. — خواجه افندی، بویله بر اقچه‌یی حساب
ایتمکدن نه حاصل اولور؟ تفاوت وقوعنه قائل اولمقدن ایسه،
نیچون تام ایکی پاره ویرلمیور؟

معلم. — اوغلم حدذاتنده بر اقچه از بر شیدر. فقط
۱۰۰۰ کره، ۲۰۰۰ کره، ۳۰۰۰ کره تکرار اولنور ایسه
۸ غروش ۱۳ پاره‌یه بر اقچه، ۱۶ غروش ۲۶ پاره‌یه ۲ اقچه،
۲۵ غروش بر مبلغه بالغ اولور. دفعاتله تکرار اولنوبده کلیتلو بر
یکون حاصل ایتمیان هیچ بر عدد یوقدر. بو حسابی، قوکشوکز
اتمکجی پك ایو بیلور. مثلا بر قیه اتمکی ۴۱ پاره‌یه صاتدیغی
زمان، بو بر پاره‌یی مشتریلرینه ترك ایدیورمك لطفنده بولنه‌مز.
زیرا، کونده ۳۰۰ قیه‌دن زیاده اتمك صاتدیغی ایچون، بو
دکرسز بر پاره، کونك نهایتنده، کندوسنه ۷ بچق غروشدن
زیاده بر ضیاعی موجب اولور. شمدی اوچ درت یوز
غروشلق بر معامله‌ده، بر پاره‌نك فوتی، بویله بر یکون حاصل
ایدر ایسه، بو حال بیکلرجه لیرا دور ایدن امنیت صندوغنجه
نه درجه‌لره واره‌بیلور.

محبوبه. — حقکز وار، افندم. لکن بر سؤال دها ایراد
ایتمك اوزره بکا مساعده بیوریکز. فائض آله‌بیلمك ایچون،
صندوغه بهمه‌حال ۱۰۰ یاخود ۲۰۰ غروشمی قویمق ایجاب
ایدر و فضله ویره‌میوبده یالکز ۵۰ غروش قویه‌بیلان یینه
او فائضی آله‌بیلور می؟

معلم. — شبهه‌سز، اولادم، ۱۰۰ غروش ایچون نه فائض
ویریلور ایسه ۵۰ غروش ایچونده او ویریلور. فائض سرمایه‌یه
تعبیر آخرله [رأس المال] کوره‌در: سرمایه چوق اولورسه،
فائضده طبیعی چوق اولور. از اولورسه فائضده از اولور.
فقط امنیت صندوغنجه دائما فائض یوزده ۶ حسابیله یوریدیلور.

۷۷ — ایشجینك سرمایه‌سی. — کونده اون سانتیم بر تصرفدن حاصل اولان شی.

طمله طمله کول اولور.

فطین. — خواجه افندی، بر سنه ظرفنده امنیت صندوغنه تودیع اولنان ۵۰ غروشك نه تمتع حاصل ایتدیکنی کوزلجه اکلامق ایستیورم.

معلم. — بونك حسابی پك قولایدر.

فیضی افندی تخته باشنه کچه‌رك تباشیری الینه الدی:

۱۰۰ غروش ایچون ۶ غروش فائض ویریلیور.

۱ غروش ایچون یوز دفعه دها از ویرلمك لازم کلور، تعبیر اخرله ۶ غروش ۱۰۰ ایله تقسیم اولنمق اقتضا ایدر ($\frac{۶}{۱۰۰}$)

۵۰ غروش ایچون ۱ غروشدن الینه‌جق فائضك ۵۰ مثلی اخذ ایدیلور یاخود ۶ غروش ۱۰۰ ایله تقسیم ۵۰ ایله ضرب اولنور ($۵۰ \times \frac{۶}{۱۰۰}$)

بر سنه ظرفنده صندوغه ویریلان ۵۰ غروش، سنه نهایتنده ۳ غروش فائض حاصل ایدر.

فطین. — بو چوق بر شی دکل، بتون سنه‌ده ۳ غروش!

معلم. — واقعا طوغریدر. لکن دقت ایدیکز. امنیت صندوغنه ۵۰ غروش ویرن عمله ۳ غروش استفاده ایتدکدن بشقه بو ۵۰ غروشی مناسبتسز یره صرف ایتمك تهلکه‌سنده‌ده کیرمیور. بوده کندوسی ایچون بر منفعت صایلور. اکر بو ۵۰

غروش جیبنده قالمش اولسه ایدی، احتمالکه بونی صرف ایتمك آرزوسنه مقاومت کوستره‌میوب، انی الدن چیقارمش بولنور ایدی. بونی نزدنده بولندرمامغله صرفیاتك اوکنی المش اولور. چونکه آرزو ایتدیکی آنده اکا ال سوره‌مز. بالعکس، بو جزئی پاره‌نك تزییدی واسطه‌لرینی دوشونور. زیرا پاره بریکدیرمه‌یه، ایلك تصرف قدر کرمیت ویرن هیچ بر شی یوقدر. دها صوکره، ۵۰ غروش دها کتورر؛ یوز اولور. و بو صورتله سرمایه‌سی تزاید ایدرك تمتعاتی چوغالور. کونده ۱۰ سانتیم یعنی سنه‌ده ۳۹ فرانق بر تصرفك حاصل ایده‌بیلدیکی شی اوزرینه غایت فائده‌لی بر حساب یاپلمشدر. پاریسده، بهر سنه، امنیت صندوغنه ۳۹ فرانق براغان و یکیدن تمتع حاصل ایتمك اوزره، فائضنی المیوب صندوغه ترك ایدن بر عمله، ۴۰ سنه نهایتنده، تخمیناً ۴،۳۰۰ فرانق استحصال ایده‌بیلور. بزده دخی همان بو نتیجهٔ خیریه‌نك حاصل اوله‌جغنه شبهه یوقدر.

امنیت صندوغنه قویه‌بیله‌جکی ۲۰ پاره‌یی بهر کون فائده‌سز یرلره صرف ایدن بر چوق عمله یوقمیدر؟ بونلر ۴۰ سنه نهایتنده کندولرینی سفالتدن تخلیصه مدار اوله‌جق ۴،۳۰۰ فرانق بر مبلغه نائلیتله نه قدر بختیار اولمش اولورلر!

بر عمله‌نك، الك بیوك مقصد و نیتی، تصرفله سرمایه ایدینمك نقطه‌سنه مطوف اولمالیدر. زیرا، سرمایه نه قدر کوچوك اولورسه اولسون، قره کونلرده اوغرانیلان فلاکته قارشو بر امنیت

عرض ايدر، تسليت بخش اولور. تصرفه رعايتله پاره بريكديرن
بر ايشچى، استقباله آسايش بال ايله نگران اولور: خسته‌لق،
تعطيل اشغال، عارضى بر حادثه انى اصلا قالديرم طاشى اوزرنده
براقمز؛ و هيچ بر وقت تسئله مجبور ايتمز. بالعكس [چانطه‌ده
ككلك] ضرب مثلنجه هر وقت ايچون، هيچ اولماز ايسه،
خيلى اوزون بر مدت ايچون، زمانك آلام و اكدارينى دفع
و ازاله‌يه مساعد، الده برشى بولنور.

٧٨ — {تمتع} ايجار اولنمش بر صندال. — {رهن}. — مرابحه — مقاولات محررلرى.

داين ايله مديون بيننده يابلمش اولان سندده حد نظاميسندن
زياده فائض مقاوله‌سى مندرج اولديغى صورتده اشبو
مقاوله محاكم نظاميه‌ده معتبر طوتلميوب حد نظاميسنه
تنزيل ايديله‌جكدر.
(مرابحه نظامنامه‌سى)

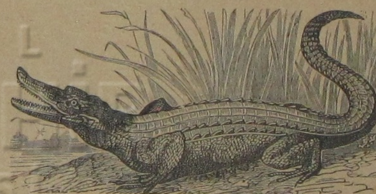
فرداسى كونى، محبوبه ديدى كه:
— خواجه افندى، امنيت صندوغى ناصل اولپورده،
الديغى بر پاره‌يى سنه نهايتنده مع زيادة هركسه اعاده ايده‌بيليور؟
بوراسنى پك ايو اكلايه‌ميورم.
معلم. — اولادم، امنيت صندوغى ده تيمورجى شاكر كبى
ياپار. پاره‌يى طوربه‌لرده براقمز. [پاره پاره‌يى قزانور] ضرب
مثلنه توفيقاً، پاره‌يه پاره قزاندرر. يعنى يوزده ٨ فائض ايله آخره

اقراض ايدر، استحصال ايتديكى بو فائض ايله استقراض ايلديكى
مبالغك كذشته‌سنى ويرر. سزه بو مسئله‌يى قولايلقله اكلاتمق
ايچون، وحشيلره نقل كلام ايتمكلكمى ايسترميسكز؟
چوجوقلر. — اوت، اوت. تشكر ايدرز.
معلم. — پك اى! ايكى وحشى، يعنى پول ايله پى ير، بر
صندال تصرف ايديورلر. فقط انى دائما استعمال ايتمدكلرى
ايچون، صندال اكثريا بوش قاليور. چايك اطرافنى احاطه ايدن
سازلرك اره‌سنده، ناز و ادا ايله صالنوب طوريور.
جوارده‌كى قبيله‌دن برى كلوب پولى بولور، و اكا دير كه:
— پول صندالكى عاريةً، التى كونلكنه، بكا وير. بكا بر
بيوك خدمت ايتمش اولورسك.
— ناصل خدمت؟
— طوزلانمش كليتلو بالغم وار. بونلرى نه ياپه‌جغمى
بيلميورم. اكر صندالكى عاريةً بكا ويره‌بيلور ايسه‌ك، بو بالقلرى
آو اتلريله مبادله ايتمك ايچون، اورمانده‌كى آوجيلرك نزدينه
كيده‌جكم. عودتمده، الاكيك پارچه‌لرينى بوراده صاته‌جغم.

الاكيك.

بالق يمكدن اوصانديغى ايچون، بو
تجارتدن پك چوق مستفيد اوله‌جغمى
اميد ايديورم.
— دوستم، سكا بر خدمت
ايتمكى ايسترم. حتى، بن بو خدمتى
امين اولديغم اقربامدن ياخود دوستلرمدن برى حقنده، بادهوا
ده ياپارم؛ لكن سنى پك اى بيله‌ميورم. بناءً عليه طلب ايتديكك

شی ایچون، طوغریدن طوغری‌یه، بر ضرر و زیان بدلی
ایستمکه حقم واردر. چونکه انی وجوده کتورمك ایچون،
خواب و راحتدن، بعض دفعه‌ده، یمك و ایچمکدن محروم
اولدم. بو صندال، سعیمك ثمره‌سیدر؛ انی الدن چیقارمامغه
غیرت ایدیورم. اکر بونی، سکا التی کون ترك ایدر ایسه‌م،
کوزکوره مالمی تهلکه‌یه عرض ایتمش اولورم: چایده اقنتیلر
وار. شاید مانوره‌یی مهارتله اجرا ایده‌مز ایسه‌ك، صندالم الت
اوست اولور؛ طاشلره چارپیلوب پارچه‌لنور یاخود آنی ضبطه
موفق اوله‌مزسه‌ك، اقنتی‌یه قاپیلور. اکر بالذات غرق و تلف
اولماز ایسه‌ك، یاخود نفسکی نهرك تمساحلرندن قورتاره‌بیلور

تمساح.

ایسه‌ك، بو سنك ایچون بر بختیارلق صاییلور. شو حالده
سعیمك کافهٔ ثمره‌سی ده بر کون ایچنده، طرفکزدن محو
ایدلمش اوله‌بیلور. بالذات شخصم ایچون، بر منفعت امیدنده
بولنمقسزین، نه اقرابام نه ده دوستم اولان بر آدمك خاطری
ایچون، کندیمی اوقدر بیوك بر تهلکه‌یه ناصل عرض ایده‌بیلورم.
— پکی، نه کبی فائده، ناصل منفعت آرزو ایدییورسك؟

— صندالم، سنی دیزلریکك مقتدر اوله‌میه‌جغی بر سرعتله،
نقل ایده‌جك، و بوندن بشقه، اوچ آدمه مخصوص اولان بر
یوکی ده یوکلنه‌جك. شمدی، انی سزه ویرمکله سزه، صانکه
امریکزه آماده اوچ آدم ویرمش اولیورم. بناءً علیه یالکزجه
نقل ایتمك ایچون اون سکز کونه محتاج اولان بر یوکی بو
وجهله التی کونده نقل ایده‌جکسك. پك ای، سکا صندالمی
ویرمکه موافقت ایدرم. لکن بوکا مقابل عودتده بکا درت
کونلك ایش بورجلی اولمالیسك. بو درت کونی، سیاحتك
ایچون صرف ایده‌جکك. التی کونه ضم ایدر ایسه‌ك، بنم
صندالمدن ینه سکز کونلك تمتع ایتمش اولورسك. بناءً علیه
سن، بو مقاوله ده، بندن ایکی قات زیاده قزانمش اوله‌جقسك.
— لکن درت کونلك ایش! بو چوقدر! سکا هیچ بر
ایشه مال اولمیان، بر شیئی بکا بو قدر بهالی ویرمك، فقر
حالمدن استفاده‌یی آرزو ایلمك دیمکدر.

— اصلا! لکن ناصل؟ صندالمی خدمتکده قوللاندیغك
اثناده، بکا اندن فراغت ایتمك لازم کلمیه‌جکمی؟ هیچ بر وقت
بلا بدل کندیمی اندن محروم ایده‌مم. بوندن بشقه، اکر بو کون
انی سکا عاریت ویرر ایسه‌م، سکز کون صوکره، بر بشقه‌سی
طلب ایدر؛ بو حال تسلسل ایدوب کیدر. بن، بو صندالی
اعمال ایچون بر خیلی چالشدم. اکر تکلیف ایتدیکم شرائط،
سکا الویرمیور ایسه، آوجیلرله اخذ و اعطا ایچون

بكله، كه بالذات بر صندال انشا ايده‌سك. يوق، اكر عرض اولنان شرائط، سكا اويغون كليور ايسه، طاشدن پالطه‌لر، هندوستان جويزينك ياپراقلرندن سپتلر ياپمق ايچون، بكا درت كون معاونت ايدرسك.

طاش يونتان و سپت اورن وحشيلر.

اولوقت وحشى، پول ايچون درت كون چالشمق مجبوريتيله، صندالك استيجارينى ترجيح ايدر. بوندن ماعدا، شايد صندال اثناى سفرده ضايع اولمش ياخود تخريب ايدلمش بولنور ايسه، متصرف اولديغى بر كوچوك ترلايى تأديه دين صورتنده پوله ويرمكلكى ده تعهد ايلر.

ايشته [اموال غير منقوله] اوزرينه پوله ويرلمش اولان بو ترلايه [رهن] دينيلور.

شو حالده پولك صندالى، اكا كار يعنى [تمتع] حاصل ايدن [سرمايه] سيدر. حتى بو صندال، انى ايجار ايلياندن ايكى قات زياده استيجار ايدن ايچون كار حاصل ايدر.

اكر بو صنداله بدل، بر مبلغدن بحث اولنمش اولسه، ينه طبقى بو وجهله معامله اولنمش اولور. چونكه تصرف ايتديكى بر پاره‌يى، آخرينه ويرمكله، الدن چيقاران، اكا بر خدمت ايتمش اولور. بناءً عليه، پاره صاحبى ده، صندال صاحبى كبى، تمتعاتك بر حصه‌سنه كسب استحقاق ايدر. مع مافيه، بو حصه

يعنى [فائض] افراط درجه‌يه وار ديريله‌مز؛ حد نظاميسى اولان يوزده ٩ ى تجاوز ايتماملدر.

چوجوقلرم، بونلره كوزلجه دقت ايديكز. چونكه [سرمايه] و [تمتع] تجارتك باشلوجه معاملاتنى تشكيل ايدر.

فطين. — لكن، خواجه افندى، اكر وحشى، قلبى بوزوق بر آدم اولوبده، صندالى غائب ايتدكدن صوكره، عودتده پوله — «بن سكا، هيچ بر زمان، ترلامى ترهين ايتمدم.» ديمش اولسه ايدى، بيچاره پول پك زياده مشكلاته دوچار اولمش اولور ايدى.

معلم. — البته، اشته شفاهاً عقد ايديلان مقاولاتك محذورى بودر. مقاولات، زمانمزده تحريراً اجرا اولنيور. و حتى غايت مهم ايشلره تعلق ايتديكى وقت، مأمور مخصوصى يعنى [مقاولات محررى] حضورنده عقد ايديليور. مقاولات محررى، مقاوله‌يى موضح بر صورتله تحرير و تنظيم و بعده قلم اوطه‌سنده علاقه داران ايله برابر امضا و تختيم ايدر. اشته سهو و خطالره، فنا فكرلره قارشو مقاولاتك احكامى بو صورتله محافظه اولنمش بولنور.

٧٩ — هر ايشچى ايچون بر كوچوك سرمايه تداركنك امكانى. — توتون و كثير المصرف الفتلر. — فطينك اوغورسز تجربه‌سى.

فطين. — خواجه افندى، تصرفه دائر بزه اوكرنمش

اولدیغکز شی پك طوغریدر. لکن لوازم ضروریه‌نك فقدانی تقدیرنده، پاره بریکدیرمك، پکده قولای بر شی دکلدر ظن ایدرم.

معلم. — اوراسنی بنده بیلیورم. مع مافیه اونوتمیکز. هر کون تکرار اولنان الك جزئی بر مبلغ، عاقبت بیوك بر یکون تشکیل ایدر. بتون سنه، بهر کون بریکدیرلمش اولان اون پاره، سنه نهایتنده ۹۰ غروشه بالغ اولور. بو پاره کونده ۱۲ غروش قزانان بر ایشجینك هفته‌لغیدر. ایستر احتیاجات ضروریه‌لرینه متعلق اولسون، ایستر توتون ایچمك، قهوه‌خانه‌یه دوام ایتمك کبی فنا الفتلره، عادتلره قاپلمیه‌رق اولسون، کونده اون پاره تصرف ایده‌میان نه قدر ایشچی واردر؟

بتون کنج چوجوقلرك، اون بش یاشنه وارر وارمز، چارچابك راقی، هیچ اولمزسه، توتون ایچمکه الفت ایتدکلرینی کورمك، باعث حزن و کدر بر شی دکلیدر؟ مع مافیه چوجوقلره، بیودکلری وقت، زنهار کندوسنی تقلید ایتمه‌ملرینی، صیق صیق توصیه و تنبیه ایتمیان هیچ بر تیراکی ده یوقدر.

مقبل. — او! بو پك طوغریدر. زیرا بیوك پدرم، هر توتون ایچدکجه، بونك غایت فنا بر الفت اولدیغنی اقرار و اعتراف ایله برابر، بو سن شیخوختده کندوسنی اصلاح ایده‌مه‌مسندن طولایی ده بیان و اظهار تأسف ایدییور.

فطین. — خواجه افندی، توتون ایچمکدن فراغت اولنه‌مز می؟

معلم. — هر وقت دکل؛ بو الفت، حقیقی بر اسارتدر. توتونه مبتلا اولان کیمسه، اکر بغتةً آندن محروم اولمش بولنور ایسه، خسته‌لغه نتیجه ویره‌بیلان، بر رنج و کدر حس ایدر. حیاتمزك محافظه‌سنه متعلق، بونجه احتیاجاتی یرینه کتیرمك ایچون، اورته‌ده بو قدر مشاق و مزاحم موجود ایکن، فضله اوله‌رق، بلا سبب، برده بویله احتیاجات جدیده وجوده کتیرمك نه قدر شایان تأسفدر. اکر باشلانغجنده، توتون ایچمکده بیوك بر لذت حس اولنمش اولسه ایدی، باری بویله بر عادتی اتخاذ ایتمکلکك محضا نفسه قارشو طورمق مشکلاتندن منبعث بولندیغی اکلاشیلور ایدی. حالبوکه قضیه بسبتون عکسیدر. ایلك دفعه توتون ایچمکه باشلایان چوجوقلر، بونك سوء تأثیریله خسته‌لنورلر.

توتون جنوبی امریقانك خشیشی بر نباتیدر: یاپراقلری وسعتلی و قویو یشیلدر: بعضیلرنك چیچکلری الجیل، یشیلمتراق و بعضیلرینك ده قرمزیدر. روم ایلینك یکیجه، طرابزونك باقره بوتونی مشهور در.

فطین. — خواجه افندی، بو بیوردیغکز شی صحیحدر. بر دفعه اسماعیل بابا چبوغنی — فابریقه‌یی احراق ایده‌جك اولان او معهود چبوغنی — بر کوشه‌یه براقش ایدی. بونك ناصل شی اولدیغنی اکلامق ایچون، بر ایکی، نفس چکمك ایستدم. بو او قدر فنا، اوقدر آجی ایدی، که بتون کون قی ایده‌جکم کلیوردی. هر کس فطینك شو مشئوم تجربه‌سنه کولشمکه باشلادیلر.

معلم. — بو بحه محققدر. چونکه، اکر بر آدم چوجوقلره، رضالری خلافنه اوله‌رق، مجازات بدنیه‌یه مانند بر اشکنجه تحمیل ایتسه، انلرك بوندن مغبر و منفعل اولمسی طبیعیدر.

یا توتون نه در؟ توتون حقیقةً موجود اولان زهرلردن اك مؤثر، اك شدتلی بر قسمنی حاویدر. بو زهره، توتونی، اك اول، فرانسه‌یه ادخال ایدن، ژان نیقوت نام شخصك نامنه نسبتله [نیقوتین] دینیلیور. صافی بر طمله [نیقوتین] یاخود [دخانیه] بر قاچ دقیقه ظرفنده، انسانك باعث موتی اولور. نیقوتین، آفیون و لفاح کبی اویقو کتیرر، شاشقنلق ویرر، اویوشدرر.

توتون، فرانسه‌ده، قرالیجه اوتی نامیله منتشر اولدی. ممالك شاهانه‌یه‌ده فرانسه یاخود اسپانیادن سرایت ایدوب اوائل ظهوری ۱۰۱۰ تاریخیدر. سلطان مراد رابعك اواخر دورنده، شرب دخان ممنوعیت قطعیه تحتنه الندی. فقط منعی قابل اوله‌مدی.

۸۰ — توتونی سؤ استعمالك مادی و معنوی تهلکه‌لری

بلا تأمل، توتون ایچمکه الفت ایدن کنج بر آدم، بونی سؤ استعمال درجه‌سنه واردمیه‌جغنی هیچ بر وقت بیله‌مز.

ژولی نام مشهور بر حکیم، فرانسه انجمن طبیه‌سی حضورنده توتونك سؤ استعمالندن طولایی، صحت اوزرینه حاصل اولان نتایج مشئومه‌یی، بر تفصیل و صف و تعریف ایتمشدر، که بونلرده: تخریب اسنان، مرض معده و عسرت هضم،

علل صدریه، کوتورملك و جنته استعداد کبی قورقنج و برباد شیلردر.

پك ای، اولادم، توتونك ذکا و اخلاق اوزرینه اولان تأثیراتی ده، دها زیاده آفت انکیزدر: توتونك افراط درجه‌ده استعمالی، ذکانك اك مهم خاصه‌لرندن اولان، قوهٔ مفکره ایله قوهٔ حافظه‌یی، یواش یواش، رفع و ازاله ایدر. توتونی سؤ استعمال ایله بتون عمرینی بوکا حصر ایلیانلر، بر نوع خلیا ایچنده یاشارلر. کوزلری چقورلرده غائب اولمش، کوز قپاقلری یاری قپانمش، خللدن مصون دقته غیر مقتدر، قیدسز و خودبین اولورلر.

بر حکیم «بیوك تیراکی، کوجوك قوهٔ حافظه» مقدمه‌سیله حکایه ایتدی که: — «بن، بر تیراکی کوردم. بونك قوهٔ حافظه‌سنه اویله ضعف طاری اولمش ایدی، که بر کون، کندی نامنه بر مکتوب طلب ایتمك ایچون، پوسته‌خانه‌یه کلوبده کندوسندن اسمی سؤال اولندیغی وقت جواب ویرمکه مقتدر اوله‌میه‌رق ککه‌لیوب، نهایت اسمنی تخطر ایده‌میه‌رك چکیلوب کیتمش ایدی. بو آدم توتون ایچمکی ترك ایتدیکی قدر، قوهٔ حافظه‌سی ده حال اصلیسنه رجعت ایتدی.»

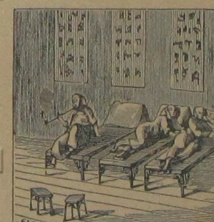
توتونی سؤ استعمالك، اخلاقه عائد، حاصل ایتدیکی تهلکه‌لره کلنجه، بونلرده: تنبللك، قهوه‌خانه‌لره الفت، مطالعه و تحصیل کبی، جدی شیلره عدم رغبت علتلرندن عبارتدر.

بر اهالی، نه وقت دها زیاده معلوماتلی اولور ایسه، توتونی سؤ استعمال ایدن ده دها از بولنور.

۸۱ — دخانك باعث اولديغى ضياع نقود

معلم. — اكر توتونك استعمالى ترقى ايدييور ايسه، بو حال تيراكيلرك صحتى كبى، كيسه‌لرينك ده ضررينى مؤدى اوليور. ممالك شاهانه‌ده، توتون ايچون، بر سنه‌ده (۸۱,۷۰۰,۰۰۰) غروشدن زياده بر ثروت استهلاك اولنيور. يا هوايه صاوورولوب كيدن، بو مليونلرله، نه قدر فائده‌لى شيلر ياپيله‌بيلور ايدى! مجرد عدم بصيرت سيئه سيله، بو كونكى كون، بخاره منقلب اولان بتون بو مليونلرله، نه قدر جهالت، نه قدر سفالت تخفيف و تهوين اولنور ايدى؟ دوشونكز.

هم، بن سزه يالكز ممالك شاهانه‌دن بحث ايدييورم. حالبوكه كرهٔ ارضده موجود اولان، توتون ايچنلرك عددى ۸۰۰ مليون آدمه؛ و آفيون ياخود بو نوع اجزاى طبيه‌يى استعمال ايدن

چينده افيون مبتلالرى.

اشخاصك عددى ده تخميناً او مقداره بالغ اوليور. حالبوكه، شمدى ايچدكلرى بو شيئى، وقتيله نه عثمانلولر، نه فرانسزلر، نه ده سائر ملتلر بيليور ايدى. فطين، كوره‌نك. و تنبللك سيئه‌سيله، بوقدر عظيم برثروتك كول اولوب كيتديكنى كوروبده، ينه پاره بريكدرمك و سرمايه ايدنمك پك كوجدر ديه بيله‌جكميسكز؟

فرض ايديكز، كه بتون سنه، بر قاچ ميليارلق اموالى ياقمق صورتيله، اورمانلره، شهرلره آتش ويرلسون؛ بو حال، توتون ايچنلرك، دوشونمكسزين، و آرزو ايتمكسزين، ياپدقلرى شيئه مشابه بر ماده اولمش اولور.

يانغين اكثريا چبوق ياخـود سيغاره‌لرندن ظهور ايتديكى حالده، تيراكيلر اوقدر بر ثروتى ياقه‌بيدكلرينى تصور ايتميورلر. بويله تراكم ايدن اوفاق توفك مصرفلرك بر چوغى، نوع بشرك بيهوده يره، اختيار ايتديكى عظيم بر مصرف تشكيل ايدر.

۸۲ — شرب دخانى ترك ايتمكدن نه حاصل اولور. — سرمايه‌نك صورت استعمالى. — تقليد جنتى

پاره، هر وقت صرف اولنه‌جق بر بولور. سرمايه‌نك فائده‌سز ايشلرده استعمالندن ايسه، امور نافعه‌يه صرفى دها مرجحدر.

مقبل. — خواجه افندى، توتون زراعتى، پك چوق، ايشجيلرى بكنديرييور. اكر توتون ايچمك ترك اولنمش اولسه، بو حال صنعت ايچون، بر ضياعى نتيجه ويرمز مى؟

معلم. — عزيزم، بوكا مخصوص اولان طوپراقلر، پاره‌لر، اللر، ازار، ازار، ديكر شيلر ايچون استعمال اولنور ايدى. توتون يرينه، بغداى اكلمش ياخود توتون فابريقه‌لرينه بدل، مكتبلر بنا، كتابلر اشترا، اولنمش، جاهللر تربيه ايدلمش اولسه، بوندن نه ضرر حاصل اولور ايدى.

مقبل. — حقيقةً نوع بشری بسليان، بغدایی بچمك ياخود چوجوقلری اوقوتوب يازدرمق ايچون مكتبلر اچمق، اويله فائده‌سز بر نباتی زرع ايتمكدن دها فائده‌لی اوله‌جغنی اكلايورم.

معلم. — پك كوزل، شو حالده اميد ايدرم، كه بيوديكك وقت، عزت نفسكی، فطين كبی، هركسك ياپديغنی تقليد ايتمك يولنده دكل، بويله مصرفلی بر عادتی عدم اتخاذ ايله، اراده و اختياركزك قوتنی اثبات ايلمك جهتنده ارارسنك.

مقبل ايله فطين بر اغزدن:

— خواجه افندی، ذات عاليكزه وعد ايدرز. بز توتونه الفتله كنديمزی هوائی آدملر ميانه داخل ايلمك آرزوسنه قارشو طوره‌جغز.

معلم. — اشته بو، ارتق دها چوجوق اولمديغكزی اثبات ايتمكلكك اك كوزل بر طريقی اوله‌جقدر. زيرا چوجوقلرده، تقليد جنتی واردر دينيلور. هر نه اولورسه اولسون هر شيئی تقليد ايتمك ايسترلر. بوده، قوهٔ مميزه‌لرينك هنوز تشكل ايتمامش اولمسندن ناشيدر. قوهٔ مميزه صاحبی اولان بر آدم، ياپيلان شيئی تقليد ايتمزدن اول بونك عقله و منفعته موافق اولوب اولمديغنی تدقيق ايدر: اكر بو فعل و حركت، موافق عقل و حكمت ايسه، انی تقليد ايدر. دكلسه، آنی احاطه ايدن انسانلرك — ايستر ٨٠٠ مليون اولسون — حركتنی او شيئی قبول ايتمك ايچون، اكا كافی اوله‌مز. دفعتهً ذكايه دلالت ايدن وقطعی اولان بر آرزو، قوت قلبه اك بيوك نشانه‌در.

٨٣ — تحديث نعمت. — معارف اخلاقه عائد بر سرمايه‌در — سرمايهٔ مادی، سرمايهٔ معنوی

معلم. — بونی اونوتميكز، چوجوقلرم، بر مملكتك باشلوجه ثروتنی تشكيل ايدن معارفدر. بوكا [ثروت معنويه] دينيلور. زيرا كشفياتك، مخترعاتك مبدأً ئيدر. ثروت ماديه‌نك توسعنه واسطه اودر. علوم و فنون، و انجق بونلرله حاصل اولان تهذيب اخلاق كبی، سرمايهٔ معنويسی منقرض اولان اقوامده، سرمايهٔ مادی دخی تزايد ايده‌مز: اغاجلر فنه تطبيقاً كسلمز؛ اورمانلر محو اولور؛ معدنلر مناسبی وجهله ايشلتديريله‌مز، معطل قالور؛ بر طرفدن جدوللر كشاد اوله‌مز، منبت اووه‌لر قوملره؛ ديكر طرفدن سدلر ياپيله‌مز، محصولدار طوپراقلر بطاقلقلره تحول ايدر. الحاصل منابع ثروت، يواش، يواش، توكنمكه يوز طوتار. اشته بو جهتله، معارف، خزائن ماديه‌دن دها قيمدار بر سرمايه تاسيس ايدر. سرمايهٔ مادی تداركی ايچون، تصرفه رعايت، نقدر لازم ايسه، سرمايهٔ معنوی تهيه و استحصالی ايچونده، مكتبلره رغبت اوقدر الزمدر. بو حقيقت، همان دين مبين محمدينك انتشاريله منتشر اولمشدر. ليلی مكتبلر، مكلف و منتظم مدرسه‌لر، اك اول ممالك اسلاميه‌ده تأسس ايتمشدر. اندلسده، هر درت خانه‌لی بر كويده، جسيم بر مكتب عمومی بولنيور ايدی. سلاطين عثمانيه، قبضهٔ تسخيره الدقلری هر مملكتده، درحال برر جامع شريف، يانی باشنده برر مدرسه

بنا ایدییوردی. حتی فاتح (سلطان محمد خان غازی) حضرتلری
یاپدردیغی بو مدرسه‌لرك بر طاقنی فقه و حدیث كبی، علوم
شرعیه، و بر طاقنی دخی ریاضیات كبی، علوم عقلیه تحصیلنه
تخصیص ایدرك، یقین وقته قدر اوروپاجه معلوم اولمیان [تقسیم
مساعی] قاعده‌سنی ده، دها اولوقت، اتخاذ بیورمشلر ایدی.
بو كونكی كون، شرق و غربده كتبخانه‌لری تزیین ایدن كتب
نفیسه، اشته او مكتبلرك، مدرسه‌لرك، یتشدردكلری علمای
اسلامیه طرفندن ترك ایدلمشدر.

فطین. — او! درت خانه‌لی كویده بر مكتب! ارتق كیم بیلیر،
شمدی نه قدر چوغالمشدر!

معلم. — فطین، یاكلیورسك. علم و عرفان ایله جهانی
كلزار، خلقی خواب جهل و نادانیدن بیدار ایدن عربلرك،
او كوزل آثاری، اسپانیوللرك حركات و معاملات انتقامجویانه‌لریله،
بسبتون كوزدن نهان اولدی. اسپانیایی یكیدن جهالت بلوطلری
احاطه ایتدی. فرانسه كبی، آلمانیا كبی، انكلتره كبی، شمدی الك ایلرو
كیدن مملكتلر، او شجرهٔ معالی ثمرهٔ اسلامیه‌نك قیمتیله ترقی
ایتمشلر ایكن، اسپانیوللر، بو قوكشولری قدر اولسون، مستفید
اوله‌مدیلر! هر كوشه‌سی بر ثروت اوجاغی اولان معموره‌لر،
شمدی دلنجی یتاغی حكمنی آلدی. بو حاله سبب نه؟ چونكه
عربلر، بر الده دین مبین اسلامك موضوع علیهی اولان
عدالت، دیكر الده سیف جلادتله، او ملكه كیروب، طاغی باغ
ایتدیلر. اسپانیوللر ایسه، بسبتون دائرهٔ عدالتدن انحراف ایله،
عربلره یاپمدقلری غدر و ظلم براقمدیلر.

مقبل. — خواجه افندی، دیمك اولیوركه، عربلر سرمایهٔ
معنویه‌لریله ترقی، اسپانیوللر بو سرمایه‌دن محرومیتله تدنی
ایتدیلر؟

معلم. — آفرین اوغلم، افاده‌می پك كوزل خلاصه ایتدیكز.
بو خصوص بزده دخی نظر دقت واهتمامه آلنمامش دكلدر.
هله ملوك عثمانیه‌نك مفخر و ممتازی اولان سوكولی
پادشاهمز افندیمز حضرتلرینك، ملك و ملته تازه حیات ویرن،
جلوس همایونی، علوم و معارفك نشو و نماسنه ده قوة الظهر
معنوی اولمشدر. عصر جدید ترقینك مبدأ فیوضات نشانی
اولان، زمان مسعدت اقتران همایونلرنده، و با خصوص بونجه
غوائل و مشاغل فوق العاده هنكامنده، پای تخت سلطنت
سنیه‌لرنده: [حقوق]، [تجارت]، [ملكیه]، [لسان]، [ضایع
نفیسه]، [اورمان و معادن]، [تجارت] مكتبلری كبی، بر طاقم
مكاتب عالیه، و ولایات شاهانه مركزلرنده دخی برر [اعدادیه]،
و قرا و محلاتده، ذكور و اناثه مخصوص، یوزلرجه [مكاتب
ابتدائیه] تأسیس و كشاد اولندی. الحاصل، پادشاهمز افندیمز،
اولاد وطنه بالآخره كندولرینی مسعود و بختیار ایده‌جك اولان،
بر ثروتی استحصال ایچون، بو معارف قپولرینی، بالذات دست
الهام پیوست همایونلریله، فتح و كشاد بیوردی. بر مملكت
ایچون بوندن شانلی، بوندن كارلی، بوندن دواملی، بوندن امین
فتوحات اوله‌مز.

فطین. — خواجه افندی، پادشاهمز بزی نه قدر سوییور!
عمرینه بركت.

معلم. — اوت، اولادم؛ لكن حق ناشناسلق ايدن چوجوقلرى سومز. اوقوملى، يازملى، دعا ايتملى.

فطين. — او! ذاتاً بونلر وظيفه.

مقبل. — شبهه يوق، حتى بيوك پدرمز بزه دائما: — چوجوقلر، پادشاهمزه دعا ايديكز. زنهار بو وظيفه‌يى اونوتميكز، كه وظائف سائره‌كزى ايفايه موفق اوله‌بيله‌سكز.» ديو تنبيه ايدييور.

محبوبه. — اوت، اكثر وقتده، كندوسى دعا ايدييور، بز ده آمين دييورز.

معلم. — آفرين؛ بيليرم، سز، هم حق شناس، و همده وظيفه شناسسكز. شوكتمآب افنديمز سزى دكل، مكتبه كيتميان ياخود كيدوبده چالشميان چوجوقلرى سومز. چونكه انلر نعمت ناشناسلق ايتمش اولورلر. سفالتك، ذلتك پنچه‌سنه طوغرى اتلمش بولنورلر.

اكر بعض آدملرك وقتيله قهوه خانه‌لرده چكورمش اولدقلرى زمان، تحصيل كمال ايچون، استعمال اولنمش اولسه ايدى او آدملرك بى قيدانه ياشادقلرى حال حاضر ايله، اكتساب ايتمش اوله‌جقلرى تهذيب اخلاقه عائد علويت آره‌سنده نه قدر فرق كوريلور ايدى.

مكتبه دوام ايتميان چوجوقلر، براز صوكره، بهمه حال، قهوه خانه‌لره، دها صوكره‌ده، معاذالله ميخانه‌لره دوامه باشلارلر. ولو بر صنعته سلوك ايتسون. بركره اورالره دادانمش، ارتق دها كندولرينى كيرو اله‌مزلر.

كيجه‌لرينى قهوه خانه‌لرده، دها فناسى، ميخانه‌لرده كچيرن

ايشجى، اكثريا كيسه‌سنى بوشاتوب بعض دفعه، عقلنى بيله، ضايع ايده‌كلشدر. بويله بر آدم خانه‌سنه يوقسوللق و فنا مثاللر كتيرر. يا بو قدر فناالقلره مقابل ميخانه‌دن، قهوه‌خانه‌دن نه ذوق اله‌بيلور!

٨٤ — عمومى كتبخانه‌لر

كتب نفيسه‌نك مجمعى اولان، بر كتبخانه‌يه كيرديكمز وقت، فكر بشرله حقيقت و فضيلته ترفع ايتمش، بر موقعه كيرمش بولنيورز.

مقبل. — خواجه افندى، اوقومق ايچون كتاب لازم. واقعا زنكين اولنلر ايچون، كتاب المق، حتى كتبخانه ايدنمك بيله، ممكن. فقط ايشجيلرده كتاب اله‌بيله‌جك پاره بولنمز ايسه بونلر نه ياپه بيلورلر؟

معلم. — مقبل، رجا ايدرم، دقت ايت. كتبخانه‌لرك فقدانى، جسور و مقدم ايشجيلر ايچون، هيچ بر وقت تحصيلدن كيرو قالمغه سبب اوله‌مامشدر. ايش باشندن عودتنده كتاب الوبده اوقومق اوكرنه‌بيلمك ايچون، كيجه‌نك بر قسمنى اسكى قوندره‌لرى تعمير ايتمكله كچيرن، فقير معدنجى استفانسونى دها شمديدن اونوتديكز مى؟

فطين. — خواجه افندى، كتبخانه نه در، بن ذاتاً بونى بيلميورم؟

معلم. — كتبخانه‌لر، اندلسده اريكه نشين حكومت اولان، ملوك اسلاميه‌نك زمان سلطنتده تأسس ايتمش، غايت فائده‌لى

شیلردر. اولوقت، ملك عبدالرحمن ثالثك سراینده‌کی کتبخانه‌ده ٦٠٠,٠٠٠ کتاب جمع ایدلمش، و بوکا مماثل اندلسده ٧٠ عدد کتبخانه وجوده کتورلمش ایدی. حیفاکه، قرال فردیناند، غرناطه‌یی حین استیلاده، بر ملیوندن زیاده کتب عربیه‌یی، مجرد رقابت ملیه و خصومت دینیه اثریله، آتشلره اتوب احراق ایتدی. مع مافیه ینه بر خیلی کتاب اله کچدی.

زمانمزده، ترقیات حاضره ایله برابر، کتبخانه‌لر تأسیساتی ده پك ایلرو کیتمشدر. اسوچره‌ده، هر ناحیه‌نك بر کتبخانه‌سی واردر: بو مملکتده اوقومق بیلمیان یوق کیدر. بلچیقاده، بهر درت ناحیه‌ده بر کتبخانه بولنیور. فرانسه‌ده، عمله بیننده طوپلانیلان پاره ایله کتابلر مبایعه اولنوب، متعدد کتبخانه‌لر تأسیس ایدلمشدر. آلمانیالولر طرفدن ضبط اولنان الساس ولایتی، هنوز فرانسه‌نك تحت اداره‌سنده ایکن، بیلان هیم نام بر ناحیه‌ده، راف

کتبخانه: مطالعه صالونی. — زمانمزده کتبخانه‌لر بر ملتك ثروتلری میانه داخل اولنیور بو کونکی کون. پاریسده ٤٤ کتبخانه واردر. بونلرك اك جسیمی ملت کتبخانه‌سیدر که ایچنده بر ملیون جلد مطبوع ٦٠٠٠٠ جلد ال یازوسی و ٧٠٠٠٠ جلد طاش باصمه‌سی اوله‌رق کتاب بولنیور.

اوزرینه اون ایکی کتاب قونلمغله باشلانیلان عمومی بر کتبخانه‌نك، الیوم ٣,٠٠٠ موجودی بولنیور. بو ناحیه‌نك جوارنده واقع، دیکر یتمش ناحیه، دخی بو مثاله امتثالاً برر کتبخانه وجوده کتوردیلر. فرانسه‌نك هوت‌رن نام شهرنده،

بهر سنه عاریةً ویریلان، و الدن اله دور ایدیلان جلدلرك مقداری ٤٠,٠٠٠ عدده بالغ اولوب بوراده ١,٨٠٠ آدمك بر سنه‌ده [٩٠,٠٠٠] جلد کتاب قرائت ایلدیکی حساب اولنمشدر، که بهر شخصه بحساب متوسط ٥٠ جلد کتاب اصابت ایدیور.

بزده ایسه، همان هر ولایتده، بر ر ایکیشر، کتبخانه موجود اولدیغی کبی، دارالخلافه‌ده دخی ٤٥ کتبخانه واردر. معارفه اولان فرط میل و محبتلریله ده، اسلاف عظامنه بحق تفوق ایدن شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینك جملهٔ تأسیسات جلیله‌لرندن بری ده، کتبخانهٔ عمومیدر. که درونده ٧٠٦٢ عدد کتب نفیسه موجوددر. بوندن بشقه فاتح جامع شریفی کتبخانه‌سنده ٤,٨٨٥؛ ایاصوفیهٔ کبیر کتبخانه‌سنده ٤,٨٦٤ کتاب واردر. کرك بونلرك و کرك لاله‌لی و بایزید کبی، امثالی کتبخانه‌لرك، هر بری، طلاب علوم ایچون دائماً کشاده‌در.

خالی وقتلرینی، کتبخانه‌ده کتاب مطالعه‌سیله، کچورك ایشجی، عقلنی غائب و پاره‌سنی اسراف ایتمکه بدل، ذکاسنك منابعنی تزیید ایدر. ذاتی مشاغل ذهنیه‌نك، شو مراتب عالیه‌سنه. تسلیم ایتدکجه. بشقه بر آدم اولدیغنی حس ایدر. و وظائف یومیه‌سنی ایفا ایتمك ایچون غیرتلی اولور: زیرا دها زکی، دها ایو اولور. عیال و اولادینك ذهننده ده حرمت و رعایت القا ایدر: چونکه کندوسی فاملیاسی ایچون شرفلی بر مثال اولور.

فطین. — حقکز وار، خواجه افندی، کتبخانه‌لرك

فقدانی مانع تحصیل اوله‌مز. بیوردیغکز کبی، متین بر آرزو ایله بیوك شیلر یاپیلور. بونی بنده اکلایورم. بناءً علیه جدی بر ایشه تشبث ایتدیکم وقت، بکا نه قدر زحمتی موجب اولورسه اولسون، اصلا انی ترك ایتمیه‌جکم.

معلم. — پك کوزل، عزیزم. بو نکته برابر با خصوص سنی مطالعه‌دن، ایشدن الیقویه‌جق اولان، فنا مثالره قارشو طورمغی ده اونوتمه.

۸۵ — عصرمزده اجرا اولنان عملیات جسیمه. — سویش قنالی. — هندوستان و آسیا. — سویش قنالنك عملیاتی؛ حصه‌دار خیری افندی

علم، عمل، سرمایه طبیعتی تحت اطاعته الان اوچ بیوك قوتدر.

فرداسی کونی، مقبل ایله محبوبه و فطین، معلم فیضی افندی طرفدن اعطاسی معتاد اولان درسك تقریرینه مخصوص بولنان، صالونده اجتماع ایتمشلر ایدی. وقتاکه فیضی افندی واصل اولدی، دیوارده آصیلی بولنان کرهٔ مسطحه‌یه طوغری توجه ایتدی. محبوبه‌یه، خریطه‌یی اشارتله دیدی که:

— محبوبه خانم، سنك جغرافیاده قوتك واردر. باقه‌لم، سؤالمه نه یولده جواب ویره‌جکسك؟

محبوبه یرندن قیام ایله خریطه‌یه تقرب ایتدی.

معلم. — اولا ازمیری بولده، بزی بو مملکته چیقار کوره‌لم.

پاریس — آسیا دوه‌سی — مسك کدیسی — بوقلمون — سمندر

آسیا حیواناتی. — پاریس: پوستی سیاه بکلرله مستور اولوب آکل اللحم حیواناتدندر. — ایکی چقندیلی آسیا دوه‌سی. — مسك کدیسی: قارننده غایت رایحه‌لی بر مایع واردر. — بوقلمون: دیشی کرتنکله نوعندندر. اوائلده بوکا ایستدیکی وقت رنکنی تبدیل ایتمك خاصه‌سی اسناد اولنیور ایدی. — سمندر: حیوانات زاحفه‌دندر. بوکاده آتشده یاشامق قابلیتی اسناد اولنیور ایدی.

محبوبه پارمغنی خریطه‌نك بر نقطه‌سی اوستنه قویه‌رق:

— اشته، افندم.

معلم. — اعلا! شمدی فرض ایده‌لم، که کتان یاخود خیری افندینك فابریقه‌سنده اعمال ایدلمش و هندك بیوك بر تاجرینه صاتلمش منسوجات حریریه محمول بر سفینه‌کز وار. آسیانك متنوع محصولاتنی الوب کتیرمك اوزره، سزك ایچون بو

طاوس قوشی — مارابوط

آسیا حیواناتی. — طاوس، تویلریله مشهور در. — مارابوط، لقلق قوشی جنسنه منسوبدر. هندوستانده بولنور. تویی غایت مقبولدر.

امتعه‌یی، ممکن مرتبه سرعت و اهونیتله، بومبای شهرینه

نقل ايتمك لازم كليور. بناءً عليه سفينه‌كزى هانكى طريقدن سوق ايده‌جكسكز. سويله باقه‌لم.

بر پارمغى ازمير اوزرنده اولان محبوبه ديكر پارمغنى بومباى شهرى اوزرينه وضع ايله دوشونمكه باشلادى.

محبوبه. — يول پك اوزون اوله‌جق!: بزم ايچون جبل طارق بوغازندن كچه‌رك، بحر سفيدى ترك ايتمك، و مؤخراً

سويش قنالى. — بحر سفيد ساحلنده واقع پورطسعيددن باشلايوب بحر احمرده واقع سويشده نهايت بولور. صاغ طرفده كورينانلر قوم تپه‌لريدر. ١٢٧٦ تاريخنده حضرياته باشلانيلوب ١٢٨٦ ده عملياتى اكمال ايدلمشدر.

فورطنه‌سى مشهور اولان، اميد بورنتى دونه‌رك، افريقايى دور ايلمك لازم كليور. اكر فورطنه‌يه طوتلماز ايسه‌ك، سفرمزه بومبايه مواصلتله نهايت ويرمش اولورز.

خريطه‌يه مدنظر دقت ايدن مقبل، محبوبه‌نك سوزينى كسدى:

— همشيره‌جكم، دها قيصه بر يول يوقيدر؟ درحال هند دكزلرينه وارمق ايچون، بحر سفيددن بحر احمره اينلمه‌مكلكك سببى نه در؟

محبوبه كوله‌رك: — يا بحر سفيدى بحر احمردن تفريق ايدن بو كوچوك قره پارچه‌سنى يعنى سويش بوغازينى سفينه‌كز ايله، ناصل ياروب كچه‌بيله‌جكسكز؟

مقبل خطاسندن محجوب اولديغى حالده:

— صحيح! بو بوغازده اوقدر كوچوك، اوقدر كوچوك كه يالكزجه كورمك، بنم ايچون ممكن اوله‌مدى.

معلم. — پك كوچوك! مقبل، بيليورميسكز، آرزوكز وجهله، سفينه‌كزى اراضينك اورته‌سندن كچيروب بر دكزدن او بر دكزه نقل ايتمك اوزره، بو بوغازى ياروب كچن بر قنالك طولى نه قدر اولمق اقتضا ايديور.

مقبل. — بيلميورم، فقط خريطه‌ده پك كوچوك كورنيور.

معلم. — يا! اويله مى؟ پك اى! قنالك ١٦٠ كيلومترو طولى، ١٠٠ مترو عرضى و ٨ مترو عمقى اولمق لازمدر.

محبوبه دوشنه‌رك: — لكن، خواجه افندى، بو قنال تماميله كشاد اولنمامشميدر؟ بيوك پدرمه، بويله بر شيئك سويلنديكنى تخطر ايديورم.

مقبل همان آتيله‌رق:

— اوت، اوت، اويله! عجايب! سويش قنالنى ناصل اونوتدق، ذهنمز نره‌ده ايدى؟

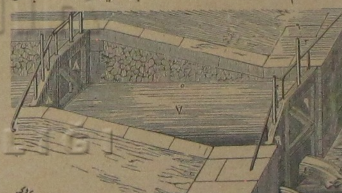
محبوبه. — حتى بر كون پدرمز بزه: — «سويش قنالنى انشا ايدن فرانسز قومپانياسنه ايكى بيك فرانق اقراض ايتمك ايستيورم.» ديدى.

معلم. — اويله ايسه، بيوك پدريكزه، پاره‌سنه مقابل، بر

نوع حصه‌سندی اعطا اولنمشدر. بناءً علیه شمدی، بیوك پدریكز سویش قنالنك حصه‌دارانندن صایلور. بهر التی آیده بر كره بانقه‌یه كیدر، قنالك تمتعاتندن حصه‌سنی الور. بو حصه، قنالدن مرور ایدن سفاینه كوره، كاه آز كاه چوق اولور. زیرا قنالدن مرور ایتمك ایچون، هر سفینه قومپانیایه بر مبلغ تأدیه‌سنه مجبوردر. و بتون افریقایی دور ایتمكدن ایسه، بو وجهله بر مبلغ تأدیه ایدوب قنالدن كچمك، كمیلر ایچون دها كارلیدر. چونكه سویش قنالی هندوستان طریقنی ٤,٠٠٠ فرسخ قیصالتمشدر.

فطین. — دیمك، هندوستانه كیدن كافهٔ سفائن، بحر سفید اوزرندن كچیور؟

معلم. — اوت، اشته بو یوزدن، بحر سفید لیمانلرینك تجارتی پك زیاده ترقی ایتمشدر.

بر طاتلی صو قنالی ایله بونك اقلوزی. — قناللر، اكثریا سطحی دها یوكسك بر قنالك صولرینی ضبط ایدن و فضله‌سنی صالیویرن فاصله‌لی بر نوع قپولرله دوناتلمشدر. — (٨) صوجدولی حوضی كه بوكا (ساس) دینیلور. — كمیلری كچیرمك ایچون اولا برنجی قپونك (٨) و مؤخراً ایكنجی قپونك (٩) قنادلری آچیلور.

فطین. — لكن بو قنالی اچمق ایچون، هر حالده پك چوق مشكلات چكلمش اولمالیدر. مع مافیه، قنال نه دیمكدر؟ پك ایو اكلایه‌میورم؟

معلم. — بنده سنك، بر چوق دفعه، قنال یاپلدیغی بالذات

صوكره اقتطاف اولنه‌بیله‌جك بر چوق سنه‌لك عملیاتك محسناتندن بریدر.

وحشی حمار

غزال

قاشقجی قوشی

بچ طاوغی

افریقا حیواناتی. — وحشی حمار یاخود زرد: پوستی چوبوقلو یبانی باركیر جنسندندر. — غزال: حلیم و جبیندر. كیك نوعندن اولوب ارسلان و قپلانلرك تعقیب ایتدكلری بر حیواندر. — قاشقجی قوشی: بر جیب ایله مجهز، اوزون قاغه‌لی حیوانات مائیه‌دندر. — بچ طاوغی.

بونكله برابر، سرمایه‌لرك كثرت ومبذولیتی سایه‌سنده، اغورنده بر چوق مصرف اختیار ایدیلان عمله‌نك، صحتی ده اودرجه محافظه اولنمش ایدی، كه سویشده وقوعبولان وفیات، فرانسه اردو مركزلرنده كی وفیاتدن دها از ایدی. درت بیك سنه اول مصر حكمدارلرندن برینك بو بوغازك حفرینه تشبث ایتدیكنی و بو اغورده ١٢٠,٠٠٠ آدمك نتیجه‌سز یورغونلقدن، سفالتدن محو وتلف اولدیغنی

اوواه، كاربان و دوه‌لر

كوزلجه تفكر ایدر ایسه‌كز، عدالتك فائده‌لرینی، منفعت حقیقیه ایله اتحادینی دها كوزل اكلارسكز. عمله‌نك صحتی دوشونمیان مصر حكمداری،

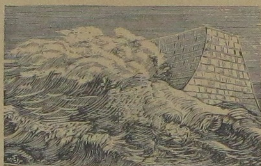
١٢٠,٠٠٠ آدم فدا ايتدی. همده باشلاديغی ايشی ترك ايتمكه مجبور اولدی. زمانمزده، بوغازك حفری واسع بر انسان ساحةسی اولمغه بدل، ايشجيلر ايچون، عملياتك اجرا اولنديغی مملكت ايچون، سرمايه‌لرينی اقراض ايدنلر ايچون بر كار وكسب منبعی اولمش اولدی.

دها يكرمی اوتوز سنه اول، كاملاً بيابان اولان بو ارضك، اوزرنده، سياحت اولنه‌جغی وقت، اوچ سياحك وجودينه مقتضی، ماكولات و مشروباتی نقل ايتمك ايچون، لااقل، يتمش دوه‌دن مركب، بر كاربانه احتياج كوريلوردی. بو كونكی كون ايسه، بوغازك هر طرفنده، پوسته و تلغراف خدمتنی كورن اماكن ميريه، جوامع شريفه، هوتللر، خسته‌خانه‌لر بولنيور. ايشجيلرك بتون قوناق يرلرنده، نيلك صويی اوقدر كثرتله توزيع و تقسيم اولنمش ايدی، كه هر بری بر كوچوك باغچه‌يه مالك اوله‌بيلور ايدی. بو كوزل مملكت، تحويل شكل و هيئت ايچون، انجق صويه محتاج بولنديغی جهتله، بريه، الواح كثيره ايله اورتيلوب، چمنزاره دوندی.

٨٧ — سويش قنالی (مابعد) بر دكز ريختيمنك انشاسی. — جسيم طاشلر اعمالی. — يوك قالدرمغه مخصوص ماكنه‌لر. صو التنده عمليات

معلم. — سويش قنالنك مبدأئی پورط سعيددر. اولا، تلاطم

دريانك شدتنه مقاومت ايچون، دكزك اورته‌سنده طاشدن [ريختيم]لر انشاسی لازم كلدی. فقط، بونلری ياپمق ايچون، طاش اقتضا ايديور ايدی. حالبوكه، اوراده قومدن بشقه، بر شی يوغيدی. بناءً عليه، قوم و كيرج ايله، غرانيت ماهيتنده طاشلر اعماله كيريشيلور. پورط سعيدده، جسيم فابريقه‌لر ترتيب اولنور.

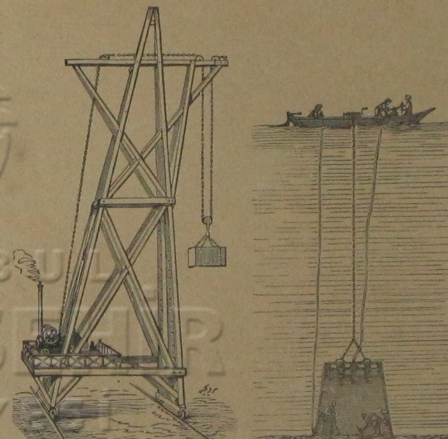

ليمان عملياتی. — ريختيم، ليمانده كميلرك سپر الدقلری بر نوع ديوار در. قبالره چارپان طالغه‌لر اوقدر قوتليدركه ٤٠٠٠٠ كيلو ثقلتنده متعدد طاشلری يرندن چيقارديغی كورلمشدر. طالغه‌لر بر مانعه تصادف ايتدكلری وقت بعض دفعه ١٥ مترو بر ارتفاعه قدر يوكسلورلر.

دائمی صورتله، اون ايكی ماكنه ايشلتديريلور، كه هر بريننك جوهرلری ازن، و بونلری معجود حالنه تحويل ايدن، تيموردن اوچ عدد چرخی وار ايدی. بو معجون ١٠ مترو مكعب و سعتنده تخته قالبلره وضع اولنور. هر بری ٢٠,٠٠٠ كيلو ثقلتنده طاشلر تشكيل ايدر. بو طاشلر، دائمی صورتله قوروتلمغه قونيلان ديكر ٢٠٠٠ طاشك بولنديغی ساحه نقل اولنور. ايكی آی نهايتنده طاشلر تماميله قورور. اولوقت بونلر، بر [ماچونه] واسطه‌سيله قالديريلور و ليمانك مدخلنه نقل ايدلمك اوزره واغونلره وضع اولنور. بو طاشلری مؤخراً واپورلر الوب ايلرو كتورر. بونلر اوراده چنكلدن چيقاريلوب دكزه دوشوريلور. اشته ريختملر بويله‌جه طبيعی بر صورتله تشكيل ايدر؛ و ممتنع الاندراس بر حاله كيرر. بو ريختمك پورط سعيدك شرقنده ١,٨٠٠ و غربنده ٢,٥٠٠ مترو طولی واردر.

فطين. — ٢,٥٠٠ مترو ايله ١,٨٠٠ مترو بر فرسخدن زياده بر مسافه‌يه بالغ اوليور، كه بوده ريختمك طولى ديمكدر. بويله بر شيئى وجوده كتورمك ايچون نه قدر طاش لازم!

معلم. —، مع مافيه بو ايش، انجق ليمانه عائد عملياتدن

ليمان عملياتى. — جر اثقال، ياخود ماچونه: اغير يوكلرى قالدرمغه مخصوص مقره‌لى بر ماكنه‌در. — سويش قنالنده استعمال اولنان جسيم ماچونه‌لر تيمور چبوقلر اوزرنده كزديريليوردى. بر بخار ماكنه‌سى اوزون بر تيمور زنجيرى تحريك ايديور و ليمانك ريختمنى تشكيل ايتمكه مخصوص اولان طاشلرى قالديريور ايدى. — بر بچق مترو وسعتنده اولان بر طالغيچ محفظه‌سى ايچنده چاليشان عمله، هوا بو طالغيچ محفظه‌سنه بر طولمبه و بر ده بورو واسطه‌سيله ادخال اولنور.

برى ايدى. قنال ايچون، دها بر چوق مزاحمه قاتلانمق لازم كلمشدر. روزكارك، متحرك طاغلر كبى، سوق ايدوبده، قنالى طولدران قوم تپه‌لريله اوغراشلمق ايجاب ايتمشدر. قنالك مرور ايتديكى بر كولك ديبنده، عصرلردنبرو مدفون اولان

چامور يتاقلرينى، طالغيچ كوزلكيله صوالتنده چاليشيله‌رق تميزلمك لازم كلدى. دها صوكره ٢,٠٠٠ مترو مكعب جسامتنده، غايت سرت، بر طاش باروتله بر هوا ايدلدى.

محبوبه. — او! خواجه افندى، بتون بو شيلر بكا خارق العاده كورنيور!

معلم. — اوت، اولادم، لكن دها زياده شايان تعجب اولان شى، بو ايشلرك بيچاره اسرانك قوللريله دكل، حر، وظيفه‌لرينه مقدما ولان، قسمتلرينك مبدائى بو ايشك مكافات حقيقيه‌سنده بولان ايشچيلرك اقداماتيله اجرا ايدلمش اولمسى قضيه‌سيدر.

حضرت (عمر) رضى الله تعالى عنه افندمز حضرتلرينك خلافتى هنكامنده، مصرده وكيلى بولنان عمرو، بو صنع اعظمى اولوقت وجوده كتيرمك آرزوسنه دوشه‌رك، كيفيتى خليفه‌يه عرض ايله استيذان ايتمش ايدى. لكن حضرت فاروق، يونانلولرك بحر احمره صوقولمسنه بر يول اچماق ايچون، تأخيرينى تصويب بيوردى.

قانونى (سلطان سليمان) خان غازى حضرتلرينك وزراسندن، مشهور صدر اعظم صوقوللى محمد پاشانك جملهٔ مشاغل ذهنيه‌سندن برى ده، بر طرفدن بو سويش قنالنى آچوب بحر سفيد ايله بحر احمرى برلشدرمك و ديكر طرفدن تن و ولغا نهرلرى اره‌سنده، بر جدول كشاديله بحر سياهى بحر حزره ربط ايتمك ماده‌لرى ايدى. نه چاره كه برينه خصماى

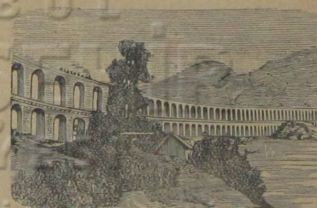
سیاسیه‌سنك غرضكارلغی؛ دیگرینه قزاقلرك بد خواهلغی مانع اولدی.

فطین. — شمدی، بحر حزر ایله بحر سیاه دخی یكدیگرینه ربط ایدلمشدر، دگلمی، خواجه افندی؟

معلم. — خیر، اوغلم. لكن، متصوردر. حتی بونك ایچون، روسیه حكومتنه بر لایحه ویرلدیكی روایت اولنیور.

۸۸ — دیگر بر عملیات جسیمه: ثنس طاغنك تونلی. سن غوتار تونلی

معلم. — اقوامك ارتباطنه اك بیوك موانعدن بری ده، صعب المرور اولان طاغلردر. مثلا، فرانسه‌یی ایتالیادن تفریق ایدن آلب طاغلری.

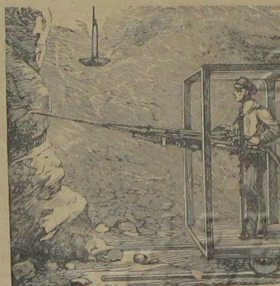

شمندوفر تأثیراتی: بو تیمور یول كوپریسی. — تیمور یول كوپریلری، طاغلری یكدیگرینه ربط ایدن، اكثریا غایت مرتفع بر نوع تیمور كوپریلر در. بونلر شمندوفرلرك مرورینه خدمت ایدر. و صویی نقله خدمت ایدن صو بندلرینه بكزر.

و بونلرك اره‌سنده بولنوب اوروپانك اك یوكسك ذروه‌سنی تشكیل ایدن مون بلان طاغی، اوائلده انواع محن ومشاق ایله آشیله بیلور ایكن، بو كونكی كون، بر شمندوفر واسطه‌سیله، تخمیناً بر چاریك ساعتده قطع اولنیور. شمندوفر، اولا طاغلرك اره‌سنده واقع، تیمور كوپریلر اوزرندن، و مؤخراً ۱۲ كیلومترو طولنده، بر تونل ایله طاغك التندن كچیور.

فطین. — خواجه افندی، ناصل؟ بتون طاغ باش اوستنده‌می بولنیور؟

معلم. — اوت، اولادم، ثنس طاغی باش اوستنده قالیور. فرانسزلرله ایتالیالولردن مركب، ایكی قومپانیا، بری فرانسه، دیگری ایتالیا طرفندن، بو طاغی دلمكه تشبث ایتدیلر.

شمندوفر تأثیراتی: ثنس طاغنك دلنمه‌سی. — پولاد قیلنجه مشابه بر سلاح ایله طاغه هجوم اولندی. قیالره قارشو قیرلاتیلان بویكسكین قیلنج بو طاشلری آزار آزار دلیور دی. بو قیلنجی حركت ایتدرمك ایچون بوریلرله سوق ایدیلان تضییق اولنمش هوا، چلیك قوللی طاغك طاشلری ایچنه صالدریور دی.

طاش كسن جسیم ماكنه‌لرله مسلح ایشچیلر، تحت الارض، یوللر اچه‌رق، طاغك وسطنده یكدیگرینه ملاقی اولنجه‌یه قدر، قارشو قارشویه ایلرولیور ایدی.

مقبل. — بلا تخلف عینی استقامته كیتدكلرینی ناصل اكلایه بیلورلر ایدی.

معلم. — اولادم، انلر بونی، اجراسی غایت كوچ، غایت مهم اولان، ریاضیاته عائد بر حساب ایله، بیلیورلر ایدی. حساب، حقیقةً متعسر، و واجب الاعتنا ایدی. چونكه بر سانتیمترو سهو وخطا، طاغك اورته‌سنده، یوز مترولق بر صاپقلق حاصل ایتمكه كافی اولور، و ایشه یكیدن باشلامق لازم كلور ایدی. لكن، علوم ریاضیه اوقدر ترقی ایتمشدر، كه بو حسابك طوغریلغنه هیچ بر وجهله شبهه اولنمیور ایدی.

ایشته علم ایله عملك اجتماعندن حاصل اوله‌بیلان نتیجه‌یه بوده بر کوزل بر هاندر.

سن غوتار تونلی (۱۵ کیلومترو)

فرانسه‌نك شو اثرینه اقتفاً، ایتالیالولرله اسویچره‌لولر دخی بالاتفاق، سن غوتار طاغنك التدن دها جسیم بر تونل حفرینه باشلادیلر. ایتالیانك شمالنده واقع لورن، میلان و ونديك شهرلری بو صورتله فرانسه و اسویچره‌یه ربط ایدلمشلردر.

اون دردنجی لوئی، اعضای خاندانندن، برینی اسپانیا صندالیٔ قرالیسنه اوتورتمغه موفق اوله‌رق، فرانسه ایله اسپانیا بیننده، دواملی بر صلح امیدنده بولنوب مغرورانه: «ارتق دها پیرنه یوقدر.» دیو باغرمش ایدی. لکن بو ایکی مملکت بیننده امید اولنان صلح و صلاح، چوق وقت پایدار اوله‌مدی. بونلرك اتحادی قوه‌ده قالدی. علم و فنك، او قراللردن دها قوتلی اولدیغی، اشته بو تونللرله ده تحقق ایدییور. چونکه بو کون «ارتق دها آلپ یوقدر» دینیله‌بیلور. و هر نه قدر شمدیکی حالده، بو مملکتلرك اهالیسی دائرهٔ صلح و مسالمتدن بعید اولسه‌لر بیله، بونلرك بینلرنده، ار و کیج، صلحك تقرری ده امید اولنه‌بیلور. زیرا علم، صنعت، تجارت اهالی‌یی یکدیکرینه تقریب ایده‌جکدر. بو قربیت ایسه، جالب محبت، و محبتده صلح و صلاح ایچون، اك بیوك بر آلت اوله‌جقدر.

اقوام و مللی یکدیکرندن تفریقه باعث اولان، طاغلردن دها یوکسك موانعدن بری ده، نامعقول عداوتلردر. لکن علم کیتدکجه منتشر اوله‌رق، افکار عدالت واخوت، بو موانعی ده، موانع مندفعه کبی، محو و ازاله ایده‌جکدر، که بوده الیوم ممالك متمدنهٔ اجنبیه‌ده، دین مبین احمدیه‌نك علویته دائر تألیفاته باشلانلمش اولمسیله استدلال اولنه‌بیلور.

۸۹ — ﴿سکه﴾. — افریقا زنجیلری نزدنده مبادلات.
— قیالرده آلتون طمرلری.

سکه مبادلاتی تسهیله خدمت ایدر.

فطین، معلم فیضی افندینك درسلرینه دوام ایده‌لیدنبرو اوقدر مدرك، اوقدر غیرتلی، اوقدر نازك، و اوقدر چالشغان اولمش ایدی، که بتون خانه خلقی کنج چراغه محبت و رعایت ایدییور ایدی. حتی ذکاسنه، فکرینه، استقامتنه کوستردکلری امنیت فوق العاده‌یه دلالت ایدن بر طاقم سپارشلر دخی، اکثریا اکا تحمیل اولنیور ایدی. خیری افندی، اون بش یاشنده بر دلیقانلویه، تودیع ایده‌بیله‌جکی، اولدقجه کلیتلو، بر مبلغی، فطینه تسلیم ایدییوردی. زیرا، فطینك شاشقنلغندن اندیشه ایده‌جك، اورته‌ده هیچ بر حال بولنمدیغندن امین ایدی. بوندن طولایی فطین جسارتلنه‌رك، بو امنیته دها زیاده شایسته اولمقلغه کیتدکجه حصر دقت ایدییور ایدی.

ثنس طاغی تونلنه دائر اولان درسك فرداسی، عمله
اجرتلرینك تأدیاتنه مخصوص اولان بر پنجشنبه کونی ایدی.
خیری افندی ۲،۰۰۰ فرانقلق بانق نوطك، ایکی بیك فرانق
التون ایله مبادله‌سی آرزو اولنوب اولنمدیغی، صوروب اوکرنمك

ترامپه

اوزره، فطینی فابریقه‌نك جوارنده
واقع، بیوك بر مغازه‌یه کوندردی.

فطین، کندوسنه حواله
اولنان شو خدمتی، ممکن اولدیغی
قدر، کوزلجه ایفا ایده‌بیلمك
ایچون، درحال علی العجله عزیمت
ایتدی. فطین بو صورتله، بر تاجرك نزدندن دیکر تاجرك نزدینه
کیدییور ایکن، خیری افندینك، کندوسنه بو ایشی حواله
ایتدیکی صره‌ده، تلفظ ایتمش اولدیغی [مبادله] سوزینی درخاطر
ایدییور ایدی، بو سوز، معلم فیضی افندینك درسلرینی و
کندوسنی پك چوق اکلندرمش اولان وحشیلرك مبادلاته
دائر اولان حکایه‌لرینی تکرار ذهنه القا ایدییور ایدی. بردن
بره، فیضی افندینك بیان ایلدیکی، مبادلاتده سکه‌دن اصلا بحث
ایتمامش اولدیغی عقلنه کلدی. بالقجی اهالی، بالقلری آو اتلریله،
آغلری‌ایش ایله مبادله ایدییور ایدی؛ لکن اصلا پاره ویرمیور
ایدی. بو مطالعه اکا تأثیر ایتدی. کیفیتی معلم فیضی افندیدن
استفسار ایتمك اوزره، درسه یتشمکه تعجیل ایدییوردی.

خدمتی ایفا ایدوبده، درس صالونه کیردیکی، و مقبل ایله
محبوبه‌نك یاننده و معلم فیضی افندینك قارشوسنده اوتوردیغی
آنده دیدی که:

— خواجه افندی، سز بزه، وحشیلرك حکایه‌لرنده، آو

بر چوق معدن طمرلرینی؛ و بر قسمی مائل دیکر قسمی افقی ایشنمامش مختلف معدنیات طبقه‌لرینی حاوی اولان زمین.

اتلریله بالقلری مبادله ایدن، پول
ایله پی یری ارائه ایتدیکز. او زمانده
سکه یوغیدی، دکلمی؟

معلم. — خیر، عزیزم. جمعیتك
باشلانغجنده، انسانلر، وحشیلرك
مبادلاتنه مشابه، مبادلات ایله اخذ
و اعطا ایدییورلر ایدی. بو
مبادلاتده، بر شیئه مقابل دیکر بر شيء ویریلیور ایدی. اورته‌ده
اصلا پاره بولنمیور ایدی.

بو کونکی کون دخی اقوام وحشیه بیننده مبادلات طبیعیه
یاخود [ترامپه] اصولی جاریدر. افریقانك ایچرو طرفلرنده
ساکن اولان زنجیلر، همجنسلرندن پك چوقلرینك تحت اسارته
الندقلرینه واقف اولدقلری جهتله، انلر کبی، یاقه‌لانمق و
اویله بر فلاکته اوغرامقدن پك چوق قورقارلر. حتی بونلرله
اخذ و اعطا ایتمك ایستدیکی وقت، تقرب ایتمامکه ده زیاده‌سیله
دقت، و انلره صاتلمق ایستیلان شیلرك بر چایك ساحلی
اوزرینه قونلمسنی اوزاقدن اشارت ایدرلر. تجار نزدنده‌کی
اشیایی اشارت اولنان محله وضع ایله تباعد ایدر. اولوقت
وحشیلر اغاج کوتوکندن عبارت اولان، سریع الحرکه قایقلری

اوزرنده، نهرك قارشو ياقه‌سنه مواصلت، و الق ايستدكلرى شيئك يانه، بر كوچوك طاس التون توزى قويه‌رق عودت ايدرلر. بو دفعه تجار كلور، اكر التون توزينك مقدارينى كافى كورر ايسه انى، عكسى تقديرنده كندى اشياسنى الوب عودت ايدر. اشته اخذ و اعطانك اك عادى اصولى بودر.

محبوبه. — عجايب! خواجه افندى، ديمك التونى توز حالنده اولان مملكتلرده وار؟

معلم. — اولادم، التون ديكر بر چوق معدنلر كبى يوكسك قيالرك و طاغلرك طمرلرنده بولنور. شدتلى ياغمورلر، بورالر بو قيالرك قيرنتيلرينى. چاقل طاشلرينى، قوملرينى و بونكله برابر التون پوللرينى سوروكليوب چايلره دوكر.

۹۰ — التون و خواصى. — معدنلرك تصفيه‌سنه مخصوص ماكنه‌لر. سيلندر و حده. التوندن ورق اعمالى. — قاليفورنيا التون معدنلرينك كشفى. —

قاليفورنيا و اهاليسى

اسكى كيمياكرلر، التون ياپمق و بونكله زنكين اولمق ايچون اسرار خفيه‌يى حاوى بر واسطه تحرى ايديورلر ايدى. بونك ايچون پك عادى، بر واسطه واردر: چالشمق

معلم. — اك زنكين التون معدنلرى امريقه‌ده و باشلوجه قاليفورنياده بولنور. اشبو قاليفورنيا معدنلرى ۱۲۶۵ سنهٔ

هجريه‌سنده كشف اولندى. دكرمنده چالشان بر عمله، بر كون، صويولنده صارى بر ماده كورر، معاينه ايدر و نهايت التونى طانيان افنديسنه كتورر.

فطين. — يا افنديسى بونك التون اولديغنى ناصل اكلايه‌بيليور ايدى؟

معلم. — اولا التون صارى، پارلاق، و غايت اغيردر.

معدن عماناتى. حده. — بر معدن تخته‌سى ايكى استوانه اراه‌سنه چكيريليور. تحت تضيقه الثان بو تخته توسع ايدر. و ايستنلديكى قدر اينجه بر ياپراق اولور.

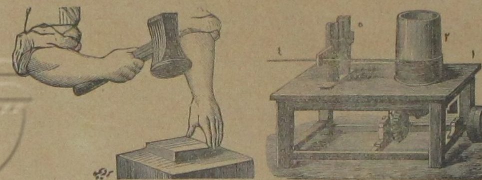
بياض التون ياخود [پلاتين] ديلان معدن استثنا ايدلديكى حالده، التون ثقلتجه‌ده سائر معدنلرك فوقنده‌در. التون هوا ايله، سركه ياخود زاج كبى، حموضاتله، قابل تغير دكلدر. يالكز، حامض آزوت ايله حامض قلور مادن مركب اولوب، [مأزرين] ديلان بر مايع التونى بوزمق، اريتمك خاصه‌سنى حائزدر. بوندن بشقه، التون اوقدر متيندر، كه بر مليمترو اينجه‌لكنده بر التون تل، قيرلقسزين ۳۴ كيلو ثقلتده بر يوكى نقل ايدر.

التون [سيلندر] واسطه‌سيله، اينجه‌جك تخته‌لره تحويل اولنه‌بيلور. اكر مؤخراً بو تخته‌لر بر چكيج ايله دوكلور ايسه، بر مليمترونك بيكده برى اينجه‌لكنده، ياپراقلر استحصال اولنور.

مجلدلرك، كتاب قابلرى اوزرينه و ضع ايتدكلرى، التون حروفات، اشته بو ورقلر ايله يالديزلنور. التونك، بو وجهله، چكيچ التنده ياپلمق خاصه‌سنه، حكمت طبيعيه اصطلاحنجه [قابليت انطراق] دينيلور. التونك قابليت انطراقى، (ياخود تل

حالنده اوزانمق خاصه‌سی) اوقدر عظیمدر، که بر حده واسطه‌سیله، بر غرام التوندن، بر قاچ کیلومترو طولنده، التون تللر اعمال اولنه‌بیلور.

مقبل. — بونك پك غریب بر معدن اولدیغنی اکلایورم. لکن بو معدن قومدن ناصل تفریق و استحصال اولنیور؟

معدن عملیاتی. — التون ورقلری دوکن بر عمله. — دفتر شکلنده، بربری اوستنه قونلمش اولان بو ورقلر چکیج آلتنده آزار آزار توسع ایدوب اینجه‌لشور.

معدن عملیاتی. حده دستگاهی. — معدنی تل حالنه قویمق ایچون اولا بوندن اینجه بر چبوق (١) یاپیلور. بو چبوغك بر اوجی حده‌نك دلیكنه چكیریلور. دیكر اوجی اورته‌ده بولنان طنبوره (٢) ربط ایدیلور. بو طنبور دوه‌رك، تل شكلنده اینجه‌لشن معدنی چكر.

معلم. — بر زمینك التون حاوی اولدیغنه شبهه ایدیلورسه، اول امرده، بوندن بر قاچ آوج قوم النور؛ صو ایله برابر، طباغه قونیلور؛ طباق، صاغه و صوله میل ایتدیریله‌رك، تحریك اولنور. بو حركت، آزار آزار، اك خفیف ماده‌لری، یعنی طوپراق ایله قومی، سوروب چیقارر. نهایت طباغك دیبنده پوللر، ایكنه‌لر، اولجه قومك ستر ایتدیكی، بر التون توزی كوریلور.

حركتی، طوپراق ایله قومی سوروكلیوب، التونی دیبنه دوشورن بر نوع كوچوك دكرمن دخی استعمال اولنور.

قالیفورنیاده التون معدنلرینك ظهوری، معلوم اولور اولماز،

درحال اوروپالو، چینلو، هندلو هر ملتدن، و دنیانك هر قطعه‌سندن بر چوق آدملر، بونی اقتطاف ایچون، اورایه قوشدیلر. كمال سرعتله، بر طاقم یكی شهرلر تشكل ایتدی. سحربازلقله حاصل اولمش كبی، كلیسالر، مكتبلر، مطبعه‌لر بنا اولندیغی كورلدی.

بر چینلو

بدایتده، اوراده بعض قاریشقلق وقوعبولمش ایسه‌ده، سعی و شركت سایه‌سنده، اسایش وانتظام درحال تقرر ایتدی. كافهٔ ثروتی ایشجیلره عائد اولان، قالیفورنیا، بوكون حكومت مجتمعه‌نك اك مسعود، اك زنكین قطعه‌لرندن بریدر.

٩١ — سكه (مابعد) مسكوكاتك الش ویرشه اولان فائده‌سی. — قوندره‌جی و اتمكجی

سكه، انكله هر شیئ استحصال ایده‌بیلدیكمز نقلی آسان بر متاعدر.

محبوبه. — خواجه افندی، قاعدهٔ مبادلات، نیچون اقوام قدیمه بیننده جاری اولان [ترامپه] اصولنه توفیقاً اجرا ایدلمیوبده، مسكوكات استعمالی تصور اولندی؟

معلم. — اولادم، بین البشر مناسبات چوغالدقچه، مبادلات دخی او قدر مشكلاته اوغرادی. سكه اولمامش اولسه، اورته‌ده بیوك بر محذور حكم سورر ایدی. مثلا، فرونجینك یاپدیغی اتمكك بدلنی اوده‌مك ایچون، قوندره‌جی، فرونجی‌یه لزومندن

زیاده، قوندره یاپمش اوله‌جق ایدی. بو آدم، فرونجی‌یه یکی بر
جفت قوندره کتوروبده — «بونلری آل، مقابلتهً بکا، یدی
یاخود سکز، اتمك ویر.» دیمش اولسه، اتمکجی — «دوستم،
قوندره‌کزه ارتق دها احتیاجم یوقدر. بالعکس بکا فرونمی
قزدرمق ایچون اودون، اتمك یاپمق ایچونده، اون لازمدر.
بناءً علیه، سن بونلرك تجارتنی کیت کور. انلره لزومی وار
ایسه، قوندره‌کزی بغدای و خطب ایله مبادله ایت، و مقابلتهً
اله‌جغك بغدای ایله اودونی بکا کتیر. اولوقت، بنده سکا اتمك
ویره‌بیلورم.» دیه‌رك، طولابنی اچوب، فصله اوله‌رق موجود
بولنان قوندره‌لری اکا ارائه ایده‌بیلور ایدی.

قابور اوکوز یاخود زه‌بو

چوجوقلرم، بو کیدیش کلیشك،
قوندره‌جی‌یه نه قدر وقت غائب
ایتدیره‌جکنی اکلایورسکز، دکلمی؟
بوندن بشقه، قوندره‌لرینك دکرنده
اولمق لازم کلان، بغدای یاخود اودونه
تقدیر قیمت، نه قدر کوچ بر مصلحت اولور ایدی.

کذلك بر چوبان، کچیلرینك یپاغیسنی ویروب، مقابلنه فس
آلمق ایستر ایسه، مالنی صرتنه یوکله‌نه‌رك، فسجی‌یه کتورمك
مجبوریتنده بولنور. فقط فسجی‌یه یپاغنك لزومی اولماز؛
قوندره‌یه احتیاجی اولور. یپاغی‌یی قوندره‌جی‌یه ویروب، اندن
اله‌جغی قوندره‌یی، فسجی‌یه کتورمك، و بو صورتله ایستدیکی
فسی المق ایچون، قوندره‌جی‌یه مراجعت ایتسه، قوندره‌جینك ده
یپاغی‌یه دکل، البسه‌یه احتیاجی بولنور. الحاصل یپاغی چوبانك

صرتنده قالور. ایشته بو سببلردن طولایی، نادر و قیمتدار بر
ماده، هر کسك متصرف
اولدیغی شیئه مقابل، اخذ
و قبولنه آماده اوله‌جغی بر
متاع، تحریسنه مجبوریت
حاصل اولدی. ایشته التون
ایله کومش، بوخدمتی ایفا
ایچون، ملل متمدنه‌جه
بالاتفاق، قبول اولنمش بر
متاعدر.

خلفاء الراشدین رضی الله عنهم حضراتنه عائددر.

٣٥٦ سنهٔ هجریه‌سنده خلفاء عباسیه‌دن سلطان بویه نامنه ضرب اولنان سکه.

اوائلده، اسپارته‌ده
تیموردن، اتنه‌ده، قلایدن
سکه ضرب اولندی.
روسیه‌ده، بیوك پترو
دورینه قدر، سکه‌مقامنده
مشین استعمال اولنیور
ایدی. بعض محلرده‌شکر،
امریقاده توتون، اقچه کبی
الدن اله کزیوردی.
الیوم افریقانك اقوام
وحشیه‌سندن بعضیلری، سکه یرینه صدف، بعضیلری طوز، و
بر طاقمی ده اوکوز استعمال ایدیورلر.

هجرت نبویه‌نك ٤٦٥ سنه‌سنده، خلفای فاطمیه‌دن مستنصر بالله نامنه ضرب اولنان التون سکه.

٥٨٢ سنهٔ هجریه‌سنده صلاح الدین ایوبی نامنه شامده ضرب اولنان سکه.

مقبل. — ناصل! خواجه افندی، سکه کتاب و قوندره کبی بر متاعمیدر؟

معلم. — شبهه‌سز، اولادم، چونکه، سکه قیمتلو معدنلری طوپراقدن چیقاران، انی نقل ایدن، ایشلیان، سعی بشرك بر محصولیدر.

٩٢ — سکه (مابعد) التونك دیکر معدنلره اولان تفوقنك سببی — بانق‌نوط

دولت علیه‌ده تداولی نظاماً مقبول و معتبر اولان التون و کموش مسکوکاته تقلیداً مسکوکات قطع ایدن اون سنه‌دن اکسك اولمامق اوزره کورکه قونیلور.
(جزا قانوننامهٔ همایونی)

مقبل. — خواجه افندی، سکه اعمالی ایچون، تیمور یاخود سائر معدنلر انتخاب اولنمیوبده. نه‌دن التون ترجیح اولندی؟

معلم. — عزیزم، بر کیلوغرام خالص التونك ٣,٥٠٠ فرانق دکری واردر. بناءً علیه بر کیلوغرام التون، سهولتله نقل اولنوب، بونکله بر چوق اشیانك بدلی تأدیه اولنه‌بیلور. اکر بو سکه، اوقدر نادر بر شی اولمدیغی ایچون، قیمتی التوندن دون اولان، تیموردن اولمش اولسه ایدی، ٣,٥٠٠ فرانق دکمك ایچون، بر چوق تیموره لزوم کوریلور ایدی؛ و شبهه‌سزدر که ٣,٥٠٠ فرانق قیمتنده، یعنی بر کیلو التون دکرنده اولان بر تیموری اوچ آدم قالدرمغه مقتدر اوله‌مز ایدی. صدفلره کلنجه ٣ فرانق قیمتی بولمق ایچون، ٢,٥٠٠ صدف لازم کلور.

فطین. — او! ٢٠٠ فرانق التون یرینه، بو صدفلری طاشیمق لازم کلسه ایدی، بن نه یاپار ایدم!

معلم. — بونکله برابر، التون وکموش قولایلقله بوزولمیان، پارچه‌لانمقسزین، اکسیلوب ازالمقسزین، دائمی صورتله، تجارتده تداول ایده‌بیلان، غایت سرت بر معدندر. بالعکس، سکه چینی اولسه ایدی، ارتق ضایعات دائمه و مشکلات عظیمه‌یی سیر ایدیکز! مبادلاته وساطت ایچون، التون و کموشك، دیکر شیلردن زیاده مناسب و الویرشلی اولدیغنی اکلادیکز.

شمدی، مبالغ جسیمه ایچون، سکه‌دن زیاده نقلی قولای بشقه بر واسطهٔ مبادله وارمیدر؟ انی سویلیکز.

فطین. — اوت، افندم، سکه‌دن دها زیاده، نقلی قولای اولان شی، [بانق‌نوط] در.

معلم. — حقیقةً، بانق‌نوطلر، معاملات تجاریه‌یی پك چوق تسهیل ایتمشدر. بو [اوراق نقدیه]یی هر کس کمال امنیتله، قبول ایدر. زیرا بونلرك الده بولنمسی، التون و کموشك کیسه‌ده بولنمسی کبیدر. چونکه، بونلرك، هر زمان، نقدده تحویل اولنه‌بیله‌جکندن عالم امیندر.

٩٣ — امتعه‌نك قیمت و فیئاتی

مترو، اشیانك طولنی مقایسه ایتمك ایچون، ناصل بر اولچو خدمتنی کوریبور ایسه، سکه‌ده مبادله اولنان شیلری مقایسه، وانلره فیأت تقدیر ایتمك ایچون، بر مقیاس وظیفه‌سنی ایفا ایدیبور.

افندیلر، تجارت، بین البشر یاپیلان خدمتلرك متمادیاً

تعاطیسندن عبارتدر. بونی اکلایورسکز. پك ای، سکه‌ده بو خدمتلره قیمت تقدیرینه خدمت ایدییور.

فطین. — ناصل، افندم؟

معلم. — بر چفت قوندره یاپان، قوندره‌جی، انی کین آدمه، بر خدمت ایتمش اولمیور می؟

فطین. — بدیهی.

معلم. — اشته عزیزم، بو حال دنیانك هر چارشـو و پازارنده بویله‌در؛ بر بایع ایله مشتری بیننده، دائما بر مبادله‌دن، و عینی بهاده اولمسی لازم کلان خدمتلرك قیمتندن بحث اولنور.

فطین، — اوت، اوت، خواجه افندی، بونی بزه وقتیله‌ده سویلمش ایدیکز. شمدی اکلایورم.

معلم. — اویله ایسـه، سکه‌نك مبادلاتی نه قدر تسهیل ایتدیکنی ده اکلایه‌بیلیرسك. هر خدمتك، سکه ایله تقدیر اولنمش اولنان قیمته [فیئات] دینیلور.

بر مثال کتوره‌لم. بر طولابه محتاجسکز. طوغرامه‌جینك یانه کیدرسکز — «یاهو، شـو طولاب بکا مناسبدر. انی بکا ترك ایت. فقط شـو آنده مقابلته سکا بر خدمت یاپمغه مقتدر اولمدیغم ایچون، بو بش مجیدیه‌یی آل.» دیرسکز. طوغرامه‌جی پاره‌یی قبول ایدر. سزده طولابی نقل ایدرسکز. طوغرامه‌جی بر کره پاره‌یه کوز کزدرر، و چکمجه‌سنه قویه‌رق: — «اشته شمدی یاپدیغم خدمتك قیمتنی بیان ایدن، و انك فیئاتی دیمك اولان سکه پارچه‌لری. ایستدیکم وقت، بو پاره ایله، بالذات محتاج اوله‌جغم خدمتلری صاتون اله‌بیلورم.» دیر. اوته طرفدن

سزده — «دیکر آدملره یاپمش و مقابلنه بش مجیدیه المش اولدیغم، دیکر بر خدمت واسطه‌سیله، طوغرامه‌جینك یاپمش اولدیغی خدمتك بدلنی اوده‌دم.» دیه‌بیلورسکز.

اشته مسکوکات سایه‌سنده، انسانلر بویله‌جه، دها قولایلق و دهـا چابکلکله یکدیکرینه خدمت ایدر. جمعیت بشریه‌نك انتظامنه اك زیاده خدمت ایدن سکه‌در.

۹٤ فیئاتلرك تبدلی. — تجارك {عرض}ی و مشترینك {طلب}ی. — کراز دمتلری

فطین. — مبادلاتده سکه‌نك تأثیرنی، شمدی، پك ایو اکلایورم. لکن اشیانك فیاتنی تحویل ایدن شی نه‌در؟ مثلا وقت اولیور، والده‌م: — «فطین، ایچ یاغی بهالیدر. انی اداره ایله قوللانمق لازمدر.» دییور؛ و اولوقت چوربه‌یه دها از یاغ قویور، که چوربا اوقدر لذیذ اولمیور. زمان کلیور که — «بزلرك فیأتی تنزل ایتدی. جامه‌شوی صاتون المق ایچون، بوندن استفاده ایده‌جکز.» دیدیکنی ده ایشیدییورم. اشیا فیئاتنك بویله‌جه تنزل و یا ترقی ایتمسی نه‌دن نشأت ایدییور؟

معلم. — بونك سببنی، از بر مطالعه ایله، شمدی اکلارسك. فطین، مثلا، مایس ابتداسنده مناولرك سرکیلرنده، اوچ درت کرازدن مرتب، کوچوك دمتلره دقت ایتمدکمی؟

— اوت، افندم. حتی بو دمتلر پك بهالیدر. بونلر یکرمی و بعض دفعه‌ده، قرق پاره‌یه صاتیلیور! لکن او صره‌ده، کرازلرك

بو قدر بهالی صاتلمسنك سببنی پك ایو بیلورم. چونكه، كراز
موسمی، هنوز تماميله حلول ایتمامشدر. او اثناده، قزارمش
كراز پك از بولنور. موسم ایلرولدكجه، كرازلرده كاملاً قزارر؛
نهایت، بیوك بیوك كوفه‌لرله، هر مناوك دكاننده بولنور.
ویكرمی پاره ایله، بر تپسی طولوسی كراز آلنور.

معلم. — فطین، موسمك ابتداسنده، كرازلرك او قدر بهالی
اولمسی، بونلرك مجرد نادر بولنمسندن می ایلرو كلیور، ظن
ایدییورسك؟ اویله ایسه، كراز موسمی كچدیكی، و اغاجلرك
اوزرنده، تك توك، كراز قالدیغی وقت، مناولر نیچون سركی‌یه،
صوك طورفده اولمق اوزره، اوچ، درت كرازدن مرتب یكی
دمتلر قویمیورلر؟

فطین. — لكن، خواجه افندی، او وقت هر كس
كرازدن طویمشدر. بوندن بشقه، قیسی، فرنك اوزومی، حتی
مصطفی بك ارمودی كبی، كماله ایرمش میوه‌لرده بولنور. شو
حالده، هیچ كیمسه ارتق دها كراز غائله‌سنی چكمز. حالبوكه
مایس ابتداسنده، هر كس كراز طاتمق ایچون پك بیوك
بر آرزو و خواهش كوسترر. زیرا كراز، چیلكله برابر،
بهارك ایلك میوه‌سیدر.

معلم. — پك اعلا! اشته طولغون بر فیئات بولمق ایچون،
بر شیئك ندرتی كافی اولمدیغنی كوریورسك. بونك بر چوقلری
طرفندن [طلب] و آرزو اولنمش اولمسی ده لازم كلیور.
فطین، دیدیككبی، میوه موسمنك ابتداسنده، عالم كراز یمكه
خواهش كوسترر. اولوقت كراز طلبی ده پك چوق و قوعبولور.

بونك نتیجه‌سی اوله‌رق؛ كرازلرك فیئاتی یوكسلور. خلق كرازدن
طویدیغی وقت [طلب] ایچون، وقتیله دكانلرك اوكنه دیزیلان
مشتریلر، ارتق بولنمز اولور. بناءً علیه كرازلرك بقیه‌سی هر كیملرك
یدنده قالمش ایسه، بو متاعی [عرض] ایتمك ایچون مشتریلری
دعوت ایدن ده انلردر؛ كرازلر دكلدر. شو حالده، متاع دائما
تنزل ایدر. فی الواقع كراز مبایعه‌سنه ارتق مشترینك احتیاجی
یوقدر. كرازلری صاتوب الدن چیقارمغه احتیاجی اولان تجاردر.
ایمدی، هر الش ویریشده، اك زیاده احتیاجی اولان یاخود
بازارلغك نتیجه پذیر اولمسنه اك زیاده خواهشكر بولنان
آدم، كندوسنه تكلیف اولنان شرائطه تحمل ایتمكه ده مجبوردر.

چوجوقلرم. اشیانك فیئاتی، یاغمورلو یاخود قوراق هوایه
كوره ترقی یاخود تنزل ایدن، و حتی بر خریطه مقیاسی ایله
كوپری ایاقلرینه دخی اشارت ایدلمش اولان، مقیاس الماكبی،
بر طرفك [عرض] نه دیكر طرفك [طلب] نه كوره ترقی یاخود
تنزل ایدر. بو حال، عمله اجرتنده، تجارك تمتعنده دخی عینی
بویله‌در.

٩٥ — بر مسلك انتخابی

ایو بر مسلك انتخاب ایتمك، اله كوزل بر آلت
كچورمك دیمكدر.

معلم. — شمدی بحث ایتدیكمز شیئك نتیجهٔ فعلیه‌سی،
عمله یاخود تاجر اولمسی لازم كلان، هر آدمك، اصلا
راست كله بر صنعت اتخاذ ایتمه‌مسندن عبارتدر. بر آدم بر

صنعت انتخاب ایتمزدن، بر دکان اچمازدن اول، کندی کندینه :

— «یاپمق ایستدیکم شیئی، شمدیدن یاپمق ایستیان بر چوق آدم یوقمی ؟» دیو صورملیدر؛ و مؤخراً نظرینی دیکر جهته چویرمك، وولو اوکرنلمسی دها کوج اولسون، رقابتك دها از حکم سوردیکی بر صنعتی ترجیح ایتمك لازمدر.

افندیلر، هیچ بر شی یوقدر که ذاتنه بر ایش انتخابندن زیاده حساب و کتابه محتاج اولسون.

مثلا، وقت باغ بوزومی؛ بزده ازمیرده برلنیورز. شاید باغلری بوزمق ایچون، اوراده لزومی قدر عمله بولنمیسه بر چوق باغلری اولان ازمیرلولرك هر طرفدن عمله [طلب] ایتمکه کیتدکلرینی کورورز. بو حالده [عرض] اولنان اللردن [طلب] اولنان اللر دها زیاده اولور بناءً علیه باغ صاحبلری عمله‌نك یومیه‌سنی تزید ایتمکه مجبور بولنور.

بالعکس، اللرینی عرض ایدن عمله چوق، و ایشه محتاج باغ صاحبلری از ایسه، شبهه‌سز، او عمله‌یه دها آز یومیه ویریلور.

ایمدی، دائما قارشوکزده دها آز رقیب بوله‌جغکز و دها زیاده لایق و مقتدر اوله‌جغکز بر صنعت تحری ایدیکز.

۹۶ — ضافت و راغبك یاپی .

چوجوقلر اویونلرنده صنعت معیشتك چراقلق وظیفه‌سنی ایفا ایدرلر.

فطینك، فیضی افندینك درسلرینه، دوامی همان اوچ آی

اولمش، و حزیرانك صیجاق کونلری ده باشلامش ایدی. بر جمعه کونی، خیری افندی، رفیقلریله برابر مقبلی، برای تفرج، جفتلکه کوندرمکه قرار ویردی.

فطین دخی بو جمعیته دعوت اولنمش اولدیغی ایچون، جمعه کونلرینه مخصوص اولان، اك کوزل البسه‌لرینی کینوب کلمش ایدی.

بیوك بر آرابه علی الصباح، بو نشئه‌لی جمعیتی الوب، چفتلکه کتوردی. درحال چوجوقلر چفتلکك میداننده جنبشه باشلادیلر. چفتجینك اك کنج اوغلی و مقبلك سود قرداشی محمد، تکلیف و رجایه لزوم کورمکسزین، همان جمعیته داخل اولدی.

چوجوقلر، هر بری دیکرندن دها ایو یاپمق غیرتیله، قوشویورلر ایدی. محبوبه، سود همشیره‌سی عایشه رفاقتنده بولندیغی حالده، آهسته آهسته یوریبور ایدی.

عایشه، ذاتاً چالشقان و عاقله بر چوجوق اولدیغی ایچون، اولجه بر سپت و بر ده بچاق تدارك ایتمش ایدی. محبوبه‌یه دیدی که:

— کوچوك خانم، سنکله هم کزینوب و همده صلاطه‌لق اراشدرمق ایستیورم. طوپلایه‌جغم صلاطه‌لقلر یارینکی بازار ایچون تهیه ایدلمش اولور.

— بنده سکا معاونت ایدرم. نه وقت بتورر ایسه‌ك، بزده اولوقت اوینارز.

ایکی چوجوق ترلایه کیروب، کولکه‌لی محللرده دقله

صلاطه‌لقلری اراشدرمغه باشلادیلر. محبوبه صلاطه‌لقلری فوت ایتمامکله برابر، کوزل پاپادیه چیچکلرینی ده طوپلامق آرزوسنه مقاومت ایده‌میور ایدی. بو جهتله، منی منی قیزك سپتنده، سبزه‌لرله چیچکلردن مرکب، طنطنه‌لو بر انتظامسزلق مشاهده اولنیور ایدی.

طوپلامه خدمتی بتمش، آیرمه عملیاتی اجرا ایتمك، صلاطه‌لقلری تمیزلیوب دمت یاپمق لازم کلمش ایدی.

اولوقت، محبوبه ایله عایشه، بو ایشی ایفا ایتمك ایچون، معلمك یاننده اوتورمغه کلدیلر. فیضی افندی، دیکر چوجوقلرك شماته‌لی اویونلرینه، کوز اوجیله، عطف نظر دقت ایدییور ایدی. درحال محبوبه‌یه قارشو دونه‌رك دیدی که:

— قیزم، بر دقیقه‌جك خدمتکزه فاصله ویریکز ده بر آز ده قرنداشکزك داخل بولندیغی شو کوچوك جمعیتده جریان ایدن شیئه باقکز.

محبوبه باشنی قالدردی.

اعلا! بو افندیلرك اره‌سنده، اشته دها شمدیدن، کوزل بر تفرقه! همشیره‌جکم بونلرله اویونه کیرمامکلکمز، پك اصابت اولدی.

— او! شبهه یوق. اره‌لرنده منازعه وقوعبوله‌جغنه ده قائل اولیور ایدم. بو افندیلرك اره‌سنده، مقبلك بر دوستی واردر. بو چوجوق، بیوك بر کوزل یای ایله بر طاقم ده اوقلر الوب کلدیکی ایچون، پك مغرور اولیور. یالکز انك یایی واردر. بو جهتله، بتون ارقداشلرینه حکم ایتمك ایستیور. دقت ایدیکز،

شو اشاغی ده بولنان، بیاض کاغد ایله انجه دکنکه باقکز. بو، ایچلرنده دهابو نشان الان کیم اولدیغنی اکلامق ایچون، بزم افندیلرك ترتیب ایتدیکی بر نشاندر. هر برینك، هدفه اصابت ایتدیرمك ایچون، اوچ آتیم حقی واردر. پك ای! هرکس کمال حقانیتله منتظماً اوچ دفعه اتیور. لکن یایك صاحبی اولان، بو عظمتلی راغب هر اوینادقجه، طریق حیله‌یه صاپیور. بو آنده، بلا فصله درت اوق اتمق ایستیور. دمنجك ده، دیکرلرندن زیاده نشانك یانه صوقلیور ایدی. سز ترلاده چیچك طوپلادیغکز اثناده دخی، اصلا اصلی اولمدیغی حالده، فطینه حیله کارلق اسناد ایدرك، چوجوغی اوچ اوق اتمقدن منع ایتدی. شمدی فطین دها اویناميور. باقکز، دها اویونه کیرمك ایستمیان برادرم محمد ایله صحبت ایدییور.

تیر وکمانلر اسکی زمانك باشلوجه سلاحلری ایدی. کمانکشلر وجودلرینی محافظه ایدن مغفرلر، زرهلر ایله مستور ایدی

— پك کوزل یاپیور: بو راغب پك یرامزدر. مقبل ایله دوستلرینك یرنده اولسه‌م، انی یایی ایله، یابه یالکز براغورایدم.

— آه! کوچوك خانم. اشته بو بر مشکل ایش! یایی پك اکلنجه‌لیدر. بونکله اوینامقدن پك زیاده محظوظ اولدقلری ایچون، بو اویونی ترك ایتمکدن ایسه، او یرامز راغبك جور و جفاسنه قاتلانمغی دها کارلی بولورلر.

نهایت عایشه معلمه دونه‌رك:

لكن خواجه افندي، بو راغبي . ارقداشلريني راحتسز ايتمكسزين، يايني عاريةً انلره ويرمكه مجبور ايتسه‌كز، بو طوغري بر شي اولماز مي؟

— قيزم، اويونده اختلاف و اعتراض چوجوقلرك ايشيدر. بو حال منازعاته، جبري معاملاته تحول ايتمدكجه. مداخله جائز اوله‌مز. انلري حسن رضالريله اويوشمغه ترك ايتمك، عدالته دها موافقدر. چوجوقلر بو صورتله، صنعت معيشتك چراقلق وظيفه‌سني ايفا ايدرلر. بوندن بشقه، راغبك يايي اكا عائددر. حقسزلق يابمش اولمقسزين اني، آرزوسي وجهله، استعمال ايتمكدن راغبي منع ايده‌مم.

معلم بو سوزلري سويلديكي اثناده، شبهه‌سز، سوزي برايتمش اولان، محمد ايله فطين‌دخي چايرك آلت طرفده. قوربغه‌لرك واق واق ايتدكلري، بر چايك كنارينه ديكلمش اولان قامشلره طوغري، سرعتله اتلديلر.

محمد بچاغني المش ايدي، بونكله قوتلي بر قامش كسدي؛ فطين فرلداغني چويرديكي ايپي جبيندن چقارمش ايدي. بوني متانتله قامشه اويدردي؛ وكمال مهارتله اكريلته‌رك، درحال بر ياي وجوده كتيردي. اوته طرفدن محمد، جوارده‌كي اغاجلردن، تازه و قامشلردن دها سرت داللر كسيور ايدي؛ از بر زمانده اوقلري ده يونتوب تهيه ايتدي.

بونلرك هر ايكيسي ده «غلبه!» ديو هايقروب، ارقداشلرينك يانه قوشديلر و: «افنديلر، نا! سزه بر بشقه ياي، اشته اوقلري ده!» ديديلر.

ياي ايله اوقلر موقع تجربه‌يه قونلدي. بو قامش ياي ايله راغبك يايندن، دها طوغري، دها اوزاغه، نشان النه‌بيلديكي كورلدكده فرط شادماني و انبساط تعمم ايتدي.

بونلر، كمال شطارتله، يكيدن كنديلرينه چكي دوزن ويرديلر. ارتق آرقه‌داشلرينه آمر مطلق اوله‌مامسندن طولايي، ناخشنود قلان راغب، اولا يوزيني اكشيتدي؛ و كندي يايي ايله، يالكزجه بر طرفده اويناغه يلتندي. لكن درحال، بو حال عزلتدن صيقلدي.

بناءً عليه سابقي مثللو، خلقي بر طاقم شرائطي قبوله مجبور ايده‌جك يرده، بو دفعه، رفقاسي طرفندن درميان ايديلان شرائطي قبول ايتمك لازم كلدي. راغب، شرائط واقعه‌يي مردانه قبول ايتدي، و بو صورتله بلا واسطه، بينلرنده كوزل بر ازيغونلق حاصل اولدي.

كوچوك قيزلر، بو حركات و معاملاتك جمله‌سني، نظر تفتيش وتدقيقدن كچورمشلر ايدي. محبوبه، معلم فيضي افنديك اوليجه ديديكي شيئه، صرف ذهن ايديور؛ و بونكله برابر، كچن درسلري ده خاطره كتيريور ايدي. بر مدت صوكره، معلمه دونه‌رك ديدي كه:

— خواجه افندي، فطين ايله محمد، راغبي ذات عاليكزه شكايته كلمكدن، و انك حقسزلغنه قارشو، حمايه‌كزي رجا ايتمكدن ايسه، كندوسنه كوزل بر درس ويرمك اوزره، هنر و مهارتلرينه مراجعت ايلمكلكي، دها كوزل دوشنمش اولديلر.

معلم. — ماشاالله ! اولادم. مادامکه، کوردیککز شیلردن
بر معلومات ایدنمکلکی پك کوزل بیلیورسکز، یارینکی کون
برادریکز مقبل ایله فطینی ده، بو عاقلانه مطالعه‌کزدن حصه‌مند
ایتمکزی آرزو ایدرم. شمدی سکا، غایت مختصر، بر تعریفاتده
بولنه‌جغم. بو تعریفات سایه‌سنده، سن بنم یریمه، بالذات کوچوك
بر درس یاپه‌بیله‌جکسین.

محبوبه. — او! خواجه افندی، بنی استهزا ایتمه!

معلم. — خیر قیزم، استهزا ایتمیورم. بونك پك قولای بر
شی اولدیغنی، سنده کوروب تصدیق ایده‌جکسین. شو قدر که،
بو کون. یایغره‌جی چوجوقلرك اره‌سنده، جریان ایدن شیئی
اونوتمه. زیرا بو بر مثالدرکه یارینکی درسکزك اساسی اوله‌جقدر.

٩٧ — محبوبه‌نك درس تقریری. — فاحش فیئات طلب ایدن قوندره‌جی. — سربستیء اعمال

اکر دقتلی اولمش اولسه‌ق، اڭ عادی شیلرك بزی مستفید
ایده‌جك، بر چوق معلوماتی حاوی اولدیغنی کورورز.

فرداسی کونی، اوچ چوجوق. چالشمق ایچون، صالونده
اجتماع ایتدیلر، معلم فیضی افندی، کندوسنه وکالةً درس
اعطاسنی محبوبه‌یه حواله ایتدی. محبوبه، مقبل ایله فطینك ابراز
ایتدکلری فوق‌العاده حیرت و استغرابه قارشـو. اوقدر اغیر
بر وظیفه‌دن طولایی، اصلا خوف و اندیشه ایتمدی. جسورانه،
و بر طور معلمانه ایله، چوجوقلره طوغری دونوب، تقریره
باشلادی:

— افندیلر! هر ایکیکزده طوغریلغی پك زیاده سویورسکز،
اویله دکلمی؟

محبوبه‌نك، بو جدی طور واداسی، مقبلك پك زیاده
خوشنه کیتدیکی ایچون، کوله‌رك، دیدی که:

— البته، خانم همشیره‌جکم.

— اویله‌می، پك ای! شمدی سکا بر مسئله ایراد ایده‌جکم.
باقه‌لم، انی حسن صورتله، و حقیقتی و جهله، حل ایده‌بیله‌جکمسك.
فرض ایده‌لم که، شهرمزده یالکز بر قوندره‌جی بولنسون؛ بو
قوندره‌جینك: «مادامکه بوراده قوندره یاپان، بندن بشقه کیمسه
یوقدر، بناءً علیه یاپدیغم قوندره‌لری، دیله‌دیکم فیئات ایله، صاته
بیلیرم. زیرا، بو قوندره‌لرك دها اهون فیئات ایله تدارك
اولنه‌بیله‌جکندن قورقوم یوقدر.» دیه‌بیله‌جکنی ظن ایتمزمیسك؟
قرنداشم، شـو حالده، قوندره‌جینك طلب ایتدیکی فیئات ایله،
قوندره‌لری صاتون الق ایچـون، کفایت مقداری پاره‌سی
بولنمیوبده، آیاقلری آچیق کزمکه مجبور اوله‌جق اولنلر ایچون
نه چاره بولنور؟

مقبل. — لکن همشیره‌م. او سنك قوندره‌جی، عاقلانه
حرکت ایتمش اولماز ایدی. آنجق بر معامله‌نك و قوعنه میدان
ویرمش اولور ایدی: شبهه‌سز، قوندره‌لرینی، بویله دکرندن
زیاده، صاتمغه یلتندیکی آنده منع اولنور ایدی.

— اویله اولسون، فقط نه واسطه ایله؟

— سبحان الله! بنم زیاده‌سنه عقلم ایرمز. لکن شوقدر

بیلیرمکه، مملکتده حکومت وار: تجار ضرر دیده؛ و فقراده،
آیاقلری آچیق گزه‌رك، رنجیده اولماق اوزره، قوندره‌لرك،
مناسب بر فیئات ایله، صاتلمسنه قوندره‌جی مجبور ایدیله‌بیلور.

محبوبه کوله‌رك. — برادر افندی، اخطار ایدرم. اگر سن،
بر ایشجی‌یی، رضاسی خلافنه اوله‌رق، ترك خدمته مجبور ایتمك
ایچون، استعمال قوته گیریشـور ایسه‌ك، هرکسك چالشمق و
ایستدیکی گبی، سعی دستندن مستفید اولمق، حقنی اخلال؛ و
شو حرکتکله، آیاقلری آچیق گزنلره مرحمت وسیله‌سیله، بر
ایشجی‌یه قارشو، بیوك بر حقسزلق ارتکاب ایتمش اولورسك.

فطین. — یا ناصل یاپملی، خانم قیز؟

محبوبه، جدی بر طور ایله:

— فطین. معلم افندینك حقوقه و منفعته دائر اولان
درسلرینی اونوتدکمی؟

دونکی کون، همان بوکا مشابه، بر مسئله‌یی حل و فصل ایتمك
ایچون، ابراز و اظهار ایتمش اولدیغکز فکر و حرکت، بو
کونکی فکر و مطالعه‌کزدن دها زیاده، موافق عدالت ایدی.

مقبل ایله فطین، بوندن، هیچ بر شی اکلامیورلر ایدی؛
یوکسك سسله:

— ناصل مسئله؟ دون جمعه ایدی. درسه کلمدك. بتون
کون گزوب اوینادق.

— طوغری! اشته سز اوینیور ایکن، بزده خواجه افندی
ایله حرکاتکزه دقت ایدیور ایدك. اره‌کزده، معاملاتنك

مسئله‌ده قوندره‌جینك معاملاتیله، پك زیاده مناسبتی اولان
راغب نامنده بری وار ایدی. ایچکزده بر یایه صاحب اولان
یالکز او ایدی. هر کس انك یایی ایله اوینامق آرزوسنده
بولنیوردی. راغب، آرقه‌داشلری ینه اك اغیر شرائطی قبول
ایتدیرمك ایچون، بو یایدن استفاده ایدیوردی. بناءً علیه یا،
راغبك مستبدانه معاملاتنه، حقوق شکنانه حرکاتنه قاتلانمق؛ و
یاخود اویوندن محروم اولمق لازم کلیور ایدی. بو حالدن پك
زیاده دلگیر اولان، سود همشیره‌م عایشه، معلم افندینك، اجرای
نفوذ ایله، راغبی یایی عاریت ویرمکه مجبور ایتمسنی ایستیور ایدی.
لکن معلم افندی، اختلاف و معارضه‌نك، طرفینك حسن رضا
وارداتیله، حل و فصلی لازم کله‌جکنی بیان ایله، معاونتی دریغ
ایتدی. پك ای! فطین، نه یرمه سن سویله، و نتیجه‌یی ویر.

فطین. — اوت، بزم دونکی کون، راغبك یایی، توقات
ایله، چکوب المغه حقمز اولمدیغی گبی، هیچ کیمسه، بر حقسزلق
ارتکاب ایتمش اولمقسزین، مالی اولان قوندره‌لری اهون فیئات ایله
صاتمامسندن طولایی، قوندره‌جی‌یی ترك خدمته مجبور ایده‌مز.
مع مافیه، راغب بر یای یاپمقدن بزی منع ایده‌مدیکی گبی،
قوندره‌جی دخی، بر حقسزلق ارتکاب ایتمکسزین، بالذات
قوندره یاپوب صاتمقدن قوکشولرینی منع ایده‌مز. درحال: —
مادامکه، قوندره‌جی قوندره‌لری یالکز کندوسی اعمال ایتمسندن
طولایی، فاحش فیئات ایله صاتمق ایستیور، آرتق انك تحت
تحکمنده قالمامق ایچون، بزده قوندره یاپمق زحمتنی اختیار ایده‌لم.»
دیه‌جك چارچابك چوقلری بولنور.

معلم. — آفرين! فطين. عاقبت الك ايو قاعده‌يي بولدك، كه بوده، عموم ايچون لازم اولان سربستئ اعمال قاعده‌سيدر. بناءً عليه هيچ كيمسه‌نك شكايته حقي يوقدر: مادامكه، آرزوسی وجهله، چالشمق و صاتمقده حروسربستدر، ارتق قوندره‌جی‌ده سويله‌يه‌جك سوز بوله‌ماز. اوته طرفدن، مادامكه، ايستدكلری كبی، چالشمغه و اختيارلرينه كوره، يا كندولرينه عرض اولنان قوندره‌لری صاتون المغه ياخود خوشلرينه كيتديكی طرزده، ال و يا ماكنه ايله، بالذات بو قوندره‌لری ياپمغه مقتدر درلر، آرتق بشقه‌لرينك ده آغز آچمغه صلاحيتی اوله‌مز. بو صورتله عموماً عدالته رعايت اولنمش اولور.

محبوبه، شمدی‌يه قدر، پك كوزل تقرير ايتديككك بو درسه دوام ايت.

محبوبه، كمال بشاشتله، سوزه باشلادی:

— افنديلر، دمنجك بحث ايتديكمز قوندره‌جی كبی، تجارتده، احوال نادره‌دن اوله‌رق، بر شيئی يالكز بر آدمك ياپمقلغنه ياخود صاتمقلغنه نه نام ويريليور، بيليورميسكز؟

مقبل ايله فطين. — خير، بيلميورز. فقط مادامكه، محبوبه خانم بوقدر عالمه‌در، بزه انی‌ده اوكرتمك لطفنده بولنور.

محبوبه. — پك اي، اشته بو [انحصار] دينيلان شيدر. تجارتده بونك، ممكن مرتبه، منعنه چالشيلور. فقط نه مقبلك طلب ايتديكی وجهله، حقسز قانونلر ياپمغله، و نه ده بر انحصار صاحبی اولنلری تنزيل فياته مجبور طوتمغله. آنجق انلره رقابت ايچون، هر كسی سربست براقمغله رفع اولنمق ايستيلور.

٩٨ — رقابتك تجارته فائده‌سی. — مناوك شكايتلری. — باغچی ايله باغچوان

منفعت عموميه، هر كسك، كندی فائدهٔ مخصوصه‌سی ايچون، صرف ايتديكی مساعيدن تولد ايدر. بناءً عليه، بر شخصك منفعتی عمومك منفعتی، ديمك اولور.

فطين. — محبوبه خانمك افاده‌سندن، بين التجار رقابتك مشتريلر حقنده، پك خيرلی بر شی اولديغنی اكلايورم. لكن تجار رقابتدن شكايت ايديور. مثلا: محله اره‌لرنده‌كی مناولر، همان هر كون: «زمانمزده معيشت بر بار ثقلتدر. رقابت تجارتی محو ايديور. آرتق ايش ياپمق محال اولدی. اخذ و اعطاده، اسكی بت بركت قالمدی.» ديورلر. ايمدی بونك سببی نه‌در، محبوبه خنم؟

محبوبه. — آه! اشته بوكا جواب ويره‌مم. بيلدكلرمك يعنی معلم افنديدن اوكرندكلرمك هپسنی سويلدم. سرمايه‌م توكندی.

فيضی افندی، تبسمله، ديدی كه:

— فطين، انسانلرك، بتون كون، هوانك زياده برودت ياخود فوق العاده حرارتندن شكايت ايتدكلرينی ايشتمدكمی؟ لكن، بری طرفده باغچوان، جزئی بر ياغمورك باغچه‌سنك خدمتی كوروب، رونق و لطافتی تزييد ايده‌جكنه قانع اوله‌رق، ياغمورك ظهورينه ال اچوب دعا ايدر ايكن، اوته طرفده، هركلرينك كوزل ياپراقلر و ياالديزلی صالقملر التنده، نهان اولديغنی كورن باغجی،

بالعكس بو حرارتك باغنه فائده‌لی اولدیغنه حکم ایله، دوامنی تمنی ایتمیور می؟

فطين. — اوت، افندم، بو پك طوغریدر.

معلم. — بو نه قدر طوغری ایسه، بو متناقض سوزلردن، هیچ کیمسه‌نك راحتسز اولمدیغی ده، اوقدر صحیحدر. چونکه بونلرك، از و چوق یاخود هیچ اولماز ایسه، بر طمله‌جق یاغمور یاغدرمغه قادر اولمدقلرینی عالم بیلور. حتی قوراقلقدن شکایت ایدن باغچوان بیله، شکایاتنك باغچه‌سنی صولامغه مداری اولمدیغی اکلایه‌رق، قوغه‌سنی اله آلور؛ و شدت حرارتك کورپه بزلیلرینه ایراث ایتدیکی خساری تعمیره قالقشور. مع مافیه، اکر بو طوغری بر آدم ایسه، حالی کوزلجه دوشونور، و هیچ بر وقت: «کونشك قوکشومك باغلرینه بخش ایتدیکی کار، بنم ایچون بر خساردر.» دیمز. بالعکس: «شدت حرارتك بکا ایتدیکی ضرری، کمال غیرتله باغچه‌می صولامغله تعمیر ایده‌بیلورم. دیکر طرفدن قوکشومك باغلری کوزل اولور ایسه، اوزوم ده برکتلی اولور. اوزمك فیض و برکتی، اهونیتی؛ جمله‌نك منفعتی؛ موجب اولور. بناء علیه شکایت ایتمه‌لم. قوکشومه توجه ایدن کار، بنم ایچونده، بتون عالم ایچونده، بر کار اوور.» مطالعه‌سنده بولنور.

پك ای، فطين، رقابت عالمك شکایت ایتدیکی، و ینه عالمك مستفید اوله‌کلدیکی هوا کیبدر. واقعا، سربستیء رقابت قاعده سنه معترض اولنلر، هوانك حرارت و برودتندن شکایت ایدنلره نسبتله، بر آز دها چوقدر. زیرا یاغمور یاخود کونشی نظام آلتنه آلمق ایچون، هیچ بر قانون اختراع اولنه‌میه‌جغنی پك اعلا بیلدکلری حالده، ینه رقابتی منع ایده‌بیلمك آرزوسنده بولنان افکارلدنیه صاحبی انسانلر واردر.

فقط رقابتك، رفاه و سعادت عمومیه‌یه، فوق العاده، موافق اولدیغی، نه وقت هر کس اکلامغه مقتدر اولور ایسه، هوایه قارشو اتخاذ اولنان حرکتك، رقابته قارشوده اجراسندن کیرو طورلماز. مرلدانمق ایله تضیع اوقاته بدل، کمال غیرتله رقابتك ضرری تعمیر اولنور. و هیچ بر وقت، قاله آلنمدیغی حالده، اولوقت هر کسك دیلنده: «هر فردك کاری، عمومك کاریدر.» سوزی دوران ایده‌بیلور.

محققدر، که مناو الما، ارمود و سائر میوه‌لری صاتمقلغك یالکز کندوسنه منحصر اولمسنی دها خوش بولور ایدی. احتمال، که انلری دها بهالی صاتمق ایچونده، او حالدن مستفید اولور ایدی. و بلکه ده طلب ایده‌جکی فیئاتلردن شکایت ایتدیککز وقت، سزه: «ایشلر نه قدر کوزل کیدرسه، تجارتده او قدر اویغون اولور.» کبی سوزلرده بولنور ایدی. لکن فطين، سن سویله، او مناوك قوکشوسی اولوبده، صنعتی شخصنه منحصر بولنان، بر قوندره‌جی، قوندره‌لرینی دکرندن زیاده، بر فیئات ایله، اکا صاتمق ایستمش اولسه، مناو درحال تحویل لسان ایتمز می ایدی؟: «قوندره‌جی عالمی صویوب صوغانه چویریور! جانم! بو حریفه رقابت ایده‌جك بر آدم ده بولنمیور می؟» دیمز می ایدی؟

فطين. — حقكز وار، افندم. تجار كندولرينه قارشو رقابت اولنور ايسه، بوندن خشنود قالمدقلرني؛ لكن بالذات بر شي صاتون المغه كيريشدكلري صره‌ده، رقابتك وجودينه مفتون اولدقلرني حس ايديورم.

معلم. — پك طوغريدر، اوغلم. الحاصل تجار اولسون، عمله اولسون، هر كيم اولورسه اولسون، عاقبت الامر، مال اشترا ايتميان هيچ كيمسه اولمديغي جهتله، رقابت هركس ايچون، حتى كوشه مناولري ايچون بيله، بر نعمت، بر سعادتدر.

٩٩ — رقابت ترقياتي ترويج ايدر. — فطينك ياپي

معلم. — حقيقي رقابتك، بشقه بر فائده‌سي دها واردر. رقابت، بزي متوالياً بر شيئي دها ايو ياپمغه تشويق و تحريك ايدن، غبطه‌يه بكزر. رقابت، ترقيات فكريه‌مزي ده ترويج و تأمين ايدر. زيرا، ذكي رقيبلره تصادف اولنديغي وقت، تفوق و مسابقت ايچون، انلر قدر، ياخود انلردن دها ايو، ياپمغه جهد و غيرت ايتمك لازم كليور مي؟ مثلا: پانبوق معمولاتنده، كندوسنه قارشو، ياپيلان رقابته مقاومت ايچون، خيري افندينك صرف ايده‌كلديكي مساعي‌يي كوريورسكز.

مع مافيه دونكي كون، راغبك ياپي ايله، رقابت ايده‌بيله‌جك، بشقه بر ياپك تنظيمنه قرار ويرديككز وقت، بوكا موفق اولمق ايچون، صرف مساعي ايتمديكز مي؟ ياپكز، حقيقةً، پك كوزل اعمال اولنمش ايدي. دقت ايتديكز مي؟ جمعيت بر دفعه،

عقد اتفاق ايدنجه، راغب كندي كنديته، اويونه كيرمكه، اطوار خود پسندانه‌سنك مناسبتسزلكني فرق ايتمكه، نفسني اصلاحه، الحاصل اك ايو بر آرقه‌داش اولمغه مجبور ايدلمش اولمديمي؟

مقبل. — واقعا پك طوغري، افندم. عجايب! بيوك آدملرك امور و خصوصات مهمه‌سيله، بزم چوجوق اويونلرينك، بو قدر مناسبتي اولسون! بوكا شاشيورم.

معلم. — اوغلم، بوكا تعجب ايتمه؛ بالعكس، هر صنعتك بر چراقلق زماني اولديغي كبي، صنعت معيشتك چراقلق زماني ده وقت صباوت و شبابت اولديغنه دقت ايت. بناءً عليه، دها صوكره، ايو بر عمله اولمق آرزوسنده بولنان، غيرتلي بر چراغك، اكا ويريلان اك كوچوك شيلره، پك زياده، حصر دقت ايتديكي كبي، سز ده، سزدن ناموسلي اولاد وطن يتشديره‌جك اولان، فضائلي اكتسابه، صباوتكزدن اعتباراً، صرف اعتنا ايتمليسكز.

فطيني، دونكي حال و حركتدن طولايي، تبريك ايتمك ايسترم. بر آرقه‌داشك حقسزلغيله، اويوندن خارجه چيقارلمش اولديغي حالده، نه شتم و تحقير و نه ده ضرب و تكدير كبي، بر معامله‌ده بولندي. قوهٔ حيوانيه‌يه مراجعت ايتمكه بدل، معاونته ذكاسني دعوت ايتدي. حلمي، فكري سايه‌سنده، بر منازعه ياخود مضاربه‌يه بدل، بين الاخوان، كوزل بر اتحاد حكم فرما اولدي. حقسز راغب، قباحتلريني، آچيقدن آچيغه، بالذات كندوسي اعتراف ايتدي. و هيچ كيمسه‌نك مداخله‌سي وقوعبولمقسزين، كندي كنديته اصلاح اولمش اولدي. فطين،

حقیقتهً پك كوزل یاپدك. دائما بویله یاپ. اك كوچوك شیلر ده، آخرك [حقوقنه] رعایت ایت.

١٠٠ — حسد انسانی حقسزلغه سـوق ایدر. فقیر، اصلا زنكینه حسد ایتمه‌ملیدر

معلم محبوبه‌یه بر كتاب ویره‌رك:

— قیزم، شوندن بزه ایكی فصل اوقو.

محبوبه كتابی اله‌رق، آچیق سسله اوقومغه باشلادی.

«بر چوجوق، كندوسندن دها زنكین اولان، رفیقنك الندە، خوشنه كیدن بر شی كوردیكی، و انی ایدنمك ایچون، درحال مجنونانه بر میل و هوس حس ایتدیكی وقت، بو چوجوق حقی ناحقدن آیران، بر حدود اوزرنده بولنمش اولور.

بونك ایچـون، آرزو ایتدیكی طوپك یاخود چاقینك صاحبی اولمقلغك مشروع یالكز بر واسطه‌سی واردر. بوده كمال صفوتله، رفیقنه: «حسنی بك، سنك لاستیق طوپكه، یاخود چاقكه مالك اولمق ایستیورم. انی، بكا عائد اولان، بو ایونجاق یاخود سكا ایده‌جكم، شـو خدمت ایله مبادله‌یه موافقت ایدرمیسك؟» دیمكدن عبارتدر.

لاستیق چیقاریلان قاوجوق اغاجی

فرض ایده‌لم، كه حسنی بك، هیچ كیمسه‌یه فنالق یاپمقسزین، حركت ایده‌رك اكا: «شكری افندی، نه طوپمی و نه‌ده چاقمی، هیچ بر اجر و خدمته مقابل، ترك

ایده‌م.» جوابنی ویرمش اولسون؛ و فرض ایده‌لم، كه بو جواب اوزرینه، شكری افندی، درحال پر حدت اولوب، حسنی بكه قارشـو بر فكر اهانت یاخود بر فكر انتقام بسلیه‌رك، رفیقنی توبیخات و تهدیدات ایله ده محزون و مكدر ایتسون: شكری افندی، بو طور حقوق شكنانه ایله، بر خطای عظیم ایشلدی. زیرا مكتبده آرقه‌داشلرینك حقوقنه رعایت ایتمك بیلمیان چوجوق، بیویوبده اولاد وطن صره‌سنه كچدیكی وقت، ابنای جنسنك ده حقوقنه، مالنه، ملكنه رعایت ایتمز. حقوقه، رعایت ایتمكه چوجوقلقدن الشلدیغی كبی، حقسزلق یاپمغه ده ینه چوجوقلقدن الشیلور.

كندوسنده بولنمیان، بر طوپ یاخـود بر چاقینك صـاحبی اولمسندن طولایی، آرقه‌داشنه عداوت یاخود شتم و حقارت ایدن، بر چوجوق ایله، كندوسنده بولنمیان ظریف بر آرابه و كوزل بر آتك صاحبی اولدیغی ایچون، قوكشوسنه عداوت یاخود شتم و حقارت ایدن بر اركك اره‌سنده، نه فرق واردر؟ بونده اولان یكا نه فرق، او آدمی چوجوقدن تفریق ایدن سن و سالدر. بر آت ایله بر طوپ، بر چاقی ایله بر آرابه بیننده موجود اولان فرق دخی، بر قیمتدن عبارتدر. یوقسه چوجوغك حقسزلغیله، او آدمك حقسزلغی اره‌سنده اصلا بر فرق یوقدر.

بالعكس حسنی بكك نزدینه كلان، و انك طوپنی یاخود چاقیسنی آرزو و طلب ایدوبده، رد ایله جواب الان، دیكر بر چوجوق، حسنی بكه عداوت، ناموسنی اخلاله مجاسرت ایتمكه بدل، كندی كندینه: «واقعا، نه بر چاقینك و نه ده بر طوپك صاحبی اوله‌مدیغمدن طولایی متأسفم. مع مافیه حسنی بك انلری بندن دریغ ایده‌رك، كندی موقعنده یاپمش اوله‌بیله‌جكم بر شیئی یاپمش اولدی: اویونجقلری پدرندن الدیغی بر مكافاتدر. بونلری بندن دریغ ایتمك، ایستدیكی كبی قوللانمق حقنه مالكدر. بنم اندن طولایی شكایته حقم یوقدر. اكا شتم و حقارتله معامله ایده‌جك یرده، دها ایوسی بنده چالشوب، پدرمك مظهر مكافاتی اولمق ایچون، امتحانده كوزل بر موقع استحصالنه صرف ذهن ایتملی‌یم.» دیدی.

اشته، بويله بر مطالعه‌ده بولنان چوجوق، رفيقنڭ حقوقنه رعايت ايتدی. مقبول اولان بر حس غبطه ايله، متحسس اولدی، و كندوسنی غرض و حسده تسليم ايتمكه مقابل، كريمانه بر قرار اتخاذ ايتدی. استقبالده بو چوجوغڭ ناموسلی بر اولاد وطن اوله‌جغی همان محققدر.

حسنی بك كبی، اقدام و غيرتڭ مكافاتی اولمق اوزره، بر طوپ ياخود بر چاقی‌یی تصرف ايتمك ايچون، انڭ موجب تعذيب غيرت و فعاليتنی تقليد ايتمكی دوشونن چوجوق ايله، قوكشوسنڭ تصرف ايتمكده حر و سربست بولنديغی، كوزل اته، و سوسلی آرابه‌سنه مفتون و آرزو كش اوله‌رق، بشقه بر شيئی دكل، آنجق بر مدت صوكره، انلره مماثل كوزل بر آت ايله سوسلی بر آرابه ايدنمك ايچون، قوت قلب ايله، چالشمغی كوزه الدران آدم اره‌سنده نه فرق واردر؟

شبهه‌سز، بونلرڭ بيننده‌كی فرق، يالڭز سنلرينڭ درجه‌سندن عبارتدر. يوقسه چوجوغڭ طوغرولغيله، او آدمڭ استقامتی اره‌سنده، و هر ايكيسنڭده آخرڭ حقوقنه رعايتلری بيننده هيچ بر فرق يوقدر. بونلر سعادت حاللرينی حقسزلقده دكل، سعی و عملده ارايان حقانيتلی، صاحب وجدان انسانلردر.

[حسد] قلبڭ قدر و قيمتنی تنزيل، [غبطه] انی ترفيع ايدر.

محبوبه، بوراده بر آز توقف ايتدی. ايلك فصل بيتمش ايدی. فيضی افندی انی تبريك و تقدير ايتدی. چونكه جمله‌لرڭ آخرنده براز توقف ايده‌رك، فصلی، كمال ميل و هوسله، اوقومش ايدی.

معلمڭ تشويقاتندن فوق العاده مسرور اولان، محبوبه دها كوزل اوقومغه، اولكندن زياده، حصر دقتله آتيده‌كی فصلی ده قرائته باشلادی.

١٠١ — كبر، انسانی حقسزلغه سوق ايدر. زنكين اصلا فقيری تحقير ايتمه‌مليدر

نه قدر زنكين اولورسه‌ڭز اولڭز، نه قدر فقير اولورسه‌ڭز اولڭز، دائما بين البشر حكم فرما اولمسی لازم كلان، مساوات حقيقيه حسنه مالك اولڭز.

اكر زنكين بر چوجوق، مكتبده: «بو فقير خيری، عادی بر كاتبڭ اوغليدر. اوستنده روغنی بيله بولنميان، بر تحته قونده‌ره ايله مكتبه كليور. باق! اره‌مزده نه قدر بيوك بر فرق وار! مع مافيه انكله اويناممغه تنزل ايتسه‌م، درحال بڭا اطاعتله مفتخر اولور. بن، بن ايسه، اڭا آمر و حاكم اولورم.» ديه‌رك، كندی كوزل البسه‌سنه مفتون و حيران، و رفيقنڭ قبا بزدن معمول، خرقه‌سنه نظر استخفاف ايله نكران اولور ايسه، بو چوجوغڭ حركتنی تحسين ايدیله‌مز.

زنكين ياخود فقير، هركس نزد الٰهی‌ده مساويدر. بناءً عليه جمعيت بشريه‌ده دخی، نظر قانونده، و مملكتڭ حقوق و وظائفنده مساوی اولمسی لازم كلور.

البسه‌لرينه عائد عادی بر تفتيش ايله، آرقه‌داشلرينڭ حقوقی بيننده بر فرق تأسيس ايدن، بويله بر چوجوق، دها صوكره، ابنای جنسيله پيدا ايده‌جكی ارتباط و مناسباتده، حقسز بر اولاد وطن اولور. زيرا چوجوقلقده اتخاذ ايديلان عادتلر، اختيارلقده افراطه واردیريلور.

شمدی بحث ايتديكمز چوجوق ايله، زنكين اولوبده، كندی كندينه: «قوكشوم عبدالله اغانڭ جكمجه‌سنده، بر منغری يوقدر. بن، بن ايسه ميدانده بوقدر ثروت و سامانه مالكم. البته انكله اره‌مزده پك بيوك بر فرق وار. عبدالله اغا بڭا، كمال تعظيم و احترام ايله، سوز سويلمكه

مجبوردر. بنم ایسه اکا قارشو هیچ بر مجبوریتم یوقدر. مع مافیه، یولمك اوزرنده طوروبده، بنی سلاملادیغی وقت، ایستر ایسه‌م، اکا ال بیله قالدرم. «مرحبا» دیوب چکرم. او ایسه، بنی یر ایله برابر، سلاملامغه مجبور اولور.» دیین بر آدم بیننده نه فرق واردر؟

البته اولجه بحث ایتدیکمز، احمق چوجوق ایله، شمدی بوراده تصویر ایتدیکمز، حقسز زنکین ارەسنده، هیچ بر فرق یوقدر. بونلرك ایکیسنه بردن، شو وجهله خطاب اولنه‌بیلور: دوستم، کوزل البسه‌کزه، یوسکولی ایپکلی فسکزه مغرور اولمکزدن طولایی، قباحتکز واردر. هر نه قدر، البسه‌کز زینتلی ایسه‌ده، محافظه ایتدیکی وجودك ایچنده‌کی قلب بوزوقدر! فسکزك پوسکولی ظریف ایسه ده، اوزرنده بولندیغی باشده‌کی، بین پك قوفدر! دیمك اولیور که، سز بر انسانی، دیکرندن زیاده رعایته شایسته قیلان، یکانه شیئك او آدمك کندی فضیلتی، کندی عقل و فراستی، کندی استقامتندن عبارت اولدیغنی بیلمیورسکز. اللهه شکر! فضیلت نه البسه‌یه، نه ده فسه، پوسکوله مربوطدر. مع مافیه، مبالغ جسیمه ایله ده، هیچ بر وقت بازارده صاتون النه‌مز.

بشقه‌لرندن زیاده، مظهر حرمت و رعایت اولمق ایسترسه‌کز، دها ایو اولمغه جهد ایدیکز. او حالده بیله، دکر و قیمتکزك تعیین درجاتی دیکر حاکلره ترك و حواله ایدوب، زنهار، شخصکزه اهمیت ویرمیکز. زیرا هیچ کیمسه نفسنی، کبرك دخلی اولمقسزین، بشقه‌لرندن دها فاضل، دها عادل یاخود دها عاقل عد و اعتبار ایده‌مز.

بناء علیه، هیچ بر وقت: «قوکشومدن دها ایویم» دیمیکز. بونك بویله اولوب اولمدیغنی اکلامق ایچون، قوکشوکزك قلبنی اسقاندیل ایتدیکز می؟ و قلبکزك، بشقه‌لرینك قلبندن زیاده، شفقت و مرحمتله متحسس اولدیغی اعلانه حقکز وار می؟»

فطین. — اشته پك کوزل مطالعات. بو کتاب، حالی او قدر

کوزل تعریف ایدیور، که بعدازین فقر و احتیاجمدن طولایی، بری بکا حقارتله معامله ایده‌جك اولور ایسه، ارتق اکا سرفرو ایتمیه‌جکم. درحال متسلی اوله‌جغم: زیرا کندی کندیمه: «بو متکبر بکا دکل، انجق ذاتنه فنالق یاپیور. مادامکه، حقسز بن دکلم، اودر، بناءً علیه محجوب اولمق دخی اکا یاقشور.

معلم. — فطین، دنیاده البسه‌لریله تفاخره مستعد اولان، نه قدر جاهل و احمق وار ایسه، سنده او قدر حقلیسك. مع مافیه، بوکبی انسانلره، نه حدت و نه ده انفعال و برودتله مقابله‌ده بولنمق لازم کلور: انلر بشقه بر شیئه دکل، آنجق مرحمته لایق و مستحقدرلر.

١٠٢ — صنعت. — اسکی اصناف اصولی. — {لونجه} — چراقلق و اوسته‌لق. — کبابجیلر

فرداسی کونی، درسخانه‌ده اجتماع ایدن، اوچ چوجوغك بیننده، اولدقجه جدی، بر مباحثه جریان ایدیوردی. فطین دیوردی که:

— وقتیله، بین الاصناف، صیق صیق، ضیافتلر ترتیبله قیرلره کیدیلور؛ بر طرفده درلو، درلو، چالغیلر: سازلر، کمانلر، نیلر، دفلر، طاوللر، زورنالرله اجرای آهنك اولندیغی اثناده، کهیالرله اوسته باشیلر صحبته، کنج چراقلرله قالفه‌لرده، نشئه وشطارتله، جنبشه قویولور ایمش. بو جمعیته داخل اولنلر یلانجی طولمه‌لر، حلوالر، و بعض دفعه ده، قوزیلر، کوللاجلر،

باقلاواليله اطعام اولنور، و عودتده كيسه‌لرينه [ديش كيراسى] ناميله بخشيشلرده قونيلور ايمش. آقشام اسماعيل بابا، بكا بونلرى، حكايه ايتديكى وقت، كنجلك زماننى، و او زمانك ده بوكبى ذوق و صفاسنى درخاطرله، آجى آجى چبوغنى چكوب: «هانى، او جمعيتلر؟ نره‌ده، او اوسته‌لر؟ شمدى جمعه‌لرى بيله دكانلر آچيليور؛ صباحلين قالقان، بر اوسته اولويور!» ديدى. عجبا، شمدى، نيچون بويله جمعيتلر، اكلنجه‌لر ترتيب اولنميور؟

محبوبه. — لكن فطين، بواغورده، بر چوق پاره‌لر صرف اولنمق لازم كلور. عجبا بو پاره‌لر، هانكى بول كيسه‌لردن صرف اولنيور ايدى؟ شايان تدقيق اولان، بو جهتى، اسماعيل بابادن صورمدكمى؟

فطين. — خير، اوراسنى صورمدم؛ لكن روش حاله باقيلور ايسه، اصنافك ايلروكلنلرى طرفندن صرف اولنمق اقتضا ايدر. اويله دكلمى، مقبل افندى؟

مقبل. — بن ذاتاً اصناف نه ديمك اولديغنى بيله پك ايو بيله‌ميورم.

فطين. — اويله، بزجه اوده مجهول!

صحبت بو درجه‌يه كلنجه، معلم فيضى افندى دخى صالونه كيردى. چوجوقلر متمادياً يكديكرينه باقيورلر ايدى. فيضى افندى ديدى كه:

— سؤال ايده‌جككز بر شى وار ايسه، تردد لازم كلمز: وقت نقددر. درسده بر دقيقه‌يى غائب ايتمك، مستقبلاً بر دفينه‌يى اله كچورمكه مانع اوله‌بيلور.

محبوبه. — افندم، وقتيله اصناف بيننده، بر طاقم اصوللر، قاعده‌لر وار ايمش: صيق صيق ضيافتلر ترتيب اولنور؛ بو اغورده بر چوق پاره‌لر صرف ايديلور ايمش. شمدى بز، بو پاره‌لرك كيملر طرفندن صرف ايدلديكنى، و اصناف نه ديمك اولديغنى اوكرنمك ايستيورز.

معلم. — اولادم، اصناف چارشو، بازارده دكان اچوب، اجراى صنعت ايدن آدملره دينيلور: ترزيلر، قوندره‌جيلر، بزازلر، قهوه‌جيلر، كبابجيلر كبى.

اوائلده هر اصنافك [كهيا] و [اوسته باشى]لردن مركب برر [لونجه]سى وار ايدى. بو هيئت، منسوب اولدقلرى صنعته مخصوص، نظاماتى اجرايه مأمور ايدى. مثلا: ترزيلردن برى، مغاير نظام بر حركتده بولنمش اولسه، بوكا [يولسز] دينيله‌رك حقنده بر جزا ترتيب ايديلور؛ بو جزا، لونجه اوطه‌سنك قرارينى اجرايه واسطه اولان [يكيت باشى] معرفتيله، اجرا اولنور ايدى. ويريلان قرارلر، متهمى بر مدت اجراى صنعتدن منع ايتمك، ياخود جزاى نقدى اوله‌رق [اصناف صندوغى] ايچون، بر مبلغ اخذ و تحصيل ايلمك، كبى شيلر ايدى. كهيالرك مرجعى‌ده [احتساب اغاسى] ايدى.

اصناف لونجه‌لرى، اساساً حسن نيت ايله تشكل و تأسس ايتمش ايدى: ارباب صنعت، خارجدن وقوعبوله‌جق تعرضه، قارشو طورمق، مشاركت متقابله ايله، يكديكرينى حمايه ايتمك ايستيورلر ايدى.

۱۰۳ — ممالك شاهانه‌ده و فرانسه‌ده اصنافلق. — کدك اصولی. — نمونهٔ مهارت

مثلا : جزای نقدی اوله‌رق ، اخذ و استحصال اولنوبده بریکدیریلان پاره‌لر ایله، اصنافك خسته‌کانی تداوی، و بیکس و بیوایه قلان ایتامی انفاق ایدیلور؛ و فوق العاده بر مصیبته اوغرایوبده، النده، آوجنده هیچ بر شیئی قلمیانلره سرمایه دخی ویریلور ایدی. الحاصل، بونلرك خط حرکتی : حقوقه رعایت ، بیچارکانی صیانت ، صنایعك ترقیسنه خدمت ایدی.

حیفا که بونلر، یواش یواش، بر طاقم امتیازات استحصالیله، حقسز یوللره صاپدیلر : هر صنف ارباب صنعتك ، ایشلمکه مأذون بولندیغی صنعت، نظاماً محدود و معین ایدی. مثلا : بر صنف خلق ، منحصراً کباب پشورمکه مأذون اولوب، انك پلاو پشورمك حدی دکل ایدی. کبابجینك اوغلی، قصاب؛ قصابك اوغلی ، کبابجی اوله‌ماز ایدی . دیکر طرفدن [کدك اصولی] اقتضاسنجه، هر صنعتك اجراسنه مخصوص اولمق اوزره، بشقه بشقه، محللر تعین اولنمش ایدی: بر قوندره‌جینك بولنه‌جغی موقع، معین و محدود اولوب، انك خارجنده اجرای صنعت ایده‌مز ؛ کذلك بر پاپوشجی، ترزیلر صره‌سنده، دکان آچه‌ماز ایدی . هیچ بر کیمسه، بر مدت چراقلق ، بر مدت قالفه‌لق ایتمدکجه، اوسته اوله‌مز: کبابجی ایسه، بر قاچ سنه کباب

شیشی چویروب، مهارتنی اوسته باشیلره تصدیق ایتدیرمدکجه، دکان آچه‌ماز ایدی.

محبوبه کوله‌رك:

— فسبحان الله! اوسته اولمق ایچون، سنه‌لرجه کباب شیشی چویرمکه مجبور طوتلمق!

معلم. — حتی ینه اوسته اولمق ایچون، اوسته باشیلرك تطییب خاطری ایچون ، بعض تکلفاته کیرمك : نمونهٔ مهارت عرض ایتمك، ضیافت ویرمك، صندوغه اعانه ایلمك لازم کلیور ایدی. فطین، آرزو ایتدیککك اکلنجه‌لرك مصرفی کیملرك کیسه‌لرندن چیقدیغنی، شمدی اکلایورمیسك؟

محبوبه. — فقط ، خواجه افندی ، نمونهٔ مهارت نه در؟

معلم. — کوزلجه پشمش، یومشاق، یاغلی، اعلا بر کباب! چوجوقلر کولشمکه باشلادیلر.

محبوبه. — عجایب! ظن ایتمم، که ایو بر کباب پشورمك بو قدر کوچ بر شی اولسون!

معلم. — واقعا بو کوچ بر شی دکل ایدی. لکن نمونهٔ مهارتك یکانه ممیزلری، کبابجیلرك اوسته باشیلری ایدی. بونلر، کبابجیلك صنعتنه یکی بر اوسته قبول ایتمکله، فضله بر دکان کشادینه، مشتریلرینی ازاله‌جق، قارشولرنده بر رقیبك اجرای رقابتنه، میدان ویرمش اوله‌جقلرینی پك اعلا بیلیورلر ایدی. ایشته بو جهتله، نمونهٔ مهارت اولمق اوزره، کندولرینه عرض اولنان کبابلره، بر قصور بولمغه فوق العاده غیرت ایدییورلر ایدی: بو چوق پشمش؛ شو ایو پشمه‌مش؛ بریکی پك

قزارمش؛ اوته‌کی پك بیاض قالمش دیوارلر؛ الحاصل رقابته محل ویرمه‌مك ایچون، بوكا بیك درلو بهانه بولیورلر ایدی.

مقبل. — لكن، بر دفعه اوسته اولان، ارتق شبهه‌سز، بو كبی قیدلردن وارسته قالیور، تماميله سربست اولیور ایدی؟

معلم. — یاكلشكز وار، عزیزم. اوسته‌لره عائد اولان شرائط و تكالیف دخی دیكرلرندن پكده خفیف دكل ایدی: بر آدم آنجق بر صنعتده، حتی یالكز بر شهرده، اوسته اوله‌بیلیور ایدی. بر قوندره‌جی اوسته‌سی، ترلك یاپمغه، مأذون دكل ایدی. بشقه مملكته كیتمش اولسه، اوسته‌لغی، اوراده، كائن‌لم یكن حكمنه كیرر ایدی. اوراده اوسته اوله‌رق، اجرای صنعت ایچون ایسه، بر مدت یكیدن قالفه‌لق یاپمه‌سی لازم كلیور ایدی.

خلاصهٔ كلام، سربستیٔ صنایع تحدید ایدلمش؛ قصابلق، بقاللق كبی، احتیاجات ضروریه‌یه متعلق صنعتلر، همان بر قاچ شخصك یدنده، بیاغی انحصار حكمنه كیرمش ایدی.

اصنافلق اصولی، یالكز بزده دكل، اوروپاده، بالخصوص فرانسه‌ده دخی جاری اولوب، بو بابده بر چوق نظامات شدیده وضع اولنمش ایدی.

هر صنعتك، قانوناً معین، بر امتیازی وار ایدی. هر نصل اولورسه اولسون، بر صنعت اجرا ایتمك مثلا: اسكیجیلك كبی، الك عادی، بر ایشده بولنمق ایچون، اصناف جمعیتك كافهٔ مطالبنه قاتلانمق، ویرمك، دائما ویرمك، قالفه اولمق ایچون، ویرمك اوسته

اولمق ایچون ویرمك لازم كلیور ایدی. قوافلر، موسم صیف ایچون، خفیف آیاق قابلری یاپمق امتیازینی حائز ایدی. لكن، قیش ایچون، قالین آیاق قابی اعمال ایده‌میوب، بو امتیاز آنجق قوندره‌جیلره مخصوص و منحصر ایدی.

موسم شتاده، قوافلر ایش بوله‌میوب، آجلقدن، سفالتدن تلف اولدقلری كبی، موسم صیفده، قوندره‌جیلرده بو حاله اوغرایورلر ایدی.

مع مافیه، قیشك قوندره‌جیلر ایشدن او قدر صیقیشورلر ایدی، كه ایش ایشلمكه طاقت و قوتلری قالمیوردی. حالبویله ایكن، قوافلری استخدام ایده‌میورلردی: اصناف نظاماتی، بر آدمك بالذات، هم خفیف، و همده قالین آیاق قابی یاپمقلغنه مانع اولیوردی.

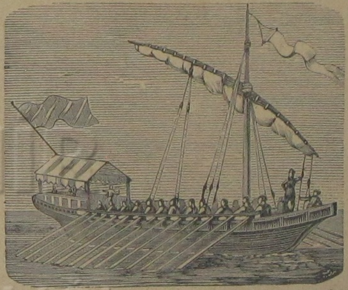
محبوبه. — فسبحان الله! نه غریب اصول!

معلم. — اوت قیزم. بوندن طولایی بتون ایشجیلر، سفالتله عمر كچوریور ایدی. اوسته اولمق همان محال ایدی. بونك ایچون بر چوق سنه‌لر، بر چوق پاره‌لر لازم كلیور ایدی.

فطین. — ظن ایدر ایسه‌م، بو حال ترقی‌یه، مخالف ایدی، دكلمی، خواجه افندی؟

معلم. — هر شخص، آخرك حقوقنه تجاوز ایتمه‌مك شرطیله، سربستجه چالشمق حقنی حائزدر. نظامات مزكوره صنایعك ترقیسنی تأمین ایده‌جك یرده، انی بسبتون محو ایدیوردی. مثلا: فرانسه‌ده قویون اتی سوجوغی صاتان

بر آدم، صغیر اتی سوچوغی صاته‌میور ایدی. بیلکلری، اسکی پوسکی ایله، قابلامق، و یکی ایله اسکی‌یی بر برینه قاتمق، ترزی ایچون ممنوع ایدی. نظامات موضوعه‌دن بری، نساجك طوقومه‌یی ترکیب ایدن [آریش] ایچون استعماله مجبور بولندیغی ایپلکلرك عددینی تعیین ایدیور ایدی. شاید بر ایپلك نقصان قویوبده انی معاینه مأموری کوره‌جك اولسه، قوماش دستگاه اوزرنده کسیلور، یاخود ضبط و مصادره ایله چارشو ایچنده یاقیلور ایدی. بو حالك تکرری تقدیرنده، نساج، بر جانی کبی، بوغازنده تیمور حلقه اولدیغی حالده، طریق عام اوزرنده، باغلانوب تشهیر ایدیلوردی. بر قویومجی نظامانه مخالف حرکتدن طولایی، اوچ سنه مدتله قدرغه‌لره قو- نیله بیلور ایدی.

کورکلی قدرغه‌لر اسکی ضرب سفینه‌لری ایدی بونلری حرکت ایدرمك ایچون پرانغه‌لولرك قوللری قوللانیور ایدی.

مقبل. — خواجه افندی، قدرغه نه ایدی؟

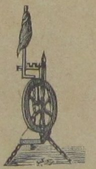
معلم. — قدرغه، یلکن و کورك ایله حرکت ایدن، بر نوع سفینه ایدی. زنجیرلرله بونلرك بوردالرینه باغلانمش اولان، پرانغه‌لولر، کورك چکمك جزاسیله، محکوم اولنلر ایدی.

۱۰۴ — فرانسه‌ده بین الاصناف وقوعبولان دعاوی. — ترزیلر ایله اسکیجیلر. کبابجیلر ایله طاوقجیلر. سوقاق اویونجیلری

مقبل. — خواجه افندی، بیان بیوریلان احوال، اصنافك مخالف نظام حرکتلرینی تحت حکمه المق ایچون، بر چوق دعوالرك وقوعنه سبب اوله‌بیلور ایدی، دکلمی؟

معلم. — البته؛ امتیازات، و بونکله برابر اصنافك رقابتی، بر چوق مناسبتسزلکلرك وقوعندن زیاده، باعث اضمحلال بر طاقم بتمز توکنمز دعوالر تولید ایدیوردی. مثلا: ترزیلر ایله قولتوقجیلر بیننده التنجی لوئی دورنده باشلایوب، آنجق دردنجی لوئینك زمان اداره‌سنده ختام بولان، بر دعوی ظهور ایتدی. ترزیلر قولتوقجیلری، یکی البسه صاتدقلرندن طولایی، شکایت ایتدکلری حالده، قولتوقجیلرده ترزیلری، اسکی البسه صاتدقلری ایچون، اتهام ایدیورلردی. تمامیله یکی، بر البسه‌یی، از بر زمان استعمال ایدلمش، دیکر بر البسه‌دن تفریق ایتمك، اولدقجه مشکل بر کیفیت بولندیغی ایچون، محکمه دوچار مشکلات اولیور ایدی. اشته بو جهتله، دعوی اوچیوز سنه امتداد ایتدی.

نساجك مکیکی. — مکیك ایچنده‌کی ماصوره‌یه صارلمش اولان تلی کچدیکی یول اوزرینه براغه‌رق (آریش) دینیلان ایپلکلرك اره‌سندن کچر. قوماشك (آرغاج) تعبیر اولنان ایپلکلرینی تشکیل ایدن ایشته بودر.

اورکه و چیقرق. — ایپلکجی کتن و یاخود کندیردن چیقاریلان استوپویی پارمقلریله چکر و آیاقلریله چیقرغی چویرر.

باشلوجه بر اصناف اولان اسكيجيلر، اسكى آياق قابلرينى تعمير ايتمك حقنى حائز ايديسه‌لرده، بونلرك يكى آياق قابى ياپمغه صلاحيتلرى يوغيدى. بر كون، بونلر عائله‌لرينه مخصوص اولان آياق قابلرينى، بالذات اعمال ايتمك، نيتده بولنديلر، درحال قوندره‌جيلر ايلرو آتيله‌رق: «يكى آياق قابى ياپمغه ناصل جسارت ايديورسكز؟» دوب باغرشديلر. بوندن، اوزون بر دعوى تحدث ايتدى. اسكيجيلر، بو اغورده، بر چوق پاره‌لر صرف ايتدكدن صوكره، عاقبت دعوايى ده غائب ايدوب يالكز، اسكى آياق قابلرينى يامه‌لامغه مجبور اولديلر.

طاوقجيلرده، كبابجيلر عليهنه، بر دعوى اقامه ايتديلر. چونكه شيشلره يالكز قويون، اوكوز، صغير اتى ديزمك لازم كلور ايكن، كبابجيلر طاوق اتى ده قويمغه جسارت ايديوردى. بر خيلى اوغراشلدقدن صوكره، كبابجيلر شيشلره طاوق اتى قويمقدن منع ايدلدى.

زوقاق صويتاريلرينك دخى بر دعوالرى ظهور ايتدى. بونلر بر كون، چوجوقلر ايله عوام‌ناسى اكلندرمك ايچون، عادى [قومديا]لر اوينامغه يلتديلر. [پيس]لرى تكلمله اجرا ايتمك مساعده‌سنه مظهر اولان، فرانسز تياتروسنك اويونجيلرى، درحال اقامهٔ دعوايه مسارعت كوستردیلر. صويتاريلر پيسلرى تكلمله اجرادن فراغت ايدرك تغنى ايله اوينامغه باشلاديلر. لكن بو دفعه‌ده [اوپرا] خانده‌لرى درحال امتيازلرينه تعرض اولنديغنى اعلان ايتديلر. و ذواللى صويتاريلر يكى بر دعوايه دوشدكلرينى كورديلر. بناء عليه پيسلرى نه تكلم، و نه ده تغنى ايله اجرا

ايتمكه بر يول بوله‌مدقلرى ايچون، بر طاقم اشارتلرله افاده مرام ايتمكه و [پاندومينا] دينيلان اويونى اجرا ايلمكه مجبور اولديلر. نه چاره كه، بو اشارتلر پيسك نتيجه‌سنى هركسه بيان ايتمك ايچون، كافى دكل ايدى: بونلرى حضار هر وقت اكلايه‌ميور ايدى. دوچار مشكلات اولان صويتاريلر، بر تقريب قورتلمق ايچون، غريب بر چاره بولديلر. بونلر اجرا اولنه‌جق پيسى اول امرده تعريف ايتمك ايچون، قپوده سيرجيلره بر كوچوك كتاب توزيع ايتديلر. خلق اكلنمك، بلكه ده اصناف نظاماتنى استخفاف ايتمك ايچون، همان پك تحف بر اكلنجه‌يه قوبلدى: اقتورلر، هيچ بر شى سويلمكسزين، [صحنه] اوزرنده بر طاقم اشارتلر ياپدقلرى صره‌ده، سيرجيلرده تدارك ايتدكلرى كتابلره باقه‌رق، تغنى ايديورلر ايدى. اشته بر دعوى وقوعندن اجتناباً نظامنامهٔ مذكورك حكمى بو وجهله صاوشدريليور ايدى.

مقبل. — لكن هر حالده، بو دعوالر بر چوق پاره‌لره مال اوليور ايدى؟

معلم. — اكا شبهه ايتمم! يكديكرينه حسود اولان، اصناف هيئتلرينك دعوالرى، يالكز پاريس شهرنده، بهر سنه ۸۰۰،۰۰۰ فرانقدن زياده، بر ثروتى محو ايديور ايدى.

۱۰۵ — حسن معاشرت. — «استاتستيق». — جنايتك تناقصى

فطين. — خواجه افندى، اوائلده وقوعبولان دعوالرك نوع و مقدارى نصل تعين ايديور؟

معلم. — اوغلم بو کبی شیلری بیلمك، آنجق [استاتستیق] ایله قابل اوله‌بیلور. حالبوکه اولوقت بزجه استاتستیق هانده مجهول ایدی.

فطین. — خواجه افندی، استاتستیق نه در؟

معلم. — بونی سزه اکلاتمق بر آز کوجدر. فقط ممکن مرتبه تفهیمه چالشه‌جغم. مقبل، بر خسته‌نك نزدینه جلب اولنان بر حکیم، اول امرده نه حرکتده بولنور؟

مقبل. — خسته‌یی معاینه ایدر.

معلم. — اوت، لکن ناصل؟

مقبل. — اولا نبضنك ضربه‌لرینی تعداد ایدر. وجودینك درجهٔ حرارتنی اکلار، نهایت رجته‌سنی یازار.

معلم. -- پك کوزل! فرداسی کونی کلوبده، ینه عینی او معامله‌ده می بولنور؟ یوقسه، نبضه مراجعت ایتمکسزین، همان علاج ترتیبنه می کیریشور؟

مقبل. — البته، خسته‌نك حال سابقیله حال حاضرینی موازنه ایتمك ایچون، نبضه مراجعت ایتمسی لازم کلور.

معلم. — اوت. یعنی ضربه‌لرك عددینی تنزل ایتمش بولور ایسه، علاجی ده اکا کوره یا تعدیل یاخود تبدیل ایدر، بالعکس ترقی ایتمش بولور ایسه، علاجك مقدارینی تزیید یاخود بونی بسبتون بشقه بر علاجه تحویل ایدر. الحاصل حکیم ایچون نبض خسته‌لغك میزانیدر.

اشته استاتستیق دخی طبق حکیمك مراجعته مجبور اولدیغی بو نبض کیدر: نبضه مراجعت ایتمکسزین، بر خسته‌لغك

درجه‌سنی اکلامق قابل اوله‌مدیغی کبی، بر ایشك. استاتستیغنی طوتمقسزین، احوال و تأثیرات فعلیه‌سنه حقیله کسب وقوف و اطلاع ایتمك ده ممکن دکلدر. الحاصل استاتستیق سفاینی طوغری یوله سوق ایدن [پوصله] کیدر.

استاتستیق ممالك متمدنه ده فوق العاده بر اهمیتی حائزدر: معارف عمومیه‌نك تعمیم و توسیعنه، معاملات تجاریه‌نك تکثیرینه، منابع طبیعیه‌نك تعیین درجات حقیقیه‌سنه، دلالت ایدن استاتستیقدر.

فرانسه‌ده، یتمش سنه اول، وقوعبولان جنایاتك عددی، نوعی، حتی اسباب وقوعی بیله، استاتستیقلرده کوستریلیور، حبسخانه‌لرك بوشالمقده اولدیغی اعلان اولنیور.

مقبل. — عجائب! خواجه افندی، محبوسینك محافظه‌سی ایچون، اوراده غاردیانلر، پولیسلر، ژاندرمه‌لر یوقمی؟

معلم تبسمله. — خیر، اولادم، بو وظیفه‌یی شمدی مکتبلر ایفا ایدییور! اوغلم، ظنکز کبی، محبوسینك فراریله حبسخانه‌لر بوشالمیور، بالعکس معارف و کمالات علمیه سایه‌سنده جنایات ازالیورده حبسخانه‌لره کیرن نادر بولنیور. فرانسه‌ده ١٨٧٩ سنه‌سنده جنایتله متهم اولان اشخاص ١١٧٦ نفره بالغ اولدیغی حالده، بو مقدار ١٨٨١ ده ٦٥٧ شخصه تنزل ایتمشدر. اسوچره‌ده، مکاتبك اصلاحندن صوکره، اوائلده اصحاب جنایتله طولمش اولان، حبسخانه‌لر تنهالشمش، حتی ١٨٣٧ تموزنده، بعض حبسخانه‌لرده، هیچ کیمسه کورلمه‌مشدر. کذلك بادغران دوقه‌لغنده، مکتبلرك اصلاحی تاریخندن اعتباراً، سکز سنه‌ده

محبوسينك عـددى ١٤٢٦ دن ٦٩٥ نفره تنزل ايتمشدر.

مادامكه سايهٔ معارفوايهٔ حضرت پادشاهيده مملكتمزده دخى تكثير مكاتبه همت اولنيور، بناءً عليه عن قريب الزمان، بز ده بو كبى نتايج خيريه‌يى استاتستيقلرمزدن استبشار ايده‌جكمزى قطعياً اميد ايده‌بيلورز.

مقبل. — خواجه افندى، شمدى بزده دخى استاتستيق تنظيم اولنمقده بولنديغنى افادهٔ عاليكزدن اكلايورم. عجبا بر سنه‌ده نه قدر دعوى وقوعبوليور؟

معلم. — اولادم، ١٢٩٦ سنه‌سنده، ممالك شاهانه‌ده وقوعبولان حقوق و تجارت دعوالرينك مجموعى ٩٦,٠٠٥ عدددن، و جنحه و جنايت دعوالرينك يكونى دخى ٥١,٥٦٠ عدددن عبارتدر.

مقبل. — او! بو نه قدر دعوى!

معلم. — اوت، اولادم، شهرلرده اولديغى كبى. كويلرده دخى دائمى صورتله يكديكرى. عليهنه دعوالر آچوب سنه‌لرجه اوغراشمغى كندولرينه عادت ايدنمش بر طاقم انسانلر واردر. بونلر، اكثريا اهميتسز بر ايش ايچون، چفتى. چبوغى ترك ايله، همان محكمه‌يه قوشارلر. عاقبت هم كندولرينى و همده عليهنه دعوى اچدقلرى قوكشولرينى متضرر ايدرلر.

عاقل، منصف و تربيه‌لى بر آدم، دائما قوكشولريله حسن امتزاجك واسطه‌لرينى بولور؛ و شايد بر اويغونسزلق ظهور ايدر ايسه، اصلاح ذات البينه مدارى اولان، شيلرى ده بيلور.

دشمن صاحبى اولمقدن ايسه، دوست قزانمق دها اولا، دها مرجح دكلميدر؟ قزانلمش ياخود غائب ايدلمش بر دعوى، معارضكزى سزه دشمن ايده‌جكنه شبهه مى اولنور؟

دعوانك مصدرى حقسزلق؛ حقسزلغك مصدرى ده جهلدر. بناءً عليه انسانلر اره‌سنده جهالت آزالدقجه، دعوالرده بالطبع تناقص ايدر.

١٠٦ — اسكى اصناف اصولنك ترقئ صنعته مخالفتى — صدف و قماش دوكمه‌لر. — باصمه‌لر تعبير آخرله بويانمش بزلر.

سربستئ اعمال، صنايعك ترقياتنى تأمين ايدر.

معلم. — اولادم، سربستئ اعماله عارض اولان موانعك مضرتنى، لايقيله اكلامق ايچون، اوائلده فرانسه‌ده جارى اولان، اسكى اصناف نظاماتيله، اليوم مرعى بولنان، اصول وقواعدى نظر مطالعه‌يه المق كافيدر. بناءً عليه بو بابده سزه، دها بر طاقم، معلومات اعطاسنى لازمه‌دن عد ايديورم.

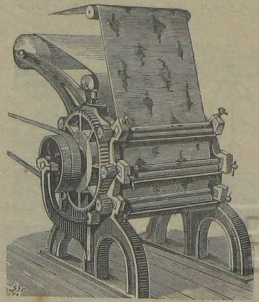
چوجوقلرم، اختراعاتى منع و استعدادى محو ايده‌كلديكى ايچون، اسكى اصناف نظاماتنك ترقيات صناعيه‌يى همان عديم الامكان حكمنه قويديغنى، اولجه سزه بيان ايتمش ايدم. حقيقةً فرانسه‌ده اصول وقواعد قديمه‌دن آيرلمق ممنوع ايدى. كافهٔ اصلاحات تحت تضييقه النمش. مخترعى ظلم و تعدي‌يه

اوغرادلمش ایدی. زیرا بو کبی شیلره، قواعد قدیمه‌یه امتثال
ایدنلره قارشو اتخاذ اولنمش، مضر بر رقابت نظریله باقلیور ایدی.
هر کسه بشقه درلو، و دیکرلرندن دها ایو، یاپمق یساغ! فرط ذکا
ایله متصف اولان بر آدم ایچون، استعدادی محدود اولنلردن
زیاده یوکسلمک یساغ! بونك قادلری کسیلور، یوکسلمه‌دن
بو صورتله منع ایدیلور ایدی: بوکا منافع عمومیه دشمنی کبی،
نظر اولنیور ایدی.

فرانسه‌ده امتیاز صاحبی اولان اصنافلر، امتیازلرینی محافظه
ایچون، هر درلو حقسزلق ارتکابندن کیرو طورمیورلردی.
فطین، نیمتنك اوزرنده اولان، شو قوماش دوکمه‌لره دقت ایت.
اوائلده، یالکز التون و صدف دوکمه‌لر استعمال اولنیوردی.
صدف، اینجویه مشابه بر ماده اولوب، [دردار] دینیلان پك
نادر استریدیالرده بولندیغی ایچون، بونك دوکمه‌سی ده بالطبع
پك بهالی اولیوردی. بر فابریقه‌جی، صدف دوکمه یرینه قوماش
دوکمه، اختراع ایتدی. درحال حاکملر، بو دوکمه‌لرك اعمالی
و البسه‌لرده استعمالنی، منع ایتدیلر. و هر کیمك اوزرنده
قوماش دوکمه کوریلور ایسه، سوقاق اورته‌سنده قوپارلمسی
ایچون، محافظلره امرلر ویردیلر. فطین، اکر سن پاریسده
بولنوبده، بو نیمتن، ایله سوقاغه چیقمش اولسه ایدك، اوه،
دوکمه‌سز نیمتن ایله، عودت ایتمك مخاطره‌سنه کیرمش بولنور ایدك.

فطین. — لکن قوماش دوکمه طاشیمغله بر کیمسه‌یه فنالق
یاپمش اولمز ایدم.

معلم. — طوغری! لکن اوزمان، معاملاتك یکی شیلر
ایله اصلاحی، صنایعه مضر بر شی کبی، تلقی و تصور اولنیور،
و بو قدر حقسزلغه کیریشلمسی ده بوندن نشأت ایدییوردی.
فطین، اطرافکزده موجود اولان اشیا ایچنده، بر طاقم
دعوالره، و بین الاصناف، غیر معقول، بر چوق رقابتلره محل
ویرمیان، هیچ بر شی یوقدر. مثلا، جمعه کونی همشیره‌کزك
کیندیکی، قیرمزی چیچکلی، البسه‌نك بویالی بزینه باصمه دینیلیور.

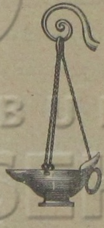
باصمه‌نك صورت اعمالی . اکر مختلف التی رنکی ایجاب ایدن
بر چیچك دمتی رسمی بر قماش اوستنه یاپلمق ایستنیلورسه مناسب
محله هر بری معین بر رنك وضع ایدن التی طومار یکدیکرینی
متعاقب بزك اوزرندن چکیریلور . ایشته یوقاروده‌کی رسم دیشلی
بیوك چرخی چویرن بو التی طومـاری ارائه ایدیور . بو ، التی
رنکلی برقماش وجوده کتورن بر ماکنه‌در .

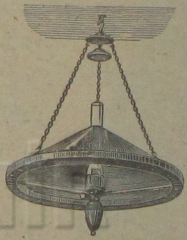
ایشته بر چوق نوعلری
اولان، باصمه‌لر، شو
صوك عصرده، اختراع
اولنمش شیلردر. بونلر،
کرك کوینلولر، وکرك بی
قدرت اولان شهرلولر
ایچون، ایپك و یوك
قماشلردن دها الویرشلی،
دها اداره‌لیدر. بو
فائده‌لی اختراع دخی
اسکی اصناف هیئتلرینك
بر چوق شکایتلرینه میدان ویرمش؛ حتی بونی اعمال ایدن
فابریقه‌جی کورك جزاسیله محکوم اولمشدر. باصمه استعمالنه
جرأت ایدن، قادینلرك صرتلرنده‌کی باصمه البسه‌لرك بیله، زورایله
چکلوب یرتلمه‌سی ایچون رسومات مأمورلرینه امر ویرلمشدر.

۱۰۷ — ارغان و وسائط تنويريه‌نك مكمليتى. — اوائلده و زمانمزده مستعمل لامبه‌لر. دكز فنارلرى

سربستىء اعمال، صنايعك ترقيسنى تأمين ايدر.

معلم. — اوجاغك اوزرنده بولنان، شو لامبه، ۱۷۸۰ تاريخندن اول، معلوم دكل ايدى. اوائلده يالكز زيتون ياغنه

اوائلده استعمال اولنان قنديل

ارغاند طرفندن اختراع ايديلان لامبه

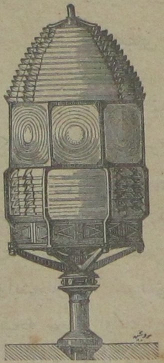

ارغاندك مكمل لامبه‌سى

صنعت تنويريه. — ۱ قنديل. ارغاندك لامبه‌سى: بو لامبه‌نك فتيلى مدور اولوب شيشه‌سى آلوك اطرافنده بر جريان هوا حصوله كتورمكله لامبه ضياسنى آرتورر. — ۲ ارغاندك مكمل لامبه‌سى: عادى بر زنبرك (۱) بر پيستونى يواش يواش اشاغى‌يه اندرر. بر بورى (۲) واسطه‌سيله فتيلك زيتون ياغى يوقارويه چيقارر.

باترلمش، بر پنبوق فتيلدن عبارت، اوستى آچيق، قنديللر استعمال اولنيوردى.

۱۷۸۰ سنه‌سنده، جنوره‌نك ماهر بر حكمت طبيعيه عالمى؛ شعله‌يه فوق العاده پارلاقلق ويرن، شيشه‌دن بر اوجاق اختراع ايتدى. بوندن طولايى پرحدت اولان. قنديل فابريقه‌جيلرى،

همان دعوايه قالقشديلر. ارغان، ايشه بر حسن نتيجه ويرملك ايچون، طوغريدن طوغرى‌يه، قراله مراجعتله، بو يكى ايشه كيريشمكه مساعد، بر امتياز اعطاسنى استدعايه مسارعت كوستردى. كرچه بوده، بر حقسزلقى، ديكر بر حقسزلق ايله، رفع ايتمك ديمك ايدى. لكن، نفرت عموميه‌دن، و با خصوص، نظامات موضوعه‌نك تعين ايتديكى. مجازات شديده‌دن، تخليص كريبان ايده‌بيلمك ايچون، بوندن بشقه‌ده چاره يوغيدى. ارغان، آنجق اخذ امتياز ايله، اختراعنى نشر وتعميمه يول بوله‌بيلدى. ودها صوكره، سير سفائنه تسهيلات بخش اولان، دكز فنارلرينك استحصال مكمليتنه‌ده موفق اولدى.

۷ دكز فنارلرينه مخصوص لامبه‌لر: اوائلده دكز فنارلرى عادى آتشلر ياخود مشعله‌لر واسطه‌سيله تنوير ايديلوردى. زمانمزده دكز فنارلرينه مخصوص اولان لامبه‌لر، روى دريايه بياض ياخود قيرمزى بر ضيا عكس ايتديرن رنك آميز شيشه‌لرله ستر اولنمشدر. مع مافيه بو آلت كندى اطرافنده دونوب كيجه‌نك ظلمتنى على التوالى تعقيب ايدن مختلف ضيالى عرض ايده‌يلور. بونلره ثابت فنار، دوّار فنار تعبير اولنور. ايشته دكز فنارلرى بو ترتيبات سايه‌سنده، كيجيلره بولندقلرى ساحلى درحال خبر ويريورلر.

محبوبه. — خواجه افندى، بو بيورديغكز شى، بنده بر فكر حاصل ايديور: اكر، او اسكى اصناف نظاماتى، مرعى الاجرا اوله ايدى؛ و اكر سربستىء اعمال، حقوق مشروعه‌دن عداولنميه ايدى، شبهه‌سز، استفانسون، عالم انسانيته ياپمش اولديغى خدمتى باشه چيقارمش اوله‌ميه‌جق ايدى.

معلم. — حقکز وار، قیزم. سربستیء اعماله عارض اولان موانع، اورته‌دن قالدرلمامش اولسه ایدی، بو کونکی کون، اوروپاده، حیرت بخش عقول اولان، ترقیات صناعیه حاصل اوله‌مز؛ واهالی، بلیهٔ قحط وغلادن قورتیله‌مز ایدی.

۱۰۸ — وقتیله فرانسه‌ده حکم سورن سفالت.

— مقنن قحطلر. — قحطزدکان

معلم. — حقسزلقدن، هیچ بر وقت، خیرلی نتیجه‌لر بکلنیله‌مز. جمعیت بشریه، هر نه وقت، برحقوقی اخلال ایتمش ایسه، مرتکب اولدیغی بو حرکتك، اکثریا عینی نتیجه‌لریله، مجازات اولندیغی کورلمشدر. فرانسه‌ده، صنعت و تجارتی حمایه ایتمك بهانه‌سیله، حقسز نظاملر، قاعده‌لر وضع وتکثیر اولنمش، وایشجیلردن، سربستیء اعمال رفع ایدلمش ایدی. بوندن نه نتیجه حاصل اولدی؟ دهشتلی بر سفالت!

اوت، فرانسه اهالیسی، حقیقةً دهشتلی، واکیجقلی بر فقر و ضرورت ایچنده یشایوردی.

قرال اون دردنجی لوئینك، اك بیوك جنراللرندن بری یازمش اولدیغی براثرده: «فرانسزلرك اونده بری، قوت لایموته محتاج؛ بشی، اولمیه‌جك درجه‌ده آچ؛ اوچی، فقروضرورتله یاشار؛ آنجق بری، ایتمك تدارکنجه صاحب اقتدار ایدی.» دیمشدر.

۱۷۴۰ سنه‌سنده، اون بشنجی لوئینك وکلاسندن بری دخی:

«ضررسز بر محصول ایله برابر، آسایش داخلیه و خارجیه‌نك حکم فرما اولدیغی برزمانده، خلق، اطرافزده اوت اوتلایه‌رق، طولی کبی، یکدیکرینی متعاقب دوشوب اولیورلر. بر چوقلری آکرلتی اوتندن اتمك ییورلر. ایکی سنه‌دنبرو، سفالتدن اوقدر فرانسز تلف اولمشدر، که اون دردنجی لوئینك کافهٔ محارباتنده بو قدر و فیات وقوعبولمامشدر.» دیو بیان ایتمشدر.

اون یدنجی عصرك، اك مشهور، محررلرندن بری ده، فرانسه‌ده موجود اولان احتیاجی، شووجهله تصویر ایدییوردی. «صحراره یایلمش، قراروب مورارمش، بسبتون کونشده قاورولمش، قازیدقلری، وعقل ایرمز برثبات ایله، چالشوب چبالادقلری طوپراغه باغلانمش، بعض حیوانات وحشیه مشاهده اولنیور. بونلرك ظاهرده برصداسی، آیاق اوستی قیام ایتدکلری وقت، نوع بشره مشابه، برده سیماسی واردر. وحد ذاتنده بونلرده انساندر.»

قحط وقوعنده، شدت شتانك، اورمانلردن خارجه سوردیکی قوردلر کبی، آچ قالمش انسان سوریلرینك، اوته‌ده بروده، کزوب طولاشدقلری کوریلیور؛ ویوللر اوزرنده آغزلری، دفع جوع ایچون قوپاریلان اوتلر ایله طولمش موتالر بولنیوردی.

محبوبه، فوق‌العاده متأثر اوله‌رق:

— وای! نه دهشتلی حال! خواجه افندی، بوکبی قحطلر هر حالده پك نادر وقوعبولیور ایدی، دکلمی؟

— یاكلشكز وار، اولادم. بالعكس، غایت كثیرالوقوع ایدی. صنعت وتجارتك حصر وقصرندن مقصد، عمله‌یی حمایه، وقحطی منع ایتمك ایدی. اویله‌می، پك اعلا! واصل اولنان، ودائما سربستیٔ اعمالك وبونك اساسنی تشكیل ایدن عدالتك، فائده‌لرینی حساب ایده‌جك یرده، چارهٔ سلامتلرینی برطاقم امتیازلرده، انحصارلرده تحری ایده‌جك اولانلرك دخی واصل اوله‌جقلری بدیهی بولنان نتیجه‌یی كوریكز. بر قحط مندفع اولدقدن قاچ سنه صوكره، دیكر برقحط ظهور ایدییوردی، بیلیورمیسكز؟ درت یاخود بش سنه صوكره. اوت، قحط، هردرت یاخود بش سنه‌ده، مقنن بربلا كبی، تكرار ظهور ایدییوردی. مد وجذر كبی، تعبیر آخرله مواسمك دوروتعاقبی كبی، قحط دخی مقنن وغیرقابل تحول ایدی.

پك ای، بو قدر فنالغك سبب حقیقیسی بیلنمك لازم كلور ایكن، بالعكس، بونك چاره‌سی، بر طاقم یكی تعلیماتلرده نظامنامه‌لرده اراشدریلور ایدی. خلق نقدر سفیل و پریشان اولیور ایدیسه، انلری رهایاب ایده‌بیله‌جك یكانه چاره و تدبیردن یعنی سربستیٔ عملدن ده، او قدر خوف و تباعد اولنیوردی.

برچوق بیچاره‌لری سوروب دارعدمه كتورن قحطلردن بشقه، بوقحطلری دها زیاده تكثیر ایدن، محاربه‌لرك دخی هر آنده باشلادیغنی كورمك محقق عد اولنیوردی. دها طوغریسی، محاربه‌لر دائمی ایدی. برحدود اوزرنده وقوعبولمز ایسه، دیكر بر حدود اوزرنده وقوعبولیور ایدی.

محبوبه — نه غریب زمان! عصرمز اویله دكلدر، دكلمی، خواجه افندی؟

معلم. — محاربه‌لر حالا وقوعبولیور. هیچ وقوعبولمامسی قابل دكلدر. لكن قحطلرك، ترقیٔ مدنیت سایه‌سنده، عن قریب الزمان، بسبتون كوزدن نهان اوله‌جغنه شبهه یوقدر.

سربستیٔ صنعت و تجارتی منع ایدن، نظاماتك فسخ و الغاسیله، یرینه قوانین عادله وضع وتأسیس اولنه‌لیدنبرو زراعت فرانسه‌ده بر عصر حاصیلاتی و وارداتنك درت مثلنه بالغ اولمش؛ وتجارت دخی ثروتی تكثیر ایله بیكلرجه آدمی محو ایدن، او قحطلرك عودتنی محال حكمنه قویمشدر.

١٠٩ — فرانسه‌ده عمرك حدوسطی

حلیهٔ معارفله، الك زیاده، زینتساز اولان مملكتلر، عمرك حدوسطیسی الك زیاده ممتد اولان یرلردر.

فرانسه اهالیسنك مساعیسی، یالكز محتاج اولدقلری ارزاقك استحضارینه خدمت ایتمكله قالمامشدر. رفاه وسعادتك حصول و ترقیاتی سایه‌سنده، عمرلرینك بیله ازدیادینه وسیله اولمشدر.

اعصارماضیه‌ده، طوغمش اولان برچوجوق، بحساب متوسط، آنجق ٢٧ یاخود ٢٨ سنه‌لك بر حیاته امنیت ایده‌بیلور ایدی.

بعضیلری دها زیاده، بعضیلری دها آز یشایور ایدی . فقط، معلوم اولدیغی وجهله، بونلر یکدیکرینه ضم وعلاوه ایدلدیکی حالده، حیات ٢٧ یاخود ٢٨ سنه‌دن عبارت قالیور ایدی. بو کونکی کون ایسه، فرانسه اهالیسی، بحساب متوسط، ٤٣دن ٤٦ سنه‌یه قدر یشایور؛ و بو مدتك، فرانسه‌ده اولدیغی کبی، نعمت معارفله متنعم اولان، بلاد سائره‌ده دخی، ترقی ایده‌کلدیکی کوریلیور.

فطین . — خواجه افندی، انسانلر، ترقیات سایه‌سنده، اولمامغه دخی بر چاره بوله‌بیله‌جکلر می؟

معلم. — خیر، اوغلم؛ موتك ساعتی تعویق اولنه‌بیلور. لکن بو، بهمه حال، واصل اوله‌جقدر. چونکه بو دنیا، بزم ایچون، حقیقی وابدی بر وطن دکلدر: فانیدر. روحمز، بو کونکی کون مقتضی، وفقط، الی الابد، دوام ایتمك ایچون، مکملیتی غیر کافی اولان، بر طاقم آلات ووسائطه، دائما زنجیربند اولمق اوزره، یرادلمامشدر. ذاتاً دنیاده حیات ابدی، شایان آرزو بر شی اوله‌مز ایدی. جناب حی لایزال، بزی، هر حالده دها عالی اولان، عالم عقبایه دعوتله، حکمت ربانیه‌سنی برقات دها ابراز واظهار بیورمشدر. مع مافیه، اکر بو دنیانك وارلغی، بزه عمرمزك آتیسنی، قسماً فراموش ایتدرمه‌مش اولسه ایدی، اندیشهٔ موت، بزی بو دنیانك اموال و اشیاسنه بند؛ و وطن و عائله‌مزه ربط ایده‌مز ایدی. پاشادجه هم، کندی حالمزی،

وهمده ابنای جنسمزك احوالنی اصلاح ایتمك ایچون، چالشمغه مجبورز. زیرا جناب حق، بزی چالشمق و وظیفه‌مزی ایفا ایتمك ایچون، خلق ایتمشدر.

١١٠ — آعاظم امت ومشاهیر وزرای دولتدن بری:

رشید پاشا

مقبل. — خواجه افندی، بزده اسکی اصناف نظاماتی، نه صورتله فسخ و الغا اولنه‌بیلمشدر؟

معلم. — بزده او کبی، قواعد عتیقه‌نك، تنظیمات خیریه‌دن صوکره، وجودی قالمامشدر. تنظیمات خیریه. والدکثیر المحامد جناب پادشاهی جنتمکان سلطان «عبدالمجید» خان غازی حضرتلرینك، دولت وملته بخش واحسان بیورمش اولدقلری عطایای جلیلهٔ تبعه پرورانه‌لرینك اك قیمتلولرندن بری، ورشید پاشاده تنظیمات خیریه‌نك مرتب و مستحضری ایدی. بناءً علیه سزه، مشارالیهك ترجمهٔ حالنی‌ده، مختصراً، حکایه ایده‌جکم. چوجوقلر اظهار بشاشتله:

— تشکر ایدرز، افندم.

معلم. — رشید پاشا، اوقاف همایون روزنامه‌جیسی مصطفی افندی نامنده، بر ذاتك مخدومی ایدی. ١٢١٥ سنهٔ هجریه‌سنده، درسعادتده قدمنهادهٔ مهد وجود اولمشدر.

زمانده، مكتب سلطانى كبى، مكتب ملكيه كبى، مكاتب
عاليه يوغيدى. اولوقت، تحصيل ايچون يكانه واسطه مدرسه‌لر ايدى.
رشيد پاشا، پدر ومادرينك همتيله، خانه‌سنده، وذكا وفراستنك
سوق و دلالتيله، آز بر زمانده، بر چوق شى، تحصيل
ايتدى. فقط تحصيلى، علوم عربيه، لسان فارسى يه منحصر
دكل ايدى. موسيو «قور» نام ذاتدن، فرانسزجه‌يى ده
اوكرنمش ايدى. واقعا بوكونكى كون، سايهٔ معارفوايهٔ
حضرت پادشاهيده، اولسان هر مكتبده اوقونيلور؛ باخصوص
تكميل وتسهيل تحصيلى ايچون، كوزمزك اوكنده، برده
[لسان] مكتبى بولنيور. لكن اوزمان، فرانسزجه اوقومق
نوادردن صايلوردى.

رشيد پاشا، انشته‌سى صدراسبق اسپارطه‌لى، سيدعلى
پاشا معيتيله بعض ولايتلرى كزمش، ومؤخراً يونان
وقعه‌سنده، مشاراليه على پاشا موره سرعسكرى تعيين
اولنديغى اثناده، خزينه دار صفتيله ۱۲۳۷ ده انكله موره‌يه
عزيمت ايتمش ايدى. ايشته بو مأموريت رشيد پاشا ايچون،
بر مكتب سياسى اولدى. يالكز امور ماليه‌ده دكل، ادارهٔ
عسكريه وملكيه‌ده دخى. على پاشايه رفاقتله عمليات،
نظرياته؛ و نظرياتى، عملياته، تطبيق ايله، توسيع دائرهٔ معلوماتدن
كيرو طورمدى.

بر مدت صوكره، على پاشا انفصال، ومتعاقباً ارتحال
ايتدى. رشيد پاشا، بر كون بيله، آچيقده براغلميوب،

درحال مكتوبىٔ صدر عالى اوطه‌سنه مأمور بيورلدى.
چونكه مزيتى، على پاشايه اولان صهريتندن عبارت دكل
ايدى. رشيد پاشا، اهليت ودرايت فطريه‌سى اقتضاسنجه،
آز وقتده، بين الاقران، مشارلبيان اولدى. ۱۲۴۲ ده، سرزدهٔ
وقوع اولان، روسيه محاربه‌سنده، اردوى همايون معيتنده،
بولنديغى حالده، آمدى خلفالغنه التحاق ايتمش، و مؤخراً
ادرنه مكالمه‌سى سركتابتى دخى ايفا ايله درسعادته عودت؛
و ۴۶ ده، پرتو پاشا رفاقتيله، مأموراً مصره عزيمت؛ و ۴۷ ده
آمدى ديوان همايون مسند رفيعنه مأمور اولوب، ۴۸ ده،
پرتو پاشا، مأموريتله مصره كيدر ايكن، ينه مشاراليه رفاقت
ايلمشدر.

۴۹ ده، مصرلى ابراهيم پاشايه، بعض تبليغات اجراسنه
مأموراً، كوتاهيه‌يه عزيمت ايتدى. رشيد پاشا، اولوقت هنوز
۳۴ ياشنده ايدى. فقط ذاتنده بر ديپلومات حال وشانى
مشاهده اولنيوردى. نظرى، فرط ذكاسنى افشا ايديوردى؛
نزاكتى، انظار عاليه‌يى ذاتنه حصر ايده‌جك، برجاذبه‌يى حائز
ايدى. هئيت جسمانيه‌سى، مكمليت شخصيه‌سنه دلالت ايدن،
برلطافت مجسمه ايدى: اورته بويلى، اوزونجه سيمالى، آچيق
جبهه‌لى ايدى.

ايشته بو زمانده، فردوس آشيان، سلطان «محمود» خان
غازى حضرتلرى — كه حقيقةً مجدد دولتدر — اصلاحى قابل
اوليان، يكيچرى آزغنلرينى، بر حملهٔ غضنفرانه ايله، تپه‌ليوب،

برطرفدن، بونلرك ممالك اسلامیه‌ده آجدقلری جریحه‌لری، حکیمانه تدبیرلرایله تداوی؛ دیکر طرفدن، اوروپاده مشهوداولان قوای

سلطان (محمود) خان غازی حضرتلری. — نامی التون قلم ایله صحفهٔ الماسه حك ایدیله‌جك آثارمحمدندر. ۱۲۲۳ سنه‌سنده، جالس تخت عالی بخت و ۱۲۵۵ سنه‌سنده، عازم گلشنسرای آخرت اولمشدر. آقین آقین دوکیله کلان، سیلاب بلا اوکنده یووارلنوب، محافظه‌سی یکیدن بر دولت تشکیلی قدر مشکلاته اوغرایان، قوجه بر بنای دولتی، مجرد سیف حمیتی و حتی سیف حمیتنك اوجی ایله ضبط و ترصین و آنی اسکی حال، وموقع عال العاله ایصال ایده‌بیله‌جك بر طاقم اسباب ووسائلی تهیه واستحصال ایله جهانی همیتنه، شجاعتنه، ثبات ومتانتنه حیران ایتمشدر.

عسکریه، معارف مدنیه، تأسیسات نافعه‌یی حصوله کتورن، اسباب و وسائطی تحری ایله، اشتغال بیوریور ایدی.

بو اصلاحات وتجسساتك، نتایج طبیعیه‌سندن اولمق اوزره، اوروپا جمعیت دولیه‌سی میانه داخل اولمق فکری حاصل اولوب، بونك ایچونده اوروپا دولتلری نزدنده، دائمی صورتله، بر

سفیر بولندرمق لازم کلدی. بناً علیه ۱۲۵۰ ده، رشید پاشا، آمدجیلك منصب رفیعی عهده‌سنده‌اولدیغی حالده، اورته الچیلك عنوانیله، پارسه کوندریلوب ۱۲۵۱ده، مأموریتی بیوك الچیلکه تحویل اولندی.

رشید پاشا، بو مأموریتنده اخلاق کزیده، ذکای فطریه، جربزهٔ نطقیه، نزاکت ذاتیه‌سیله پارس خلقنی ذاتنه مفتون ایتدی.

هر هانکی صالونده بولنسه، ریاست اکا توجه ایدر؛ هر هانکی تیاترویه کیتسه، خلقك نظری درحال اکا دونر ایدی. رشید پاشا، پارسك اك مشهور ادیبلری، اك معروف شاعرلری، اك ممتاز هنرورلری ایله صحبت ایدیورلردی. غزته‌جیلر علو ذکاسنه، وقوف ومعلوماتنه اظهار حیرتله: «ترك دکل، باشنه فس قویمش، موسیو تیردر!» دیورلر ایدی.

قطین. — خواجه افندی، موسیو تیر کیمدر؟

معلم. — موسیو تیر، مملکتی اولان فرانسه‌یه، برچوق خدمت، و اوروپا موازنه‌سنك محافظه‌سنی فوق العاده التزام ایله‌ده، دیپلوماتلر بیننده، پك زیاده، اکتساب صیت وشهرت ایتمش آعاظم سیاسیون غربیه‌دن بر ذات ایدی.

رشید پاشا، پارسده بولندیغی اثناده، ظهور ایدن هر

فرصتده ، دولتی ایچون، بر منفعت استحصالندن بر آن خالی
قالمدی . ۱۲۵۲ ده، مأموریتی لوندره سفارتنه تحویل ، و بر
آز صوکره‌ده خارجیه مستشارلغی علاوةً عهده‌سنه توجیه
اولندی . رشید پاشانک ، لوندره‌ده اکتساب ایتدیکی صیت
وشهرت ، ودولت ووطن ایچون استحصال ایلدیکی منفعت ،
دها عالی، ودها پرلاق ایدی .

الحاصل ، رشید پاشا ، مدنیت غربیه‌نک بر مثال مجسمی
اولان ، لوندره ایله پاریسی کوروب ، قوای بریه و بحریه‌نک
مکملیت ومکانتی ، وبونلرك اسباب ووسائطنی تحقیق وتدقیق ،
وممالك محروسهٔ شاهانه‌ده قابل اجرا کوردیکی اصول وقواعدی
اخذ وقبول ایله، تنظیمات خیریه‌نک ایلك پلانتی تهیه واستحضار
ایتدی .

۱۱۰ — (مابعد) رشید پاشا

معلم . — پرتو پاشا طرفندن کلان بر تحریرات ، رشید
پاشانک ، لوندره سفارتنه عائد ، اشتغالاتنه خاتمه چکدی :
پرتو پاشا ، بوتحریراتنده ، رشید پاشانک ، رتبهٔ وزارتله،
خارجیه نظارتنه تعیین بیورلدیغنی تبشیر ایدیوردی . رشید
پاشا ، درحال لوندره‌دن حرکتله ، ۱۲۵۲ ده، درسعادته
واصل اولدی . فقط پرتو پاشایی وفات ایتمش بولدی .
رشید پاشا ، جناب حقك توفیقات صمدانیه‌سنه توکل

واعتماد ، وامداد روحانیت جناب سید المرسلینه استناد ایله ،
خارجیه نظارتنه عائد امور مهمه‌یی کمال استقامت وفرط اهتمام
ودقتله رؤیته باشلادی . مؤخراً ، یعنی ، ۱۲۵۴ ده، خارجیه
نظارتی محول عهدهٔ درایتی اولدیغی حالده ، ایکنجی دفعه ،
لوندره سفارتنه تعیین بیورلدی ، رشید پاشا بو مأموریتنده
مؤخراً ثمراتی اقتطاف ایتمش اولدیغی، شرق پلانتی ترتیب،
ودولت علیه ایله انکلتره اتفاقنک ایلك تملرینی تأسیس ایتمشدر.
او زمان ایچون، دولت معظمهٔ عثمانیه‌یه بوندن بیوك خدمت
اوله‌مز ایدی ،

رشید پاشا ، روسیه‌یه قارشو انکلتره‌نک رقابتنی بسلیه‌رك ،
دولت ابد مدتی، برقاچ صورتله، اوروپا اتفاقده ابقا ایتدی.
بر آز زمان اول ، وجودی بر اوروپا حکومتیله ممتنع الامتزاج
عد اولنان ، دولت عثمانیه ، درحال اوروپانك موازنه‌سی
ایچون، لازم غیر مفارق حکمنه قوندی .

نه چاره‌که، موره فترتی، یونانك استقلالیتی، یکیچریلکك
الغاسی ، روسیه محاربه‌سی، کبی وقایع جسیمه‌نک هنوز
تأثیرات طبیعیه‌سی زائل اولمامش ایکن ، اره‌دن برده مصر
وقعه‌سی ظهور ایتمش ایدی . رشید پاشا اولوقت لوندره‌ده
بولنیوردی . بو وقوعاتی ، سلطان «محمود» خان غازی
حضرتلرینك ارتحالی خبری تعقیب ؛ ورشید پاشا ، درحال
لوندره‌دن حرکتله ۱۲۵۵ ده درسعادته مواصلت ایتدی .
تخت عالی بخت عثمانی‌یه ، والد کثیر المحامد جناب

جهانبانی، سلطان «عبدالمجید» خان غازی جلوس بیورمشلر
ایدی . اورته‌ده ایکی فرقه موجود اولوب ، هر ایکیسی ده

سلطان (عبدالمجید) خان غازی حضرتلری.— ١٢٥٥ سنه‌سنده جالس تخت عثمانی و ١٢٧٧ تاریخنده واصل قرب یزدانی اولمشدر . محامد جلیله عالم پسندانه‌لریله زمانی حکمدارانك ممتازی و اشفاق شاملة الآفاق تاجداریلریله‌ده اجداد عظامنك سرفرازی ایدی . حدود عثمانیه‌یه التجا ایدن مجار ملتجیلری ایچون روسیه و اوستریا دولتلرینه قارشو : « دولت علیه‌مك باب عنایتنه صیغنان بیچارکانی رد و تسلیم ایتمك بنم ایچون قابل دکلدر . عند الاقتضا اختیار حرب ایدرم ، فقط انلری ویرمم . » زمینده‌ واقع اولان جواب عادلانه‌سی مشهور و هر دولتك تاریخنده کمال ستایشله مذکوردر .

زمام اداره‌یی اله المغه خواهشکر، وبونلردن برینه خسرو پاشا،
دیکرینه‌ده خلیل پاشا ریاست ایدر ایدی. رشید پاشانك، خسرو
پاشایه بر آز اغبراری وار ایدی . فقط بو صره ده انفعالی

فراموش ایله ، هر ایکی طرفه قارشو ائتلافپرورانه برمعامله ده
بولنمغه باشلادی. زیرا، حکمت حکومت بویله اقتضا ایدرایدی.

چوجقلرم، غرض ونفسانیت ، هر کس ایچون ،
باخصوص، هر بر افعال وحرکاتی اهالی‌یه برر حسن مثال
اولمسی لازم کلان، مأمورین حکومت ایچون، اك مضر، اك
مهلك ، اك ساری بر علتدر . اجرای غرض ونفسانیته
مائل ومنهمك اولانلر ایچون، موفقیت یوقدر . ذاتاً، فنالغه
مقابل، فنالق یاپمق، بر فنالق صایلور ایکن، برده، پادشاهك
اكا ویردیکی نفوذی سؤ استعمال ایله ، اجرای غرض
ومرام ایتمك ، رضای شاهانه‌یه مخالف بر حرکتدر ، کفران
نعمتدر ، دنائتدر .

١١١. — (مابعد) رشید پاشا . — تنظیمات خیریه

معلم . — الحاصل، رشید پاشا طرفندن — مجرد حامیء
ملك و ملت ، ولی النعمت بیمنتی اولان پادشاهنك آمال خیر
اشتمال تبعه پرورانه‌لرینه توفیقاً — اوروپا قابینه‌لرینه وقوعبولان
تبلیغات فلاطون پسندانه، واخبارات راستکویانه اوزرینه ،
مسئلهٔ مصریه‌نك حل وفصلی ایچون، لوندره‌ده بر « قونفرانس »
عقد اولنمش و ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك بر قسمنی استیلا
ایدن محمد علی پاشا ، عاقبت عکاده انکلیز دونماسنك آتشنه
اوغرایه‌رق ، عقلی باشنه کلوب، همان مرحمت پادشاهی یه

دخالت ، و بالذات دربار معدلتقراره كله‌رك، خاقان مشاراليه
حضرتلرينه عرض عبوديتله، سيئات واقعه سندن طولايى
استغفاره مسارعت كوسترمشدر.

لكن بو موفقيتله دولتك استقبالى تأمين ايدلمش اولميوردى.
ذكا و فراستك ، ثبات و متانتك ، حلم و نزاكتك ، با خصوص
شفقت و مرحمتك ، مثال مجسمى اولان، خاقان مشاراليه
حضرتلرى ، رشيد پاشانك ، بو خدمتى تقدير ايله برابر،
كندوسندن ، دها بيوك بر خدمت استيوردى . رشيد پاشا،
ولى النعمت بى منتك ، بو ارادهٔ حكمتعادهٔ فاروقانه‌لرينه‌ده
امتثال ايتمش اولمق اوزره، طرز اداره‌يى تبديله لزوم كوردى.
بوكاده موفق اولدى : ١٢٥٦ سنه‌سى شعبانده ، كلخانه
ميداننده قوريلان بر كرسىٔ عالى اوزرينه چيقه‌رق ، نمونهٔ
عدالت اطلاقنه اليق اولان ، تنظيمات خيريه خط همايونى
قرائتله، پادشاه عالمپناهك، مقاصد جليلهٔ تبعه پرورانه، واوامر
سنيهٔ خسروانه‌لرينى جهانه اعلان ايلدى .

رشيد پاشانك ، هر مسئله‌ده ، اتخاذ ايتديكى خط حركت
آلتون قلمله قيد وضبط اولنه‌جق ، بر نمونهٔ حميت، و دولت
ابد مدت ايچون ، بر حجت سلامتدر . قريم مسئله سنك
بدايتنده ، افق سياسى ، قره بلوطلره بورونمش ايكن ، بو
ميانده ، رشيد پاشا طرفندن اتخاذ اولنان تدابير مصيبه‌نك هر
برى، بر صاعقه كسيله‌رك ، پارسدن ، لوندره‌يه؛ لوندره‌دن،
پارسه ، دونه طولاشه ، عاقبت، فرانسه وانكلتره طوپلرينه

آتش ويروب ، طونه ساحلنى ، نور مظفريته غرق ايتمشدر ،
كه خاقان مشاراليه حضرتلرينك، تدابير جهان پسندانه، ووزير
فلاطون تدبيرينك ، خدمات حميتمندانه سنه ، بوندن بيوك
برهان اوله‌مز . زيرا ، بو مسئله ، انكلتره و فرانسه كبى، ايكى
بيوك دولتى ، دولت ابد مدتك . تمامىٔ ملكيسى اغورنده ،
يوز مليوندن زياده ليرا صرفنه ، يوز بيكدن زياده عسكر
سوقنه مجبور ايتمشدر .

بو موفقيات عظيمهٔ خارجيه‌دن بشقه، داخلاً دخى ،
برچوق اصلاحات وجوده كتيرلمش : مكتبلر آچلمش ،
پوسته‌لر ، قرنتنه‌لر ، تأسيس اولنمش ؛ اردولر تنظيم و تنسيق،
خدمت عسكريه تمديد ، دول اجنبيه ايله، تجارت معاهده‌لرى
عقد ايدلمش ؛ وايشته اسكى اصناف نظاماتى كبى، شيلرده ، بو
صره‌ده محو اولوب كيتمشدر .

ابتدا ، دولت عليه ايله اوروپا بيننده ، عقد معاهدات
ايله مناسبات سياسيه حصوله كتورن . جنتمكان فاتح سلطان
محمد خان غازى حضرتلريدر .

رشيد پاشا ، بو اصلاحات داخليه هنكامنده ، ايكى دفعه
خارجيه نظارتيله بكام بيورلمش، و ٦٢ ده ، مقام فخام اتسام
صدارتعظمايه نائل ، والتى دفعه ، بو مسند جليلى احراز ايله،

۱۲۷۴ ده ، هنوز اللی طقوز یاشنده ایکن ، قرب حقه واصل اولمشدر .

فاتح سلطان محمد خان غازی . — غیرت کاملهسی پادشاهلری شمشیرینه منقاد ایتمك استر ایکن بر عالمك النی اوپمك ایچون سرفرویه تنزل ایدردی . وهمت جهانکیرانهسی فاتح عنوانیله قناعت ایتمك استمز ایکن استادینك یالکز « محمد » اسمیله خطابنه تحمل ایدردی . آلتی لسان ایله تکلم و فنون شتانك مسائل غامضهسنی تفهم ایلمسی معارف پرورلکنك بر حاشیه‌در .
حالا مرکز ملیتمز اولان استانبولده دین محمدی سیف محمدی حمایهسنده منتشر اولمشدر . جلوسی ۸۵۵ ارتحالی ۸۸۶
(اوراق پریشان)

۱۱۲ . — (مابعد) رشید پاشا .

اسکی طرز کتابت

معلم . — رشید پاشانك ، معارفه اولان خدمتی‌ده ، شایان تذکاردر . معارف نظارتی تشکیل ، مکاتب رشدیه‌یی ،

تقویم وقایعی ، انجمن دانشی تأسیس ایدن ، رشید پاشادر . طرز کتابتی ساده‌لشدیروب ، خلقك اکلایه‌جغی بر درجه‌یه کتورن ، ینه او نمونهٔ ذکادر .

وقتیله بش التی سنه مکتبه دوام ایدن بر طلبه ، یالکز علوم عالیه‌یه مقتضی مقدمات ایله مشغول اولوردی . جغرافیه ، تاریخ اوقومز ؛ حسابی حسابه قاتمز ؛ ترکجه املایی بیله ، لوازم کتابتدن عد ایتمز ایدی . زیرا ، جغرافیه ، تاریخ ، حساب مقبول دکل ، مقبول اولان ، شعر وانشا ایدی . فنی بر کتابی اوقویوبده ، آندن معنا چیقارمق ، حتی ، خطاسز ، بش اون سطر مکتوب یازمق ، سنه‌لرجه درس اوقویانلره میسر اولان بختیارلقلردن دکل ایدی . ترکجه دینیلان برمکتوب ، اویله مغلق یازیلوردی ، که بیکده بر کلمه‌سی ترکی ، قصوری عربی ، فارسی ایدی . مع هذا بوندن نه عرب ، نه ده عجم بر شی اکلایه‌بیلوردی .

رشید پاشانك ، اسکی اصول کتابت حقنده درمیان ایلدیکی مطالعه‌یی اکلامق ایسترمیسکز ؟ پك ای ! فطین ! شو تذکره‌یی اوقو .

فطین ، ورقه‌یی آلوب قرائته باشلار .

« مستغنیٔ بیان اولدیغی اوزره ، هر شیده ، دانش وعرفانك جهل ونادانی‌یه رجحانی ، بحث واشتباه قبول ایدر موادن اولمیوب ، هر حالده ، بیلان ایله بیلمیان ، عقلاً ونقلاً بیان اوله‌میه‌جغی ، وهیولای

معموريت ومدنيت ، نشر معارفدن بشقه ، بر شيله صورت حصول
بوله‌ميه‌جغى ، حكمت عمليه‌نك برباشلوجه مسئله‌سى اولوب ، بو خصوص
خيريت نصوصك حصولى ايسه ، دولتك همم عاليهٔ متواليه‌سنه متوقف
ومحتاج بولنديغى ، وارستهٔ كلفت احتجاجدر . حتى ، كوكب كوكبهٔ
دولت عثمانيه‌نك ، مشرق شان وشوكتدن طلوعى هنكامنده ، آفتاب
علوم وفنون ، ديار شرقيه‌ده اشعه نثار اولوب ، طرف سلطنت سنيه‌دن
دخى ، اول وقتلر ، نشر انوار علم ومعرفت امرنده ، ابراز همت
بيوريله‌رق ، فنون متنوعه‌دن تأليف اولنمش اولان بونجه مجلدات وآثار ،
اخلافه بركذار براغلمش اولديغى حالده ، اكثر مؤلفين اظهار بلاغت ،
ويكديكره مسابقتله ، حائز قصب السبق آفرين اولمغه حصر امل ، وبتون
بتون تزيين الفاظ وعباره‌يه بذل ما حاصل ايدرك ، اكثر مؤلفاتى
كليات علومك بر فرعى اولان ، شعر وانشايه حصر ايلدكلريندن ،
شناوران بحر معارف اولان ، هنروران اسلامك ، ساحل حصوله كتورمش
اولدقلرى درر معارف ، اصداف اصطلاحات عميقه ، ومخدرات معانيسى
حجب تعبيرات دقيقه ايچنده قاله‌رق ، عروس معنى ، هركسه چهره‌نما
اوله‌مديغنه ، وحالبوكه ، بو مثللو كتابلر ، خواص انام ايچون اولوب
عوام اندن استفادهٔ مرام ايده‌ميه‌جكى بديهياتدن ، وتربيهٔ عموميه قضيهٔ
خيريه‌سى ايسه ، حصراً وقصراً ، نشر و تعميم فنون متنوعه مقدمهٔ
مسلمه‌سيله ، استحصال واستنتاج اولنه‌بيله‌جكى ، مسلماتدن بولنديغنه بناء
خواصك استيفاى حظ ايده‌جكى طرز بليغانه‌نك ايلرولدلمسنه ، دقيقه
شناسان روزكارك تشويق اولنمسيله برابر ، فنون وصنايعه دائر اولان
آثارك دخى ، عامهٔ ناسك اكلايوب ، حصه‌ياب منفعت اوله‌بيله‌جكى
صورتده يازلمسى ، وبر طرفدن دخى ، امر تحصيلك تسهيلنه چالشلمسى اهم و
الزمدر . »

فطين سكوت ايتدى . برآز صيقلمش اولديغى اكلاشليور
ايدى : يوزى قزارمش ، دوداقلرى ديتريور ايدى .

معلم . — فطين ، نصل باقه‌لم ؟

فطين . — كوزل ! فقط بونك‌ده عربجه‌سى چوق !

معلم . — واقعا ! سزه كوره برآز مغلقدر ؛ فقط ،
رشيد پاشا ، بو تذكره‌يى ، بر انجمن دانش هيئتنه خطاباً
يازمش ايدى . اكر عمومك استفاده‌سى ايچون ، بر اثر قلمه
المش اولسه ايدى ، هر حالده ، او دها آچيق ، دها ساده
يازلمش بولنوردى . مع مافيه ، هر نه اولورسه اولسون ،
بر شيئك بدايتنده مكمليت ارانيله‌مز . رشيد پاشانك ، سزك
ايچون ، موجب استفاده ديكر بر اثرى دها واردر . آتيده
يارين مقابله اوقوته‌جغم .

— ١١٣ . — (مابعد) اسكى طرز كتابت .

رشيد پاشانك بر نطق مرتبى

معلم . — اوائلده ، برمكتوب ، وياخود بركتاب اوقومق
ايچون ، اول امرده ، اكا بردفعه كوز كزديرمك ، بياغى
تقرر ايتمش برقاعده ايدى . چونكه بر مكتوبدن دفعهً مآل
طوپلامق ، صرف ذهن ايتمكسزين بر معمايى حل ايتمك قدر

مشکل ایدی . شمدی مقبل ، سنده بو ورقه‌یی ، او قاعدهٔ عتیقه‌یه امتثالاً ، اولجه مطالعه ایت ده صوکره جهراً ، اوقو دیکلیه‌لم .

مقبل ، ورقه‌یی آلوب مطالعه‌یه باشلار ، واکلایه‌مدیغی لغتلری معلمدن صورار . دها صوکره قرائته بدأ ایدر .

« عالمده علم و معرفت کبی بر شرف اوله‌مز ؛ و انسانك مطالب ذاتیه‌سنك اسباب تحصیلیه‌سی صنایع ومعارفدن بشقه برشیله حاصل اوله‌مز ؛ وهر نیه دائر اولورسه اولسون ، وهر نرده بولنورسه بولنسون ، هنر و معرفتك قدر و قیمتی انکار اولنه‌مز . بوکوردیکمز مؤسسات جسام ، وانتظام احوال انام ، و حسن معاشرت خواص وعوام ، هب علم وهنرله حصوله کلمش برائر دکلمیدر؟ ومشهودمز اولان بونجه محاسن امور ، وصورت آسایش وحضورك نظر امعان ایله باقیلوب ، میزان دقت حقیقت شناسی‌یه اورلدقده ، دانش ومعارفدن بشقه برسببی وارمیدر ؟ بونك ایچون فتح ابواب علم وحکمت ، و ترتیب اسباب هنر ومعرفت ایله تربیهٔ عمومیه قضیهٔ خیریه‌سنك اشهار وانتشارینه صرف همت ایلیان دولتلرك جریدهٔ حاللری ، شیرازه‌کیر سلك انتظام ؛ ورعایاسنك مسئلهٔ آسایش باللری ، صورتپذیر بقاو دوام اوله‌کلدیکی بحث واشتباه قبول ایدر موادن دکلدر . وانسانك ماهیتی حیوان ناطق اولدیغندن ایکی جهتلی اولوب : حیاتنك امر محافظه‌سی ، وحسن و حیاتی حسبیله احتیاجات جسمانیه‌سنك حصوله کلسی و سائلنك استحصالنده ؛ و مدنی الطبع اولدیغندن امرتمدنجه ضروری الاحتیاج اولان اسباب تسهیلیه‌نك استکمالنده فنون طبیعیه وریاضیه‌یه محتاجدر ؛ جهت

روحانیه‌سی یعنی ناطق و کلیات اموری مدرك اولمسی حسبیله دخی استیفای لذائذ روحانیه‌سیچون بالطبع مسائل حکمت الهی‌یه‌یه مائل وسالك ، وغدای روحانیسی مثابه‌سنده اولان شعر وانشا ، و نکت و مزایا استماعنه پك آشوری راغب و متهالك اوله‌کلمشدر . بونك ایچون فنی ، وحکمت الهی‌یه‌یه دائر بر چوق کتب ومآثر یازلدیغی کبی ادبیاتدن دخی حسابه کلمز بونجه اثار ومجلدات ، کشیدهٔ رشتهٔ تحریرات قلنمش ، وتزیین وتهذیب کلام ایچون ، فوق‌العاده و سائر فنون لازمه‌دن زیاده بذل جل واهتمام اولنمشدر . یا بر سوز ایچون بوقدر امك صرف ایلمك عبث ایله اشتغال دیمك اولمزمی ؟ دینلمسون . زیرا بو عالم مظاهرده نفس ناطقهٔ انسانیه‌یه سوزدن مؤثر برشی یوقدر . بو سببدندر ، که معرکه و جنك برخاشده ، جان و باش تلاشنده ایکن بر سوز ایله غیرته کله‌رك ، نیجه بیك آدم موقع فداکاریده ثابتقدم اولوب عندنده الك عزیز ولذیذ اولان حیاتنی بر سوزه دکشدیکی ، و بر سوزایله روح انسانی فوق مایتصور و بیك جهان دکر شوق و شادمانی کسب ایده‌کلدیکی پك چوقدر .

سوزك رفعت قدری ناصل انکار اولنه‌بیلور ؟ انسانك حیوانات سائره‌دن مابه الامتیازی اولان صفت مادحه‌سی ، و ترجمان القلب ، و دلال عالم غیب اولان زبانك اولانجه بضاعه وسرمایه‌سی سوز دکلمیدر ؟ و سوز کبی عالمده پایدار ومتین بر اثر وارمیدر ؟ ایام ماضیه‌ده کلوب کچمش ، وجمیع اثاری مندرس اولوب ، دار ودیاری اونودلمش نیجه صاحب کمال وقوت آدملرك آدینی یاد ایتدیران ، و بونجه اصحاب دانش و عرفانك نامنی ، انجمن عالمده ، داستان ایدن سوز دکلمیدر ؟ وطوفانزدهٔ فنا اولان امم سالفه‌نك اختراع ایتمش اولدقلری بونجه صنایع غریبه ، و اثار عجیبه بتون بتون محو اولوب کتمش ایکن اولوقتلر بر شاعرك سویلدیکی سوز محو اولمیه‌رق ، بوقدر امواج حوادث ایچنده یووارلنوب کلیور . سوزك بیوکلکنه بوندن بیوك دلیل استرمی ؟

آنجق سوزك دخی قدر وقیمتی سویلیانك معلومات ومعرفتنه کوره‌در. زیرا سوز ، کارکاه دروننده طوقنمش بر قماش بوقلمون اولدیغندن آب وتاب طراوتی ، وچارسوی قابلیتده قیمتی قوهٔ عاقله‌نك تردستیٔ تربیه‌سنه کوره اولور . بوجهتله سوزك کرك بویله دلدوز ، وجکرسوز اولمسی ، وکرك دامن حشره قدر پایدار اوله‌جق درجه‌ده بولنمسی دخی علم وکماله متوقفدر . وهر لسانه شرف ویرن شامل اولدیغی فنون ومعارفدر . فنون ومعارفی حاوی اولمیان لسان ، هر نقدر ذاتاً مکمل ومنتظم اولسه بیله ، آثار عمراندن خالی اولان اراضیٔ خالیه کبی عد اولنور . نته‌کم اراضینك حدودی بالتعیین ، کدیمین ایله انواع طرحلر آچلمدقجه دلنشین ومعمور اوله‌مز ایسه ، لسان دخی تجدید اولنوب انك اوزرینه اعمال فکری مدبر دیوانلر ، فنون متنوعه‌دن کتابلر یازلمدقجه معتبر ومشهور اوله‌مز . بوسببدن محضا لسانك تربیه‌سی وسوزده طرز بلاغت اوزره اولمسی ایچون علوم ادبیه‌دن السنهٔ عدیده اوزره بونجه کتابلر تألیف اولنمشدر .

الحاصل انسانك کرك حوایج جسمانیه‌سی ، وکرك مطالب روحانیه‌سی حسبیله تحصیل علم ومعرفته محتاج ایدوکی وارستهٔ کلفت احتجاجدر . »

مقبل توقف ایتدی .

معلم . — آفرین ، اوغلم ، کوزل اوقودك . محبوبه ، سن بوندن بر شی اکلایه بیلدکمی ؟

محبوبه . — اوت ، افندم . لکن مادامکه سوزك تأثیرندن بحث اولنیور ، جرکین سوزك انسان اوزرنده حاصل ایتدیکی تأثیری ده بیان ایتمك لازم کلور ایدی ، ظن ایدرم . زیرا ، چرکین سوز قدر انسانی رنجیده ایدن هیچ بر شی یوقدر .

معلم . — بدیهی . حتی شاعرك بری : « طاتلی جاندن کچیرر بر آجی سوز انسانی » « بد زبان خاتم طی اولسه‌ده ممدوح دکل » دیمشدر . فقط بو نطقده چرکین سوزی تعریف ایتمك ، پکده کوزل بر شی اوله‌مز ایدی . « سوزك قدر وقیمتی سویلیانك معلومات ومعرفتنه کوره‌در » دینیلیور . ایشته بو کافیدر .

رشید پاشا

١١٤ — فرانسه وکلاسندن ترغو — علم ثروت .

معلم . — شمدی‌یه قدر کوردیکمز درسلرك بر قسمی ، علم ثروته عائد ایدی . بناءً علیه ، سزه بو علمك مؤسسلرندن

اولان فرانسه وكلاسندن مشهور ترغونكده ترجمهٔ حالنى
حكايه ايتمكى مناسب كوريورم . لكن فطين ، علم ثروت نه
ديمك اولديغنى كوزلجه تخطر ايديورميسك ؟

فطين . — پك اى بيله‌ميورم .

معلم . — حالبوكه مذاكراتمزده انكله اشتغال ايتمش ايدك .
اوغلم ، تحصيلى چوجوقلر ايچون مجبورى اولان علم ثروت
[ثروتك منابعنى] و صورت استحصاليله [حسن استعمالنى]
تعريف و تعليم ايدن برعلمدر . اولا ، [اجراى صنعت ايچون
نوع بشرك نه صورتله چاليشوب ، وظائفى بينلرنده نه وجهله
تقسيم ايتدكلرينى ؛ وناصل ماكنه‌لر ، وسائط نقليه‌لر وجوده
كتوردكلرينى ؛ والحاصل استحصال ثروت ايچون نه يولده
اتحاد ايتدكلرينى كورمدكمى ؟ بو حالده بز ، [اصول ادارهٔ
صنعت] ايله اشتغال ايتمش اولدق ، كه بوده علم ثروتك برنجى
قسميدر . كذلك ثروتلرينى [مبادله] ايتمك ايچون نوع
بشرك [تجارت] ده نه كبى تشبثاته كيريشوب ، ناصل اتحاد
و اتفاق ايتدكلرينى ده‌كورمدكمى ؟ ايشته بوده علم ثروتك
ايكنجى قسمنى تشكيل ايدن [اصول تجارت] در . دها
صوكره ، سزه منابع ثروتدن ، زراعتدن بحث ايده‌جكم .
بوده علم ثروتك اوچنجى قسمنى تشكيل ايدن [اصول
زراعت] در .

شمدى كله‌لم ترغويه . ترغو ، صباوتنده ، حليم ، سليم ،
متفكر ، عفيف ، وباخصوص فوق‌العاده محجوب برچوجوق

ايدى . برآز وحشى وسكوتى اولمسندن طولايى اكثريا تعييب
وتكدير اولنيور ايدى . ترغو ، خانه‌سنه كلان زواردن فرار
ايديوردى . وبعض دفعه‌ده ، برقاپه ياخود بر پرده آرقه‌سنه
كيزلنيور ايدى .

مكتبه دوام ايتديكى اثناده ، ترغويه ويريلان پاره‌نك ، چار
چابك ، محو و نابديد اولديغى كوريليور و فقط صورت ومحل
صرفى اكلاشيله‌ميور ايدى . بوندن طولايى فاملياسى بيننده
حيرت واندیشه حاصل اولدى .

ترغو

كندوسنك نه اويونه ، و نه ده صرفياته
ميلى وار ايدى . غايت چالشقان
اولوب ، بتون كون كتابلر ايله
اشتغال ايديوردى . شوحالده پاره‌سنى
نه ياپه بيلوردى ؟ بناءً عليه ترغو
تحت نظارته آلندى . نهايت ،
پاره‌سنى كتاب مبايعه ايتمك ايچون ، فقيرمكتب چوجقلرينه
توزيع ايتديكى ميدانه چيقارلدى . بوچوجق ، علمك قدر و
قيمتنى دها صباوتنده تقدير ايديوردى . خيرخواه كوكلنى ،
عادى صدقه‌لرله خشنود ايده‌جك يرده ، فقرايه ، خزينه‌لرك
الك جسيمى كبى كورديكى شيئى ويريوردى : بركتاب اهدا
ايديوردى .

ترغو ، اكمال تحصيل ايتدكدن صوكره ، شايان مطالعه بر
چوق اثرلر قلمه الدى . كندوسى امور عدليه ايله اشتغال

ایدییوردی . فرط عفتی ، وغرض و نفسانیتدن برائتی توجه
عمومیه‌یه مظهریتنی ایجاب ایتدی .

محکمه ریاستده بولندیغی اثناده، ترغونك موافق عدالت
بر حرکتی روایت اولنور . بر مأمورك جنایتله اتهامنه تعلق
ایدن، غایت مهم برماده‌نك تدقیقی اكا تحمیل اولنمش ایدی .
مظنون علیهك مجرم اولدیغنه و بناءً علیه ایفاسی لازم کلان
وظیفه‌ده التزام شدت مقتضی بولندیغنه قناعتله،کنج حاکم بو
ایش ایله کندوسنی یورمغه لزوم کورمدی . حالبوکه ، بر
چوق تأخراتدن صکره ، اوراقك تدقیقله اشتغال ، ونهایت
مظنون علیهك بی کناه اولدیغنه دائر بر طاقم براهین قاطعه
اخذ و استحصال ایتدی . ترغو فوق‌العاده متأثر اولدی .

بشقه بری ، بلکه‌ده بوکبی احوالدن ممنون قالور، وبویله
برچوق زمان صکره، برائتك تحقق ایتمسندن طولایی، مظنون
علیهك بختیارلغنه‌ده قائل اولور ایدی . لکن ترغونك مطالعاتی
بویله دکل ایدی . او دییور ایدی‌که :

« ایشته نیجه آیلر بو آدمك ناموسی ، غایت فنا بر
افترا ایله پایمال اولمشدر . نقدر آدم بنم کبی یاپمش ، ایشی
اکلامقسزین ، ذوالّی آدمی، بروجه پشین، محکوم ایتمشدر !
بوندن بشقه ، بیچاره توقیفخانه‌ده بولنه‌لیدنبرو ایشندن ،
کوجندن اولمش و مأموریتنه عائد معاشندن محروم قالمشدر.
بوکا سببیت ویرن بن ایم . شو حالده ضرر و زیانی تضمین
ایتمك ده بکا عائددر . »

بناءً علیه، دعوانك دوام ایتدیکی مدتجه، مظنون علیهك
محروم قالدیغی معاشی ، ترغو، کندی معاش ذاتیسیله ، کاملاً
تسویه ، وبوحرکتك اثرسماحت اولمیوب محضا عداله رعایتدن
عبارت بولندیغی‌ده اعلان واشاعه ایتدی . ایشته اقرانی
اولان چوجقلره قارشو عالیجنابلق ارائه ایدن بر کیمسه ،
بیودیکی وقت دخی ، هم سنی اولان آدملره قارشوده
او یولده معامله‌دن یاپمقدن کیرو طورمز .

بر مدت صوکره، والی تعیین اولنوب، علم ثروته دائر
تألیف کرده‌سی اولان کتابلرك تطبیقاتنی، اداره‌سی محول
عهدهٔ درایتی اولان ولایتده اجرا و تکالیفی تعدیل وتخفیف
ایله برابر آنغاریه اصولنی الغا، وسوء استعمالاتك منع ووقوعنه‌ده
فوق‌العاده اعتنا ایتدی .

١١٥ — ترغو (مابعد) پتاتس — قرال لوئینك برخدعه‌سی .

یکی بر شیئی ، یکی اولدیغی ایچون ؛ اسکی بر شیئی،
اسکی اولدیغی ایچون رد ایتمیکز. فقط قوهٔ تمیزه‌کزی موقع
فعله قویکز : ایی بر شیئی ، ایی اولدیغی ایچون قبول ؛
کوتو بر شیئی، کوتو اولدیغی ایچون رد ایدیکز.

معلم . — ترغو، اولجه سزه بحث ایتدیکم، دهشت‌انکیز

قحطلره قارشو، مساعیٔ متواليه اجراسندن کيرو طورمدی. ولايتی داخلنده واقع ، متعدد ناحيه‌لرك اراضيسی ، تخملق ايچون اقتضا ايدن پاره‌نك فقدانندن طولايی، زراعتدن بسبتون خالی قالمش ايدی . ترغو ، سفالتك اوکنی آلمق ايچون ، حسيات انسانيه القا آتيله بر طاقم تدبيرلر اتخاذ ايتدی . ازجمله، اتمك يرينی طوتمسندن طولايی، غايت نافع اولان پتاتس زراعتنی ولايتنه ادخال ايدن ترغودر.

مقبل . — اولوقت فرانسه‌ده پتاتس بولنميورمی ايدی ؟

معلم . — خير ، اولادم . پتاتس ، وقتيله نه فرانسه‌ده ونه ده ممالك شاهانه‌ده معلوم ايدی . پتاتس ، اون التنجی عصرده ، امريقادن اوروپايه کتيرلمش اولان بر شيدر . ممالك شاهانه‌يه ايسه دها يقين وقتده نقل اولنوب ، اليوم اوروپای عثمانينك اشقودره ، يانيه جهتلرنده ؛ آسيای عثمانينك دخی شمال طرفده واقع ، طربزون ولايتيله سيواس ولايتنك بعض قضالرنده کليتله زراعت اولنيور . فقط آنقره، قونيه کبی بعض ولايتلرده حالا مجهولدر !

فطين . — خواجه افندی ، بوقدر فائده‌لی اولان بر شيئی، آره‌دن بونجه سنه‌لر کلوب کچديکی حالده ، قبولده امتناع کوسترمکلکك سببی ندر ؟

معلم . — سببنی شمدی اکلارسکز. بز حکايه‌مزه دوام ايده‌لم . پتاتسی ايلك اول فرانسه‌يه ادخال ايدن « پارمانتير »

نام ذاتدر . اون دردنجی لوئی، فرانسه‌ده پتاتس زراعتنك تعميمنه، پك‌چوق، غيرت اتمش وحتی رغبت عموميه‌يی جلب ايچون، پتاتس چيچکلرينی موده‌يه قويوب، دوكمه‌لرنده بيله طاشيمش ايدی . اهاليده عادت قديمه‌يه فرط رعايت ، جهالت اومرتبه‌يه وارمش ايدی ، که دها صوكره‌لری، فقرايه اتمك اولان بو کوزل شی ، اولوقت اصلا قبول و آرزو اولنميوردی. اهالی ، بونکله کندولرينك تسميمی تصور اولنديغی تخيل ايدييودی !

فطين . — سبحان الله ! نه غريب شی ! بويله اك عادی شيلری خلقه قبول ايتدرمك ايچون، نقدر مشکلاته تصادف اولنيور مش !

غدائی بادنجانيه فصيله‌سی پتاتس . طوماتس — طاطوله ياخود جوز مائل — لفاح . — زهرلی بادنجانيه فصيله‌سی پاك اوتی .

معلم . — سببی ندر ، بيلورميسك ، فطين ؟ سببی جهالتدر . دنياده، جاهللری اغفال اتمك قدر ، قولای هيچ برشی يوقدر. برشيئك صحيح وغير صحيح اولوب اوله‌میه‌جغنی

فرق وتمییزدن عاجز بولندقلری ایچون ، انلره سویلنیلان شیئه
تصادفاً امنیت کوسترلر . ایمدی براهالی نقدر جاهل ایسه،
الدانمغه‌ده او قدر مستعد وافکار باطله‌یه‌ده اوقدر مصرو
معنددر .

اون دردنجی لوئی، کویلولرک بویله بر طاقم تشویقات
وترغیبات تبعه‌پرورانه ایله، اقناعندن نومید اوله‌رق، چوجوقلر
حقنده، نه معامله اولنور ایسه، انلره‌ده اویله بر معامله‌نك
اجراسنه قرار ویردی . لوئی برخدعه تصور ایتدی :
پتاتسی ، درحال طالب اولنلره توزیع واعطا ایده‌جك یرده،
بالعکس ، قیمت تقدیری قابل اوله‌میان بر متاع ایمش کبی ،
پتاتس ترلالرینك اطرافنه مخصوصاً قوریجیلر تعیین ایدرك،
امر محافظه‌لرینه مسارعت کوستردی . اهالی پتاتسك، بویله
فوق‌العاده، براعتنا ایله تحت محافظه‌یه آلندیغنی کوره‌رك، درحال
تبدیل فکر ایله « مادامکه قرال بونی بالذات نفسنه حصر ایله
محافظه‌سنه بوقدر دقت ایدیور ، هر حالده پك قیمتلی برشی
اولمالیدر . » دیمکه باشلادی . ایشته اهالی ده بوفکر حاصل
اولور اولماز ، بشقه برآرزویه دکل ، آنجق بومشهور ومعتبر
پتاتسلردن طاتمق ، و بالذات کندولری ده ایدینمش اولمق
ایچون، بونی ترلالرینه‌ده دیکمك آرزوسنه دوشدیلر. محافظلری
اغفال ایده‌بیلمك ایچون ، بیك درلو ، حیل و دسایس
استعماله قویلدیلر . محافظلر ایسه ، قرالدن الدقلری تعلیمات
موجبنجه ، اغماض عین ایله ، ترلالرك خفیاً نهب و غارتنی

تجویز ایتدکلری ایچون ، آز زمانده ، هرچفتجینك ترلاسنده
پتاتس توره‌مش اولدی .

ترغو دخی، قحط، زمانلرنده غایت قیمتلو اولان پتاتسی،
زیر اداره‌سنده بولنان ولایتك اهالیسنه قبول ایتدرمك ایچون،
پك چوق زحمت چکدی ، بوکا شرف و اعتبار قزاندرمق
ایچون ، صفره‌سنده دائمی صورتله پتاتس بولندیریور ؛ و بو
نفیس پتاتسك طعامندن انلری دخی حصه‌مند ایتمك ایچون،
اکثریا متحیزان مملکتی دعوت ایدیوردی .

ترغو ١٧٧٤ ده، مالیه نظارتیله پارسه جلب اولنمش وبو
آغیر وظیفه‌یی درعهده ایتدیکی کوندن اعتباراً دولتنك تأمین
استقبالی ایچون، ایجاب ایدن اصلاحاتك اسباب ووسائلنی تحری‌یه
وقف وجود ایله بر طاقم تنسیقات وتشکیلات مهمه اجراسنه
موفق اولمشدر. که ایشته جملهٔ اجراآت وموفقیاتندن بری‌ده،
اسکی اصناف نظاماتنك فسخ والغاسی ماده سیدر .

فطین . — خواجه افندی ، مالیه نظارتی ایچون « آغیر
وظیفه » بیوریلیور . حالبوکه ، بن بو مأموریتی پك اکلنجه‌لی
بر خدمت و ناظر اولمقلغی شایان آرزو بر کیفیت ظن
ایدییورایدم.

معلم . — الدانیورسك ، اوغلم . امور دولتله جداً
مشغول اولمق ایستنیلور ایسه ، بو بابده کیجه اویقولرینی ترك
ایتمك، ظهورایدن کافهٔ مصیبتلره تحمل ایلمك ایچون، جسارت
ومتانت لازمدر . ایشته ترغو ، بو مزیتی حائز ایدی :

صباحدن اقشامه قدر چالیشـور ؛ کیجه‌لری دخی اهالینك
حالنی اصلاحه مدار اوله‌جق اسباب ووسائطی تحری ایله
کچیرر ایدی . امتیازلرینك فسخ اولندیغنی کوره‌رك ، هر بری
بر آتش پاره کسیلان تجار ، ترغوبی اهالی‌یه دشمن بیلدیروب ،
ساده‌دلان اهالی‌یی اغفال ؛ وحتی وقوعبولان قحطك مسببی
ترغو اولدیغنی اعلان ایله ، انلری اختلاله سوق ایدوب بسبتون
اضلال ایتدی . هرنقدر قرال ، بر آرالق ، ترغونك خصماسنه
قارشو « اهالی‌یی بنم ایله ترغودن بشقه سون یوقدر » دیمش ؛
وترغویه‌ده «هیچ قورقمیکز ، سزی هروقت محافظه ایده‌جکم .»
زمینده تأمینات ویرمش ایسه‌ده ، سوزنده ثبات ایده‌میوب ، انی
بر مدت صوکره عزل ایتدی . ترغو اختیارعزلتله ١٧٨١ ده ،
اللی درت یاشنده اولدیغی حالده ، وفات ایتمشدر .

١١٦ . — تلغرافك مبدائی . غولوآنك اشارتلری . — قرون وسطانك کوشك آتشلری . — سیاح کوکرجینلر . — بالون ایله مخابره

زمان الله مسافه ، انسانلر ایچون ایکی بیوك خلافکیردر ؛
زیرا بونلر ، انسانلری ، یکدیکرندن تفریق یاخود فکرلرینك
اتحاد وارتباطنی تعویق ایدیور . مع مافیه ، صنعتده ، هر
ایکیسنه غلبه چالمغه جهد ایلیور .

فرداسی کونی ، وقتا که ، معلم فیضی افندی ، تحصیل

صالونه داخل اولدی ، چوجوقلری کرمیتله صحبته قویلمش
بولدی . مقبل ، فطینه ، دییور ایدی که :

— اوت ، عزیزم . بیوك پدرمه ویردیکنی کوردیکك
او مکتوب ، امریقه‌دن کشیده اولنان بر تلغرافنامه ایدی .
بو مکتوب ، او قدر اوزاق بر محلدن ، آنجق ، بر قاچ ساعت
ظرفنده کلمش ، وبونك ایچون تام اوچیوز فرانق اجرت
النمشدر .

فطین ، بر پارمغنی ، خریطه‌نك اوستنه قویه‌رق ، واوروپایی
امریقه‌دن تفریق ایدن بحر محیطی ارائه ایدرك :

— لکن ، یا هو ، مقبل افندی ، بو ناصل ممکن
اوله‌بیلور ؟

محبوبه . — « ایشته ، خواجه افندی کلیور ؛ ذات
عالیلرندن رجا ایده‌لم ، بونی بزه تعریف بیورسون . » دیه‌رك ،
تلغرافك ناصل شیء اولدیغنی ، کندولرینه تعریف ایتمسی
ایچون ، معلمه طوغری قوشوب ، رجایه باشلادی .

معلم . — طرفـدن لزوم کوسترلمکسزین ، بو بابده
طرفکزدن طلب وقوعنه تشکر ایدرم . چوجوقلرم ، بوکونکی
کون ، اکتسابی الزم اولان معلوماتدن بری‌ده ، بو تلغرافدر .

فطین ، سنده هیچ ، بر محلدن محل آخره ، ممکن اولدیغی
قدر سرعتله کیتمك ، آرزوسی حاصل اولمامشمیدر ؟

فطين . — اوت ، افندم ، پك چوق دفعه . حتى ، كيجه رؤياده ، قوش كبى قناد آچەرق ، اوچديغمده كوروب ، اوياندیغم وقت ، بونك صحيح برشئ اولمديغنى اكلايەرق محزون اولديغم ده واردر .

مقبل ايله محبوبه بردن :

— فطين ، بو حال ، عينيله بزده دخى واقع اولمشدر !

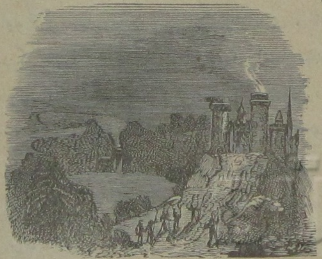
معلم . — چوجوقلرم ، نوع بشرده ، طبقى سزك كبى ، اويله بر ميل و آرزو حاصل ايتمش ، وبونى ممكن اولديغى قدر موقع فعله چيقارمق ايچونده ، اك سريع واسطەلر اراشدرمشدر . يالكز ، انسانك ، واشيانك نقلى ايچون دكل ، حتى ، فكرك ولسانك دخى ، سرعت نقل وايصالى وسائطى ده تحرى وتجربەدن خالى قالمامشدر .

اولا ، دشمنك تقربنى بيلديرن ، بر غالبيت ياخود مغلوبيتى خبر ويرن حوادث كبى ، اهالينك آسايش وامنيتنه تعلق ايدن وقوعاتى ، سرعتله نقل ايتمك چارەسى دوشونلدى .

فرانسزلرك اجدادى اولان غوللر ، صحرالرده باغروب ، حوادثى واسطهٔ ندا ايله ، نقل ايديورلر ايدى . قريەدن قريەيه تكرار ايديلان بو صدالر ، قطع مسافه ايله ، مسرت ياخود مصيبت بخش حوادثى ، آز بر زمان ايچنده ، تماميله مملكته اشاعه ايدەبيليورلر ايدى .

قرون وسطاده ، دشمنك تقربى ، قولەلر ياخود طاغلر اوزرنده ياقيلان آتشلر واسطەسيله ، اخبار اولنيوردى . بو تلغرافك بشقه بر اشارتى يوغيدى . يالكز ، بر اشارتى وار ايدى : بو ده «سلاح باشنه» اشارتندن عبارت ايدى . بشقه بر حوادث نقل ايتميوردى ؛ آنجق ، حربى خبر ويريوردى .

زيرا ، اولوقت غربده باربارلق حكمفرما ايدى . حرب دائمى ايدى . لاينقطع بر دشمندن خوف اولنيوردى . نه بر ايالت ، جوارندەكى ايالته ؛ نه بر شهر ، قربندەكى شهره ؛ نه بر شاتو ، يانندەكى شاتويه قارشو تحت امنيتده ايدى .

شاتو . — قرون وسطاده بو شاتولرده ، آتش ياقلديغى وقت كويلولر سينورلرك امر ايتدكلرى محله كيدوب محاربه ايتمك ايچون عائلەلرينى واراضيلرينى ترك ايله سلاحه صاريلورلر ايدى .

بونلر دائما يكديكرينه دشمن ، وبربرلريله محارب ايدى . مجرد معارفك انتشاريله ، اليوم حكمفرما اولان آسايشه مقابل ، هر طرفده ، عدم امنيت ، وخوف ودهشت ، حكم سوريور ؛ واكثريا ، قولەلرنده ، طاغلرنده ، علامت جنك وجدال ، آلوريز اشتعال اوليور ايدى .

يا شرق نه حالده ايدى ؟ تلغراف كبى ، شمندوفر كبى ،

واپورکبی، مؤخراً اختراع ایدلمش اولان، وسائط نقلیه استثنا
ایدلنجه، بو کونکی کون، اوروپاده مشهود اولان آثار انتظام،
اولوقت، ممالك اسلامیه‌ده، مع زیادة موجود ایدی. خلفای
عباسیه‌دن، هارون الرشیدك زمان سلطنتنده، زیر اداره‌سنده
بولنان بلاد جسیمه ایله، اجرای مخابره ایچون، مکمل
شوسه‌لر اوزرینه بنا ایدلمش، منتظم منزلخانه‌لر وار ایدی.
اوروپاده، آنجق عصر اخیرده تأسیس اولنان پوسته نظارتی،
اولوقت بغدادده تأسیس اولنمش ایدی. برطرفدن، تاتارلر،
دیکر طرفدن، سیاح کوکرجینلر واسطه‌سیله، اجرای مخابرات
اولنیوردی. اوروپالولر، مربیلری اولان، قوم نجیب عربك،
بو فکرندن دخی، استفاده‌نك یولنی بولوب، فرانسزلر،
آلمانیه محاربه‌سنده، پارسك خارجنده‌کی اردولریله، مخابره
ایتمك ایچون، سیاح کوکرجینلر استخدام ایتدیلر. الیوم
کرك آلمانیاده، وکرك فرانسه‌ده اثنای
محاربه‌ده استخدام اولنمق اوزره، بر چوق
کوکرجینلر بسلنیلور.

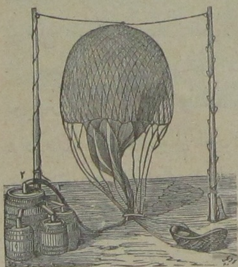
کوکرجین

محبوبه. — بونلر، مکتوبلری ناصل
نقل ایده‌بیلورلردی؟

معلم. — قیزم، بونلر، بالخاصه، بو ایش ایچون
تربیه اولنمشلر، بر کوکرجینلکدن، دیکر کوکرجینلکه،
اوچمغه الشدیرلمشلر ایدی. نقل ایدیله‌جك مکتوب، بوینلرینه
باغلانور، مؤخراً، صالیویریلور ایدی. اولوقت، بونلر

طوغریجه یووه‌لرینه رجعت ایدیورلردی. اویله برسرعتله‌که،
بونلردن برینك، درت ساعت ظرفنده، ۱۲۰ کیلومترو،
یعنی، ساعتده یدی فرسخدن زیاده بر مسافه قطع ایتدیکی
کورلمشدر.

ینه، او محاربه‌ده، وپارسك تحت محاصره‌یه الندیغی بر
صره‌ده، مکتوبلری نقل ایتمك ایچون، [ملاح الهوا]
واسطه‌سیله، بالونلر استعمال
اولندی. مکتوبلری، بر
طاقم اعلاننامه‌لری حاوی
اولان بو بالونلر، پروسیا
عسکرینك باشلری اوزرنده،
هوایه طوغری فوق العاده
یوکسلیورلردی، وتصادف
ایده‌جکلری بر دوست
مملکتده وارنجیه قدر، روزکارك
سوقنه تبعیت کبی، بیك تهلکه‌یه
قارشو حرکت ایدییورلردی.

زمانمزده استعمال اولنان بالونلر حانقدن یاخودزدن یاپلور. بونلر تنویراتده قوللانیلان غازلر یاخود واریللرده اعمال ایدیلان مولدالماء واسطه‌یله شیشریلور بالون طولدقجه شیشر. هوادن دها خفیف اولور وایپلرله مربوط اولان تکنه‌یی‌ده برابرجه قالدیره‌رق یوکسلور.

۱۱۷. — شاب قرنداشلر. — اوچ مکتبلینك اختراعاتی. — هوائی تلغراف

عصر اخیرك نهایتنده، بر علم هیئت عالمنك اوغللری،

شاب قرنداشلر ، هوای تلغرافی اختراع ایتدیلر . بونلر ، درت برادر ایدی . ایچلرنده ، اك بیوكلری اولان « قلود » بر رهبان مكتبنده بولنیور ، ودیكر اوچ برادریده ، او مكتبك قارشوسنده ، تخمیناً ۲ كیلومترو مسافه‌ده واقع ، خصوصی ولیلی بر مكتبده تحصیل ایله ، توغل ایدیور ایدی . بونلر ، شو صورتله یكدیكرندن آیرلمش اولملرندن طولایی ، كندولرینی پك بد بخت بوله‌رق ، ساحه‌ده مخابره ایتمكلكك بر واسطه‌سنی اختراع ایچون ، اتعاب فكره باشلادیلر .

بونلرك پدری ، كندولرینه ، كرهٔ ارضه عائد خریطه‌لر ، پوصله‌لر ، سكستانلر ، وباخصوص ، كوزل واوزون ، تك دوربینلر تعبیر آخرله كمیجی دوربینلری ترك ایتمش ایدی . ایچلرندن

پوصله

قلود ، بویلی وانلی اوچ جدول تخته‌سی واسطه‌سیله ، برادرلرینه اشارت یاپمقلغی تصور ایتدی . بو جدوللردن بری اورته‌یه قونیلوب ، دیكر ایكیسی انك اوجلرنده ، ایكی متحرك قول تشكیل ایدیوردی . بو اوچ تخته‌نك ، اوضاع مختلفه‌سی ، معین ۲۰۰ اشارت تشكیل ایدیوردی .

سكستان دینیلان آلت بر سفینه‌نك بولندیغی اقلیمك درجهٔ عرضنی اولچمكه خدمت ایدر .

محبوبه . — لكن ، بر لسانده ۲۰۰ دن زیاده كلمه وار .

معلم . — البته ، عزیزم . فرانسز لسانده ، ۴۰,۰۰۰ كلمه اولوب ، بونك ۲۰,۰۰۰ ی دائمی

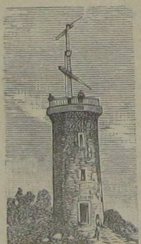
صورتله مستعملدر . لسانمز ایسه ، تخمیناً یكرمی ، یكرمی بشبیك كلمه‌یی حاوی اولوب . بونك همان اون‌بیكی دائمی صورتله استعمال اولنیور .

دكز دوربینی دینیلان بو آلت ایچنده بولنیلان دكزی ، سائر سفینه‌لری ، ارضك ساحللرینی ، دكز فنارلرینی یقیندن كورمكه خدمت ایدر .

محبوبه . — نه ! دیمك بن ، اون بیك كلمه بیلیورم ، بن ؟ اوح ! یاربی ! طوغریسی كندیمی بو قدر عالمه ظن ایتمز ایدم .

معلم . — خانم قیزم ، سز یالكز بو ۱۰,۰۰۰ كلمه‌یه دكل ، بونلری تشكیل ایده بیلان بیكلرجه فكرلره‌ده واقفسكز . مع هذا ، بوندن طولایی ، مغرور اولمقده ایجاب ایتمز ؛ زیرا ، بیلدیككز شی ، بیلمدككز یكركك یاننده پك جزئی قالور .

هوائی تلغراف . بو تلغراف واسطه‌سیله پارسه ۲۲۰ كیلومترو مسافه‌سی اولان لیل شهرندن ۲ دقیقه‌ده ؛ و ۶۰۰ كیلومترو مسافه‌ده واقع درست شهرندن ۶ دقیقه‌ده ؛ و ۸۱۴ كیلومترو مسافه‌ده بولنان طولون شهرندن دخی ۱۸ دقیقه‌ده حوادث ویریلیور ایدی .

شابك بو تلغرافدن ، ۲۰۰ اشارت تركیب اولنه‌رق ، بونلرله برچوق كلمه‌لر نقل ایدیله‌بیلیوردی ، فرانسه حكومتنه عرض اولنان بو اختراع ، درحال قبول اولنوب ؛ شمال حدودینه قدر قله‌دن قله‌یه اشارتلر تأسیس اولندی .

هوا تلغرافی كیجه‌لری ایشلیه‌میورایدی .

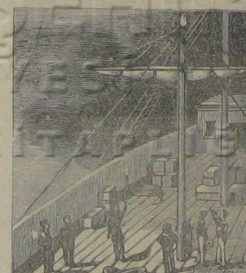
بونك اشارتلرینی كورلمز برحاله قویان سیسلر، اكثریا حوادثك یوللرده تأخرینه سبب اولیور ایدی . بو محذورلر الكتریق تلغرافده یوقدر .

١١٨ . — الكتریق . — الكتریقك سرعتی

فكرك قوت سیر وحركتی

علمك مخترعات خارق العاده‌سندن دها كوزل بر شی واردر، كه بوده ، او اختراعاتی حصوله كتورن فكرك خواص فوق العاده‌سیدر.

معلم . — صاعقه، فجر شمالی، سنت الم آتشی واسطه‌سیله ظهور ایدن، وژیمنوت بالغیله توربیل كبی، بعض حیواناتك آلت مدافعه‌سی حكمنده بولنان الكتریقدن — كه قوای طبیعیه‌نك الك مؤثرلرندن بریدر — بحث اولندیغنی البته ایشتمشسكزدر. اشته انسان، بونی ایستدیكی وقت، تحت انقیاده المقلغك واسطه‌سنی بولمشدر.

سنت الم آتشی دینیلان شی فورطونه‌لی كونلرده كمی دیركلرینك تپه‌سنده یاخود قلجلرك اوجنده كورینن الكتریق علویدركه بوكا یالیم ده اطلاق اولنور .

الكتریق ، اویله برشیدر ، كه نه كوریلور ، ونه ده تماس اولنه‌بیلور . شكل وصورتی ، حرارتی دخی كوریله‌مز . الكتریق ، آنجق نتیجه‌لرندن بیلینور . الكتریق ، شایان حیرت برسرعتله حركت ایدر . الكتریق ، طرفة العینده ،

ژیمنوت بالغی توربیل بالغی

ژیمنوت دینیلان حیوان برانسانی الكتریقك یایلم آتشلریله اویوشدوران وحتی اولدره‌بیلان ٢ مترو طولنده بر نوع امریقا بالغیدر — توربیل دخی طوتلدق ایستدیكی وقت الكتریقك یایلم آتشلریله كندوسنی مدافعه ایدن بر بالقدر.

یعنی كوزوك بر قپانوب اچلمه‌سندن دها آز بر مدت ایچنده، تخمیناً ٤٠٠٠٠ فرسخ برمسافه قطع ایدر . بر ، ایكی ، دینیله‌جك برزمان ، سكز دفعه كرهٔ ارضی دور ایتمك یاخود یوزكره امریقادن اوروپایه سفر ایلمك ایچون اكا كافیدر .

محبوبه . — نه خارق العاده سرعت !

معلم . — شبهه‌سز ، اولادم ؛ لكن سزك ایچون موجب تعجب اولان بو سرعت ، فكرك قوتنه نسبتله ، اوقدرده جای حیرت دكلدر . فكر ، برآنده ، ساحهٔ ارضدن سمایه قدر واصل اولوب ، ینه برآنده بتون دنیایی احاطه ایتمیورمی ؟ بوندن بشقه ، فكر ، یالكز اویله محدود بر مسافه‌یی احاطه ایتمكله‌ده قالمیور : حدسز ، حسابسز ، نهایتسز برمسافه‌یه‌ده كسب یقین حاصل ایدیيور . بوایكنجی سیاحتی یاپمق ایچون ، فكرك ، جسم كبی ، برمحلدن محل آخره كچمكه احتیاجی

یوقدر. سز الکتریقك غریبه‌لرینه تعجب ایدیورسکز، لکن فکرك خارقه‌لرینه، دها زیاده، تعجب اولنمالیدر.

١١٩ . — مقناطیس . — مقبلك قوغو قوشلری — الکتریق تلغرافی

الکتریقك اك زیاده شایان دقت خواصندن بری‌ده، بعض اجسامی جزب ایتمسی کیفیتدر. بوکا ایشته برمثال.

معلم . — بربال مومی چبوغنی اله‌رق، بونی برچوقه پارچه‌سیله، برقاج دقیقه اوغوب، مؤخراً طابله‌نك اوزرنده بولنان، کوچوك کاغد پارچه‌لرینه یناشدردیغی آنده، کاغدلر درحال بال مومنه طوغری آتیلوب اطرافده آصیلی قالدیلر.

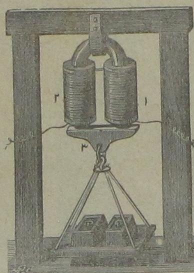

مقناطیسلانمش قوغو قوشلری

بال مومنك، شمدی حائز اولدیغی. قوهٔ جاذبه، اوغوشدرمه‌نك حاصل ایلدیکی شیدن، حرارتدن، جریان الکتریقندن نشأت ایدیور. [بال‌مومنك بوکاغد پارچه‌لرینی جزب ایتمسی کبی، تیموری جزب ایدن اجسامه [مقناطیس] دینیلور.

مقبل . — اوت؛ طور، فطین، اویونجاقلرمك ارەسنده، بر مقناطیس واردر. شمدی انی سکا کوستره‌یم.

مقبل، معلوم اولان برچوجوق اویونجاغنی اراشدرمغه کتدی. بو اویونجاق، ایچی صو طولدرلمش و بو صویك اوزرینه‌ده آلچیدن معمول قوغو قوشلری وضع ایدلمش، پورسلن برلنکردن عبارت ایدی. بوقوشلرك ایچلرنده برپارچه تیمور بولنیوردی. مقبل، بونلره مقناطیسلانمش برچبوغك اوجنی عرض ایتدی. قوشلر بوچبوغك کافهٔ حرکاتنه تبعیتله قوششدیلر. وصانکه ذیروح ایمش کبی، صویك یوزنده کزنمکه باشلادیلر.

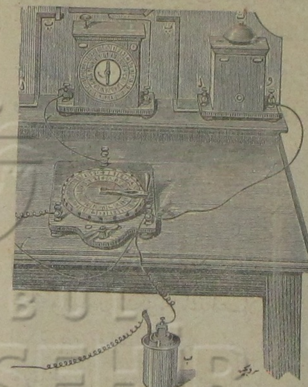

الکتریق مقناطیسی . — بو بر آت نعلی شکلنده‌در که بونك اطرافنه اچندن غیر مرئی الکتریق آقنتیسی جریان ایدن الکتریق تللری صارلمشدر.. عظیم چکی طاشلرینی حاوی اولان ترازونك کوزی پابنده‌یه (٣) آصلمشدر. الکتریق آقنتیسی نعلی مقناطیسه تحویل ایتدیکی آنده ترازونك کوزی نعله طوغری یوکسلور ودرحال اکا یاپشور. شاید الکتریق آقنتیسی منقطع اولورایسه همان چکی طاشلریله بونلرك پابنده‌سی تکرار یره دوشر.

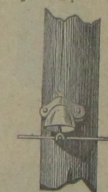
فطین بو شیئی بسبتون خارق العاده بولیوردی.

معلم . — چوجوقلرم، [مقناطیسیت] دینیلان شیئی کوریورسکز. پك اعلا! الکتریقین واسطه‌سیله صنعی و غایت قوتلی مقناطیس حاصل ایدیله بیلور. بونده اك زیاده شایان دقت اولان شی: تیموری جزب ایتمك قوتنك برآنده تیموره نقل، یاخود آندن ینه برآنده رفع اولنه بیلمسی ماده‌سیدر. بونك ایچون، برقنالك [اقلوز] لری ناصل آچیلوب قپانیلیور ایسه، جریان الکتریقینی‌دخی، اویله‌جه بغته آچمق یاخود قپامق کافیدر.

بیوك جاده‌لرده ، وتیمود یوللرنده بولنان دیركلر اوزرینه
كرلمش شو معدن تللره دقت ایدیكز . ایشته ، بونلر، تلغراف
تللریدر . الكتریقك ، غیر مرئی آقنتیلری ، قنال آقنتیلری
كبی، اشبو تللرك بویلی
بوینه جریان ایدر.
تللری ، شمشك كبی
بر سرعتله ، براوجدن
دیكر اوجه ، كزوب
طولاشان بو آقنتیلر ،

تلغراف پوسته‌سی . — قارشوده اچندن تلغراف تللری چیقان برنوع كاسه (ب) كوریلیور. برفرونك آتشی ناصل حرارت وضیا حاصل ایدیور ایسه بوده الكتریقین حصوله كتورن والكتریق پیلی دینیلان بر آلتدر . دها ایلروده ماصه‌نك اوزرنده كورینن شی بر محله تلغرافنامه كوندرلمك ایچون استعمال اولنان برآلتدر كه بوكا (قادران) دینیلور. — نهایتده (ر) آخر طرفدن چكیلان بر تلغرافنامه‌یی كوسترن ساعته مشابه دیكر بر قادران بولنیور. — صاغ طرفده بولنان شی (ث) بر مكتوب كوندریله‌جكنی اخبار ایدن طوقماق ایله مجهز بر چاكدر.

تلغراف تللری یوللرده مخصوص دیكیلان آغاجلرایله دیركلره ربط اولنمشلردر . پورسلندن معمول طباقلر تللری دیركلره طاقفه وبو تللرك اچندن متوالیاً كلوب كچن الكتریقی دیركلرك آغاجلرنده ضایع اولمقدن منع ایتمكه خدمت ایدرلر.

نوبتله آچیلور قپانور ، بو صورتله ، ایستندیكی وقت ، بر
كوچك تیمور زنبرك، غایت اوزاق برمحلدن، مقناطیسلانیله‌بیلور.
وبن ، دمنجك ، كوچوك كاغد پارچه‌لرینی ، حركته مجبور

ایتدیكم كبی ، بو صورتله او تیمور زنبركده ، حركته مجبور
ایدیله‌بیلور. حركته كتوریلان زنبرك برایكنه‌یی ایلرو ایتر .
آنی الفبا حرفلری اشارت اولنمش، برمینه اوزرینه دوندرر .
ایشته تلغرافك اك ساده تعریفی بودر .

ارضروم شهری

فرض ایدیكز ، كه بن استانبولده بولنیورم . سزده
ارضرومده اقامت ایدیورسكز . سزه بر تلغرافنامه كشیده
ایتمك ، « بورایه كلیكز » دیمك آرزوسنده بولنه‌یم . بونك

ایچون ، تلغراف مأمورینه ، یالکز جریان الکتریقی ارضروم خطی اوزرینه توجیه ایتمك لازم كلور . مأمور ، بو واسطه ایله ، ایکنه‌یی ارضروم تلغرافخانه‌سنك ، ماکنه ماصه‌سی اوزرینه قونلمش اولان مینه‌یه دوندرمش اولور . وایکنه‌یی ، صانکه پارمق ایله اشارت اولنمش کبی ، موجود اولان ، « بورایه کلیکز » کلمه‌لرینك مختلف حرفلری اوزرینه ، توقف ایتدیرمش بولنور . مکتوبم ، استانبول ایله ارضروم اره‌سنده‌کی مسافه‌یی ، خارق‌العاده برسرعتله ، آشمش اولور . بو مسافه ، الکتریق ایچون او قدر جزئیدر ، که الکتریق ، او مسافه‌یی طرفة العینده ، بیك دفعه‌دن زیاده ، قطع ایده‌بیلور .

١٢٠ . — کرید ایله ازمیر واوروپا ایله امریقا بیننده {تحت البحر تلغراف} ترانساتلانتیق {قابلو} سنك تاریخ تأسیسی . — بربالنه بالغنك مصادمه‌سی

مادامکه ، شمدی فکرلرینی یکدیکرینه نقل وایصال ایتمك ایچون انلره بر دقیقه کفایت ایدیور ، آرتق انسانلر ، اوائلده یاشادقلری کبی ، بربرلرینه قارشو بیکانه یاشامه‌مزلر .

معلم . — کافهٔ اوروپا دولتلری اراسنده ، خطوط التحاقیهٔ تلغرافیه تأسیس اولندی . تحت‌البحر قابلولر ، یعنی ، لاستیقلی دکز تللری ، یالکز اوروپای عثمانی‌یی ، مرمره

دکزی آلتندن ، آسیای عثمانی‌یی ربط ایتمیور . کریدی ، ردوسه ، ردوسی ، ازمیره‌ده بند ایدیور . دها غریبی ، اسکی دنیا ایله ، یکی دنیا بیننده . یعنی ، اوروپا ایله آمریقا اراسنده بر ارتباط حاصل ایتمکه تشبث اولندی . بو ایکی قطعه‌یی ، یکدیکرینه ربط ایتمکه کفایت ایلیه‌جك تلغراف تللرینی حاوی بر قابلو ، بحر محیطك قعرینه آتلدی .

بحر محیطك ماوراسنده قابلو . — بو قابلو قاوچوق وکوتاپرقا ایله قاپلانمش تلغراف تللرینی حاویدر .

محبوبه . — خواجه افندی ، بونك ایچون نقدر اوزون بر تل لازم !

معلم . — مجموع طولی ١٠٠٠ فرسخدر . ثقلتنك یکونی‌ده تخمیناً بش ملیون کیلوغرامدر . بو جسیم قابلویی شمندوفرله نقل ایتمك لازم کلسه ایدی ، بونك ایچون اك قوتلی ١٠ لوقوموتیف واسطه‌سیله چکیلان ٤٥٠ واغوندن مرکب بر ترن اقتضا ایدر ایدی .

فطین . — او ! بونی چوزوب چیقارمقده نقدر کوج ، نقدر اوزون بر ایش ! .. . لکن قابلویی ، اوروپادن آمریقایه نقل ایتمك ایچون نه یاپیله‌بیلدی ؟ بو یوکی نقل ایده‌بیله‌جك واپورلر وار می ؟

معلم . — اولا ، هر بری قابلونك بر نصفنی یوکلنن ، او زمانك ، اك جسیم سفینه‌لرندن ایکی کمی استعمال اولندی .

اثنای راهده پك چوق فاجعه‌لر ، حادثه‌لر وقوعبولدی .
ازجمله، برکون، غایت ایری بربالنه بالغی ظهورایدر. کمینك یانبه
یناشیرسفینه‌نك آرقه‌سنده آصیلان قابلو ایله اوینامغه باشلار .

بالینه نمه‌لی بر نوع بالقدرکه ١٠ یاخود ١٥ مترو سطح بدنه نسبتله ٢٠ یاخود ٢٥ مترو طولی، [و] آغزینك ٤ یاخود ٥ مترو ارتفاعنه نسبتله ٢ یاخود ٣ مترو عرضی واردر ، عظیم قویروغی صویه طالمغه وسرعتله یوقارویه چیقماغه خدمت ایدر .

بالق قویروغنی صویه چارپیور، اطرافه کوپکلر فشقیرتیور، صولری،
فسقیه کبی ، برقاچ مترو هوایه فیرلاتیوردی . بونك ، بر
قویرق ضربه سیله ، کمی‌یی پارچه‌لامه سندن ، پك زیاده
قورقیلیوردی . برکت ویرسون ، بر مدت صوکره ، دکزه
طالوب , کوزدن نهان اولدی .

بشقه بر دفعه ده ، کمال سرعتله کچمکده اولان برآمریقا
سفینه‌سی طرفدن ، قابلونك کسلمسنه رمق قالمش ایدی .
کیفیت ، درحال طوپلر آتیله‌رق ، اخبار اولنمسی اوزرینه ،
سفینه توقف ایتدی .

بو سیاحته ، آمریقایه مواصلتله نهایت ویریلوب ، برنجی
دفعه اولمق اوزره ، بحر محیط اطلاسی ایچندن ، اوروپایه بر
تحریرات ارسال، تعبیرآخرله بر [تلغرافنامه] کشیده اولندی .

مسرت عمومی ، وفقط مدتی قیصه اولدی ؛ قابلویه بر
علت عارض اولدیغی کورلدی . صانکه خسته ایدی. شبهه‌سز،
اثنای راهده آچیلان بر جریحه ایله الکتریقك قوتی غائب
ایدییوردی ، زیرا ، کوزل کوزل تکلم ایدن قابلو ، برآی
صوکره ابکم اولدی .

بونجه امیدلر اوزرینه، بو عدم موفقیت، امنیت عمومیه‌یه
سکته ویردی . ذکا ومهارتلرینی ، سعی وغیرتلرینی توحید
ایدوك ، والده‌کی سرمایه‌لرینی ویره‌رك ، بو جسیم ایشه تشبث
ایدنلر صفت رسمیه‌یی حائزاولمیان برطاقم آدملر ایدی. بونلرك
اقراض ایتدکلری پاره ، قعر دریایه باتمش بولنیوردی .

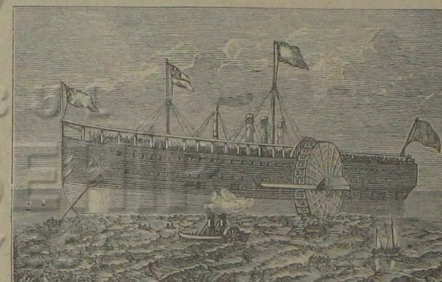
حال بویله ایکن، قومپانیه‌نك رئیسلری، بو حالدن اصلا فتور
کتورمیه‌رك، ایکنجی بر تشبث ایچون، یکیدن سرمایه ویروب
ویرمیه‌جکلرینی حصه‌داراندن سؤال ایتدیلر . وحقیقةً یکی
تجربه‌لره کیریشمك ایچون علماً شایان وثوق واعتماد برخیلی
ذوات بولندی. شو قدرکه، ایجاب ایدن ملیونلری طوپلامق
ایچون ، یدی سنه لازم کلدی .

نهایت الامر ، ١٨٦٥ ده ، یکی برقابلو تهیه اولندی .
بو دفعه ، ایکی نقلیه سفینه‌سی استعمال اولنمغه بدل ، ایشه بر

كمی تخصيص ايدلدی . لكن بو ، هيچ بر وقت انشا اولنمامش اولان اك بيوك بر واپور ايدی : لوی آتان .

١٢١ . — لوی آتانك ايلك سفری . — متموج شهر .

معلم . — لو آتانك يارم كيلومترو طولی و ٢٥ مترو عرضی اولوب ٢٥ ترن امتعۀ تجاريه و ١٠ ترن يعنی ٦٠٠٠٠ يولجی نقل ايده‌بيله‌جك بر جسامتده ايدی .

لوی آتان — بو واپور تماميله تيمور‌دن معمول و ١٠ كوكرته يعنی دوشه‌مه ايله دوناتلمشدر . ٢٥ مترو وسعتنده و ٢٠٠ لوقوموتيف قوتنده بر بخار ماكنه‌سنك هيئت مجموعه‌سنی تحريك ايدن ايكی جسيم چرخی واردر . بو واپورده ماكنيست ، اوجاقجی ، طائفه كبی ٥٠٠ كيجينك استخدامی لازم كلور . قپودان ، واپورطلری بر تلغراف واسطه‌سيله الور وكمينك براوجندن ديكر اوجنه ينه تلغرافله قوماندا ويرر . بورداسنده بر مطبعه‌سی واردر . بو مطبعه‌ده غزته نشر اولنور .

مقبل . — ٦٠٠٠٠ يولجی ! لكن بو تماميله بر شهر !

معلم . اوت ، اوغلم ؛ متموج بر شهر . مع مافيه بحر محيط ايچون بر اويونجاق .

١٨٦٥ سنه‌سی تموزينك ٢٣ نجی جمعه كونی ، لوی آتان آزار آزار دكزه براغلمسی لازم كلان قابلوسنی يوكلنمش اولديغی حالده سفره قويلدی . يكرمی درت ساعت ظرفنده ، هرشی كوزل كيتدی . لكن بردن بره ، بويكی قابلونك دخی ، بر جريحه ايله ، الكتريقی ضايع ايتمكده اولديغی كورلدی . قابلو چيقارلدی . وبوكا بر دشمن اليله بر تيمور قامه صوقولمش اولديغی اكلاشلدی . بو حال اوچ دفعه تكرر ايتدی . زيرا واپورده بو ايشك ثمره‌سز قالمسنی آرزو ايدن فاسق بر آدم وار ايدی .

مقبل . — بو كيم ايدی ؟

معلم . — او بيلنمز ؛ شبهه‌سز ، مدنيتك ، ترقياتك دشمنی ايدی .

قابلو تعمير ايديله‌رك سفره دوام اولندی . همان هدفه ياقلاشيله‌جغی بر كون ، اوكله‌يه طوغری ، قابلونك كسيلوب دكزده نابديد اولديغی كورلدی . بر قاچ كيلومترو اوزونلغنده بر اسقانديل ، و برده چنكل واسطه‌سيله قابلونك تحريسنه تشبث اولندی . اثنای تحريده ، قابلو بر قاچ دفعه چنكله طاقلدی ؛ لكن هر دفعه‌سنده قابلونك ثقلتی اسقانديلی كسوب خراب ايتدی . واپور ، بلاحركت اون كون ، بحر محيطك اورته‌سنده قالدقدن صوكره ، قابلويی بولمغه موفق اوله‌مقسزين ، انكلتره‌يه عودت ايتدی .

١٢٢ — لوی آتانك ایكنجی سفری . — فطینك مطالعه‌سی . میری صندوقلری . — اشخاصه مخصوص صندوقلر .

فطين . — اكر ، بن اوله ایدم ، تشبث والتزام اولنان اویله بر ایشك بو قدر تدبیرلره ، احتیاطلره قارشو ، باشه چیقاریله‌مدیغنی كوره‌رك فوق‌العاده دوچار یأس و فتور اولور ایدم .

لوندره شهری ٤ ملیون نفوس واردر .

معلم . — اوغلم ، هیچ بر وقت ، یأس وفتوره دوچار اولمامليدر . قومپانیه‌نك اداره مأمورلری لوندره‌ده عقد اجتماع ایله ، امنیتی غائب ایتمك شویله طورسون ، حقیقةً شایان حیرت ، بر ثبات ومتانت اثبات وابراز ایتدیلر . سرمایه‌لرینی قومپانیه‌یه اقراض ایدنلر اصلا انلرك استردادی یولنه كیتمیوب ، حتی یكیدن ملیونلر ویردیلر ! یالكز بر آدمك ذاتنده بو درجه ثبات همان

شایان تعجب صایلور ایكن ، الك مشكل بر ایشی حسن نتیجه‌یه ایصال ؛ و بونك اتمام واكماله مقتضی مبالغی جمع و استحصال ایچون ، حسن رضا واراداتلریله ، عقداتفاقه موفق اولان ، برچوق حصه‌داران اره‌سنده بو درجه ثبات و متانت ، دها زیاده شایان حیرتدر .

فطين . — لكن خواجه افندی ، بو ایش ایچون اقتضا ایدن پاره‌یی نیچون درحال حكومت اعطا ایتمیور ایدی ؟ اكر بن ، انكلیز حكومتك یرنده اوله‌ایدم ، انی چارچابك ویرمش بولنور ایدم .

معلم ، — یا ، اویله‌می ! لكن بو پاره‌یی نره‌دن المش اوله‌جق ایدك ؟

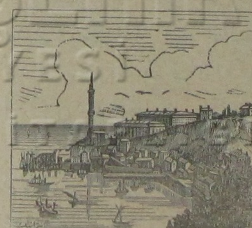
فطين . — حكومتلرك خزینه‌لری یوقمی ؟

معلم . — فطين ، بر حكومتك خزینه‌سی ، ویركو ، اعشار ورسم نامیله افراد اهالینك تأدیه واعطا ایتدیكی مبالغدن عبارتدر . بونك صرف اولنه‌جق محللری معلوم ومعیندر . اكر سن ، دیدیكك كبی ، انكلیز حكومتك یرنده اولمش اولسه ایدك ، آسایش داخلیه وخارجیه‌نك محافظه‌سنه مخصوص اولان ، بر پاره‌یی قعر دریایه آتمش اوله‌جق ایدك . اهالینك محافظهٔ مال وجانی ، حصول سعادتحالی ، تزیید ثروت وسامانی وسائلنك استحصالنه قارشولق اولان ، خزینهٔ دولتی ، بویله‌تهلكه‌لی بر ایشه صرف ایتمكدن ایسه ، او ایشی اجرا ایتمك ایچون ،

حسن رضا و اختیارلریله ، عقد اتفاقه میل ورغبت کوسترنلره ترك ایلمك دها اولا دکلمیدر ؟

فطین . — خواجه افندی ، بو طوغریدر . شمدی بنده اکلایورمکه بوکبی صنایعه عائد تشبثات جسیمه‌یی حکومتك درعهده ایتمسندن ایسه ، انی طالب اولان شرکته حواله ایدیویرمسی دها مناسبدر . فقط بوده براز اوزون اولور .

معلم . — بوده برخطا . عزیزم ، شرکتلره حواله اولنان ایشلرك دها سرعت و سهولتله باشه چیقارلدیغنه بربرهان ، اوائله نسبتله زمانمزده برچوق تأسیسات جسمیه وترقیات عظیمه‌نك وجوده کتورلمش اولمسی قضیه سیدر . باخصوص بوایشلری موقع فعله چیقارانلر صفت رسمیه‌یی حائز اولمیان برطاقم افراد اهالیدر ، قولومب یکی دنیایی تحری‌یه عزم ونیت ایتدیکی وقت ، حکومت متبوعه‌سنك معاونتنه مظهر اوله‌میه‌رق جنوره‌یی — که وطنیدر — ترك ایله سیاحته مقتضی پاره ایله کمیلری تدارك ایچون اوروپا حکومتلرینی همان اون سنه دن زیاده برمدت کزوب طولاشیور ایدی قولومبك مراجعت ایتد-

جنوره شهری . بیوك بر لیمان اولوب ۱۳۰،۰۰۰ نفوس واردر .

یکی ذوات ، اویله صفت رسمیه‌یی غیرحائز آدملردکل ، قراللر ایدی .

بوندن طولایی ایشلر دها چابکمی کیدیور ایدی ؟ نه کزر ! عکسنه کیدیور ایدی ! ازقضا ، قراللر اندن معاونتلرینی ، مساعده‌لرینی دریغ ایتمش اولسه ایدی ، قولومب تصورندن فراغته مجبور اولمش اوله‌جق ایدی ، وآمریقا دخی کشف اولنه‌میوب حالا مجهول قاله‌جق ایدی .

عزیزم ، الك ایوسی ، بوکبی ایشلری ، بالذات یاخود کندی رأیمزده بولنانلرك ، وهنر ومعرفتلریله ایشه اشتراك ایتمك آرزوسنده اولنلرك معاونتلریله یاپمقدر . ایشته ، صنایع جدیده‌نك قواعد کلیه‌سندن بری‌ده بو ماده‌در .

فطین . — بوپك طوغریدر ، افندم . بنده ، هوپه چوجوقلر کبی برسوز سویلدم .

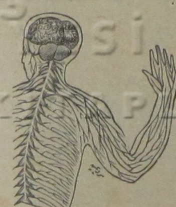
معلم . — ترانساتلانتیق قومپانیه‌سنك تعهدی وجهله ، برسنه ختامنده یکی بر قابلویی حامل اولان لوی‌آتان حرکته حاضرلنمش ایدی ، لوی آتان ، تموزك اون اوچنجی جمعه‌کونی تحریك چرخ حرکتله لوندره‌یه وداع ایتدی .

حتی ، ۱۴۹۲ سنه‌سی اغستوسنك اوچنجی جمعه کونی ایدی ، که قریستوف قولومب ، اراضیٔ مجهوله‌یی تحری‌یه کیتدی ؛ وینه بر جمعه کونی ایدی ، که قریستوف قولومب ، یکی دنیایی مشاهده ایتدی .

قریستوف قولومبه رفاقت ایدن ، جاهل ، ظنون باطله‌یه تابع ، کمیجیلر ، اکا قارشو عصیان ایتمشلر ، وبیچاره‌یی

اولدرمك ایستمشلر ایدی . لوی آتانك ایچنده بولنانلر ، اویله
یاپمدیلر . مقدما اوغرایلان انهزاملره قارشو ، بالعکس هر
کس امیدوار ایدی . علم وهنرك غلبه‌سنه ، جمله‌سنك ، امنیت
واعتمادلری برکمال ایدی . تموزك یکرمی یدنجی جمعه کونی ،
حرکتدن ١٤ کون صوکره ، افقك ابخرهٔ مائیه‌سنده ،
آمریقه قطعه‌سنك ، سیوری قیالرینی مشاهده ایتدیلر . برآز
صوکره ، یکی قابلو . ساحله ربط اولندی . برآی صوکره‌ده ،
برسنه اول دکزده غائب اولمش اولان ، اسکی قابلو دخی بولندی .

بحر محیطك قعرنده ، بری دیکرینك یانه سرلمش ،
واوروپایی آمریقایه ربط ایلمش اولان ، بو ایکی قابلونك
ایچروسندن ، سریع الحرکه وغیر مرئی بر جریان الکتریقین
کچیرلمشدر . وجودمزده‌کی سکیرلرك غیر محسوس تللری ،
ناصل حسیاتمزی ، استك وارادتمزی ، الدن دماغه ،
ودماغدن اله دور وایصال ایدییور ایسه ، ایشته دریایه یاترلمش
اولان ، بو ایکی قابلو دخی ، طبق
انك کبی ، سوزلرمزی ، فکرلرمزی ،
آرزولرمزی ، اوروپادن ، آمریقایه ،
آمریقه‌دن ، اوروپایه نقل وایصال
ایدییور . بو صانکه ، بعدازین بحر
محیطك براوجندن ، دیکر اوجنه
اوزانمق ایچون ، کفایت درجه‌ده
اوزون بر قوله مالك اولمق کیدر . وقتیله ، ایکی دنیایی ،

دماغ وسکیرلر

یکدیکرندن ، تفریق ایدن نهایتسز مسافه ، شمدی فکر
بشرك غلبه‌سیله ، همان هیچ مرتبه‌سنه ایندی .

آمریقاده ، ظهور ایدن مهم بر وقعه‌دن ، او کون
اوروپا ، واوروپاده یاپیلان هر شیدن ، درحال آمریقا خبردار
اولیور . اوائلده ، بونلر ایکی یبانجی ایدی : بری دیکرینك
وجودندن بی خبر ؛ شمدی ایسه ، بونلر ایکی همشیره‌در :
برینك دیکری ایچون صاقلنه‌جق کیزلو هیچ برشیئی یوق .

١٢٢ . — حکومت . — قانون وبوکا مجبوری اولان اطاعت

معلم . — دون فطین ، دها هنوز نه دیمك اولدیغنی
بیلمکسزین ، بزه حکومتدن بحث ایدییوردی . شمدی انی
سزه تعریف ایده‌جکم ، دقت ایدیکز ، که اکلایه‌بیله‌سکز .

چوجوقلرم ، اکر انسانلر ، کچنده سزه حکایه ایتدیکم
وحشیلر کبی ، سرسری ومنزوی برحالده یاشایه‌بیلمش اولسه‌لر
ایدی ، اصلا حکومت تشکیلنه لزوم کورمزلر ایدی . لکن
فرض ایده‌لم که بحث ایتدیکمز بو وحشیلر ، اویله منفرد
وهر بری ، کندی قوای مخصوصه‌سنه مربوط ومستند
قاله‌جق یرده ، برکون بالاتفاق « قاتللره ، خرسزلره ،
وبتون حقسز آدملره قارشو ، یکدیکرمزی وقایه ومحافظه

ایچون، عقد مقاوله ایده‌لم. هر کسی، اکا اطاعته مجبور قیله‌جق، قواعد عادله وضع وتأسیس ایده‌لم. اکر ایچندن بری، بو قانونلره مخالف بر حال وحرکتده بولنور. یاخود خارجدن، بزه تعرض وتسلط وقوعبولور ایسه، هم او آدمك محکومیت ومجازاتنی اجرا ایتمك، وهمده ملحوظ اولان تجاوزدن کندیمزی محافظه ایلمك ایچون اجتماع ایلیه‌لم.» دیسونلرده، شو قرارلرینی‌ده موقع اجرایه قویمش اولسونلر، ایشته، هم یکدیکرینه اولان تجاوزی، وهمده خارجدن ظهور ایده‌بیله‌جك دشمنك تعدیاتنی منع ایتمك ایچون عقد اتفاق ایدن بو وحشیلرده، بر حکومت تشکیل ایتمش اوله‌بیلورلر ایدی. ایشته، حکومت، مجرد اهالینك حسن اداره‌لری ایچون تشکل ایتمش بر هیئتدر. حکمدار ایسه، بو هیئته ریاستله، خارجی وداخلی دشمنلره قارشو، تبعه‌سنك مالنی، جانی، عرضی، ناموسنی محافظه‌یه مأموردر. بو جهتله حکمدار، ملتك پدر مشفق ومعنویسی صایلور. بناءً علیه واقع اوله‌جق هر بر امرینه انقیاد ایتمك مجبوریدر. باخصوص بزم ایچون، اولی الامره اطاعت، فرائض الهیه‌دندر. پادشاهمز، خلیفهٔ روی زمین افندمز حضرتلری، یالکز عثمانلولرك دکل، خلافت مقدسهٔ کبرا جهتیله، کرهٔ ارضده بولنان کافهٔ موحدینك دخی معناً حکمدار ذیشانیدر «امیر المؤمنین» عنوان جلیل الشانی، سر دفتر مراتب جلیلهٔ خسروانیدر.

١٢٣. — تکالیف. طوغریدن طوغری‌یه النان تکالیف. بالواسطه النان تکالیف

فطین. — خواجه افندی، دیمك اولیور، که مأمورین حکومت، اهالی‌یه خدمت ایدییورلر؟

معلم. — شبهه یوق؛ انلر بزی، خارجاً دشمندن، داخلاً، قاتللردن، خرسزلردن، یانکسیجیلردن محافظه ایدییورلر. اکر ژاندارمه‌لر، پولیسلر اولمامش اولسه، کیجه‌لری راحتجه‌جك اویقو اویویه‌مز؛ عسکر بولنمامش اولسه، ظهور ایده‌جك خارجی دشمنه، مقابله ایده‌مز ایدك. ایشته، بونلر هپ بزم استراحتمزه، دیکر بر قسمی‌ده حصول سعادت حالمزه خدمت ایدییورلر. شو حالده، انلرك اعاشه‌لرینی‌ده تأمین ایتمك بزه عائددر. ایشته، بزده بو وظیفه‌مزی، دولته بر ویرکو ویرمکله اکتفا ایدییورز.

فطین. — لکن، بو چوق شیئه بالغ اولور!

معلم. — واقعا اویله؛ لکن، بر کره، دولتك مصرفنی حساب ایتمی. فطین، اهالیدن بر قسمی‌ده همان سن اعتقادده بولنور: ویردیکی پاره‌یی چوق، صرفیاتی همانده یوق کبی کورر. مصالح عمومیه‌سنك جسامت واهمیتنی تقدیر ایده‌مز،

فطین. — شو حالده، تکالیف، هر کسك حقوقنی

محافظه ایتسون ایچون ، خلقك حكومته ویردیكی بر پاره دیمكدر .

معلم . — اوت ، بو ، بویله‌در . تكالیفك ایكی نوعی واردر : بری [طوغریدن طوغری‌یه آلنان تكالیف] كه طوغریدن طوغری‌یه وبالذات هر شخصك ثروت وقدرتی نسبتنجه اخذ اولنور . بوكا ، ساده‌جه [ویركو] دخی دینیلور ؛ دیكری [بالواسطه آلنان تكالیف] كه طوز ، شكر ، توتون ، شراب كبی ، اموال مختلفه ومتنوعه‌دن استحصال اولنور . بوكا‌ده [رسم] نامی ویریلور .

بالواسطه آلنان تكالیفی سزه اكلاتمغه مدار اوله‌جق بر مثال ایسترمیسكز ؟ پك ای ، طربزوندن فاصولیه صاتون آلمغه كیدن بر تاجر ، اوراده مبایعه ایدوبده ، استانبوله نقل ایچون ، كمركه كتوردیكی بو ماله ، هر یوز غروشده ، سكز غروش رسم ویرر . اكر بو فاصولیه ، كندوسنه ، اوله‌جه یوز غروشه مال اولمش ایسه ، بو دفعه كمرك رسمی اولان سكز غروش ایله برابر ، فاصولیه‌یه ویریلان پاره یوز سكز غروشه بالغ اولمش اولور . شو حالده اكر تاجر ضرر ایتمك ایسته‌مز ایسه ، بو فاصولیه‌یی ١٠٨ غروشدن اشاغی ویره‌مز . وهر تاجر بر شی قزانمغه مجبور بولندیغی ایچون ، فاصولیه‌یی ١٠٨ غروشه دكل ، بر شی فضله‌سنه صاتار . بناءً علیه تاجردن طلب واخذ اولنان او ، سكز غروشی تأدیه ایده‌جك اولنلر ، نهایت‌الامر استانبولده فاصولیه آلوب ییانلر اوله‌جقدر . تاجر ، آره‌ده

واسطه اولیور . شمدی بورسمك [بالواسطه] تأدیه اولندیغنی اكلادیكز ، دكلمی ؟ پك اعلا ! بیان ایلدیكمز شو تكالیفدن بشقه ، ایفاسنه مجبور اولدیغمز بر خدمت دها وار ، كه بوده اك شرفلی ، اك مقدس ، اك مهم بر خدمتدر : [خدمت عسكریه]

فطین . — صحیح ، بن یكرمی یاشنه واردیغم آنده ، عسكر اوله‌جغم .

مقبل . — هرنقدر بیوك پدرم بنم ایچون بدل نقدی ویره‌جكنی سویلیوب ، بنی محزون ایدیورسه‌ده ، هیچ اولمازسه ، آلتی آی اولسون ، او خدمت مقدسه‌یی ایفا ایله شرفیاب اوله‌جغمی‌ده تبشیر ایدیور .

١٢٤ .— { حفظ الصحه } .— كویلر ایله شهرلرك هواسی .— انسانده تنفس .— نظافت .— ملبوسات — انقطاع تنفس .

عالم ایچره معتبر بر نسنه یوق دولت كبی
اولمیا دولت جهانده بر نفس صحت كبی
(سلطان سلیمان)

مخنوق اولنلرك تداویسی ، بونلری هوادار یرلره كتیرمك ، برون دلیكلرینی برقوش توینك صچاقلریله تحریك ایتمك ، نفسی اعاده ایچون ، اینجتمكسزین ، كوكسلرینی یواش یواش تضییق ایلمك وآغزلرینه هوا اوفورمك عملیاتندن عبارتدر .

تموز ختامه ایریور ؛ سنه‌نك اك كوزل كونلرینی تشكیل

ايدن برموسمده بولنليور ايدى. چوجوقلرك اقداماتندن
فوق العاده ممنون اولان معلم فيضى افندى، بونلره، بكنيله جك
صورتده، دوستانه بر هديه ترتيبنى دوشندى. برصباح،
چوجوقلره، هر اوچنى ده كويه كتوره جكنى تبشير ايتدى.
محبوبه، غايت كيفلى اولديغى حالده، باش اورتيسنى المغه؛ مقبل
يكى قوندره سنى؛ فطين جمعه كونه مخصوص البسه سنى
كينمكه قوشدى.

براز صوكره، عودت ايدرك يوله قويلديلر. مقبل ايله
فطين بربرلريله مصاحبت ايدرك، معلمك بر قاچ خطوه
ايلروسنده، يورودكلرى حالده، محبوبه ده كمال ادب ايله معلم
مومى اليهك يانى باشنده كيديور ايدى.

قيرلره توجه ايتمك ايچون چارچابك شهرك سوقاقلرى
ترك اولندى. فيضى افندى، سكود آغاجلريله سايه دار،
كوزل بر يول انتخاب ايتمش ايدى. شعاع شمس، بر
طاقم يشيلكلردن يول بولوبده، يولجيلرمزى اينجه ميور ايدى.
هم بويله كوزل آغاجلرك كولكه سنده، و غايت لطيف قوقولر
نشر ايدن چيچكلرله دونانمش اوزون چيتلر اوه سنده، يول
يورومك، حقيقةً بيوك بر ذوق ايدى.

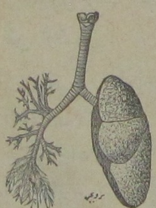
طريقك بولطافتنه حيران اولان فطين ديدى كه:

— كويلرى نقدر سورم! چونكه بوراده فابريقه دن دها
ايو برهوا تنفس اولنيور!

معلم — اوت، عزيزم. دها ايو، دها صاغلام؛ زيرا
برچوق انسانلرك اجتماع ايتديكى هر يرده، هوا بوزلمش
بولنور؛ وبوندن برنوع نفس طارلغى حاصل اولور.

فطين. — نيچون، خواجه افندى؟

معلم. — بونى اكلامق، سنك ايچون براز كوجدر.
معمافيه، بن بونى سكا شرح و بيان ايتمكه چاليشه جغم. هوا
اجسام غازيه دن مركب برمخلوطدر. بو مخلوطى تشكيل ايدن
غازلردن برينه [مولد الحموضه] تعبير اولنور. و بومولد الحموضه
تنفس ايچون الزمدر. آتشى، آلوى بسليان مولد الحموضه
اولوب، بونك فقدانى تقديرنده، آلو منطفى اولور. پك اى!
عزيزم، بزم آق جكرلرمز، يانمق ايچون مولد الحموضه يه
محتاج اولان، طبقى بر اوجاق كيبدر.

آق جكر.

وجودمزله قانمز، يواش يواش
صرف و تجديدى لازم كلان، بر نوع
كمورى تعبير آخرله قاربونى حاويدر. تنفس
ايتديكمز وقت، هوانك مولد الحموضه سى
آق جكرلرمزه داخل اولور؛ قانمزه
نفوذ ايدر. اوراده، حياتمزى محافظه
ايدن، آلوسز برحرارت حاصل ايدرك
[قاربون] ديديكمز كمورى ياقار.

مولد الحموضه [مسامه] دينيلان، لايعد ولايحصى، كوچوك
دليكلر واسطه سيله، قانمزه ده داخل اولور. بونك ايچوندر كه،

[قانون حفظ‌الصحه] تعبیر آخرله صحتی محافظه ایتمك قاعده‌سی، بزه هر شیدن اول ، مساماتك طیقانمسنه مانع اولمغله برابر قانك صافیتی‌ده محافظه ایدن [نظافت] ی توصیه ایدییور .

نماز ایچون بزه امر اولنان طهارت، علم طبك شوتوصیه‌سنه نقدر موافقدر ! ایشته نمازی ترك ایتمیانلر ، هم جناب حقه عبادت و همده قانون حفظ‌الصحه‌یه رعایت ایتمش اولورلر . کرچه بز ، نمازی مجرد سعادت اخرویه‌یه نائل اولمق ایچون ادا ایلیورز. لکن بونکله، اعمال مفروضهٔ سائره کبی ، سعادت دنیویه دخی حاصل اولیور . مع مافیه فرائض الهیه و سنن سنیهٔ نبویه‌یی، بهمه‌حال ، حقه عبادت مقصد و نیتیله ایفا ایتملیز. یوقسه یالکز «وجودمزه نفعی واردر» دیو نماز قلار ایسه‌ك خطا ایتمش اولورز .

فطین . — عجایب! نلر اوکرنیورز! نمازك وجودمزه‌ده نفعی اولسون !

معلم . — اوغلم ، نمازك مادی ، معنوی دها برچوق فائده‌لری واردر . نمازده، بر مؤمن جسماً کعبه‌یه ، قلباً ده جناب حقه متوجه اولیور. بو جهتله آنده کدورات دنیویه‌دن اثر قالماز .

نمازده ، قیام ، قعود ، رکوع ، سجود وقرائت ، وجودی ، بر حرکت دائمه‌ده بولندرییور ، اویله دکلمی ؟ پك اعلا ! حرکتك ، وجوده نفعی ده ، قانون حفظ الصحه‌نك جمله مدعیاتندن بریدر. الحاصل ، قوانین اسلامیه هپ حکمت

ومصلحت اوزرینه مؤسسدر . سعادت دارینی آرزو ایدنلر ، او قانون حکمت مشحونه ، تبعیت واطاعت ایتملیدرلر ، که قوانین مشروعهٔ سائره‌یه‌ده ، حقیله رعایت ایتمش اولسونلر .

١٢٥ . — حفظ الصحه (مابعد) مأکولات و ملبوسات

مقبل . — بیوك پدرم ، نمازك هضمی بیله ، تسهیله مداری اولدیغنی سویلیور .

معلم . — شبهه‌سز، فقط معده‌مزه، آبور جبور شیلری طولدروب ، بعده نمازه طورماملیز . واقعا ، حیاتی تأمین ایدن موادك برنجیسی طعام ایسه ده ، بونك چوغیده حیاتی تهلکه‌یه القا ایدر . دائما ، ترکیبی فائده‌لی ، هضمی سهیل غدا انتخاب ایتمك ، وقت طعامی تحدید ایدوب ، مجبوریت کورمدکجه ، یمه‌مك ، یواش یواش یمك ، کوزل چکنه‌مك ، صفره‌دن اشتها ایله قالقمق ، یمکدن اول اشتها، صوکره‌ده ، هضم ایچون بر آز کزنمك ، طعامك عقبنده ، مطالعه‌یه باشلامامق لازمدر .

فطین . — والده‌مك ، اك زیاده اهمیت ویردیکی شیلردن بری‌ده اویقودر . صباح نمازی وقتی ، اویقوده کچیردیکی واقع اولمامشدر . بکا دائما — « فطین ، چوق اویومه ، تنبل اولورسك » دیور .

معلم . — اوت ، والده‌كزك ديديكى كبيدر . حقيقةً چوق اويقو ، وجوده رخاوت وبطائت ويرر . فقط ، آز اويقووده مضردر . اويقونك مدتى ٦ ، ٧ نهايت ٨ ساعتدن عبارت اولماليدر . مع‌مافيه، معده طولغون ايكن ياتماق ، يتاق نه سرت ، نه يومشاق ، نه صوغوق ، نه صيجاق اولمق اقتضا ايدر .

قانون حفظ الصحه ، البسه‌لرك ، باخصوص ، قادين البسه‌لرينك ، تنفسه ثقلت ويرمه‌مك ايچون ، كفايت درجه‌ده كنيش اولمسنى امر ايدر . الحاصل ، بر [التهاب رئه] حاصل ايده‌بيلان ناكهانى صوغوق اله‌دن صاقنمق ايچون ، بو البسه‌لر، خيلوجه صيجاق ؛ وهوايى افساد ايله انسانى كوكس خسته‌لقلرينه عرض ايدن اسبابدن برى اولان [رطوبت] دن صاقنمق ايچونده ، خيلوجه صيق اولماليدر .

صحتك قدرينى ، حقيله تقدير ايتمك ، ياخسته‌لقده وياخود اختيارلقده ممكن اوله‌بيلور . انشاالله سز ، اختيارلقده تقدير ايدنلردن اولورسكز .

مولد الحموضه‌نك ، نه صورتله آق جكرلرمزه داخل اولوب ، نه تأثير حاصل ايتديكنى ، اولجه سزه بيان ايتمش ايدم . شمدى بونك اوغرادیغى تحولاتى درميان ايده‌جكم . وقتاكه درونمزه ادخال ايچون ، هوايى جذب ايله ، بعده خارجه دفع ايديورز . بو ، آرتق ايچرويه كيرن هوانك عينى دكلدر . عودتنده برابرجه [حامض فحم] دينيلان ،

نه تنفسه ، ونه ده ، محافظهٔ حياته الويرن يكى بر غاز كتيرر . شراب فوچيلرى ، اكشيديكى وقت ، حاصل اولان غاز ، ايشته بو حامض فحمك عينيدر .

اكر شراب فوچيلريله طولمش ، وقابل تنفس هواسى ، يواش يواش ، حامض فحمه تحول ايتمش اولان، بر مخزنه، بلا احتياط، كيريلور ايسه، حريقك قابل تنفس هوايى ازاله ايتمش اولديغى بر محله، آلتسز ،احتياطسز اينيلوبده، مخنوق اولمق تهلكه‌سنه كيرلديكى كبى ، اوراده دخى بوغولمق مخاطره‌سنه عرض اولنمش بولنيلور .

امنيت كوملكى دينيلان شى ، يانغين ياخود سائر سببدن طولايى قابل تنفس هواسى قالميان بودرم كبى يرلره ياخود درين قويولره ايتمك ايچون انقطاع تنفسه قارشو استعمال اولنور . بو مشين كوملكى فرانسه اطفائيه الايى نفراتندن برى اختراع ايتمشدر . سرپوشك اوكنه قالين بر جام يرلشديرلمشدركه طولنبه‌جى بونك اره‌سندن هر شيئى كوره‌بيلور . ارقه‌سندن قوشاغه ديكلمش اولان بر بورو كوملكك التنه متمادياً هوا ادخال ايدر . كوملك شيشر وايكى اللريله يانغين طولنبه‌سنك بوروسنى طوتان طولنبه‌جى‌يى قابل تنفس هوا ايله احاطه ايدر .

ايشته ، فطين ، محقق بيل كه ، بيوك شهرلر، هواسى بوزلمش او مخزنلره بكزر . برچوق آدم، عينى برموقعده، دفعةً تنفس ايدرك، هوانك مولد الحموضه‌سنى آزار آزار جذب وبلع ايدر ؛ وخارجه يالكز حامض فحم چيقاررلر .

بر وجهله ، كه هوا پك آز قابل تنفس اولور . بو هوا صحته

مضر اولان توتون دومانی ، شراب بخاری ایله طولمش بولنان میخانه‌لرده ، قهوه‌خانه‌لرده دها فنا در .

فطین . — بن، شاشیورم؛ ناصل اولیورده، قهوه‌خانه‌لرك او مردار هواسی، صحرالرك بو كوزل هواسنه؛ توتون ایچمك نشئه‌سی‌ده ، شویله صحرالرده بر آز تفرجك ذوق وصفاسنه ترجیح اولنیور !

معلم . — پك حقلیسكز ، فطین ؛ اك كوزل وصافی هوادن بر نواله تدارك ایتمك ایستنیلورسه، كلنه‌جك یر ، قیرلردر.

فطین كوله‌رك :

— یا ! خواجه افندی ، اویله ایسه ، مساعده‌كزله ، بنده بوكون شو هوادن بر كوزل نواله تدارك ایده‌جكم .

چوجوق ، بویله سویلیه‌رك ، فیضی افندینك تعریفاتنی اكلامش اولدیغنی كوسترمك ایچون، توقف ایتدی ، آغزینی آچدی . وار قوتیله هوایی تنفس ایتدی. كوكسی قالقدی . وعلاوةً دیدیكه :

— باقكز ، شمدی قانمی تصفیه ایتمك اوزره اولان ، مولدالحموضه‌یی تنفس ایدییورم ، وایشته ، شو آنده ، تماميله حامض فحمه تحول ایتمش اولان هوایی ، افراز ایدییورم .

مقبل ایله محبوبه، فطینی تقلید ایدرك، كولشمكه باشلادیلر.

١٢٦ . — حفظ الصحه (مابعد) — نباتاتده تنفس — آغاجلرك حفظ الصحه‌یه عائد فوائدی — حیوانات واسطه‌سیله افساد ایدیلان هوایی، آغاجلر نه صورتله اصلاح ایدییور؟

كائنات ، جناب خالقك حكمت وقدرتنی اظهار واثبات ایدن، انتظامات حیرت افزا ایله مملو ومشحوندر .

معلم . — اولادم، شمدی چیقاردیغكز، بو حامض فحم نه اوله‌جق بیلیورمیسكز ؟

چوجوقلر، حیرتله یكدیكرینه باقدیلر .

معلم . — ایشته انسان ایچون ، تنفسه غیر صالح اولان حامض فحم ، بزی احاطه ایدن اشجار ایله نباتات ایچون، لابد والزمدر .

فطین ، بو ناصل ، افندم .

معلم . — اوغلم ، نباتات یاشامق ایچون حامض فحمه محتاجدر .

فطین . — غریب شی ! دیمك اولیور ، كه نباتات بزی ازعاج ایده‌جك اولان بر شی ایله بسلنیور ؟

معلم . — اویله ؛ نباتاتك دخی تنفسی واردر . آنلر

ایچون ، آق جکر خدمتنی کورن، پیراقلریدر. بو پیراقلر،
هواده اولان حامض فحمی، یواش یواش جذب ، و
مولدالحموضه‌یه صافیتنی اعاده ایدرلر . نباتات، هوایی تصفیه
ایدر . فقط بونلرك ، خانه ایچنده دكل ، آچیقده بولنملری
شرطدر . نباتات ، انسان ایله حیواناتك عكسنی ایشلر .
باقکز ، حامض فحمك ثقلتندن نفسکزی تخلیص ایدرك ،
نباتاته نافع اولان شیلری آنلره بخش ایتمش ، وسزه مضراوله‌جق
شیدن کندیکزی قورتارمش اولیورسکز . مشارکت متقابله
ایله ، کندیکزه خدمت ایدییورسکز .

فطین . — او ! خواجه افندی، بتون بو شیلر، نقدر
شایان حیرت بر صورتله تحت انتظامه آلنمشدر .

معلم . — اوت ، اولادم . کائناتك قانونلری هپ بویله
حیرت افزادر . نقدر تدقیق ایدیلورسه ، بونلرك انتظامنه
ریاست ایدن، حکمت فوق‌العادهٔ صمدانیه‌ده، اوقدر مشاهده
اولنور. مع‌مافیه ، بوعلم حقیقی قلبلرمزی ترفیع ، وبزی بالطبع
جناب حقه توجیه ایدر .

محبوبه . — بو پك طوغریدر . بن ، دها اول ، الله
عظیم الشانی ، حقیله ، وابنای جنسمی ، لایقیله سوه‌میور
ایدم . جهالتم آزالدقجه ، جناب حقه‌ده، مخلوقاتنه‌ده، کندیمده
او قدر محبت حس ایتمکه باشلادم .

مقبل . — همشیره‌جکم ، بنده ، عینی اویله بر حس ایله،
متحسس اولیورم . مع‌مافیه ، بنی احاطه ایدن شیلری‌ده، دها

زیاده سوییورم. مثلا، اولجه چیچکلره ، یالکز کوزلکلرندن
طولایی ، عطف نگاه ایدیور ایدم ؛ شمدی ایسه ، آنلردن
دها زیاده مستفید اولیورم ؛ نه صورتله یاشادقلرینی، وکائناتده
نه فعل وحرکتده بولندقلرینی بیلیورم‌ده، هربرینه فوق‌العاده
مفتون اولیورم .

١٢٧ . — آغاجلرك صنعتله زراعته اولان فائده‌لری — اورمان یاپمه — اورمانلرمزك محصولاتی کراسته ، کمور ، چام ساقزی ، قبوق

میوه‌دار اولسون اولمسون ، کافهٔ اشجار ، بزم ایچون بر
یار وفاداردر .

معلم . — بر آغاجك اشغال ایتدیکی موقع ، صانكه
ضایع اولمش کبی، کرك کویلرده ، وکرك شهرلرده ، بر طاقم
آدملر ، آغاجلرله، یاغی دشمن کبی ، محاربه ایتدکلری کوریلیور .
بونلرك شو حرکتی، شایان تأسف بر جنت اولدیغی ، البته
شمدی اکلایورسکز . آغاجلر ، بزه دشمن دکل ، برر
دوستدر. بزه بر طاقم کوزل خدمتلر یاپیورلر ؛ بوندن بشقه،
هوایی اصلاح ایتمك خدمتنی ده ایفا ایدیورلر . طوپراغك
رطوبتنی محافظه ، وآنی علی السویه احاطه ایتدیکی ایچون ،

نباتاته غایت نافع اولان، جو هوانك سیسلرینی جذب ایله، مملکتك قوهٔ انباتیه‌سنه معاونتده بولنیورلر.

بوندن ماعدا، اورمانلر محروقات ایچون، کافهٔ انشاآت ایچون، دولاب، ماصه، صندوق، صندالیه کبی، اشیای بیتیه ایله برابر، دها برچوق معمولات ایچون، غایت قیمتداردرلر. شو حالده، انلرك تخریب ایدلمامسنه دقت اولنملیدر. مع مافیه، باشلوجه محصولی آغاج اولان بو اورمانلر، بزه، زفت، قطران، قبوق، چام ساقزی، ترمنتی، اخلامور چیچکی، کمور کبی، دها برچوق فائده‌لی شیلرده حاصل ایدییورلر.

فطین. — خواجه افندی، بو تعداد بیوریلان شیلردن برچوغنك اسمنی بیله بیلمیور ایدم، شمدی ایشیدییورم، بونلر نه ایشه یرار؟

معلم. — اوغلم، میشه وکستانه آغاجلرینك قبوقلری دباغتده، وچام آغاجندن حاصل اولان، ترمنتی اجزاجیلقله بویاجیلقده استعمال اولندیغی کبی، اخلامور چیچکی‌ده طبابتده قوللانیلور. کمور.....

فطین معلمك سوزینی کسه‌رك:

— آرتق، آنی بیلیرم: اوده منغاللرده؟

معلم. — یالکز منغاللرده‌می؟

فطین کوله‌رك:

— بعضاً ده اوجاقلرده.

معلم. — اویله ایسه بیله‌میورسك.

اورمانجیلق صنعتی: منطر آغاجی محصولی. — منطر موسم صیفده قوپاریلور. بر ال نردبانی اوزرینه چیقان بر آدم منطر آغاجنك قبوغنده یوزوك شکلنده کرتیکلرله اجرای عملیات ایدر. دیکرلری بو قبوغی یوقاریدن اشاغی‌یه طوغری یارار وقوپارر. بومنطر باشلوجه طاپه اعمالنه یرار. طاپه‌جی بو منطردن دورت کوشه کوچوك پارچه‌لر کسر. مؤخراً بو پارچه‌لری غایت کسکین بر بچاغه کوستروب کمال مهارتله مدور یاپار. مقتدر بر طاپه‌جی کونده بیکلرجه طاپه یاپه‌بیلور.

مقبل ایله محبوبه کولشمکه باشلادیلر.

معلم. — اوغلم، کموردن باروتده یاپیلور. فقط انجه

باروت اعمالی ایچون، قوللانیلان کمور سکود آغاجندن؛ وطوپ
ایچون یاپیلان قبا باروتده قواق آغاجندن حاصل اولیور.

ممالك شاهانه، اورمان ومعادن کبی، ثروت طبیعیه ایله غایت
زنکیندر. قوریلقلردن، چالیلقلردن، اشخاصه عائد اورمانلردن
بشقه، یالکز میری یه عائد اولمق اوزره موجود اولان
اورمانلرك مساحهٔ سطحیه سی ٨٠٠٠٠٠٠٠ دونمدن زیاده در.
بو اورمانلرده موجود اولان اشجارك باشلوجه لری میشه،
کورکن، کوکنار، قاین، چام، کستانه، قره آغاج،
دیشبوداق آغاجلریدر. وبو آغاجلردن حاصل اولان کراسته لردن
میشه وکوکنار آغاجلرینك کراسته لری برنجی، وکستانه آغاجنك
کراسته سی ایکنجی درجه دن معدوددر. میشه آغاجی کراسته سی
همان هر اورمانده، واك اعلاسی سینوب سنجاغی اورمانلرنده
بولنور.

کستانه وکوکنار آغاجلرینك کراسته سی، کمی دیرکلری
اعمالاتیله ابنیه انشاآتنده؛ قره آغاج ایله قزل آغاج، صوده
زیاده طیاندیغی ایچون، مخزن، قویو، معدن اوجاقلرنده؛
آقاسیا، کورکن، دیشبوداق، چلنبیك آغاجلرینك کراسته سی
آرابه اعمالاتنده؛ قواق وتترك قواق آغاجلرینك کراسته سی
قوطیجیلق، چیقریقجیلك صنعتلرنده قوللانیلور. اودونك
اك اعلاسی میشه، کورکن قاین آغاجلرندن حاصل اولور.

البته سزده اکلایورسکز. آغاج، انی برطاقم یرلرده استعمال
ایتمك ایچون، اداره سی لازم کلان کثیر المحصول برسرمایه کیدر.

مع هذا آغاجلر قطع ایدلدکجه، یرلرینی خالی براقیوب برطرفدنده
دیکمك لازمدر.

١٢٨. — قطع اشجار. — محصول سرقتی یاخود یغماکرلك

اورمان، آنی برچوق یرلرده استعمال ایتمك ایچون، حسن
اداره سی لازم کلان کثیر المحصول بر سرمایه در.

معلم. — اشخاصه عائد اولان اورمانلره، میری
اورمانلری، آنلره ایراث مضرت ایدنلر ایچون، قانونك جزا
تعیین ایتدیکی، اك قیمتدار عقارلردن صایلور.

مقبل. — عجایب! یا بن، اورمانلرده کزینه رك،
دفعاتله آغاجلری یونتمش، وقالین داللرینی ده کسمش ایدم!
حتی، هنوز دیکلمش، تازه جك فدانلره آصلدیغمی ده
خطرلیورم. بو پك اکلنجه لی ایدی. فقط بونلردن بر قاچی
قیرلدی. بوندن طولایی، فنا حالده تکدیر اولندم.

معلم. — پك کوزل یاپمشلر؛ زیرا، آخره زیان یاپمغله،
اکلنن چوجوقلر، خودبین وشایان تعذیر ونفریندر. تازه بر
فدانی محو وتخریب ایتمك، بر ثروتی تخمندن محو ایلمك
دیمکدر؛ بو عینی بر سرقتدر.

مقبل. — لکن آنی بو نیتله یاپمیور ایدم. اکلنیور
ایدم.

معلم . — بو ، شايان قبول بر معذرت اوله‌مز ،
اوغلم ؛ بو هر حالده دوشونمه‌رك ، حتى ، اوينايه‌رق برقصور
ايشلمك ديمكدر . مع مافيه ، حركتلرينك نتيجه‌لريني تفكر
ايتمكه آلشمق ، بيوك آدملر قدر ، چوجوقلر ايچونده لازمدر .

فطين . — بن ، بنده برچوق دفعه ، باغلرده آغاجلرك
التنه دوشمش اولان الما‌لردن طوپلامش ايدم ؛ حتى ، بونلرى
دوشورمك ايچون ، آغاجى سيلكديكم‌ده واقع اولمشدر .

معلم ، — دوستم ، بو ده عينى بر سرقتدر . اك كوچك
شيلرده ، آخرك حقوقنه وماله رعايت ايلمكه اليشه‌لم . زيرا ،
بر ايشه كوچوك قصورلرله باشلانيلور ، بيوكلريله ختامه
ايرشديريلور .

فطين . — او ! بونك ايچون ، بر دفعه ، پك آغر بر
صورتله تأديب اولندم . باغجى ، قوشوب كله‌رك ، بنم ايله
ارقداشلرمك قولاقلرينى چكيوردى .

معلم . — باغجى ، مدافعهٔ مشروعه‌يه مجبور برحالده
بولنيور ايدى : اكر سزه كرچكدن برفنالق ياپمش اوله ايدى ،
برحقسزلق ايشلمش ، حقوقى تجاوز ايتمش اولور ايدى .
قولاقلريكزك بر آز چكلمه‌سنه كلنجه ، باغجينك يرنده اولسه‌م ،
بنده اويله ياپمش اولور ايدم . شو قدر كه ؛ فضله اوله‌رق ،
آخرك مالنى غصب ايتمكه الشمقلغك نه‌دن غايت فنا برشى
اولديغنى ، سزه اكلاتمغه چالشور ايدم . فطين ، اكر
آرقداشلركدن برى ، انجق اون ايكى الما دكرنده وبر ميوه‌دار
آغاجه نسبتله ، لاشى مثابه‌سنده اولان ، يچاغنى سندن الق

ايستمش اولسه ايدى ، باقه‌لم ، بوكا سن نه ديه‌جك ايدك ؟
فطين محجوب اوله‌رق باشنى اكدى .

معلم شمدى پك كوزل اكلايورسك ، دكلمى ؟ بو بر
حقسزلق ايدى : سن ، سكا ياپلديغنى آرزو ايتميه‌جكك برشيئى
آخره ياپيور ايدك .

فطين . — بونى بشقه‌لرى‌ده ياپيور ايدى . بنده انلركبى
بر حركتده بولندم .

معلم . — نه چركين معذرت ! اوغلم ، بشقه‌لرى كبى ياپمق ،
بلااختيار خفيف مشربلك عرض و اظهار ايتمك ديمكدر ؛
عزيزم ، هيچ بروقت ، بشقه‌لرينك ياپديغى شيلرى ياپمق
آرزوسنده بولنمه ، وظيفه‌ك نه ايسه ، آنى ياپ .

فطين . — بعدما بووجهله حركت ايده‌جكمى وعد
و تعهد ايدرم .

١٢٨ . — قوشلر و حشرات . ممالك شاهانه‌ده { زراعت } . — { اصول تفجير } . — آفريقانك بريه‌لرى ؛ بئر صنعى والواح صنعيه .

هپ بو صورتله صحبت اولنه‌رق بلبلرك ، هدهدلرك ،
اوتلكنلرك ، دارى قوشلرينك اوچوشوب اوتوشدكلرى ،
سايه‌دار ، برچيغرده يوله‌نهايت ويرلمش ايدى . معلم فيضى افندى .

ایشته ، محصولاتك مخربی اولان ، هوام وحشرات ایله حیوانات قاضمه‌یه قارشو ، بتون کون محاربه ایدن چفتجیلرك دوستلری .

بايقوش — هدهد — آری قوشی

حشرات وحیوانات قاضمه‌نك مخربی اولان طیور هادمه .

دیبور ایدی . درحال چیغیردن چیقیله‌رق اطرافی آچیق برطریقه کیردلی. بوطریقك یمین و یسارنده زمردی بغدای ، یولاف ، یونجه تارلالری کورینیوردی .

تارلا فاره‌سی — طرطیل — مایس بوجکی

اکینلرك مخربی اولان حشرات وحیوانات قاضمه.

معلم فیضی افندی ، بو زراعتك نقدر دقت ومهارتله اجرا اولندیغنی و برقاریش محلك بیله خالی براغلمیوب محصولاتك نقدر مبذول کورنمکده بولندیغنی چوجوقلره بیان ایله نظر دقتلرینی جلب ایتدی . مقبل دیدی‌که :

— خواجه افندی ، ممالك شاهانه‌نك هرطرفی‌ده ، بولندیغمز بو شهرك اراضیسی کبی، تماميله زراعت اولنمشمیدر ؟

— خیر ، عزیزم . ممالك شاهانه‌ده غیر مزروع برچوق اراضی واردر. حتی، یالکز خداوندکار ولایتنده ٣٠،٠٢٣،٨٦١ دونم مرعا واوتلاق بولنیور. قونیه ، حلب ، آنقره ، دیاربکر، موصل، بغداد ولایتلریله دها سائر ولایتلرده دخی برخیلی اراضیء خالیه واردر . سببی ایسه ، برقسمنك قوتسز اولوب پك آز محصول یتشدرمه‌سی ، و برقسمنك‌ده، شمندوفرکبی وسائط نقلیه‌نك فقداندن طولایی ، یتشدیریلان محصولك الده قالمش اولمه‌سی قضیه‌لرندن عبارتدر. فرانسه‌ده، اوکبی قوتسز اولوبده آرپه، بغدای وچودارکبی محصولاتی یتشدرمکه مساعد اولمیان اراضی‌یه برطاقم آغاجلر و باخصوص غایت قوراق وضعیف یرلردن حظ ایدن چام آغاجلری دیکیلوب اورمان یتشدیریلور وبوندن برچوق استفاده اولنور .

ممالك عثمانیه‌ده برخیلی‌ده بطاقلقلر واردر. بونلر، نباتاتك کوکلرینی چوروتوب غایت فنا برتعفن ظهورینه سبب اولدقلری ایچون، هم هوایی اخلال وهمده طوپراغی ابطال ایتمش اولیورلر. شو جهتله بو بطاقلقلرك قوریدلمسی صحت وزراعت ایچون فوق العاده فائده‌لیدر ، که بوده برچوق واسطه‌لرله باخصوص [فن تفجیر] یعنی یارمق اصولنك قبول و اجراسیله ممکن اوله‌بیلور .

تفجیر ، بطاقلقلرده بولنان صولری برطرفه جاری قیله‌رق زمینی قوروتمق یعنی یر آلتنده برطاقم لغملر آچه‌رق بوواسطه‌ایله صویی محل آخره سوق واجرا ایلمك عملیاتندن عبارتدر .

بو برنوع لغمدر ، كه بعضاً طاشلر ايله مملو ، و اوستى طوپراق
ايله مستور چقورلر ؛ و بعضاً دخى اوج اوجه وضع اولنمش
طوپراق كونكلرله وجوده كلير . آنجق بو كونكلر بروجهله
ترتيب وتنظيم اولنور ، كه اوزرلرنده بولنان طوپراقلردن صيزان
صولر ، كونكلرك اوجلرنده واقع آرالقلردن
كچه رك بورينك درونده سيلان ايدر
كيدر . بو اصول كرك انكلتره ده وكرك
فرانسه ده قبول اولنوب ، پك چوق
فائده سى كورلمش ايسه ده بزده هنوز
اتخاذ اولنمامشدر .

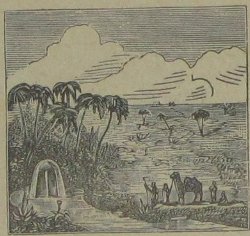
تفجير كونكلرى . — اراضينك آلتنده لغم آچمق ايچون بورايه تخميناً بر مترو عمقنده پيشمش طوپراق كونكلر وضع اولنور . وصولر طوپراغى چكوب كتورمكسزين جريان ايده‌بيلمك ايچون ارەلرنده كفايت مقدارى بر فاصله براغيلور .

چوجقلرم ، يالكز ممالك عثمانيه نك
دكل ، كرهٔ ارضك قسم اعظمى بيله ، هنوز
غير مزروعدر . مثلا ، آفريقايى استيعاب
ايدن صحراى كبيرك بريه لرى كبى ، نقدر اراضى ترك اولنمشدر !

مقبل . — خواجه افندى ، طوغرى ؛ لكن بو ،
انسانلر ايچون ، بر خطا صايله مز : او اراضى يى اعمار ايتمك
قابل دكلدر .

معلم . — خطا ، اوغلم . چولك قوملرى التنده ، همان
تحت الارض بردكز كبى ، برچوق آقنتيلر واردر . بو كونكى
كون اعمال اوله بيلان و [بئر صنعى] دينيلان درين قويولر
واسطه سيله ، بو صولر ، فسقيه لر كبى ، سطح ارضه فشقيرتيلوب ،

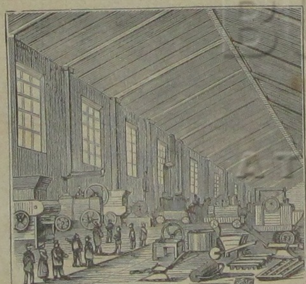
بونكله حقيقى چايلر وجوده كتيريله بيلور . بو سايه ده ، آغاج
توره تمك ، يواش يواش برچمنزار وجوده كتيرمك ، الحاصل
محصولسز اوقومى ، نباتاته ،
الواح صنعيه يه تحويل ايلمك ده
ممكن اوله بيلور .

بئر صنعى والواح صنعيه

فطين . — شو حالده ،
بونلر نيچون درحال ياپلميور ؟

معلم . — اوغلم ، چولى
محصولدار قيلمق ايچون ، بر
چوق پاره لر ، برچوق دقتلر
ايجاب ايدر . دها قولاى ، ودها زياده شايان اعتنا برشى وارسه ،
اوده يانى باشمزده كى اراضى يى ، دها كوزل اعمار ايتمك ، اكا
حاصلاتى تزييد ايتديرمكدر .

سركئ عموميه نك زراعت شعبه سى

ثروت عموميه نك
تزايدينه ، زراعتك
اصلاحندن ، قناللر ،
شمندوفرلر كبى
تأسيساتك تكثيرندن
كوزل واسطه اوله مز .
فرانسه زراعت
مكتبلرندن برينك
سركئ عموميه يه وضع
ايله ، تشهير ايتديكى محصولاتك بولنديغى صالونه شو سوزلر

يازلمش ايدی : « طوپراق وطن ديمكدر ؛ انی اصلاح ايلمك، وطنه خدمت ايتمكدر .

١٢٩ . — {چفتجيلك} صپانلر ، سوركی ، طومار

محبوبه‌نك چيچك ساقسيسی ، فطينك قرار قطعيسی

طوپراغی درينلشدرمك ، قوهٔ انباتيه‌سنی قاتمرلشدرمك ديمكدر .

فيضی افندی ايله چوجوقلر ، خيری افندينك چفتلكنه تقرب، وهر طرفده ، كويلولرك ايشلريله مشغول بولندقلرينی مشاهده ايديورلردی . فطين ، زراع بيننده حكمفرما اولان بوفعاليته حيران اولمش ايدی . درحال ديدی كه :

— كويلولرك دخی ، عمله‌لر كبی ، برچوق ايشلری اولديغنی اكلايورم .

مقبل . — بنده ، افندی بابامك دائما بويله سويلديكنی ايشـيديورم ؛ لكن ، خواجه افندی ، طوپراغك محتاج اولوبده ، كويلولرك ، متواليا مشغول بولندقلری بو ايشلر نه كبی شيلردر ؟

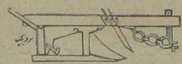
معلم . — زراعك ايلك عمليـاتی ، تخم آتمزدن اول ، زمينی حاضرلمق ؛ اكيله‌جك اراضيی ، نو اصول صپان ايله ،

اوتلرينی يولوب تميزلمك؛ زمينی، هوانك وشمسك تأثير نفوذينه عرض ايتمك ايچون، الت اوست ايلمك لازم كلور . اكر طاشلرده طوپلانيلوب اوته‌سنه، بروسنه كوبره سرپشديريلور ايسه ، طوپراغـك قوت وبركتی قاتمرلشديرلمش اولور .

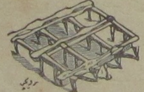
اوائلده ممالك شاهانه‌ده، فرانسه‌ده، روماده ويونانستانده استعمال اولنان عتيق صپان بر چفت اوكوز ايله چكيلان بياغی بر چنكل ايدی .

بو عمليات ، نباتاتك نفقه‌سنی ايكی قات ايتمك كيبدر . مع مافيه شو قاعدهٔ عموميه‌ده رعايت لازم كلير: « ترلاكی برمثلی دها بيولتمك ايسترميسك ؟ پكی ؛ ممكن ايسه آنی بر قاتدها درينلشدرمكه چالش ؛ بو صورت ، همانده آرزوكزك حصولنه دلالت ايدر .

جديد صپان . — التندن طوپراغی سوكوب يوقاری قالديران برصپان تيموری ايله طوپراغی ياران برپچاغی وطوپراغی آيران برده قولاغی حاويدر .

محبوبه . — بونی پك كوزل اكلايورم، زيرا، دوشونيورم كه ، ساقسيلرمه ديكديكم چيچكلر ايچون نه ياپلمق اقتضـا ايديور ايسه ، زراعت ايچونده ، اويله‌جه ياپمق لازم كليور . ساقسی پك كوچوك اولديغی، وفدان اوراده‌كوكلرينی اوزاتمغه ميدان بوله‌مديغی وقت ، بوينـك نصفی كماله ايره‌ميور .

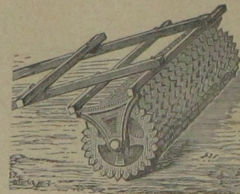
سوركی . — صپان سورلدكدن صوكره ترلانك يوزينه سوركی كزديريله‌رك ايرقلايور. طراغك باغچه‌لرده كورديكی خدمتی بو سوركی‌ده ترلالرده كورر.

وبونك چيچكلری ، طوپراغی چوق اولان ديكر بيوك

ساقسی‌ده‌کی فدانك چیچکلرندن دها آز اولدیغی کبی ، او قدرده کوزل اولمیور .

معلم . — الدانمیورسك، قیزم . زراعتده دخی طبق بویله‌در .

فطین . — بونی اوکرندیکمدن طولایی پك ممنونم . همان بوندن استفاده ایتمکه چالیشه‌جغم .

طومار . — ایری طوپراق پارچه‌لرینی قیرمق یاخود خفیف طوپراقلری طولاندرمق ایچون اوستندن طاش یاخود دوکمه طومار کچیریلور . اکثریا بو طومارلرك دیشلری‌ده واردر .

محبوبه کوله‌رك . — ناصل فطین ؟ چفتجیمی اوله‌جقسك .

فطین‌ده تبسم ایدرك . — اوت ، کوچوك خانم ؛ بزم اوك صاحبی ، باغچه‌سندن بزه کوچوجك بر سبزه ترلاسی ویره‌جکنی وعد ایدیبور . بیوك والدم ، بو ترلایی ، خالی بر وقتده بالله‌یه‌جکمزی وبوکا صلاطه‌لق ، فاصولیه ، قوزی قولاغی دیکه‌جکمزی سویلیور . بن ، که طوپراغی درینلشدرمك لازم کله‌جکنی بیلیورم ، سز مستریح اولکز ؛ آنی قوت قلب ایله ، آلت اوست ایتمکه چالیشه‌جغم .

معلم . — کوزل تصور ؛ شو حالده سن ، اکا صرف ایتدیکك دقت وغیرتك ، مظهر اوله‌جغك مکافاتی کورمکله ناصل انشراح درون حس اولندیغنی اکلایه‌جقسك .

١٣٠ . — ﴿دیکلندرمه﴾ و﴿زراعت متناوبه﴾ . —

نباتات کاسرالقوه ، نباتات مصلحه

زراعك اك بیوك هنری ، زراعت متنوعه‌یی عینی بر طوپراق اوزرنده تعاقب وتوالی ایتدیرمکدر .

فطین . — ناصل ، خواجه افندی ؟ عینی بر طوپراغه دائما عینی بر نبات اکلیورمی ؟

معلم . — خیر عزیزم . بونك حکمتی ایسه پك بدیهیدر . فطین ، متنوع حیواناتك ارزاق مختلفه ایله بسلندکلرینی بیلمیورمیسك .

فطین کولمسه‌یه‌رك :

— او ! پك اعلا بیلیرم ! نه آت ، ات ؛ نه ده کدی یولاف ایله بسلنور . کدینك یدیکی آته ، آتك یدیکی ، کدی‌یه الویرمز .

معلم . — پکی ! نباتاتك دخی حیوانات کبی اولدیغنك فرقه‌وارلمشدر : هر برینك متنوع نفقه‌سی واردر . وبونلرده ارض ایله هواده بولنیور . مع‌مافیه ، باشلوجه کوکلریله بسلنن . واك زیاده ، طوپراقدن استفاده ایدن بغدای ، وچودار کبی ، برخیلی حبوبات واردر . شمدی ، بو نباتاتك دائمی صورتله زرعی ، طوپراغك قوتنی ، همان محو ایتمش اوله‌جغنی البته اکلارسك : بونلره [نباتات کاسرالقوه] دینیله‌بیلور .

طوپراقدن زیاده ، هوادن مستفید اولان . وباشلوجه
یپراقلریله بسلنن یونجه ، وقبا یونجه کبی ، دیکر بر طاقم نباتات
دها واردر . بونلرده [نباتات مصلحه] اطلاق اولنه‌بیلور .

اکر عینی بر زمینه ، دائما عینی بر نبات دیکلمش اولسه ،
طوپراغك بو نباته مناسب اولان قوتی ، درحال توكنور ؛
وبو نباتك ، آرتق او طوپراقده ، ایشی ایلرو کیتمز اولور .
لکن ، بر نبات ، اکا اویغون اولان شی ایله بسلندکدن
صوکره ، آنك یرینه عینی خواصی حائز اولمیان ، وطوپراقده
بولنان اغذیه‌نك ، دیکر بر نوعنی صرف ایدن بشقه بر نبات
قونیلور . دیه‌لم که ، آت ، اوتی یدکدن صوکره ، کدی‌یه
جکری ویریلور . ایشته ، زراعتك بو تعاقبنه [زراعت
متناوبه] دینیلور .

زراعت متناوبه‌نك یكانه قاعده‌سی ، نباتات مصلحه ایله
نباتات کاسرالقوه‌یی ، یکدیکرینه تعاقب ایتدیرمکدر . ایکنجی
قاعده‌سی‌ده [نباتات مذکیه] یی [نباتات معشبه] یه توالی
ایتدیرمکدن عبارتدر .

[نباتات مذکیه] اول نباتاته اطلاق اولنه‌بیلور ، که انلرك
زرعی ، طوپراغك فنا اوتلردن تطهیرینه سبب اولور . زیرا ،
اکلدکلری ترلا چاپه‌لنور : مصر بغدایی ، پتاتس ، پانجار کبی .

محبوبه . — اوت ، افندم ، پك طوغری ؛ سود
همشیره‌م عایشه ، بنا دائما پتاتس ترلاسنی چاپه‌لمغه کیتدیکندن
بحث ایتمشدر .

معلم . — تمام ، بالعکس ، بغدای وچاودار کبی ، [نباتات
معشبه] تسمیه‌سی مناسب اولان بر طاقم نباتات دخی واردر .
محبوبه ، بونلره نیچون نباتات معشبه دینیلور ؟ معلوم آ ،
« معشبه » اعشاب کلمه‌سندن مشتق اولوب ، اوت بتوریجی
معناسنه کلور .

محبوبه . — چونکه انلره چاپه اوریله‌مز .

معلم . — اویله ؛ بونلر خرمن وقتندن اول تخملرینی
دوکه‌رك طوپراغی تلویث ؛ وسنهٔ آتیه ایچون بروجه‌پشین بر
موقع ضبط ایدن برطاقم مضر اوتلرایله بیومکه براقق مجبوریتی
حاصل اولیور .

فطین . — خواجه افندی ، ایشته ، شوراده بر بغدای
ترلاسی . بونده ، اکیندن اول چیقارلمسی قابل اولمیان برچوق
مضر اوتلر كوریورم .

محبوبه . — لکن ایچلرنده پك کوزل چیچکلرده وار !
باقکز ، قرمزی کلنجك چیچکلری نه‌ده طنطنه‌لی !

معلم . — اوت ، قیزم ، حیفا که بوچیچکلر زراعك
ایشنی کورمز . بونلر ، محو ایدلمدیکی تقدیرده ، فائده‌لی
مزروعاتی محو وتخریب ایده‌بیله‌جك اولان کثرتلی برطاقم اوتلردر .

فطین . — خواجه افندی ، مادامکه هر بر نبات کندوسنه
مناسب اولان غدایی مناوبةً بر بر طوپراقدن اخذ وقلع
ایدیور ، شو حالده طوپراغك دخی ، یکدیکرینی متعاقب
محصوللرنده‌کی برقاچ درلو طعام یندکدن صوکره ، آرتق نهایة ایرن

برصفره كبی ، حاصلات ويرمك قوتی بسبتون ضايع ايتمسی لازم كلزمی ؟

معلم . — بديهی ، اوغلم ؛ لكن ناصل كه صفره يكيدن تهيه اولنيور، طبق انك كبی، طوپراغك قوتلری‌ده يرلو يرينه قونيله‌بيلور .

فطين . — نه صورتله ، خواجه افندی ؟

معلم . — طوپراقدن رفع ايدلمش اولان شيئی ، اكا اعاده ايدن هر نوع كوبره‌لر ايله .

فطين . — بو ناصل شی ، خواجه افندی ، طوپراق هيچمی ديكلنميه‌جك ؟

معلم . — خير ، اولادم ؛ اكر زراعتی تنوع ايتدرمك؛ وطوپراقدن رفع ايدلمش اولان قوهٔ انباتيه ، كوبره‌لر واسطه‌سيله ، ينه طوپراغه اعاده ايدلمك اصولی بيلنور ايسه ، زمينك ديكلنمكه احتياجی يوقدر .

مقبل . — باق ! طوپراغك ديكلنمكه محتاج اولديغنی دفعاتله ايشتمش ايدم. بزم چفتلكك اتصالنده بولنان برچفتلكك صاحبی، متصرف اولديغی اراضی‌يی بالآخره زرع ايتمك ايچون، بر ، و بعض دفعه‌ده ، ايكی سنه خالی براغيور .

معلم . — زراعتك بو تعطيلنه [ديكلندرمه] دينيلور . بو پك فنا اصولدر ، كه بوكا آنجق طوپراغك قيمتی اولمديغی، وانی زراعت ايتمك وكوبره‌لمك ايچون پاره بولنمديغی وقت مراجعت اولنه‌بيلور .

فطين . — بر ياخود ايكی سنه ، هيچ برشی حاصل ايتميان بر اراضی‌يه مالك اولمق ، حقيقةً ، جان صقنتيسنی پاره ايله صاتون المق كبيدر .

معلم . — شبهه‌سز ؛ حتی فن زراعتك ترقی ايتديكی مملكتلرده، ديكلنديرمه اصولی، كاملاً زراعت متناوبه قاعده‌سنه تحويل اولنمشدر .

زراعت متناوبه اصولنی فرانسه‌يه ادخال ايدن مشهور [اوليويه - ده - سرس] « طوپراغك حقيقی ديكلنمه‌سی زراعتك تحويل وتنوعدن عبارتدر . » ديور ايدی .

١٣١ — {حيوانات اهليه}. — كوبره ومعدنی كوبره‌لر — غوانو كوبره‌سی

چيفتچيلك ايله يايلاجيلق بر مملكتك ايكی ممه‌سيدر

فيضی افندی ايله اوچ چوجوق، چفتلكه واصل اولديلر. وقت ، حيوانات اهليه‌نك، تضييق حرارت سببيله ، مرعادن آخوره كتيرلديكی بر زمان ايدی . حيواناتی پك زياده سون فطين، فوق‌العاده بردقتله، سوری‌يه عطف نظر ايديوردی. حتی ، اوكوزلری تعداد ايتمكله اكلنه‌رك ، ديدی‌كه :

وای! وای! خواجه افندی ، بو قدر كوزل حيوانلری بسلمك ايچون ، كيم بيلور نقدر يم لازم كليور !

معلم . — پك طوغری ؛ لكن، حیوانات اهلیه‌نك پك بیوك برفائده‌سی اولدیغی جهتله، چفتجی بونلرك اتفاقی ایچون، اختیاری لازم كلان فداكارلقلردن اصلا چكنمز .

حیوانات اهلیه، كوبره‌نك باشلوجه محصلیدر. شوحالده طوپراغی اصلاح ایدن ده بونلردر. زیرا، برطوپراقدن زیاده حاصلات آلمق ایچون، بونی [اصلاح ایتمك] و كوبره‌لمك لازم كلور . «سكزی صرف ایتملی‌كه طقوزی آلمق ممكن اولسون» ضرب مثلی، سزجه معلوم دكلسه، چفتجیلرجه پك مشهوردر.

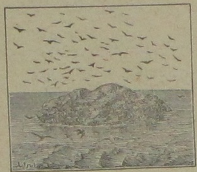

فن زراعت : حیوانات اهلیه . — حیوانات اهلیهٔ كبیره (اوكوز ، اینك ، آت ، مركب ، استر) و حیوانات اهلیهٔ صغیره (قیون ، كچی) زراعته عائد ثروتلرك باشلوجه‌لرندن برینی تأسیس ایدر . ممالك عثمانیه‌ده بوره‌بان آتلرك باشلوجه‌لری واك مشهور ومعتبرلری كوردستان ، عربستان آتلریله بونلرك نجد وكحیلان جنسلریدر .

فطین . — خواجه افندی، طوپراغی اصلاح ایتمك نه دیمكدر ؟

معلم . — طوپراغی اصلاح ایتمك، كفایت درجه‌ده موجود اولمیان كرج، كیل، آلچی كبی، مواد معدنیه‌یی وضع ایله، طوپراغی دها منبت برحاله قویمق دیمكدر . بر خیلی اعتراضلره، مناقشه‌لره اوغرادقدن صوكره، نهایت آلچی استعمالی مملكتته قبول ایتدیرن، اولجه سزه بحثی

ایتدیكم مشهور [فرانقلن] در. روایت اولندیغنه كوره، فرانقلن، آلچی‌یی، بیوك حرفلر ایله طوپراق اوزرینه شو [آلچیلانمش] لفظی محرر اولمق صورتیله، واسع بریونجه ترلاسنه یایدرمش . آلچی ایله مخلوط اولان بو طوپراغك یونجه‌سی، جوارده بولنان آلچیسز طوپراغك یونجه‌سندن دها چابك، دها قوتلی ظهور ایتدیكی ایچون، انظار عمومیه‌ده [آلچیلانمش] لفظی تعین وتجسم ایتمش .

غوانو اطه‌لری

مقبل . — شو حالده، طوپراغی كوبره‌لمك ایله اصلاح ایتمك، عینی برشی دكلدر ؟

معلم . — خیر، طوپراغی كوبره‌لمك، نباتی وحیوانی برطاقم ماده‌لر واسطه‌سیله زمینی سمیرتوب طاولاندرمق دیمكدر.

حیوان یتاقلرینك وضع اولندیغی و خندقلر واسطه‌سیله كوبره صولرینك منتهی بولندیغی شو چقوره دقت ایدیكز ؛ ایشته بو چفتلكك اك قیمتلی كوبره‌لرندندر . اوروپاده وبالخصوص فرانسه‌ده اختیار كلفت ومصرفله خارجدن كوبره جلب ایتدیكی كوریلوب ایشیدیلیور. جلب اولنان كوبره‌لر ایسه، یانمش كمیك توزی، قوری انسان كوبره‌سی، وعلی‌الخصوص اك قوتلوسی اولان (غوانو) كوبره‌لریدر .

۱۲۸۷ ده ارباب زراعتك قوللاندقلری هر نوع كوبره مستثنا اولمق، وامتیاز یالكز غوانویه منحصر بولنمق، وبولنه‌جق

غوانونك امتیازی اراضیٔ امیریه‌یه مخصوص اولوب ، اهالی عهده‌لرنده‌کی اراضیده ظهور ایدر ایسه ، اصحابنی ارضایه صاحب امتیاز مجبور طوتلمق، واخراج اولنه‌جق غوانونك، رسم‌کمرکی الندقدن بشقه، بهر طونیلاتوسی ایچونده بر عدد یوزلك آلتونی آلنمق شرطلریله ، ویکرمی بش سنه مدتله ، فرانسه تبعه‌سندن برینه امتیاز ویرلمش ایدی . شمدی بونك ایچون ٥ ملیون فرانق سرمایه ایله برشرکتك تأسیس اولندیغی خبر النیور .

فطین . — بش ملیون فرانق !

معلم . — فطین ، برقوش کوبره‌سنه ، باخصوص هنوز اسمنی بیلمدیکك برقوشك کوبره‌سنه ، بش ملیون فرانق، پك چوق دکلمی ؟ خیر ، غوانو کوبره‌سنی بحر محیط غربی‌یه قدر کیدوب آرامق کلفت ومصرفنه نسبتله پك آز .

محبوبه . — نه ! کوبره ایچون اورایه قدر کیدیورلرمی !؟

معلم . — اوت، قیزم، اوزرنده ملیارلرجه دکزقوشلرینك یووه‌لری بولنان بحر محیط غربی اطه‌لرینه قدر کیدیورلر . بو قوشلرك کوبره‌لری ، بعض دفعه ، اوتوز سنه یاغمور کورمیان، اویابس اقلیمك آلتده ، عصرلردنبرو تراکم ایدرك، حقیقی طاغلر وجوده کتورمشدر .

فطین . — خواجه افندی ، مادامکه او قدر اوزاق بر محلدن کتوریلیور ، او حالده ، بو کوبره فرانسزلره چوغه مال اولیور .

معلم . — شبهه‌سز، اولادم ؛ لکن، او اوغورده صرف ایدیلان پاره‌نك ، کوبره‌نك محصولاته ویردیکی فیض وبرکت سایه‌سنده ؛ برقاچ مثلی آلنور .

چفتجیلر ، بیوك شهرلردن تباعد ایتدکلری ، یاخود کوبره تدارکی ایچون پاره‌لری بولنمدیغی وقت ، شمدی کوردیککز کبی، حیوانات اهلیه بسلیه‌رك ، بالذات کوبره تدارکنه مجبور اولورلر. وبوده الٔ کوزل بر واسطه‌در .

١٣١ . — زراعت ایچون پاره ایله برابر بر کوزل حسابك لزومی

بلا احتیاط اراضی صاتون التماملیدر

فطین . — خواجه افندی ، بو کونکی کون اجراسی مجبوری اولان ، مکمل زراعت ایچون ، یالکز قوتلی قول ، کوزل آرزو کفایت ایتمیوب ، بونك ایچون ، برچوق پاره ، بر خیلی مهارت ایجاب ایتدیکنی اکلایورم .

فن زراعت : مرینوس - اسپانیاده یتشن بوجنسی کوزل قویون صیق وجزئی قیورجیق ولطیف یپاغیسی ایله مشهوردر .

معلم . — پك حقلیسك، اولادم ؛ فقط بو حقیقت، هنوز برچوقلرینك نزدنده ، دها پك مجهولدر . بر چوق آدم همان اراضی صاتون آلور . آنی کوزلجه اعمار ایتمك

ایچون ، کفایت مقداری پاره‌سی بولنوب بولنمدیغنی دوشونمز.

فن زراعت معلملرندن اولوب، نامنه بر هیکل رکزایدلمش اولان ماتیو نام بر فرانسز: «طوپراغك قیمتندن هیچ ، اولمزسه ، درت یاخود بش‌کره دها زیاده ، بر پاره‌یه مالك اولمکز .» دیمشدر . زیرا ، طوپراغه مالك اولمق ، هر شیئه صاحب اولمق دیمك دکلدر . فطین ، طوپراغی اعمار ایتمك ایچون، بشقه بر شیئه‌ده مالك اولمق لازم کلمز می ؟

فطین . — اوت ، افندم ؛ بونك ایچون، ایو آتلر ، کوزل حیوانلر ، قوتلی کوبره‌لرده لازمدر .

معلم . — پکی ، موافق واویغون اولمق شرطیله ، بتون بو شیلر، طوپراقدن اوچ ویاخود درت دفعه دها زیاده‌یه مال اولور . ایمدی ، دوشونمکسزین ، اول امرده ، اك صاغلام بر حسابه کیریشمکسزین ، هیچ بر وقت اراضی صاتون آلمق جائز دکلدر . فطین ، شمدی ، ویره‌سی‌یه اراضی صاتون الان احتیاطسزلره نه دیرسك ؟ بونلرده ، یالکز طوپراغی اعمار ایتمك ایچون دکل ، حتی ، او طوپراغك بدلنی ویرمك ایچون بیله ، اقتضا ایدن پاره بولنمز . بویله ، همانده محقق اولان بر تهلکه‌یه آتلمق نه‌یه یرار ؟

فطین . — اضمحلاله !

معلم . — اوت ؛ زیرا ، محصولك بر سنه فقدانی ، هر شیئك محو اولمسنه کفایت ایدر . معمافیه ، همان بر کوچوك

مالکانه‌یه صاحب اولنلر دخی ، ویره‌سی‌یه اراضی صاتون النلر قدر احتیاطسز صایلورلر. وبونلر، بشقه برشیئی دکل، یالکز اراضیلرینك توسیعنی دوشونورلر ایسه، پك فنا، پك یاکلش بر حسابه کیریشمش اولورلر . ینه او فرانسز دیوردی که : «کوزل کوبره‌لنمش یالکز بر ترلا ، لایقیله کوبره‌لنمه‌مش ایکی ترلادن دها زیاده حاصلات ویرر . زیرا ، کوبره‌نك تأثیری واسع بر ترلاده غائب اولور. » ایمدی، ترلالرك حدودینی توسیعه صرف ذهن ایتمکدن ایسه، کوبره یغنلرینك تکثیرینی دوشونمك ، واکا ممکن اولان شیئی حاصل ایتدیرمك ایچون، کافهٔ مساعی‌یی تصرف اولنان اراضینك اوزرینه جمع ایتمك دها اولادر .

١٣٢ . — زراعت ایچون ذکا ومعلوماتك لزومی

زراعت مکتبلری — نمونه چفتلکلری

فطین . — خواجه افندی ، شو حالده ، اراضی‌یی ممکن اولدیغی قدر محصولدار قیلمق ، پك فائده‌لی برشیدر ؟

معلم . — کوزل سؤال ! فطین ، زراعتدن استحصال اولنان تمتعك زراعه نقدر فائده‌لی اولدیغنی کورمیورمیسك ؟ یا کندولری ایچون، بر چوق بغدای تهیه اولندیغنی کورمکله، قحط وغلادن خوف واندیشه ایتمیه‌جك اولان ، بشقه آدملر ایچونده آز فائده‌لیمیدر؟ فطین ، شاید بز اهون حاصلات

چیقارمق یولنی بیلمز ایسه‌ك ، آمریقا کبی ، انکلتره کبی ، حتی ، روسیه کبی زراعتده ترقی ایدن مملکتلر ، بزه قارشو نه حرکتده بولنورلر ؟

قطين . — محصوللرینی بزدن دها اهون صاته‌رق ، بزه رقابت ایدرلر .

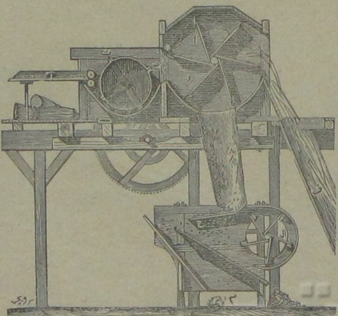
معلم . — اکر ایکی ترلاده حاصل اوله‌بیلان بر محصولی بر ترلاده حاصل ایتدرمکلکك واسطه‌سی بولنمش اولسه ، ایکی دونمدن النان حاصلات اولوقت بر دونمدن چیقارلمش اولور . قزانیله‌جق بو بر دونم یرده [مرج صنعی] یاپیله‌رق قویونلر ، یپاغی کچیلر تکثیر ایدیلور . یپاغی تجارتی ، باشلوجه بر تجارتدر . حتی ، آنقره یپاغیسی ، دنیانك هر طرفنده مشهوردر . اکر زراعتمز ، وباخصوص وسائط نقلیه‌مز مکمل اولمش اولسه ایدی ، بز هر ملتدن زیاده زنکین اولمش اولور ایدك .

معمافیه ، قطين ، صقين بو سوزلرمدن ، کوچوك چفتلك صاحبلرینك ، کوبره ، خرمن ماکنه‌سی ، نو اصول صبان کبی ، بر طاقم آلات وادوات تدارکی ایچون ، مصارفات کلیه اختیارینه مجبور اولدقلرینی استنتاج ایتمه . آنلر ایچون تجربه وجسارتله برابر ، طوغری بر حساب طوتمق لازم کلیر .

مقبل . — لکن طوتیله‌جق حسابك طوغریلغنی کیم تعیین ایدر ؟

معلم . — بو جهت ، صنعت وتجارتده اولدیغی کبی ، زراعتده دخی بیوك بر تأثیر حصوله کتورن ذکایه عائددر .

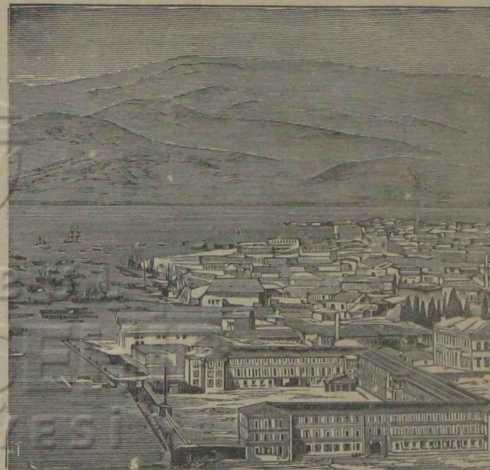
اکر زراع منافع حقیقیه‌لرینه حقیله واقف اولمش اولسه‌لر ایدی ، ممکن اولان کافهٔ وسائطه مراجعتله ، تحصیل علم و معرفه غیرت وباخصوص ارکك وقیز چوجوقلرینك تعلیم وتربیه‌لرینه مسارعت کوستررلر ایدی .

فن زراعت : خرمن ماکنه‌سی . — بو ماکنه خرمنجیلرك کافهٔ عملیاتنی یالکز باشنه بر قاچ دقیقه ظرفنده ایفا ایدر . دمتلر تختهٔ (آ) اوزرینه آتیلور اولوقت بونلر طوقماقلرله دوناتمش بر نوع طنبوره یاقالنمش اولور (ث) (ث) بو آلت بغدای ایله صمانی دوکر . وخرمنجیلر ایله دوکنلرك یرینه قائم اولور . بغدای ایله صمان دها بیوك بر ایکنجی طنبورك ایچنه کچرکه بوده طراقلر ایله مجهزدر . (د ، ا) بوده چفتجیلرك طراغی یرینی طوتار . بو طراقلر بغدای دانه‌لرینك آقوب کیتمه‌سنه مانع اولمز فقط صمانی ضبط ایدوب خارجه دوکر . بغدای دانه‌لری دیکر بر اولوق (ث) واسطه‌سیله اشاغی‌یه اینر وصارصیله‌رق قالبورجیلرك وظیفه‌سنی ایفا ایدن متحرك بر قفس (ح) اوزرینه دوشر . دوران ایدن بر کوچوك هولکوویکی (ال) اوچان الك خفیف صمانلری اغزی ایله رفع ایدر . بو صورتله تمیزلنمش اولان بغدای دانه‌لری قفسدن دوکیلوب چواللره داخل اولور .

زراعتك درجهٔ کماله واصل اولدیغی انکلترهده کویلولرك همان کافه‌سی اوقویوب یازمق و حساب طوتمق بیلور . انکلترهده ، معلملری اون بیك فرانق اجرت اخذیله زراعه‌ك کوزل اصول وقواعدی تعلیم ایدن ، غایت جسیم ، غایت زنکین زراعت مکتبلری واردر . بوندن بشقه ، زراعت وحراثته مخصوص لایعد ولایحصی زراعت غزته‌لری ده نشر اولنیور . بونلر زراع طرفندن مطالعه وتدقیق ایدیلیور .

كذلك فرانسه‌ده دخی جسيم زراعت مكتبلريله برچوق ده
زراعت غزته‌لری واردر. هله آمريقه‌ده زراعت فوق العاده
ترقی ايتمشدر.

ازمير شهرى

فن زراعتك شو مكمليت وترقياتندن بالاستفاده ممالك
شاهانه‌ده دخی اسكی اصولك تركيله يرينه اصول جديده‌نك
وضع وتأسيسی جملهٔ آمال خير اشتمال پادشاهيدن بولنديغی

ايچون ازمير كبی، سلانيك كبی، ادرنه كبی بعض ولايات
شاهانه‌ده [نمونه چفتلكلری] احداث اولنمشدر مملكتمزك
استعداد وقابليت انباتيه‌سی بديهی بولنديغی جهتله منابع ثروت
مللدن اولان امر فلاحتك سايهٔ شاهانه‌ده بزده دخی آز بر
زمانده درجهٔ كماله واصل اوله‌جغی مأمول قويدر.

١٣٣ . — {طرق ومعابر}ك فائده‌لری — دكزلر وسير سفائنه مساعد نهرلر — واپورلر وكميلر — {سوردم محلی}

« نهرلر متحرك يوللردر »

جمعيت چفتلكك ابنيه‌سنه توجه ايتدی. مقبل ايله
محبوبه‌نك سود والده‌سی اولوب، بونلری اوز اولادی كبی
سون، چفتجينك زوجه‌سی خديجه، درحال چوجوقلری
قارشوله‌رق، كمال اشتياقله قوجاقلايوب اوخشادقدن صوكره،
بونلره قهوه‌آلتی اولمق اوزره، بر كاسه قيماق ايله بر طاقم‌ده
ميوه‌لر عرض ايتدی. فطين دخی، سود والده‌لريله ايكی
چوجوق آره‌سنده تعاطی اولنان، مراسم محبته اشتراك ايله
برابر، او كوزل هديه‌لردن دخی حصه‌مند اولدی.

طعامدن صوكره، چوجوقلر كوشكه عزيمت ايتديلر.

بو كوشكك محافظی اولان كوزل بر (تونو) كوپكی دوستانه
رفتار ايله بونلری استقبال ايتدی . چوجوقلر ، بر زمان
بونكله ، و بر زمانده بونك رفيقی اولان وان كديسی ايله ،
اويناياوب اكلنديلر. دها صوكره، معلم
افندی ، وظيفه‌لرينی ايفا ايچون اقتضا
ايدن وقتی غائب ايلمامك اوزره،
شهره عودت ايتمك لازم كله‌جكنی خبر
ويردی . خديجه ، فطينك جيبلرينی

تونو كوپكی

ميوه‌لرله طولدروب، محبوبه‌نك النه‌ده بردمت چيچك ويردی.
مقبل ايسه ، كندوسنه بركوزل ساز دمتی تدارك ايتمش ايدی.
طاتلی تبسملرله وداعلاشوب مفارقت اولندی. عودت، حرارتلی
برزمانه تصادف ايتديكی ايچون سرين
بريول انتخابی لازم كلمش، وبعدالمذاكره
ساحل جهتی ترجيح اولنمش ايدی .
مقبل ايله فطين ، صويك يوزينه
يصی طاش آتوب صيچراتمغه يول
بولدقلری ايچون، بوطريقدن مستفيد

وان كديسی

اولديلر . بو اويون آنلری پك چوق اكلندريوردی . لكن
بر آرالق اويونه دوام ممكنسز اولدی؛ نهر، كمال متانتله يكديكرينه
ربط ايدلمش، متموج كراسته‌لرله همان قپانمش ايدی . برقاچ
ايپ ، بو صاللری بيوك بركمی‌يه ربط ايديوردی. كمی كمال
هيبتله ايلرولیوردی. وكميجيلرده فوق العاده بردقتله، مناوره‌يی

اجرا ايديورلردی . زيرا ، كمی آقينتی يه قارشو كيديور،
وآرقه‌ده‌كی صاللر ايله ده اوغراشمق لازم كليوردی . قوتلی
درت باركير، غايت آغير بر صورتده يوكلنمش اولان، بو
كمی‌يی ، بر ايپ ايله ، چكه‌رك نهرك كنارنده‌كی طار يولی
تعقيب ايديوردی .

چوجوقلر بو منظره‌يه
تماميله متوجه اولمق ايچون
توقف ايتديلر .

محبوبه. — ايشته بكا
وحشی پولك صندالنی تخطر
ايتديرن بركمی.

فطين. — اوت ، لكن

صال چكن بر سفينه

بر آغاج اوبوغندن يايلمش اولان، او صندال ايله امتعهٔ متنوعه
محمول بو ظريف وجسيم سفينه‌نك اره‌سنده نقدر فرق وار .

مقبل . — فطين، اكر سن ، معلم فيضی افنديك، اثنای
سياحتمزده، بكا ارائه ايتديكی واپورلری كورمش اولسه ايدك،
انلر ايله بو كمينك اره‌سنده دها بيوك برفرق بولور ايدك .
سرعتله حركت ايدن بو دكل ، اودر .

فطين معلمه طوغری دونه‌رك :

— خواجه افندی ، مادامكه اوقدر سرعتله حركت
ايديور . يانيچون او كميلردن بوراده استعمال اولنميور .

معلم . — عزيزم بو حال ، نهرلرك عموميتله سير سفائنه

مساعد اولمه‌مسندن نشأت ايديور. واپورلر، قومه اوتورمقدن
خوف ايتمكسزين ، كمال سهولتله آمد وشد ايده‌بيلمك ايچون،
صويك هر طرفى مرتبهٔ كفايه‌ده درين اولمق لازمدر. بوندن
بشقه، سفائنك سير وحركتنه مساعد اولان نهرلرك‌ده، دكزه
سفر ايدن جسيم واپورلرى بارندره‌جق، پك آز عمقى واردر.
دكز واسع برطريقدر. هرجهتى، اك كوچوك بالقجى صندالندن
اك جسيم كميلره دك، هر جسامتده، لايعد ولايحصى برطاقم
مراكب بحريه ايله قابلانمشدر. بحر محيطك غايت ايشلك
ساحللرى اره‌سنه صيقشمش بعض جهتلرى، اوقدر كليتلو
كميلرله قوشاتلمشدركه، غايت ايشلك بر جاده‌ده آرابه‌لرك
يكديكرينه چارپشمسندن قورقولديغى كبى، اورالرده دخى
كميلرك [مصادمه] سندن خوف اولنور. انكلتره ايله فرانسه‌نك
غايت تجارتكاه ليمانلريله محدود
اولان مانش دكزينك قيالى
ساحلى‌ده بويله‌در.

دكزده بر كمى مصادمه‌سى

فطين. — آه! دكزى
كورمكى نقدر آرزو ايديورم.

مقبل. — فطين، سن،
بحر سفيد ايله بحر سياهك
قوچاقلاشدقلرى موقعى: كرهٔ ارضك هيچ برنقطه‌سنه ميسر اولميان
برلطافت خارق‌العاده ايله پرتوفشان ومركز خلافت كبرا اولمق
حيثيتيله‌ده برقات‌دها حائز شرف وشان اولان استانبولى كورسه‌ك!

برى‌ده، اورته‌سنده كوچوك كوچوك آطه‌لريله مرمره دكزى؛
اوته‌ده، اتكلرنده اوبك اوبك قورولقلريله چامليجه‌تپه‌سى، دها
ايلروده، كشيش طاغنك، ياز قيش قارلر بورنمش، بياض
زروه‌سى نقدر دلربا، نقدر حيرتفزادر بيلسه‌ك! يا بوغازلر!
زمردين شريدلرله چويرلمش اولان روم‌ايلى واناطولى ياقه‌لرنده،

استانبول شهر شهيرى (بر چق مليون نفوسى جامعدر)

قره دكزك پوسه‌لريله تشكل ايدن كوچوك كوچوك كورفزلره؛
صرتلرينه برطاقم مكلف ومنتظم كوشكلر، ساحلخانه‌لريوكلتلمش
اولان منى‌منى برونلرك حاكمى اولان او بوغازلر! نقدر زنكين،
نقدر دلنشيندر!

محبوبه. — نهرلرى، واپورلرك سير وحركتنه مساعد

اولان مملکتلرده، شمدی کوردیکمز شو کمی کبی، بارکیرلرله چکیلان سفینه‌لر اولمالیدر ؛ دکلمی ، خواجه افندی ؟

معلم . — آلدانیورسك ، اولادم ؛ نقلیاتك بوراده کوردیککز شو طرز وصورتی، کرچه بطی ایسه‌ده فائده‌لیدر. قولای ومصرفی آزدر . تك بر بارکیر ، صویك اوستنده ٦٠,٠٠٠ کیلو بر حموله‌یی چکه‌بیلور . حالبوکه بر بارکیر قره‌ده آنجق ١,٠٠٠ کیلو بریوکی طاشیه‌بیلور .

طرق ومعابر ، بر چوق (سورم محلی) نه محتاج اولان تجارت ، زراعت وصنعت ایچون ، غایت مهمدر .

چوجوقلر ، معلم فیضی افندینك یاننه تقرب ایتمشلر ایدی . محبوبه دیدی که :

— خواجه افندی ، سورم محلی ندر ؟

معلم . — منی منی محبوبه ، خیری افندینك، چفتجیسی هر صباح، شهره سود، تره یاغی، میوه وسبزه کتورمیورمی ؟

— اوت ، افندم ؛ حتی ، هنوز صاغیلوب کتوریلان بو سوددن هر صباح بر کاسه ایچه‌رك متلذذ اولیورم .

— اویله‌می ؛ پك اعلا ؛ ایشته اقامت ایتدیکمز شهر ، پدریکزك چفتجیسی ایچون ، تجارت اصطلاحنجه بر سورم محلیدر . محصولات ارضیه ، ومعمولات صناعیه ایچون ، مشتریلرك موجود اولدیغی بر یردر . شاید ، چفتلکدن شهره کلمك ایچون ، مناسب بر یول بولنمامش اولسه ایدی ،

بیچاره چفتجی ، اینکلرینك اکا ویردیکی سودی وکمال دقتله سپتلره استیف ایتدیکی سبزه‌یی ، باغدن طوپلادیغی میوه‌یی نره‌یه صرف ایده‌جك ایدی ؟

محبوبه . — حقکز وار افندم ، وشمدی پك کوزل اکلایورم : شهرلر ، کویلر ایچون ، بر سورم محلیدر . واورایه کیدن یوللرده ، بیوردیغکز کبی، وسائط ارتباطیه‌در .

معلم . — پك طوغری ، عزیزه‌م . یاشادیغمز حال مدنیتده ، رفاه وسعادت عمومیه‌یی تزیید ایدن شی ، محتاج اولدیغمز کافهٔ اشیانك فیأتنی تنزیله سبب اولان وسائط نقلیه‌نك سهولتیدر .

١٣٤ . — اوائلده فرانسه‌ده سیاحت . مروریه

معلم . — مقدما ، فرانسه‌ده تجارته وامتعه‌نك سربستیت نقلنه ایراث ایدیلان موانع ، اسکی اصناف نظاماتیله صنعته ایدلمش اولان موانعدن دها آز دکل ایدی . مروری قابل یوللرك ندرتندن طولایی ، اجرت نقلیه غایت آغیر ایدی . مع مافیه ، بو یوللرك بوینده ، هر آن تجاركماللری توقیف ومعاینه ایدیلیوردی ، وحق مروری اکتساب ایچون ، بر رسم ویرمك لازم کلیوردی . فرانسه‌ده . ایکی یوز سنه اول، وسائط نقلیه‌نك فقدانه ، وسیر وسیاحتك درجهٔ مشکلاتنه دائر بر فکر حاصل ایتمك ایسترمیسکز ؟ پك ای ! اوندردنجی

لوئی ، بوربون قابليجه‌لرينه كيتمك ايچون ، دبدبه‌لو ورسای سرايی ترك ايتديكی وقت ، بوكون اون ساعتده كچيلان بر مسافه‌يی ، اون كونده قطع ايده‌مه‌مش ايدی . باخصوص قرالك دها سرعت وسهولتله سياحت ايده‌بيلمسی ايچون، اول امرده ، اوچ آی يوللر تنظيم اولنمش ايدی: چقورلر اودون وچاقل طاشلريله طولدرلمش ايدی. طولاشيق يوللره تصادف اولنديغی وقت ، چيتلر قوپاريلوب ، خندقلر طولدرلدقدن صوكره ، ترلالرك اورته‌سندن كچيلوردی .

مقبل . — اكر قرال لوئی ياشايوبده ، شمندوفرلری ، واپورلری كورمش اولسه ايدی ، نقدر تعجب ايدر ايدی .

فطين . — خواجه افندی ، كميلره ماكنه اختراع ايدن‌ده استفانسونميدر ؟

معلم . — خير ، اوغلم؛ واپورلر ، لوقوموتيفلردن اول اختراع اولنمشدر . موجدی ، آمريقالی مشهور [فولتون]در.

فطين . — اوده بر عمله‌مي ايدی ؟

معلم . — اوت ، اولادم ؛ اكر آرزو ايدرسه‌كز ، يارين سزه ترجمهٔ حالنی حكايه ايده‌يم .

۱۳۵ . — فولتونك ترجمهٔ حالی . — واپور

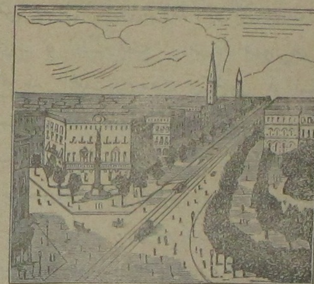
معلم . — فولتون ، ۱۷۶۵ ده ، آمريقاده تولد ايتدی. پدر ومادری غايت فقير ايدی . بر كوی مكتبنده اوقويوب

يازمق اوكرندكدن صوكره ، چراقلقله شهرك قيومجيلرندن برينك نزدينه ويرلدی . دها صوكره انكلتره‌يه عزيمتله ، اوراده ، ماكنه فننی تحصيل ايتدی . ايشته او آندن اعتباراً ، اختراعاته باشلادی . بو اختراعتنه ، آمريقا جمهوريتی ايله انكلتره حكومتی، او قدر اهميت ويرمدكلری ايچون، فرانسه‌ده دها زياده رغبت وتوجهه مظهر اوله‌جغنی اميد ايدرك ، ۱۷۶۹ ده ، پارسه عزيمت ايتدی . اوراده . اول امرده ، حكومتك بعض كونا معاونتنه مظهر اولمش ايسه‌ده ، مؤخراً، كندوسندن ال چكلمش ايدی . بونك اوزرينه ، فولتون ، نوميد اوله‌رق ، انكلتره‌يه عودت ايتمك اوزره ايكن، تصادف ايتديكی همشهريلرندن برينك معاونت نقديه‌سنه نائل اولدی . ايشته بو معاونت سايه‌سنده، كندوسندن يوز سنه اول، پاپنك موقع تجربه‌يه وضع ايتديكی بر تصوری ، فولتون موقع فعله قويدی .

۱۸۰۳ ده ، كمال موفقيتله تجربه‌سی اجرا قلنان بر واپوری انشا ايتدی. لكن او زمان ، ناپليونك ، همان عموم اوروپا دولتلريله پنچه‌لشديكی بر زمان ايدی . فرانسه بشقه بر شيئه دكل ، آنجق ايمپراطوره حصر نظر ايديوردی . حتی ، تجربه‌يی بالذات مشاهده ايدنلر بيله ، آنی درحال فراموش ايتمكدن كيرو قالمديلر.

بناءً عليه ، فولتون ، آمريقايه عودت ايتدی . نويوق شهرينه مواصلتنی متعاقب ، درحال [قلرمونت] نامنی ويرديكی

بر واپوری انشا ایتدی . لکن وطنداشلرینک نزدنده امید
ایتدیکی تشویق وترغیبه بدل ، آنلرك عدم امنیت وسؤ نیتنه
تصادف ایتدی .

نو یورق (۲ ملیون نفوسی واردر)

اختراع ایتمش اولدیغی
واپوری نو یورقده
بتون خلق « دلی
فولتونك کمیسی »
دیه‌رك وصف واشا-
رت ایدییوردی .

نهایت تجربه
ایچون تعیین اولنان
کون کلدی . قلرمونت صویه ، ذکی مهندیسی‌ده ، عمومك
قهقهه‌لری ، وبر سوری جاهلك استهزالری آره‌سنده قلرمونتك
ایچنه آتلدی .

قزغانك صویی ایصندیغی آنده ، قلرمونت نهرك شدتلی
آقنتیسنه قارشو حرکته باشلادی .

درحال مستهزیلر سکوت ایتدیلر .

هله قزغان تماميله قیزوبده ، واپور ساعتده سکز میله تقرب
ایدن برسرعتله حرکته باشلادیغی وقت تجربه دها کوزل بر
نتیجه حاصل ایتدی . قهقهه‌لر ، سورکلی آلقشلره تحول
ایتدی .

باقکز ، چوجوقلرم ، بیلنمیان برشیئی استهزایه آلمق

نقدر کولنجدر . ابنای جنسنه فائده‌لی اولمق ، وعالم انسانیته
بر خدمت یاپمق تصور وتشبثنده بولنان بر آدمك غیرتنی کسر
ایتمه‌ملیدر .

۱۳۶ . — فولتونك ترجمهٔ حالی (مابعد) واپورك ایلك سفری . — ایلك اجرت نقلیه .

برنجی واپورك تجربه‌سندن برقاچ کون صوکره ، نویورق
غزته‌لری ، قلرمونتك ، بعدازین نو یورق ایله آلبانی بیننده ،
دواملی ومطرد برسفر اجرا ایده‌جکنی اعلان ایدییورلردی .
قلرمونتك ایلك سفری ، برطاقم وقوعاتك مصدری اولدی .
نهرك کنارنده ساکن اولان بتون قایقجیلر ، اوجاغی ، هوایه
آتش ایله دومان پوسکورن ، جسیم برماکنه‌نك ، کیجه اثناسنده
ایلرولدیکنی کوره‌رك ، دوچار دهشت اولدیلر . کیمی ،
دائرهٔ تصوردن خارج برسرعتله ایلرو کیدن ، مجسم بو
قورقنج بریدن قورتلمق ایچون ، فرار ایله اختفا ؛ کیمی ،
دیز اوستی چوکه‌رك ، جناب حقه دعا ایدییوردی . بو اثناده ،
واپورده یولنی طوتمش کیدییوردی . ۳۲ ساعت صوکره ،
آلبانی‌یه واصل اولدی .

مقبل . — قلرمونتك قیچنده ، پك چوق یولجی بولنمش
اولمالیدر ، دکلمی خواجه افندی ؟

معلم . — خير، اوغلم، اولجه غزته‌لرله اعلان اولنمش ايكن، واپور، نو يورقدن حركت ايتديكی كون، ينه ايچنده بر يولجی بيله بولنمامش ايدی. حين عودتده، بر شخص، يالكز بر شخص (بوده اندرييو نامنده بر فرانسز ايدی) يولجی اوله‌رق، كندوسنی عرض ايتمش ايدی.

بو آدم، قپودانك قمره‌سنه كيدرك، اجرت نقليه‌نك قاچ غروش اولديغنی سؤال ايدر. فولتون — آلتی دولار. جوابنی ويرر. اجنبی، درحال آلتی دولاری صايار، وبونلری فولتونك النه تسليم ايدر.

فولتون، هيچ بر سوز سويلمكسزين، الديغی بو پاره‌يه، بلا حركت، حصر دقتله اختيار سكوت ايتدی.

دوچار تعجب اولان اجنبی، بر قصور ايشلمش اولمسندن قورقاره‌ق. — «موقعمك اجرتی دكليدر؟ دها می ويرمك لازم كلير.» ديو صورار.

فولتون، بو سوز اوزرينه، باشنی چويرر، وكوزلرنده يووارلنان، نحود دانه‌سی كبی، ياشلری اظهار ايدرك، ديترك بر صدا ايله:

— «بنی معذور طوت. بن، بو آلتی دولارك، نيجه وقتدنبرو صرف ايتديكم مساعينك هنوز نائل اولنان ايلك اجرتی بولنديغنی تفكر ايديورم.» ديدی، ودها صوكره، يولجينك النی طوته‌رق:

— «شو زمانك خاطره‌سی اولمق اوزره، بنم ايله تعاطیء اقداحه رغبت بيورمكزی، بر دوست كبی، سزدن رجا ايتمك آرزوسنده بولنيورم. لكن، غايت فقيرم، شمدی حالم بوكا مساعد دكلدر. اميدايدرمكه، ايكنجی دفعه ملاقاتمزده بو آرزومك حصولنه موفق اولورم.» ديدی.

فی الواقع. بونلر درت سنه صوكره، يكديكرينه تصادف ايتديلر. فولتون، وعدنده قصور ايتميوب، اندرييويه مكمل بر ضيافت ويردی.

الحاصل، قرق سنه‌لك مشقت وعدم موفقيتدن صوكره، فولتون، بين الاهالی، معروف ومعتبر اولمق مكافاتنه مظهر، وآز بر زمانده، عمومك تحسين وتقدير، وحرمت ورعايتنه نائليتله‌ده هر درلو حقسزلقلردن آزاده سر اولدی.

فولتون، كرك آمريقا حكومت مجتمعه‌سی ايچون، كرك بالذات نفسی ايچون، نهايتسز بر ثروتك منبعی اولان بر چوق واپورلر انشا ايتدی.

معلومكزدركه، حكومت مجتمعه اوروپا قدر مسكون دكلسه‌ده، او قدر بيوكدر. بو واسع مملكتك مختلف شهرلری آره‌سنده، وسائط التصاقيه تأسيس ايتمك غايت مشكل ايدی. واپورلر نقلياتك مدتنی تنقيص ايدرك، مملكتك ترقياتنه وبالخصوص تكثير نفوسنه، پك زياده ياردیم ايتدی.

فولتونك بو اختراعندن، يالكز آمريقا مستفيد اولمدی،

بتون دنيا مستفيد اولدى . فولتون ، ١٨١٠ ده ، وفات ايتمشدر .

فطين . — مقصدلرينه واصل اولمق ايچون ، بتون بيوك آدملرك ، بو قدر مشقتلره اوغرامش بولنمه‌لرى نقدر غريبدر .

معلم . — اوغلم ، فراست ، يالكز ثبات ومتانتدن عبارتدر ، دنيلمه‌سنك سببى ده ، ايشته بودر .

كوزل بر فكره مالك اولان ، وفقط آنى ايلك خطوه‌ده ترك ايدن ، بر آدم هيچ بر شى وجوده كتوره‌مز ، بناءً عليه ، اكر بزده موفق اولمق ايستر ايسه‌ك ، اك جزئى ايشلرده بيله ابراز ثبات ومتانته جهد ايتمليز .

١٣٧ . — {ماكنه‌لر} پاپنك كميسى

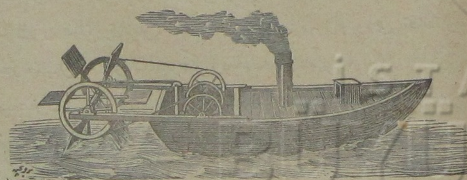
محبوبه . — خواجه افندى ، ذات عاليكز ، بزه ، فولتوندن يوز سنه اول ، واپور ايله اشتغال اولنديغنى ، بيان بيورمش ايديكز . ناصل اولدى‌ده ، اولوقت بخار ايله سير سفائن تأسس ايتمدى !

معلم . — اولادم ، بويله سريع الحركه وسائط نقليه‌نك تأسس واستقرارينه مانع اولان شيلر ، اوائلده ماكنه‌لر عليهنه حكم‌فرما اولان باطل فكرلر ايدى .

مقبل . — بو ناصل ، افندم ؟

معلم . — شمدى اكلارسك .

فولتوندن يوز سنه اول ، پاپن نامنده مشهور بر فرانسز ، بر واپور انشا ايتدى . مملكتك قايقجيلرى ، بوندن خبردار اوله‌رق ، پاپن عليهنده فوق العاده حدت ايتديلر . بونلر : — « بويله اويغون ماكنه‌لر استعمال اولنورسه ، تجارتمزنه اولور . آرتق دها كميجيلره لزوم قالمز . بتون بو ماكنه‌لر ، قوللرمزى فائده‌سز بر حاله قويه‌رق ، بزى اتمك پاره‌سى تداركندن محروم ايدر . » ديديلر . ولدى المذاكره منفعتلرينه مغاير

صنايع بحريه - پاپنك كميسى حركتى كورك يرينى طوتان برتحته چرخه منتهى كوچوك بر بخار ماكنه‌سنى حاوى ايدى .

كوردين بويله براختراعك استعمالنى جبراً منعه قرار ويرديلر . كيجه‌لين ، پاپنك سفينه‌سنى ، مال مشروعنى پارچه‌ليوب محو ايتديلر .

بو صورتله دوچار فلاكت اولان پاپن ، بقيهٔ عمرينى عزلت وسفالت ايچنده كچيرمشدر . حتى ، هانكى تاريخده ، ونره‌ده وفات ايتديكى بيله مجهول قالمشدر .

مقبل ، سویله ، بو کمیجیلرك شو شدتی ، محق وحقوقه موافقمی ایدی ؟

مقبل . — البته دکل ایدی .

معلم . — فی الواقع ، ولو کندولریله آخرینك منفعتنه مخالف اولسون ، قوهٔ جبریه ایله حریتلرینی استعمالدن، دیکر آدملری منع ایتمکه حق وصلاحیتمز یوقدر . بز ، آنلری آنجق عدالته مخالف حرکت، یعنی، حقوقمزی اخلاله جرأت ایتدکلری وقت منع ایده‌بیلیرز. کمیجیلر، یالکز پاپوره قارشو، تعمیری محال ، بر حقسزلق یاپمش اولمدیلر . عالم انسانیته ده بیوك بر فنالق یاپدیلر. شاید ، بشقه‌لری ، او واهی مخالفتلره اعتراضلره ، او باطل فکرلره غلبه چالمامش اولسه‌لر ایدی ، کمیجیلرك ، حقوق شکنانه حرکتیله ، عالم انسانیت ، واپورلرك فائده‌لرندن محروم قالمش اوله‌جق ایدی .

١٣٨ . — ماکنه (مابعد) معارف انسانی متعدد صنعتلره مستعد قیلار — سیلاب — صنایعده بحران

فطین . — کمیجیلرك ، پاپوره قارشو بیوك بر حقسزلق ارتکاب ایتدکلرینی پك کوزل اکلایورم . مع‌مافیه ، واسطهٔ معیشتك ، بویله بردنبره، الدن چیقدیغنی کورمك‌ده نفسه پك کوچ کلیر . بوده انکار اولنه‌مز .

معلم . — بردن بره ! عجایب ! فطین ، ماکنه‌لرك ، ایشجیلری دیکر بر تدبیر قوللانمغه ، ووقوعاته قارشو، حاضر وآماده بولنمغه، سوق ایده‌میه‌جك بر سرعتله، منتشر اولدقلرینی ناصل تصور ایده‌بیلیورسك ؟

فطین . — لکن ، بوکا نه صورتله قارشو طوریله‌بیلور ؟

معلم . — ماکنه‌لرك استعمالنی اوکرنمکله، یاخود صنعتی تبدیل ایتمکله . عزیزم ، جدی معلومات صاحبی اولان بر ایشجی ، هیچ بر وقت ، مدت مدیده ایشسز قاله‌رق ، دوچار اضطراب اولمز .

فطین ، بوکا دائر بر قیاس یاپه‌جغم ، دقت ایت. طاغلردن نزول ایدن ، وهر مملکت ایچون ، بر منبع فیض وبرکت اولان، جسیم صولر واردر. مع‌مافیه ، بو صولردن ، بربورا نهایتنده، یاخود ، قارلرك اریمه‌سنده ، یولنه تصادف ایدن هر شیئی سوروب کتیرمکه حاضر بر طغیان ظهور ایده‌بیلور. بو صولرك جوارنده اسکانه مجبور اولان آدملر، خانه‌لرینی بالاخره سیلابزده اوله‌جق بر صورتده، تمامیله صویك کنارینه بنا ایتمزلر . بالعکس، حیاتلرینی تحت امنیته بولندرمق ایچون، بر طاقم تدبیرلر اتخاذ ایدرلر .

طاغلق سیللری

بك ای، طاغك سیللری کبی، صنعتك دخی طغیانی وقوع بولور. صنعتك حاصل ایتدیکی قابلیت، بعض دفعه جالب بحران اوله‌بیلور. مدبر ایشجیلر، بوکا قارشو برطاقم تدبیرلر اتخاذینه مجبوردر. فطین، تحصیل علم ایدن ومعلومات مکتسبه‌سی، کندوسنی متنوع ایشلر ایله اشتغاله صالح قیلان بر ایشجی، بو واسطه ایله هر شیئه غلبه چالار. الحاصل، چورباجیلری طرفندن رخصت ویریلان عمله‌لر، عقد اتفاق وذکالرینی، سرمایه‌لرینی توحید ایله، متقابلاً یکدیکرینه معاونت ایده‌بیلیرلر.

شو حالده، عمله‌یی اضرار ایدن ماکنه‌لر دکل، تحصیلك نقصانی، تصرفك فقدانیدر. یوقسه ماکنه‌لر، آنلره دائما فائده‌بخش اولمش، واحوال وموقعلرینی اصلاح ایده‌کلمشدر.

اویله یا، ماکنه‌لر، یالکز باشنه ایشلیوب حرکت ایتمز. شاید، بونلر برطرفدن، برقاچ عمله‌یی ایشدن منع ایدرلرسه، اوته طرفدن، بشقه‌لرینك استخدامنه لزوم کوستررلر. ماکنه‌لری یاپمق ایچون، قوللانمق ایچون، صرف ایلدکلری کوموری چیقارمق ایچون، لازم کلان آرابه‌لری وجوده کتیرمك ایچون، بو آرابه‌لرك کچه‌جکی یوللری انشا ایتمك ایچون، عمله لازمدر.

الحاصل، ماکنه‌لر، اك کوزل پیاسه‌یه مالك اولدقلری ایچون، دها زیاده امتعه صاتیلور؛ بناءً علیه، بو امتعه‌دن کلیتله اعمال ایلمك، وبونك ایچونده، دها زیاده عمله استخدام ایتمك لازم کلور.

١٣٩. — بوکونکی ماکنه‌لر — اسکی زمانك اسیرلری — ایلك ماکنه‌لر وآلتلر — صنعت بشرك صباوتی تعبیر آخرله بدایتی — طاش وطونج دورلری

معلم. — محبوبه، اوائلده اك آغیر ایشلری ایفا ایدن اسرایی تخطر ایدییورمیسکز؟

محبوبه. — او! خواجه افندی، حکایه بیوردیغکز، او حزن آمیز زمانی، هیچ بر وقت اونوده‌مم.

معلم. — پك ای، اولادم، ایشته، زمانمزده اسرانك یرینه قائم اولنلر، اك کوچ ایشلری کورنلر ماکنه‌لردر. بونلر بعض ایشجیلرك، ظن وتصور ایتدکلری کبی، عمله‌نك عددینی تنقیص ایتمیورلر؛ فقط آنلره، آنجق زیاده ذکایی وجزئی متاعب جسمانیه‌یی، ایجاب ایدن، دها قولای ایشلری ترك ایدییورلر.

صنعت نقدر ترقی ایدر ایسه، ماکنه‌لر وهر نوع آلتلرده او قدر تکثر ایدر. انسان ایچون، اك مصیبتلی زمان، هنوز ماکنه‌لرك، آلتلرك وجودی اولمدیغی زمان ایدی. ایلك ماکنه‌نك اختراعی، انسان ایچون، بر نشانهٔ نجات اولدی.

قبل التاريخ، انسانلر، فقدانیء آلت حسبيله، اقامتكاهلر انشا ايده‌میوب، مغاره‌لرده اختفا ايديورلردی.

طفوليت صنعت بشر: فرانسه‌ده اوريانى مغاره‌سى - فرانسه‌نك اوريانى نام بر قريه‌سنده كوپكلر واسطه‌سيله تعقيب ايديلان آنله طاوشانلرينك التجا ايلدكلرى طاشلر ايچنده حفر اولنمش بر دليك وار ايدى. بر عمله النى بو دليكه صوقه‌رق ايچندن بر بجاق كميكى چيقاردى. بو حال مراقنى تحريك ايتمش اولدى. قازمه ايله دليكك اطرافنى حفر و بر قپاق طاشى كشف ايتدى‌كه بو طاشك بر مغاره مدخلى اولديغنه شبهه يوغيدى. قپاغى قالدردى. اوكنده بر مغاره‌نك آچلديغنى كوردى. بر مشعله ايله مسلح اولديغى حالده مغاره‌نك ايچنه ايندى. داخلنده انسان اسكلتلرينك يغلمش اولديغنى كوردى. كويده فوق العاده بر هيجان حاصل اولدى؛ بيوك بر جنايت وقوعى ظن اولنمش ايدى. بلديه مأمورى كميكلرى طوپلايوب قبرستانك بر كوشه‌سنه دفن ايتدردى. بو اسكلتلرك ميانده علمانك نظر دقتنى جالب طاشدن وصدفدن بر چوق شيلر بولندى. بو عالملر مغاره‌يى تميزليوب آچديلر. ايچنده حيوانات قديمه جسدلرى وطاشدن آلتلر ايله بر ده قديم بر اوجاق اثرى بولديلر. اوريانى مغاره‌سى اول زمان آدملرينه اولا اقامتكاه وصوكره‌ده قبرستان خدمتنى كورمش ايدى.

الك اول طاشدن آلتلر ياپديلر.

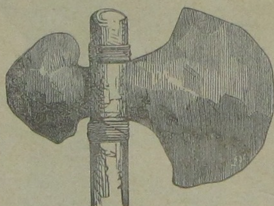
فطين. — لكن، خواجه افندى! او وقتك انسانلرى نيچون بشقه برشى استعمال ايتميوب، يالكز طاش قوللانيورلر ايدى؟

معلم. — آنلر اولوقت نه هنوز معدنلرى طانيور ونه‌ده بونلرى ايشلمك بيلمیورلردى. ايشته بوندن طولايى، بشريتك بو ايلك دورينه [طاش دورى] اطلاق اولنيور.

دها صوكره، انسانلر، طونجى كشف ايدوب، آلت اوله‌رق، آنى استعمال ايتمكه باشلاديلر. دها سفالت آميز،

ودها هنرلى اولان، بو يكى دوره‌ده (طونج دورى) دينيلور.

بو دوره‌ده، انسانلر، معدن آلتلردن، و بو ايلك ماكنه‌لردن مستفيد اوله‌رق، اقامتكاهلر انشا ايتمكه قويلديلر. لكن، هنوز محفوظ ومضبوط اولميان بو اقامتكاهلرى، جوارده كزينن يرتيجى حيواناتدن محافظه ايچون نه ياپديلر بيليورميسكز؟ بونلر خانه‌لرينى، آطه‌لرده اولسون، كوللرك صالصاله صوقولمش آغاج كوتوكلر اوزرنده اولسون، بهمه‌حال، صولرك اورته‌سنده بنا ايتمك لازم كله‌جكنى دوشنديلر.

طفوليت صنعت بشر: چاقماق طاشندن معمول پرداختلو وصاپلو بالطه. — اقوام قديمه سرت بر طاشى ياخود چاقماق طاشنى بالطه شكلنده يونوب بيله‌دكدن صوكره تازه بر آغاجك كوكده‌سنى يارييورلر. طاشك نصفنى اورايه صوقوب آغاجك ياره‌سى قپانه‌رق قبوغنك طاشك قبضه‌سنى صيقشدرمه‌سنه صبر وتحمل ايله انتظار ايديورلر وبو صورتله متين بر بالطه وجوده كتوريورلر ايدى. ايشته بويله عادى بر آلت ياپمق ايچون بر چوق سنه‌لر ايجاب ايديوردى. دها صوكره انسانلر طاشى پرداخت ايتمكى وحقيقى بر صنعتله اكا بر صاپ طاقمغى اوكرنديلر.

بو [مساكن غديريه] دينيلان بنالر دشمنلردن، ويرتيجى حيوانلردن محافظهٔ نفس ايچون آشاملرى قالديريلان آغاج كوپريلر واسطه‌سيله ساحله منتهى اوليوردى.

طفوليت صنعت بشر: بر مغاره‌ده بولنان كيك بوينوزندن اولطه

انسانلر، بو صورتله امنيت‌بخش مسكنلر انشا ايتدكلرى

صره‌ده ، اوته طرفدن ، موتالری ایچونده ، [دولمان] دینیلان ، ازمنهٔ قدیمه مغاره‌لرینه مشابه ، واسع قبرستانلر انشا ایدییورلردی .

طفولیت صنعت بشر :
بونجدن بالطه

اکر بز ، بو آدملرك ، شو حال وموقعنه رجعت ایتمش ؛ بشقه آلتلره ، بشقه اقامتکاهلره مالك اولمامش اولسه ایدك ، کندیمزی نقدر بدبخت بوله‌جق ایدك !

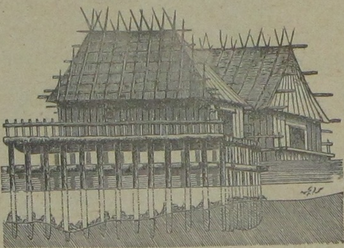
فطین ، زمانمزده ، ماکنه‌لرك وهر نوع آلتلرك کیتدکجه تعدد وتنوع ایتمسندن طولایی ، بعض دفعه ، ایشجیلرك شکایت ایتدکلرینی ایشیده‌جکسك . لکن ماکنه‌لرك و آلتلرك قالدیرلمسنی آرزو ایتمك ، باربارلغه ، طاش یاخود طونج دورینه عودتی ایستمك دیمك اوله‌جغنی اکلامالیسك .

طفولیت صنعت بشر : دولمانلر طوپراغه مرکوز وبر نوع طاشدن طابله‌لره مستند قپاق دوشمه طاشلریدن تشکیل اولنمش جنازه‌لره مخصص اوطه‌لر ایدی .

ماکنه‌لرك ابطالنی دیله‌مك ، هر آلته بدل ، انسانك اللرینه ، طرناقلرینه مراجعتی آرزو ایتمك دیمکدر . کافهٔ آلات وادوات ، ولو عادی چاقماق طاشندن اولسون ، فکر بشرله وجوده کلمش ، وانسان ایچون همانده عضلات جدیده حکمنه کیرمش اولان برطاقم ماکنه‌لردن

عبارتدر : چکیچ ، سرت وانهزامی محال بر یومروق ؛ کوروك ، یورلماز بر آق جکر ؛ کرپتین ، قاتی بر پارمقدر . کفجه ، ال اویوغی خدمتنی کورر ، وفضله اوله‌رق صیجاق صوغوق هر یره طالدیریله‌بیلور ؛ پچاق ، دیشلردن دها کوزل کسر ؛ یازو ، فکری مدن مدیده محافظه ایدن ثابت بر سوزدر ؛ طباعت ، کلام ایله فکری ذوالی محال بر حاله قویمقلغك واسطه‌سیدر .

طفولیت صنعت بشر : غدیری مسکن . — ۱۸۵۵ ده قوراقلق آلپ طاغلرینك سیللرینی آزالتدیغندن اسویچره کوللری زیاده‌سیله تنزل ایلمش ایدی . اولوقت بوکوللرك ساحللری اوزرنده وصویك آلتنده اصلی مجهول برطاقم ابنیه اثرلری کشف اولندی . دها صوکره اقوام قدیمه طرفندن تشکیل ایدلمش بر قریه‌نك انقاضی ظهور ایتدی . بوراده طاشدن آلتلر اورمه کتان قوماشلر بغدای ایله میوه‌لر بولندی .

صنعت بشرك بدایتی ، عالم انسانیت ایچون ، اك بیوك بر مصیبت دوری ایدی ؛ صنایع جدیده‌نك مکملیتی ، بین البشر ، مشقت وسفالتك تقلیلنی تأمین ایتمشدر .

۱٤٠ . — ماکنه‌لرك اك کوزلی : {طباعت}

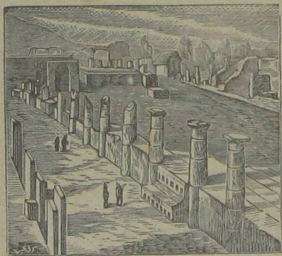
کوزل بر کتاب ، اك زنکین بر خزینه‌در

معلم . — چوجوقلرم ، ماکنه‌لرك اك کوزلی ، آلات

وادواتك الك اعلاسی هانکیسیدر ، بیلیورمیسکز ؟ ایشته بو کتابدر . باخصوص ، طباعتك اختراعندن صوکره ، فوائدی تعمم ایتمکه باشلامشدر . وظیفه‌لریکزی استنساخ ایتدیککز وقت ، ناصل یاپیور ایسه‌کز ، اوائلده ، کتابلری‌ده او صورتله ال ایله استنساخ ایدن میضلر ، باخصوص ، قرآن عظیم‌الشانی ال ایله یازان خطاطلر وار ایدی . بو نقدر کوچ بر مصلحتدر ، بیلیرسکز ؟ ایشته بعضاً تحمل کداز بولدیغکز بو ایشه ، او وقت حیاتی وقف ایدنلر وارایدی . وبونلره ، ایشك زحمت وصعوبتیله متناسب اجرتلر ویریلیوردی . اوائلده اولدیغی کبی ، قرون وسطاده برکتاب غایت قیمتدار ایدی . وهر آرزو ایدنده بولنمیوردی . بر کلام قدیمك هدیه‌سی ، لااقل اوچیوزدن بشیوزه ، وشاید ، شیخ ، حافظ عثمان ، شکرزاده کبی ، مشهور خطاطلر طرفدن یازلمش ایسه ، بشیکدن ، اوتوز قرق بیك غروشه قدر النیوردی . بو جهتله ، فرقان کریم ، دکل هر خانه‌ده ، حتی بعض ، وبلکه‌ده ، اکثر قریه‌لرده بولنمیوردی . بوکونکی کون ایسه ، مطبعهٔ عثمانیه‌ده ، غایت نفیس برصورتله طبع ایدیلان کتاب اللهك هدیه‌سی ۲۵ ، ٤٠ غروش راده‌سنده بولندیغی ایچون ، فرقان مبین ، همان هر مؤمنك حجله‌گاهنی تنویر وتزیین ایدیور .

بو حال ، دنیانك هر طرفده موجود ایدی . اوروپاده ال ایله یازلمش بر کتابك ٦٠٠ فرانق دکری وار ایدی .

بوم‌بای خرابه‌سنده ، بو قیمتدار ال یازولرندن پك چوق بولنمشدر .

وزو طاغنك فورانیله یره کوملمش والقاضی زمانمزده آچیلوب میدانه چیقارلمش اولان رومادە پوم‌پای شهرینك خرابه‌سی .

اوائلده ، اوقومق بیلانلر ، کتابلرینی او درجه‌ده محافظه‌یه مجبور اولیوردی ، که بونلری ، آنجق سنه‌ده بر ، یاخود ایکی دفعه اله آلمغه جسارت ایده‌بیلیوردی . بونلر ، اکثریا زینتلی طولابلره ، یاخود غایت تکلفله اویولمش منتظم صندوقلره قونیلور ؛ بو صورتله توزدن ، وفقط مطالعه‌دن دخی محافظه اولنوردی .

بوندن نه نتیجه حاصل اولیوردی ؟ هیچ برکویلی ، هیچ بر عمله اوقومق بیلمیوردی ، شهرلولرك ، حتی ، ایچلرنده بکلرك ، آغالرك اکثریسی ، آنك جاهلی ایدی . بو جهالت عمومیه اورته‌سنده ، ترقیاتك نقدر بطائتله حاصل اوله‌بیله‌جکنی البته آکلارسکز .

صنایعده حاصل اولان الك نافع اختراع ، طباعتك اختراعیدر ، دینیله‌بیلور ، که بووده اساساً بر ماکنه اختراعندن عبارتدر . بو ماکنه ، یالکز برقاچ آدمك یاردمیله ، ساعتده یکرمی

بیك ورق طبع ایده‌بیلیر . بو قدر چابك ، بو قدر کوزل استنساخ ایتمك ایچون ، نقدر خطاطه یاخود میضه لزوم کوریله‌جك ایدی .

۱٤۱ . — طباعتك تاریخ اختراعی . — الماس تراشجی و حکاك کوتانبرغ

بر صنعت دیکر صنعتی دعوت ایدر

معلم . — ژان کوتانبرغ ۱٤۰۹ ده مایه‌نس شهرنده تولد ایتدی . فاملیاسی اصیل ، وفقط فقیر ایدی . مشغول اولدیغی متنوع ایشلرك حکایه‌سی ، کافهٔ صنایعك ناصل یکدیکرینه مربوط بولندیغنی ، وذکی بر ایشجی ایچون ، بر صنعتك ناصل دیکر بر صنعته مبدأ اولدیغنی ، وبردن زیاده صنعت تحصیلنك نقدر فائده‌لی بولندیغنی بتکرار سزه اثبات ایده‌جکدر .

مایه‌نس شهرنده بین‌الاهالی بر طاقم اغتشاشات ومنازعات وقوعه کلدیکی ایچون ، کوتانبرغ ، مملکتنی ترك ایله ، استرازبورغه عزیمت ایتدی . ایشته بز کوتانبرغی ، بوراده الماستراشجیلق کبی ، غایت کوچ بر صنعتی ، تحصیل ایله مشغول بولیورز .

فطین . — الماستراشجیلق ندر ، افندم ؟

معلم . — الماستراشجیلق ، الماسلری یونتان آدمك صنعتنه دینیلور . الماسك ذاتنده اولان پارلاقلغی ، تمامیله اظهار ایدن شی ، آنجق یونتمه ، وجلا ویرمه عملیاتندن عبارتدر . اکر بدیکرده ایشلنمه‌مش یعنی حال طبیعیسنده قالمش بر الماس بولیمش اولسه ، بونك قیمتدار بر طاش اولدیغنی تصور ایده‌مزدیکز . مع مافیه ، الماسلری یونتمه‌نك امکانی ، آنجق اون بشنجی عصردن صوکره بولنه‌بیلمشدر .

الماستراشجیلق : کل شکلنده یونتلمش الماس

بو عملیات ایچون بر چوق مراق ، وعلی الخصوص ریاضیاته عائد بر خیلی معلومات اقتضا ایدر . ایشته کوتانبرغك

الماستراشجیلق . — بر الماسی دیکر الماس ایله تراش ایدن عمله . — چلیك بر بیچاق ایله الماسك اوزرینه خفیف بر ضربه اوران عمله . بو عمله ضیایی الماسك اوزرینه جلب ایده‌جك صورتده ایشلیه‌رك الماسه فوق العاده پارلاقلق ویرر .

استراسبورغ شهرنده ، مشغول اولدیغی نازك ایش بودر . لکن دها مهم بر ایشك تصوری ، کوتانبرغك ، خیلی سنه‌دنبرو ، ذهننده نشو ونما بولیوردی : کوتانبرغ ، طرز تحریری تحویل

ايله ، اصول استنساخى سريع وتسهيل ايتمك ايستيوردى .

تصورينى موقع فعله قويمق ايچون، اولامرده الماستراشجيلق صنعتنه آز مناسبتى اولميان ديكر بر صنعته خدمت ايتمكى دوشوندى : بوده حكاك صنعتى ايدى .

فن حك وباصمه، رسم صنعتى : حكاك . — حكاك بر باقر لوحه اوزرينه بر كوچوك بال مومى طبقه‌سى يايار ، دها صوكره چليك بر ايكنه ايله بال مومى اوزرينه يازار ياخود رسم چيزار، بال مومى بو صورتله چيزكيلرك يرندن قالديرلمش بولنور وباقر چيلاق قالور. مؤخراً معدنلرى كميروب آشندرمق خاصه‌سنى حائز اولان وتيزاب دينيلان بر مايعى بونك اوزرينه دوكر. تيزاب يالكز قام يوريديلان محللره تأثير ايدرك آنلرى چقورلتور. حكاك رسملرى ديكر بر طرز ايله‌ده تخته اوزرينه چيقارر.

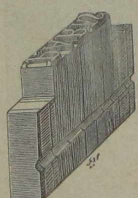
فطين . — خواجه افندى، يا بو صنعتده ندن عبارتدر؟

معلم . — بو صنعتك اهلنه حكاك دينيلور . حكاك هر نوع مهرلرى ، طاش وياخود هر نوع معدن اوزرينه حك ايدر . حكاكلرك بر طاقى‌ده ، رسملرى ، آغاج وياخود

معدن اوستنه اويار ، كه بو رسملر ، مؤخراً كاغد اوزرينه چيقاريلور . كتابلريكزك كوزل رسملرى ، هپ بو صورتله ياپلمشدر . كوتانبرغ ، حرفلرى ايستديكى قدر كاغد اوزرينه چيقارمق ايچون ، كتابلرك بتون صحيفه‌لرينى ، بو وجهله حك ايتمك آرزوسنده بولنيوردى .

۱۴۲ . — مطبعه‌جى كوتانبرغ

بر چوق مساعى وتحرياتدن صوكره ، كوتانبرغده بر فكر حاصل اولدى . آغاج اوزرينه اويولمش ثابت حروفات يرينه ، هر برى الفبادن بر حرفى عرض واراءه ايدن معدندن متحرك حروفات ياپمق تصورنده بولندى . كوتانبرغ ، بو حروفاتى ، كلمه‌لر ، سطرلر وصحيفه‌لر تشكيل ايتمك صورتيله ، بر تخته اوستنده يان يانه ديزمك ؛ دها صوكره ، بونلره قويو بر مركب سورمك ، ونهايت ، جندره دينيلان بر ماكنه واسطه‌سيله ، كاغدك پراقلرينى بو حروفاتك اوستنه قوتله باصمق ايستيوردى .

طباعت : كوتانبرغ طرفندن اختراع اولنان مطبعه حروفاتى هر برى الفبا حرفلرندن قبارتمه‌لى بر حرفى حاوى كوچوك معدن پارچه‌لرندن عبارتدر.

كلمه‌لر ، بو صورتله ، بر چوق ورقه‌لرك اوزرينه ، عينيله چيقارلمش اوله‌بيله‌جك ايدى . برچوق صاپه يوللره كيتدكدن

صوكره ، كوتانبرغك سوق ايدلمش بولنديغى يول ، يعنى ، ايلك فكر طباعت ، بوندن عبارت ايدى .

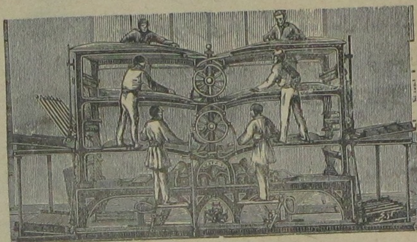
كوتانبرغ ، بو تصورى تماميله ، قوه‌دن فعله چيقارمق ايچون ، فوق‌العاده بر متانتله ، تام اون سنه چالشدى . زنكين اولمديغى جهتله ، بو ايشك اغورينه ، پاره‌لرينى ، مجوهرلرينى ، پدرلرندن قلان اموال موروثه‌يه وارنجيه قدر ، كافهٔ ثروتلرينى فدا ايدن اذ كيادن اوچ آدم ايله عقد شركت ايتدى .

طباعت . — . مطبعه مرتبى . — مرتبك اوكنده مؤلفك الطباعته دائر قلمه الديغى مقاله‌نك مسوده‌سى بولنيور . مرتب صاغ اليله قاصه‌ده بولنان حروفاتى الور . وبونلرى صول النده طوتديغى (قومپاس) اوزرينه طوپلار : سطرلرى بو صورتله تشكيل ايدر . مؤخراً بو سطرلرى صاغ طرفه قونيلان مربع بر كوچوك طبله اوزرينه جمع ايدر . باغلو بو حروفات دسته‌لريله دستكاهك كاغد يپراقلرى اوزرينه طبع ايده‌جكى صحيفه‌لر ياپيلور .

لكن ، بونلر ، كوتانبرغك موفقيتنى كورمكسزين وفات ايتديلر ، كوتانبرغ بر چوق بورجه كرفتار اولديغى ايچون ، داينلرى طرفندن ، عليهنه اقامهٔ دعوى اولنمش ، وحتى ، بر زمان دخى تحت توقيفه النمش ايدى . كوتانبرغ ، مؤخراً استرازبورغى ترك ايله ، تكرار

مايه‌نسه عودت ايتدى . بوراده ، يكيدن ايكى شريك بولدى : برينك اسمى فااوست وديكرينك اسمى شفر ايدى .

طباعت : كوتانبرغ طرفندن اختراع ايديلان مطبعه دستكاهى اوليله بر نقطهٔ كماله ايصال ايدلمشدركه بونلردن بخار ايله حركت ادن بعض غزته دستكاهى ساعتده ۲۰۰۰۰ يپراغه قدر چيقاريور . درحال باصلمش چيقان جسيم غزته يپراقلرينى بو ماكنه‌يه ويرمك ايچون برقاچ عمله كفايت ايدر .

فقط بونلر ، اصلا ديكرلرينه بكزه‌ميورلر ايدى . تجربه‌لر ايچون ، اقتضا ايدن پاره‌يى ، اول امرده مع‌الممنونيه اقراض ايتمشلرسه‌ده ، تصور قوه‌دن فعله چيقديغى آنده اقراض ايتدكلرى اقچه‌يى طلب ، وبيچاره‌نك فقر حالندن بالاستفاده ، كندوسنى خانه‌لرندن طرد ايتديلر . ومؤخراً كوتانبرغك اختراعنى ، خفيا كندى منفعتلرينه اوله‌رق ايشلتديلر . لكن ، بو اهانتلرى ، چوق وقت آنلرى مستفيد ايتمدى : برى علت وبا ايله محو ، وديكرى‌ده اثناى محاربه‌ده تلف اولدى .

محبوبه . — يا كوتانبرغ نه اولدى ؟

معلم . — اولادم ، کوتانبرغ ، فوق العاده بر سفالته دوچار اوله‌رق ، تمام اون سنه کروب طولاشدی . وآنجق آخر عمرینه طوغری ، بر آز رفاه حال ایله مسعود اوله‌بیلدی . کوتانبرغ ، کوچوك بر مطبعه آچوب ، حیاتنك صوك سنه‌لرینی ، فن طباعتك استحصال مکملیتنه وقف ایتدی . مایه‌نسده بر مطبعه‌جغك کشادی ، ۸۳۰ سنهٔ هجریه‌سنه متصادف اولوب ، اون سکز سنه صوکره پارسده ؛ ۲۲ سنه صوکره انکلتره‌ده ؛ ۲۴ سنه صوکره روسیه‌ده ؛ ۲۸۰ سنه صوکره یعنی ، ۱۱۰۰ ده دخی ، دولت علیه‌ده بر مطبعه آچلمشدر .

استراسبورغده کوتانبرغك هیکلی . — بو هیکل عصرمزك مشهور هیکلتراشلرندن داوید طرفندن اعمال اولنمشدر .

ترکجه حروفاتی اك اول وجوده کتورن مهتدی ابراهیم افندی اولوب انی اصلاح ایله درجهٔ مکملیته ایصال ایدن ده عصرمز هنرورانندن مهندسیان افندیدر .

۱۴۳ . — کوتانبرغ (مابعد) طباعتك نتیجه‌لری . —

ایشجیلر اختراعات جدیده‌دن ویکی ماکنه‌لردن شکایت ایتملیدرلر ؟

معلم . — کوتانبرغك خانه‌سی ، خارجاً رسملرله تزیین

اولنمش ایدی . سوقاق قپوسنك اوستنده : « بکا هیچ بر شی مقاومت ایده‌مز » کتابه‌سیله ، بونك بالاسنده ، برده سیاه بوغا رسمی کوریلیوردی . بو علامت ، طباعتك آرمه‌سی ایدی . حقیقةً ، طباعتك اوکنده ، جهالت کیتدکجه تنزل ایدر . بالجمله خرافات ، وکافهٔ ظنون باطله ، محو ونابدید اولوب کیدر . واسطهٔ طباعتله ، حسن اخلاق ترقی ، صلاح حال تزاید ایتمش بولنور . طباعت ایله معارف سایه‌سنده ، جنایات کوندن کونه آزالور . طباعت ، زنکین اولسون ، فقیر اولسون ، هر کسك علی‌السویه ذکاسنی تنویره برواسطهٔ مؤثره‌در . ایشته کوتانبرغ ، جهانه ، قیمت تقدیر اولنه‌میان بویله بر خدمت یاپمش اولدی .

مع‌مافیه ، کوتانبرغ ، اختراعنك باعث اولدیغی ولوله آره‌سنده ، اتمك پاره‌سی تدارکندن عاجز قاله‌جقلرینه حکم ایله ، بوکا لعنت‌خوان اولان مستنسخلردن ، عمله‌لر استخدامنه مجبور اولدی . بونلرك بر چوغی ، شاید ، مقتدر اولسه‌لر ، کوتانبرغك اثرینی محو وتخریب ، وانسانلری ، طباعتك فائده‌لرندن محروم ایده‌جکلر ایدی . باقکز ، جهالت ، انسانه‌لر ، وناصل حقسز معامله‌لر ارتکاب ایتدیره‌بیلور !

واقعا ، مستنسخلر ، اسکی صنعتلرینه ، ولو دها کوزل استنساخ ایتمك صورتیله اولسون ، دوام ایتمك استمش اولسه‌لر ایدی ، بونکله اصلا معیشتلرینی تأمین ایده‌میه‌جکلر ایدی . بو بدیهیدر . لکن بونلر ، آرتق ال ایله استنساخه مقتدر

اوله‌میه‌رق ، مطبعه‌جیلغه قویلدیلر . اولوقت ، طباعتك اختراعی ، آنلری اضرار ایتمك شویله طورسون ، بالعکس فوق‌العاده مستفید ایتدی . زیرا ، کتابلر اهون صاتلدیغی ایچون ، بتون عالم کتاب آلمغه باشلادی ؛ اولکندن بیك کره ، اون بیك کره دها زیاده کتاب صاتلدی . بناءً علیه ، بونلری طبع ایتمك ایچون ، دها اون بیك عمله‌یه لزوم کورلدی .

فطین ، بعض ایشجیلر کبی ، صقین سنده ماکنه‌لردن شکایت ایتمه . بوندن اجتناب ایت . زیرا . ماکنه‌لردن شکایت ایتمك ، ذکای بشردن شکایت ایتمك دیمکدر . اکر ماکنه‌لر ، عمله صنفی ایچون ، بشقه بر شی دکل ، آنجق جور ومشقت آلتلری اولمش اولسه‌لر ایدی ، ذکای بشرده عینی صدمه ایله محکوم اولمش بولنور ایدی .

محبوبه . — بو ممکنمی ؟

معلم . — حقکز وار قیزم . بو ممکن دکلدر . مصنوعات الهیه ایچنده ، حد ذاتنده مکمل اولوبده ، بزه نقصان کبی کورینن بر شیئه تصادف ایتدیکمز وقت ، کندی کندیمزه : « بو ممکن دکلدر . صانع حقیقینك بونده بهمه‌حال بر حکمتی واردر . حقیقت بزدن فرار ایدییور . آنی آرایه‌لم ؛ متوالیاً آرایه‌لم . زحمتدن اولورمیز ؟ وقتی کلیرسه ، اوله‌جکز ، لکن ، جناب حقك حکمت صمدانیه‌سنه تردده دکل ، کندی جهلمزدن شکایتله اوله‌جکز ! » دیملیز .

فطین . — تشکر ایدرم ، خواجه افندی ، بو کوزل درسی هیچ بر وقت اونوتمیه‌جغم .

محبوبه . — اوت ، اوت ، بو درسدن ، بنده حصه‌می آلیورم ، وجناب حقك لطف واحسانه دلالت ایتمیان ، دنیاده هیچ بر شیئك موجود اولمدیغنه قناعتله ، بونی مدت عمرمده خاطردن چیقارمه‌مقلغی‌ده آرزو ایدییورم . شاید ، بو الطاف خدانك ضیاسی ، کوزلرمزی تنویر ایتمز ایسه . بو بزم کورلکمزدر ، والسلام .

١٤٤ . — {اعتبار} فطینك خیری افندی‌یه اعتباری

معلم . — افندیلر ، پاپن ایله فولتونك سرکذشتلری آره‌سنده ، بیوك بر فرق وار در . سز بو نقطه‌یه دقت ایتدیکزمی ؟ پاپن ، سفینه‌سنك خرابیتی کوردکدن صوکره ، بر دیکرینی انشا ایده‌بیلمك ایچون ، نه اعتبار ونه‌ده پاره بولور ؛ سفیل وذلیل فوت اولور . غیر مثمر بر طاقم تجربه‌لرله خراب اولمش اولان فولتون ایسه ، فکر موجدکارانه‌سنه اظهار امنیت ویکیدن تجربه‌لره باشلامق ایچون ، عرض نقدینه معاونت ایدن دوستلر ، همشهریلر بولور . شان وشهرت ور بیوك ثروت اورته‌سنده فوت اولور .

محبوبه . — صحیح ، بن بوکا هیچ دقت ایتمه‌مش ایدم .

معلم . — بو حال ، اساساً ، شايسته اولنلره ارائه‌سی لازم كلان ، اعتبارك حاصل ایده‌بیلدیكی نتایج خیریه‌یه بر مثالدر. چوجوقلرم ، [اعتبار] دینیلان شی ندر ، بیلیورمیسكز ؟

فطين . — بونی بنده‌كز پك ایی بیلورم . حتی ، بیوك والده‌م ، بر چوق دفعه ، اتمكجینك اعتبارینه نائلیتله مسعود اولمشدر .

معلم . — ناصل ، فطين ؟ بونی بزه ایضاح ایت ، باقه‌لم ؟

فطين . — پك ای ، افندم . اتمك آلمق ایچون پاره‌مز اولمدیغی وقت ، آقشام طعامندن صرف نظر ایده‌جك یرده ، اتمك آلمغه كوندریلیور ایدم . بن طوغریجه فرونه كیدوب — « والده‌م اتمك استیور . پنجشنبه كونی ، هفته‌لغی خیری افندیدن الدیغی آنده ، پاره‌سنی ویره‌جكدر . » دیبور ایدم . اتمكجی‌ده بكا — « سزه ویره‌سی‌یه اتمك ویرمكی آرزو ایدرم . لكن هفته‌دن زیاده بر مدت ایچون دكل . والده‌كزه سویلیكز ، هفته باشی نی اونوتمه‌سون . » جوابنی ویریور ایدی . بنده اتمكی آلوب عودت ایدییور ایدم . بر هفته صوكره اتمكجینك پاره‌سی ویریلیور ایدی .

معلم . — اولادم ، بو حال ، اتمكجینك ، والده‌كزه ؛ ووالده‌كزك دخی خیری افندی‌یه امنیتی اولدیغنه دلالت ایدر .

فطين اظهار حیرتله :

— خواجه افندی ، ناصل امنیت ؟

معلم . — والده‌كز ، اجرتنی آلمش اولمقسزین ، بر هفته خیری افندی ایچون چالشمیورمی ؟ شو حالده ، والده‌كز یومیه‌سنی كونی كوننه آله‌جق یرده ، بر وجه پشین ، خیری افندی‌یه ، بر هفته ایش كوریبور . وحتی ، یومیه‌سی كونك نهایتنده تأدیه اولنمش اولسه بیله ، ینه بر وجه پشین اون ایكی ساعت ایش كورمش صایلوردی .

فطين . — عجایب ، بو نقدر تحفدر . بن بونی اصلا دوشونمه‌مش ایدم .

مقبل . — بنده !

محبوبه . — شو حالده ، سنده بیوك پدرمه امنیت كوسترمش ، اعتبار ایتمش اولیورسك .

فطين كوله‌رك . — خانم قیز ، بو نجه مساویدر . شمدی بوندن طولایی مغرور اوله‌مم ، زیرا ، بن آندن دها زنكین دكلم .

معلم . — بو اعتبار ماده‌سی ، متمادیاً تجارتده حاصل اولور . زنكین یاخود فقیر هیچ بر فرد یوقدر ، كه اعتبار ایتمكه ، یاخود مظهر اعتبار اولمغه مجبور بولنمسون . خیری افندی ، نقدر زنكین اولورسه اولسون ، استخدام ایتدیكی عمله‌یه ، خدمه‌یه ، نه ساعتی ساعتنه ، ونه‌ده دقیقه‌سی دقیقه‌سنه تأدیاتده بولنه‌بیلور . شو حالده ، آنلری ویره‌سی‌یه چالشدرمش اولیور . [اعتبار] امنیت دیمكدر . مادامكه ، بر خدمتك حق اولان بدلی ، ساعتنده طلب اولنمیوبده ، استقبالده

ایستیلیور. بو حال، شخص آخره کوستریلان امنیته بر علامت صایلور. امنیتسز جمعیت ممکن دکلدر، محالدر. اکر بز، بزم ایله تعهدات ومقاولاته کیریشوبده، آنلره رعایت ایتمیان بر طاقم امنیتسز آدملر ایله قوشانمش اولسه ایدك، حالمز نه اولور ایدی!؟

١٤٥. — تعهدات ومقاولات — صدق واستقامته آلشیکز — حیله‌کارك سوزی قلب اقجه کیدر.

امنیتك سوء استعمالی

هرکیم بر صبیٔ ممیزك احتیاجات وضعف هواسنی سوء استعمال ایله ضررینه اوله‌رق آقچه اقراضنه واشیا اعاره‌سنه ویاتجارت وسائر کونا اوراقك اعطاسنه دائر تعهد ویا ابرایی متضمن الندن حیله ایله هرناصل یاپلمش اولورسه اولسون بر سند الور ایسه ایکی آیدن ایکی سنه‌یه قدر حبس اولنور.

(جزاقانون نامهٔ همایونی)

دکان ومغازه‌سنده اکسك درهم وفاسد قنطار وترازو وناقص اولچی صاقلایان ونظاماً معین اولان وزن واولچیدن بشقه وزن واولچی قوللانان اشخاصدن او وزن واولچیلر اخذ وضبط اولندقدن صکره اون بشلکدن اون بش بشلکه قدر جزا نقدی النور.

(کذا)

معلم. — اولادم، بونی هیچ بر وقت اونوتمیکز. تعهداتده، عقود ومقاولاتده، صدق واستقامت، هر جمعیتك اساسیدر. ساخته سوزلر، یلان یمینلر، اصلسز

وعدلر ایله آلدانمش اولمامق حقنه مالکز. ایمدی، استقامته چوجوقلقدن آلشیکز.

اك کوچوك شیلر ایچون، یلان سویلمکه آلشان چوجق درعقب، اك بیوك شیلرده دخی ارتکاب کذب ایدر. قلبی بوزوق آدم، برنجی دفعه اوله‌رق، بریی اغفال ایتمکه موفق اولدیغی ایچون، کندوسنی غایت ماهر ودرایتلی ظن ایدر. چوجوقلرم، محقق بیلیکز، که یلانجی بشقه‌سنی دکل، آنجق کندوسنی آلداتور. یلانجی ارتکاب کذب ایله، کلامك کارلی بر طرز استعمالنی بولمش اولدیغنه قانع اولور. سزی تأمین ایدرم، که حقیقتی سویلمه‌مکه آلشمق، دیلسز اولمق مصیبتنه مشابه بر فلاکتدر. اویله یا، یلانجی، یلانلری میدانه چیقماقسزین، چوق زمان خلقی اغفال ایده‌مز. بناءً علیه سوزلرینك، بر دلسزك سکوتندن زیاده ذکر وقیمتی‌ده اوله‌مز. یلانجیدن هرکس فراره مسارعت ایدر. کندوسنه هیچ بر شی امنیت اولنوبده سویلنیله‌مز. شو حالده صاغر کبی بر شی‌ده ایشتمز اولور. ایشته یلانجی، صاحب ناموس اولان ذواتك جمعیتلرندن، بویله‌جه خارجه چیقارلمش بولنور. لکن بو، خارجه‌اویله دیلسزلك وصاغرلق کبی، شایان مرحمت بر فلاکتله دکل، یلانجیلرك لایق اولدقلری بر حقارتله طرد ودفع ایدلمش اولور.

فطین، سویله؛ بر سکه الدیغك وقت، بونی کیسه‌یه آتمزدن اول، ایومیدر، ونه قیمتده‌در اکلامق ایچون، بر کره بوکا باقمزمیسك؟

فطين . — البته ، افندم .

معلم . — وشايد ، آلتون سكه يرينه ، سكا آنك كبي كسلمش ، بر باقر پارچه‌سي ويرمش اولسه‌لر ، بوني قبول ايدرميسك ؟

فطين . — ناصل ، قبول ايده‌بيليرم ، مكركه اعما اوله‌يم !

معلم . — اويله‌مي ! پك اي ، حيله‌كارك سوزلري ، وعدلري ، تعهدلري دخي ، برينك آلتون يرينه سورمك ايستديكي اوباقرپارچه‌لرينه بكزر . بونلري هركس حقارتله آتار .

بوندن بشقه ، بر [مقاوله‌ده] ، بر مبادله‌ده خلقي اغفال ايدن وبر مشتري‌يي [آكسك وزن واولچي استعماليله] الداتان ، پاره [استقراض] ايدوبده ويرميان ، و [امنيتي سؤ استعمال] ايدن قانوناً مجازات اولنور . خلقه قارشو ناموسني غائب ايدر . آرتق او ، اكا بكزه‌ينلردن ، وبشقه درلو اغفالات ايله كندوسني ياقه‌لامغي دوشونلردن ماعدا ، دها بر آدم بوله‌مز ، كه آنكله مقاولاته ، مبادلاته كيريشمك ، ياخود اكا پاره اقراض ايتمك آرزوسنده بولنسون .

شمدي ، رجا ايدرم ، بويله بر آلش ويريشدن ، ياخود يكديكرينه قارشو ، دائما راحتسز ، صانكه اطرافي دشمنلرله بوصيلرله چورلمش آدملر كبي ، بالذات نفسلري ايچون ، ديتره‌ين خرسزلر آره‌سنده ياپيلان بر مبادله‌دن نه حاصل اولور ؟

فطين . — مصيبت !

١٤٦ . — ديونات . — اعتبارك سؤ استعمالي . — تحت حجزه آلنان اموالك فروختي . — صوواژك حبسي . — اوسقور واپورلر

داين حكمي حاوي اولان اعلامي ابراز ايدرك رئيس محكمه‌نك امريله مديونك نقود واشيا واملاكني هر وقتده حجز ايتديره‌بيلور . (اجرا قانوني)

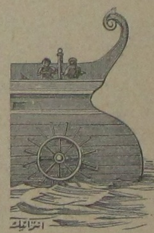
مديون مهل معين انقضاسنده ايفاي ديندن ينه امتناع ايدر ايسه او حالده ضبط اولنان نقودي داينه تسليم و اشيا وعقاري فروخت اولنور . (اجرا قانوني)

فطين . — خواجه افندي ، انسانلر آره‌سنده ، امنيتك نقدر فائده‌لي اولديغني ، شمدي پك كوزل اكلايورم . اكر ايفا اولنان بر خدمتك هر ساعتده : «همان اجرتمي ويريكز .» ديمك لازم كلسه ايدي ، بو پك تحمل كداز بر شي اولور ايدي .

معلم كوله‌رك . — اوت عزيزم ؛ اعتبارك ، اخذ واعطاده فائده‌سي بيوكدر . لكن بونك ، ولو جزئي اولسون ، سؤ استعمالنك دخي ، پك چوق وپك بيوك محذورلري واردر . اكثريتله ويره‌سي‌يه مراجعت ايتمك ، [مديون مستغرق اولمق] ديمكدر . ويره‌سي‌يه اشترا آت اكثريا الان ايچونده ، ويرن ايچونده ضررلي اولور . مشترينك بوني بايعه

باغلى اولمسندن طولايى ، سؤ استعمال وقوعيله ، مشترينك اضرار اولنمق احتمالى واردر. ويره‌سى‌يه مبايعات ، مشترى‌يى « ايستديكمى بادهوا آله‌بيليورم » خولياسنه دوشوره‌رك ، آتى تيبه ، اسرافه ، سفاهته ميل ايتديرر. ونهايتنده ، بتون بتون خرابيتنى انتاج ايده‌بيلور .

فطين . — او ! والده‌م بونى بيليور ، حتى ، بنى ويره‌سى‌يه اتمك طلب ايتمكه كوندرمكدن پك صيقيليور. مجرد آج قالمه‌مقلغمز ايچون، مطلقا لازم اولديغى، ومع‌مافيه پاره‌سنى هفته نهايتنده تأديه ايده‌بيله‌جكندن امين بولنديغى حالده، ويره‌سى‌يه اوله‌رق، يالكز اتمك الور. لكن بو ، مثلا بر تلمش اولان كوملكمه تعلق ايدر ايسه ، بونى طاتلى بر سوز ايله تعمير ايدر ، وبكا دير كه « فطين ، بونى حسن استعمال ايت، يوقسه صوكره بونى ده بوله‌مزسك؛ زيرا ، ويره‌سى‌يه كوملك آلهمم . »

صنايع بحريه : اسكى‌كمى چرخلرى . قدماده كوركلرى اسيرلره ياخود يوك باركيرلرينه تحريك ايتديريلان تخته چرخلره تبديل ايتمك فكرى وار ايدى .

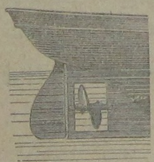
معلم . — عزيزم ، والده‌ك ، بونكله سكا كوزل بر تصرف درسى ويريبور . اكر بر ايشجى پشين پاره ايله مبايعاته آلشور ايسه ، او حالده ، استقباله بلا انديشه نكران اوله‌بيلير . شايد ، هنوز قزانمديغى بر پاره‌يى صرف ايتمكه ، بورجه كيرمكه آلشور ايسه، مستقبلاً دوچار پريشانى اولور. كندى كنديني

زنجيرلرله باغلامش ، آخره اسير ايتمش صايلور . مادامكه ياپديغى وقزانديغى شى آخرك اوله‌جقدر ، آرتق او دها نه شخصنك ونه ده ايشنك صاحبى اوله‌بيلور . بر ايشجى بو ايكى يولدن هرهانكيسنه سلوك ايتمش ايسه ، كيرديكى يوله نظراً حقنده ظهور ايليه‌جك اولان شى بروجه پشين اكا سويلنيله‌بيلور .

اعتبارك غفلتله سؤ استعمالندن طولايى ، حاصل اوله‌بيلان نتايج مؤلمه‌نك تاريخده پك چوق امثالى واردر .

تدبيرده خطا واستقبالنى ، بر طاقم ديونايله ، مشكلاته القا ايتمش اولمسندن طولايى ، نفسى ايچون پك آجى تأثرلر تهيه واستحضار ايدن مشهور بر مخترع بيليرم . اوسقور دينيلان واپورلرك ، بورغوشكلنده اولان ، پروانه‌سنى اختراع ايدن ذاتدن، پولونياده طوغمش اولان صوواژدن بحث ايتمك ايستيورم .

فطين . — بو ماكنه ناصل شيدر ، افندم ؟

صنايع بحريه : سفائن جديده پروانه‌لرى ، اسقور ياخود ويده پروانه ، بورغو ناصل آغاجه صوقولور ايسه بوده اويله صويه صوقولور ، وكمى‌يى اويله بر سرعتله تحريك ايدركه كمى ساعتده ١٠ دن ١٢ ميله قدر يول آله‌بيلور .

معلم . — بو دائما دوندريله‌بيلان وسير سفائنده غايت فائده‌لى بر صورتله چرخ يرينه قائم اولان ، بر نوع بورغودر .

تجربه‌لرينى اجرا ايچون صوواژ بر چوق پاره استقراض ايتمش ايدى. بوجهتله ديوناتى فوق‌العاده بر درجه‌يه واصل اولدى . زمانمزده كرك بزده وكرك دول متمدنه‌سائره‌ده، داين [مديون]ى تأديه‌دين ايدنجيه‌دكين، حبس ايتدرمك حق وصلاحيتنى حائزدكلدر. آنجق

اموالنی [حجز] ایله [مزاده] ویردیروب صاتدرته بیلور . صوواژك زمانده ایسه، مدیونك تأدیهٔ دین ایدنجیه قدر، قانوناً حبسی لازم کلیوردی . بوجهتله صوواژك داینلری حکومته مراجعتله کندوسنی هاور لیمانی حبسخانه‌سنده توقیفه مسارعت ایتدیلر .

بو اثناده، بشقه‌لری صوواژك فکرینه واقف اولمشلر وتجربه‌لرده باشلامشلر ایدی . برکون هاور حبسخانه‌سنك بر پنجره‌سندن لیمانده، بالذات کندوسنك اختراع ایتمش اولدیغی ماکنه [سیستهم] ینك، روتلر نام بر انکلیز سفینه‌سنك قوماندانی طرفندن، کمال موفقیتله تجربه اولندیغنی کوردی .

مجرد کندی فکروتصورینك محصولی اولان وفقط طرفندن موقع اجرایه وضع ایدیله‌میان، بویله بر موفقیتك منظره‌سی، ذهننه طوقونه‌رق، بیچاره عقلنی ضایع ایتدی. ذواللی صوواژ ١٥٨٧ ده، پارسده بر شفاخانه‌ده وفات ایتمشدر .

ایشته، چوجوقلرم، سزه غایت حزن آمیز بر مثال . معمافیه صوواژك مزاجنده وبتون حیاتنی وقف وفدا ایتدیکی تتبعات ومساعیٔ جدیه سنده، ینه شایان قبول بر معذرت موجود ایدی. اك طوغریسی صوواژی دکل، اویله بر معذرتی اولمقسزین، اعتباری سؤ استعمال ایدن آدملری طعن وتوبیخ ایتمك لازم کلور .

١٤٧ . — صرفیات نافعه و (استهلاکات مثمره) . — محبوبه‌نك اوکله یمکی . — زراعتك اکین زمانی . — صنعتده کومور صرفیاتی . — مقبلك تدریس مصرفی

معلم . — چوجوقلرم ، انسانلر نه صورتله چالشیورلر ، صنعت وتجارت وزراعتله ناصل مشغول اولیورلر ، بونلرینی اوکرندك . لکن انسانك بویله‌جه چالشمسنك سببی ندر ؟ احتیاجاتنی تهوین وازاله ایتمك ، یومی [استهلاك] نه چاره‌ساز اولمقدر .

ایشته ، محبوبه‌نك اوکله یمکنه مخصوص ، بر چورك ایله بر دە یافه پورتقالی ؛ انسانك تقیداتیله ، آغاجك بر سنه‌ده حاصل ایتدیکی ، وبر کمینك یافه‌دن آلوب کتیردیکی بو پورتقال ایله ؛ یومرطه ، طوز ، تره یاغی ، دقیق وسوددن مرکب اولان شو چورك ، کیجه حلول ایتمزدن ینیلوب ، کافهٔ محو واستهلاك ایدلمش اوله‌جقدر .

[استهلاك] ك انواعی چوق اولوب ، باشلوجه ایکی قسمه تقسیم اولنور : بونلرك بر قسمی ، فائده‌لی و [مثمر] در ، که بوکا [استهلاکات مثمره] ؛ دیکر قسمی، هیچ بر فائده حاصل ایتمز ، که بوکاده [استهلاکات غیر مثمره] دینیله‌بیلور .

محبوبه ، مثلا ، خیری افندینك چفتجیسی ، طوپراغه بغدای زرع ایتدیکی وقت ، بونك ایچون دفعةً بر قاچ کیله حبوبات صرف ایتمش اولیور. چفتجینك یاپدیغی بونوع استهلاکه نه نام ویرملك لازم کلور ؟ بو فائده‌سز بر مصرفمیدر ؟

محبوبه . — خیر افندم ، زیرا طوپراغه آتلمش اولان او بغدای دانه‌لری ، سنهٔ آتیه محصولنی حاصل ایده‌جکدر .

معلم . — پك اعلا ! قیزم ، دیکر بر مثال . صنعتك اك بیوك مصرفلرندن بری کوموردر. زیرا بتون ماکنه‌لر کومور ایله حرکت ایدییور ؛ همان کافهٔ آلات وادوات ، کومورك یاردیمیله اعمال اولنیور . فابریقه‌لرك واسع اوجاقلرنده. تیموری یاخود چلیکی اریتمك ایچون ، نقدر کومور صرفی لازم ! هم نه صرفیات ! محبوبه ، سزك، او عادی وفقط چالشقان پارمقلر اره‌سنه کیرنجه غایت فائده‌لی اولان، ایکنه‌لریکزی اعمال ایتمك ایچون، وقوعبولان صرفیات ، آنك یانىده هیچ! لکن صنعتك بتون بو صرفیاتی غایت الغایه [مثمر] در . محتاج اولدیغی پاره‌دن زیاده حاصلات ویرر .

مقبل ، بیوك پدرك ، سکا درس اوقوتمق ایچون کتابلر مبایعه ایتدیکی ، وسنی چالشدرتمق ایچونده ، معلملره اجرت ویردیکی وقت ، بو یولده اختیار ایتدیکی دیکر بر مصرفه سن نه اسم ویره‌جکسك ؟

مقبل برآز دوشوندکدن صوکره . — ظن ایدرم ، که

بو برزراع طرفندن یاپیلان ، یاخود صنایعه عائد وقوعبولان ، استهلاکات مثمره‌نك همان عینی بر شی اولمالیدر . شو قدر، که بونلر، بیوك پدرمك ، بنم ایچون ، استحصال ایتمك املنده بولندیغی [تهذیب اخلاقه عائد] ثروتلردن صایلور .

معلم . — پك کوزل جواب ، عزیزم . علم ، حقیقةً اخلاقهٔ عائد برثروتدر. وبوندن بشقه، دیکر ثروتلرك منبعی‌ده اودر . ترقیات حاضره ، علم ایله حاصل اولمه‌مشمیدر ؟ نوع بشری ، فقر ایله جهل کبی ، دهشت آمیز ایکی شکل تحتنده مستتراولان ، سفالتدن، ازار آزار آزاده قیلان ، معارف دکلمیدر ؟

تصرف اولنان شیئی، حسن استعمال ایتمك فنی، قولای دکلدر، پك کوجدر . بز اکثریا ، ثروتلرمزی مجنونانه صرف ایتمکه مستعدز . ایشمزی ، پاره‌مزی ، یاخود وقتمزی استعمال ایتدکجه ، بو مصرفك معنویات ومادیات نقطهٔ نظرندن مثمر اولوب اولمیه جغنی ، هروقت کندی کندیمزه سؤال ایتملیز .

صاحب بصیرت اولان برآدم ، حبوباتی راست کله آتمیان، وبونلری دکل‌اویله بیهوده چورومك، بلکه یوزمثلنی کندوسنه اعاده ایتمك ایچون، کوزل بر زمینه توديع ایدیان، مدبر، کارکذار براکنجی کبی ، اولمش اولمالیدر .

١٤٨ . — فائده‌سز صرفیات . — «استهلاكات غیر مثمره» طولو ایله حریق

خارج شهر وقراده قوری واورمانه كندی مالی اولمدیغی حالده عمداً آتش قویوب احراق ایدن كیمسه مؤبداً ، وكندی مالی اولوبده كذلك عمداً احراق ایتمسندن حریقك سرایتیله آخره مضرتی طوقوندیغی حالده موقتاً قلعه‌بند قلنور . (جزا قانون‌نامهٔ همایونی)

معلم . — مینی‌مینی محبوبه ، بیوك پدریكزك خانه‌سنده حریقك وقوعنه مانع اولان ، فطینك احتیاطنی تخطر ایدیورمیسك ؟

محبوبه ، فطینه باقوب كوله‌رك :

— آنی ناصل اونوده‌بیلورم ؛ هیچ بر وقت !

معلم . — مقبل ، سنده ، آتشك تخمیناً ٢٥ كیلوغرام پانبوق استهلاك ایتمش اولدیغنی خاطرلیورمیسك ؟

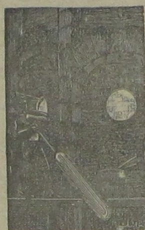
مقبل . — شبهه‌سز ، افندم . حتی ، بیوك پدرم بونك ٢٥٠ غروشلق برضیاعی موجب اولدیغنی‌ده سویلمش ایدی .

معلم . استهلاكك بو یكی نوعنه نه نام ویرلمك مناسب اولدیغنی‌ده بكا سویلیه‌بیلیرمیسك ؟

مقبل . — بو البته ، استهلاكات مثمره‌نك عكسی

اوله‌جقدر . زیرا ، آتش قضاً ایشلك ، یاخود ثروتك بر قسمنی محو ایله ، بشقه بر شی دكل ، آنجق بر ضیاع حاصل ایتمش اولدی .

معلم . — ماشاالله ! مقبل ، سن ، بیاغی تعمم ایتمش برظنون باطله قاپلمیورسك . بر حریق وقوعندن ، جاملر طولو ایله قیرلمق ، یاخود بجرکسزلك ، دقتسزلك ایله پارچه‌لنمق كبی ، دیكر ماهیتده ، بر قضا ظهورندن صوكره ، اكثریا : «بو حال ، ذواللو محسن افندی ایچون ، موجب المدر: آتش خانمانی محو ایتدی ؛ بو وقعه ، بیچاره تحسین افندی ایچون ، باعث تأثردر : قاصرغه ، فابریقه‌سنك جاملی چاتیسنی تخریب ایتدی . معمافیه ، بو وقوعات ، تجارت ایچون ، برفائده برسعادتدر . انسانلردن برینه عارض اولان بو كبی بر مصیبت ، بر بشقه‌سی ایچون ، موجب منفعت اولور . بو افندیلرك اوغرادیغی خسار ، یانمش اولان خانه‌یی یكیدن انشا ایده‌جك اولان دیوارجی‌یه ؛ طولو ایله قیریلان جاملری تجدید ایده‌جك اولان جامجی‌یه بر ایش حاضرلیور» دینیلدیكنی هیچ ایشتمدكمی ؟

زجاج ومصنوعات زجاجیه

مقبل . — اوت ، افندم ؛ بویله سویلندیكنی پك چوق دفعه ایشتدم . بر قدح ، یاخود بر صراحی قیروبده سود والده‌مك . — «مقبل افندی ، نه تلاش ایدیورسك ؟ بو

تجارته رواج ویرر . معمافیه ، بیوك پدریکزك ، آنك یرینه
بر بشقه‌سنی آلوب قویمق ایچون ، پاره‌سی‌ده یوق دکلدر . »
دیدیکنی‌ده ایشتدیکم واردر .

معلم . — چوجوقلرم ، بو فکر نه‌قدر منتشر اولمش
ایسه ، او قدرده فنادر . اکر بو فکر طوغری اولمش اولسه
ایدی ، بوندن ، بر خانه‌یی عمداً احراق ایدن شخصك — که
قانوناً اعدام ایله مجازات اولنور — جمعیته بر خدمت قطعیه‌ده
بولنمش اولمق نتیجه‌سی چیقار ایدی . هایدی ، فطین ،
سؤاله‌سن جواب ویر . نیچون بعض ملاحظه‌سز آدملر ، بریانغینك
خساراتندن ، یاخود قیریلوب دوکیلان بر اشیانك خرابیتندن
جمعیت ایچون برکار حاصل اولور خلیاسنده بولنیورلر ؟

فطین ، بر آز سکوتدن صوکره :

— افندم ، شبهه‌سزدر ، که بونلر « ایشته بو ، تکرار
یاپیلمسی لازم کلان بر ایشدر ؛ وایش ، عمله ایچون مدار
تعیش اولدیغی جهتله ، ایشته بو ، عمله‌یه کوره تأمین اولنمش بر
اتمکدر » دیمك ایستیورلر .

معلم . — بو بویله‌در عزیزم . فقط ایشچینك خدمتی
نه ایله اوده‌نیلیور ؟

فطین . — پاره ایله ، افندم .

معلم . — یا پاره آز اولور ایسه ، ایشچیلره او قدر
ایش یاپدیریله‌بیلورمی ؟ یاخود بونلره یاپدیریلان ایشك اجرتی
او قدر طولغون ویریله‌بیلورمی ؟

فطین . — شبهه‌سز ، یاپدیریله‌مز ؛ یاپدیریلسه‌ده طولغون
یومیه ویریله‌مز .

معلم . — ایمدی ، اولادم . بر شخصه پاره‌سنی غائب
ایتدیرن قضالر ، ایشچیلره‌ده ، ایشلرینی ، پاره‌لرینی غائب
ایتدیریر . فطین ، فرض ایده‌لم ، که بر پنجره‌نك جامنی
قیریبورسك . .

فطین . — او ! خواجه افندی ، بو بر کون ،
بنده عینیله واقع اولمش بر شیدر . تکدیر اولنوب اولنمدیغمی
اکلامق می ایستیورسکز ؟ پك ای ، اولا جام یرینه قائم اولمق
اوزره ، پنجره‌یه بر پارچه کاغد یاپشدیرلدی . مؤخراً والده‌م
بکا دیدی‌که : « فطین ، برچوق پاره‌مز اولمدیغنی بیلیورسك .
هفته باشی سکا برچفت قوندره آلمق ایستیور ایدم ، لکن ،
مادامکه شمدی بزه بو جامی طاقدیرمق لازم کلیور ، بناءً
علیه ، قوندره‌لردن صرف نظر ایده‌جکم . بوسنك ایچون نه‌قدر
فنا : مالك اولدیغك قوندره‌یی حسن استعمال ایت . زیرا
یکی قوندره‌لره ویرمك آرزوسنده بولندیغم پاره ایله سنك
چولپالغنك ضرری تضمین ایدیله‌جکدر . »

معلم . — فطین ، شو حالده ، پك ای کوریورسك ، که
بر پنجره‌نك جامنی قیرمغله ، جامجی‌یه قزاندردیغك پاره‌یی ،
پاپوجچی‌یه غائب ایتدردك ، وبوندن بشقه ، سنده یکی قوندره‌دن
صرف نظر ایتمکه مجبور اولدك . پك ای ، بوهر وقت بویله‌در .

جمعيت بشريه‌ده وقوعبولان معامله‌لر، والده‌كزك خانه‌سنده جريان ايدن عينى اوحاللر كبيدر. برجمعيتده نقدر پاره، تعبير آخرله، نقدر [سرمايه] وار ايسه، او جمعيت عمله‌يه‌ده او قدر ايش ياپدررتر. و آنلره او قدرده طولغون اجرت ويره‌بيلوز. سرمايه، هر نه ويرلمك لازم كلور ايسه، اورادن آلنان بر كيسه كبيدر.

فطين. — پك طوغرى، افندم.

معلم. — وشايد، بر حريقك نتيجه‌سيله، كيسه‌ده، پاره‌نك نصفى قالور ايسه، ايشجيلره‌ده، يارى ايش ياپديريلور، ياخود بونلره نصف اجرت ويرمكه مجبوريت حاصل اولور. واردات تناقص ايتدكجه، عينى صدمه ايله صرفياتى‌ده تنقيص ايدر. قويولرده صو نقدر آزالورسه، صرف اولنه‌جق صوده، او قدر آز بولنور. شمدى، سرمايه‌يه لعنتخوان اولملرندن طولايى ايشجيلر حقسز دكلميدرلر؟

محبوبه. — شو حالده، بر شخصه، ياخود بر بلده‌يه بر مصيبت عارض اولور ايسه، بوندن بتون عالم، دكل يالكز مرحمت سائقه‌سيله، حتى، منفعت رابطه‌سيله‌ده متكدر اوله‌بيله‌جك؟

معلم. — اوت، طوغرى. مع مافيه بتون انسانلر روابط قويه‌لريله دها طوغرى بر فكر حاصل ايتدكلرى وقت، واقع اوله‌جق شى‌ده بودر. برينك كارى عمومك كاريدر.

بناءً عليه هيچ بر وقت بر [خرابيته] بر [منفعت]

نظرى ايله باقميه‌لم. وهيچ برشيئى بالذات تخريب ايتمه‌مكه جهد ايليه‌لم. زيرا غائب اولان شى غائب اولمشدر. ضررى تضمين ايتمك كار دكلدر. بو اغورده صرف اوله‌جق امك، ثروت عموميه‌نك تزييدينى موجب اوله‌جق دها فائده‌لى شيلر وجوده كتيرمك ايچون صرف و استعمال اولنور.

١٤٩ . — اسپرتو ومسكرات استهلاكى. —

سرخوشلق كيسه ايچون موجب اضمحلالدر

« هر كيم بو محله كيره‌جك اولور ايسه، بوراده ثروتى محو وافنا ايده‌جك؛ حياتنك برقاچ كون، برقاچ آى، بلكه‌ده برقاچ سنه‌سنى تقصير ايليه‌جكدر. باخصوص انسان حال وقيافتندن تجرد له حيوانه؛ واحتمال كه عيال واولادينى، دوستنى، دشمن كبى ضرب واعدامه مستعد، بر تيجى بر حيوانه تحول ايده‌جكدر »

اى! ايشجيلر، اكر شو سوزلرى، برخانه‌نك قپوسى اوزرنده اوقويه ايديكز، ايچكزده اويله بر محله كيرمك ايسته‌يه‌جك كيم بولنور ايدى؟ ايشته بو سوزلر، بتون ميخانه‌لرك قپولرى اوستنه قيد وتحرير اولنمغه لايق شيلردر.

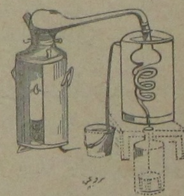
فرداسى كونى، اولكى درسى كوزلجه مطالعه ايتمش اولان فطين ديدى كه:

— خواجه افندى، اولجه بزه بحث بيورمش اولديغكز

توتون دخی ، فائده‌سز تعبیر آخرله ، غیر مثمر بر استهلاك دكلیدر ؟

معلم . — شبهه‌سز ، اولادم ؛ حیفا كه بوندن بشقه ، آنك دها بر چوقلری ، وهم دها فنالری‌ده واردر . هایدی ، فطین ، بونلردن بكا بر مثال بول باقه‌یم .

فطین ، بر آز دوشوندكدن صوكره . — خواجه افندی ، توتون ایچمكدن دها فنا بر شی وار ایسه ، ظن ایدرم ، بو ده ایچكی ایچمكدر .

اسپرتونك تقطیری . — انبیق ، اسپرتوسنی آیرمق ایچون ایچنده ، شراب قایناتیلان باقر بر قزغان ایله اسپرتو بخارینك تبرد ایتدیكی بر صغوق صو توچینه طالدرلمش بر ده بورودن مركبدر .

معلم . — حقكز وار ، اوغلم ؛ حیفا كه ، اسپرتولی مشروباتك سؤ استعمالی ، كوندن كونه تزاید ایدیور .

فطین . — خواجه افندی ، اسپرتو ناصل شیدر ؟ شرابك اوزومدن یاپلدیغنی ایشدیورم ، فقط اسپرتو نه ایله اعمال اولنیور ؟

معلم . — شراب ایله . شراب بر قزغانده قایناتیلور . اولوقت شرابدن چیقان ایلك بخار ، كه غایت خفیفدر ، ایشته اسپرتو دینیلان شی بودر . اسپرتو یوقارویه چیقارتیلور واوزون بر بوری ایچنده جولان ایتدیریلور . بوراده تبرد ایدر ؛ تبرد ایتدكجه مایع حالنه كیرر ، وبرر طمله‌جق اوله‌رق ، تكرار ره

دوشر . فطین ، والده‌كز ، آقشام طعامكز ایچون ، چوربا پشوردیكی ، ودومان چیقاران تنجره‌نك اوستنه قپاغنی قپادیغی وقت ، بوكا مشابه بر شیئه دقت ایتدكمی ؟ سویله .

فطین . — اوت ، صحیح ، خواجه افندی . تنجره آچلدیغی آنده ، بخار ، كوچوك كوچوك طمله‌جقلره تحول ایتمش بولنیور .

معلم . — پك ای . بو بخار [تقطیر اولنمش] بر صودر . اسپرتویه كلنجه ، بو ده تقطیر اولنمش شرابك محصولیدر .

اسپرتو ، تجارتده فوق العاده بر اهمیتی حائزدر . لكن عیاشلرك ، آنی سؤ استعمال ایتمسی ، كیسه ایچون ، صحت ایچون ، اخلاق ایچون ، وخیم بر مصرف حصوله كتوریور . وحیفا كه بو مصرف كیتدكجه چوغالیور . ممالك متمدنه‌ده ، عیاشلر ایچون جزالر تعیین اولنمش ، ومسكرات اوزرینه ، پك اغیر ویركولر ، رسملر طرح ایدلمش ایكن ، ینه بو فنالغك آزالمدیغی كوریلیور .

چوجوقلرم ، شراب حقنده‌كی ممنوعیت معلومكزدر : بزه آنك قطره‌سی حرامدر . دقت ایدیورمیسكز ؟ ١٣٠٠ بو قدر سنه اول ، قرأن عظیم الشان ایله منع ایدیلان شیلر ، مجرد علوم وفنونك ترقیسیله ، منكر حقیقت اولنلر نزدنده بیله ، شمدی ناصل شایان تقبیح كورلمكه باشلیور . چونكه قرأن كریم جامع حكتمدر . حكمت ، زمان ایله تغیر ایتمز . كوكب

اسلامك ، اشعهٔ باش مفارق انام اولدیغی ، قطعهٔ حجازیه‌ده ،
ایزی توزی یوغکن ، اتنك اکلی ، فرقان مبین ایله منع
ایدیلان خنزیرك ، لوندره‌ده ، پاصدرمه‌سنك فروختی منع
ایدلمشدر ، چونکه ، خنزیر لحمنك ، [تریشین] دینیلان قوردی
حاوی اولدیغی جهتله . اکلنده‌کی مضرت ، یالکز لوندره‌ده
دکل ، اوروپانك هر طرفده مرتبهٔ بداهته وارمش ، وحتی ،
قوردلری زیاده اولان لحم خنزیری صاتانلرك کورك جزاسی
کبی آغیر جزالر ایله شدیداً مجازات اولندیغی کورلمشدر . فن
طبك ترقیسیله ، حاصل اولان بو ممنوعیت ، زمانکله‌جکدر ، که
یالکز قورتلوصووشنی ، پاصدرمه‌سنی صاتانلره دکل ، حتی ، هنوز
قوردلری میدانه چیقمادیغی ایچون انی یمك جسارتنی الدن
براقیانلره‌ده شامل اوله‌جقدر . اسلامیتك قبول ، نصرانیتك
قطعیاً رد ایتدیکی [طلاق] بو کون فرانسه‌ده رسماً قبول ایله
بوکا [نکاح مدنی] نامی ویریلیور . یارین ، بو نامك [نکاح
شرعیه] تحویل اولنمیه‌جغنه کیم حکم ایده‌بیلور ؟ احکام
قرآنیه عین حقیقتدر . حقیقت ، علم ایله تعین ایدر . بناءً
علیه ، علم نقدر ترقی ایدر ایسه ، حقایق اسلامیه‌ده او قدر
منکشف اولور . ایشته بونك ایچوندر ، که شریعت اسلامیه‌یه
آز چوق واقف اولان ، حکمای جدیده ، دنیانك ، عاقبت
اسلامیتی قبول ایده‌جکنی ، ادعا ایدیورلر .

فطین . — الحمد لله علی دین الاسلام !

١٥٠ . — حفظ الصحه ومسکرات . — سرخوشلق مخرب صحتدر . سرخوشلق انسانك قدر وحیثیتنی اخلال وآنی انواع جنایاته سوق ایله اضلال ایدر . — میخانه وقهوه‌خانه . — مقبل ایله فطینك تعهدی

افلاطون سرخوشلره « آئینه باقسونلرده صورتلرینك فنالغندن سیرتلرینك فنالغنی‌ده اکلایوب اصلاح نفس ایتسونلر » سوزلریله نصیحت ویریوردی .

معلم . — کافهٔ اطبا وصحیونك اخباراتنه نظراً ، زمانمزده اسپرتو ، قولرادن زیاده انسان تلف ایدییور . ذاتاً قرآن کریم ایله ممنوع اولان ، واقوام وحشیه بیننده [آتش صویی] دینیلان بو سرت مایعی استعمال ایدن عیاش ، یواش یواش معده‌سنی یاقار ، اشتها واو قوتی غائب ایدر . [باش دونمه‌سی] اللرنده وبجاقلرنده رعشه حس ایدر . دها صوکره ، [ورم] [فلج] ، [اختلاج] ، فوق العاده بر نحافت ، زکاده فوق الحد بر تغیر [صایقلامه] ، [قره سودا] ، آرزوی [انتحار] کبی مخوف علتلر ظهور ایدر . بکری ، مسکراتی اویله بر احتیاجله

کتب طبیه‌یه نظراً حال سکرده سرخوشلرك سیمالرنده حاصل اولان تغیر .

قوللانمغه مجبور اولور ، كه اكر آندن بردنبره محروم اولمش
بولنور ایسه ، بردنبره حیاتی‌ده تهلكه‌یه قویمش اولور . بو
جهتله ، بكری ، ایكی فنالق آره‌سنده بولنور : اكر ایچكی‌یه
دوام ایدر ایسه ؛ آنك قربانی ، شاید آنی بغتةً ترك ایدرسه ،
بو حركتی‌ده باعث فدای جانی اولور . بكری عادتی یواش
یواش ، بوزمغه مجبوردر . وهر نقدر بوكا موفق اولمقدن هیچ
بر وقت قطع امید ایدیله‌مزسه‌ده ، بونی یاپمق ایچون لازم
كلان متانت ، پك آز آدمده بولنور .

باخصوص ، صباحلین آچ قارنه ، ایچیلان مسكرات معده
اوزرنده آفت انكیز بر تأثیر حاصل ایدر .

فطین . — حالبوكه آچ قارنه ، ایچیلان راقی « صغولجان »ی
تلف ایدر دینیلور .

معلم . — خیر ، عزیزم ، صغولجانی تلف ایتمز ؛ زیرا
انلرده صغولجان یوقدر . فقط « سرخوشی تلف ایدر »
طوغریسی بودر .

فطین . — خواجه افندی ، بونك ایچوندركه والدم
دائما اعلا بر صباح چورباسی پشوریور . بونی بیوك پدرم
عادت ایدنمشدر .

معلم . — كوزل الفت ! شایان امتثال وموافق صحت
بر عادت !

چوجوقلرم ، باری سرخوشلقدن یالكز صحت مختل اولسه !

بو فنالغك ذكا واخلاق اوزرینه اولان تأثیرات مضره‌سنی ده
بیلیورسكز . سرخوشلق اثناسنده ارتكاب اولنان جنایتلرك
عددی حددن افزوندر . اكر صباحلین بر آدمه :
« دوستم ، بو آقشام ابنای جنسكزدن برینی اولدرمش
اوله‌جقسین . یارین طلوع ایده‌جك اولان آفتاب ، ارتكاب
ایده‌جكك او جنایتدن طولایی اشكریز ندامت اوله‌جغك
حبسخانه‌یی تنویر ایلیه‌جكدر . » دینیلمش اولسه ، بوندن او آدمك
دوچار دهشت اولمسی طبیعی دكلیدر ؟ وبویله دهشتلی بر بلادن
نه واسطه ایله استعاذه ایتمك لازم كله‌جكنی او آدم سؤال
ایتمزمی ؟ پك ای ، میخانه‌یه كیرن بر كیمسه عقلنی اوراده
براقق وهر جنایتی ارتكاب ایتمك تهلكه‌سنه عرض اولنمش بولنور .

هرسنه سرخوشلرك پدرلرینی ، والده‌لرینی ، وبرطاقنك‌ده
زوجه‌لرینی ، چوجوقلرینی قتل وتلف ایتدكلری كوریلیور ،
بوقدر مثاللر اورته‌ده طورر ایكن ناصل اولیورده ینه بویله
بر فنالغه مبتلا آدملر بولنه‌بیلیور ، اكلایه‌مم .

فطین . — خواجه افندی ، سرخوشلر ، عاقبت هپ
بوكبی جنایتلر ارتكابیله‌می ایشه نهایت ویررلر .

معلم . — بركت ویرسون اویله دكل ؛ فقط بونلر هرنقدر
قتل نفس كبی ، منفور وعظیم جنایتلر ارتكاب ایتمیورلرسه‌ده ،
فامیلیالرینك انفاقه مخصوص اولان بر پاره‌یی میخانه‌ده صرف
ایتمك كبی آز قباحت‌ده ایشلمیورلر . فقر وسفالت ، مجرد كندی
خطا وقباحتلریله ، خانه‌لرینه داخل اولیور . اك زیاده آجنه‌جق

شی ، ایش آرقداشلری اولان کنج ایشجیلره فنا مثاللر ارائه
ایتملریله برابر کندی چوجوقلرینه‌ده فنا اورنك اوللری
قضیه‌سیدر. چوجوقلرم، سرخوشلغك وخامت آمیز نتیجه‌لرینی
کوریبورمیسکز ؟

محبوبه . — او ! بیودیکی وقت ، فطین اصلا میخانه‌یه
کیتمیه‌جکندن امینم .

فطین . — بونی سزه قویاً وعد ایدر ، محبوبه خانم .

معلم . — مع مافیه ، مقبل ، بنده سنك ، تنبللك واسراف
محلی اولمسندن طولایی، میخانه‌لره تشبیهی لایق اولان ،
قهوه‌خانه‌لره دوام ایتمك عادتنی اتخاذ ایتمه‌مکزی رجا وتمنی ایدرم.

مقبل . — خیر ، خواجه افندی ، ذاتاً بنم اورالره
کیتمکلکمه بیوك پدرم مساعده ایتمز .

محبوبه . — او ! نه مناسب ! اکا بنده قائل اولمام .

١٥١ . — پیانقو . — فطینك قزاندیغی عادی چینی چوربا کاسه‌سی

تصادفه باغلی اولان شیئه دکل ، نفسکزه ، اوبونه دکل ،
ایشکزه کوکنکز .

معلم . — غیر مثمر وحتی مضر صرفیات ارەسنه قوماری
و پیانقویی‌ده ادخال ایتمك لازم کلور .

فطین . — ناصل ، غیر مثمر ! خواجه افندی ، یا
قزانیلورسه ؟ مثلا بن دکانلرده چکیلان پیانقولرك برنده ،
صنعی چیچکلرله دونانمش وکوزل بویالرله بویانمش اعلا
برچینی چوربا کاسه‌سی قزاندم. والده‌م آقشام ،
صباح چورباسنی بونده طاولیور .
چوجوقلر کولشمکه قویلدیلر .

عادی چینی کاسه

معلم . — عزیزم ، بونی سن او دفعه
قزاندك . پك اعلا ! لکن سویله ، آندن صکره یکیدن پیانقویه
پاره قویدکمی ؟

فطین . — شبهه یوق . بو ، کرك بنی وکرك والده‌می ،
اوقدر تشویق وتحریص ایتمش ایدی ، که والده‌م بریکدرمش
اولدیغی پاره‌یی، هرجمعه، بکا ویریبور ودیبوردی‌که: «هایدی،
هایدی ، فطین ، سن پك بختلوسك . چرخی سن چویر ،
کوره‌لم . » بنده اولوقت چرخی چویریبور ایدم . بنی
زیاده‌سیله اکلندیرن شی‌ده بو ایدی .

معلم . — ای ، او چوربا کاسه‌سندن صوکره ، نه قزاندك،
آنی‌ده سویله ؟

فطین . — خواجه افندی ، اوراسنی آچمه ! آندن صوکره
هیچ برشی قزانمدم . طالعسزلك بو یا !

معلم . — فطین ، سنی تأمین ایدرم ، که والده‌که او چوربا
کاسه‌سی ، پیانقویه قونیلان بتون بو پاره‌لر ایله چارشوده‌کی
فیئاتندن دها زیاده‌یه مال اولمشدر .

فطین . — طوغری، خواجه افندی؛ بونی بالذات والدهم دخی اکلامشدر. وصوك دفعه‌سنده اظهار حدتله : « فطین ، آرتق پیانقویه دها پاره قویمکزی ایستمم . قزانیلان بره بدل، بیك غائب اولیور . بو پیانقو دکانلرینی استیجار ایدن آدملر پاره‌یی بزم صرتمزدن قزانیورلر . بوندن بشقه اکر آنلر بوایشده بر منفعت کورمیدیلر ، بوتجارتی یاپمزلر ایدی ، بوندن امین اول. »

معلم . — کوزل دوشونمش .

فطین . — مع مافیه ، بردفعه پیانقودن قزانیلان شی تکرار قزانمق ایچون بر سرمایه‌در .

معلم . — اوغلم ، بو برشاذدر . هم مادامکه پیانقو تجارك منفعتلری اوزرینه بنا ایدلمشدر ، آنلر بونی پك کوزل بیلورلر. بویله شاذ اولان برشیئه کوکنمك نفسنه کوکنه‌جك یرده ، تصادفه ، طالعه کوکنمك دیمکدر. طالعه مراجعت ، اخلاق وآدابه پك آز تعلق اولان بر کیفیتدر. زیرا ذکا واختیاردن فراغت ایتمك، شرف وحیثیت انسانیه‌دن، وظیفه‌دن وازکچمك دیمکدر. بوندن بشقه، مادامکه بونده قاعدهٔ عمومیه غائب ایتمکدر ؛ ومادامکه قزانج شاذدر ، شو حالده اك فنا حسابلره کیریشلمش اولیور .

۱۵۲ . — قومار . — بر قومارباز حکایه‌سی

قومارباز، خرسزکبی، چالشمقسزین آخرك ضررینه اوله‌رق زنکین اولمق آرزوسنده بولنان برآدمدر.

معلم . — پیانقو حقنده سویلدیکمز شی ، اسقانیل کبی کافهٔ اویونلر ایچونده سویلنیله‌بیلور . بو یولده اوینانیلان اویونلره، الفت ایتمك، اوته‌دنبرو. اك تهلکه‌لی مصیبتلردن عد اولنه کلمشدر . چوجوقلرم ، احتمال‌که بو سوز سزك ایچون باعث تعجب اولور . لکن ، آز بر مطالعه ایله ، سببنی اکلایه‌بیلورسکز.

کسب ثروت خلیاسیله بتون وقتنی اویون ایله کچیرن آدم تنبللکنی ، اخلاقسزلغنی اثبات ایتمش اولیور : تنبللکنی اثبات ایدیور، چونکه ، بوآدم اهل ناموس ایچون، آیلرجه سعی وعملی ایجاب ایدن برکاری ، او ، بر دقیقه‌ده ، یاخود برکونده حاصل ایتمك ایستیور ؛ اخلاقسزلغنی اثبات ایدیور ، زیرا ، بو قزانج ، آخرندن اخذ وغصب اولنمش برپاره حکمنه کیرییور .

قومارباز، کندوسنی، وکندوسیله برابر، عیال واولادینی خراب ایتدیکی وقت، آنك ایچون، خرسزلق ایتمکدن ، جانه قیمقدن ، یاخود خطالرینه آغلایوب سزلانمقدن ، بو خطالرك تعمیرینی سعی وعملده آرامقدن بشقه، یاپه‌جق نه قالور؟

انكلتره‌نك اك مشهور سياسيوندن بری ، كنجلكنده
كندوسنی قومار اويونه قاپدرمش ايدی . قومارك بو ايلك
تجربه‌سنده ، بختی اكا او درجه‌ده مساعد اولدی، كه خصمنك
كافهٔ ثروتنی بر آنده قزاندی. غايت سريع بو اضمحلالی وغائب ايدن
ذاتده حاصل اولان فوق العاده يأس وملالی كوره‌رك. كندی
موفقيتندن بيله اوركوب ، دوچار دهشت اولدی . درحال ،
بوكبی بر قزانجده موجود اولان كراهتی حس ايدوب بر
دها قومار اويناميه‌جغنه يمين ايدرك ، الديغی شيئك كافه‌سنی
خصمنه اعاده ايتدی . ومدت عمرنده ، بر دها قومار
اويناميدی .

چوجوقلرم ، بوكا دقت ايديكز . طالعه كوكنمك ،
آنجق بزه قارشو فوق العاده بر قوتی حائز اولان نوع بشرك
اك بيوك دشمنلرندن برينه كوكنمك ديمكدر . زيرا ، اك
زياده قورقديغمز شيلر ، بخت ايشنه عائد قضالر ، واصلا
انتظار ايتمديكمز بر آنده ، بزی متأثر ايدن ناكهانی بر طاقم
فنالقلر دكليدر ؟ محبوبه ، سويله .

محبوبه . — شبهه يوق .

معلم . — بر مثال ايراد ايده‌بيليرميسك ؟

محبوبه بر آز دوشوندكدن صوكره . — خسته‌لق ، موت
قضأ بحری ، حريق ، طولو كبی متنوع مصيبتلر .

معلم . — اوت ، باخصوص بو فنالقلر آپانسز ظهور

ايتدكلری ايچون ، غايت قورقنجدرلر . اويله بر دشمن ، كه
سزه «طورانمه !» ديمكسزين آرقه‌كزدن چارپار .

بونكله برابر ، اك بيوك دشمنمز اولان قضادن ، دائما
صاقنمقلغك ، وتحت محافظه‌ده بولنمقلغك‌ده واسطه‌سی واردر.
بر چوق شيلرده بونك ضربه‌لرينك دائرهٔ شمولندن خارج
قالنيله‌بيلور .

مقبل . — بو ناصل ممكن اوله‌بيلور ؟

معلم . — بونك ايچون استعمال اولنان واسطه‌لر ،
قه‌ماربازلرك ، پيانقولرك ، امنيتسز ، تصادفه باغلی اولان شيلرك
بسبتون عكسيدر . بو واسطه‌لر ، انسانه محفوظ بولنمق امنيتی
ويرر . بوكا مبنيدر ، كه او كبی واسطه‌لره فرانسزجه امنيت
معناسنه كلان آسورانس (assurance) ياخود سيغورطه
(surêtés) نامی ويرلمشدر .

١٥٣ — {سيغورطه} انسان ، ظهور ايده‌جك قضايی قبل الوقوع ناصل رؤيت ايديور ؟

سيغورطه ، طالعك ضربه‌لرينه قارشو انسانلرك مشاركت
متقابله ايله كندولرينی تحت امنيته قويدقلری بر منفعت
ومرحمت شركتيدر.

مقبل . — خواجه افندی ، ذات عاليكز بزه ، انسانلرك

مستقبلاً وقوعبوله‌جق فلاكتلره قارشو كندولريني تحت امنيتده بولندره‌بيله‌جكلريني بيان بيورمش ايديكز. لكن بو مصيبتلرك وقوعبولوب بوليه‌جغي ناصل بولنه‌بيلور؟ ناصل‌كه بيوك پدرمك خانه‌سنده بر حريق ظهوري بيلنه‌ميور ايدي.

معلم. — اوغلم، في‌الواقع منفرد عد اولنان بر شخصه واقع اوله‌جق شي بيلنه‌مز. لكن يوز، بيك، اون بيك يوز بيك شخص اعتبار اولنديغي تقديره قضيه بشقه‌لشور. بر سنه‌ده اون بيك خانه‌ده، تقريباً بر خانه‌نك، دائما حريقده اوله‌كلديكنك، كذلك. بر سنه‌ده، تقريباً، يوز سفينه‌دن، برينك دائما قضازده اولديغنك فرقنه وارلمشدر. مع‌مافيه، عدد نقدر چوق اولورسه، حساب ده او قدر صحيحدر. مثلا، بشيوز بيك خانه ايچنده، سنه‌ده، بهمه‌حال برينك يانوب كل اوله‌جغنه شبهه يوقدر. كرك بو حسابي، وكرك بر ملتده، هرسنه على‌الدوام حاصل اولان شيلرك: مثلا، يانغينلرك، قضاً بحريلرك، وفيات وتولداتك مقدارلريني تعيين ايدن علمه [استاتستيق] ديندليكني، اولجه سزه بيلدرمش ايدم. ايشته استاتستيقك بداهت درجه‌سنه واران محسناتندن بريده، سيغورطه كبي غايت فائده‌لي بر تأسيساته واسطه اولمش بولنمسيدر.

دكزده حريق

فرض ايده‌لم كه، بز هر بريمز بر خانه‌يه مالك، اون بيك صاحب عقارز. ايچمزدن برينك خانه‌سي، بو سنه‌نك يانغينلريله يانمش اوله‌جق. ايشته همان محقق اولان شي بودر. لكن، آره‌مزده بو مصيبته اوغرايه‌جق اولان كيمدر؟ ايشته مجهول اولان جهت‌ده بودر. بو فلاكته، احتمال كه سز دوچار اولورسكز، بلكه‌ده بن. پك اي، كنديمزي، تماميله تحت محافظه‌ده بولندرمقلغك بر واسطه‌سي واردر. اون بيك صاحب ملك، محترق اولان خانه‌نك بدلني، صاحبي كيم ايسه اكا ويرمكي تعهد ايدر. واقع اولان خسار، قضازده اولان آدم ايچون، تماميله بر يقيم اوله‌جق ايكن، بو زيان، اون بيك آدمه تقسيم اولنه‌جغي ايچون، همانده حس اولنمز بر درجه‌يي بولور.

لكن سز ديه‌جكسكز كه «بو زيان بلكه‌ده بكا واقع اولماز» حالبوكه سز بوني اصلا بيله‌مزسكز. بوندن بشقه، شايد، بو زيان سزه عائد اولمامش اولسه‌بيله، سز مرحمت واخوت اغورنده بر آز مصرف ايتمش، وبونكله برابر، نفسكزي‌ده بر انديشه‌دن قورتارمش اولورسكز. شايد، خسارديده اولان سز ايسه‌كز، مادامكه، جزئي برپاره‌يه مقابل سزه برچوق مبلغ ويريله‌جكدر، شو حالده، اعلا بر حساب ياپمش، پك عاقلانه طورانمش اوورسكز.

محبوبه. — واقعا، بو پك طوغريدر. حقيقةً نه كوزل دوشونلمش!

معلم. — بو اخلاقه عائد وغايت كوزل بر شيدر. زيرا،

سیغورطه منافع حقیقیه‌یه عائد اولمغله برابر ، اخوت عمومیه‌یه متعلق ده کوزل بر اثردر . نفسکزی تأمین ایتمکله ، هنوز مجهول اولان بر فلاکتزده‌یه ، بر وجه پشین مرحمت ایتمش اولیورسکز .

فطین . — لکن ، خواجه افندی ، هر کسک ویرمکه مجبور اولدیغی مبلغ ، سیغورطه قومپانیالرنجه ناصل بیلنه‌بیلیور ؟

معلم . — بو پك قولایدر . مادامکه اون بیك خانه‌ده بری یانیور . هر صاحب خانه ، خانه‌سی قیمتنك تخمیناً اون بیکده برقسمنی ویرمکه مجبور اولور . ایشته محترق اولان خانه‌نك بدلنی اوده‌مکه کافی آقچه ، بو صورتله جمع ایدلمش بولنور . مثلا ، خانه‌کزك ۲۰،۰۰۰ فرانق دکری وار ایسه ، سنه‌ده تخمیناً ایکی فرانق ویریورسکز . وبو واسطه ایله ، ایستر سزه عائد اولسون ، ایستر آخره متعلق اولسون ، بر خرابیتی ازاله ایده‌بیلمکدن امین بولنیورسکز .

معمافیه ، بعض سنه‌لرده ، دیکر سنه‌لره نسبتله ، دها زیاده قضا وقوعی ملحوظ اولدیغی جهتله ، سیغورطه قومپانیالری‌ده ، بالذات کندولرینی بر اضمحلال تهلکه‌سنه اوغراتمامق ایچون ، افراد کبی ، یکدیکرینی تحت امنیته آلورلر .

فطین . — خواجه افندی ، بو سیغورطه ، حقیقةً ، پك کوزل شی ؛ بویله جزئی بر شی الان ، ومعمافیه ، بشقه‌لرینك‌ده تحت کفالتنده بولنان سیغورطه‌یه رغبت کوسترمه‌مك بیوك بر احتیاطسزلق صایلور .

۱۵٤ ۰ — {معاونت متقابله شرکتلری} پیانقویه قویدیغی پاره‌یی فطینك نه صورتله استعمال ایتمسی لازم کلور ایدی ؟

اکر انسانلر بربرلریله اتفاق ومساعیلرینی توحید ایتمکی بیلمش اولسه‌لر ایدی ، کندولرینی بر طاقم فنالقلردن محافظه ایتمش بولنورلر ایدی .

معلم . — پاره‌کی پیانقویه قویه‌جق یرده ، بر سیغورطه‌یه ویره ایدك ، دها کوزل یاپمش اولور ایدك ، دکلمی ، فطین ؟

فطین . — لکن ، خواجه افندی ، نه والده‌مك ونه‌ده نم بر خانه‌مز اولمدیغنی ، پك اعلا بیلیرسکز .

معلم . — حقکز وار ، اوغلم ؛ اساساً ، بزده سیغورطه معامله‌سی پك محدود ، وحتی ، اکثر محللرده بیله ، حالا مجهولدر . سیغورطه قومپانیالری ، یالکز حریقه مخصوص ومنحصر دکلدر . اوروپاده ، وازجمله فرانسه‌ده ، شهری ۱ فرانق ۵۰ سانتیمه مقابل ، خسته‌لق وقوعنده بر حکیمك وزیته ، بر اجزانك معالجه اجرتی ؛ وفیات وقوعنده ، تجهیز وتکفین مصرفی تأدیه وتسویه ایتمکی تعهد ودرعهده ایلیان [معاونت متقابله] نامنده بر طاقم قومپانیالر ، شرکتلر دها واردر .

فطین . — او قدرجق بر پاره ایله بو قدر تعهدات !

معلم . — اوت ، عزیزم ، پیانقوده قزانوبده اوقدر مغرور اولدیغك چوربا طاسنه مرجحدر ، دكلمی ؟ بلا استثنا ایشجیلرك جمله‌سی بر معاونت متقابله شركتی عقد ایده‌بیلور . فرانسه مشاهیر ادباسندن بری دییورکه : « ایواه ! عدم بصیرت جهالت ، نقدر بیوكدر ، كه بو شركتلرك ، بتون فرانسه‌ده هنوز ایكی ملیوندن زیاده حصه‌داری یوقدر . حالبوكه بو راقی ایچمكه ، قومار اویناممغه مرجح ، وتوتوندن یوزكره اهوندر .» آرتق بزم ایچون نه دیمك لازم كلور ایسه ، اوراسنی سز دوشونكز !

« صحتم یرنده‌در ، واصلا خسته اولمیه‌جغم » دیمیكز ، زیرا سز بونی اصلا بیله‌مزسكز . حساب متوسط اوله‌رق ، یوز آدم آره‌سنده برسنه ظرفنده ، ۲۷ خسته وقوعبولیور ، كه ربعندن زیاده‌سی دیمكدر . اگر سز بو سنه خسته دكل ایسه‌كز ، احتمال كه كله‌جك سنه ، یاخود ایرتسی سنه خسته اوله‌جقسكز .

بالعكس ، خسته اولمامش بولنور ایسه‌كز ، بو حال ، بر مصیبت صایله‌مز . وبوندن طولایی پاره‌كزه حسن استعمال اولنمامش دینیله‌مز . زیرا ، بالذات نفسكزه خدمت ایده‌جك یرده ، ابنای جنسكزه لطف ایتمش اولورسكز .

۱۵۵ . — عارضه‌لره قارشو سیغورطه . — تقاعد صندوقلری . حیات سیغورطه‌لری . — هر ایشجینك یاپه‌بیله‌جكی شی

معلم . — بوندن بشقه ، اوروپاده بر طاقم عارضه‌لره قارشوده سیغورطه قومپانیالری واردر . هر سنه سیغورطه صندوغنه یاتیرلمش اولان ۱۸ فرانقه بدل حسب الایجاب موقتاً تعطیل خدمت ایدن بر عمله‌یه ، معاونت متقابله شركتك ویره‌بیلدیكی شی داخل حساب اولمدیغی حالده ، یومی ۲ فرانق ۵۰ سانتیم ویریلور . شاید ، او عمله ، آرتق دها چالیشه‌میه‌جق بر صورتده معلول اولمش ایسه ، سنه‌ده ۳۰۰ فرانق بر تخصیصاته كسب استحقاق ایتمش بولنور .

محبوبه . — خواجه افندی ، عمله ، یالكز خسته‌لقدن عارضه‌دن دكل ، تعطیل اشغالدن دخی قورقیور . بوندن آنلری دخی محفوظ بولندرلمقلغك هیچ بر واسطه‌سی یوقمیدر .

معلم . — قیزم ، تعطیل اشغال هنگامنده عمله‌یه ایش بولمغه قدر ایلرو كیدن سیغورطه قومپانیاسنك موجود اولدیغنی بیله‌میورم . غالبا ایش اولمدیغنی ادعا ایدن تنبللرك بولنه‌بیله‌جكی و بو حال انلرك خطیئاتی یاخود زمانك الجاآتی اثری اولوب اولمدیغنی تحقیق ایتمك خیلی مشكل اوله‌بیله‌جكی

مطالعه‌سی اویله بر قومپانیانك تأسسنه مانع اولیور . فقط تعطیل اشغاله قارشو محفوظ بولنمقلغك غایت ساده بر واسطه‌سی واردر : بوده حال احتیاجده جوغالمش بولمق اوزره امنیت صندوغنه بر آز پاره قویمقدن عبارتدر .

مقبل . — خواجه افندی، عمله اختیار اولنجه ارتق دها چالیشه‌میور، تعطیل خدمته مجبور اولیور. شوحالده مع‌المجبوریه فاملیاسنه بار اولوب قالیور .

معلم . — اوغلم ، عارضه‌لره قارشو اولان سیغورطه قومپانیاسی آرتق دها چالیشه‌میه‌جق بر زمان ایچون عمله‌یه سنوی ٣٠٠ فرانق ویرمکه متعهد اولیور . بوندن بشقه مرکز اداره‌سی پارسده ومالیه نظارتنك تحت نظارتنده بولنان تقاعد صندوغی واسطه‌سیله‌ده ، بر آدم شیخوخته قارشو کندوسنی وعائله‌سنی تحت امنیتده بولندره‌بیلور. بر عمله بو تقاعد صندوغنه اوتوز سنه علی‌الدوام ٢٠٢ فرانق تسلیم ایتمکله ٦٠ یاشنده، سنوی ٦٠٠ فرانق بر فائض اخذینه مستحق اولور. بعدالوفات زوجه‌سی دخی ٤٦٠ فرانق الور . و انك وفاتندن صوکره‌ده چوجقلری یاخود دیکر وارثلری ١.٠٣٠ فرانق بر سرمایه‌یه مالك اولمش بولنور .

قطین . — بزده بویله تقاعد صندوغی یوقمیدر ؟

معلم . — وار ، لکن بو ، دولت خدمتنده بولنانلر ایچون تأسیس بیورلمشدر . وقتیله امور دولته وقف وجود ایدن بنده‌کانك عائله‌سی، انلرك وقوع وفاتیله، اکثریا دوچار پریشانی

اولور ایدی . شمدی ایسه کندولری حیاتلرنده ، عائله‌لری‌ده مماتلرنده سعادت حال ایله یاشایور . تقاعد صندوغی مؤسسات جلیلهٔ پادشاهینك اك کوزللری میانه قونلمغه شایاندر . بیوك وکوچوك کافهٔ مأمورین معاشنك یوزده بشنی ماه بماه تقاعد صندوغنه اعطا ایدیور . واوتوز سنه ایفای خدمتله تقاعدلغه مستحق اولیور . فقط معلول اولور ایسه معلولیتك درجه‌سنه کوره یا نصف و یاخود تام معاشیله مدت معینه‌سندن اول تقاعد ایدیلور. وفاتی وقوعنده منحل اولان معاشی زوجه‌سنه یاخود یتیم و یتیمه‌سنه تخصیص بیوریلور . شوقدرکه زوجه‌سی یاخود کریمه‌سی اره‌وارر ، مخدومی‌ده یکرمی یاشنه بالغ اولور ایسه ، معاشلری قطع ایدیلور .

فرانسه‌ده بیان ایتدیکمز سیغورطه وامنیت صندوقلرندن بشقه حیات سیغورطه‌لری ، بونلرك ممالك شاهانه‌ده دخی شعبه‌لری واردر، اوتوز یاشنده باشلایه‌رق، بهر سنه ٥٠ فرانق ویرمش اولان شخصك ، وفاتی وقوعنده ، عیال و اولادینه ٢٠٠٠ فرانق بر سرمایه ویرمکی تعهد ایدیورلر .

بر عمله بو سیغورطه‌لرك جمله‌سنه داخل اولمغله خسته‌لغك، قضانك ، تعطیل اشغالك حتی موتك نتائجنه قارشو تحت امنیتده بولنمش اولور .

قطین . — بو سیغورطه‌لرك عمومنه داخل اولمق ایچون سنه‌ده نه‌مقدار پاره ویرلمك لازم کلیور ؟

معلم . — سنه‌ده تخمیناً ٢٠٥ فرانق یعنی کونده ٨٠

سانتيم. شايد بر عمله بو پاره‌يى تماماً يوميه‌سندن تفريق ايده‌مز
ايسه برقسمنى اولسون تفريق ايده‌بيله‌جكنه شبهه يوقدر. بر
عمله توتون اغورنده، كونده همان ٣٠ ياخود قرق پاره محوايدر.
جمعه‌كونى بر مسيره‌يه كيدرسه ١٠، ١٥ بلكه‌ده ٢٠ غروش
بر. بو پاره سيغورطه‌لر ايچون مطلوب اولان مبلغى هامانده
تسويه‌يه كافيدر. يا فائده‌سز صرفيات، يا قومار! يا پيانقو،
يا بو پاره‌لرك داخل حساب ايدلميان فائضى، يا فائضنك
فائضى!

اكر ايشجى ايركندن سرمايه تدارك ايتمكه باشلامش اولسه
يالكز بتون سيغورطه‌لره داخل اولمق ايچون دكل، حتى
فضله‌سنه بيله مالك اولمق ايچون درحال اولدقجه طولغون بر
سرمايه استحضار ايتمش بولنور.

١٥٦. — روجدالك منصف قازمه‌جيلرى. — عمله‌نك تعطيل اشغالى. — شركت.

سفالتدن رهاياب اولمق ايچون بصيرت ايله متانت قلب لازمدر.

معلم. — سيغورطه و معاونت متقابله قومپانيالرى شركتك
درجۀ قوت وتأثيرينى سزه اكلاتمق ايچون برر امثله مخصوصه‌در.
شركتك بشقه مثاللرينى‌ده كورمش ايديكز. بونلرى‌ده تخطر
ايديورميسكز؟

محبوبه. — ترانساتلانتيق قابلوسندن بحث بيورلمق
ايستنيليور، دكلمى، افندم.

مقبل. — بلكه‌ده سويش قنالندن.

فطين. — ياخود ونيس طاغى تونلندن.

معلم. — البته. ايشته بتون بو عمليات جسيمه، مجرد
حسن رضا وارادتله حاصل اولان مبالغ كليه وباخصوص
كوچوك، كوچوك، سرمايه‌لرله حسن نتيجه‌يه ايصال
اولنه‌بيلمشدر.

چوجوقلرم، ظن ايتميكزكه نتايج عظيمه حصوله كتورن
يالكز بوكبى جسيم ثروتلردر؛ بالخاصه فقير عمله‌لر طرفندن اداره
اولنوبده وجوده كتوريلان، و شركتك فعليات و تأثيرات
خارق العاده‌سى آنلر ايله‌ده مشاهده ايديلان برخيلى ايشلر دخى
واردر. سزك ايچون بونلرك اك مشهورى اولان روجدال
شركتنى طانيمق كافيدر.

محبوبه. — روجدال ندر، افندم؟

معلم. — بو، انكلتره‌نك معمولات صناعيه‌يه مخصوص
بر شهريدر. باشلوجه صنعتى ايپك ايله پانبوق منسوجاتندن
وچوقه ايله فانيلا وكتن معمولاتندن عبارتدر.

ايچنده بولنديغمز شوفابريقه كبى، سياه دومانلر پوسكورن
اوزون اوجاقلرى و بسبتون كومورله اورتلمش يوللرى،
واعمالاتخانه‌لرك اطرافنه طوپلانمش عمله‌لرى ايله قارشوكرده

بر چوق فابریقه‌لر تصور ایدرسه‌کز . انکلتره‌ده کثرتله واقع اولوبده بونلرك بر جزؤنی‌ده روجدال دینیلان محلك تشکیل ایلدیکی بلاد جسیمهٔ صناعیه‌یه دائر بر فکر مخصوص حاصل ایتمش اولورسکز .

١٨٤٤ ده ، یوك نساجلری بیننده طول مدت بر تعطیل اشغال وقوعبولور . بونلر برچوق اوغراشدقدن ویومیه‌لرینك کفایت درجه‌ده تزییدینه موفق‌اوله‌میه‌رق بیهوده برچوق زحمت چکدکدن صوکره ، ایچلرنده رفقاسندن دها جسور ودها ذکی یکرمی‌سکز عمله مساعیلرینی توحیده قرار ویررلر . بو آدملر منازعاتی متوالی الظهور اولان تعطیل اشغالدن دها از مخاطره‌لی بر واسطه ایله سفالتدن تخلیص کریبان ایتمك ایستیورلر ایدی . چوجوقلرم ، تعطیل اشغال عمله دینیلان حال بزده یوقدر ؛ فقط اوروپاده باخصوص صنعتکاه شهرلرك همان کافه‌سنده کثیر الوقوعدر . هر نقدر عمله‌نك بوحرکتی ، بعض دفعه ، فائده‌لی اولمش ایسه ده فقط اکثریا مضرتی کوزلمشدر . ایشته تعطیل اشغال ماده‌سندن بیزار اولان بویکرمی سکز عمله ، بر کون دیدیلرکه :

کرچه بز اوقدر چوقلق دکلز ؛ لکن دائما برابر چالیشورز ، دائما حقوقه رعایت کوسترر ایسه‌ك اکسب قوت ایتمش اولورز . چورباجیلرك علیهنه حرکت ایده‌جك یرده ، انلره عرض احتیاجدن وارسته قالمق ایچون ، عقد شرکت ایده‌لم . یکدیکریمزه قارشو دوستلق ، خلقه قارشو ده انصاف ایله طوغریلق قاعدهٔ خط حرکتمز اولسون . بشقه‌لرینه ارائه طریق صدق و استقامتله ایلروليه‌لم . وشرکتمزه « روجدال حقشناس قازمه‌جیلرینك شرکت دوستانه‌سی . » نامنی ویره‌لم . »

محبوبه . — حسیات عالیه‌یی متضمن ، نه کوزل عنوان !

معلم . — اوت ، خانم قیزم ؛

حقشناس قازمه‌جیلر غایت فقیر ؛ حتی ایچلرنده بعضیلری‌ده پك بیچاره و ذلیل ایدی . حالبویله ایکن ، هر بری اولا هفته‌ده ٤ و دها صوکره ٦ صو (اون پاره) اعطاسنه مجبور اولدی . و اون سکز آی ظرفنده تخمیناً ٧٠٠ فرانق جمع ایدیله‌بیلدی .

فطین . — بوپاره ایله نه یاپمق ایستیورلر ایدی ؟

معلم . — انلر بونی ، کندی فامیلیالریله ، کذلك امور بیتیه‌لرینك تسویه‌سنی انلره ترك و حواله ایتمك آرزوسنده بولنه‌جق اولان ، دیکر فامیلیالرك اداره‌سنه مقتضی ، اشیایی طوپدن صاتون آلمق ایچون استعماله قرار ویرمشلر ایدی . بونلرك مرام ومقصدی ، اك نفیس و ممکن اولدیغی قدر اك اهون ، ارزاق صاتون آلمق و بونلری پك جزئی بر کار ایله صاتمق ایدی . اول امرده یالکز بهارات ایله دقیق ، تره‌یاغی ، پرنج وداری کبی شیلر مبایعه ایده بیلدیلر . بو ارزاقك عمومنی نقل ایتمکه بر ال آرابه‌سی کفایت ایدییوردی . کوچوك وطار بر سوقاقده واقع اولان دکانلری ، بشقه وقت دکل ، یالکز جمعه ایرتسی آقشاملری آچیق بولنیوردی . بونلر مالللرینی دائما پشین پاره ایله صاتیورلر ایدی

بو صورت كندولری ایچون موجب امنیت ایدی . زیرا
ویردكلری ارزاقك بدلنی الهمامق قورقوسندن وارسته بولنیورلر ؛
وبو نكله برابر مشتریلرینه ده حقیقی بر خدمت ایتمش اولیورلر ایدی.
چونكه مشتریلرك بورج آلتنه كیرمسنه میدان ویرمیورلر ، وانلری
تصرفه مجبور ایدییورلر ایدی .

بوندن بشقه هیچ كیمسه یانلرینه كلمكه مجبور دكل ایدی .
هركس اورایه حقیقی بر كار كوردیكی ایچون ، كیدییوردی :
بونلرك اهون والك نفیس مال صاتیورلر ایدی. بونلر قاعده كلیه
اولمق اوزره ، اصلا فنا ارزاق مبایعه ایتمیوب دائما اعلا مال
مبایعه سنه بذل غیرت و مشتریلرینه هر وقت صدق واستقامتله
خدمت ایتمككی درعهده ایتمشلر ایدی ،

چوجوقلرم ، ایشته تجارتك اك كوزل قاعده سی ده بودر .
هرشی ده اولدیغی كبی ، تجارتده دخی حقیقی منفعت ، اصلا صدق
واستقامتدن آیریله مز . صاحب وجدان اولان تاجر مشتریلرینك
عودت ایتدكلرینی كورر . حیله كار تاجر ایسه كرچه
مشتریلرینی بر كره آلداته بیلور ، لكن صوكره انلرك بر دها دكانه
اوغرادقلرینی كوره مز اولور .

١٥٧ . — حقشناس قازمه جیلر (مابعد) شركت

درحال مشتریلرك عددی چوغالور ، وبونلر ایله برابر ،
شركتك ثروتی ده تزاید ایدر . تمتع كیتدكجه زیادلشیوردی

ایشك بدایتنده ، بو تمتع یالكز شركا بیننده یعنی هفته ده ٦
صو ویرنلر آره سنده تقسیم اولنیوردی . شركادن بری ،
كندوسنده حاصل اولان پارلاق بر فكری ، رفقاسنه عرض
ایدوب . دیدی كه :

« شركتمزك تمتعاتنه بتون مشتریلری ده حصه دار ایده لم .
بو واسطه ایله ، مشتریلر بزه صادق قالورلر . وبشقه مشتریلری
جلب ایتمكله ده مستفید اولورلر ؛ زیرا ، بونلرك منفعتلری ،
بزم منفعتمزله برلشمش اوله جقدر . » بو عاقلانه تكلیف ،
درحال قبول اولندی .

او آندن اعتباراً ، هر مشتری ، تأدیاتی مشعر بر پوصله
آلور ، هر اوچ ایده بر حساب یاپیلور . صرفیاتله تمتعات
كوریلور . تقسیماته ، تمتعاتك یكونندن ایكیسی ، كتبخانه
ومكتبلرك منفعتنه افراز اولنمغله باشلانیلور. چونكه ، شركتك
مؤسسلری طرفندن تنظیم ایدلمش اولان پروغرامه شو معارفپرورانه
شرائط درج اولنمش ایدی : « تمتعاتدن بر قسمنك مكتبلر ،
كتبخانه لر ، قرائتخانه لر كبی تأسیساته صرفنی تعهد ایدرز ،
زیرا معارف ، مدنیتك وترقیات حقیقیه نك مفتاحیدر . »

ایشته مكتبلره مخصوص اولان بو ٢ حصه اول باول
تمتعاتدن بالافراض اخذ اولنور. بقیه سی ، عمومه تقسیم اولنه جق
تمتعاتی تشكیل ایدر ، كه بونك دخی اولا بر قسمی حصه دارانه ، بعده
دیكر قسمی ده ، بالذات مشتریلره تقسیم اولنور. مشتریلرك بو تمتعی
١٠٠ ده ١٢ یه قدر ایلرو كیتمشدر . یعنی اوچ آیده یوز

فرانقلق مال صابون آلانلر ، بو اوچ آی ایچون ۱۲ فرانق تمتعه نائل اولمشلردر .

مقبل . — بو شرکت ، هر وقت چوق معامله یاپه‌بیلیورمی؟

معلم . — شبهه‌می! شرکتك اون بیك اعضاسی واردر؛ سرمایه‌سی ٤ ملیوندر . سنه‌ده ۱۲ ملیون ایش یاپیور .

فطين . — او ! بو نقدر ملیون !

معلم . — اوت ، سرمایه‌دارانك باشلادقلری ۷۰۰ فرانقدن نقدر اوزاق ! ایشته حسن استعمال اولنمش پاره بوکا دینیلور .

روچدال شرکتنك بو موفقیتی محضا ایش باشنده بولنانلرك حسن‌سیرت وفرط فراستلری سایه‌سیدر . یوقسه ، بر ایکنجی روچدال شرکتی وجوده کتیرمك ایچون ، هفته‌ده ٦ صو ویرمك کافی اوله‌جغنی تخیل ایتمك جائز اولهمز . بو یکرمی سکز قازمه‌جی ، خارق العاده بر ذکا ایله حسن خصلته ، بر غیرت وهمته ، بر ثبات ومتانته ، وهر ایشده بر صدق واستقامته مالك ایشجیلردن ایدی . ایشته موفقیتلرینك اسبابی بودر .

مع مافیه بونلر هر شیدن اول ، شرکتلرینك تهذیب اخلاق ایچون ، بر مکتب ادب اوله‌بیله‌جکنی‌ده اکلادیلر . کتبخانه‌لر ، مکتبلر ، وحتی میخانه‌لر یرینه قائم اولمق اوزره ، کتبخانه‌لر تأسیس ایتدیلر . فقر وسفالتك اك زیاده معلوم اولان اسبابی — که فسق ایله جهالتدر — اورته‌دن قالدیریله‌جق

اولور ایسه ، سفالتی ازاله ایتمك هیچ بر شی دیمك اولدیغنی اکلادیلر .

انکلتره‌ده بو یولده دها بر چوق شرکتلر تأسیس اولندیغی کبی بونلرك فرانسه‌ده دخی بر چوق امثالی واردر . ولوجزئی اولسون هیچ بر کونا مشکلاته دوچار ایدلمه‌مك و حقوق و اخوتك اك طوغری قواعدینه رعایت کوسترلمك شرطیله بو شرکتلرك استقبالی پك پرلاقدر . شاید بر ایشجی نه‌کندوسنك ونه‌ده عقد شرکت ایتمك آرزوسنده بولندیغی رفقاسنك ذکا و مهارتلرندن امین دکل ایسه ، صنایع وتجارته عائد بر تشبثك تهلکه‌لرینه آتلمه‌مق آنك ایچون دها اولا ودها مرجحدر .

۱۵۸ . — امهاتك نفوذی ونسانك عائله‌ده وظیفه‌سی .

فطين . — خواجه افندی ، شمدی‌یه قدر بزه بیان بیوریلان تاریخلر میاننده ، هیچ بر نسانك ترجمهٔ حالنه تصادف ایتمدك . هر شیئی رجال بیلیور ، رجال اختراع ایدییور . بونك سببی ندر؟ حالبوکه ارککك چوجوقلر نقدر ذکی ایسه ، قیز چوجوقلرده اوقدر ذکیه کوریلیور . چونکه ، محبوبه خانم ، سؤال بیوریلان شیلره ، بندن دها کوزل جواب ویریور . و اکثریا مقبل افندیدن دها چابك اکلایور .

مقبل . — او! پك طوغریدر . محبوبه درحال اکلار ،

وبوندن طولايي‌ده مغرور اولماز . همشیره‌جکمی بو جهتله‌ده
پك زیاده سورم .

معلم . — یا اویله‌می ! پك ای ، محبوبه ، شمدی
سرعت انتقالکزی برکره دها اثبات ایدیکز . و نیچون قادینلرده
پك آز عالمه مخترعه بولنیور ؟ بونك سببنی بزه اکلاتکز . باقه‌لم .

غایت مشکلات ایچنده کورینن محبوبه دیدی‌که :

— الهی ! خواجه افندی ، بنم اکلادیغمه کوره چوق‌شی
بیلمك ، آزچوق برشی اختراع ایتمك ایچون ، اوشیلرله مشغول اولمق
لازم کلور . قادینلرك ، استفانسون کبی ، لوقوموتیف اختراع
ایدوب ایده‌میه‌جکلرینی بیله‌مم ؛ لکن اوکبی ایشلر ایله اصلا
مشغول اولمدقلرینی پك ایی بیلیرم ؛ زیرا ماکنه‌لره نظارت
ایتمك وظیفه‌سی هیچ بر وقت قادینلره تحمیل اولنمامشدر .
هم آنلرك فن میخانیکی یاخود ریاضیات تحصیلیله توغل
ایتدکلرینی کورمك پك تحف وغریب اولور ایدی .

معلم . — خانم قیزم ، مطالعه‌کز پك طوغریدر . طائفهٔ
نسانك جمعیتده وظیفه‌سی رجاله عائد وظائفك اصلا عینی دکلدر ،
نسانك معیشتی بسبتون داخلیدر . جمعیته عائد نفوذی‌ده همان
غیرمرئی برصورتله جاریدر . بوندن طولایی نسانك وظیفه‌سی
دها آز ، ونفوذی دها اهمیتسزدر دینیله‌مز . آنلرك ذاتی‌ده
مستوره‌در ، وظائفی‌ده ، وسلام .

نسا حکم ونفوذینی ، اولا چوجوقلرینه قارشو اجرا

ایدر . زیرا چوجوقلرك تربیه‌سی ، پدرلرندن زیاده ، والده‌لرینه
عائددر . انسان ایچون بوندن بیوك ، بوندن مهم نه وظیفه
تصور اولنه‌بیلور . برچوجوغك ایلروده جمعیته مضر یاخود
فائده‌لی اوله‌بیلمسی کوره‌جکی تربیه‌دن حاصل اولور .

محبوبه‌نك دیدیکی کبی ، هرنقدر قادینلرك ریاضیات وسائر
علوم وفنون ایله اشتغال ایتدکلری پك نادر کوریلیور ایسه‌ده ،
مع‌مافیه ایچلرنده ینه بر چوق افاضل یکانه شهرتیاب ظهور
اولمشدر . ایسترسه‌کز ، مثال اوله‌رق ، سزه برایکیسنی
حکایه ایده‌یم ؟

چوجوقلر او ! نقدر ممنون اولورز .

١٥٩ . — ام المؤمنين : حضرت عائشة الصديقه
— سيدهٔ نسأ عالمين : حضرت فاطمة الزهرا

معلم . — اولا قریحه‌سنك قوتی ، عقل ورأینك متانتی ،
کلامنك فصاحتی ودها بر چوق فضائل ومزیتی ایله کافهٔ نسایه
رجحانیتی مسلم ، وحدیث نبوی ایله محقق اولان حضرت
عائشه والده‌مزك نامنی ذکر ایده‌لم .

حضرت عائشة الصدیقه‌نك بیوکلکنه ، سلطان الانبیا
افندمز حضرتلرندن ، کرك قولاً وکرك فعلاً ، ضبط وافاده

بیوردقلری احادیث نبویه، واوضاع پسندیدهٔ محمدیه ایله برچوق
احکام شرعیه ومسائل دینیه‌یه مرجع ومستند اولمش بولنمسندن
بشقه دلیل ارامق عبثدر. بوندن بیوك علوتمی اولور. كه
امر دینده محتاج الیهمز اولان مسائلك اكثری ومعارف
دینیه‌مزك بر نصفی مشارالیهادن مأخوذ ومنقولدر.

كبار تابعیندن (عروة بن اذینه) حضرتلری: «بن كرك
احكام قرآنیه‌ده، وكرك فقه وفرائضده، وطبده، وعربك
علم اشعار وانسابنده. حضرت عائشه‌دن اعلمه كیمسه‌یی
كورمدم!» بیورمش؛ حضرت (معاویه) دخی: «بن،
هیچ بر خطیب كورمدم، كه عائشه‌دن بلیغ، وآندن فصیح
وفطین اولسون» دیو یمین ایتمش؛ (احنف بن قیس التابعی
دخی: «بن، حضرت ابو بكرك، وعمر، وعثمان، وعلی
وسائر خلفانك خطبه‌لرینی. یعنی مقاله نصحیه‌لرینی استماع
ایتمشمدر؛ هیچ برینك آغزندن كلام عائشه قدر جزالت
وفصاحتلی سوز طویمدم» دیمشدر.

محبوبه. حضرت عائشه‌یی بیلیورسك، دكلمی؟

محبوبه. — او! البته؛ مشارالیها، حضرت خدیجه‌دن
صوكره، ازواج طاهرات خیرالموجوداتك اشهریدر.

معلم. — اوت. قیزم؛ یا كرائم نبویه‌نك اك كوچوكی،
واك سوكیلوسی كیم ایدی؟

محبوبه. — جناب فاطمه الزهرا.

معلم. — اولیه؛ ذات عالیلرینه. حفیده‌لری فاطمه
بنت الحسینه نسبتله. فاطمة الكبری دخی دینیلور، مشارالیها
افندمز حضرتلری، (سیدهٔ نسأ عالمین) در. دنیایه اصلا
رغبت بیورمز ایدی. دائما حقه متوجه اولوب، كیجه‌لری
قائم، كوندزلری صائم ایدی.

رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك
ارتحاللرندن آلتی آی صوكره، تشریف دار آخرت بیورمشلردر.
فخرالانبیا افندمز حضرتلرینك، مشارالیهادن غیری اعقابی
قالمیوب، بالجمله نسل محمدی، اول جانب خجسته مناقبه
منتسب ومنتهیدر.

١٦٠. — مشاهر النسأ: فاطمه بنت عباس. فاطمة الفقیهه، عائشه حبی، فطنت

معلم. — چوجوقلرم. اسلاف زناندن علم وادب ایله
مشهوره اولنلر چوقدر. بن سزه یالكز بر ایكیسنی حكایه
ایده‌جكم. سز صوكره، مشاهر النسأ نام كتابی كوروب
مطالعه ایدرسكز.

محبوبه. — عجایب! قادینلردن، عالمه‌لر، ادیبه‌لر
اولسونده، برده بونلرك، تراجم احوالنی حاوی كتاب

بولنسون! شمدی‌یه قدر بو کتابی کوروب مطالعه ایده‌مدیکمه
نقدر تأسف ایدرم !

معلم . — خانم قیزم ، واقعا ، مشاهیر النسأ ، شایان
مطالعه کوزل بر کتابدر . فقط بن ، بو کتابی مطالعه‌کزدن
زیاده ، بر زمان صوکره بهمه حال یازیله‌جق اولان ، ذیل کتابه
محبوبه نامنك‌ده درجی ایچون ، شمدیدن لازم کلان فضائلی
اکتسابه موفقیتکزی آرزو وتمنی ایدرم .

محبوبه . — بو نقدر اوزاق شی !

معلم . — غیرت ایت ! « توفیق ازل غیرته عاشقدر . »

فضل وفقاهتله معروفه اولان نسادن بری‌ده مشهور
(علاء الدین السمرقندی) نك کریمه‌سی فاطمة الفقیهه‌در .
پدرلری ، کندوسنی مولانا (علیء الدین الکاشانی) یه تزویج
ایتدیکی ایچون ، کاشانده ، اوچی بر خانه‌ده ساکن اولوب ،
خلقه فتوی ویررلر ایدی. زوجی ، شبهه‌سی اولدیغی مسئله‌یی
زوجه‌سنه حل ایتدیرر ایدی . بونلر مؤخراً ، حلبه نقل
خانه ایله ، اوراده ارتحال ایتمشلردر . فاطمة الفقیهه ، حسن
خط ایله‌ده مشهوره ایدی . بر رمضان شریفده ، قولنده
اولان بیلازکنی چیقاروب صاته‌رق ، اثمانیله فقهایه هر کیجه
طاتلیلی برر افطار ترتیب ایتمش ایدی . مومی‌الیهانك بو حرکتی
حلبده عادت اولوب ، حالا بوكا رعایت اولنیور .

(عباس بن ابی الفتح البغدادی) کریمه‌سی فاطمه دخی ،
فوق‌العاده عالمه وعابده ایدی . قادینلره دائما وعظ ونصیحت

وصلاح حاللرینه پك زیاده اعتنا ودقت ایدر ایدی . بعضاً
منبره چیقوب ، رجاله دخی نصح وپند ایتدیکی کورلمشدر .

مقبل . — عجایب ! خواجه افندی ، یا بو ناصل تجویز
اولنیوردی ؟

معلم . — اوغلم ، فاطمه بنت عباس کبی ، یکانهٔ دوران
اولان زنان ایچون ، تجویز اولنه‌بیلور . چونکه مومی‌الیها
میدان بحث مناظره‌ده مهرهٔ رجال ایله‌ده ، مباحث علمیه‌ده
بولنور ایدی . ٧١٤ سنهٔ هجریه‌سنده مصرده وفات ایتمشدر .

اندلسك قرطبه شهری اهالیسندن احمد نامنده بر ذاتك
کریمه‌سی اولان عائشه القرطبیه دخی اندلس ادیبه‌لری آره‌سنده
امثالی اولمیان بر شاعرهٔ شهرتکیر ایدی . ینه اندلس ادیبه‌لرندن
علم نحو ولغتی کاتب مشهور ابو المطرفدن اخذ ایتمش ومؤخراً
او علملرده انی کچش اولان عروضیه نامنده بر ادیبه وار ایدی .
عروضیه اسمی کندوسنك علم عروضجه تفردینی مشعردر .

بو بحثه مقبل ایله فطین پکده او قدر اهمیت ویرمیورلر ایدی .
فقط بالعکس محبوبه ، بحثك بر نقطه‌سنی بیله ، غائب ایتمیه‌رك ،
کوزینی معلمك کوزلرندن اصلا آیرمیور ایدی . محبوبه‌نك بو حالنه
دقت ایدن مقبل دیدی که :

— ناصل ، همشیره‌جکم ، سنده بر ترك ادیبه‌سی اولمغه
یلتنیورمسیك ؟

— مقبل ، سنده اکلنیورمیسك ؛ بزده ذاتاً بر ادیبه
یوق که ایکنجیسی بن اولمغه یلتنه‌یم .

معلم . — خانم قیز ، الدانیورسك . بزده دخی برخیلی ادیبه یتشمشدر . مثلا ترکی ، فارسی ، غزلیاتی ، قصائد ومثنویاتی و ازجمله « خورشید وجمشید » نامنده ، اوچ بیك بیتدن زیاده، برمنظومه‌سیله مشهوره اولان عائشه حبی کبی .

فطین . — فطنت خانم‌ده وار ایمش .

معلم . — اوت ، فطنتك والده‌سی ده کندوسی کبی برشاعرهٔ ماهره ایدی .

١٦١ . — مشاهیر النسا (مابعد) سوفی ژرمن .

معلم . — چوجوقلرم ، ملل اجنبیه میاننده دخی طائفه نسادن برخیلی افاضل یکانه ظهور ایتمشدرکه بوکون سزه انلردن برینی حکایه ایتمك ایستیورم .

فرانسه علوم ریاضیه علماسندن معلم مشهور لاغرانژ درسخانه‌یه کیردیکی وقت اول امرده شفاهی بردرس ویرر. ومؤخراً بودرسی طلبه‌یه یازدیرر ایدی. طلبه‌سنك قوهٔ مفکره ومميزه‌لرینی تجربه ایتمك ایچونده ، او درسدن حاصل اوله‌جق کافهٔ ملاحظاتك . وطرفلرندن وقوعبوله‌جق اعتراضاتك تحریراً کندوسنه بیان اولنمسنی‌ده هروقت انلره تنبیه ایدیبوردی .

برکون، اولجه اعطا ایتمش اولدیغی درسه دائر، برطاقم مطالعات عمیقه‌یی حاوی برمکتوب اله‌رق حیرته مستغرق اولور.

مکتوبده امضا بولنمدیغی جهتله بوکیمك طرفندن یازلدیغی بیلنمیوردی . معلم درسخانه‌یه کیردیکی زمان بوقدر عالمانه ملاحظاتی درمیان ایدن ایچلرندن کیم اولدیغنی طلبه‌یه سؤال ایتدی . فقط هیچ برندن جواب آله‌میوب هرکسك سکوته واردیغنی کوردی .

فرداسی کونی دخی، برکون اول بیان ایتمش اولدیغی شیلره دائر، برطاقم یکی ملاحظاتی و بونلرله برابر دها زیاده باعث تعجب برچوق حساباتی وکندوسنی دریای حیرته القا ایدن برخیلی اختراعاتی محتوی دیکر برمکتوب دها الدی . درسخانه‌یه ورودنده مکتوبك معلوم اولمیان محررینی تبریك ایله برابر شخصی طانیمقلغی‌ده رجا ایتدی. لکن طلبه مکتوبك محرری کندولری اولمدیغنی و فقط یازانك کیم اولدیغنی یازوسندن اکلایه‌بیلمك ایچون، مکتوبی کورمك آرزوسنی درمیان ایلدیلر. بویازونك انلرجه‌ده معلوم اولمدیغی بالمعاینه تحقق ایتدی .

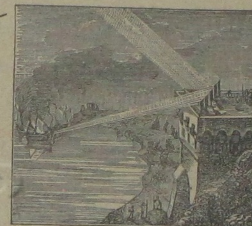
نهایت الامر، درسك ختامندن صوکره. طلبه‌دن بری معلمه یناشوب مکتوبك محرری ١٨ یاشنده وسوفی ژرمن نامنده برقیز اولدیغنی خبر ویردی .

لاغرانژ درحال کنج سوفینك پدرینی بوله‌رق وقعه‌یی حکایه ایله اکا قارشوده تعجبنی اظهار ایتدی . سوفینك پدری دیدی که :

— نه غریب چوجوق ! ماهیتی غایت دقیق اولان بوکبی مطالعاتنه قویلمقدن کندوسنی منع ایتمك ایچون . اقتدارمزك

داخلنده اولان هر شیئی یاقمقدن کیرو طورمدق . شومساعیٔ مصروفه‌مزك نتیجه‌سنه باق !

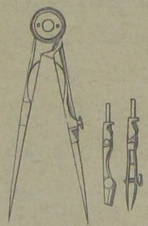
اون ایکی یاشنده ایکن، ازقضا اله، ریاضیاته عائد برتاریخ کیرمش؛ چوجوق بوتاریخده علوم ریاضیه علماسندن آرشیمتك، حائز اولدیغی علم قوتیله ، محصور اولان وطننه یاپمش بولندیغی خدمتی وعدسه‌لر ، آینه‌لر واسطه‌سیله رومالولرك کمیلرینی یاقه‌رق بو یوزدن قزاندیغی صیت و شهرتی اوقومش ایدی . ایشته بوعلمك نارمحبتی اولوقت کوکلنده شراره پاش اولمغه باشلامشدر . کندوسنی تسخیر ایده‌بیله‌جك اولان کتابلری دفعات ایله الندن الوب قالدردق . لکن او ، دائما انلری اله کچیرمك ویاخود بشقه کتابلر

ارشیمتك روما کمیلرینی صورت احراقی

تدارك ایتمك واسطه‌سنی بولوردی . نهایت بوکتابلردن برینی پارچه‌لیوب ، اوچر دردر صحیفه‌لی برچوق کوچوك، جزؤلر وجوده کتورمکی دوشوندی . و بو جزؤلرك هربرینی برمحله کیزلدی . کیزلنیلان بو جزؤلردن بری بنم ویاخود والده‌سنك اله کچیور ایسه، دیکرلری کندوسنه قالیور ایدی . و بونلرك حاوی اولدیغی هرشیئی حل واستخراج ایتمکله اله کچن جزؤلردن صرف نظر ایدیوردی . الده پرکار ایله جدول تخته‌سی بولندیغی

حالده کیجه‌لری چالیشمغه کچیردیکنی کوردك . بتون موملری قالدردق . پکی ای افندم . او ، بونك‌ده چاره‌سنی یعنی شمعدانك دیبنده قلان موملردن استفاده‌نك واسطه‌سنی بولدی . کچنلرده آیدنلق اطرافه منتشر اولوبده یاقه‌یی اله ویرمك ایچون، کیزلنمش اولدیغی برطولابك ایچنده آنی مطالعه ایله مشغول کوره‌رك حیرتده قالدق . افندی! ینه تکرار ایدرم‌که بوچوجوق ممتنع الغلبه برتعنده مالك ، غریب بر چوجوقدر !

علوم ریاضیه آلتلری . — ریاضیاته متعلق عملیاتك اجراسنده استعمال اولنان آلتلرك باشلوجه‌سی پرکار ایله جدول تخته‌سیدر. عادی پرکارك اختراعی پك قدیمدر . مساح پرکاری دینیلان آلت، عادی پرکارك کاغد اوستنده کوردیکی بر خدمتی عملیات ترابیه‌ده ایفا ایدر. بو پرکار آغاجدن معمول اولوب تخمیناً ۲ مترو بعدی واردر .

لاغرانژ جواباً دیدی که :

تأسف ایتمیکز . تحصیله بوقدر محبت کوسترن چوجوقلرك چوقلغندن قورقلمز . بشقه چرچوقلرك ابوینه اطاعت ایتمه‌ملری ایشه قویلمقدن زیاده تنبللکه تسلیم اولمق ایستملرندن نشأت ایدیور .

سوفی ژرمنك نامی درحال بتون اوروپایه منتشر؛ وریاضیاته عائد اختراعاتی، وبونلردن دها آزشهرت قزانمامش اولان تهذیب اخلاقه متعلق کتب ومقالاتی هرطرفده معلوم ومشتهر اولدی .

محبوبه . — خواجه افندی ، بنم ایچون پك زیاده موجب استفاده اولان ، بویله برشیئی‌ده حکایه بیورمکزه عظیم تشکرلر ایدرم . زیرا بن ، ریاضیات کبی غایت مهم برشیئی اکلایه‌بیلمك استعدادینك قادینلرده بولنه بیلمسنی هیچ بروقت تصور ایده‌میوردم .

مقبل . — لكن ، خواجه افندی ، بزم اسماعيل بابا كنج
قيزلرك معارفه آشنا اولملرينی آصلا تجويز ايتميور « قيزلر
اوقويوبده كاتبی اوله‌جقلر ! » ديبور .

محبوبه — آ . . . ! بز جاهلمی قالمالييمشز ؟ !

معلم . — نه واهی فكر ! مقبل ، قيزلرنه‌دن اوقومق
يازمق اوكرنمسونلر ؟ جهالتدن نه خير ، نه فائده اومولور ؟ هر
فنالق آندن ظهور ايتميورمی ؟ تحصيل كورن قيزلر ايچنده
معلوماتنی سؤ استعمال ايدنلر بولنسه بيله ، بوحال شبهه‌سزدركه
انلرك تحصيللرندن دكل ، محضا تربيه‌جه اولان نقصانلرندن
حصوله كلور . چونكه قادين اولسون ، اركك اولسون ،
بالذات و بلا واسطه تربيهٔ نفس ايچون انلره يالكز بر قاچ
سنه‌لك تحصيل كفايت ايتمز . بوجهتله كنج قيزلرك مكتبلرده
حسن محافظه ، واولرده سؤقريندن وقايه‌لرينه فوق‌العاده دقت
لازمدر . ذاتاً بوجهت اركك چوجوقلر ايچونده ، هر وقت نظر
اهميتدن دور طوتلميه‌جق بر كيفيتدر .

چوجوقلرم ، معلومكز اولسونكه پيغمبرمز ، فخرالانبيا
صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلری ﴿ **علمی طلب ايتمك
كافهٔ مسلم ومسلمه‌يه فرضدر** ﴾ بيوريبور . كوريبورسكزكه
آنك وكيلی اولان شوكتلو پادشاهمز افندمز حضرتلری ده
قيزلر ايچون مكتبلر آچيور . بومكتبلره مستوفی معاشلرله معلمه‌لر
تعيين ايديبور . آرتق اسماعيل بابانك او سوزلرينه قولاقی
ويريلور ! اوت ، قيزلرمز رياضيات اوكرنمك ايچون دكل ،

عفت وعصمتك قدسيتنی ، دينمزك علويتنی لايقيله تقدير ايتمك ،
وطنه ديندار وتربيه‌لی اولاد يتشدرمك ايچون ، بهمه‌حال معارفه
آشنا اولماليدرلر . بو برحقيقتدر ، كه بونی انكار ايتمك ايچون ،
محقق اسماعيل باباكبی ، جاهل اولمق لازم كلور !

١٦٢ . حركاتكزك نتايجنی دوشونكز . — شمندوفر مقاصجيلری — قاتل غيرمتعمد . — حكيمك استقبالی . — صويك طمله‌سی ودكزك صداسی .

حركاتمزك نتايج حاصله‌سندن طولايی هيچ بر وقت تعييب و
تقبيحه محل ويرمه‌مك ايچون دائما وظيفه‌مزی ايفا ايده‌لم

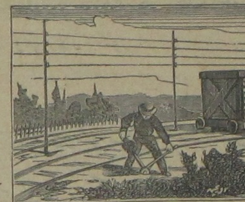
فرداسی كونی معلم ديدی كه :

— هايدی فطين ، برآزده كتاب اوقويه‌لم . فقط معنايه
دقت ، ونقطه‌لرده برآز توقفه غيرت ايت .

فطين قزاروب كتابی النه آلدی . آچيق برسس ايله اوقومغه
باشلادی .

تيمور يوللرنده ، اوزرلرنده قطارك حركت ايتديكی تيمور چبوقلره
برآلت واسطه‌سيله باصه‌رق ، برحركت حصوله كتورن ومقاصجی
دينيلان ، بر طاقم آدملر استخدام اولنيور . بونلرك اجرا ايتدكلری

حرکتـه کوره ، ترن صاغه یاخود صوله توجه ایدیور . شاید بو آدملردن بری ، موقعنده بولنمز ، خدمتنی کورمز ، یاخود ایشی باشنده بولنوبده طالغینلق ودقتسزلك ایله وظیفه‌سنی حسن ایفا ایتمز ایسه ، واقع اوله‌جق حالی بیلیور میسکز ؟ رایلرك یعنی او تیمور چبوقلرك ، غیر محسوس، انحرافیله صاغ طرفه کیتمسی لازم کلان ترن صول طرفه میل ایدر. اکر بو صول یولك اوزرنده ، و او ترنك اوکنده دیکر بر ترن بولنور ایسه ، دهشتلی بر مصادمه وقوعه کلور . بو اغورده بر طاقم خلق تلف یاخود مجروح اولمش بولنور . ایشته تیمور یوللرنده وقوعبولان قضالر ، همان بتون بو صورتله حاصل اولیور

شمندوفر : مقاصجی . – شمندوفرلرده یوللرندن چیقه‌بیلان رایلرك اقسامنه مقاس دینیلور. مقاصجی بر ماتولا واسطه‌سیله بو مقاصی ایلرویه سورر. وصاغه یاخود صوله سورمسنه کوره اوته‌دن کلمکده اولان ترن دخی صاغ یاخود صول یول اوزرینه کچر.

معهذا مقاصی چویروبده رایلری انحراف ایتدیرن الك بو حرکتی اهمیتسز بر شیدر ! حالبوکه بر آلای خلقك حیاتی اکا باغلیدر . معمافیه بویله بر مصیبت ظهورنده، او قیدسز مقاصجی [قاتل غیر متعمد] کبی حضور محکمه‌یه چیقاریلور . وتنبللکندن یاخود طالغینلغندن حاصل اولان بو فنالقدن طولایی شدیداً مجازات اولنور .

بر تیمور یول قطارینك یولدن چیقمه‌سی

پك ای ! اوغلم ، بزده ، برآز تنبللك یاخود قیدسزلك اثری ، فنا بر رأی ومطالعه‌نك نتیجه‌سی ، یاخود جمعیته منتشر اولمش چرکین بر عادت بلیه‌سی ایله مصالح عمومیه‌مزك حرکتنی ، صاغه یاخود صوله انحراف ایتدیره‌بیلورز . اکر بزم ایچون قبل الوقوع رؤیتی ممکن اولسه، دوچار دهشت اوله‌جغمز بدیهی بولنان ، بر طاقم نتایج مؤلمه‌یی عائله‌مز، وطنمز حقنده حاصل ایده‌بیلورز .

بناء علیه ، هر وقت ، باخصوص ادارهٔ مملکته عائد معاملاتدن ، مصالح عمومیه‌یه دائر مطالعاتدن بحث اولندیغی وقت ، حرکات ومقالاتمزدن حاصل اوله‌جق کافهٔ نتایجی کوزلجه تفکر ایتملیز .

دیکر برمثال . تنبللکی یاخود خفت مزاجی حسبیله، معلملرینك ویردیکی درسلری فوت ایدن مکتب طبیه طلبه‌سندن برافندی، بلکه بوحالی ایله کیمسه‌یه دکل ، آنجق نفسنه فنالق یاپدیغنی تخیل ایدر . لکن بو ، برکون حکیم اولور . برکون مهلك یاخود ماهیتی پك آز معلوم اولان بر خسته‌لغی معاینه‌یه دعوت ایدلمش بولنور . بونك معاینه ایده‌جکی خسته‌لغك ، وقتیله تحصیلنی فوت ایتمش بولندیغی خسته‌لقلردن اولوب اولمیه‌جغنی کیم بیلور ؟ وقتیله اختیار ایدیلان او قیدسزلغك، شمدی بو جاهل دوقتورك یاکلش تداویسیله ، خسته‌نك حیاتنه مال اولوب اوله‌میه‌جغنی کیم حکم ایده‌بیلور ؟

اعتماد ایدیکز . ایشته بزده، هپ بوحکیم کبی‌یز : مصالح ذاتیه وعمومیه‌مزده ، دیکر آدملری، بیلك صورتله، جهالتمزه قربان ، واو بلیهٔ جهالتله بالذات نفسمزی دخی محو وپریشان ایده‌بیلورز .

حرکاتمزك، الی غیرالنهایه نتیجه‌لری منکر دکلدر. بونلر بیکلرجه عصر ایچنده یا وطنه، یاخود عالم انسانیته ، یا مضر، یاخود فائده‌لی اوله‌بیلور .

مشاغل ذهنیه‌سیله فائده‌لی بر شی اختراع ایدن وفات ایتسه‌ده، ثمرهٔ فکری باقی قالور ، عالم انسانیتده انکله متعالی اولور .

فنالق ايدن فوت اولسه‌ده، ينه آنك حركتی، عصرلرجه نتيجه‌لرينی چكوب كتورر .

ايمدی ، هيچ بر وقت ، نه قيدسز ونه‌ده تنبل اولكز . و « بن ، پك كنجم ، حركتلرمك دنياده نه اهميتی اوله‌بيلير » ديمكز . زيرا دنياده هر شی ديكرينك اوزرينه بر حكم ونفوذ اجرا ايدر . ناصل كه بر طالغه‌نك سوقيله ايلرو آتيلان طالغه ، بحر محيط كبيره طوغری ياپيلوب كيديور ايسه ، بزم الك عادی حركتلرمز دخی استقباله طوغری ياپيلان بر سلسلهٔ نتايجه ميدان آچيور .

اوغلم ، دكزك كورلتيسنی دكليكز ؛ صويك هر كوچوك طمله‌سی ، آهنك امواج آره‌سنده ، كندی فصلنی اجرا ايديور. حالبوكه او طمله يالكز اوله ايدی، ايشيديله‌جك بر صدا حاصل ايده‌مزدی. فقط يكديكرينه منضم اولان بو صو طمله‌لری ، دكزك او دهشت‌آميز ايكلتيسنی حصوله كتوريور .

اوغلم ، ايشته حركتلرمزك هر بری ، بو صو قطره‌سی كبيدر . كائناتده بعضاً خيرلی وبعضاً خيرسز بر تأثير حاصل ايدر . مع‌مافيه، بز اهل ادراك وفاعل مختارز . حالبوكه صويك قطره‌سی بونلردن عاريدر . هر حالده بزم نفوذمز ، خبر وشرده ، دها بيوك اوله‌بيلور ، اكر ايلك ياپمغه چاليشور ، پادشاهمزه صادق، وطنداشلرمزه فائده‌لی اولور ايسه‌ك، بختيارز؛ شايد فنالق ياپار ، پادشاهمزك رضاسنه مخالف حركتله وطنمزه مضر اولور ايسه‌ك، بدبختز .

فطين قيام ايدرك ، مجموعه‌يی معلم فيضی افندی‌يه تقديم ايتدی . فطين ، مجموعه‌يی كمال شوق ايله قرائته باشلاديغی

ايچون ، حقيقةً شايان تقدير بر صورتله اوقويوب اتمام ايتمش ايدی . مقبل ايله محبوبه — « آفرين ! فطين . » ديديلر .

معلم فيضی افندی دخی فطينی تبريك ايتدی ، وييناغنی اوخشايه‌رق ديدی كه :

— عزيز اولادم ، باقه‌لم اوقوديغك شيئه دقت ايتدكمی؟

فطين . — او ! البته ، خواجه افندی .

معلم . — پك اعلا ! بوندن اول ، يعنی يانغين خيری افنديك خانه‌سنی محو وافنا ايده‌جك اولديغی كون ، بالذات سن ، تفكر وبصيرته دائر، بزه كوزل بر مثال كوستردك . وبو حركتك نتايج خيريه‌سندن بری ، بر كون آندن مستفيد اوله‌جغك ، الك كوزل بر تربيه‌يی اخذ واكتسابه سنی دعوت ايتمك قضيه‌سی اولدی .

١٦٣ . — بين الملل منافع حقيقيه‌نك اتحادی . — محبت وطنيه ايله محبت بشريه — احكام دينيه‌يه رعايت .

ملتلرك يكديكرينه قارشو اولان حقوق ووظائفی ، افرادك يكديكرينه قارشو اولان حقوق ووظائفك عينيدر .

حزيران نهايت بوليور ، مقبل ايله محبوبه‌نك تعطيل زمانی حلول ايديوردی. تجارتك دغدغه‌لريله بر آز يورلمش

اولان بیوك پدرلری ، طبیب مخصوصندن بر آی قدر ، کشیش طاغی جوارنده، وقت کچیرمك توصیه‌سنی آلمش ایدی. مقبل ایله محبوبه‌ده آنك ایله سیاحته مجبور اولمش ، ومعلم فیضی افندی دخی ، خیری افندی عودت ایدنجیه قدر ، یرینه فابریقه‌یه نظارت ایده‌جکنی اکا وعد ایتمش ایدی .

عزیمتك سکز کون ظرفنده وقوعی ایجاب ایدییور . وخوش قدم ، همان تدارکات سفریه ایله اشتغاله باشلایوردی .

سوکیلی پدرلرینك انحراف مزاجیله طالغین واندیشه‌ناك اولان بوایکی چوجوق، کیمسه ایله قونوشمزاولدی. یا فطین؟ فطین‌ده آنلردن دها آز مکدر دکل ایدی .

معلم چوجوقلره اجرای نصایح ، واعطای معلومات ایچون ، صوك کونلردن استفاده ایدییوردی. فیضی افندی ، انسانلرك کافهٔ منافع حقیقیه‌لری ، عدالتله همدم اولدیغی کبی ، بومنافعك بین البشراویغونلق و آهنك حاصل ایتمکده بولندیغنه، وبرینك منفعت حقیقیه‌سی ، دیکرینك منفعت حقیقیه‌سنك عکسی اولمدیغنه دائر دفعات ایله درمیان ایلدیکی افکار عالیه‌یه رجعتدن متلذذ ومحظوظ اولیوردی .

کنج طلبه‌لرمز ، بو درسی ، اولکی درسلردن دها زیاده بر دقت ، وجمعیت خاطر ایله دیکلیوردی. فیضی افندی دییوردی که :

— چوجوقلرم ، ملتلرك هر بری ، یکدیکرینه قارشو بر شخص معنوی کبیدر . بونلرده ، افرادك تابع اولدقلری قواعد عدالته تابعدر . بر حقسزلق ملیونلرله آدم طرفندن ایشلنلمش ، یاخود قبول اولنمش اولدیغی ایچون ، طوغری بر شی اوله‌مز. بو دها بیوك بر حقسزلقدر .

مرحمت واخوتك قاعده‌لری ، افراد ایچون ناصل ایسه ، اقوام ایچونده عینیله اویله‌در . اکر یانغین فابریقه‌یی تخریب ایتمش اولسه ایدی ، بوندن خیری افندینك قوکشوسی نقدر مسرور اولمیه‌جق ایدیسه ، وظائف ومنافع حقیقیه‌لرینك دقایقنه واقف اولان بر ملت دخی ، دیکر ملته عارض اولان مصیبتدن ، او قدر مسرور اوله‌مز .

بوندن بشقه ، انسانلرك سعادت وسلامتی ، یکدیکری بیننده حسن امتزاجله حاصل اولور . ملتلرده ، انسان اولدقلری ایچون ، آنلرك‌ده ، یکدیکریله خوش کچنملری، او نتیجه‌یی حاصل ایتمش بولنور . دولتمزك شان وشوکتنه ، ملکمزك ثروت طبیعیه‌سنه حسد ایدن ملتلر کوریلیور. بین‌الملل مشهود اولان بو حسد ، افراد بیننده مشاهده ایدیلان قسقانجلقدن دها آز شایان تقبیح دکلدر .

بوکا دقت ایدیکز . حقیقةً برقوم نقدر دانشمند وعفیف ایسه ، اقوام سائره‌نك بوندن طولایی اوقدر بختیار ومسعود عداولنمغه یری واردر : زیرا اکر بر قوم، علوم وفنونه ، صنایعه دائر برشی اختراع ایدرایسه ، بشقه‌لری بوندن مستفید

اولور : ناصل كه عربلرك كمالات علميه وفضائل انسانيه‌لريله اوروپالولر مستفيد اولدى .

سزه قوكشو اولمق ايچون ، دانشمند و صاحب ناموس بر ذاتيمى يوقسه جاهل وخائن بر آدميمى ، بونلردن هانكيسنى قبول وترجيح ايدرسكز ؟ انتخاب شبهه‌لى اولمقدن وارسته‌در .

بوندن بشقه برقومك سعادت ماديه‌سى، اصلا اقوام متجاوره حقنده برمصيبت صايله‌مز. بالعكس برمملكتك تجارت وامور ماليه‌سى حسن حالده اولور ، وخصوصات سائره‌سى دخى يوليله كوريلورايسه، بوندن اقوام‌سائره دخى باعث سعادت برتأثير حس ايتمش بولنور . بوحال، اقوام مختلفه بيننده روابط تجاريه ونقديه‌نك دها صيق اولمسنه كوره ، كيتدكجه حس اولنه كلان بر ماده‌در ، مثلا بورسه‌ده بردولت اسهامى كليتلو برتنزله اوغريبور ايسه ، ديكر دولت بورسه‌لرنده دخى درحال اعتباردن دوشيور .

ملتلر ، منافع معنويه مناسبتى تحتنده ، كفالت مشتركه رابطلريله ناصل يكديكرينه مربوط ايسه‌لر ، سعادت ماديه مناسبتى تحتنده دخى ، ينه او روابط قويه ايله يكديكرينه باغليدرلر .

بر زمان كله‌جكدركه ، آرتق دها ملتلر ، حصول سعادت حاللرى، اولكه‌لرينك وسعت وجسامتنه متوقف بولنديغنى ظن وتخيل ايتميه‌جكلردر . عداوتلرى ، نهايتى كلميان محاربه‌لرى توليد ايدن شى‌ده بودر .

اكر برملتك سعادت حالى،اولكه‌سنك وسعتنه نسبت اولنه‌ايدى، روسيه فرانسه‌دن اون دفعه دها مسعود و دهازنكين وبختيار اولمق لازم كلور ايدى . زيرا روسيه فرانسه‌دن اون كره دها بيوكدر . لكن اهاليسى فرانسه ماتى قدر مسعود دكلدر . ملتلر زراع كبيدر : بونلر ايچون معموريتدن خالى ايكى ترلايه مالك اولمقدن ايسه، معمور برترلايه صاحب اولمق‌دها اولادر. برمملكته‌بيوكلك ويرن شى، آراضيسنك جسامتى‌دكل، ادبياتده، علم‌وهنرده، زراعتده، صنعتده، تجارتده حاصل‌اولان ترقياتيدر.

پك اى ، بتون بو ترقيات ، نفاق وشقاقى توليد ايتمكه بدل ، صلح وصلاحى توليد وتأييد ايتمكله نتيجه پذير اولور. ايمدى جناب حقدن ، بزم ايچون نقدر خيرلى ايسه ، ديكر انسانلر ايچونده اوقدر خيرلى اولان بوسعادت حقيقيه‌يه مظهريتمزى استرحام ايده‌لم. سعادت دارينه اك مؤثر واك كوزل واسطه‌اولان احكام دينيه‌مزه واخلاق و آداب مليه‌مزه‌كمال درجه رعايت وباخصوص پادشاهمز ، پدر معنوى و مشفقمز ، شوكتلو افندمز حضرتلرينك اوامر واقعه‌سنه اطاعتله اخلاق وعادات فرنكه تبعيتدن بغايت مجانبت ايده‌لم. هرنرده‌اولورسه اولسون، هركيمك النده بولنورسه بولنسون ، علوم وفنونه، صنايع وتجارته والحاصل اعمار مملكته، احياء ملته عائد،كوره‌جكمز فائده‌لى شيلرى‌ده اخذوقبوله مسارعت كوستره‌لم . بو صورتله دينمزه ، سوكيلو پادشاهمزه ، قيمتلو وطنمزه ، عالم انسانيته خدمت ايدوب وظيفه‌مزى ايفا ايتمش اولورز .

١٦٤ . — كتبخانه‌يي زيارت . — علوم عاليه‌يه سطحي بر نظر . — علوم رياضيه . — هندسه وحساب

شهرك كتبخانه‌سندن بر قاچ كتاب استعاره ايتمش اولان معلم فيض افندى ، تعطيل زماننك حلولنه مبنى بونلرى كتبخانه‌يه اعاده و تسليم ايتمك آرزوسنده بولندى . برچوق كتب نفيسه ايله مزين اولان، بو كتبخانه‌يي چوجوقلره كوسترمك ايچون انلرى‌ده بالاستصحاب كتبخانه‌يه كيتدى .

فطين، بوقدر كتابى براره‌ده كورمسندن طولايى، فوق‌العاده متعجب اولدى . حين عودتده معلمه ديدى كه :

خواجه افندى ، بوقدر كتابى اوقومغه ناصل وقت بوليورسكز ؟

معلم تبسم ايدرك . — لكن، نورعينم، كافه‌سنى اوقومق بنم ايچون نقدر اوزاق !

فطين . — حالبوكه ، سز او قدر عالمسكز ، كه بتون كتابلرى اوقومش اولديغكزه حكم ايتمه‌مك قابل دكلدر .

معلم . — عزيزم ، حسن ظنكزه تشكراولنور. اوغلم، هيچ برفرد يوقدر ، كه بونلرى تماميله اوقومش اولسون . حتى ، بن بو كتبخانه‌ده بولنان كتابلرى ، تماميله اوقومش اولسه‌م بيله ، بونلردن بشقه ، كرك ممالك شاهانه‌ده ، وكرك ممالك اجنبيه‌ده بولنان ديكر كتبخانه‌لرده مليونلرله كتابلر واردر، كه بونلرى اوقومق ايچون ، انسانه يوزلرجه سنه ياشامق بيله كفايت ايتمز .

فطين . — او! آمان يارب! اوقونيله‌جق واوكرنيله‌جك نقدر شى وار ! بونلرك آره‌سنده ، علما ، ياپه‌جقلرى شيئى ناصل دوشونه‌بيليور ؟

معلم . — يالكز بر شخصك باشه چيقاره‌ميه‌جق اولديغى بر مصلحتى ، نهايته واردرمق ايچون ، ايشجيلر نه ياپيورلر ايدى ، اونوتدكمى ؟ بونلر عملى بينلرنده تقسيم ايديورلردى دكلمى ؟ ايشته هر ملتك عالملرى ، يعنى حدسز ، نهايتسز بر مالكانه‌يي — كه مالكانهٔ فضيلتدر — تسخيره ، اعماره جهد ايدن فكرك بو بيوك ايشجيلريده ، اويله‌جه ياپيورلر : مساعى‌يى بينلرنده تقسيم ايديورلر. هر برى، دها زياده قابليت ولذت حس ايتديكى خصوصى، بر علم ايله اشتغال ايديور. اونوتميكز ، چوجوقلرم، علوم وفنون پك چوقدر. هيچ كيمسه جمله‌سنه آشنا اولمغه قادر دكلدر .

فطين . — آه ! بو علملرك بارى اسملرينى اولسون اوكرنه ايدم !

معلم . — مشروع بر آرزو . پك اعلا ! اويله ايسه ، حسن ولطافت وحكمت وغرابتله، فوق‌الحد صاحب ثروت اولان ، مالكانهٔ علم ومعرفتى ، بر قوش كبى ، دور ايده‌لم . علوم جسمانيه‌دن باشلايه‌لم .

اولا ، بزى احاطه ايدن بو خانه‌لر ، بو باغچه‌لر ، نره‌يه موضوعدر ؟ وبالذات بز ، وجودمزله نره‌ده‌يز ؟ كزديكمز شى ندر ؟

مقبل. — خواجه افندی، بز نره‌ده بولنه‌جغز، ارض اوزرنده.

معلم. — عزیزم، یا بالذات ارض نره‌ده‌در؟

مقبل برآز دوشوندکدن صوکره. — خواجه افندی، ارض فضاده‌در.

معلم. — ماشاالله! ایشته کافهٔ اجسام، بویله‌جه فضاده واقع اولوب، بونلر، ایللك شکل اولمق اوزره، فکره بر [بعد] عرض ایدرلر. پك ای، مقبل؛ مربع، دائره، مثلث کبی، کافهٔ اشکالك خواص وکیفیاتنی تعریف وبیان ایدن علمه نه دینیلور؟

مقبل. — ظن ایدرم، بو علم، سنهٔ آتیه‌ده بکا اوکرته‌جك اولدیغکز، علم هندسه در. (La géométrie)

معلم. — اویله، وقتیله آرابه‌سندن بحث ایتدیکمز پاسقال بیوك بر مهندس ایدی. لکن یکیدن اطرافمزه عطف نظر ایده‌لم. ایشته برآدم کچیور، آرقه‌سندن بری دها کلیور، بو آدمی‌ده بر بشقه‌سی تعقیب ایدیور. فطین، بو قاچ اولدی؟

فطین. — اوچ.

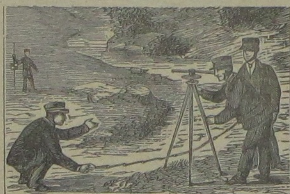
معلم. — لکن اوچ ندر؟

فطین. — بر عدد.

معلم. — علم عدده نه دینیلور؟

فطین. — بونی پك ای بیلورم، زیرا، بزه تعریف بیورمش ایدیکز. بو علم حساب در. (L'arithmétique) بو پك قولای بر علم دکلدر. اوزون عملیات ایستر.

معلم. — بو او قدر قولای دکلسه‌ده هیچ اولمزسه، پك فائده‌لیدریا. تنس طاغنی دلمکه تشبث ایتمك ایچون، بو علم هندسه ایله علم حساب سایه‌سنده طوغری حسابلر یاپیله‌بیلدیکنی تخطر ایدیورسکز، دکلمی؟ ایشته ینه بو ایکی علم سایه‌سنده‌درکه، اراضی‌یی مساحه ومقایسه ایتمك، خریطه یاپمق، شهرلرك جسیم جاده‌لرینی، شمندوفرلرك دوز یوللرینی انشا ایتمك ممکن اوله‌بیلمشدر.

ریاضیات: مساحه، اراضینك مقیاسنه خریطه‌لرك ترسیمنه، مسنه‌یه ودها چوق عملیاته هندسه‌نك تطبیقیدر، مسنه، بر وادی ایله برتپه کبی متعدد محللر اره‌سنده‌کی سطح مستوینك فرقلرینی ارامقدن عبارتدر. بونك ایچون، ایچروسندن باقیلان بر صو تسویه آلتی واسطه‌سیله، ارتفاعی مقایسه اولنمق ایستنیلان مختلف محللره، بربری آرقه‌سی صره قونیلان قرمزی وبیاض بویالو نشان تعبیر آخرله برقازیق استعمال اولنور. طرق ومعابر انشاآتنده، مسنه الك مهم عملیاتدن بریدر.

اوائلده حساب یاپمق ایچون حروفاتدن عبارت اولان لاتین رقملری استعمال اولنیوردی. علم حساب دخی اهل اسلام الندە ترقی ایدوب، الیوم هرملتده مستعمل اولان ارقامی عربلر اختراع ایتمشدر. شمدی، محبوبه، بو ایکی علمك هیئت مجموعه‌سنه نه نام ویرلدیکنی بکا سویلیه بیلورمیسك؟

محبوبه برلحظ تفکردن صوکره. — ظن ایدرم، بونلره علوم ریاضیه دینیلور. (Les mathématiques)

معلم. — پك اعلا، نورعینم؛ تعداد ایتمك، اولچمك،

اشيايي وزن ايلمك فنلريني تعريف و بيان ايدن بو علملرك تحصيلي لزومي دركاردر .

۱۶۵ . — علوم طبيعيه . — فن ميخانيكي و علم هيئتك فائده‌سي . — مشتري كوكبنك پيكلري — سير سفائن — صيغلر . — حكمت طبيعيه . غالواني و بونك قوربغه‌لري — علم كيميا .

نافع اولميان، ياخود اركج عالم انسانيته فائده‌لي برحاله وارميان برشي اصلا فكرك اختراعي دكلدر .

معلم . — جسمك اولكيلرندن دها آز مهم ، دها آز عمومي اولميان ديكر بر خاصه‌سي دها واردر . بوني بولمغه چالشكز ، باقه‌لم . بو آنده آياقلرمزله نه ياپيورز ؟

قطين . — يوريورز .

معلم . — يورومك ، وجودي حركته كتورمك ديمكدر . پك آعلا ! هرشي اطرافمزده حركت ايدييور . حتى غيرمتحرك كورينن شيلر بيله : زيرا معلومكزدركه ، كرهٔ ارض ، كرهٔ شمسك ، كرهٔ شمس ، ديكر برسياره‌نك ، اطرافده ، صره ايله ، دور و حركت ايدييور .

مقبل ، حركت علمنه ، يعني هرنوع ماكنه‌لرك حركتني بيان و بونلرك صورت انشاسني تعريف ايدن علمه نه اسم ويريليور ؟

مقبل. — استفانسونك پك زياده سوديكي علم ميخانيكي (*La mécanique*) اولماليدر ، دكلمي ، خواجه افندي ؟

معلم . — اوت ، لكن حركت يالكز كرهٔ ارض اوزرنده بولنديغي كبي ، اك كوزل ماكنه‌لرده نوع بشرك انشا ايتديكي ماكنه‌لر دكلدر . مهندس حقيقي واذلي اولان ، جناب حق ، انتظامنه اصلا خلل طاري اوليميان ، بزم ماكنه‌لرمزدن دها فوق العاده حيرت افزا ، دها غايت الغايه جسيم بر ماكنه تركيب و انشا بيورمامشميدر ، كه انسانلرك بيهوده يره تحري ايتدكلري شي — كه حركت مستمره‌در — ايشته بو ماكنه‌ده موقع فعله چيقارلمش بولنيور . شمدي بكا ، بو ماكنه‌نك ومتواليا يكديكرينك اطرافده دونوب طولاشان جسيم چرخلرينك نامني كيم خبر ويره‌جك ؟

چوجوقلر دوشونمكه باشلاديلر . درحال ، محبوبه سرعت انتقاليله ايلرو آتيلوب ديديكه :

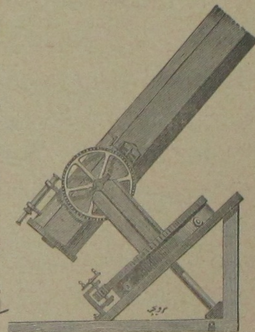
— بوحيرت افزا ماكنه ، برجزؤني كرهٔ ارضك تشكيل ايتديكي [كائنات] اولماليدر . وبونك جسيم چرخلري‌ده ، بلاتوقف، يكديكرينك اطرافده دورايدن [اجرام سماويه] در.

معلم . — پك كوزل، ميني‌ميني محبوبه ؛ شمدي بكا رصد

دوربینی (Le télescope) معاونتیله اجرام سماویه نك حركتلرینی تدقیق و تعریفه وساطت ایدن بو علمك اسمنی سویله؟

محبوبه. — بوقپلر ایله نوتونك مشغول اولدقلری علم هیئت در. (L'astronomie) كیم بیلور بو علم نه قدر كوزلدر!

معلم. — حقیقةً پك كوزل وغایت فائده‌لیدر. طبیعیون خرده‌بین (Le microscope) واسطه‌سیله، فوق الحد كوچوك اولان، مخلوقاتك عجیبه‌لرینی فرق و تشخیص ایلدیكی كبی، علم هیئت علماسی دخی، تلسقوب یاردیمیله، سمانك فوق العاده جسیم اولان، غریبه‌لرینی كشف ایدیور.

علم هیئت: تلسقوب. — تلسقوب اون یدنجی عصر میلادینك ابتداسنده اختراع اولنمشدر. تلسقوبی بر درجهٔ مكملیته ایصال ایدنلر نوتون وهرشل نام عالملردر. تلسقوب داخلی، اجسامی بیولتان جاملرایله تجهیز، اولنمش اوزون بر بورودن تركب ایتمشدر كه كوزی بر یلدیزك اوزرینه دیكمك ایچون هر طرفه چویریله‌بیلور. اویله قوتلو تلسقوبلر واردر كه مثلا كرهٔ قمرده فیل یاخود حیوانات كبیره سوریلری بولنمش اولسه، بو تلسقوبلر آنلری ارائه ایده‌بیلورلر.

سیارات بزدن او قدر اوزاقدر، كه بونلرك ضیاسی، بزه آنجق بیكلرجه سنه‌ده واصل اولیور.

علم هیئتی فوق العاده ایلرو كتورن و عاقبت موازنهٔ عالمی كشف ایدن بغداد علماسیدر.

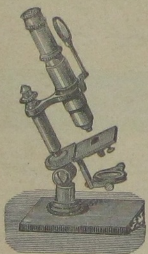
مقبل. — لكن خواجه افندی، علم هیئت نه ایچون

اوكرنیلیور؟ و بزی نه صورتله مستفید ایدیور؟ سیاراتده جریان ایدن احوالی اكلامقلقدن نه فائده حاصل اوله‌بیلور؟

معلم. — اوغلم، علم هیئت، تمامیله عملیاته عائد اولمق اوزره، بزه برچوق خدمتلر كوریور، حتی بو علمك، تجارته بیله فائده‌سی واردر.

مقبل. — تجارته! بو ناصل ممكن اوله‌بیلور؟ سیاراته سیاحت اولنمیور.

معلم. — خیر، البته، سیاراته سیاحت اولنمز. لكن قره‌ده ودكزده سیاحت اولنیور. بناءً علیه كمیجی بر طرفه عزیمت ایتمك ایچون، سیاراته عطف نظر دقت ایتمكه مجبور اولور و بونلرك وضعیتلرینی حساب ایتمكله بو سایه‌ده سفینه‌سنك بولندیغی موقعی تخمین ایده‌بیلور.

تاریخ طبیعی: میقروسقوب. — اون آلتنجی عصرك نهایتنده اختراع اولنان میقروسقوب كوزایله كورلمه‌سی قابل اوله‌میان غایت كوچوك شیلری بیولته‌رك بزه ارائه‌یه خدمت ایدر. میقروسقوب بر طمله صویك ایچنده بزه برچوق ذیروح حیوانات وبسبتون بشقه بر عالم پرحیات ارائه ایده‌بیلور.

مقبل. — صحیح! بنم ده فكرم نره‌ده ایدی؟

معلم. — چوجوقلرم، علمدن بحث اولندیغی وقت، برچوق آدملرك دیدیكی كبی، زنهار سزده: «بونه‌یه یارار.» دیمیكز. زیرا هر حقیقتی بیلمك ایی شیدر. حقایقك كافه‌سی یكدیكرینه مربوطدر. و اولا فائده‌سز كورینن شیلر، دها صوكره، برچوق منافع عظیمه‌نك نتایج فعلیه‌سنی حائز اولمش بولنور.

مثلا بوندن ٢٥٠ سنه اول علم هیئت علماسندن غالیله ، ناصلکه کرهٔ قمر کرهٔ ارضك اطرافنده دور ایدیور ایسه ، کیجه‌لری پارل ، پارل پارلادیغنی کوردیکمز سیاراتك الك کوزللرندن اولان، مشترینك دخی اطرافندن درت عدد کوچوك آی یاخود پیکك دور ایتمکده بولندیغنی کشف ایتدی .

بوکشفی خبرالان برچوق قیدسزلر : « بو نه یه یرار ؟ » دیدیلر . پك اعلا ! هرسهوو خطایی برطرف ایتمك ، ودکز قصالرینك وقوعنه محل ویرمه‌مك ایچون، اولدقجه طوغری دکز خریطه‌لرینك تنظیمی ایشته آنجق غالیله‌نك بو کشفندن صوکره ممکن اوله بیلمشدر. اوائلده خریطه‌لرك سهویاتی هریرده، باخصوص بحر محیط کبیر کبی ، ابحار بعیده‌ده پك چوق دکز قضالرینك وقوعنه سبب اولیوردی : بر محلده بولندیغنه قناعت اولنور ایکن، دیکر محلده بولندیغی کوریلوردی ؛ دکز

علم هیئت : مشتری و بونك پیکلری . — مشتری کرهٔ شمسك اطرافنده دورایدن سیاراتك الك بیوکیدر. کرهٔ ارضدن ١١٠٠ کره دها جسیمدر.

آلتنده اولان قیالرك مخفی بولندیغی تهلکه‌لی ساحلاردن، واوجله سزه بحثنی ایتدیکم مرجاندن متشکل صیغلردن صاقنیله‌میوردی. علم هیئتك ترقیسی کرهٔ ارضك تعرفه‌سی اولان، جغرافیا (*La géographie*) علمنك ترقیسنی دخی تأمین ایتدی .

بشقه برمثال . غالوانی نامنده بر عالم قوربغه‌لری تشریح ایتدکدن صوکره ، بونلری بالقونه تعلیق ایتمش ایدی . بو

بوقوربغه‌لره، تصادفی اوله‌رق، باقرآلتلردن برینی یاقلاشدردی. درحال بی روح اولان قوربغـه‌لردن بری پنچه‌لرینی قملداتمغـه باشلادی . بوحال غالوانی‌یی حیرتده براقدی .

همان نظر دقتی بوغریبه‌یه حصروقف ایدر، قوربغه‌لره والکتریقك اوغرایه‌بیلدیکی [تقلص] ه دائر هر درلو تجربه‌لری اجرایه کیریشـور . قیدسز برآدم ینه : « بونه‌یه یارار؟ بو عالم، بیوك برچوجوق کبی ، اکلنیور ! » دیه بیلور ایدی . اویله‌می ؟ بوتجربه‌لر منبع الکتریقی، ومؤخراً تلغرافی، ودها صـوکره ، تحت الجر تلغرافی ، ونهایت دکز فنارلرینی تنویر ایدن ضیای الکتریقی کشفه سبب اولدی . ینه : « بو نه‌یه یارار » دیو سؤال اولنه‌جقمی ؟

مقبل . — خواجه افندی ، بن شمدی اکلایورم ، که حرکتلرمزك ، الی غیرالنهایه، نتیجه‌لری اولدیغی کبی، کافهٔ اختراعات فکریه‌نك دخی نتیجه‌لری واردر .

معلم . — ایشته کوزل برمطالعه . مقبل ، شـمدی بکا ، الکتریقی ، حرارتی ، ضـیایی ، ثقلتی، وجسمك خواص عمومیه‌سنی تعریف ایدن علمه نه اسم ویریلیور ، سویله ؟

مقبل . — بو حکمت طبیعـیه (*La physique*) اولمالیدر .

معلم . — اوت ، اوغلم ؛ فرانقلن طرفندن کشف اولنان سپرصاعقه‌یی (*Le paratonnerre*) وغالیله جانبندن اختراع

ایدیلان رقاصی تخطر ایدیورسك آ ، ایشته بونلر حکمت طبیعیه یه عائد کشفیاتدندر .

محبوبه . — هوانك درجهٔ حرارتی بزه اخبار ایدن ، باپانك میزان الحرارەسیله (*Le* thermométre) بعض دفعه تحول هوایی بزه اولجه خبر ویرن میزان الهواسی (le barométre) دخی حکمت طبیعیه آلتلرندن دکلیدر ؟

حکمت طبیعیه . — بارومترو باشلرمزك اوستنده بولنان هوای نسیمینك ثقلتنی اولچمكه خدمت ایدر . هوای نسیمینك دها آز یاخود دها چوق خفیف اولمسنه نظراً هوانك کوزللشه‌جکنه یاخود فنالشه‌جغنه ، سودلیالق اوله‌جغنه یاخود فرطونه وقوعبوله‌جغنه انتظار اولنور .

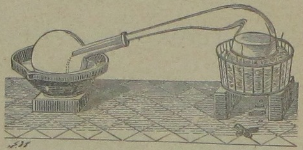
ترمومترو — بو آلت مزاج هوایی تقدیره خدمت ایدر . صیجاق اولدیغی وقت ایچنده‌کی مایع ترمومترونك بوروسندن یوقارویه چیقار . صغوق اولدیغی وقت تکرار اشاغی‌یه اینر . ترمومترو (٠) ارائه ایتدیکی وقت صولر طوکار . (١٠٠) کوستردیکی وقت صولر قینار .

معلم . — اوت ، قیزم ، بونلر حکمت طبیعیه علماسی ایچون ، جمله‌دن اول ، لازم اولان آلتلردندر .

خواص عمومیه‌لرندن ماعدا ، اجسام یکدیکریله ده ترکب ایدرك ، غایت عجیب ، بر طاقم خواص خصوصیه اکتساب ایدرلر . سو یشنده غرانیت طاشلری تشکیل ایتمك ایچون ، کراج ایله قومك ترکیب اولندیغنی تخطر ایتمیورمیسکز ؟ کافهٔ اجسامك ترکیبنی تعلیم وتعریف ایدن علمه نه دینیلیور ، بیلیورمیسکز ؟

چوجوقلر بوعلمك اسمنی بولمغه جهد ایتمشلرسه‌ده موفق اوله‌مدیلر .

معلم . — بوکا علم کیمیا (la chimie) دینیلور . بونك موجدی عربلردر .

کیمیا : قرنی - آتشك تحت تاثیرینه قونیلوب تقطیر ایدلمك ایستنیلان مواد ایله طولدرلمش جامدن معمول اکری بر کاسه‌در بوکاسه‌نك ایچنده‌کی ماده‌لرك بخاری یووارلاق برشیشه درونته اخذ اولنور . اوجاق ایله قرنی دینیلان بوآلت کیمیا کرك باشلوجه آلتلرندن صایلور .

کیمیاکر [معوجه] دینیلان اکری‌لتلمش کاسه‌سنده اجسام متنوعه‌یی قارشدرر ، بونلری تحلیل ، وتکرار ترکیب ایدر . علم کیمیا صنعته اك زیاده لازم اولان علملردن بریدر .

١٦٦ . — علوم طبیعیه . — کرهٔ ارضك ادوار قدیمه‌سی . — نباتات وحیواناتك تدقیقی .

هر ذیروح مخلوق ، برکوچوك عالمدر .

معلم . — اقامتکاهمز اولان کرهٔ ارض ، اولا واسع بر فرون کبی ، آتشدن خلق اولندی . مؤخراً آزار ، آزار بو کونکی کون عرض ایتدیکی شکلی الدی . مقدما محرق وآلولی اولان سطحی یواش یواش تبرد ایتدی . بوندن دکزلر وجوده کلدی . فقط داخلی ینارقالمش ، وواسع برآتش بوری شکلنی آلمشدر . ایشته بوداخلی آتشك تأثیریله‌درکه ، طاغلر قباروب یوکسلمشدر ،

اليوم ، اتنا ووزو كبى ، وولقانلرك اره‌سندن آلولرنى ، دومانلرنى فيرلاتان ، وايسلاند آطه‌سنده كورلديكى كبى ، تحت‌الارض صولرى قايناتان ، فيشقرتان دخى ينه بو آتشدر .

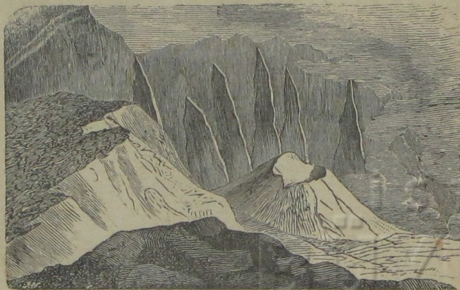
تاريخ طبيعى : وزو طاغنك فورانى . — ميلاد عيسادن ٧٩ سنه صوكره ، ناپولى قربنده واقع وزو طاغى برچوق شهرلرى كوللرى آلتنه آلوب كوزلردن نهان ايتدى . ٤٧٢ سنهٔ ميلاديه‌سنده يكى برفوران دها وقوعبولوب وولقاندن چيقان كوللر ايتاليانك كوندوزينى كيجه‌يه تحويل ايلدى . حتى بوكوللرى روزكار ، استانبوله وافريقاده واقع طرابلس غربه قدر كتوردى . وزو طاغنك پوسكورديكى وولقان خميره‌لرى اوقدر جسيم ايدى‌كه بونلردن برقاچنى نقله ٢٠ اوكوز كفايت ايتمز ايدى .

بو احوالى شرح و ايضاح ايدن ، وارضك ازمنهٔ مختلفه‌ده حائز اولديغى شكلى ارائه وبيان ايدن ، علمه علم طبقات الارض (La geologie) دينيلور .

وقتاكه كرهٔ ارضك سطحى ، كفايت درجه‌ده ، صلب وهوا قابل تنفس اولدى . مخلوقات ذوى الارواح ظهور ايتدى . اولانباتات وهرنوع اشجار ايله جسيم اورمانلر ، عظيم آغاجلر وجوده كلدى . چوجوقلرم ، اكرلتى اوتى دينيلان شو بودور آغاجى بيليورميسكز ؟

محبوبه . — اوت ، افندم . بونى صوك تفرجمزده كويده كورمش ايدك .

معلم . — پك اى ، دنيانك مبدأنده اكرلتى اوتلرينك ٢٠٠ قدمدن زياده ارتفاعى وار ايدى . بونلر سلاطين عظام جوامع شريفه‌سنك مناره‌لرندن دها مرتفع ايدى .

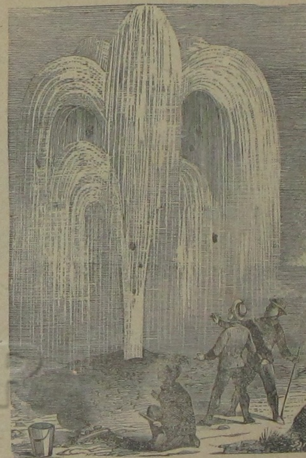

تاريخ طبيعى : اتنا وولقانينك منفذى — اتنا سجليانك هر وقت قارلر ايله مستور اولان ودائما دومان چيقان پوسكورن غايت مرتفع برطاغيدر . ١٧٥٥ سنهٔ ميلاديه‌سنده لاده‌لر — كه ينار طاغلردن قينار بر نهر كبى اقان مادهٔ سياله‌در — قارلرك اوستنه اقاره‌ق درحال بونلرى اريتوب عظيم سيللر وجوده كتوردى . طاغك برقسمى چوكه‌رك رسمده كوستريلان اوچورملر تشكل ايتدى .

محبوبه . — او ! لكن خواجه افندى ، بو ناصل بيلنه‌بيليور ؟

معلم . — نورعينم ، حالا بوكونكى كون ، طوپراقده ، معدن كومورى شكلى تحتنده ، اكرلتى اوتلريله ديكر بيوك آغاجلر بولنيور . معدن قويولرينك طمرلرى بشقه برشى دكل ،

آنجق اسکی زمان آغاجلرینك کوکده‌لریله داللریدر . جناب حقه شکر ایده‌لم، که زمانمزك آغاجلری انلردن پك چوق کوچوکدر. زیرا بز اویله بر نباتاتك اورته‌سنده یشایه‌مزایدك. شمدی هر نوع نباتاتی تعریف وبیان ایدن علمه نه تعبیر اولنور، بیلیورمیسك، مقبل؟

تاریخ طبیعی : اسلاند آطه‌سنك صیجاق صو منبعلری. – عادی وقتلرده بو بر صو منبعیدر . لکن بعض دفعه طوپچیلرك یایلیم آتشلری کبی بر طاقم کورلتیلر ایشیدیلور . یرلر صارصیلور . صو طغیان ایدر . دها صوکره ۲۰ مترو ارتفاعنده صو فسقیه‌لری تشکیل ایدن قیناریر صو شادروانلری حاصل اولور . مؤخراً یالکز بخاردن بیاض بر بلوط کوریلور.

مقبل . — بونی بیلیرم ، افندم ؛ طاغلرك اورته‌سنده کزندیکمز وقت ، آرقه‌کزه قلایلی بر تیموز قوطی الیور، بولدیغمز تحف نباتاتی بونك ایچنه قویور ایدیکز . بو قوطی‌یی بالذات بکاده بر قاچ دفعه طاشتمش ایدیکز. کوزل چیچکلری طوپلامق ایچون طاشلره ترمالنیور ایدك . بن بولدیغم چیچکلرك جمله‌سنی سزه کتورر ایدم ، وسزده بونلری دقتله تدقیق ومعاینه بیورر ایدیکز .

اولوقت بکا نباتاتك بو علمندن بحث ایدوب بوکا علم نباتات دینلدیکنی بیان بیورمش ایدیکز .

معلم. — اوت، اوغلم؛ ایشته بو اودر (la botanique)

نباتات روی ارضده ، عظیم الجثه ، خانه‌لر کبی جسیم ، اولمغله باشلایان حیواناته آزار، آزار ، میدان ویردی .

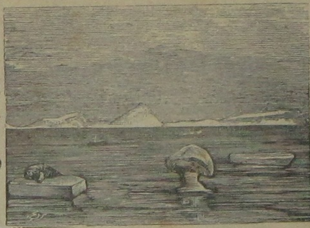

تاریخ طبیعی : ۱ کومور معدنلرنده اکرلی اوتی یپراقی ایله ادوار قدیمه جنوار یاخود دیولرینك غرمسی (قوم دانه‌لرندن مرکب بر نوع طاشدر) اوزرنده مشاهده ایدیلان پنچه نشانه‌لری.

فطین . — دیمك بونلر ، ترانساتلانتیق قابلوسنی بر قویرق ضربه‌سیله ، پارچه‌له‌یه‌جق اولان ، بالنه بالغی کبی ایدی ؛

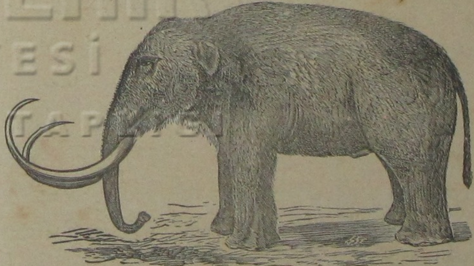
معلم . — اوت ، بونلرك کمیکلری طوپراق ایچنده ، نیچه‌لرینك ازلری‌ده طاش اوستنده بولنیور. حتی بعض دفعه‌ده قطبك متموج بوزلرنده ، تماميله محافظه اولنمش ، حیوانات اله کچیور . بوکونکی کون جنسی منقرض اولوب [ماموت] دینیلان جسیم بر فیل ، ایشته بوصورتله ، معلوم اولمشدر . [مغاتریوم] تعبیر اولنان ، فوق العاده قوتلی ، دیکر حیوانلر، کوکلرینی ، میوه‌لرینی ، یپراقلرینی یمك ایچون ، طرناقلریله ،

كاملاً ، آغاجلری سوكورلر ايدی . بوكون بونلرك يرينه دها
آز جثه‌لی ، دها آز
قورقنج حيوانات قائم
اولمشدر . كافهٔ حيوا.
ناتك نوعنی تعريف
و بيان ايدن علمه‌ده
علم حيوانات (La
zoologie) تعبير
اولنور .

تاريخ طبيعی : متموج بوزلر . قطبه جوار قطعه‌لرده بعضاً ١٠٠ مترو ارتفاعنده بولنان بوز پارچه‌لری بحر محيط كبير اوزرنده تموج ايديور . بو بوز پارچه‌لری — كه بونلره جوديه دخی دينيلور . — سير سفائن ايچون دائمی و تهلكه‌در . بونلر بر كمی‌يه تصادف ايدرلرسه انی درحال بر جويز قبوغی كبی پارچه‌لارلر . ١٧٩٩ ده بر بالقجی بو متموج بوزلرك اوزرنده محفوظ قلان جنسی مجهول عظيم بر فيل بولدی . بالقجی بونك ديشلرينی و جوارده‌كی قبائل وحشيه‌ده وجودينی پارچه‌ليوب كوپكلره يدرمك ايچون آتی الدی . دها صوكره ينه بوزلر اوزرنده بو جنسدن بشقه بر حيوان دها بولندی . بوده ماموت ديئيلان ياخود جنسی برقاچ مليون سنه اول موجود اولان ادوار قديمه فيللرندن بری ايدی .

علم حيوانات ايله
علم نباتات مجتمعاً مهم
بر علم تشكيل
ايدرلر كه . موجودات ذوی الارواحی و بونلرك روی

ارضده‌كی احوالنی بيان و تعريف ايدن ، بو علمه ده

تاريخ طبيعی (l'histoire naturelle) اطلاق اولنور .

مينی مينی محبوبه، بو موجودات ذوی الارواحك ارەسنده اك مكمل طانيديغمز هانكيسيدر ؟

محبوبه . — انسان .

معلم . — پك اعلا ! جسم انسانك تدقيقی‌ده تاريخ طبيعنك

تاريخ طبيعی : مغاتوريوم . — بوكونكی كون موجود اولميان بوی فيلدن اوزون بر حيوان ايدی .

بر قسمنی تشكيل ايدر . لكن انسان يالكز بر جسمدنمی عبارتدر ؟

محبوبه . — خواجه افندی ، انسان جوهر عقل ايله‌ده ممتازدر ، كه جسم انك بر آلتيدر .

معلم. — اوت، اولادم. عقل، روح دنيلان، دوشونمك
سومك، آرزو ايتمك، استعدادينى حائز اولان بر شيدر.
لكن، محبوبه سويله، بوراده بسبتون يكى بر عالمه واصل
اولميورميز؟

فكر ايله آرزو، نه كوريله‌بيلور و نه ده تماس اولنه‌بيلور:
بونلرى تدقيق ايتمك ايچون حكمت طبيعيه عالمى كبى، حكيم كبى،
آلتلر قوللانلمز. بو بابده درونى بر مطالعه، ساده‌جه بر
ملاحظه استعمال اولنور. بو واسطه ايله، غير مرئى او عالمه،
عالم روحه كيريلور.

١٦٧.— علم اخلاق.— فلسفه— اجلهٔ فلاسفهٔ اسلاميه:

فخرالدين رازى، فارابى، ابوعلى سينا.

معلم. — عزيز چوجوقلرم، ظن ايتميكز، كه عالم روح
بزه پك مجهول و پك بعيددر. بالعكس، بزم حقيقى وطنمز
بودر. بز وجودمزله عالم جسمانى‌ده ياشايورز. لكن،
محبوبه، فكرمز ايله، حسياتمز ايله، استك و ارادتمز ايله،
اميد و آرزولرمز ايله، ياشاديغمز عالم ندر؟

محبوبه. — بوشبهه‌سز، غيرمرئى برعالمدر، عالم روحدر.
معلم. — اويله واسع بر اقليم، كه كافهٔ ارواح بوراده
ياشار.

فطين. — خواجه افندى، غير مرئى بو جسيم عالمى
تدقيق ايتمك هرحالده پك كوچ اولماليدر؟

معلم. — شبهه‌سز، فطين؛ لكن علما بوراده دخى
مشغوليتى بينلرنده تقسيم ايتمشلردر. اولا، علم روحه نه اسم
ويريليور، بيليورميسكز؟ بوكا فلسفه (la philosophie)
دينيليور.

مقبل. — فلسفه! ظن ايدرم، بزه سوقراط، پلاتون،
اريستوتل، يونانستان قديمك، چيچرون، رومانك؛
پاسقال، فرانسه‌نك مشهور فيلسوفلرندن اولديغنى سويلمش
ايديكز.

معلم. — اوت؛ فخرالدين رازى، فارابى، ابوعلى
سينا، ابويونس دخى اجلهٔ فلاسفهٔ اسلاميه‌دندر.

فطين. — امان! خواجه افندى، لطفاً بونلرك دخى،
بر نبذه‌جك اولسون، ترجمهٔ حاللرندن بزى خبردار بيوريكز.

معلم. — پك اعلا! فخرالدين رازى، علوم عقليه ونقليه‌نك
كنه وحقيقتنه ايرمش برذات باهرالكمالات ايدى. اوروپاجه‌ده
مشهوردر. حكماى يونانيه‌نك اكثر اقوالنى بحق رد و تعديل
ايتمشدر. مطالب العاليه، مباحث الشرقيه، برهان اربعين
وامثالى لايعد تأليفات بى مثالى وابن سينانك اشارات وقانون
طبنه شرحلرى، ونبض حقنده مكمل بركتابى واردر.

مشاهير فلاسفهٔ اسلاميه‌دن اولان فارابى، اريستوتلك

كتابلرندن مسائل فلسفه‌یی اخذایله، ابتدا عربلر بیننده نشر
ایتدیکی ایچون، معلم ثانی لقبنه مظهراولمش ایدی . یتمش قدر
لسانه وقوفی مرویدر. باشلوجه تألیفاتندن بری، کلیات علومه،
و دیکری، موسیقی‌یه دائر اولوب کندی خط دستیله یازدیغی
نسخه‌لری، الیوم اسپانیا کتبخانه‌لرنده، محفوظ بولنیور. آلات
طربدن اولان قانونك موجدی بو ذات کمالات صفاتدر .

ابوعلی سینا افاخم فلاسفهٔ اسلامیه‌دن اولوب بالجمله علوم
حکمیه ده بین الملل کسب اشتهار و تألیفات بی شمار ایله اقطار
جهانی مالامال ایتمش برذات پرکمال ایدی .

ابو یونس ایله ابوالبرکات البغدادی دخی فنون حکمیه‌ده،
مسلك فلاسفه‌ده، قدرت ومهارت کامله‌لریله تشهرایتمش ذوات
کرامندر . بونلرك هر بری آعاظم امتك اشهر و بهتری
وحکمای جدیده‌نك استاذ ورهبریدر. چوجوقلرم ، دنیاده
هیچ بر ملت یوقدرکه ملت اسلامیه قدر حکما وعلما میدانه
کتورمش اولسون .

فطین . — خواجه افندی ، بیان بیوریلان بو علملرك
اصل موجدلری کیملردر ؟

معلم . — مهم سؤال ! اوغلم ، علوم و فنونك ومدنیتك
اصل موجدلری فنیکه‌لیلر ایله مصریلردر . فقط بونلری
توسیع و اکمال ایدن عربلردر . هله یوقاروده بیان ایتدیکمز
علملردن کیمیا ایله جبری همانده ایجاد ایدن وعلم حساب ،

علم هندسه، علم نباتات، علم حیوانات، علم طبقات الارض کبی،
علوم وفنونی فن شکلنه قویان ینه عربلردر. بوده تاریخ ایله
مثبت ومحققدر ،

فلسفه حکمتی تحری دیمکدر. اخلاق ومعنویاته عائد شیلرك
مالکانه‌سی غایت واسع اولدیغی ایچون، فلسفه متعدد قسملره
تقسیم اولنمشدر . بونك برنجی قسمنه مبحث الارواح (La
psychologie) دینیلور .

چوجوقلرم ، ایلك مذاکراتمزده ، مشقتك . تأثیرات
وفعلیاتی تدقیق ایتدیکمزی خاطرلیورمیسکز ؟

محبوبه . — پك کوزل خاطرلیورم . زیرا، بوکا پك چوق
صرف ذهن ایتدم ، وحالاده ایدیورم . کافهٔ احتیاجاتمزی
بزه احضار ایتمسندن طولایی، مشقتك نقدر فائده‌لی اولدیغنی ،
ومقدرات الهیه، حتی بزی اك دهشتلی مصیبتلره قاتلانمغه مجبور
ایتدیکی وقت بیله ، حقمزده نقدر خیرلی اولدیغنی کوروب
پك زیاده تعجب ایدیورم .

معلم . — پك ای ! قیزم ، ایشته بز، مشقتك اوزرمزده
حاصل ایتدیکی کافهٔ تأثیراتی ، بویله‌جه ، اوکرنمکله روحمزی
تدقیق ایتمش اولیور ایدك: مبحث الارواح ایله اشتغال ایدیور
ایدك .

محبوبه . — خواجه افندی ، بوعلمی نقدر سویورم .
بیلسه‌ك !

معلم . — روح بشری اوکرندکدن صوکره ، فلسفه
حقیقتی کشف ایتمکلکك الکوزل وسائطی ، وقوهٔ مدرکه
ومفکره‌نك الکوزل قواعدی‌ایله مشغول اولور. مقبل، باقه‌لم،
یاکلش برمطالعه‌ده بولنان آدمه نه دینیلور ؟ دینیلمزمی ، که
بو آدمك مطالعه‌سی . . . .

فیضی افندی ، سوزك اکالنی مقبله براغه‌رق توقف ایتدی.
مقبل، برآز دوشندکدن صوکره ، دیدی که :

— منطقه موافق دکلدر .

معلم. — اوت ، اویله ؛ منطق (La logique) کوزل
دوشونمك ، طوغری سویلمك فندر .

لکن، حقیقتك فوقنده برایلك واردر،که روحمز بونك
ایچون خلق‌اولنمشدر. بوایلکك‌ده، چوق زمان آرامغه مجبور
اولمیه‌جغکز، براسمی واردر. آنیده سویلیکز، باقه‌لم ؟

محبوبه کمال سرعتله . — علم اخلاق (la morale)
دکلمی ، خواجه افندی ؟

معلم . — تمام، بو بزم ایچون کافهٔ علملردن مهم اولوب،
الك زیاده والك کوزل بیلمکه مجبور بولندیغمز برعلمدر .
زیرا، بزه وظیفه‌لرمزك اسباب موجبه‌سنی تفهیم‌ایدرك، وظائف
مزکوره‌نك ایفاسنی تسهیل ، وانلری دها لطیف برحاله وضع
وتحویل ایدر . معاً ایفا ایتدیکمز وطنداشلق وظائفنك تعلیم
وتدقیقنه قواعدمدنیه (la morale civique) اطلاق‌اولنور.

فلسفه‌نك ، سزه دها صوکره بحث ایده‌جکم، بردردنجی
قسمی‌ده واردر ، که بونده وجود باری حقنده عقلاً وآثار
موجوده‌دن استدلالاً حاصل ایده‌بیلدیکمز اعتقادك اسباب
موجبه‌سی تحری وتجسس اولنور ، اثبات واجب الوجوددن
بحث ایدیلور .

١٦٨ . — صنایع نفیسه . — فن معماری، سنکتراشلق، رساملق ، موسیقی ، شعر ، بلاغت .

معلم . — فکرمز، یالکز حقیقتی، وایلکی میدانه چیقارمق
ایچون خلق اولنمامشدر. سومك وکوزله مفتون اولمق ایچونده
یرادلمشدر . محبوبه، جناب حقك دنیالری ، شعله فشان
برر توزکبی ، اورته‌سنه سرپشدردیکی . سیاراتله مزین
سمایه کیجه‌لری ، هیچ نظر حیرتله نکران اولدیغك یوقیدر ؟

محبوبه . — او ! قاچ دفعه ! سما حقیقةً تماشایه
سزادر !

معلم. — یا ، قیرلرده‌کی چیچکلرده کوزل دکلیدر ؟ بر
چوق دفعه بونلره‌ده نظر حیرتله باقدکمی ؟

محبوبه . — اوت ، افندم ؛ زیرا چیچکلری پك سورم .

معلم. — سمانك سیاراتندن، صحرانك، الك کوچوك چیچکلرینه

وارنجه‌یه‌قدر، جناب حقك يراتمش اولديغی بتون بو كوزل شيلردن ماعدا، انسانلرك يد مهارتلريله وجوده كلمش اولان دها برطاقم كوزل شيلرده واردر، كه بونلرده هنر و معرفتك آثار نفيسه‌لريدر.

مقبل. — خواجه‌افندی، سياحتمزده، بكا بو آثار نفيسه‌نك برطاقمنی كوسترمش، و بونلرك ايچنده و باخصوص سلاطين عظام حضراتنك خيرات و مبرات جليله و جسيمه‌لری میاننده، جليل الاحتشام جامعلری، متين و عالی مدرسه‌لری، ظريف و لطيف سبيللری دخی ارائه‌ايدوب، بو كوزل شيلری وجوده كتورمك فننه‌ده فن معماری ديندیكنی بيان بيورمش ايديكز. حتی سليمانيه جامع شريفی ايله سلطان احمد چشمهٔ دلاراسنی حين زيارتمزده، بونلرده‌كی متانت و ظرافت، عصرمزك اك مشهور معمارلرينی بيله دوچار وله و حيرت ايده‌بيله‌جك، بر درجهٔ مكمليتده اولديغی نزدمزده بولنان اجنبی سياحلر دخی تصديق ايتمشلر ايدی.

معلم. — سليمانيه جامع شريفنك موقع و منظره‌سنده‌كی عظمت و علويتدن دها رفيع بر وادی المقدسده واقع اولان، و كافهٔ اهل ايمانی قدسته؛ و بتون انظار نفايسجويانی صنعت و لطافتنه جلب و دعوت ايدن، حميديه جامع نورلامعی‌ده شايان تذكار دكيلدر؟

فطين. — اوت، مقبل افندی، بونی بزه اولجه‌ده سويلمش، و حتی او اثناده شوكتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرينی كورمك بختيارلغنه‌ده نائل اولديغنی حكايه ايلمش ايدی.

محبوبه. — اووقت، سن مقبله نه جواب ويرمش ايدك؟ آنی‌ده سويله اونوتمه!

فطين. — خير، هيچ بر وقت اونوتمام. هر وقت سويليه‌بيليرم.

صنايع نفيسه: معمارلق — حميديه جامع نورلامعی: اصول معماريه‌نك بر انموزج اعتلا و مكمليتی اولان بو جامع شريفك بنای لطيفی طولاً ٣٦ و عرضاً ١٧ زراعدر. عرب طرز بهين معماريسنه تطبيقاً بنا ايدلمش اولان قبهٔ نورين طاق مدور، و محراب مقدسيت اساسی ايله منبری صوم مرمردر. ٥٠ ممالك شاهانه‌لرينك ايكی خانه‌لی بر قصبه‌سنه وارنجيه قدر تعمم ايتمش اولان خيرات و مبرات جليلهٔ پادشاهينك هر بری ذاتاً بر نمونهٔ معماری الالاقنه سزا و بو جامع معالی مطالع ايسه لطافت طبيعيه و ظرافت تزيينيه‌سيله آثار نفيسهٔ جديده‌نك كافه‌سنه فائق و صنايع و بدايع متنوعه‌نك اكلی دنيلمكه لايق بر اثر محاسن احتوادر.

معلم. — مادامكه اونوتميورسك؛ بو، هر حالده وظيفه‌يه عائد كوزل برشی اولماليدر. اويله ايسه بزه‌ده سويله باقهلم.

فطين. — اوت افندم، وظيفه‌يه و همده اك مقدس بر وظيفه‌يه عائد! بر كون مقبل افندی بزه سياحتندن بحثله سلاملق

رسم والاسنی تعریف ایتدیکی صره‌ده، بنده «انشاالله! پادشاهمزی کورمك شرفی بزه‌ده نصیب اولور.» دیمش ایدم. — «سیاحت برچوق پاره‌یه متوقفدر. سن ناصل کیده‌بیلیرسك؟» سؤالنی ایراد ایتمسی اوزرینه‌ده، شویله برجواب ویرمش ایدم.

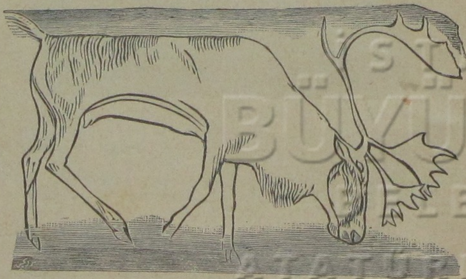
«سن بوکون، آلتون صرف ایدرك، کیدوب نائل اولدیغك بوسعادته، بن یارین، هیچ برپاره صرف ایتمیه‌رك، مظهر اوله‌جغم. سن، برکوشه‌یه صیغنوب خدمت وصداقتکی دکل، حتی وجودکی بیله، ارائه‌یه موفق اوله‌مدیغك حالده، بن خلیفهٔ اعظمك کزرکاهنده، الده سونکی، بلده قلیج، صفبستهٔ تعظیم واحترام اولان، اولاد وطن میاننده بولنوب، انلر ایله برابر قلباً «پادشاهم! ظلمه‌یه میدان، ظلمه امکان براقمدك، اولاد وطن ایچون مکتبلر یاپدك؛ اعمار ملك ایچون یوللر آچدك، عمارت ملك، سلامت فقرایی بوصورتله تأمین ایتدك. زمام اداره‌مزی سنك کبی برشهریار عادل وبرحکمدار عاقلك ید مؤیدینه تودیع ایدن، جناب حقدن اومارزکه خزینهٔ مراحم اولان، قلب قدس جوهرك هیچ برزمان رنجور، وسایهٔ عدل وکرمك هیچ برآن اوزرمزدن دور اولمسون! بزه قوشاتدیغك بوسلاحی، تاکه روحمز ارواح شهدایه التحاق ایتمدکجه، الدن براقیوب آنی دشمن دین ودولتکزه قارشو استعماله چالشه‌جغز!» دیوب جهراً «پادشاهم چوق یاشا!» دعاسنی‌ده تکرار وایشته محبتمزی، عبودیتمزی، صداقتمزی، بویله‌جه بالفعل اثبات واظهار ایده‌جکز.»

معلم. — آفرین فطین! بومطالعه‌کزه مقبل ایله محبوبه، نه جواب ویردیلر، باقه‌لم؟

فطین. — نه جواب ویره‌جکلر! انلرده بنم ایله هم آهنك دعا وثنا اولدیلر.

معلم. — معمر اولکز! چوجوقلرم. ایشته وظیفه شناسلق بویله اولور!

شمدی درسمزه کله‌لم. مقبل، سکا شهرلرك میدانلرنده ارائه ایتدیکم هیکللری‌ده تخطر ایتمیورمیسك؟ ایشته بوهیکللری یاپمق فننه‌ده هیکلتراشلق تعبیر آخرله سنکتراشلق (la sculpture) دینیلور.

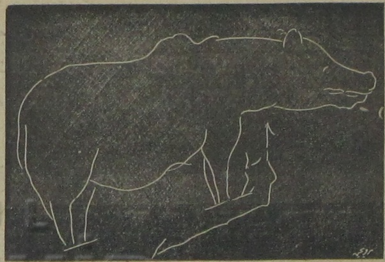
صنایع نفیسه: سنکتراشلق. — بوقاروده بجی بچن اوردیانس مغاره‌سنده اقوام قدیمه‌یه عائد بچاقلر وشمال کیکلرینك بوینوزلرندن معمول آلتلر بولنمش ایدی. بوآلتلردن برینك اوستنه کیك رسمی اویلمش ایدی. اویه‌جیلق صنعتنك بو ایلك مودلنده حقیق برصنعت موجود ایدی.

فطین، رسم یاپمق، نقش ایتمك فنلرینه‌ده نه تعبیر اولنور؟

فطین. — رساملق، نقاشلق (peinture) دینیلور.

معلم . — يا ، شرقيلري بسته‌لمك ، كوزل صدا و آلات ايله چالوب ، چاغرمق فننه ؟

فطين . — موسيقى (la musique) آه ! ايشته بو بنم غايت سوديكم برفندر . يالكزقالديغم وقت بني بونك قدر اكلندرن هيچ برشى اوله‌مز . بوبكا بر رفيق شفيق اولور .

صنايع نفيسه : رساملق . — بورسم اوريياس مغاره‌سنده بوملجا بحرى و اكثريا ينتاقلرنده مغاره‌نك آيولريله محاربه ايدن اقوام قديمه‌دن برشخص طرفندن مزكور مغاره‌ديوارى اوزرنه ياپلمشدر . هنوز قبا اولان بورسم مغاره‌لرك آيوسنى ارائه ايديور .

معلم . — حقيقةً موسيقى ايشجيلر ايچون الك كوزل اكلنجه‌لردن بريدر .

محبوبه . — بنده موسيقى‌يى پك سورم . بلكه‌ده شعرى ، كوزل ابياتى ، دها زياده سورم . مثلا فضولينك ، نابينك ، نفعينك ، ودها سائر شعرانك اشعارى نه لطيف ، نه رنكيندر !

مقبل . — يا ، فصاحت وبلاغت ! مثلا : كمال بكك اوكوزل آثارى ، بركره اوقونمغله قناعت اولنور شيلردميدر !

معلم . — ادبامزك آثارينى تعداد ايله دكل ، مطالعه ايله مستفيد اولورز . دها برچوق آثار جليله واردر ، كه سز انلرك اسملرينى بيله بيله‌مزسكز . كوزل سوز هر شيدن زياده سويليور . استر منثور ، استر موزون اولسون .

مشهور بر فرانسز رسامى طرفندن ياپلمش بررسم لوحه‌سى .

صنايع نفيسه ، انسانلرى ظرافت وحسن طبيعتله الفت ايتديره‌جك ، وحسيات قلبيه‌لرينى اعلا ، وقوهٔ خياليه‌لرينى ، انشراح درونلرينى توسيع ودو بالا ايليه‌جك آثارجميله وتلذذات معنويه حصوله كتورر . ايشته ، مجرد روحى ايلكه سوق وترفيع ايچون ، حسن ولطافته مفتون ايتمك مقصد ونتيجه‌سنى حائز اولملرندن طولايى ، هيئت مجموعه‌سنه صنايع نفيسه (les beaux arts)

اطلاق اولنان، فنون متنوعه‌نك همان هر برینی، اسامیء مخصوصه‌سیله بیان ایتدیکز. شمدیلك سزه کوره بو قدری کافیدر.

١٦٩. — علوم سیاسیه. — علم حقوق. حقوق طبیعیه وحقوق موضوعه.

حقوقك منشیٔ عقل سلیمدر. بونك وجودینی حق و باطل فکرینك جولانکاهی اولان وجدان تصدیق ایدر.
[مدخل علم حقوق]

معلم. — علم اخلاقه دیکر بر طاقم عالی و کوزل علملر، دها مربوطدر، که بونلره‌ده علوم سیاسیه دینیلور. بونلرك برنجیسی [علم حقوق] در.

مقبل. — خواجه افندی، بو علمدن بحث بیورلسنه تشکر ایدرم. زیرا بیوك پدرم، علم حقوق تحصیلمی پك زیاده آرزو ایدیور.

معلم. — اویله‌می، پك اعلا! علم حقوق، اولا وجدانمزه طرح وتکلیف اولنان قواعد عادله‌یی تدقیق و تعریف، وبعده نوع بشر واسطه‌سیله وضع وتأسیس ایدیلان قوانینی تعریف وتعلیم ایدر.

علم حقوقك قواعد عدلیه‌یی تدقیق ایدن قسمنه [حقوق

طبیعیه] وقوانین بشریه‌یی تعریف ایدن قسمنه‌ده [حقوق موضوعه] تعبیر اولنور.

حقوق طبیعیه، طبیعت انسانیه اوزرینه مبتنی وانسانك وجودیله قائم اولان، عقل سلیم ایله ادراك اولنه‌بیلور.

حقوق موضوعه ایسه، بر مملکتده مرعی الاجرا اولان حقوق دیمکدر، که قوانین وعرف وعادتدن عبارتدر. حقوق طبیعیه‌یی تام الشعور اولان انسانلر وجدانلرینه مراجعت ایتدکلرنده بولورلر. حقوق موضوعه ایسه، بر هیئتك، بر حکمدارك وضع ایتدیکی قانوندر. حقوق طبیعیه ایله حقوق موضوعه بیننده موجود اولان فرقی کوزلجه اکلایورمیسکز؟ حقوق طبیعیه تغیر وتحول ایتمز. حقوق موضوعه هر یرده، هر وقت عدالته حقانیته تماميله توافق ایده‌مز. بعضاً هوا واغراض نفسانیه‌یه تبعیتله کیف مایشاء وضع اولندیغی جهتله، اکثریا تغیر ایدر. مثلا: بر وقت فرانسه‌ده جزای اعدام وحشیانه اشکنجه‌لر ایله اجرا اولنور. وفامیلیا افرادندن برینك ایشلدیکی جنایت ایچون، او فامیلیا خلقی دوچار مجازات ایدیلوردی. روماده انکزیسیون جمعیت رهبانیه‌سی، قانون نامنه خلقی آلایلرله آتشلرده یاقیوردی.

بر دولت قوانین مدنیه ونظامات ملکیه‌سنی عدالته توفیقاً تنظیمه جهد ایتملیدر. مقبل، قوانین دولت علم حقوقی تحصیل ایده‌جکك وقت، اوکرنه‌جك اولدیغك [دستور] ده

مندرجدر . قوانين موضوعه‌نك تحصيلى معارف مدنيه‌نك‌ده
بر جزؤنى وجوده كتورر . بو ، حقوق مدنيه و سياسيه‌مزك
الك كوزل واك مقتضى معلوماتندن بريدر .

١٧٠ . — حقوق مدنيه ياخود حقوق عاديه . — نفوس عموميه . — مولودات . مناكحات ، وفيات

معلم . — چوجوقلرم ، حقوق مدنيه — كه بوكا
حقوق عاديه دخى دينيلور — سن رشده واصل اولديغكز
وقت ، حريت شخصيه‌كزك ، مسكن وماواكزك تعرض وخللدن
مصونيتى حق ايله حق تصرف ، حق بيع وشرا ، وبونلردن
بشقه ، عقد مقاوله ايتمك ، هبه ايلمك ، وارث اولمق ،
اموالى آخره ترك ايلمك ، تأهل ايدوب يكى بر عائله صاحبى اولمق ،
كبى بر طاقم حقوق وصلاحيتدن عبارتدر .

مقبل . — لكن تأهل ايتمك ايچون ، اقربا ايله استشاره
ايلمك وانلرك رأيى استحصال ايتمك مجبورى دكلميدر ؟

معلم . — هر نقدر شرعاً وقانوناً مجبورى دكلسه‌ده ، قضيهٔ
تأهل ، انسانى پك مهم نتيجه‌لره سوق ايده‌بيلان ، بر كيفيت
اولديغى ايچون ، هر حالده ابوينك رضا وموافقتلرينك انضماميله
تاهل ايلمك دها خيرليدر .

نكاح ، درسعادتده باب مشيخت جانبندن ، و طشره‌لرده
حاكم الشرع طرفندن صادر اولان رخصت تذكره‌سى اوزرينه
محله‌نك امام ومختاريله شاهدون حضورنده عقد ايديلور . طرف
شرع انوردن تسطير بيوريلان بو تذكره‌يه [اذننامه] دينيلور .
بعد العقد تنظيم ايديلان [عقد نامه] محكمهٔ شرعيه‌ده‌كى سجل
مخصوصنه قيد ، وسجل نفوسه‌ده ثبت ايديلور .

فطين . — خواجه افندى ، سجل نفوس ناصل شيدر ؟

معلم . — سجل نفوس ، بر شخصك سننى بيان و اثبات
ايچون ، حكومت سنيه طرفندن تنظيم اولنان دفتره اطلاق اولنور .
مثلا سن تولد ايتديكك وقت ، سنك اسمكله تاريخ ولادتك
محله امامنه خبر ويرلمش ، وامام افندى طرفندن دخى محله‌نك
[وقوعات دفترى] نه قيد ايدلديكى مثللو ، نفوس اداره‌سنه‌ده
معلومات ويرلمشدر . قرعه‌يه داخل اولمق زمانى ، بونكله تعين
ايده‌جكى مثللو دها بر چوق شيلرده بونكله بيلنور . يالكز
تولدات وقوعنده دكل ، حتى وفيات ظهورنده بيله ، متوفانك
سجل نفوسده‌كى قيدى بالاسنه اشارت ايديلور . بو قيد داخل
اسنان اولنلرك خدمت عسكريه‌دن استثناسى لازم كلوب
كلميه‌جكنى تعيينه مدار اولور .

فطين ، شايد ژاندرمه‌لر ، شكلاً سكا مشابه اولان
بر بشقه‌سنك يرينه ، سنى ياقه‌لامش ، بر خرسزكبى ، توقيف
ايتمش اولسه‌لر ، — سن فلان تاريخده ، فلان محلده تولد
ايدوب اسمك فطين ، والده‌كك اسمى نام فلك اولديغنى قيود

رسميه ايله اثباته مقتدر اوله‌بيله‌جككدن طولايى ، كنديكى
بختيار عد ايتمزميسك ؟ وشايت اقربا كزدن برى ، سزى
ميراثدن محروم ايتمكه قصد ايلسه ، سز وارثى اولديغكز متوفايه
قرابتكزى ، ينه قيود رسميه ايله ، اثبات ايتمش اوله‌جغكزدن
طولايى ، اوكبى ادعالره قارشو مستريح بولنمزميسكز ؟ شايد
ايش محكمه‌يه انتقال ايدوبده محكمه‌جه‌ده وراثتكزه اشتباه
حاصل اولسه ، حضور محكمه‌ده ابراز ايتمك ايچون ، بويله
برمعلومات رسميه‌يه محتاج دكلميسكز ؟

فطين . — شبهه‌سز ، لكن بن ، بوكبى شيلرك فائده‌سنى
شمدى اكلايورم . فقط خواجه افندى ، محكمه ناصل شيدر؟

١٧١ . — حقوق سياسيه . — تشكيلات عدليه :
بدايت ، استيناف ، تميز محكمه‌لرى .

هر حق بر وظيفه توليد ايدر .

معلم . — محكمه ، احقاق حق ايچون ، طرف دولتدن منصوب
برهيئتك اجتماع ايتديكى برمحلدر . بوهيئته رياست ايدن ذاته [حاكم]
ياخود [رئيس] افرادينه‌ده [اعضا] دينيلور .

حاكم ، بين الناس وقوعبولان دعوى ومخاصمه‌يى احكام
قانونيه‌يه توفيقاً فصل و حسم ايدر . حقسز كورديكى طرفه

« حكم ايتدم . ادعا اولنان شيئى ور » ياخود « حقك يوقدر
منازعه‌دن ممنوعسين » دير . ايشته حاكمك بوسوزلرينه [حكم]
اطلاق اولنور .

فطين . — خواجه افندى ، برمملكتده سنه‌ده بوقدر
دعوى وقوعبوليور . بونكله برهيئت ناصل باشه چيقه‌بيلور ؟

معلم . — اوغلم ، دعاوينك مقدارينه كوره ، محكمه‌لرده
تعدد ايده‌بيلور . مع هذا ذاتاً هر دعوى ، هر محكمه‌ده رؤيت
اولنه‌مز . دعوالر متنوع اولديغى كبى ، محكمه‌لرده متنوعدر .
بر شخص ديكر بر شخصى ضرب ايدرسه ، بو شخصك
كيده‌جكى محكمه بشقه ؛ برشخصك ديكر بر شخص ذمتنده
الاجغى وارايسه ، بونكده مراجعت ايده‌جكى محكمه بشقه‌در .
بوايكى نوع دعوانك ، برنجيسنه [حقوق عموميه] ؛ ايكنجيسنه
[حقوق شخصيه] دعواسى دينيلور .

فطين . — خواجه افندى ، ديمك اوليوركه هر يرده
ايكى محكمه وار ؟

معلم . — اساساً محكمه ايكى قسمدر : برى [محاكم شرعيه]
ديكرى [محاكم نظاميه] در . محاكم شرعيه‌ده مناكحات ،
مسقفات دعوالرى فصل وحسم اولنور . محاكم نظاميه‌ده
حقوق عموميه وحقوق شخصيه دعوالرى رؤيت ايديلور .
بومحكمه‌لرده اوچ قسمه آيرلمشدر : حقوق ، جزا ، تجارت .
حقوق محكمه‌لرى ، مجلهٔ جليله‌ده مندرج مسائل شرعيه‌يه؛

جزا محکمه‌لری ، جزا قانوننامهٔ همایونه ، تجارت محکمه‌لری — که بونلرده تجارت بریه ، تجارت بحریه نامیله ایکی قسمه منقسمدر — تجارت قانوننامه‌سنه توفیقاً فصل دعوی ایدرلر .

مقبل . — لکن ، خواجه افندی ، بیوك پدرم بر کره استیناف محکمه‌سنه مراجعت ایتدیکنی سویلیوردی . یا بو محکمه نه در ؟

معلم . — اوغلم ، محاکم نظامیه اوچ طبقه‌در . یعنی اوچ قسمه ایرلمش اولان محاکمك هر بر قسمنك ده اوچ درجه‌سی واردر . برنجیسی ، بدایت ؛ ایکنجیسی ، استیناف ؛ اوچنجیسی تمییز محکمه‌لریدر . بر حقوق محکمه‌سنك بدایتی ، استینافی ، تمییزی اولدیغی کبی ، جزا وتجارت محکمه‌لرینك ده بدایتی ، استینافی ، تمییزی واردر .

فطین . — عجایب ! مادامکه حقوق دعوالری ایچون بر محکمه بولنیور ، ینه عینی بو دعوی ایچون ، دیکر محکمه‌نك تشکیلنه ندن مجبوریت حاصل اولیور ؟

معلم . — فطین افندی ، مجبوریت پك طبیعیدر . ایضاح ایده‌لم : بدایت محکمه‌لری بر دعوایی بدایةً رؤیت ایدرلر . استیناف محکمه‌لری ایسه ، بدایةً رؤیت ایدیلان او دعوایی آنجق طرفیندن برینك استدعاسی اوزرینه رؤیته ، مأموردرلر . مثلا : قارشومزده‌کی آربه‌جی ، خیری افندینك آرابه حیوانلرینه ویرمش اولدیغی شعرك اثمانی ایکی بیك غروشدن عبارت ایکن ، بشبیك غروش طلبنده بولنور . محکمهٔ بدایتك حقوق قسمنه

مراجعتله خیری افندی‌یی محکمه‌یه احضار ایتدیرر . آربه‌جی [مدعی] ، خیری افندی [مدعی علیه] اولور . هیئت محکمه اجتماع ایدر . خیری افندی ایکی بیك غروش بورجنی اقرار ، اوچ بیك غروشی انکار ایدر . بناءً علیه آربه‌جی ، بر طاقم شاهد تدارکیله بشبیك غروش مطلوبی اولدیغنی اثبات ایتمسی اوزرینه ، محکمه مبلغ مدعانك مع مصارف محاکمه خیری افندیدن تحصیلیله آربه‌جی‌یه اعطاسنه قرار ویرر . فطین افندی ، شو حالده خیری افندی ایچون نه یاپمق لازم کلور ؟

فطین . — عدلیه ناظری یوقمی ؟ اورایه مراجعت ایدر !

معلم . — عزیزم ، عدلیه ناظری دعوی رؤیت ایده‌مدیکی کبی ، حتی بو دعوایی جزا محکمه‌لری‌ده رؤیته مأذون دکلدرلر . چونکه عدلیه ناظری امور اداره‌یه نظارت ، محاکم جزائیه ایسه جزایه یعنی حقوق عمومیه‌یه دائر اولان دعوالری رؤیت ایدر .

فطین . — اویله ایسه ، بغیر حق ایستیلان اوبش بیك غروشی ویرمکدن بشقه چاره یوق !

معلم . — ایشته ، اوغلم ، حامیٔ حقوق عباد اولان پادشاهمز ، شوکتلو افندمز حضرتلری ، خیری افندی کبی ، اصحاب دعاوینك حقوقنی محافظه ایچون ، او محکمه‌نك فوقنده اوله‌رق ، دیکر بر محکمه دها تشکیل بیورمشلردرکه بوکا ده استیناف محکمه‌سی دینیلیور . شمدی خیری افندی درحال بو محکمه‌یه مراجعتله محکمهٔ بدایتك قراری حقنده‌کی اعتراضاتنی درمیان ایدر .

بوراده خیری افندی مدعی یاخود [مستأنف] آرپه‌جی‌ده
مدعی علیه یاخود [مستأنف علیه] صفتی حائز اولور .
هیئت محکمه اجتماع ایدر . مستأنفك اعتراضاتی، مستأنف علیهك
مدافعاتی استماع ؛ شاهدلر تکرار استجواب اولنور . الحاصل
عندالمحاکمه، شاهدلرك یلان یره شهادت ایتدکلری و آرپه‌جینك
ایکی بیك غروشدن زیاده حقی اولمدیغی تحقق ایدرك بدایت
محکمه‌سنك حکمی [فسخ] ایدیلور .

محبوبه. — خواجه افندی . یا بو محکمه‌ده بدایت محکمه‌سی
کبی حکمده خطا ایدرسه ؟

معلم . — او حالده . دعوانك محکمهٔ تمیزده رؤیتی
استدعا اولنور .

محبوبه . — فقط بر دعوانك بویله محکمه‌دن محکمه‌یه
کزوب طورمسی؟ اصحاب دعاوی حقنده غدری موجب
دکلیدر ؟

معلم . — قیزم ، بر دعوی مدت قانونیه‌سی ظرفنده
رؤیت اولنور ایسه ، هیچ بر وقت تأخر وقوعبولمز . فقط
فرض ایده‌لم ، که بر دعوی، استینافه، تمیزه اوغرامق شرطیله،
بش سنه‌ده آنجق رؤیت اولنه‌بیلسون . فقط عاقبت حقیقتك
ظاهره چیقاریله‌جغنه شبهه یوقدر آ . یا بر محکمه‌نك ویردیکی
حکم و قرار، مقرون حقیقت اولماز . و [محکوم علیه] ایچون
دیکر بر محکمه‌یه ده مراجعت قانوناً تجویز ایدلمز ایسه، بیچاره‌نك
مغدوریتی نقدر مدت دوام ایدر ! ؟

فطین . — تابمحشر !

معلم . — چوجوقلرم ، مؤسسات جلیلهٔ پادشاهینك اك
کوزل واك پرلاق، برجزؤنی تشکیل ایدن، تشکیلات عدلیه‌در.
محافظهٔ حقوق عباد ایچون بوندن امین واسطه‌می اولور !

١٧٢ . — علوم سیاسیه . — علم ثروت . — علم تاریخ .

معلم . — علم حقوق [علوم سیاسیه] تعبیر آخرله
اصول حکومته مربوطدر . بو علم ، بر ملت ایچنده ،
یاخود ملل مختلفه بیننده ، عدالته وحقوقه رعایتك اك کوزل
وسائطنی تعلیم وتعریف ایدر .

علم ثروت ملل ، ثروتك و منافع حقیقیه‌نك بر فن
مخصوصیدر . بوعلم افرادك یاخود برملتك سعادت حالی ایچون، اك
نافع اولان شیئی تحری وتجسس ایدر .

خلاصهٔ کلام ، جمعیت بشریه‌یه عائد علملرك خاتمه‌سی‌ده
علم تاریخدر . تاریخ اك کوزل بر مربیدر : تهذیب
اخلاقه ، تنویر افکاره ، توسیع معلوماته خدمت ایدر .

١٧٣ . — علوم دینیه . — محبوبه‌نك مطالعه‌سی .

علمدن مقصد وغایه، کسب کمال ایله جناب حقك حکمتنه واقف اولمقدر.

معلم . — محبوبه، کافهٔ مساعیٔ بشریه‌دن مقصد اصلی ندر ؟

وسر دفتر مخلوقات اولان نوع انسانی جوهر عقل ایله ممتاز قیلان کیمدر ؟

محبوبه . — جناب حق !

معلم . — پك ای ، اویله ایسه هر علم جناب حقه منجر اولور. کافهٔ علوم حکمیه‌نك اك عالیسی [علم الهیات] در.

انسانلری تنویر ایدن برضیای طبیعی واردر، که بوده عقلدر. ایشته بوضیا، بوعقل سلیم، خیر ایله عدلك مظفریت قطعیه‌سنی تأمین و نام جلیلنی تأیید ایچون، بزی خلق ایدن علیم، قادر، حی، سمیع، بصیر، مرید، متکلم، مکون برخالق بی ذوالك، بزه وجودینی تفهیم ایدییور .

عقلك انوار طبیعیه‌سیله وجود باریتك تدقیقنه [علم عقائد] دینیلور، که بوده فلسفه‌نك دردنجی قسمنی تشکیل ایدر . مسائل شرعیه‌یی تعریف وبیان ایدن [علم فقه] ی علم عقائده قاریشدرمق لازم کلمز .

فطین . — خواجه افندی ، یا علم فقه ندن بحث ایدییور ؟

معلم. — علم فقه مسائل شرعیه‌دن بحث ایدر . بو مسائلك برنجیسی [احکام عبادات] در: اوروج طوتمق، نماز قیلمق ، حجه کیتمك ، ذکات ویرمك کبی . ایکنجیسی [امر دنیایه متعلق] در ، که اوچ قسمه آیریلور : مناکحات ، معاملات ، عقوبات .

علوم دینیه‌نك تحصیلی هر مؤمن ایچون لازمدر . زیرا روحمزی ، محو وزائل اوله‌بیلان ، هر شیئك فوقنه ترفیع واقعاد، وبزه برحیات بی‌ذوالك افقنی فتح وکشاد ایدن اودر.

سوکیلو چوجوقلرم ، اخلاقه ، حقوقه ، دینه عائد علملرك مجموعی بویله‌در . بونلراك عالی علملردر . علوم سائره آنجق بونلر ایله تشکیل و ترکیب اولنمشدر .

محبوبه . — خواجه افندی ، بو علملرك جمله‌سنی پك کوزل بولیورم ؛ لکن ، بونکله برابر ، اوکرنیله‌جك برچوق شیلرك موجود اولدیغنی کوردکجه، وبونلردن پك آز شی بیلدیکمی دوشوندکجه، قلباً محزون ومکدر اولیورم .

فطین . — خواجه افندی ، بنده اویله. درسلر کزده حاضر بولنه‌لیدنبرو ، کندیمی برآز عالم اولمش ظن ایدییور ایدم . لکن هیهات! هیچ برشی بیلمدیکمی ، شمدی پك اعلا ، کوریورم .

معلم. — عزیز چوجوقلرم ، اك بیوك عالملردخی ، بالذات کندی حقلرنده ، سزك حقکزده درمیان ایتدیککز رأی ومطالعه‌ده بولنیورلر . سوقراط دییوردی‌که «نقدر شی اوکرنیلور ایسه، اوکرنیلان شیلرك، اوکرنیله‌جکلرك یاننده ، هیچ برشی اولمدیغی‌ده اوقدر اوکرنلمش اولور .

عالم ، طرماشه‌رق طاغدن یوقارویه چیقان ، وچیقدقجه افقك اطرافده توسع ایتدیکنی کورن ، برسیاح کیبدر .

مع هذا، بوحال کسرغیرته برسبب اوله‌مز . زیرا هرنقدر بزم علم ووقوفمز؛ علم الهی کبی، بی حد وپایان اوله‌مزسه‌ده ، هیچ اولمازسه ، تحصیل علمه مقتدر، و انی متوالیاً توسیعه‌ده قادرز.

ایمدی ، چوجوقلرم ، تحصیله دوام ایدیکز : سز ، حد ونهایتی اولمیان، وسزك ایچون دائما ایلروسنه کیتمك لازم‌کلان برطریقه هنوز کیرمش اولیورسکز .

۱۷٤ . — مقبل ایله محبوبه‌نك بروسه‌یه عزیمتلری

وجودی خسته اولان طبیبه روحی خسته اولانده حبیبه محتاجدر

(جمل حکمیهٔ غربیه)

معلم فیضی افندینـك، علوم متنوعه‌یه دائر اولان، درسنی تعقیب ایدن کون، عزیمت ایچون معین اولان؛ بریوم مفارقت ایدی .

معلم ، فطین دخی برابرنده اولدیغی حالده، خیری افندی ایله چوجوقلرینی ، برای تشییع ، استاسیونه قدر کتوردی. مراسم وداع، هر ایکی طرفدن کمال تأثر ومحبتله، اجرا اولندی. مقبل ، فطینه مکتوب یازه‌جغنی وعد ایتدی ؛ فطـین عهده وفا ایله جواب کونده‌ره‌جکنی تعـهد ایلدی . محبـوبه کنج جراغه برخیلی کتاب براقمش ایدی ؛ بونلرك دقتله مطالعه‌سنی

بتکرار توصیه ایتدی . بو اثنـاده ، خیری افندی ، اینجلمش اولان النی ، فطنك اوموزی اوسـتنه قویه‌رق ، آهسـته بر صدا ایله، دیدی که :

— اللهه اصمارلادق ! بنم مینی مینی اوغلم ؛ تحصیل علمه غیرت ایده‌رك ، ایی اولمغه چالش !

چوجوق ، تبسم ایتمك اوزره باشنی قالدردی . لکن التی آیدنبرو خیری افندینك انی مستغرق ایتدیکی الطاف وعنایاتك خاطره‌سی ، بردن بره وتمامیله ذهننه کله‌رك ، ناکهانی بر رقته یاقه‌لنوب ، دوداقلری تبسم ایتمکه چالشیور ایکن ، کوزلری یاشلرله طولدی ، کمال تأثرله دیدی که :

— تشکر ایدرم ! افندم ؛ بکا یاپدیغکز لطف وعنایتك جمله‌سنه تشکر ایدرم ! سزك کبی ایی اولمغه ، وبن دخی مدت حیاتمده ، بر چوق ایلك یاپمغه چالشه‌جغم .

— معمر اول ، فطین . واقعا سندن آیریلیورم ، فقط حسن اخلاقکه مفتون اولان کوکلی . یانکده براغه‌رق کیدییورم. او، سندن شمدی‌یه قدر ایجنمه‌مشدر . البته‌بوندن صکره‌ده، وظیفه‌سزلك کبی، آنی اینجیته‌جك بر حال وقوعه‌کتورمزسکز. بوندن امینم . صارل ، صارل ، بکا ، اوغلم !

چوجوق ، آیاقلرینك اوجنه باصوب یوقارویه قالقدی ؛ عالیجناب اختیارده ، اکا طوغری اکیلوب آلندن اوپدی .

مؤخراً، اوزاقدن بربرلرینه، دوستلق ووداع اشارتلری یاپه‌رق ، سکونتله مفارقت ایتدیلر .

معلم فیضی افندی ایله فطین ، فابریقه‌نك یولنی طوتدیلر . چوجوق ، خیری افندینك خسته‌لغنی ، ومقبل ایله محبوبه کبی ، آنی دخی چوق زمان کوره‌میه‌جکنی دوشونوب ، غایت محزون اولیوردی . مع مافیه ، الم وکدره اك کوزل چاره، سعی وعمل اولدیغنی تفکر ایده‌رك ، جسارتله وظائف واشتغالات یومیه‌سنه قویلدی .

مقبل ، هرهفته ، فطینه مکتوب کوندریورایدی. لکن اکا ویردیکی معلومات، امنیت بخش اوله‌جق مرتبه‌ده دکل ایدی . خیری افندینك ، استراحت ایله اکتساب قوت ایده‌بیلمسی شویله طورسون ، بالعکس دها زیاده دوچار نحافت اولدیغی اکلاشیلیور ایدی . دوچار اندیشه اولان حکیملر ، اختیارك، عن قریب فابریقه‌سنه عودتنی تجویز ایتمیوب . بوکا قطعیاً مخالفت کوستردیلر . موقعك هواسی پك صوغوق اولمق حسبیله ، تقرب ایدن شتا ، اختیار ایچون مهلك اوله‌بیله‌جکی ادعا ایدیلیوردی. بناءً علیه ، قیشی کچیرمك ایچون، خیری افندینك بیروته کوندرلمسنه قرار ویرلدی . عودت بهاره تأخیر ایدلدی.

بش آی ، بویله‌جه، مروراتدی . مقبلك مکتوبلری ، ارتق موجب ممنونیت، باعث مسرت اولیوردی . خیری افندی ایلکه یوز طوتمش، بیروتك لطافت هواسی، کندوسنه تازه حیات ویرمش ایدی . آرتق عودتك تقربندن بحث اولنیوردی . فطین ، ایلك قیرلانغیجك ورودینی خبر ویره‌بیلدیکی آنده، عودت ایچون صحاره‌لر تهیه اولنه‌جق ایدی.

فطین سوینجندن چلدریور ایدی . جمعه کونی وقتاکه ، والده‌سی آنی کزدرمك ایچون صحرایه کوتوریوردی ، هواده هر اوچان سرچه قوشنی، ورودی فوق‌العاده مطلوب وملتزم اولان، قیرلانغجلردن برینك یرینه قویه‌رق ، کوکلره عطف نکاهدن فارغ اولمیور، وعودتده پك زیاده بطائت حس ایدیوردی .

بو سرور ، چوق زمان دوام ایتمدی . هر نه قدر افاقت کامله ایچنده بولندیغی حس اولنمش ایسه‌ده ، مصیبتك وقوعی هیچ برکیمسه‌نك خیال وخاطرینه کلمدیکی برآنده ، خیری افندی فجئةً وفات ایتدی .

کریمه‌سیله دامادینك مقبره‌لری قربنه دفن اولنمق ایچون، مسقط رأسنه نقلنی آرزو ووصیت ایتمش اولان بو اختیارك تابوتی ، سکز کون صوکره ، فابریقه‌نك عمله‌سیله اقربا ومتعلقاتی طرفلرندن باکمال احترام قبرستانه کوتوریلیور ایدی.

خیری افندینك شو مفارقت ابدیه‌سیله‌ده ، بسبتون یتیم قالمش اولان مقبل ایله محبوبه ، وقتیله پدرلرندن تباعد ایتمش، وبو وقعهٔ متأسفه اوزرینه مملکته کلوب ، برقاچ کون ایچنده کندولرینی درسعادته آلوب کوتورمکه مجبور بولنمش اولان ، اقرباسندن برینك وصایتی تحته قونلمش ، فابریقه‌ده مزایده‌یه ویرلمش ایدی . وقتاکه فطین صباحلین ، ایش باشنه عودت ایدیوردی، کوزلری یاشلرله طولمش اولدیغی حس

ایتمکسزین ، دیواره تعلیق ایدیلان، آتیده‌کی کلمه‌یی حاوی، ایکی بیوك اعلاننامه‌یه عطف نکاهه مقتدر اوله‌میوردی : صاتلقدر.

فیضی افندی ، فطیندن دها آز محزون دکل ایدی ، صانکه کندی اوز اولادی ایمش کبی . خیری افندینك ایکی سویملی چوجوقلرینه ربط قلب ایتمش ایدی. فی الواقع ، محبوبه ، استانبولك اك کوزل خصوصی بر اناث مکتبنه ، ومقبل دخی مکتب سلطانی‌یه کیرمك مجبوریتنده بولنیوردی .

١٧٥ . — فیضی افندینك صوك نصیحتلری

دائما ایلکی انتخاب ایتمك

معلم ، هر کسه تسلیت وجسارت ویرمك ایستیوردی . بو جهتله ، مفارقتلرندن حصوله کلان حزن وکدری سوکیلو طلبه‌لرینه اصلا ارائه ایتمیوردی .

چوجوقلری ، حرکتلرندن بر کون اول ، تباعد ایتمك اوزره ، بولندقلری بو کوزل مملکتده ، صوك دفعه اوله‌رق بر دها کزدرمك ایچون، فطین دخی برابرلرنده اولدیغی حالده، خارج شهره کتورمك آرزوسنده بولندی. محبوبه، بیوك پدرینك قبری اوستنه دیکمك ایچون ، بر کل فدانی کتورمك طلبنده

بولندیغندن ، آنك بو التماسی اسعاف ایدلدکدن صوکره ، قبرستانه طوغری توجه اولندی.

نیسانك ایلك کونلری ایدی . هواده فوق العاده بر لطافت ، کونشده پك زیاده بر حرارت حکم سوریور ، وایشته قیرلا نفجلرده شمدی، یکدیکرینك آره‌سندن کچوب اوچوشیوردی . چیتلرده ، جزاء بنفشه‌لریله عادی بنفشه‌لر ؛ وهر طرفده پاپادیه‌لر کوریلیوردی . بو کون کائناتده ، موسم بهارك حقیقی بر شهر آیینی اجرا اولنیوردی . حالبوکه ، فطین ، صحرایی هیچ بر وقت بو قدر حزن آمیز بولمامش ایدی . وقتیله پك زیاده نشئه‌لی ، شمدی فوق العاده تمکینلی اولان مقبله ، آره صره عطف نکاه ایدییور، وسویلیه‌جك هیچ بر سوز بوله‌میه‌رق ،یانی باشنده ساکتانه یورییوب کیدییوردی. مقبلدن صوکره ، سیاه البسه‌لر ایچنده صرارمش صولمش ، همانده تشخیص اولنه‌میه‌جق بر حاله کلمش اولان، محبوبه ایدی. یاوروجغك او قویرجق اوزون صاچ بوکوملری ، وقتیله بورندیکی او بیاض البسه‌لری کبی ، ماتم علامتلری آره‌سنده، کوزلردن نهان اولمش کیتمش ایدی . ذواللی چوجوق ، کوزلری ، سیلاب فلاکتله ، کل پنبه‌لری کبی ، قزارمش اولدیغی حالده ، کمال حزن وکدرله ، یدنده‌کی کل فدانی تمیزلیه‌رك ، سسز، صداسز یورییوردی .

فطین ، دها بر سنه اول ، ینه بویله بر زمانده ، ایلك دفعه اوله‌رق ، محبوبه‌نك قارشوسنده بولندیغی ، وکندوسی

فقير ، محزون ، ایشه محکوم اولدیغی حالده ، آنك زنکین ، مسعود ، غائلهٔ معیشتدن وارسته بولنمسندن طولایی، کندوسندن متنفر اولدیغنك ، بالذات محبوبه‌یه قارشو اعلان واظهار ایدلمش بولندیغنی تفکر ایدرك ، احوال حاضره‌یه حصر نظر دقت ایدییوردی .

فطین ، تهاجم افکار وخیالات ایله ، محبوبه‌یی ینه او چمنك اورته‌سنده ، کونشك قارشوسنده ، صادق سمور آرقه‌سنده ، صاچلر متموج ، لبلر متبسم اولدیغی حالده ، قوشیور کبی کوریوردی . زمان نقدر تحول ایتمش ایدی ! او ساعتده ، بو ایکی چوجوق ، اك مسعود ، اك بختیار دکلی ایدی ، فطین ؟ فطین ، هر زمان فقیر ، بو طوغریدر . لکن بر عائله‌یه ، حامیسی اولمق اوزره ، بولندیغی بر والده‌یه آنی سون ، کوزتن ، محزون اولدیغی وقت اکا تسلیت ویرن بر والده‌یه ، اولومدن بشقه ، آنی کندوسندن هیچ بر شیئك تفریق ایده‌میه‌جکی بر والده‌یه مالك ! ثروتدن بشقه محبوبه‌یه نه قالیوردی ؟ طوغدیغی یردن قالدریلوب ، غربته کتوریلیور ، بعدما مجهول سیمالر آره‌سنده یاشامغه کیتمیورمی ؟ محبوبه‌یی بو قدر سون مقبل دخی ، آنك طالعندن حصه‌مند اولمغه کیدییوردی . ذواللی چوجوقلر ، آرتق یکدیکرینی نادراً کوره‌بیله‌جکلر . سوکیلو جدلرینك نوازشندن محروم ، بربرلرندن متفرق ، نقدر سفیل وبدبخت اوله‌جقلر ! . . .

بو ملاحظاتله بیتاب قالمش اولان فطین ، قبرستانه مواصلت اولندیغی آنده ، باغروب دیدی‌که :

— او ! محبوبه خانم . بندن دها بختیار اولدیغکزی کوره‌رك ، مقدما سندن متنفر اولمشیدم . مکر بن نقدر خائن ایمشم !

مقبل ، فطینك سوزینی کسه‌رك کمال حیرتله :

— نه دیمك ایستیورسك ، فطین ؟ دیدی .

فطین . — مقبل افندی دیمك ایستیورم‌که ، بر سنه اولیور ، محبوبه خانمك طالعنی کندی طالعمه نسبت ایده‌رك ، و آنی بندن دها بختیار کوره‌رك ، برکون فنالغنی آرزو ایتمك درجه‌سنده ، بر قسقانجلغه قاپلمش ایدم . هیهات ! اکر سزی ، سنك ایله محبوبه‌یی ، اولکی کبی ، مسعود ایده‌جکنی بیلمش اولسه‌م ، شو ساعتده ، دنیاده موجود اولان بدبخت وفقرانك اك فقیری ، اك سفیلی کندیمك اولمسنی آرزو ایدر ایدم .

محبوبه ، خیرخواهانه بر نظرله ، فطینه باقوب دیدی‌که :

— تشکر ایدرم ، فطین ، فقط شو بر سنه ظرفنده ، سن نقدر ایی اولمش ایسه‌ك ، بنده او قدر اصلاح نفس ایتمش اولدم . بو ایلك بیوك پدرمه عائد ، بورجلی اولدیغمز معلم محترممز فیضی افندی‌یه راجعدر . بناءً علیه ، هر ایکیسنی ترك ایتمك اوزره بولندیغمز شو آنده ، حسیات منتدارانه‌می کندولرینه عرض ایده‌بیلمك آرزوسنده بولنیورم .

مقبل ایله فطین، فرط محبتله، فیضی افندینك النی اوپرق، وخیری افندینك قبری طرفنه‌ده معنیدار بر نظر آتەرق :

— او ! های ، های ، دیدیلر .

معلم . — سوکیلو چوجوقلرم ، سز هر نره‌ده بولنور ایسه‌کز ، بنده سزی قلباً تعقیب ایده‌جکم . بن ، مقتدر اولدیغم قدر ، افکار وحسیاتمك ، الك کوزل والك قیمتدار پارچه‌لرینی سزه ویردم . بعدما ، سزکله آره‌مزده لطیف ورنکین، وهیچ بر شیئك کسر واخلال ایده‌میه‌جکی درجه‌ده قوی ومتین بر رابطه واردر . سزکله آره‌مزده ، بویله بر رابطه موجود اولدیغی کبی، بزم ایله ، اغورنده کوز یاشلری دوکدیکمز شو ذاتك ، یعنی بیوك پدرکزك، آره‌سنده دخی دها متین بر رابطه واردر : بوده ، فکرلرمزی متوالیاً کرهٔ ارضك هر بر اشیاسنك مافوقنده بولنان بر عالمه طوغری جلب ودعوت ایدن بر خاطره‌در .

چوجوقلرم ، پدرکزی غائب ایتمك درد والمنه دوچار اوله‌لیدنبرو آنی دها زیاده سومکده اولدیغکزی، وشمدی روحلریکزك انك روحی ایله اولکیندن دها زیاده قوی ومحکم برصورتده اتحاد واجتماع ایتمش بولندیغنی حس ایتمیورمیسکز ؟

محبوبه . — آه ! خواجه افندی ، بو پك طوغریدر . بن دائما بیوك پدرمی دوشونیورم . هریاپدیغم شیئی کوریور، هر دوشوندیکم شیئی بیلیور ، ظننده بولنیورم . بو بکا بر آز تسلیت ویریور .

معلم . — یاکلیورسك ، نورعینم ؛ تا اسکی زماندنبرو کافهٔ ممالکك حکماسی طرفندن بیان وتذکار، وسوقراط جانبندن دخی حالت نزعده تکرار اولندیغی وجهله ، فکر ومحبت ، بی ذوال روحمزك فعل وحرکتیدر . وجودمزك محو وخرابیتندن صوکره ، بونلرده، روح کبی ، باقی وبرحیات قالورلر . ایمدی ، بزم سودکلرمزك وبزی سونلرك روحلریله بزم روحلرمزك برمناسبت ورابطهٔ معنویه‌سی واردر. بتون کون او بزی تعقیب ایدر . وبزده براقدیغی اثر وعلامتلرك آرقه‌سی صره کیدر : دنیاده یاپه‌بیلدیکی خیرك منظره‌سندن ، وافعال حسنه‌یی موجب اولان، نتایج مسعوده‌سندن متلذذ و منبسط اولور . ناصل که بز ، آرتق دها بو دنیاده اولمیانلری دائما سویورز ، انلر طرفندن دخی بو صورتله دائما سویلیورز . زیرا محبت موته غلبه ایدر .

شو حالده موت، آنجق موقت بر مفارقتدن عبارت قالور. هیهات ! عوارض حیاتیه‌نك موتك عارضه‌لریله مناسبتی ظن اولندیغندن دها زیاده در. حیات ندر ؟ بزه‌کوره اوده مجهولدر. چوجوقلرم ، سزه منتظر اولان استقبال ناصلدر ؟ بونی هیچ کیمسه بیله‌مز . لکن بیلدیککز شی ، دفعاتله سزه سویلدیکم شی ، وحالا تکرار ایتدیکم شی ، الحاصل محقق اولان شی، وظیفه‌در .

ایمدی، سزه انتظار ایدن قدر وقسمت ، هرناصل اولورسه اولسون ، سز دائما وظیفه‌کزی ایفا ایدیکز . بلکه‌ده صوك

دفعه اوله‌رق بزی بورایه طوپلامش اولان ، شو حزن آمیز
وفراری ساعتده، معلمکزك صوك تعلیم وتدریسی، وکافهٔ
درسلرینك خلاصة الخلاصه‌سی اولمق اوزره، مدت حیاتکزده
معیشتکزك قاعده‌سی اولدیغنی کورمك آرزوسنده بولندیغم،
قیصه وفقط مفهومی واسع برفکری ، قاعدهٔ حرکت اتخاذی
لازم کلان برشیئی، سزه القا واعطا ایتمکلکمه مساعده‌ویریکز.
بو قاعدهٔ حرکت دخی « دائما ایلکی انتخاب ایتمك ! »
قضیه‌سندن عبارتدر.

سز ، متساویاً خالص، پاك ؛ متساویاً تازه، لکن بونکله
برابر حیاتده مختلف یوللری تعقیبه مهیا اوچ کنجسکز .
چوجوقلرم ، بربریکزدن اصلا آیرلمامقلغکزك، وکندیکزی
اصلا دشمنلر صره‌سنده بولمامقلغکزك امین بر واسطه‌سی
واردر . بوده دائما عینی مقصدی تعقیب ایتمك ، [ایلکی
انتخاب ایلمك] دن عبارتدر .

حیاتده ، هرکس ایچون موجود اولان ، مشکوکیت
ساعتلرنده هیچ بر وقت : — عجبا ناصل قرار منفعتلرمه دها
موافق اولور ؟ ثروت ، عزت یاخود محظوظیت هانکی
جهتده بولنور؟ دیمیکز. ساده‌جه : — ایلك هانکی طرفده‌در
دییکز .

و اولوقت ایلك جهتده ، زحمت ، تهلکه اولسه‌بیله ،
تردد ایتمیکز ، انتخاب کوزلدر . : استقبال ایلکده‌در. زیرا

ایلك محو و غائب اولماز . ایمدی ، شو مزارك یاننده سزه
تبلیغ ایتدیکم صوك کلامی تکرار ایدرمیسکز ؟ : — دائما
ایلکی انتخاب ایتمك !

بو سوزلری بتوره‌رك ، فیضی افندی ، هنوز یرندن
اوینانلمش تازه طوپراغك اوزرینه، دیز چوکدی. وچوجوقلرده
اکا امتثال ایتدیلر . هر بری خیری افندینك روحنه بر
فاتحهٔ شریفه هدیه ایده‌رك، بی‌حد وپایان اولان رحمت ومغفرت
الهیه‌یه مظهریتنی درکاه قاضی الحاجاتدن عن صمیم القلب تضرع
ونیاز ایدییوردی . معمافیه محبوبه قلباً دییوردی‌که :

— ای ! جداکرمم ! فیضی افندینك شمدی سویلدیکی
شوکوزل سوزلری ، وقتیله سنك بکا سویلمش اولدیغك
طاتلی وقیمتلی سوزلرك عینیدر . بعدما بوبدبخت حفیده‌کز ،
کندوسنی سزدن تبعید ایتمك اوزره اولان، حال وموقعده دخی
آنلری اصلا اونوتمیه‌جقدر . حالا تحت نظرکزده بولنیورمش،
حالا، حسن حرکتك مکافاتنه بدل، آقشاملری اکا احسان بیوردیغکز
بوسه‌یه انتظار ایدیورمش کبی یاشایه‌جقدر . ای ! جد
محترمم ! هروقت جناب حقه عبادت ، دین ودولته صداقت ،
ضعفا وفقرایه محبت وخدمت ایتمکه ، سنك ایچون وسیلهٔ
رحمت اولمغه چالشه‌جغم .

طائفهٔ نسانك اك بیوك شرف وزینتی اولوب ، ننه‌جکمدن
بکا انتقال ایدن، تاج عفت وعصمتی، هیچ بر وقت، باشمدن
چیقارمیه‌جغم . حتی باشم بدندن آیرلسه‌بیله ، برالده بوسر مقطوعم ،

دست دیکرده اوتاج عفتمونم بولندیغی حالده، حضورکزه چیقه‌جغم. الحاصل بکا ویردیککز شو کوزل اسمه لایق ومستحق اولمق ایچون، بر قلب سلیمه مالك اولمغه جهد ایده‌جکم. ای! باعث شرف ورفعتم! بکا خیر دعا ایدیکز: زیرا درسلریکزی وکوزل مثاللریکزی اصلا اونوتمیه‌جغم.

عینی حسیاتله، محبوبه قدر، غیرته کلمش اولان مقبل، ینه عینی مقرراتی قلبنه قویور، و بوندن بشقه، بعد ما، مدت حیاتنده کنج همشیره‌سنك حامی واستنادکاهی اوله‌جغنی‌ده جدینه قارشو وعد ایدییوردی.

فطینه کلنجه، آلنی ایکی اللری ایچنده، قلبی متأثر، یاشلی کوزلرینی صاقلامغه جهد ایله آغلایور، واوده قلباً دعا ایدییوردی. حین مفارقتده، خیری افندینك اکا خطاباً سویلمش اولدیغی سوزی تکرارلیور، وفیضی افندینك کلامنی‌ده اکا علاوه ایدییورده، کندی کندینه دییوردی که:

— ای! صاحب الخیر! دنیاده یاپدیغك خیر ایله یالکز حیاتده بولنان یتیمانی دکل، بوکون شو عبرتکاه فناده سکا یولداش اولان کافهٔ ارواح اهل ایمانی‌ده خشنود ایتدك. سن هیچ، سعادت اخرویه‌یه نائلیتدن محروم‌می قالورسین! حقمده دریغ ایتمدیکك هر درلو لطف وعنایتی هیچ بر وقت اونوتمیه‌جغم. تحصیل علمه دوام ایله، ایی اولمغه چالیشه‌جغم. دائما ایلکی انتخاب ایدوب، انی بکا بیلدیرن، وسودرنلرك سوءلی خاطره‌سنی‌ده، هروقت قلبمده محافظه‌یه غیرت کوستره‌جکم.

بو کوندن صوکره برخیلی سنه‌لر کلوب کچدیکی حالده چوجوقلر او کونك خاطره‌سنی اصلا غائب ایتمدیلر.

محبوبه غایت عفیفه و برمکملیت نادره‌یی حائزه کنج برقیز اولور.

کنجلکك ایجاب ایتدیکی شیلری محافظه‌یه موفق اولان نجیب وتربیه‌لی برروحدر.

مقبل جسارتله تحصیله دوام ایدر. برکون ینه بیوك پدرینك فابریقه‌سنی تکرار مبایعه، وثروتنك صاحبی اولدیغی وقت، آنی حسن صورتله اداره ومحافظه ایتمکی دوشونور. واکثریا فیضی افندی و فطین ایله مکتوبلشور.

هرنقدر صاحبی دکشمش ایسه‌ده، فیضی افندی ینه فابریقه‌نك اداره‌سنی ترك ایتمه‌مش ایدی. بناءً علیه فیضی افندینك درسلرینه دوام ایدن فطین، هروقت بومعلم فاضلك تحت حمایه‌سنده بولنور. حتی فطین نقدر ذکی ایسه اوقدرده تربیه‌لی کنج بر ایشجی اولور. اوسته یومیه‌سی قزانور، ونام فلکك خانه‌سنده هرکون بوللق ورفاه حال حاصل اولور. کوچوك محسن بیوك برادرینك اثرینی تعقیبه قویولور.

محبوبه‌نك حین عزیمتده فطینه براقمش اولدیغی کتابلری همانده سهولت وسلاستله اوقور. فطینه سعادت بخش اولان و اصلا فراموش اولنمیان فقیرك منظومه‌سنی او دخی اوکرنور. فطین محزون اولدیغی وقت، کیجه مشغولیتی هنکامنده، اکثریا، یارم سسله ینه آنی تغنی وخیری افندی‌یی، مقبل ایله محبوبه‌یی تخطر ایدر. دها صوکره، هرنقدر حادثهٔ روزکارایله انلردن جدا دوشمش ایسه‌ده، مع مافیه شکران نعمت، محبت کبی

ایکی امین واسطه ایله ، انلرکبی عینی مقصده طوغری حرکت، وعینی قاعده‌یه رعایت ایده‌رك هروقت کندولریله متحد قاله‌جغنی دوشونور. قاعدهٔ حرکت اتخاذ اولنان شی نه ایدی ؟ دائما ایلکی انتخاب ایتمك! اویله ایسه بزده آنی تکرار ایله ختم کلام ایده‌لم:

دائما ایلکی انتخاب ایتمك !

مترجمك ترجمهٔ حسیاتی

۱

اچلدی صبح معدلت
نشر اولدی نور معرفت
فردوسه دوندی مملکت
بیکلر یاشا شاه کزین
سن سین امیر المؤمنین

۲

مصر کرمده ذوالجلال
ایتمش سنی یوسف مثال
هپ سویلرز روز ولیال
بیکلر یاشا شاه کزین
سن سین امیر المؤمنین

۳

ای قبلهٔ اهل رجا
زوار بیت کبریا
اخلاص ایله ایلر دعا
بیکلر یاشا شاه کزین
سن سین امیر المؤمنین

٤

برفرقه مؤمن صورتا
دار خلافتدن جدا
دیرلر فقط صبح ومسا
بیکلر یاشا شاه کزین
سن سین امیر المؤمنین

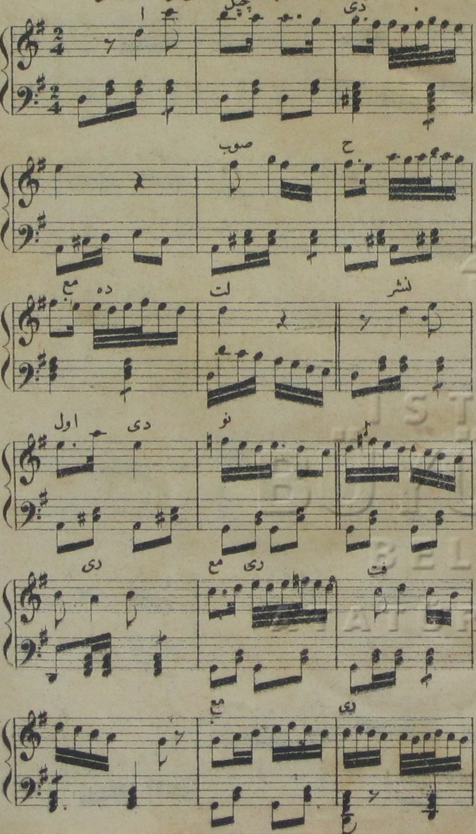
٥
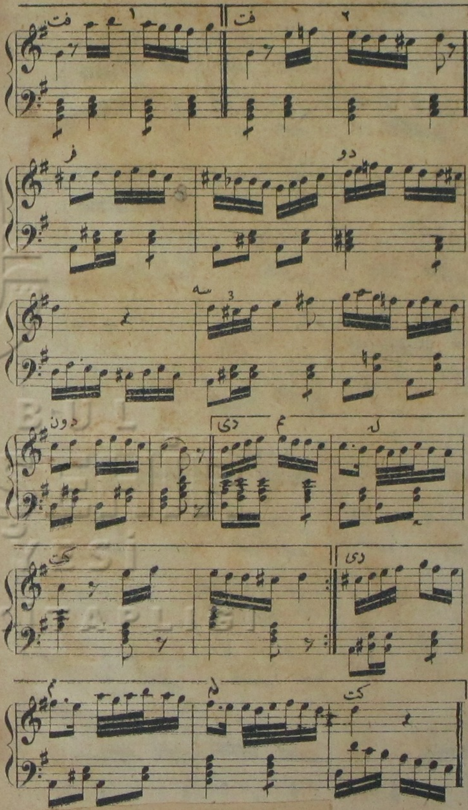
نسل حبشله قوم چین
ایلر ندا فی کل حین
سن سین بزه متبوع دین
بیکلر یاشا شاه کزین
سن سین امیر المؤمنین
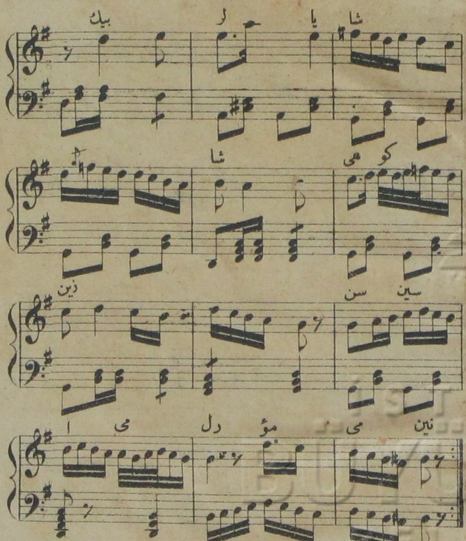
٦

الحاصل ای شاه جهان
اهل زمین و آسمان
مدحکده اولمش هم زبان
بیکلر یاشا شاه کزین
سن سین امیر المؤمنین

موسیقهٔ همایون قائممقاملرندن عزتلو حلمی بك افندی
طرفندن ترتیب واهدا بیورلمشدر

فت
فت
دو
سه
دون
دی
كت
دی
كت

شا
يا
بيك
شا
سين
سن
زين
نين
مى
دل
مى